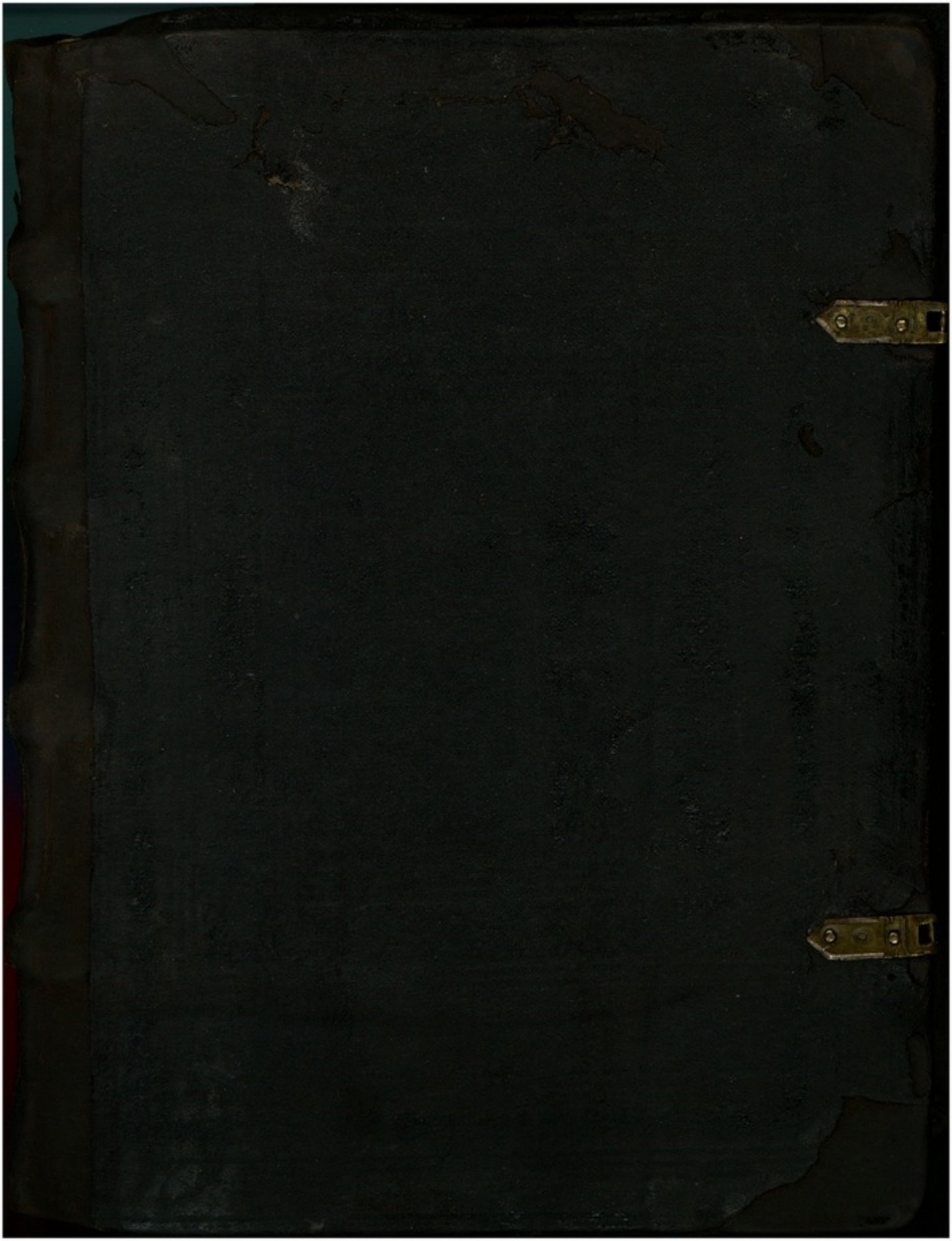

1578
1787
91

1787
1578
209
1787

Exalta vocem tuam et populo meo annuntia scelera eorum.

AZ EVANGELIOMOKNAC, MELLYEKET VASARNAPOKON, ES EGYEB INNEPEKEN ESZTENDŐ ALTAL, AZ ANYASZENTEGYhazban oluasni es Prædicallani szoktanac, Magarazattyanac.

MASODIC RESZE.

MELY MAGABAN FOGLALLYA, HVSVETTVL FOGVA, ADVENTIG VALO VASARNAPI EVANGELIOMOKAT egy nehany egyeb innepeknec, (mellyeknec szamat meg találod, ezt è leuelet el fordetuan) Euangeliomiual, egyetembe.

FRATOT TELEGDI MIKlostul, Esztergami præpostul.

2. Corint. 4.

MEG NEM HAMISSETTYVC AZ ISTENNEC IGEiet, hanem az igasságnac ki ielentéséuel, aianlyuc magunkat, minden embereknec lelki esmeretinél, az Isten előt.

NYOMTATTATOT NAGY SZOMBATBAN, AZ FELSEGES ROMAI CHASZARnac Kegyelmes engedelmebőlvgyan azon Telegdi Miklos házánal.

M. D. LXXVIII. Esztendőben.

USF 6118
16. XII. 1917

AZ ÆNNEPEKNEC,

mellyeknec Euangeliomit ebben e réſzben talalod neuec cſſzamoc.

Huſuet hetfő.	folio	42.
Huſuet ked.		61.
Kereſzt iaro hetfő.		190.
Vr menſbe menetele Napia.		201.
Pinkősd hetfő.		279.
Pinkősd ked		293.
Vr napia.		357.
Egházſzenteleſe napia, ſzinten leg utol vagon.		

A NYOMTATASBAN, nem aranzoc oly vetket, mellyet az oluaſo magatulis éſzebe nem vehetne, es meg nem emen dalhatna.

MATICA SLOVENSKÁ V MARTINE
SC 11044
976|58
TREZOR

A KERESTIEN
OLVASOKNAC.

SZent Dauid Propheta, eg̃ Pſalmusba, melyben az ő ragalmozoi, ſzidalmazoi es haborgatoi ellen paſkodo imadſánaſzolkodic es kőnyörög Iſtennec, gatellyes bizodalommal remeluen, hogy à minemű artalmat ellenségi neki keſzétnec vala, az tulaidon feiekre volna eſendő, egyeb beſzedi kőzőt, imeztis mondgya. *Ecce, paturit* Pſal: 7. *inſticiam, concepit dolorem, & peperit iniquitatem: Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. Conuertetur dolor eius in caput eius, & in uerticem ipſius iniquitas eius deſcendet.* Ime hamiſságot akar ſzűlni, ſzerelmet fogadot, es hazugságot ſzűlt. Vermet vait es azt megáſta, es bele eſet à veremben mellyet keſzétet. Az ű ſértéſe az ű feiére tér, es az ű teteiere ſzál az ű hazugsága. *Szent Dauidnac panaſzolkodo imadſánac.*

Az az, noha Saul, vagy Doeg, vagy chuſi, vagy Semei, vagy akarki egyeb, à ki engemet ragalmaz, ſzidalmaz, es haborgat, gonoſzt gondol ellenem, modot keres benne, hogy nekem arthaſson, engemet meg ſértheſsen es el veſzthesſen, de az ű gondolattya heiaba ualo, hazugság es erőtlen: mert nẽ chac ſzandekját veghez nem viheti, ſem arthat nekem, ſem meg nem ſértheſt, ſem el nem veſzthet

engemet, hanem még annac fölötte, ũ maganac árt, magat ſerti meg, tulaidon feiére ſzál az, à mit en ellenem gondolt, es ũ eſic be à verembe, mellyet nekem ás vala. Vgyis történec à dolog, à mint mondá, mert ſzegyenségbe maradanac es el veſzenec, Dauidnac minden ellenségi, ũc eſenec abba à gálazatba melybe ragalmazaſokcal ũtet akariác vala eiteni, es à mely veſzedelmet neki keſzeténec, auagis magoknac artánac.

Haſonlatos képpen vagyon ennekemis igém, eg nem igen io ſzomſzedommal. Ki minec vtanna latta volna hog az en Poſtillamnac elſõ rèſze, mellyet tualy bochattam ki, à kereſztyeneknec kezekbe forgattatnęiec, feluęn raita, hog az ũ haſas es potrohos kõnyueinec eñec vtaña keueſeb bõchũleti lenne, es árra alab fogna ſzallani, miuel hogy volna imar maſic, mellyet azoc oluashatnánac ſ-oluaſnánakis, à kic eddig az ũ Poſtillaiat nẽ egébert, hanem azert oluaſtac, mert talam à mi néluũnkõn egyebet nem kaphattanac: Akara eleit venni eñec à kárnac, es ſoc képpen gondolkodec raita, mi modon, à kiknel volna, el vettetneie velec, et az ũuet tolynaia kezekbe, à kic peniglen, eddig nem lattac auag meg nem võttéc volna, azokcal lattatlanul annéra meg utaltatnáia, hog ſoha chac látni ſe akariac, nem hog oluaſni. Es hogy ezt à gondolatot vêghez vihetnęie, leg elõſzõr beſzedéuel ſzerte ſzerent mindenũt, de oly helyeken kiualtképpen, à

hol ſe

hol feles emberec kőzőt forgódic, vgy mint me-
nyekőzőbe, es egyeb lakodalmokba, kezdé erős-
sen gyalázni irasomat, ragalmazni tanetasomat,
szidalmazni énnen magamat. Annac vtanna, hog
hamareb ki teriedhetne az à gyalázat, mellyet ne-
kem es az en kőnyuemnec keszet vala, nagy siet-
séggel egy chomózo feitegetést ira, mellyet ez el-
mult gyűlésbe, à posoni varasban, vraknac es ne-
messeknec, vigan es mosolyogua osztogata, mint-
ha immar aual tellyességgel veghez vitte auagy
vihette volna az ű szandékat.

Feitegetes ne ű kőnyuech' ke.

Az à feitegetes rakua ondoc szidalmokcal, mellyekcel nem chac én magamat, hanem velem egyetembe pispőkőket es minden rendbeli egyhazi embereket rutet es ondokol. Az en Postillamat kedig, vgymint semmit, haszontalant, tudatlanul irattat, es minden teuelygesekcel rakuat, meueti, pőkdősi, es siuőlti. De más felől à mit ű beszél, ir, nagy dicheretet, es mind vtalan draga, szép nemes tanulsagnac diuinum munusnac, az az, Isteni aiandéknac neuezi azt.

A feitegetesnec, socszidalmazasi.

Maga dicheretei.

Soha nem lattam oly chachogo kalmárt, ki hituan marhaiat tőb dicheretettel es magasztalassal arulta volna, mint ez arullya az ű alkomanyat, es soha nem oluastam oly irast, melyben valaki tőb merget es keserűseget okadot volna ki más ellen, mint ű okad ēn ellenem. Kőszőnem à iambornac

hoǵ ǵakorlya én beñem à pacientiat, es ſzoktat en-
gemet, boſzuſagoknac bekeuel valo ſzenuedeſére.
En ũtet nem atkozom ſem ſzidom, hanem kerem
az Iſtent, hoǵ meg bochaſsa bũnet, mert latom hoǵ
az beñe valo fel fuualkodas, añera meg vaketot-
ta ũtet, hoǵ eǵebeket ſeñinec aletuán, es chac ma-
gat véluçn nagnac lenni, nem tudǵa mit miuel.

Nem lõnelég neki, à mit à feitegetésben haña
reiam (maga bizoń añi ſoc rutetas az, hoǵ ſzabadõ
meg elegedhetet volna véle) hanẽ poſtillaianac ne
ǵedic reſzebenis, (ot à hol à mint ũ mondǵa, az õr
dõgi, vilagi es teſti keſertetekrũl ir: de minden
Ars amandi. valaki oluaſa lattya, hoǵ DE ARTE AMANDI, es eǵeb
à fele ektelenſegekrũl prædical,) elõ vonſzon enge
met, es oly igen oſtorozza ſzegen feiemet, hoǵ an-
nal inkab ſem lehetne. Iſten meg fizeſse eztis à ne-
mes bõlch embernec.

Szomſzedom nac meſterſe-ge. Ki nem lattya mind ezeket mi vegre miueli
az, à kirũl ſzollocźki nem erti, hogy az en ǵalaza-
tombol kereſzne magaſztalaſt maganac, es az en
iraſomnac meg vtaltataſabol, az õuénec neuezetet
es bõchũletet? Engemet mind kõńuemmel eǵetem
Mint iara meſterſege-uel. be, à pad alá akarna vetni, hogy chac ũ ũlhetne az
aſztalnal. De kilõmben kezdet eſni à dolog hogy
ſem mint ũ varta, Nallam nelkũlis ſoc emberek-
nec iteleti meg felel ũ neki én ęrettem, vǵ annéra,
hoǵ talam ingen ſem volna ſzũkſeg nekem chac eǵ
ſzotis felõle ſzollanom. Mert ſenki ñem talaltatic

ki

ki az ű ſzőrnyű atkait dichernęie, es ioua hadnaia. Sőt még azokis, à kiknec tiſztteſséges neuezetet ád es kedueskedic ſzidalmazo iraſaban, azt mondgác felöle, hogy altal hagta à mertekleteſségnec határát, es nem illet volna en ellenem vgy irni, hanem ha irni akart, à mi az en Poſtillamba neki nẽ teczet, azt ſzent iraſsal, en magam at ſzeledſségnec lelkéuel kel let volna meg feddeni.

Amaz keſértő Prædicatiokbol peniglen (mellyekbe főképpen en reiam, piſpőkőkre, captalanokra, Ieſuitakra, Baratokra, apaczakra es à kőz nép kőzzűlis azokra, à kic miſét hallanac, es az Romai egyhaz hitit vallyac, ſoc kigyot békat kiált) mely keues dicheretet, es tiſzteſséget nyert legyen maganac, űis iol érti. Es iol lehet egy vezetéken iaro iraskat adogat immár maga menteſére azoknac, à kic azt à gonoſságra taneto kőnyuet tűle meg veſzic, de keueſet haſznal aualis, ſőt midőn lattyac az emberec, hogy illyen hamar tiſztéto oruoſsagot keres rutſagánac, annal inkab vtallyac az ű ſzőrnyű faitalan iraſat, es tulaidon vallaſabol karhoztattyac űtet. Talaltatnakis ollyac egy nehanyan, kic ennec előtte égbe magaſztaltac, es chac nem egyenlőue tőttec ſzent Palhoz, moſtan kedig, máſt ſollanac felőle: Es hitekre fogadgác hogy többe ſem prędicatioiat nẽ hal gattyac ſem kőnyueit nem oluaſsac. Mert valamit ez előt eppétet volna az Iſten igeięuel azt mind el

Vezetéken iaro iras.

rutitanaia è ſzőrnyű ondoc iraſaual. Lacũ aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. Mert nekem keſzetet gálazatot, de az ű feicre harentotta az Iſten. En hiſzem mikor ez illyen moch kos Prædikaciokat irta, el tauozot volt tűle az iővendő mondaſnac lelke, mely altal eg nehanſzor Prophetalt (ha az ű dichekedo ſzouanac hiſztűnc: de arte amandi folio, 845. 849. 880.) esazert, nem vehette eſzebe hog iővendőre nem ſzinte oly nag tiſzteſsegere eſnenecezec à mint ű varta volna.

A keſertetek-rűl ualo Prædicatiok nac rut ondokſaga.

Vgyanis ki lehetne oly eſze veſzet ember, à ki effele ondokſagokat őrőmeſt oluaſna auagy halgatna, mellyeket ű maga latorſagoknaces lator ondoc ſzoknac neuez, folio 901. Mellyekbe oly iſzonyu vtalatos rutſagoc vannac, hogy egy nehanyához haſonlokat, (él az Iſten) en ſem hallottam, ſem oluaſtam, ſem gondoltam ſoha eletembe folio 721. 785. 884. 889. 892. 893. Es főképpen fol: 885. Holot nem lehet ez vilagon oly rettenetes moddgya à fertelmeſségnec, kit neuén nem neueZne, es elő nem ſzamlalna. Mellyekből vegezetre, ha egyeb gonoſzt nem tanulhatnakis az ifiac, (maga tanetas nelkűlis eleg hailandoc minden faitalanſagra) azt meg tanulhattyac (folio 895. & ſequentibus) mint kellyen magoc viſzeleſeuel, az artatlanoknac ſziueket fertelmeſsegre ingelleni, es vonni Es ha el hitethetnec valamellyet, mi modon fedezheſzec

heſzec. A ki egénehanſzor aual pirongattya à piſpők̄ket, es egyhazi nepeket, hogy fertelmes tragar beſzedec ſzarmaznanac ſzaiokbol, illyen ſzepeket ſzokot beſzelleni.

Kinec ſzent Pallal énis méltan mondhatom, hogy máſt tanet, es ũnnen magat nem tanettya. Mert arra int egyebeket, hogy meg emlekezzenec vgyan azon ſz: Palnac imillyen mondaſarul. *Vrbanitas & ſtultiloquium, ne nominetur quidem inter uos.* (Holot iob lőt uolna à Græcizalás̄nac beket hadni es ſzent Hieronymuſsal az vrbanitas helyet, ſcurrilitaſt oluaſsni. Mert azoc à kic valoba deakul írnac, nem aletom hogy az vrbanitas, in malam partem, meuetſegre ingerlő chuf beſzédert ſzoktác volna venni. Es mi legyen az vrbanitas, meg ielẽti Quintilianus monduan. Vrbanitas illa eſt, in qua nihil agreſte, nihil, inconditum, nihil peregrinum, neq̄ ſenſu, neq̄ verbis, neq̄ ore geſtu ve poſsit deprehendi. Es azert, ha azt mondgúc, hogy ſzent Pal è Gőrőg iget ἐυτραπελία, abuſiue, ſcurrilitaſert vetette ſemmi bũnt nem vallunc benne. Mert ot az éktelen meuettető chuf beſzedeket tiltya.) ũ peniglen oly igen el feletkezet mind arrul, ſ. mind à tőbbirűl à mit azon helyen ir az Apoſtol, mint ha ſoha ingyen ſem oluaſta volna. Halgaſsacza à ſzent Pál mondaſat.

Rom. 2. A kimaſt akar tanetani, magat tanecha.

Epheſ. 5.

Lib. 6. cap. 3.

Fornicatio & omnis immundicia, aut auaricia nec nominetur in uobis, ſicut decet ſanctos: aut obſcenitas, aut

ſtultiloquium, aut ſcurrilitás, quæ ad rem non pertinent. Az az, paraznaság es minden fertelmeſség, auagy fősuenség ingẽ ſe neuezteſsec ti közöttetec, à mint illic à ſzentekhez. Se ondoc beſzédec auagy kába beſzédec, ſe chuf beſzédec mellyec nẽ illenec. Valályon meg tartyae iráſaban ezt è ſzent Pal tanetáſat, az à ki minket vgy fed, mintha ſzaiunkbol tulaidon fűleiuel hallotta volna (maga bizony nem hallotta) à ſoc ſzörnyű ondoc, es tragar beſzedeket? Bizony nem tartya, mert nem chac közönſeggel neuezi ű (mint az iras ſzokta) à fertelmeſseget es tiſztatalanságot, hanem egyenkent minden modgyát meg mutattya, es meg magyarazza, mint, es hany képpen teheſſen eleget mind ferfi mind aſzony ember buia keuanſagának. Kaba beſzedeket kedig à ki akar tanulni, azokat ſem ſzűkség maſut kereſni, azokbanis talal ot. Azonképpen à kaba beſzedeketis mellyeket nem akaria ſzent Pal hogy à prædicator forgaſſon, mind elő forgattya ez: bű bai babonaság, varaslas es egyeb örděgi chalardságoc, mellyec ez előt chac egy nehań balgatag agnöc feiębe forgottanac, immaron à prædicallo ſzékbe forognac, es à prædicallani tanéto könyőbe írattanac. Meg tanulhattya onnet à ki akaria à többi közöt aztis minemű örděgséggel kellyen à más ember fiat, es leanyat bű baiał hozza ſzoktatni (fol: 856.) Iol teſzi hogy el nem hadgya feleitetni è ſzęp draga dolgokat az ű halgatoi-

Mint tartya meg à ſzent Pal mondaſat à ſzomſzed.

Fertelmes beſzedi.

Kaba beſzedi

1. Tim: 4.

Baba beſzedi

gatoinac. Vegezetre, à chufember meuetõ es tra- *Chuf beſzedi.*
gar beſzedec, kiket egyebekbe karhoztat, mely
kedueſec legyenec nalla, meg mutattya mind feite-
getõ mind keſertõ íráſa. Melybe nem prædicator-
hoz, hanem valami chel chapo emberhez illendõ
chufsagokcal moſolyog, es egyebekelis moſolyog
tat engemet, es à tõb kereſztyen eghazi embere-
ket. Sõt még az Iſtentis kirũl imigyen mér meuet-
kezni. Aztom nem ért vgymond, az Iſten chiga-
nul. Ezec volnánac vg̃ teczic azoc, mellyekrũl
ſzent Pal azt iria, hogy ad rem non pertinent, non
conuenient, nem à dologhoz valoc, es nem ille-
nec. Ezeknec nem kellene az apoſtoli tanétas ſze-
rent neueztetni à kereſztyenec kõzõt.

Latta ũ magais, hogy nem iót es nem iol ir, *Mint akaria*
es annac okaert két képpen akaria el tauoztatni, *eleit uenni,*
hog̃ az oluaſoktul meg ne feddetteſséc: *hogy meg ne*
feddeſséc.

Elõſzõr ſzitokcal, latrozuán azokat, ha kic io-
ua nem hadnaiac hog̃ illyeneket irt. Mely ſzitkot
vegye az magara, à ki lator, en (ki bũnõs uag̃oc,
de lator nẽ vag̃oc) ſem magamra nem veſzẽ, ſem
viſza nẽ mondom neki, mind az által, bizoń nem
dicherhetem dolgat. Touabba, okait akaria adni,
miert kéllet effele rũtalmas dolgokat meg irni. A-
zoknac à tõbbirũl tegyenec eg̃ebec iteletet mely *Iraſánac oka-*
meltóc legyenec. En chac imezekrũlis ſzólloc, ki- *irul.*
ket Chriſtuſnac es ſzent Palnac mondaſabol akar
venni. Mert az vr mondg̃a: (az beſzelli) imezt.

Nihil

Matth. 10. *Nihil occultum quod non reuelabitur.* Az az, ninchen oly titoc, mely iõuendõre ki nem ielenic.

Mintha à Chriſtus arra tanetanáia à prædicatorokat, hogý ſe ſzemermeſség, ſe tiſzteſség, ſe az erõtleneknec meg botrankoztatáſanac el tauoztatáſa ne allyon elõttõc, hanem ezekcel ſemmit nem gondoluán, valahol valami tiſztatalan, fõrtelmes es rutságos dolog tõrtent, tõrtenic, es tõrtenhetic è vilagon, azt mentũl ondokban lehet, vgy beſzellyęc, kialchac es iriac meg, es vgy adgác mindeneknec eſmeretekre, hogý à kic eddig nẽ tuttanakis à féle faitalanságot miuelni, tũlõc meg tanulhaſsác. Maga bizoń nẽ, hanem az Euangeliomrul ſzól ot vrunc, es azt parancholla az apoſtoloknac, hogý az Euangeliomnac nẽ chac à tõb reſzeit, hanẽ azokatis, mellyeket az elõt ũ magoknac ielẽtget volt ńiluan prædicallyac. Sz: Palis holot az régi meg vakult Iſtenteleneknec bũnõkrul ir az Romabelieknec, ſokcal kilõmben ſzól en nél à mi ſzomſzedunknal. Mert rõuidedẽ kõzõnséges képpen emlekezic neminemũ vetkekrũl, oly igékcel, mellyeket tiſzteſegéſen meg mondhat ember, es nẽ kerenget eñi ſok halhatatlan ektelenségeket egýbe, nemis tõlt anni leuelet be efféle iráſsal mint ímez, hanẽ alég varia hogý el uegezze azt az el kezdet beſzédet. Ne palaſtollya tahat es ne czifrázza ſe az vr Ieſus Chriſtuſnac mondaſaual, ſe ſzent Pal apoſtolnac peldaiaual az ũ ektelen iraſat.

Rom: 1.

Choda

Chodalkozom raita hog minden oluaſot arra Iuteſerül.
int, hog meglaſsa ki elot oluaſſa az u rut iraſat, u
peniglen nem akarta meg latni es meg gondolni
kiknec irta. A mit ember koſseg kozze bochát,
tudni valo dolog, hog ualogatas nelkul mindeñec
kezebe kerülhet. Socſzuz leanzoc, germekec, ifiac
aſzoń emberec uannac, kic magar iraſt tudnac es
ertnec, akar chac azokat tekentette volna meg, es
ha nem egyebert u erettec tartoztatta volna ke-
zet, illyen ſzornu iraſtul. Mert bizony felec raita,
hog leſznec ollyac bennec, kiknec lelki romlaſoc
tortenic oluaſasa bol, es ollyat tanulnac belole, kit
talam ſoha nem tuttanac volna ha irua nem latna-
iac. Nem oc nélkul mondgya ſzent Pal, *quod cor-* I. Cor. 15.
rumpunt bonos mores colloquia praua, az az, hog à io
erkolchoket el veſztic à gonoſz beſzedec. Ha à
bunnec feddeſere akart valamit irni, kilomben ir-
hatot volna ennel. Enis vallom, hog meg kel à Eze: 23.
bunt feddeni, Iſtenis azt parancholya ſzent Palis, I. Tim: 4.
hog meg fedgyuc, de olynac kel à feddeſnec lenni,
hog tob romlas ne kouetkezzec belole hog ſem
mint eppules. Mert à feddo hatalom, eppetéſre nē 2. Cor. 13.
rontaſra adatot, azt beſzelli ſzent Pal. De im lás
ſzép dolgot, chac aualis meg mutattya mely io ite-
lettel élt legyen effele dolgában, hog egy felol azt
beſzélli hogy az erőſsőkért nem az erőtlene-
kért, iria à kezértetre ingerlő prædicatiokat, más
felol peniglen, eg tizen harom eſztendőre iaro

gyer-

gyermeknee dedicallya, es aiandekozza. Meg kő-
ſzőnheti az édes ſzűleie, hogy még gyermec kora-
ban faitalanſagra tanettya az ű fiát.

Miert irtam ezekot.

Ezeket azert akaram ide irnom, hogy à ke-
reſztyen oluaſoc meg erchec, mely meltan es erde-
me ſzerent eſet abba à verembe, kit ennekem ás
vala, è nagy bőlch es mindeneknél fellyeb értő em
ber, es mi módon vgyan azon iraſa gyalazá meg
ű tet ſokaknal az ő uei kőzőttis, mellyel engemet a-
kart mind ez egeſz vilag előt gyalazatba eiteni. A
mi peniglen az mi köztünc valo vetelkedeſnec fe-
iet illeti, arrul (Ha ſzűkſég leſzen) maſszor beſzél
lec ű vele. Akcor meg eſmeric es meg értic azoc,
kic mind az én vallaſomat ſ- mind az ő uet oluaſ-
ſac melyikünc teuelyeg, es ű kaphattyae ennekem
kezembe, vagy en ű neki, az iraſnac hamis ma-
gyarazattyat, kit gyakran hany ſzememre. Iolle-
het talam leg iob volna el halgatnom az ű chufos
es atkozódo iráſat, es ſemit neki nẽ felel nẽ: mert
tudom, hogy mind ennel à mit moſt iroc, ſ- mind
annal ha mit ez vtan fogoc irni, egybet ű nalla,
ſemmit nem haſznaloc, hanem chac azt, hogy vion-
nan igen ſzidogattatom magamat à ſzent iambor
ral. Es ha az ű io barati, kic, feddettéc érette hogy
illyen mosdatlanul ir, el nem hitethettéc vele, hogy
kilőmben kellet volna à pennat forgatni, én inkab
nem hitethetem. Io modgyais vagyon benne, mel-
lyel

lyel menteni ſzokta magat azoc elŏt, à kic vtet ez illyen dolgairul meg ſzollętt yac. Nagyot fohaſzkodic, es azt mondgya hogy à ſzent lélec Iſten iratta vele àmit irt. Maga azt beſzelli az iras, hogy à bŏlcheſégnec lelke kegyes es nem menti, auagy nem ſzabadattya à gonoſz mondo embert. Más nyeluen talalom én hogy ſzollot à Bibliaban az Iſtennec lelke, nem illyenen. Minketis arra tanetot peniglen, hogy azokrul gondolkodgyunc à mely dolgoc tiſztelſegeſec, à mellyec tiſztac, à mellyec alkolmatoſoc, à mellyec io hir neuŭc, es ha mi ioſzágos, es ha mi dicheretes, es hogy ſemmi gonoſz beſzed atkozodas, ektelen ſzó ki ne iŭiŏn ſzaiunkbol, hanem à mely haſznos, es mellyel eppetéſre ęlhétni, hogy keduet ſzerezzen à halgatokban.

Sap. 1.

Phil: 4.

Ephe: 4. Col. 3.

De beket hagoc en immar ennec, es ahoz kezdec à mi beſzédem ti veletec vagŏn kereſztyen oluaſoc. Fogadtam vala, midŏn az en Poſtillamnac elſŏ reſzet ki adám, hogy az maſodikat mindiaraſt vtanna bochatanam, im eleget teſzec fogadaſomnac. A kinec teczic az én munkam, ęllyen vele, à kinec nem teczic, hadgyon beket neki. Sem hazanken nem hordozom hogy erŏuel tollyam az emberekre es kereskedgyem vele, ſem fŏlŏtteb nem dicherem. De ha bannyais valamely ſzomſzédom, aual mérec dichekednem, hogy meg nem hamiſsetottam az ISTENNEC

igęiet,

igeiet, hanem az régi ſzent Conciliomoknac es Doctoroknac magyarazáſat kouettem mindenben. Mellyet azert miueltem mert mikeppen à folyo vizből à meréthet leg tiſztábbat, à ki à forrashoz melyből közelben merét, azonképpen à ſzentirasbolis, az vehet tiſztab es igazab ertelmet, à ki azoktul kerdezkedic, à kic közel voltanac az Apoſtolokhoz es azoknac tanetuanyokhoz. Ha valakinec peniglen vgy teczic, hogy à ſzép czéger alat büdös es ńulo bort aruloc, à nem choda, mert à kinec ſzaia izi meg véſzet, annac az edeſſis keſerünec teczic. Mint à mánna, amaz morgódo Sidoknac. Tudode, hogy mi à Chriſtuſnac io illattya uagyunc az Iſtennec, azokban à kic iduözülnec, es azokban à kic el ueſznec. Imezeknec halalnac illattya halálra, amazoknac kedig életnec illattya életre. Ioſzagu á ioknac az én iraſom. A ki büdös neuet költötte, annac, az orra à büdös kenkü illattul mellyet à forgo ſzél hagyot hazánal, ſemmi io ſzagot nem erez. Ne vtallya meg azert ſenki, ennec ragalmazasához kepéſt idö elöt az én iraſomat, meg lattya à ki figyelmeteſsen meg oluaſſa, hogy nem büdös bor, hanem az Euangeliomi tudomannac io izü bora vagon à ſzép czeger alat.

Num: 21.

ſi maga iria ezt, fol: 801

HVSVET
A MI VRVNC IESVS CHRIS.
TVSNAC FEL TAMADASA NAPIA.

Ez mâi Euangeliomot ßent Marc Euangeliſta irta meg XVI. *reßében.*

AZ *idœben mikoron el mult uolna â ſzombat, Maria Magdalna, es Iacabnac annya Maria es Salome, uõnec draga kenetet, hogy el menuçn meg kenneiec Ieſuſt. Es igen reguel à ſzombatoknac elſõ napian, menenec â koporſohoz nap keletkoron. Es mondanac uala egy maſnac. Kichoda fordettya el minekũnc â kõuet â koporſonac aitáiarul? Es oda tekentuen latac hogy â kõle fordult uolna. Mert igen nagy uala. Es be menuen à koporſoba latanac egy ifiat, ki ũl uala iob kez felõl, feier ruhaba fel õltõzuen, es meg remũlenec. A kedig monda nekic. Meg ne remũllyetec. A meg feſzettetet Nazaretbeli Ieſuſt kereſitec, fel tamadot ninchen it. Ime â bely houa ũtet helybeztettec uala. De mennyetec el, es mongyatoc meg az ũ ta-*

A *netua-*

netuánynac es Peternec, hogy előttetec megyen Galileába. Ot meg lattyatoc ũtet, mikeppen mondotta ti nektec.

AZ vala ſzandokom, atyamfiai kereſztyenec, hogy ẽ mai predicationac kezdetibe, valami oly dolgokat ſzollyac, mellyekkel vigaſztallyam az ti meg ſzomorodot ſziueteket, es à minemő banatba ez el mult napokon, az mi bűneinknec (kíkkel Chriſtuſt à kereſztfara keſzeretőc) emlekezeti eitet vala, azt el felletteſſem veletec, es őrőmre indechalac titeket: De ime az ti vig orczatoc keſzeret engemet, hogy el valtoztaſſam effele akaratomat, es nem azt à mit vegeztem vala magamba, hanem valamit egyebet beſzellyec. Mert latom hogy oly vigac vattoc, oly igen őruendeztec, hogy az en elmemben valo őrőmetis neueli es őregbeti az ti vigaſagtoc. Altalan fogua az Iſten iobia tőtte ezt è valtozaſt az ti ſziuetekbe. Szemmeimmel latom immar, hogy be tőlt bennetec az, à mit Chriſtus beſzelle monduan. Sirtoc es ſzepektec ti, de è vilag őruendez: ti peniglen ſzomorkodtoc, de à ti ſzomoruſagtoc őrőmmę valtozic, es à ti őrőmőtőket ſenki el nem veſzi tűlletec. Igaz łam, hogy bodogoc à kic ſirnac, mert ũc meg vigaſztaltatnac. Mikeppen azęrt, ſzent Pal Apoſtol

Pſalm. 76.

Iohan. 16.

Matth. 5.

2. Corint. 7.

nem

nem bannya hogy leuele altal feduen ũket, meg ſzomoretotta volt à Corintusbelieket, ſõt vigad, nem azon hogy meg keſeretette ũket, hanem hogy idueſſeges penitentiara keſered tenec meg: Azonkeppen enis igen akarom, hogy ez el mult napokba elõtõkbe aduan az mi bũneinknec nagy es veſzedelmes voltat, es az atya Iſtennec à gonoſsag ellen valo haragiat, meg ſzomoretottalac volt titeket. Mert az ti ſzomoruſagotoc idueſsegre valo banatot chelekedet bennetec, es õruendeztet titeket, nem kũlõmben, mintha immar erzenetec igaznac lenni ſzent Palnac imillyen mondaſat. Ha eggyũt ſzenuedũnc Chriſtuſſal, eggyũttis dichõũlũnc. Innet gondolom, hogy alętuan à Chriſtus dichõſeget tieteknec lenni, meg mondhatalan nagy vigaſſaggal vigadtoc. Vgyanis miert nem vigadnatoc? Holot à Ieſuſnac fel tamadaſa oly dichõſeges es oly haſznos, hogy mindeneknec kic ũ benne hiſzũnc, eleg õrõmre valo okot adhat.

Rom. 8.

Chriſtuſnac õruendetes fel tamadaſa es haſznos.

Mint ingyen maid iobban meg ertitec. Moſtan chac arra kerlec titeket, hogy azokat mellyeket en az mi vrunknac fel tamadaſarul fogoc ſzollani, oly figyelmeteſſeggel halgaſsatoc, mint az mi hitũnknec kiualtkeppen valo erõſseget es fondamentomat illic halgatnotoc. Mert azt mondgya ſzent Pal, hogy ha Chriſtus fel nem

1. Cor. 15.

4 tamadot, bizony heiaba valo à mi predikallaſunc, heiaba valo az ti hitetekis heiaba valo volna az Apoſtoloknac Chriſtus fel tamadaſa felől valo bizonſag tętelec, Tahat vgy à hallottac ſem tamadnanac fel, męg az mi bűneinkbe volnanc, es à kic el nyugottanac Chriſtusbã, azoc mind el veſztenec volna. Latode hogy à mi hittűnc erőtlen volna à Chriſtus fel tamadaſa, nelkűl. Annac okaiert, azt keuannya tűlletec à ti idueſſęgtec, hogy vgyan valoba meg tanullyatoc es elmętekbe tarchatoc az vr fel tamadaſa felől valo tudomant.

Mellyet ez moſtani predicatioba rend ſzerent imigyen fogoc előtőkbe adni.

Leg előſzőr meg bizonyetom hogy Chriſtus igazan es vgyan valoba fel tamadot.

Touabba, meg ielentem, minemű dichőſeget es meltoſagot adot Chriſtuſnac az ű fel tamadaſa.

Vegezetre meg mondom aztis, mi haſznunc legyen mi nekűnc vrunknac fel tamadaſaban.

Elſœ Tanulſag.

2. Tim. 2. Chriſtus fel tamadaſat ſzükſeg hinni

EMlekezzęl meg, (vgy mond ſzent Pal Timotheuſnac) hogy ä Ieſus Chriſtus halottaibol

bol fel tamadot. Mely inteſſel meg ielenti, hogy igen ſzukſeges dolog el hinni, es meg emlekezni rulla, hogy az mi vrunc fel tamadot. Kinec fel tamadaſarul harom rendbeli bizonſag teteleket talaloc az ſzent irasban. Nemellyeket ollyakat, mellyec regẽ elõtte lettenec az ũ fel tamadaſanac. Nemellyeket megint à feleket, kic fel tamadaſakor, auagy chac à taian tõrtęntenec, Nemellyeket peniglen, mellyec az vtan kõuetkeztenec.

Chriſtus fel tamadaſanac harom rendbeli bizonſag teli.

Elõtte lõt bizonyetaſi.

Luc. 24.

Az ũ fel tamadaſanac elotte lõt bizonſag tetelękrũl, imigyen ſzolla Ieſus ũnnen maga. Igy vagyon meg irua, es igy kellet à Chriſtuſnac ſzenuedni, es harmad napon fel tamadni. De hol vagyon ez meg irua? Aztis meg ielenti monduan, Moyſesbe es à Prophetakba, es à Pſalmuſokba.

Chriſtus fel tamadaſat Moyſes bizonnetya.

Moyſesbe keetfele bizonſag tetel vagyon errũl, Mert neha nyluan valo beſzedekkel, neha ielekkel es peldakkal hirdette, hogy az iõuendõ Meſsiaſnac fel kellet tamadni.

Gen. 3.

Nyluan valo beſzed vala mikoron Iſten azt monda, hogy az aſzonyallatnac magua meg rontanaia à kigyonac feięt, az az meg gyõzendõlenne à kigyot. Mely mondas, à fel tamadasba telec be. Mert hã fel nem tamadot volna az mely õrdõg olalkoduan ſarka vtan, ũtet meg

ölete, annac nem chac feie meg nem töretet vol-
na, de meg hataltmas es győzedelmefis lőt vol-
na à Meſsiaſon, vgymint kit halallal illetet vala.

Ide valo Iſtennec amaz beſzedeis, midőn
Gen. 22. Abrahamnac imigyen ſzolla. A te magodban
aldatnac meg minden nemzetſęgec. Mert mi-
keppen halalaban mi erettűnc az atoc ala vette-
tec, azonkeppen fel tamadaſaban meg menekes-
dec űis, minketis meg mente az atoktul, es meg
mutata hogy ű volna az atoknac meg győzője
es az aldomaſnac meg adoia

Peldai az Ieſus fel tamadaſanac à Moyſes
Gen. 2. iraſaban imezec. Adam mikor el aluuec, es al-
mabol fel ſerkene. Mert mikent ű fel ebreduen
meg eſmere Euat hogy oldalabol formaltatot
volna, ſzinten vgy Chriſtuſis halalabol fel kel-
uen, az ű oldalanac ſebeből eppűlt anyaſzent
egyhazat iegyeſenec eſmęre lenni, es azert ſzer-
Gen. 22. ze eppűletire az Euangeliomnac hirdeteſet, es à
ſzentſegeknec ſzolgaltataſat. Iſaakis az rakas fa-
ra midőn fel tętetec, hogy meg ölletuen megis
egettetneiec, de az angyal altal meg ſzabadętta-
tec, vgyan azont peldazta, hogy az Meſsias
noha fel feſzettetic á kereſztre, es meg hal, mind
az altal, meg menekedic à halalnac birtokabol,
Iſteni hatalma miat.

Gen. 39. 41. Ioſeph holot à ſötet tőmlőczbe vettetec,

es onnet ki vetetuen, nagy tiſztre es feiedelemſegre emeltetec, à Meſsiaſnac à koporſobol fel tamadaſat, es minden teremtetallatoknal fellyeb valo magaſztaltataſat ielentette. De nem chac ezec, hanem ſoc egyeb bizonnyetaſies vannac Moyſeſnel vrunc fel tamadaſanac. Kiket mind elő ſzamlalnom nem engedi az időnec rőuid volta. Laſſuc azert immar mit talalunc errűl â Prophetaknal.

Eſaias imigyen ſzolla regenten errűl. Ha à bűnert adangya az ű eletet: hoſzu eletű magua leſzen, es az vr akarattyanac az ű keze altal elő meneti leſzen. Mert hogy à Propheta ott az Meſsiaſrul prædikallot legyen: ſzent Lukachnac az Apoſtoli chelekedetekrűl iratot kőnyueből meg teczic. Nemis lőt volna ű neki hoſzu eletű magua, ſem az vr akarattya nem ment volna elő az ű keze altal hogy ha az halal haſtalmat vőt volna raita es fel nem tamadot volna. Oſeaſis azt mondgya Chriſtus felől, hogy harmad nap vtan meg eleuenet minket. ketſegnelkűl fel tamadaſaual. Vgyanis ha űnnen maga meg nem eleuenedet volna, hogy eleuenethetne egyebeket? Daniel peniglen nyluan vallo beſzęddel vallya, hogy noha az Meſsias megőletnęiec: mind az altal vgyan őrőkce orſzagolna. Es vgy vegyed eſzedbe, hogy valahol à

Chriſtus fel tamadaſat biſzonettyac à Prophetac.
Eſa. 53.
Acto. 8.
Oſe. 6.
Dan. 9.

Prophetac az Meſsiaſnac ő̃rő̃kce meg marádando orſzagarul ſzollanac, vgyan ottan az ű̃ fel tamadaſatis hirdetic: miert hogy nem lehetet volna ő̃rő̃kce orſzaglo kiraly, ha az atya Iſtennec dichő̃ſegere fel nem tamadot volna.

Az ſoc tő̃b peldac kő̃ző̃t kedig imezek is peldaztac vgyan ezen fel tamadaſt. Elő̃ſző̃r Samſon, kit à Gazabeliec be rekeſztenec a varasban, à kaput erő̃ſsen be zarlatuan. De ű̃ efeli koron fel kele, meg ragada à varas kapuiat mind az ket ragaſztoiual es zauariual egyetembe, es vallara vő̃uen, menten el mene velle, es fel viue a hegyre. Mert Chriſtuſis azonkeppen be rekeſztetęc az meg pecheteltetet koporſoba, es az pokolnac hatalmaſsagit meg rontuan, meg eleuenedęc: es győ̃zedelmeſsen fel tamada à koporſobol. Touabba Ionas: Kit ha à tengerbe nẽ vetnec vala az haioſoc ketſęg nelkul el kellet volna veſzni à haionac, Mely dolog azt ielente, hogy mind ez egeſz vilag veſzedelemre menendő lő̃t volna, ha vrunc az kennac es halalnac tengerebe be nem merettetic vala. De mikeppen Ionas az czet halnac gyomraba harmad napig volt, es az tenger partyara vgyan azon hal eleuenen ki okada ű̃tet, azon modon Chriſtuſis harmad napig marada az fő̃ldnec gyomraba, es oſzton eleuenen ki iő̃ue onnat.

Iudic. 1.

Ionc. 1.

Az

Az Pſalmuſokbanis talalunc mind nyluan valo beſzedeket, ſmind peldakat az Ieſuſnac fel tamadaſarul. Nyluan valo mondas ez, mikoron Dauid ſi kepeben ımigyen ſzol az attya Iſtennec. Nem hagyod az en lelkemet pokolban, es nem engeded meg rothadni az te ſzentedet Hallod hiſzem hogy ſem Lelket nem hatta fiamac az attya pokolba, houa ſzallot volt teſtetűl el valuan, ſem teſtet nem engette meg rothadni à koporſoba, hanem Lelket pokolbol, teſtet az koporſobol ki hozuan, fel tamaſztotta űtet. Megint maſut vgyan azon Dauid imezt beſzęlli felőlle. A patakbol iſzic az vton, es azert fel magaſztallya az ű feiet. A patakbol valo ital az ű kęn ſzenuedeſe halala, kit űnnen magais italnac neueze. Az ű feięnec fel magaſztalaſa à fel tamadas, mint ſzent Palbolis meg bizonyul, ki vrunknac halalabol valo fel tamadaſat, es menbe menetelit, fel magaſztaltataſnac monda egyűt.

Chriſtus fel ta madaſanac Az Soltarbol ualo bizonſagi.

Pſalm. 15.

Pſalm. 109.

Philip. 2.

Valameniſzer peniglen vagy tulaidon nyaualyait es orſzagabol ki űzetęſet ſirattya Dauid vagy meg ſzabadulaſarul es orſzaganac meg adataſarul halat ad Iſtennec, mind annęſzer peldaiat viſeli az vr halalanac es fel tamadaſanac. Dauidnac nyomoruſagi Chriſtuſnac kęnſzenuedeſet halalat, meg ſzabadulaſa es az

ũ kirali ſzekibe vionnan be ũlęſe fel tamadaſat iegyzettec. Es immaron meg talaltuc mind Moyſeſnel mind à Prophetaknal, ſmind à ſoltar konyube, az Chriſtus fel tamadaſarul regen az elõt tetetet tanobizonſagokat. ũ magais kedig ſzokſzòr meg mondotta, meg minekelõtte meg lõt volna, mind halalat, ſmind fel tamadaſat.

Matth. 20. *Mar.* 10. *Luc.* 18.

Az mi vrunc fel tamadaſarul vgyan azon fel tamadaskoron, auagy à taian tõrtent bizonſag tetelekis ket felec. Tudnya illic nyluan valo beſzedec es ielec. Ez mai Euangeliomba eleg nyluan mongya az angyal hogy fel tamadot. Ielũl peniglen az ũres koporſot mutata. Fõld indulatis lõn, es dichõũlt eleuen teſtbe meg ielenec az vr elõſzõr Magdalnanac, az vtan az Apoſtoloknac, megint az õt ſzaz atyafiaknac, annac fõlõtte negyuen napig az õuei kõzõt forgodec es vellec nyaiaskodec. Vegezetre ſokaknac lataſara, nagy dichõſeggel es gyõzedelemmel mene fel menyorſzagba.

Chriſtus fel tamadaſanac ideien lõt bizonſagi.

2. Corint. 15.

De beuebben kel ſzollanunc azokrul à bizonſag tetelekrul mellyec ez mai Euangeliomba adatnac elõnkbe.

Mikoron azert el mult uolna à ſzombat, Maria Magdalna es Iakabnac annya, es Salome, kenetet uõ, uenec

uenec, hogy el menuen meg kenneiec Ieſuſt. Mert ſzombaton az innepnec tiſzteſsegeiert, es à tőr-uennec parancholattya ſzerent chendeſsegbe lőnec. De minec előtte ez aſzonyallatoc a kor-porſohoz iutottac volna, azt iria ſzent Mate, Matth. 28. hogy nagy föld indulas lőn, es az vrnac angyala ala ſzala menybol, es el hengerętę a kőuet az koporſonac aitaiarul, es raita ũl vala. Ollyatan vala kedig az ũ orczaia mint egy villamas, es az ũ ruhai feięrec mint az ho. Attul valo feltegbe peniglen meg remũlęnec az koporſo őrzői es ollyanoc leuęnec mint az halottac.

Mikeppen az Chriſtuſnac halala koron meg indula a föld, azon forman fel tamadaſanac ideięnis meg remũl es meg indul. Kiben az ielentetic, hogy minekutanna az mi vrunc a földnec gyomrabol, houa meg haluan be temettetet vala, fel tamàdot, nem tarthattya meg immar a fold az halottakat mellyeket be nyelt, es naponkent be nyel, hanem keſzerettetic mikoron ideie leſzen ũket ki okadni. Hogy valoba be tellyec a Prophetanac imez mondaſa. Eſa. 26. Ki ielenti a föld az ũ veret, es többe be nem fedezi az ő halottait. *A föld indulat mit ielent.*

Az angyalnac ala iouetele es az kőnec el hengeretese, Előſzőr azert lőn, hogy meg ielen- *Az Angyal miert ielence.*

tetneiec,

tetneiec, mimodon Chriſtus annęra fel magaſz-
taltatot volna fel tamadaſaban, hogy az angya-
lokis ſzolgalnanac ũ neki. Touabba mikeppen
kereſztelő ſzent Ianos azert bochattatot vala ũ
előtte: hogy keſzeteneie az embereknec ſziuő-
ket az ũ benne valo hitelre, azonkeppen mo-
ſtan angyal bochattatec ala menyből, ki meg
elenche az Chriſtuſnac fel tamadaſat az mihi-
tunknec erősſeteſere.

Az Angyaloc lathatatlanoc.

Ollyatan uala kedig az ũ orczaia, &c. Az an-
gyaloc miert hogy ũ nekiec teſtec ninchen, ter-
meſzet ſzerent lathatatlanoc. De mikoron az
emberekhez bochattãtnac, hogy lattathaſsanac
à dolognac melybe iarnac, es az időnec alkol-
matoſsaga ſzerent, bizonyos abrazatot veſz-
nec magokra. Vgy oluaſsuc hogy Abraham-
nac es Lotnac, vton iaro embereknec kepek-
ben ielenęnec. Az Iſrael fiai előt, mikor Ae-
giptusbol ki iőnec vala, ęiel tűz oſz opnac,
nappal kőd oſzlopnac kepębe iara az angyal.
Ioſue egy fegyueres embernec ki kardot tart
vala kezebe abrazattyaba lata ũtet.

Az Angyal miert ielenic fenyes orczaual, es feyer ruhaban.

It peniglen fenyes orczãual es feięr ruha-
ban ielenic, hogy meg mutatnaia mikent az ő
tőruennec minden homaly os peldai, nyluan va-
lo vilagoſsagga valtoztanac volna, es az pel-
dakba el reitetet igaſsag, ki nylatkozot volna,

mies

mies kedig az örök çletnec vigaſagara (ki az feier ruhan ertetic) fel eppettettünc volna az mi vrunknac fel tamadaſaban.

Attul ualo feltökbe, meg remülenec, &c. Ame, mit halloc? A Chriſtus fel tamadaſa (à mint ingyen maid meg mongyuc) mi eletünc. Mi oka tahat hogy mikor ki ielentetic annera meg rettennec az örzöc, hogy haſonlatoſoc az halottakhoz? Hallade, az Chriſtus fel tamadaſa, külömb külömb emberekben, külömbözö dolgot chelekedic.

Chriſtus fel tamadaſanac külömb külömb chelekedeti.

Az hiuekben örök çletet es bodogſagot, az hitetlenekben örök halalt es kàrhozatot. Es mikeppen az napnac vgyan azon vilagoſsaga, melly gyönörkötteti az egeſsèges ſzemeket, meg ſerti es tompettya az chipas ſzemeket, ſzinten vgy az Ieſuſnac fel tamadaſais, çlet mienkünc, de halal az ü ellenſeginec. Mert fel tamaduan meg gyözze az ördögöt, es minden taghaiual egyetembe pokolra vete ütet.

Az örzökről.

De talam nem art mègis iobban meg tekentenünc az örzöket. Ezec Pilatus vitezi vallanac, es azert vettettenec vala à koporſo mellè, hogy örzeneiec á Chriſtus teſtet, mert azon felnec vala á papi feiedelmec, hogy el lopiac az ü tanetuani, es azt költic hogy fel tamadot volna.

Ioſeph-

Gene. 37. Iosephrűl oluaſsuc hogy az ű battyai igen gyűlőlic vala űtet, es mindenkeppen azon vala-nac, hogy el veſzthettec volna nyaualyaſt. Maga ű ſemmi okot nem adot nekiec az gyűlőlſegre, hanem azt iregylettec, hogy az Iſten almaba meg ielentette vala neki, mimodon iővendőre oly nagy fő emberre teiendő vala űtet, hogy mind az ű attyatul ſmind attyafiaitul tiſztelteſſenciec. Eladuan azert Iosephet Aegiptusba azt kőltec hogy az vad ſzaggatta volna meg. Es immar azt alęttyac vala, hogy ſoha az ű alma be nem telneiec. De meg chalatanac az ű vęlekedeſekbe, mert ſzinten ott tőn eleget Iſten az ű fogadaſanac, az houa attyafiaitul a datot volt, Aegiptusba mondom, holot az ſoc nyomoruſagoc vtan, annęra fel magaſztaltatec Iosſeph, hogy az kiraly vtan maſod ember lőn, es
Genc. 41. az egeſz orſzagnac feiedelme. Es vgyan azon ű attyafiai hirdetęc vegre attyanac Iakobnac, hogy ęlne es fő ember volna, kic annac előtte űtet
Gene. 45. el akaruan veſzteni, el arultac es azt kőltőttec vala, hogy az vadtul ſzaggattatot volna meg.

Vrunc Chriſtuſnakis ezenkeppen tőrtęnec dolga, vitezeket vetuęn, â Sidoc â koporſohoz, az ű teſtenec őrzeſere, azt gondollyac vala hogy azoknac őrzęſec miat, ſoha immar az

â hir

â hir nem tamadhatna es nem teriedhetne ki à kőſeg kőzőt, hogy à meg feſzűlt Nazaretbeli Ieſus fel tamadot volna. Mit haſznalanac velle? ſemmit nem. Sőt vgyan azon vitezec *Chriſtus fel* lőnec az vr fel tamadaſanac elſő bizonſagi es *tamadaſanac* hirdetői. Kic be menuen Hieruſalembe meg *elſő hirdetői* mondac a papi feiedelmeknec, hogy főld indulat *az őrzők.* tőrtęnt, Chriſtus fel tamadot es Angyal ielent volna.

Az ſzent aſzoniallatoc peniglen *az ſzombatoknac* az az à hetnec) *elſő napian* (mellyet mi Vaſarnapnac hiuunc) *igen reguel menenec â koporſoboz, nap keletkoron.* Es mentekben ſzorgalmatoſoc valanac rolla, mint vonhatnaiac el az nagy kőuet az koporſonac aitaiarul. De maga oda kőzeletuen meg latac hogy immar el vetetet volna onnet à kő. *Es be menuen â koporſoba latanac egy ifiat, ki űl uala tob kez felől feier rubaba fel őltőzuen, es meg remulenec. Az kedig monda nekiec. Meg ne reműllyetec. A meg feſzetetet Nazarethbeli Ieſuſt kereſitec, fel tamadot ninchen it. Imo à bely, boua űtet belybeztettec uala.*

Ez az vrnac fel tamadaſarul valo elſő prędicatio, melyben az Angyal bizonſagot teſzen *Chriſtus fel* rulla, hogy à meg feſzűlt Ieſus, ketſeg nelkűl *tamadaſárul* halottaibol fel tamadot. Nem chac vigaſz. *elſő prædica-*
tio.

tallya

tallya kedig az aſzonyallatokat, hanem aztis meg mondgya nekiec, miert iõttenec volna oda, auagy mit iarnanac az koporſonal. Kiből meg tanulhattyuc, hogy az Angyaloc Iſtennec ielen-teſęből ertic az mi gondolatinkat es ſzandekinkat. Touabba az ũ beſzedet kiben azt monda hogy az meg feſzettetet es meg holt Ieſus meg eleuenedet volna, bizonettya az ũ tulaidon mondaſaualis. Mert azt mondgya ſzent Mate, hogy imigyen ſzollot volna, fel tamadot á mint meg mondotta. Es meg mutata az aſzon nepeknec az ũreſs koporſot ielũl, hogy ũ magokis latnaiac meg, hogy nem volna ot az holt teſt. Vegezetre az Tanetuanyokhoz kũlde ũket hogy hirdetneiec nekiec ezt az õruendetes hirt, es mondanaiac meg, hogy igereti ſzerent meg ielennęiec nekiec Galileaban. Peterrũl kiualtkeppen emlekezic, hogy noha haromſzor tagadta vala meg Chriſtuſt, de azert ne eſneiec ketſęgben, hanem hinneie, hogy megis az tanetuanyoc kõzibe valo volna, es az pœnitencia tartas vtan keduebe lenne megint az vrnac.

Az Angyaloc mint erthetic az mi gondolatinkat.

Peter es Ianos, haluan az aſzonnepektũl, hogy fel tamadat volna Ieſus, á koporſohoz futanac es ot talalac vgyan á ruhakat, mellyekbe ã teſt be volt takarua, de ũ magat nem talalac.

Iohan. 20.

lac. Es mikoron ũc onnęt haza tertenec volna, megint oda iõue Maria ſiruan, es be tekęntuen ã koporſoba, ket Angyalt lata feier ruhaba hogy ũlnec vala egyc feięnel, maſic labanal, kic mondanac neki. Aſzony, mit ſirſz? Monda nekiec. Mert el vittec az en vramat, es nem tudom houa tõttec ũtet. Mikoron ezeket mondotta volna Maria, hatra tekęnte es lata Ieſuſt aluan, es nem tudgya vala hogy Ieſus volna. Monda nęki Ieſus. Aſzony mit ſirſz es mit kereſz? Amaz alętuan hogy az kerteſz volna, monda neki. Vram ha te vitted el, mond meg houa tõtted, es en el viſzem ũtet? Monda neki Ieſus. Maria. Terũluęn amaz, monda Ieſuſnac. Meſter. Monda neki Ieſus. Ne illes engemet, mert meg fel nem mentem atyamhoz. De maga mennyel az en atyamfiaihoz, es mond ezt nekiec, fel megyec az en atyamhoz, es à ti atyatokhoz, en Iſtenemhez es ti Iſtentekhez.

Ez vtan iſmęglen meg ielenęc Ieſus à ket tanetuannac az vton, midõn Emausba mennec vala. Meg ielenęc Peternec, Meg ielenec eſtue az Apoſtoloknac, mikor az aito be zarua leuen, hozzaioc be mene. Es ezec à ielenęſec mind fel tamadaſanac napian tortenęnec. Az vtannis oſzton, negyuennapiglan ſoc keppen Luc. 24.

Actor. 1. meg ielenuen az ôueinec, ſzolla nekiec az Iſten orſzagarul. Illyen bizonſag teteleket mondanac az Euangeliſtac, hogy az fel tamadaskor es az taian tôrtentenec volna.

Az kôuetkôzendô idôkbenis annac vtanna ket keppen bizonyettatec az Chriſtus fel tamadaſa. Az Apoſtoloknac es az tellyes anyaſzentegyhaznac beſzedeuel, es kilſô ielekcel. Apoſtoloknac ſzauoc zônôg vala Peternec ſzaiaban, mikor à ſzent Leleknec vetele vtan prædicaluan, ſzent Dauidbol meg bizonçta az Chriſtus fel tamadaſat, es vegezetre imillyen ſzokat ſzolla. Ezt à Ieſuſt fel tamaſzta Iſten, kinec mi bizonſagi vagyunc. Az templomnac aitaia elôttis, mikor az Santat meg gyogyetotta volna, halhacza mit monda vgyan azon ſzent Peter. Kit az Iſten hallottaibol fel tamaſztot, mely dolognac mi vagyunc bizonſagi.

Chriſtus fel tamadaſanac kôuetkezendô bizonyetaſi.

Actor. 2.

Actor. 3.

De mi ſzûkſeg egyenkent az Apoſtoloknac bizonſag teteleket elô ſzamlalni, ha tudgyatoc hogy kiualtkeppen vgyan arra valaſztattanac volt ûc, hogy az Ieſus fel tamadaſarul tennenec bizonſagot. Kirûl ſzent Peter egyût imigyen ſzolla. Szûkſeg è ferfiac kôzzûl kic velûnc egyût vannac, Iudas helyebe egyet vaſztanunc, hogy bizonſaga legyen à Ieſus fel tamada-

Actor. 1.

tamadaſanac. Megint. Ezt azIſten fel tamaſzta harmad napon, es ki nylatkoztata ũtet nem az egeſz nępnec, hanem à tanoknac kíket az elõt valaſztot vala, minekũnc, kic õttũnc es ittunc ũ velle minec vtanna halottaibol fel tamadot. Actor. 10.

Az Apoſtoloc vtan, ã tellyes kereſztyen anyaſzentegyhazis, az hitnec kõzõnſęges vallaſaba bizonettya, hogy az iras ſzerent, harmad napon halottaibol fel tamadot az ſzũz Marianac fia. Rom. 6.

A kilſõ ielec peniglen, mellyec vgyan azon dolgot erõſsętic, az ſzentſęgec. Es kiualtkeppen az kereſztſeg. Kiben, ha ſzent Palnac hiſzũnc, vrunknac mind el temetteteſe ſ mind fel tamadaſa, igen ſzępen meg peldaztatic. Es igy bizonyettatot meg az ſzent irasba, hogy igazan es vgyan valoba fel tamadot az vr Ieſus Chriſtus. *Chriſtus kertben tamadot fel.*

A kertbe lõn kedig az fel tamadas, mert ot temettetet vala el Ioſephtul es Nicodemuſtul, az kõ ſziklabol ki vagatot vi koporſoba, hogy vgyan ottan gyõzettetnęiec meg à halal, à hol birodalmot võt vala az emberi nemzeten. A paradichomnac kertęben chala meg Euat az õrdõg, es Eua Adamot, es az Iſten parancholattyanac meg ſzegeſeiert, õt eſęnc mindnyaian az

halalnac ſententciaiaba. Męlto lőn azert, hogy az halaltul valo meg ſzabadulaſis kertben lenne az Chriſtus fel tamadaſa altal. Touabba tulaidon hatalmaual tamada fel, es az ű benne valo Iſteni erő, eleuenęte meg az holt teſtet: mikeppen ű magais meg mondotta vala az előt, hogy hatalma volna nęki reia, mikor akarnaia le tęnni ęletet, es mikor akarnaia fel venni. Annac fölötte, dichőült teſtbe: Kit meg bizonyęta mikoron az be tőt aitot altal hata, es vgy mene be az tanetuanyokhoz.

Tulaidon hatalmaual tamadot fel. *Iohan. 10.*

Dichőült teſtbe. *Iohan. 20.*

Maſodic Tanulſag.

Chriſtus mit nyert maganac fel tamadaſa altal. *4. Reg. 13.* *Luc. 7.* *Iohan. 11.* *Actor. 9.* *Rom. 7.* *Heb. 2.*

LAſsuc meg immar, mit nyert maganac Chriſtus az ű fel tamadaſa altal.

Nem vgy tamadot fel az Chriſtus, mint amaz, kinec teſte illetuęn az Eliſeus tetemit, meg eleuenedęc: Sem vgy, mint az őzuegy azzony fia. Naym kapuia előt, auagy Lazar Betaniaban, auagy Dorkas Ioppeban, mert ezec fel tamadtanac vgyan, de az vtan megint meg holtanac. Hanem Chriſtus halottaibol fel tamaduan, tőbbe ſoha meg nem hal, az halal ű raita nem vralkodic. Tőkęlletes győzedelmet vőt ű az halalon, meg rontuan azt, az kinel az halalnac birodalma vala, az az, az őrdőgőt. Touabba

uabba fel tamadaſa altal ment be Ieſus az ű dichőſegębe. Kirűl űnnen maga teſzen bizonſagot ſzent Lukachnal monduan. Igy kellet ſzenuedni az Chriſtusnac, es vgy menni be az ű dichőſegebe. De michoda az ű dichőſege? Leg előſzőr ez az Chriſtuſnac dichőſege, hogy ű Iſtennec fia. Ebbe az ű dichőſegębe fel tamadaſa altal ment be, az az, fel tamadaſaual bizonyetotta meg, hogy ű az Iſtennec igaz fia. Abbol ielentetec meg vgymond ſzent Pal, hogy Iſtenfia volna, mert halottaibol fel tamada. *Luc. 24. Chriſtusnac dichőſege.*

Megint, A Chriſtus dichőſege ez, hogy az ű attyaual egyenlő bodogſagba felſegbe, meltoſagba es hatalomba vagyon. Azert ebbenis az dichőſegben fel tamadaſa altal menne be mikor menbe menuęn űle az atya Iſtennec iobia felől, es imigen ſzolla neki az atya. Vly iob kezem felől, meglen az te ellenſegidet labaid ala vetem. *Pſalm. 109.*

Annac főlőtte ezis az mi vrunknac dichőſege, hogy mindenec az ű birtoka ala vettetenec, ű az menynec es főldnec vra, eleuenekněc es holtaknac biraia. Ezis az dichőſeg fel tamadaſaban adatec meg ű neki. Mert azert holt meg az Chriſtus, azert eleuenedet megis, hogy mind az halottakon ſ. mind az előkőn vralkod- *Rom. 14.*

Philip. 2. gyec. Fel magaſztala az Iſten ũtet (halottaibol fel tamaſztuan) es oly neuet ada neki, mely minden neu fölöt vagyon, hogy az Ieſuſnac neuęben minden terd meg haiollyon, mennyeieknec, földieknec es pokolbelieknec, es minden nyelũ vallya, hogy az vr Ieſus Chriſtus az atya Iſtennec dicſöſegeben vagyon.

De ninchen oly ember ez vilagon, ki az Chriſtus dicſöſegenec, mely be fel tamadaſa altal be ment, minden reſzeit elö ſzamlalhatnaia, azert ezt ebben hagyuan, iarullyunc az prædicationac vtolſo reſzehez, es tudakozzunc azon, mi haſznunc legyen nekũnc az Ieſus fel tamadaſaban.

Harmadic Tanulſag.

Chriſtus fel tamadaſanac haſznai.

BIzony dolog az, hogy az Chriſtus fel tamadaſa tellyeſſeggel mi erettünc, es az mi haſznunkra lött.

Leg elöſzör kedig ſenki röuidben es nyluabban meg nem mondhatta volna, michoda haſznunc köuetkezet legyen belölle, mint ſzent Pal meg mondotta, imigyen ſzoluan felöle. El adatot az mi bũneinkert, fel tamadot az mi meg igazulaſunkert. Mikeppen azert halala azt haſznalta, hogy az atya Iſten meg bochattya az mi bũ-

Rom. 4.

mi bűneinket, azon modon fel tamadaſaual hogy igazac legyűnc es igazaknac itelteſzűnc az Iſtennec előtte.

Touabba, az Chriſtus fel tamadaſa, nem chac győzedelmet nyert minekűnc minden nyaualyainkon es az halalon, hanem aztis, hogy mies fel tamadgyunc az őrőc eletre, es dichőſegre. Arrul mondgya ſzent Pal, hogy az Chriſtus fel tamadot halottaibol, elſő ſęuen azoc kőzőt kic el nyugottanac. Mert holot embernec altala lőt az halal, iſmeglen embernec altala lőn az halottaknac fel tamadaſa. Es mint hogy Adamban mindenec meg halnac, ſzinten vgy az Chriſtusban mindenec meg eleuenednec. 1. Cor. 15.

Mert ha az Chriſtuſnac io tetemęnit vgyan valoba meg akariuc erteni, ſzűkſeg hogy űtet nem chac tulaidon teſtęben nezzűc, mert az az teſt, mellyet à ſzűznec meheben fel vőn, chac egy tagia űneki, hanem az ű tellyes es tőkęlletes lelki teſtet kel ſzemlelnűnc. Az az, űtet tagiaiual egyetembe: űtet mi bennűnc, es minket ű benne: űtet es az ű hiueit mind egyűt. Mert igy adgya ſzent Palis vrunkat előnkbe, mikor azt mondgya, hogy ű feie az anyaſzentegyhaznac, es az anyaſzentegyhaz ű neki teſte. Mikeppen azert az egeſz emberi teſt, főből es az Epheſ. 4. Chriſtus feie az anyaſzentegyhaznac.

tőb tágokbol vagyon, azonkeppen á Chriſtuſnac lelki teſte, az ű ſzemelyeből vgymint főből, es minden hiueiből, vgymint tagokbol eppűl fel. Holot azert bizon dolog, hogy Chriſtus az mi feiűnc, fel tamadot, hogy lehetne az, hogy minden tagiait, minket mindnyaian, vçlle egyetembe ki nem vinne á halalbol, es fel nem tamaſztana az főldnec gyomrabol, ſ-be nem vinne az ű orſzagaba? Tahat Chriſtuſnac minden tagiai, minden hiuec fel tamadtanac ű benne mikoron ű fel tamadot. Azert beſzęlli az ſzent Pal, hogy az Iſten ki kazdag irgalmaſſaggal, az ű nagy ſzerelmeiert, mellyel ſzeretet minket, midőn meg holtunc volna az bűnnec miatta, egyűt meg eleuenetet minket Chriſtuſſal. Kinec io keduçnec altala iduezűltetec. Es egyűt fel tamaſztot minket, es egyűt űltetet menyekben az Chriſtus Ieſusban. Mely fel tamadasban az hit altal vagyunc moſt reſzeſec, de letel ſzerent az vtolſo napon tamadunc fel, midőn ez vilag meg fog iteltetni. Mely dolgot vgyan azon ſzent Pal Apoſtol, az főldbe vettetet magnac haſonlatoſſagabolis bizonyęt. Mert azis kűlőmben ki nem kel, hanem ha meg haland auagy rothadand.

Ephes. 2.

1. Cor. 15.

Vegezetre, mint hogy fel tamadaſaba bizonyetotta meg magat Iſtenfianaclenni, ſzinten

vgy

vgy fel tamaduan ielentette meg aztis, hogy mi
ű altala Iſtennec fiai vagyunc. Azert mondgya
vala fel tamadaſa vtan az aſzoniallatnac, Mien-
nyel az en atyamfiaihoz, es mond ezt nękiec.
Fel megyec az en atyamhoz, es à ti atyatokhoz, Iohan. 20.
en Iſtenemhez es ti Iſtentekhez. Latod hiſzem
it, hogy minket atyafianac neuez, es az ű atyat *Chriſtus atyai fiai uagyunc.*
mi atyanknac. Kiből kŏuetkezic, hogy vgyan
azon Iſtennec fogadot fiai vagyunc mies, kinec
ű termeſzet ſzerent valo fia.

Nagy haſznai ezec az mi vrunc fel tamada- *Chriſtus fel tamadaſanac h. ſznaiba kic legyenec rŏſzec.*
ſanac, mellyekbe mind az altal chac azoc reſze-
ſec, az kic iol ęlnec à Chriſtus fel tamadaſaual.
Sokakat latunc ſzerte ſzerent, kic ha mi ioba
foglaltac volt magokat ez el mult napokban,
azt ma hatra vetic, ha valami pœnitencia tar-
taſra adtac volt elmeieket, azt fęlbe hadgyac, es
megint az elebbi bűnŏkre es gonoſſagokra ter-
nec, nem kűlŏmben mint az eb az ű okadaſara.
Reſzegſęgbe, dobzodasba, es minden nemű al-
nakſagba el merűlnec. Mintha azert ſzabade-
tot volna meg egyſzer ezektűl minket az mi id-
uezetŏnc, hogy immar ſzabad legyen nekűnc
azt miuelnűnc à mit à teſt keuan, es ot iarnunc,
à houa az gonoſz keuanſag vonſzon minket.
Kűlŏmbet beſzel ennel ſzent Pal monduan. Et

temettettünc egyetembe ü velle az kereſztſeg
Rom. 6. altal, à halalra, hogy mikeppen Chriſtus fel ta-
madot halottaibol az atyanac dichöſſege altal,
azonkeppen mies eletnec viſagaban iariunc. A
bünnec holt volt meg egyſzer, hogy ęl kedig, ęl
az Iſtennec. Azonkeppen vellyetec ties maga-
tokat, hogy meg holtac legyetec az bünnec, de
ęllyetec az Iſtennec, az mi vrunc Ieſus Chriſtuſ-
nac altala. Mert meg ſzabadętatuan az bün-
1. Cor. 6. tül, ſzolgaiua lettetec az igaſſagnac. Nagy ar-
Col. 3. ron vętettetec meg, dichöichętec es viſellyętec
Iſtent az ti teſtetekben. Ha fel tamadtatoc az
Chriſtuſſal, az oda fel valo dolgokat kereſſę-
tec, holot az Chriſtus vagyon az atyanac iobia
felöl üluen. A mennyei dolgokra viſellyetec
gondot, nem à földiekre. Es im hallyad mint
imadkozic vgyan azon ſzent Pal. A bękeſeg-
Hebr. 13. nec Iſtene, ki halottaibol viſza hozta az örökce
valo köteſnec vere altala, az Iuhoknac nagy
Paſztorat az mi vrunkat Ieſuſt, tökęlleteſſe te-
gyen titeket minden io chelekedetben, hogy az
ü akarattyat tegyetec, es azt chelekedgye ti ben-
netec, à mi kellemetes ü elötte, à Ieſus Chriſtuſ-
nac altala.

Annac okaert azon kel igyekezn nc. hogy
az fel tamadas felöl valo hitet io chelekede-
tekkel bizonechuc, es meg it è földön mennyei

çletet viſellyűnc. Ha azt miuellyűc, nem chac beſzeddel es vigaſagos enekkel vallyuc à Chriſtus fel tamadaſat hanem mi magunkbanis erezzűc űtet elni es, ſoc haſznat veſzűc ez ielen valo eletbenis azűfel tamadaſanac, à mas vilagon kedigűi velle egyetembe veghetetlen bodogſagban es őrőmben leſzen meg maradaſunc.

VGYAN AZON NAPI MASODIC PRAEDICATIO.

Az Epiſtolabol, mellyet ſzent Pal irt meg à Corintusbeliekhez irt I. leuelenec V. reſzében.

ATyamfiai, Tiſztechátoc ki az ô kouaſzt bogy ui teſztac legyetec, mikeppen kouaſz nelkűl ualoc uattoſkis. Mert az mi Huſueti baranyunc Chriſtus meg aldoztatot. Annakokaert lakozzunc nem à regi ô kouaſzba, ſem az gonoſſagnac es alnakſagnac kouaſzaba, hanem à tiſztaſagnac es igaſſagnac kouaſztalan kenyerben. Ezt

Miert oluaſſuc ma ezt ez Epiſtolat.

EZt à ſzent Pal Apoſtol beſzedet, velem azert oluaſſa ma az anyaſzentegyhaz, hogy meg tanullyuc belőle, mint kellyen ez mai ſzent innepet illenűnc. Nem eleg azt tudni, hogy huſuet napia vagyon, hanem aztis illic meg ertenűnc miuel tiſztelteſſęc ez à nagy innep. Leg előſzőr azert io modon valo keſzűlettet kel minden iambor kereſztyennec effele dichőſeges ſzent napnac meg ſzenteleſęhez keſzűlni. Maſodſzor, A keſzűlet vtan, valoba meg kel illeni à huſuetot. Harmadſzor, az kilső innepląſnec ſzertartaſaual az belső lelki innepląſre kel az mi ſziueinket fel gerieztenűnc. Mind ezeknec kedig hogy kellyen lenni rend ſzerint előnkbe adgya it minekűnc ſzent Pal Apoſtol.

Az Elſœrul.

Iſztechâtoc ki az ő kouaſzt. Az ő tőruennec ſzokaſat hozza előő, es annac haſonlatoſſagabol tanet meg minket reia, az huſuet napianac illeſehez, mint legyen ſzűkſeg keſzűlnunc.

Meg volt parancholua à Sidoknac hogy az huſuet innepen kouaſzos kenyeret ne ennęnec. Annac okaert mikoron el kőzelgetet az huſuet napia, nagy ſzorgalmatoſzaggal ki tiſztetottac az ű hazokbol à kouaſzt es kouaſzos kenyeret,

Az Huſuet hoz ualo keſzűlet.

kenyeret, vgy annèra, hogy chac egy morſanit ſem hattanac benne, az ũhazokban. Es azt meg miueluen, leg ottan vi kouaſztalan teſztat keſzettenec es pogachat ſütőttenec, ſaual eltenec az ínnep napokon.

Minekũnkis azt kel lęlec ſzerent chelekednũnc, azt beſzelliſzent Pal. Forgaſſuc fel az mi ſziuũnknec hazat, tiſztechuc ki onnet à kouaſzt, es keſzechũnc vy kouaſztalan teſztat. Kouaſz az mind, valami meg poshaztya à mi tęſztankat, az az, meg fertőzteti az mi chelekedetinket. Keuelyſeg, kep mutatas, eretnekſeg es minden gonoſſag. Ezeket ſzũkſeg ki hannunc az mi ſziuũnkből. Valamiuel az emberi nemzet az első ſzũleknec vetke miat meg ólgyetetet, azt tellyeſſegel mind el kel vetnunc. Nem chac az nyluan valo fertelmes chelekedeteket, hanem gonoſz beſzedeket, ſ-gonoſz gondolatokatis. Nem kel ſemminec alęttanunc ezeket, azt gondoluan hogy igen kichin es nem artalmas bũnőc volnanac. Mert kichin á kouaſzis á kit ã teſztaba teſznec, de azert anni ereie vagyon hogy mind az egeſz teſztat meg poshaſztya.

A kouaſz mi legyen.

1. Cor. 5.

A bũnis ollyan, kichinyen kezdi el, de ha eleit nem veſzũc hamar meg neuekedic, es tellyeſſeggel el foglallya az embert. Sziuebe tamad embernec à gonoſz gondolat, es ha ot győkeret

Matth. 15. keret vethet, gilkoſſag, paraznaſag, orzas, hamis tanolſag, karomlas, es egyeb effele ſzantalan bűnöc ſzarmaznac ki belöle. Tahat ſieſſünc meg menekedni nem chac gyümölchetül, hanē gyökeretülis az gonoſz keuanſagnac.

Kit midön meg miuelünc, leg ottan az vy
Az vy teſzta mi legyen. Rom. 13. kouaſztalan tęſztanac chenalaſahoz keſzülyünc. *Vy teſzta legyetec ugymond.* Az vi teſzta ſemmi nem egyeb, hanem az vy ęlet. Hogy el veſſüc â ſötetſegnec chelekedetit, es öltözzünc fel az vilagoſſagnac fegyveriben, vgymint nappal ękeſſen iariunc. Nem dobzodaſokban es reſzegſegekben, nem agybeli heuereſekben es tiſztatalanſagokban, nem viſzauonyasban es ireg kedesben (mert ęz mind kouaſz) hanem öltözzünc fel az vr Ieſus Chriſtusban. Az mi eletünket â Ieſus Chriſtuſnacpeldaiahoz ſzabiuc, à mint ü iart mies vgy iariunc, köueſſüc az ü ioſzagos chelekedetinec peldaiat. Vgyan ezen ertelemmel parancholya maſut, hogy az regi
Col. 3. Adamot leueſſüc. Kit akkoron vetünc le, mi-
Epheſ. 4. dön nem teſt ſzerent, hanem lęlec ſzerent ęlünc.

De ittes igen reia kel gondolnunc, hogy
Kouaſz à kep mutataſis. meg ne kouaſzoſodgyon à mi teſztanc, az az, hogy kep mutatasbol auagy emberi dicheretnec kereſe-

kereſeſeiert ne miuellyűc à mi iot miuelűnc. Az igyekezet igazgattya es viſeli az embernec chelekedetit. Akar mely ionac lattaſſękis az mi chelekedetűnc, vgyan chac annibol io, ha io igyekezetből ſzarmazic ſ nem kűlőmben annal. Azert mondgya vrunc hogy ha az te ſzemed egy igyű leiend, tellyes teſted vilagos leſzen, de ha ſzemed alnoc, teſtedis ſőtetes fog lenni, Az egy igyű ſzemen erched az io igyekezetet, es à vilagos teſten az io chelekedetet. Viſzontag az alnoc ſzem, à gonoſz igyekezet, es à ſőtetes teſt, à gonoſz chelekedet. Vgy hogy ollyannac itelteticIſtenűl minden embernec chelekedete, valaminemű az ű igyekezete. Vilagoskodgyec bator az mi vilagoſſagunc az emberec előt, hogy laſſac az mi io chelekedetűnket, de nem à vegre hogy minket, hanem hogy az mi mennyei ſzent atyankat dichőechec belőle. Vgy leſzen tiſzta mind mi magunc ſ mind chelekedetűnc, az ô kouaſztul,

Mikeppen kouaſz nelkűl ualokis uattoc Aztiutattya eſzűnkbe, hogy immar egyſzer à kereſzt vizbẽ meg főröttűnc, meg tiſztultunc à kouaſztul, vionnan ſzűlettűnc. Es à mint ez vtan mondgya, meg moſogattattunc, meg ſzenteltettűnc, meg igazettattunc, à mi vrunc Ieſuſnac neueben es à mi Iſtenűnknec lelke altal. Int azert hogy meg emle-

Az igyekezet teſziioua chelekedetűnket.

Matth. 6.

Egyigyű es alnoc ſzem.

Matth. 5.

1. Cor. 6.

emlekezuen rulla, miue lettünc meg kereſztelkeduen, vgyan valoba azoc legyünc, mellyeknec es minemüknec kel lennünc. Miert hogy kouaſztalanokca tętettünc, mikoron az kereſztſeget fel vöttüc, ſoha többe à kouaſzt hozzanc ne hadgyuc ferni, hanem mindenkoron vy teſztac legyunc. Es ez à huſuet innepehez valo keſzület.

Az Masodikrul.

MErt *az mi huſueti baranyunc Chriſtus meg aldoztatot*. Mondhatnaia valaki. Miközünc vagyon mi nekünc à kouaſz ki tiſztetaſahoz, ha mi nem vagyunc Sidoc, ſem huſueti barant nem aldozunc Sidomodra? Meg felel ſzent Pal monduan. Az mi huſuetünkis meg aldoztatot á Chriſtus, nem az Aegiptuſnac inſegęből valo ſzabadulaſért, hanem hogy az örögnec kegyetlen rabſagabol meg mentene minket. A Sidoc aldoztac à peldazo huſueti barant, de az mi huſuetunc à Chriſtus, kit az ò töruenybeli barany peldazot. Ha azert nekünkis huſuetünc vagyon, melto hogy annac meg ſzenteleſehez io keſzülettel iarulyunc, es vgyan valoba innepellyünc. A Sidoc nagy tiſzteſſeggel illic vala az ù huſuetokat, ſokkal inkab ſzükſeg tahat,

hogy

hogy miesbőchűletbe tarchuc az mienket. Mert ha fellyeb nem beuelkedic à mi igaſſagunc az iraſ- Matth. 5.
tudoknac es Phariſeuſoknac igaſſaganal, be nem
megyűnc mennyeknec orſzagaba. Veſſűc egybe
az ő huſuetot az vyal, es meg ertyűc meniuel kel-
lyen ezt amannal fellyeb bőchűlnűnc. *Barany,*
oktalan allatnac huſa vala őt, it peniglen Chriſtus, *Az ő es uy huſuét.*
Iſten es ember vagyon. Ot pelda, it igaſſag. Va-
lameniuel nagyob azert es meltoſagosb à Chriſ-
tuſnac ſzemęlye az oktalan barannal, anneual na-
gyob tiſztaſaggal es aietatoſſaggal kel nekűnc az
mi huſuetűnket meg illenűnc. Nem eleg ez mai
ſzent innepnec tiſzteſſegeiert tiſzta es vy ruhaba *Az huſuétnec illéſe.*
őltőznűnc, hanem mi magunknac kel tiſztaknac
lennűnc es meg viulnunc.

Huſuetnec auagy huſueti barannac neuezte- *Chriſtus miert neuezetic huſuétnec.*
tic peniglen à Chriſtus, bizonyos okokbol. Mert
mikeppen az huſueti aldozatra regenten oly eſz-
tendős him barany valaſztatot à chordabol, ki fo-
gyatkozas nelkűl valo volt, azonkeppen ű va-
laſztatec ki à tőb emberec kőzzűl, hogy meg al-
doztatneiec ez vilagnac bűneiert, ki tiſzta, bűnte-
len es minden fogyatkozas nelkűl vala. Vgymint
kiről Eſaias azt mondgya, hogy alnakſagot nem Eſa. 53.
chelekedet, chalardſag ſem talaltatot ſzaiaban. To-
uabba à huſueti barany eſtue aldoztatic vala meg,

Chriſtuſis ez vilagnac vege fele aldoztatec. Annac fölötte, valakiknec aitaioc meg volt hintetue az barannac vereuel, azoc batorſagoſoc voltanac az öldöklö Angyalnac fegyueretül, mies ſzinten vgyan batorſaggal meg maradunc az ördögnec artalmatul es meg oltalmaztatunc à karhozattul, ha az leſuſnac ki oly barany hogy üveſzi el ez vilagnac bünet, verçuel meg iegyezüc, es meg aztattyuc az mi ſziueinket.

Exod. 15. No azert, ez igy leuen, hogy nekünkis huſuetunc vagyon, es az à Chriſtus: *Lakozzunc auagy innepellyünc*, Vigadgyunc es öruendezzünc. Mikoron à Sidoc huſuet napian az Aegiptuſnac inſegeböl meg ſzabadultanac volna, es az ü ellenſegöc Pharao kiraly ſeregeſtül à vörös tengerbe veſzet volna, nagy ſzep vigaſagos eneket enekleenec az Vr Iſtennec monduan. Enekellyünc az Vrnac, mert dichöſegeſen fel magaſztaltatot: A louat es à louagokat a tengerbe vetette. Az Vr az en eröſſegem, es az en dicheretem, es az en meg ſzabadetom. Ez az en Iſtenem es dicherem ötet, Az en atyamnac Iſtene es magaſztalom ötet. Mi-

1. Reg. 17. 18. dön Dauid az keuely es karomlo Goliatot meg gyözte es meg ölte volna, az Iſraelnec minden varaſibol ki omoluan Saul kiralynac es Dauidnac elcibe az aſzonnepec es leanzoc, eneket mondanac vala,

vala, es fölötte igen örülnec vala raita, hogy Iſten az ũ nepet meg ſzabadetotta volna az Philiſteuſoknac hatalmabol. Meniuel inkab ſzükſeg tahat minekünc örülnünc és dichernünc az mi vrunkat Ieſus Chriſtuſt, ki nem Aegiptuſnac rabſagabol hanem az pokolnac torkabol, à bünböl es az halalbol: nem Pharaotul auagy az Philiſteuſoknac kezekböl, hanem az pokolbeli örögnec kegyetlen birtokabol ſzabadetot meg minket, Lucipert meg gyözuen, az ũ fegyuerit es ereiet meg rontuan, es mind az ũ tarſaiual egyetembe ütet az pokolnac fenekere vetuen. Innepellyünc vgyan valoba, es vgy innepellyünc, hogy à kilsö innepleſnec altala, az belsö innepleſre ebreſzüc es gerieſzüc fel az mi ſziueinket. Es mint kellyen annac lenni, ingyen maid meg ertitec,

oerülni kel huſuét napian.

Az Harmadikrul.

OLynac kellenni az mi innepleſünknec, hogy a mit kiuül chelekedünc, abbol az mi lelkünc eppüllyön belöl. Mikeppen hogy a Sidoc huſuet napian ſemmi kouaſzt nem hadtanac az ũ hazokban maradni, hanem köuaſztalan kenyérrel eltenec minekünkis azon forman illic chelekednünc. Meg mondoc mies ez elöt, ſzent Palis meg mondgya moſtan, mi legyen az à regi ò kouaſz, mellyet

Az innepléſnec modgya.

Az ó kouáſz. minekünc ſzükſeg el tauoztatnunc. *Lakozzunc nem à gonoßſagnac es alnakſagnac kouaßaban.* Minden gonoſſag es alnakſag regi ò kouaſz. De kiualtkeppen az eretnekſeg, es a kep mutatas. Az eretnekſeg ellenkedic az hittel, à kep mutatas az Iſteni felelemmel es tiſztelettel, fökeppen ezektül tarchuc tiſztan magunkat.

Matth. 16. Luc. 12.

Iſöpnac iegyzeſe. Touabba à Sidoc huſuet napian Iſopot marnac vala â barannac verebe, es meg hintic vala velle az aitonac felſö küſzöbet. Mies marchuc meg az mi pœnitenciankat az Chriſtuſnac verebe, ü tülle es az ü vere altal variuc büneinknec bochanattyat, mert chac ü tiſztethat meg minket minden büneinktül.

1. Iohan. 1.

Sült barany. Meg ſütic vala â barant à tüznel, es vgy eſzic vala. Mies erezzüc magunkba az Iſten haragianac tüzet à bün ellen, mely tüz ſüti vala à mi baranyunkat à Chriſtuſt, à magas kereſztfan. A

Egéſz baranny. huſueti barant egeſzen mind meg eſzic vala, nekünkis eppen es minden fogyatkozas nelkül kel tartanunc es vallanunc, à Chriſtus felöl valo hitet es tudomant.

Vad ſaláta. Vad keſerü ſalataual es pogacha kenyerrel hatta volt Iſten hogy meg egyec à barant. Azonkeppen minekünkis az mi ſziuünknec töredelmeſſegenec keſerüſegeuel illic az huſuetet inneplemünc, ſiratnunc kel az mi büneinket, tiſztaſagnac es igaſſagnac

ſagnac kouaſztalan kenyereuel, az az, Igaz es ſem- Tiſztaſagnac
mi teuelygeſſel meg nem ólgyúlt hittel, aitatos kó- es igaſſagnac
nyórgeſſel, tiſzta ęlettel, felelemmel, minden pogacháia.
iamborſaggal es ioſzagos chelekedettel, ſzíkſeg
magunkat aianlanunc az vr Iſtennec. A ö kouaſz
helyet, mas vy kouaſzis talaltaſſec mi bennúnc,
Mert io kouaſz vagyon, tudnya illic az Iſtennec Vy kouaſz.
orſzaga, az Euangeliom, mellyet iduezetónc, ha-
ſonlatoſnac monda lenni à kouaſzhoz. Vgy hogy
mind teſtúnkbe lelkúnkbe egyeb iz ſemmi ne
erezteſſec, hanem chac az Iſten orſzaganac es az Math. 13.
Euangeliomnac ízi. Valami peniglen ellenkedic
az iſten orſagaual es az Euangeliommal, az mind
tauol legyen mi túllúnc.

Annac fólótte, fel óueczettec à Sidoc agye- Fel óuetzés
kokat, ſarut vontanac labokba, Iſtapot tartottanac ſaru, iſtáp.
kezekbe, es vgy óttec à huſueti barant, hogy effe-
le kilsó ſzertartasbol eſzekbe iutna, hogy vton ia-
roc es ſzarandokoc volnanac. Tahat mies à kic
eſzúc az Iſtennec barannyat Chriſtuſt, meg emle-
kezzúnc rulla, hogy ninchen it ez vilagon mine-
kúnc meg maradando varaſunc, es ennec okaiert
az ióuendót kereſſúc. Keuannyunc ez vilagbol,
vgymint rabſagnac földęból ki ſzabadulni, es az
meg igęrt földbe az elóknec földebe be menni;
Kerlec titeket atyamfiai, azt mondgya ſzent Pe- 1. Pet. 2.
ter, vgymint iótuenyeket es ſzarandokokat, tar-

toztaſſatoc m g magatokat az teſti keuanſagok-
tul, mellyec viaskodnac az lelec ellen. Iakob Pa-
Gene. 47. triarkais az ũeletẽnec ideiet ſzarandokſaganac na-
2. Corint. 5. piainac neuezi. Szent Palis azt beſzelli hogy me-
diglen è teſtben vagyunc, tauol iarunc az vrtul,
es azert iobnac itelyũc lenni hogy à teſtbõl ki mul-
lyunc, es az vrhoz mennyũnc lakni.

Vegezetre, hogy à Sidoknal het egeſz napot
tart vala à huſuet innepe, es mind addig ſem vala
Hét nap à huſuet. ſzabad kouaſzoſt enniec, mig à het nap el nem
mult, azt peldazta, hogy tellyes eletũnkbe ſoha
mi hatra ne terũnc, amaregiõ kouaſznac (mely-
rũl az elõt ſzollanc) etelere, hanem mindenkoron
kouaſztalanoc legyũnc, az az artatlan eletet viſel-
lyũnc. Mert heiaban õrũli hogy Chriſtus meg
gyõzte à halalt, az õrdõgõt es à poklot, valaki
megis az regi gonoſz ẽletnec õſagaban iar. Hiſzem
azt enekellyũc az huſueti enekben, Hogy Chri-
ſtus fel tamaduan nekũnc peldat vgy hagia, hogy
mies fel tamadgyunc velle õſzue vigadgyunc:
Nem vigadhat az tõkelletes keppen à Chriſtuſ-
ſal, valaki ũ velle egyetembe az bũnnec halalabol
fel nem tamad.

Lam meg hallatoc reguel, hogy az mi meg
igazulaſunkert tamadot fel iduezetõnc. Bizonya-
ra tahat meg ſzabaduluan az mi ellenſeginknec
kezekbõl, ſzentſegben es igaſſagban kel ũ neki ſzol-
galnunc:

galnunc. (Zacharias papnac mondaſa ſzerent) eletünknec tellyes ideieben. Erted immar kereſztyen, mint kellyen a huſuet napiat meg illened, kerlec ertue ne mulaſd, hanem tarch ahoz magadat à mihez ſzükſeg tartanod, ha azt akarod hogy ez idö ſzerent valo inneples vtan, az veghetetlen innepleſnec helyere be meheſ az menyorſzagba. Luc. 1.

HVSVETI ENEKEC.

Elsö.

CHriſtus fel tamadà, mi bününket el moſa, es kiket üßerete, meny orßagban fel viue. Vriſten meg valta mind ez vilagot ßent halal aual.

Mindenhato Vriſten, halottaibol fel tamada, mies ütet dichiriüc viga-

4° *ſagos enekecel. Vriſten meg valta mind ez vilagot ßent halaual.*

Koporſoban fekűuec, barmincz hat oraiglan, az vtan fel tamada, kit ßent atia fel kőlte. Vriſten &c.

Szalla poklokra, iokat ßabaditani, gonoſzokat ot hadni, nagy kenokat vallani. Vriſten. &c.

Chriſtus fel tamaduan, nekunc peldat vgy hagya, hogy mies fel tamadgyűc, velle őſzue vigadgyunc. Vriſten.

Kegyes ßűz Maria, te mennyei ßèp roſa, keried te ßent fiadat, hogy idűőzechőn minket. Vriſten meg valta mind ez vilagot ßent halalaual.

MASODIC.

SVRREXIT CHRISTVS HODIE.

Felta-

EL tamat Chriſtus ez napon alleluia, emberi vigaſztalaſert, alleluia.

Halalt ki ſzenuedet minap alleluia, az nyaualyas emberekert, alleluia.

El veue mi bűneinket alleluia, es meg igazeta minket, alleluia.

Meg ronta pokol kapuit alleluia, meg ſzabadeta bennűnket, alleluia.

Meg kőtőze az őrdőgőt alleluia, ragadomantul meg foſzta, alleluia.

Az halaltis ű meg győze, alleluia, es eletet nekűnc ada, alleluia.

Meg ielenec Marianac alleluia, az bankodo, Magdalnanac, alleluia.

Peternekis meg ielenec alleluiá, es átőb tanetuanyoknac, alleluia.

Ezen mi mind őruendezzűnc alleluia, adgyunc halakat Vrunknac, alleluia.

HVSVET HETFOE.

Ez mái Euangeliomot meg talalod à ßent Lukach Euangeliomianac XXIIII. *reßében.*

IMe vgyan azon napon, kettö à Ieſus tanetuany közzül mennec uala egy uaraskaba, mely Ieruſalēhöz hatuan futamatni földön uala, melynec Emaus uala neue. Es beſzellenec uala önköſztöc mind azoc felöl, mellyec törtentenec uala. Es lön midön beſzellenenec es kerdezkednenec egymas kö- zöt, Ieſus hozzaioc közelgetuen megyen uala uellec. Az ü ſzemec kedig tartatnac uala, hogy ütet meg ne eſmer- neiec. Monda kedig nekiec. Michoda beſzedec azoc mel- lyeket forgattoc köſztetec iaruan, es ſzomoruc uattoc? Feleluen peniglen az egyc, kinec neue Cleophas, monda neki. Chac te egyedül uagye iöueueny Ieruſalembe, ki nem tudnad azokat mellyec löttenec abban ez napokbā? ü kedig monda nekic. Mellyec? Es mondanac neki. A Nazaretbeli Ieſus felöl, ki Propheta uala, hatalmas, che- lekedetben es beſzedben, Iſten elöt, es az egeſz nep elöt. Es mikeppen à papi feiedelmec es az mi feiedelminc ha- lalnac

lalnac karboztatáſara attac, es meg feßetettec ũtet. Mi peniglen remelyũc uala bogy ũ ßabadetando uolna meg Iſraelt. De mind ezeknec főlőtte ma harmad napia uagyon, mitül fogua ezec lőttenec. De nemely mi kőzzülünc ualo aßonyallatokis meg rettentenec minket, kic reg uel á koporſonal uoltanac, es nem talaluan az ũ teſtet, el iőuenec monduan, bogy ũc Angyaloknac lataſatis lattanac uolna, kic azt mondanaiac bogy ũ elne. Es el menenec nemellyec az mieinc kőzzül á koporſoboz, es ugy talalac mikeppen az aßonnepec mondottac uala, de ũtet nem lattac. Es ũ monda nekiec. O balgatagoc es keſedelmes ßiuũec, mind azoknac el biueſere, mellyeket á Prophetac ßoltanac. Nem de ezeket kellete á Chriſtusnac ſzenuedni, es ugy menni be az ũ dichőſegebe. Es el kezduen Moyſeſen es mind á Prophetakon, magyarazza uala nekic mind az iraſokat mellyec ũ felőle ualanac. Kőzelgetenec peniglen á uaraskaboz melybe mennec uala. Es ũ tettetl uala bogy meßeb menne. De ũc kißeretec ũtet monduan, Maragy mi uelünc, mert eſtue fele uagyon, es â nap el hanyatlot. Es be mene ũ uellec. Es lőn mikor uelec az aßtalnal ülne, bogy uőue á kenyeret, meg alda, es meg ßeguen nekic ada. Es meg nylatkozanac az ũ ßemec, es ũ el enyeßec ßemec elől. Es mondanac egymaſhoz. Nem de az mi ſziuünc geriedez ualae bennünc, mikoron az uton uelünc ßolna, es az iraſt feitegetneie nekünc? Es fel keluen azon oraban, uißaterenec Ieruſalembe, es

be, es egybe gyülue talalac á tizen egy Apoſtolt, es azokat kic ü uellec ualánac, kic mondanac uala, bogy ualoba fel tamadot az Vr, es meg ielent Simonnac. Akcoron ükis beßellik uala azokat, mellyec az uton lőttec uala, es mikeppen ü tüllőc eſmertetet uala á kenyernek meg ßegeſében.

AMi eleinc az Chriſtus fel tamadaſárul valo hiſtoriat, egynehany reſzre oſztottac, es vgy rendeltec, hogy ezt à tellyes hetet arrul valo elmelkedeſben mulatnoioc el. Kit azert miueltenec, hogy az mi hitünknec agazattyat, melyben à teſtnec fel tamadaſat vallyuc, iol meg tanülnoioc. Meltan el reithette volna vgyan Iſten az emberektül ezt à titkot, miuel hogy ſokan vannac ollyac mi kőſztünc, kic nem vgy bőchülic à mint kellene, ſőt vgy viſelic magokat, es vgy ęlnec, mintha nem volna à mas vilag, nem volna à fel tamadas, hanem mint az oktalan allatoc, az emberekis ſzinten vgy ſemmiue lennenec: de meg ſem akara el reiteni, hanem az hiueknec vigaſztalaſokra, es hogy à gonoſzoc tudatlanſaggal ne mentheſſec magokat, (monduan hogy nem tuttac hogy mas eletis vagyon, ez moſtani elet vtan, es azert nem viſeltenec az őrőc eletre gondot) egynehanſzer meg

ielenec

ielenec Chriſtus fel tamadaſa vtan, es mindeneket biz onyoſſa tőn, az iővendő fel tamadas felől.

Azoknac az Chriſtus meg ielenęſinec egyc adatic előnkbe ez mai Euangeliomba. Holot meg iria ſzent Lukach, mikeppen meg ielent volt az vton à kęt tanetuannac, mikoron Emausba menenec, ſzollot, beſzellet vęllec, es vegezetre à kenyęrnec ſzegdeleſeből meg eſmertec ũtet.

Ez Summaia ennec az Euangeliomnac. Melyet harom reſzre oſzthatunc.

Elſő reſzeben az Chriſtuſnac meg ielenèſe.

Maſodikban, az vton à kèt tanetuanyal valo beſzelleſe.

Harmadikban az az dolog, mely Emausba tőrtenec, adatic előnkbe.

Első Részè.

Ettő à tanetuanyoc kőzzűl megien uala, &c. Ez kèt tanetuannac egyc Cleophas volt, meg teczic az Euangeliombol. A maſic azt alettyac nemellyec hogy vagy Nathanael, vagy ſinnen maga ſzent Lukach volt volna: Szent Ambrus Ammaonnac neuezi A varaska, melybe mennecvala, akkoron Emauſnac, az vtan oſzton Nicopoliſnac

Kic uoltac à két tanétuanyoc.

liſniac hiuattatot. Mikoron azert az vton mennenec, es azokrul beſzellenenec ũn kőſztőc, mellyec tőrtęntenec vala, hozzaioc kőzelgetuen Ieſus, vellec megyen vala. De tartoztatuan valanac az ũ ſzemec, hogy meg ne eſmerięiec ũtet. Mert á ſzent irasbol akart fondamentomot vetni az ũ ſziuekbe, onnet akarta mind kęn ſzenuedęſenec halalanac ſzũkſeges voltat, ſ-mind az ũ fel tamadaſanac igaſſagat meg bizonyetani, minec előtte magat meg eſmertette volna ũ vellec.

Szereti urunc az Iſtẽrũl ualo beſzédet.

Tanullyuc meg mies, hogy midőn vrunc kőzelgete az ũ felőlle beſzellő tanetuanyokhoz es eggyũt iara vellec, meg bizonyetta, hogy ſzereti azokat á kic az Iſtenrũl, az mennyei dolgokrul, az iduőſſegrũl, es az Iſtennec parancholatirul beſzellenec. Ketſeg nelkũl ielen vagyon azoknal valakic Iſten ſzerent valo beſzedeket ſzollanac. Valahol (azt monda maſut) ketten vagy harman egybe gyũlnek az en neuembe, kőſtőc vagyok azoknac. Senki kőzzũlletec abban ne ketelkedgyek, hogy moſtis it vagyon iduőzitőnc mi kőztũnc, az ũ ſzent atyaual, á ſzent Lelek Iſtennel es á ſzent angyalokcal egyetembe, es nagy őrőmeſt nezi, hogy en hirdetem, es ti halgattyatoc az ũ fel tamadaſa felől valo tudomant. Bizonyara bodog emberec volnanc mi kereſztyenec, ha eſzũnkbe

eſzünkbe vennöiöc magunkat, kic valameniſzer akariuc, az egböl ala hozzuc az Iſtent mi közink be, es mikor kedüünc vagyon hozza fel mehetünc menyorſzagaba ü hozza. Mert midön ü felölle gondolkodunc, es ſzollunc, ala ſzal mi hozzanc. Chriſtus mondaſa kent: ü hozza megyünc, es lakaſt ſzerzünc ü nalla. Fel megyünc az Iſtenhez mikoron alazatos könyörgeſſel könyörgünc ü neki. Mert az magat meg alazo embernec imadſaga, altal hattya à ködöt, el ſem tauozic onnet, meg nem reia tekent à fölſeges Iſten. Mikeppen kedig hozzanc közelget az Iſten, mikor io dologrul beſzellünc, azonkeppen el idegeneti ütet mi tüllünc à gonoſz es fertelmes beſzed. Sokan vannac kic abbol akarnac magoknac dicheretet kereſni, ha ſzantalan heiaba valo es haſzontalan trefakat, ſöt trefa gyanant ondoc es parazna beſzedeket tudnac ſzollani. Es annac okaert hogy kellemetesec legyenec, az ü hozzaioc haſonlatos magoc feledet embereknel, es chachogaſokert, azoknac aſztalokhoz gyakorta le ültetteſſenec, kiknec fülöc ſzeretic az Iſtentül el idegenetö rutſagos ſzokat, Mindenkoron gonoſznal gonoſzab beſzedekbe igyekezzuec foglalni az ü nyelueket. De nem chac effele hazukſagoc vtan nyalakodo vduar hazugi, hanem vgyan az fö nepekis annera el merültenec immar à tragarkodasba, hogy ſemmi iot ember

Ecclesi. 35.

Az ondoc beſzédet utallya Iſten.

Gonoſz beſzédö urac.

ſot ember tűllőc nem halhat. Mind aſztaloknal, mind kamoraiokba, mind vton, mind hazoknal, chac az ſoc Iſten boſzonto ondokſagoc ſzarmaznac az ű ſzaiokbol. Regenten az vraknac vduaroc, tiſztteſſegnec, emberſegnec es ioſzagos chelekedetnec oskolaia volt. Az ſoc iambor nemes embereknec es egyeb iamboroknac gyermeki, ot tanultac az io erkölchőt. Moſtan peniglen mit tanulnac? Szegeny mondani, de meg mondom. Latoc oly vrakat, kiknec vduarokba mikor be iűnec nemelly iſiac, oly ſzermermeſec, oly io erkőlchűec, hogy iobbakat ſem keuanhatnal nallok nal, mert az ű ſzűleiőc iora tanęrottac űket hazoknal. De chac eſztendeigis oly ſzemtelenekce es faitalanokca leſznec az io Vraknac hatoc meget, hogy meg halladnac akar mely el vetet ala valo tragartis gonoſſaggal. Mitűl vagyon az? Vroktul tanullyac. Eſſele leczket hallanac mindenkoron vroknac ſzaiokbol, es à mit hallanac azt tanullyac. A io erkőlczőket el veſztic à gonoſz beſzedec, vgymond ſzent Pal, vallyon iute eſzekbe valamikor az illyen feslet erkőlchő es bűdős ſzaiu vraknac, à Chriſtuſnac imillyen mondaſa: Iai az embernec, à ki altal botrankozas tőrtenic? Houa lehet nagyob botrankozas ennel, mint az io erkőlchű ifiakat gonoſzokca tenni? Vallyon emlekezneke valaha à gonoſz ſzőknac ſzolloi,

Az vrac udvara.

1. Cor. 15.

Matth. 18.

vrunknac

vrunknac imez mondaſárul. Minden heuolko- Matth. 12.
do beſzedrűl ſzamot kel adni embernec. Hal-
lottake valamikor, es ha hallottac, miert nem tar-
tyak meg ſzent Palnac intèſet? Semmi gonoſz Epheſ. 4.
beſzed ne ſzarmazzec vgymond à ti ſzaiotok-
bol, hanem à ki haſznos, es hitnec eppűletire va-
lo. Hogy keduet ſzerezzen à halgatokban.

A kőſſeg ſem iob kedig az vduarbelieknel, Szörnyű be-
ſőt minden rendbeliec meg haktac à czêlt. Ha ki ſzedű kőſſeg.
hallotta minemű ektelen es ſzörnyű beſzedekcel
ſozzac az ű miueket à kapaſok à ſzőlőbe, nem
chodalkozic raita hogy neha ſemmit nem terem à
ſzőlő, neha igen terem, de vagy à hideg el veſzti,
vagy à kű el veri termeſet, es keues haſznot ſzed-
nec rulla à gazdak.

A miuesnèpeknekis mihelyekbe ha be mègy,
ragalmazaſoknal, faitalan beſzedeknel es ſok ek-
telenſegeknel, egyebet ſemmit ot nem hallaſz. Az-
èrt ſzegenyekes, azert nem algya meg Iſten az ű
munkaiokat. Rőuid beſzeddel, el kergettyük tű-
lűnc az io teuő Iſtent, hozzanc vonſzuk az artal-
mas őrdőgőt à mi nyeluűnknec gonoſzra valo
meg ereſzteſeuel, es ennec okaert meg foſztatunc
az Iſtennec io tetemenyetől, es az őrdőgnec go-
noſsãga miat ſok kart vallunc, nyaualyat ſzenue-
dűnc, es nagy veſzedelmekben forgunc. Vegyűc
eſzűnkbe magunkat, es kőueſsűc ez kèt tanet-

uanynac peldaiat, kic iartokban kőltőkben az Ieſuſnac kennyarul es halalarul, nem valami heüſagos dologrul beſzéllenec vala.

Miert ielenec Ieſus ſzarandoc kepeben.

Touabba, hogy â mely Ieſus Maria Magdalnanac kerteſz kepeben ielenec, ezeknec ſzarandoknac ſzemelyében ielenic, azt azert miueli, hogy meg erchűc mi modon ſzokta ű magat mi hozzanc hiueihez tartani, vgy â mint mindenikűnknec ſzűkſege es idueſſege keuannya. Az vton iaroknac, io vti tarſoc, à betegeknec oruoſoc, az nyomorultaknac oltalmazoioc, à ſzomoruknac vigaztaloioc, à tudatlanoknac tanetoioc az mi edes Ieſuſunc. Soha ſemminemű ſzűkſegűnbe el nem hagy minket, chac kereſsűc űtet, es akaratunc ſzerent tűllűnc el ne kergeſsűc.

Mindenekkel minden â Ieſus.

Masodik Reße.

A két tanetuanyokhoz iaruluan, es vellek egyűt menuen, monda nekic IESVS. *Micheda beßédec ezec, mellieket forgattoc köztetec iaruan, es ßomoruc vattoc?* Kerdi űket, nem azert mint ha nem tudnaia (mert gondolatokatis latá, nem chac azt ertette mirűl ſzoltanac) hanem hogy az ű beſzedekből venne okot reia, hogy tanethatnaia űket. Amazok meg mondgyac mirűl be-

Miert kerdi űket Ieſus.

rűl beſzellettenec, ã IESVSRVL es arrul mi modon halalra adatęces meg feſzettetec. Az ű tulaidon erőtlenſegeket es tekelletlen voltokat ſem titk lyac el, hogy mintha ketſegeſec volnanac immar felőlle, ù volnae az Iſraelnec meg ſzabaditoia, az az, Meſsias, auagy nem. Mert nem ſęr vala feiekbe, mint lehetne, hogy máſt ſzabadetana az, à ki ű maga meg őletet volna. Nem ertettec minemű ſzabadetonac kellet lenni ã Meſsiaſnac. Kirűl Dauid imigyen ſzolla. V ſzabadettya meg Iſraelt minden nemű bűneitűl. Altalanfogua nem az Romabeliekuec birtokokbol valo meg ſzabadetáſrul ſzollottac à Prophetac, hanem az őrdőgnec fogſagabol es à bűntűl valo meg mentéſrűl. Azert monda az Angyalis vrunc felől, hogy ű ſzabadettya meg az ű nepet az ű bűnőkből.

Azt tanettua nyoknac erőtlenſegec.

Minemű ſzabadeto á Meſsias.

Pſalm. 131.

Lasd meg it à mi vrunknac ſzeled voltat, ki nem vtallya meg ezeket à tanetuanyokat az ű tudatlanſagokert, hanem mind addig meg marad vęllec, męg nem meg tanitya űket arra, à mit nem ęrtnec es nem tudnac vala. Nagy vigaztalaſunkra lehet ez minekűnc, hogy az erőtlẽ hitűeket hattra nem veti, chac hogy talallyon ű bennec alazatos es tanuſagra alkolmatos elmęt. Eſaiaſnac imillyen mondaſakęnt. Az meg tőrőt nàdat el nem rontya, es à fűſtőlgőlent meg nem oltya.

Vrunknac ſzeled uolta.

Eſa. 42.

Eſa. 42.

Monda nekic Ieſus. O *balgatagok, es kesedelmes ſziuűec, mind azoknac el biueſère mellyeket â Prophetac ſoltanac.* Ez à tanetàſnac igen ſzep rendi es modgya, meg feddeni à tudatlanſagot emberbe, es à mit nem tud arra űtet meg tanittani. Előſzőr meg feddi űket, hogy nem hiſznek az iraſnak. O *balgatagoc ugymond.* Nagy balgatagſàg nem hinni azoknac, mellyec az ſzent irasba nyluan meg vannac iratuan. Minden, azt beſzelli Chriſtus, à ki hallía az en beſzedimet, es azokat nem cheleke-di, haſonlatos à bolond fèrfiuhoz. Bolond vala àma kazdag ember, ki à Moyſeſnec es Prophetaknac iraſokba meg ielentetet Iſtennec igèiet es akarattyat hatra vetuen, az ű kazdagſàgabã vetette volt bizodalmat monduan. Meggyec im anni ioſzagom vagyon, hogy helt ſem talaloc neki houa rakiam. No ezt miuelem. El rontom az en chűreimet, es nagyobbakat chenaloc helyekbe, es mindeneket oda gyűitőc. Es ezt mondom az en Lelkemnec. Lelkem, ſoc eſztendőre el tőt beűſeges iouaid vannac, egyel, igyal, lakial vigan. Az Iſten kedig monda neki. Te bolond ez ęiel à te lelkedet meg kèric te tűlled, es à mit győitőttel, kire marad? Szinten ollian eztelen vala amaz maſik kazdagis, ki à Moyſeſnec es à Prophetaknac tanetaſat nem halgatuan, űnen maga naponkent iol lakot es friſſen őltőzőt, de â ſzegenyeken ſemmit nem kő-

Azio tanetaſnac modgya.

Matth. 7. Luc. 12.

nem kőnyőrűlt, irgalmatlan volt ű hozzaioc, vgy annera, hogy még chac az aſztalrul le hullot morſalekokat ſem adatta nekiec. Balgatagoc azokis, kic chac egy kichin el tűrhető haboru auagy niavalia ęrieis űket, ottan meg fogyatkozic ű bennec â bizodalom, nem hiſznec az Iſtennec igiretinec mellyekben à Prophetac es Apoſtoloc altal ſzabadulaſt igert nekűnc. Bolondok imezekis, kic nem hiſznec az Iſtennec rettenetes fenyegeteſinec mellyekcel fenyegeti à buiakat, oſoraſokat, reſzegeſeket, karomlokat, es egyeb fele gonoſz teuőket. Mert ha hinnenec, felnenec â bűnteteſtűl, es ezeket nem chelekednęiec. Tuduan hogy valakic illyen dolgokat chelekednec, azoc Iſtennec orſzagat nem veſzic. De leg bolondabbac azoc, â kic az Iſtennec igeiet nem halgattyac, es â ſzentſegeket nem gyakorlyac. Nem gondoluan ſemmit azzal, auagy ingyen ſem hiuęn azt â mit Chriſtus monda. A ki Iſtentűl vagyon, az Iſtennec igeiet halgattya. Ti azert nem halgattyatoc, mert Iſtentűl nem vattoc. Ha nem ęſzitec az embernec fianac teſtęt, es nem iſzatoc az ő vęret, nem leſzen elet ti bennetec. Meltok minden feddeſre effele eſztelen emberec, miert hogy nem hiſzik azokat, mellyec à tőruęnbe, à Prohpetaknac es Apoſtoloknac iraſokban meg vannac iratuan.

Gal. 5.

Iohan. 8.

Iohan. 6.

Minec vtanna meg feddette volna vrunc az tanetuanyoknac tudatlanſagokat, tanetani kezdi ũket monduan. *Nem de ezeket kellette á Chriſtuſnac ſzenuedni, es ugy menni be az ũ dichőſegebe?* Es hogy ne menthettek volna aual magokat, hogy à ſzent irásban errűl ſemmi nem talaltatneiec. *El kezduen Moyſeſen es à Prophetakon, magyarazza uala nekic mind azokat az iraſokat, mellyec ũ felőle ualanac.* Nem ſzamlallya elő egyenkent az Euangeliſta, az irásnac helyeit, mellyeket Chriſtus előttőc meg magyarázot. De ketſegnelkűl hiſzem hogy meg bizonyettotta, hogy fogantataſátul fogua mind fel tamadaſáig, valamint ũ neki tőrtent dolga, az iráſoc ſzerent tőrtent, es ũ benne tőltenec be à Prophetáknac mondáſi, mellyec à Meſsiaſrul ſzollottanac. Mert vgyanis à mint ſzent Peter bizonettya, ũ rulla minden Prophetac bizonſagot téſznec Fogantataſárul Eſaias imigyen ſzolla. Ime egy ſzűz fogad es ſzűl fiat, es az ũ neue igy neueztetic: Iſten velunc. Nemzetſegérűl Dauid azt mondgya, hogy meg eskűt volt Iſten ũ neki, hogy az ũ nemzetéből helyhezteine az ũ ſzekire. Szűleteſének helyerűl Micheas niluan ſzollot, hogy Betlehembe ſzűletic. Szűleteſének ideiérűl Iacob hogy akcor kellet ſzűletni, mikor az kiraly iſtap el vetetet Iu-

Acto. 10.

Eſa. 7.

Pſalm. 131.

Mich. 5.

Gen. 49.

tet Iudatul. Hogy Aegiptusba kellet futni, aztis meg irta Oſéas. Hogy az artatlan gyermekeknec ŏldŏzéſe kŏuetkezneięc ſzŭleteſe vtan, azt ſem halgatta el Ieremias. Tanetaſarul imigyen emlekezic ŭ kepében Eſaias. Az Vrnac lelke en raitam, az ſzelędéknec prædicalni kŭldŏt engemet. Chodatetelirŭl vgyan azon Eſaias imeſzt beſzeli, Az Iſten el iŭ, es meg ſzabadęt minket. Akcoron meg nylatkoznac az vakoknac ſzemec, es az ſiketeknec fŭlŏc nytua leſznec. Akcoron vgrandozic à ſanta mint egy ſzaruas, es à nemánac nyelue oldozua leſzen. Hogy az ŭ orſzagánac es kiralyſagánac ielenteſęre, ſzamaron volt be menendŏ Ieruſalembe, aztis meg hirdete Zacharias Propheta. Hogy az ŭ tulaidon tanetuanya arulnaia el ŭtet, arrul ſzent Dauid ſzollot. Hogy az ŏrdŏg, az ŭ tagiai altal meg mardoſando let volna à Chriſtuſnac ſarkat, az az, meg ſzaggatando az ŏ teſtet, arrul emlekezet lŏn Moyſeſnél, az elsŏ igeretbe. Iacob kedig kęn ſzenuedeſerŭl imigyen ſzollot. Meg moſſa à borba az ŭ ruhaiat, es à ſzŏlŏnec verébe az ŭ palaſtiat. Kit akcor miuele à Ieſus, mikor az ŭ kęnnyanac ideien à ſotut ŭ maga nyoma. Az huſueti baranyis, mellyet eſtue ŏlnec vala meg, ennec az Iſten baranyanac, è vilag vegezeti fele valo meg

Oſe. 11.
Ierem. 31.
Eſa. 61.
Eſa. 35.
Zacha. 9.
Pſalm. 40.
Gene. 3.
Gen. 49.
Eſa. 63.
Exod. 12.

aldoztataſat peldazta. Az ſoc ő tőruenybeli aldozatoc azonkeppen, mind à Chriſtuſra nezte-
nec, es azt ielentettec, hogy ű az bűnert valo aldo-
Num. 21. zatlenne. Mit mongyac àrez kigyorul? nem de
űnen maga meg mondae Vrunc, hogy azis űtet
peldazta, mikor ſzent Ianoſnal imigyen ſzolla.
Iohan. 3. Mikeppen Moyſes fel magaztalta â kigyot â pu-
ſztaban, azonkeppen ſzűkſeg fel magaſztaltatni
embernec fianac. Hogy â latroc kőzőt kellet meg
Eſa. 53. feſzettetni, azis meg talaltatic Eſaiaſnal, ki azt mon-
dotta felőle, hogy a gonoſz teuőc kozibe ſzam-
Pſalm 21. laltatot. Hogy kezeit labait meg ſzegezngiec, es-
Pſalm, 68. pet, eczetet adnanac innya, ruhaiual à vitezec meg
oſztoznanac, ezekrűl mindenekrűl Dauid regen
bizonſagot tőt volt. Halalarul peniglen oly nyl-
uan emlekezet Daniel, hogy nyluabban ſem le-
Daniel. 6. hetet volna annal. Hatuã ket het vtan (monduan)
meg őletic â Chriſtus. Temeteſerűl Eſaias. Az ű
Eſa. 11. temeteſe vgymond, dichőſeges leſzen. Fel tama-
daſarul tegnap eleg bizonſagot ſzamlalanc elő,
moſtan azert nem ſzűkſeg arrul ſzollanunc. Ez-
ekből es egyeb ſok ſzantalan helyekből, â ſzent
iraſnac meg bizonyul, hogy â ſzuz Marianac fia,
Chriſtus, az az, Meſsias. Mert ollyatannac kel-
letâ Meſsiaſnac lenni mint ű volt, azokat kellet
ſzenuedni, mellyeket ű ſzenuedet, es ugy menni
be azű dichőſegebe.

Harmad

Harmadic Réſe.

LAſſuc immar mit czelekedec vrunc Emausba *kőzelgetenec*, vgymond ſzent Lukach, *â Varosboz melybe mennec uala. Es ű tetteti uala hogy meſſeb menne:* Talam azert, hogy inkab, gerieztenęie bennec, az ű hozza valo keuanſagot. A tanetuanyoc peniglen, el ragadtatuan az ű beſzedinec győnyőrűſeges voltatul, nem őrőmeſt valhatnac vala meg tűlle. Annac okaert keſzerittec űtet az ű kereſekcel, hogy be menne Emausba, monduan. *Maragy meg uelűnc, mert eſtue fele uagyon, es à nap el hanyatlot.* Latod it è ket tanetuannac, az Iſten igeięnec halgataſahoz valo nagy keuanſagokat. Abbol iſmertetnec meg az Iſtennec fiai, *Iſtennec fiai.* hogy őrőmeſt halgattyac az Iſtennec igeiet. Mert *Iohan. 8.* âki Iſtentűl vagyon, azt mondgya Chriſtus, az Iſtennec igeiet halgattya. Touabba, â ſzallas a- *Szallas adat.* daſnac peldaiatis meg talalod ezekben. Es meg tanulhatod tűllőc, hogy nem chac hini, hanem vgyan keſzerętenies kel â ſzegeny ſzarandekokat hogy be terienec â te hazadba, â mint Abrahamis *Gene. 18.* chelekedec ki az Angyalokat keſzeręte be menni, az ű hailekaba. Arra tminket Eſaiasis imigyen + imt ſzoluan. Szeg meg az ehezőknec à te kenyere- *Eſa. 58.* det, es ſzűkőlkődőket es budoſokat vid be à te hazadba.

Engeduęn azert ũnekiec az Vr, *be mene uellec.* Meg bizonyętuan igaznac lenni azt, à mit regenten mondot vala à bőlch altal. Győnyőrkodőm az embernec fiaiual eggyűt lenni. Megint ſzent Ianoſnal. Ime az aiton allok es zőrgetec, ha ki hallya az en ſzómat, es meg nittya nekem az aitot, be megyec hozza, es velle vachoralő ũis en velem. Zőrgetet vala immar ezeknec à tanetuanyoknac ſziuőknec kapuian. Meg nytac neki, be hiuac ũtet, es be mene hozzá ioc.

Prouerb. 8. Apoc. 3.

Miből eſmerec urunkat à tanetuanyoc.

Es lőn mikoron uellec az aſztalnal ülne, hogy uőue à kenyeret &c. Ket dolgot chelekedec it Chriſtus, mellyekből ũtet à tanetuanyoc meg eſmerec. Elſőt, hogy à kenyérnec oſztogataſaban meg tarta azt à módot, mellyet halala előt ſzokot vala tartani. Kezębe vęue, halat ada atyánac, meg alda meg ſzegę es vgy oſztogata nekic. Máſt hogy belől indęta ſziueket az ũ Szent Lelkeuel, es vilagoſęta elmeieket. *Meg nylatkozanac azert az ũ ſſemec es meg eſmerec ũtet.* Szent Agoſton, Arany ſzaiu ſzent Ianos, es Theophilactus azt irias, hogy Chriſtus Vrunc, az ũ teſtenec ſzentſęget atta volna ot à tanetuanyoknac. Azert mondgia Theophilactus, hogy nagy ereie vagyon az Vr teſtęnec. Meg nylatkoznak azoknac ſzemec, à kic ezt à kenyeret eſzic hogy meg eſmerię ũtet. *Eſ el enyeßec ſzemec elől.* Mert oly tu-

laidonſaga

laidonſaga vagyon à dichõũlt teſtnec azt beſzel-
li ſzent Agoſton, hogy mihelt akaria ottan ot le-
het à hol akar lenni.

Es mondanac egymashoz. Nem de à mi ſßiuũnc Iſten *igeienec geriedez ualae bennũnc mikoron az uton uelũnc ſßolnaſ tulaidonſaga.*
Oly tulaidonſaga vagyon az ISTEN igeienec, hogy az Iſteni ſzeretetnec es mennyei õrõmnec tũzȩuel fel gerieſzti az embereknec lelkeket. Valamikor io fõldben eſic az à mag, az az, io ſzũben, ketſȩg nélkũl ki ũzi onnȩt à tunyaſagnac hidegſeget, gyorſa teſzi az embert minden iora. Mig az Iſtennec ſemminemũ teuelygeſſel meg nem õlgyȩtetet igaz igȩie kellemetes volt az emberec kõzõt, addiglan izit erzettec annac halgatasanac, es meg ielentette magat à halgatokban, az Euangeliomnac gyũmõlche. Ha à prædicator az ISTENNEC à bũn ellen valo haragiat hirdette, ha à gonoſſagot feddette az ũ halgatoiban, meg pirult orczaioc, le bochattak feiket, meg teczet kiuũlis raitoc hogy fait az ũ ſziuõc, es iduõſſeges penitenciara lelkec meg keſeredet. Ha à Chriſtuſnac keſerues kennyarul ſzollot elõttõc hallottal volna akcorõ nagy fohazkodaſokat, lattal volna ſiraſokat, kõnyhullataſokat. Siratak az ũ bũnõket, mellyekcel okot attanac Chriſtuſnac az kȩnnac es halálnac ſzenuedeſere. Ha viſzontac

ſzontac az vrnac fel tamadaſarul lőt â prædicatioban emlekezet, mindnyaian meg mondhatatlan nagy őrőmmel őruendeztenec raita, hogy Chriſtus az ű ellenſegin győzedelmet veuen, halottaibol fel tamadot. Moſtan igen keueſet latunc ezekbe, mert nagy reſze az emberekuec, tellyeſſeggel el ſzakadot az Iſtennec győmőlchőző igeietől es az igaſſag helyet, ſok fele teuelygeſeket valaſztottanac magoknac, mellyec â vilagoſſagnac gyűmőlchit nem teremthetic ű bennec. A kic peniglen halgattiakis kilső fülőkcel az Euangeliomot, nem vgy, es nem oly ſziuel halgattyac â mint kellene, es azert ſem gyűkeret nem verhet, ſem azokat â gyűmőlchőket nem teremtheti ű bennec, mellyeket â mi eleinkbe teremtet. Nem geriedez lelkec az igenec halgataſa vtan, ſőt vgyan azon regi iora valo reſtſeg, es minden alnakſagra valo gyorſaſag vralkodic bennec. Mi hogy ezec kőzőt ne talaltaſſunc, haſogaſſuc fel ſziueinknec kemeny főldet â Penitencianac ſzanto vaſaual, irchuc ki ez vilagi ſzorgalmatoſſagnac es teſti győnyőrűſegnec tűniſſet lelkunből, ne kemenyechűc meg az mi ſziueinket, hanem lagechuc meg inkab â kőnyhullataſnac vizeuel, hogy ereſzheſſen mely győkeret bennűnc az Iſtennec igeie. Vgy leſzen meg oſzton, hogy lelkűnkben io indulatoknac es gondolatoknac, elmenkben az Chriſtus eſme-

Miert gyűmőlchtelen moſt az Iſtennec igeie.

eſmeretinec, ſzankban Iſten felől valo beſzedeknec, kezeinkben az io chelekedeteknec gyümölcze talaltaſſec. Es mikęppen ez ket tanetuany vrunkat meg eſmeruęn, ottan viſza teręnec leruſalembe, ahol az Apoſtoloc valanac, es ű vellec egyetembe hirdetec iduezetőnknec fel tamadaſat, azonkeppen mies annira meg erőſſettetűnc az anyaſzentegyhaznac vallaſaban, es az Apoſtoli tudomanba, hogy abbol ſoha ki nem eshetűnc, hanem mind vegic benne meg tartatunc.

HVSVET KED

Ez mai Euangeliom, á ßent Lukach Euangeliomianac XXIIII. *reßebentalaltatic meg.*

AZ időben mèg allà Ièſus az ű tanetuanyköztől, es monda nekic. Bekeſeg tinektec. Meg felemlenec kedig es meg rettenenec ueluen, hogy ualami leliket latnanac. Es monda nekic. Mit baborodtatoc meg, es miert iőnec gondolatoc az ti ßiuetekben

tekben? Laßatoc az en kezeimet es labaimat, mert ennen magam uagyoc. Tapaßtallyatoc engemet es laſſatoc, mert à leleknec ninchen teſte es, tetemi, mikeppen lattyatoc hogy ennekem uagyon. Es midőn ezeket mondotta uolna, meg mutata nekic kezeit es labait. Mikoron kedig meg nem hinnenec, es az örömnec miatta chodalkoznanac, monda nekic. Vagyone itt ualami eledeltec? es ůc elő bozanac neki egy darab ſůlt halat es ualami lepes mezet. Es mikoron őt uolna előttők ueuen à maradekokat nekic ada. Es monda nekic. Ezec â beßedec, mellyeket ßoltam ti nektec, mikoron meg ueletec uolnec. Miuel hogy be kellet tellyeſedni mind azoknac, mellyec meg uadnac irua, Moyſeſnec tőruenyebe es à Prophetakba, es à Pſalmuſokba en felőlem. Akkoron meg nyta az ů elmeieket hogy meg erteneiec az iraſokat. Es monda nekic. Igy uagyon meg irua, es ekeppen kellet à Chriſtuſnac ßenuedni, es harmadnapon halottaibol fel tamadni, es praedicaltatni az ů neueben, à pœnitenciat es à bůuőknec bochanattyat, minden nepec kőzőt el kezduen Hieruſalemben.

EZis egic a Chriſtus meg ieleneſinec, mellyet az ů fel tamadaſanac napian lőnec. Mert mikoron ſzomorkoduan à tizenegy Apoſtoloc ů felőle ſzollananac, es amaz ket tanetuanyis, mellyekről tegnap ſzollanc, Emausbol hatra terůenbe-

uęn beſzelleñeiec mint lőn dolgoc az vtan, es mint eſmertec volna meg az vrat à kenyernec ſzegeſerűl, meg allapęc koztőc, es azokat ſzolla es cheſekede mellyekrűl emlekezet vagyon è mai Euangeliomba. Miert hogy peniglen è iőuendő vaſarnaponis, vgyán ezen hiſtoriat oluaſſa az anyaſzentegyhaz ſzent Ianosbol, Moſtan chac két tanolſagot vegyűnc belőle, es à tőbit, à mirűl it ſzol az Euangeliſta, akkorra halaſzuc.

Elſő tanullag leſzen à Chriſtuſnac kőſzőneteſerűl, mellyel kőzőne az ű tanetuanynac monduan bekeſeg tinektec.

Maſodic à CHRISTVS halalánac ſzűkſéges voltarul es mint kellyen velle elnűnc, vgy hogy prædicaltaſſęc az ű neuebe à pænitentia es à bűnoknec bochanattya, minden nepec kőzőt

Első Részè.

MEg alla IESVS *az ű tanetuany kőzőt es monda bekeſeg tinektec.* Kedueſec ſzoktac embereknec affele vendegec lenni, kic űres kezzel nem iarnac, hanẽ hoznac valamit velec, azert Chriſtuſis aiandeka iőue tanetuanyhoz, es mi lőt legyẽ az aiandec, meg iclenti az ű kőzőneti. *Bekeſeg ugymond tinektec.*

Ket fele bękeſeg vagyon, Egyc è vilagi auagy *Kétfele bekeſeg.* teſti, Maſic bęlſő auagy lelki bekeſeg. Ez vilagi

bekeſeg

bękeſeg az mikor ez vilagon orſzagokban, tar-
tomanyokban, falukban, es â cheledec kŏzŏt ha-
zakban, bękeſeg, chęndeſſeg, egyeneſſeg, vagyon.
Vreſſec minden zanabanatul, habaruſagtul es vi-
ſzauonyaſtul. Iſten aiandeka kedig, es Iſtentŭl a-
datic ezis, Azert int minket ſzent Pal, hogy kŏ-
nyŏrŏgiunc à mi vrunknac, hogy nyugodalmas
es chendeſz eletet elheſstŭnc. Kinec inteſet meg fo-
gaduan az anyaſzentegyhaz, naponkent imigyen
kŏnyŏrŏg Iſtennec. Agy bekeſeget vriſten az mi
idŏnkben, mert ninchen ſenki egyeb à ki mi eret-
tŭnc vijaskodgyec, hanem chak te mi Iſtenŭnc.

Estilagi bekeſeg.

1. Tim. 2.

Lelki bekeſeg

Lelki bękeſeg az mikor bękeſegeſec Iſtennel az em-
bereknec lelki eſmeretec. Ezt keuannia it Chriſtus
az ŏ tanetuanynac. Melyrŭl mies beueb beſzed-
del ſzollyunc hogy meg ertheſsŭc mely igen io
es dragalatos dolog legyen.

Leg elŏſzŏr azert, holot à bękeſeg azoc kŏ-
zŏt ſzokot ſzereztetni, à kic egybe veſztenec volt
laſſuc meg kic voltanac it az egybe veſzet, es ŭn-
kŏſztŏc meg haborodot ſzemelyec. Az Iſten
kŏzŏt es ember kŏzŏt tŏrtent volt haboruſag es
egyenetlenſeg, ŭk veſztenec egybe. Az Iſtenŭ
magaban es ŭ magatul bodog lęuen, el lehetet az
ember nelkŭl, de az ember nyomorult es veſzet
allat lęuen, Iſten nelkŭl ſemmikeppen nem lehe-
tet. Ennec okaert, Iſtennec nem volt ſzŭkſege reia,
hogy

Iſten es ember kŏzzŏt ualo haboruſág.

hogy meg egyenesedneiec az emberrel, hanem az ember szükölködöt az Istennel valo meg bé-
kelles nelkül.

Az egybe veszesnec oka, à vétek vala, ki nem Istentül eséc, hanem az embertül. Michoda vetec? A bün. Hogy az ördöggel partolkodec az ember Isten ellen, el szakada Istentül, az ördög-
höz alla, es birtoka alla veté magat. Mely nagy löt legyen peniglen ez à vétec, akarkies meg ert-
heti annac nagy voltabol, sokasagabol, ondoksa-
gabol es bünteteseböl. *Haborusag-nac oka.*

Nagy voltát innét veheted eszedbe, ha meg gondolod hogy az teremtet allat teremtöiet vtal-
ta es bantotta meg. Azt à ki ütet semmiböl az ö-
röc bodogsagra, es ü érette mindeneket teremtet vala. Sokasagat elégge meg ielenti amaz pelda beszed, melybe az egy szolga, tiz ezer giraual marada adossa az ü vranac. Es à bölch mondasabol kiimigyen szolla. Hetszer eszic egy nap az igaz. Ondoksagat meg mutattya az ü fertelmesse-
ge, ki oly lön, hogy az egesz emberi nemzetet meg för-
töztete. Mert az egy ember altal vgymond szent Pal, à bün be iöue ez vilagra, kiben mindenec vét-
kezénec. Büntetése, Atoc es öröc karhozat. Mely-
röl bizonsagot teszen Moyses, mikor mindenfele atkokcal fenyegeti azokat, à kic meg nem tartyac Istennec parancholatit. Christus is kedig atkozot-

A bünnec nagy uolta.

Bünnec sokasaga.

Prouer: 24

Ondoksága à bünnec.

Rom. 5.

Büntetése.

Deut. 28.

Matth. 25. taknac neuezi azokat, à kic à bűnert kőteleſec az
őrőc karhozattra. Es à kép mutatokrul azt
Luc. 20. mondgya, hogy nagyob leſzen az ű karhoza-
tyoc. Megint ſz: Pał azt beſzęlli, hogy karhoza-
Rom. 13. tot kereſnec magoknac, à kic à feiedelemségnec
ellene allanac. Hogy ingyen ſe emléchem az nya-
ualiakat, mellyec ala vettetet az ember it ez vila-
gon az Iſten ellen valo vetekert.

Meg ertuén à vetket mely miat az Iſten es
ember kőzőt haboruſag tamada, immar à kőz-
Bekeſeg ſzer, be iarot es à bękeſeg ſzerzőt kel meg tekente-
ző. nűnc. Kinec ſzűkſeg volt olynac lenni hogy az
meg haragut iſtentis meg engeztelhette volna, à
bűnertis meg fizethetet volna.

Az Iſten haragiat puſzta teremtet allat meg
nem engeſztelhette. Az Iſtenhez kedig nem illet
hogy fizetet volna à vetekert. Oły kőzbe iarot
kelletęc azert kereſni, à ki megis miuelhetnęie ha-
talmáual à meg engeſztelęſt, tartozneiekis meg
miuelni ã fizeteſt termeſzeti ſzerent. Es miuel
hogy ſenki ollyatan nem talaltathatec, az őrőc
Iſtennec egyetlen egy fia, az ſzent haromſagban
maſodic ſzemely iőue è vilagra, emberi termeſze-
tet vőn magara, emberre lőn, az ISTENNEC
es embernec kőzikbe alla, ki miert hogy az A-
tyaiſtenhez egyenlő vala Iſtenſege ſzerent, es az
emberhez haſonlo, embersége ſzerent vgy mint
Iſten

Iſten elegendő, vgy mint ember kőteles lőn reia,
hogy magara vegye es viſellye az mi igyűnket.
Annakokaert kőzbe iaro leuęn, az mi vetkeinkert meg frizete à magas keréſztfan, eleget tőn az Atyaiſtennec igaſſaganac, meg engeſztele es el véue az ű haragiat, meg bekeltète minket ű vele, őrőc bękeſeget ſzerſze Iſten kőzőt es az emberi nemzet kőzőt. Mely dologrul imigyen ſzollot ſzent Pal apoſtol. Titeketis kic ez előt el idegenűltetec vala, es ellenſęgec valatoc, chac gonoſz chelekedetre igyekezuęn, meg engeſztelt az ű emberi teſtében, halalanac altala: hogy ſzentőkcé, ſzeplőtelenekce, es meg fedhetetlenekce tenne. Megint maſut. Meg igazuluan à hitből, bękeſęgunc vagyon Iſtenhez à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Col. 1.

De imeſztis eſzetekbe vegyetec, hogy mint egyeb bękeség ſzerſzesben, azon modon ebbenis az Iſtennel valo meg bękellésben à két fęl kőzőt valami kőteſnec kellet lenni, lőttis kędig. Iſten felől ez. V ſzent felſege arra kőtőtte magat, hogy az ű fiaert minketis fiaua fogad, io keduel es io akarattal leſzen hozzanc, mint kegies Atya fiaihoz. Te Iſtened leſzec azt mondgya es à te magode te vtannad. Szent Ianoſis azt beſzelli, hogy valakic hitténec à IESVS neuében, hatalmot adot reia nekiec, hogy ISTEN fiai leheſ-

Iſten es ember kőzőt ualo kőtes.

Gene. 17.

Iohan. 1.

Matth. 3. ſenec. Halhacza mit kialt az ègbŏl az atya è kŏzbe iaro felŏl: Ez az en ſzerelmesſiam, kiben nekem keduem tŏlt, az az, ũ erette io keduem es io akaratom vagyon az emberekhez.

Az ember felŏl kedig ez à kŏtes, hogy à hittel, mely altal Iſtennec ſiaiua lettũnc meg fogiuc es hozzanc foglallyuk az ũ igeretit, ũ bele oltaſſunc.

Rom. 8. A ſzeretettel oly igen erŏſſen hozza ragaſzkodgyunc, hogy ſem ęlet ſem halal, es rŏuid beſzeddel ſemminemũ dolog ũ tũlle minketel ne ſzakaſzhaſſon. Az ũ benne valo hitben teuelyges nelkũl meg maradgyunc, az ũ parancholatit ellenkedŏ akarat nelkũl meg tarchuc.

A kŏteſnec pecheti. Iohan. 6. Touabba ez à kŏtes megis pecheteltetet. Elŏſzŏr à Chriſtuſnac eskũieſeuel, midŏn imigyen ſzolla. Bizon bizon mondom tinektec à ki en bennem hiſzen, veſzi az ŏrŏc eletet. Maſodſzor, az ſzentſegekcel, mellyec erŏs es bizonyos pechéti az Iſten kŏzŏt es ember kŏzŏt ſzerzettetet fri-

2. Corint. 15. gynec. Harmadſzor à ſzent Lęlec Iſten altal, kit zalagul adot az mi ſziuũnkbe à Chriſtus, hogy

Rom. 8. ũ bizonſagot tegyen rulla az milelkũnknec, hogy Iſtennec fiai legyunc. Azert ira imigyen ſzent Pal

Epheſ. 1. apoſtol az Epheſusbelieknec. Mikoron hallottatoc volna az igaſſagnac igęiet, az az, idueſſegteknec Euangeliomiat, melyben minec vtanna hittetec, meg pecheteltettetec az igiretnec lelkeuel, ki

az mi

az mi valtſagunknac bizonyos zalaga. Ezec à Pechétec, mellyekcel meg erőſſettetet es meg pechételtetet az Iſten es ember kőzőt ſzerzetet bękeſeg. Ne alecza kedig ſenki hogy chac egynehány emberrel bękelt volna meg az Iſten, mert à tellyes emberi nemzettel bękelt, azert prædicaltatà kőzőnſegel mindeneknec az Euangeliomot, kőzőnſeggel igere mindeneknec az idueſſeget, valakic hiſznec es meg kereſztelkednec.

A bękeſeg kőzőnſeges.

Mar. vltimo.

Hogy ha peniglen ennec à bękeſegnec haſznait akariatoc erteni, el higgyętec hogy mind è vilag ſzerent, ſ-mind à mas vilagon, ſoc haſznai vannac. E vilag ſzerent valo eltűnkbe elſő haſzna ez, hogy ennec à bękeſegnec miátta vagyon az Iſtenhez batorſagos iarulatunc es be ferkezéſűnc. Szent Palnac imillyen mondáſa kęnt. Meg igazultatuan à hitből, bękeſegűnc vagyon az Iſtennel, à mi Vrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Kinec altala be ferkezęſt talaltunc à hit altal è kegyelemre, à kiben allunc, es dichekedűnc az Iſtennec dichőſegénec remenſegébe.

Bękeſegnec haßnai.

1. haßna.

Rom. 5.

Maſodic haſzna az io lelki eſmęret. Az előt à bűnnec eſmęreti, győtrőtte az mi lelkűnket de minec vtanna ezt à bękeſeget kezdettűc erzeni ſziuűnkbe, io es vig lelki eſmęret tamadot mi bennűnc. Es mikęnt amaz latornac meg nyugouec lelke, minec vtanna azt hallotta volna Chriſ-

2. haßna.

ſtuſtul, hogy paradichomba lenne ũ velle, azonkeppen nekũnkis meg chendeſzedic lelkũnc eſmęreti, midõn hirdettetic nekũnc az Euangeliomba, à Chriſtus altal, bũneinknec bochanattya.

3. Haſzna. Ezzel az io lelki eſmerettel eggyũt iar à bękeségnec harmadic haſzna, à lelki örõm. Mely azt miueli mi benntũnc, hogy még à haboruſagoknac közepibenis õruendezũnc, es dichekedũnc benne, midõn valamit ſzenuedũnc az Chriſtuſ-
2. Cor. 11 nac hiti mellet. Mint ám ſzent Pál dichekedic vala: Tuduan hogy noha az õrdõg es az ũ tagiai gyũlõlnec es õldõznec minket, mind az altal az Iſten ſzeret es keduel.

4. Haſzna. Negyedic haſzna, az atyafiui ſzeretet. Mert ertuén hogy az egy közönsęges meg valtonac közbe iarása meg engeſztelte nekũnc, es közönſeges atyanka tette az Iſtent, vgymint egy atyánac fiai, vgy mint atyafiac, es azon egy örõcęletnec örökõſi, ſzerettyũc egymaſt, es bękeſegeſcc vagyunc egymashoz.

5. Haſzna. Otõdic haſzna ez vilagbol valo õruendetes esvig ki mulas, vgy hogy õrõmeſt es vigan mulnac ki è vilagbol azoc, valakic erzic ſziuõkben ezt à bękeſeget. Mint ám Simeon, ki õlębe
Luc. 2. veuen az vionnan ſzũletet Ieſuſt imezt mondgya. Moſt bochásd el à te ſzolgadat vram, à te beſzéded ſzerent bekeſęgbe. Mert lattac

az en

az en ſzemeim az te iduezetődet. Mint ſzent Pális keuan vala ki mulni à vilagbol es Chriſtuſſal egyűt lenni.

Az mas vilagon peniglen, ennec az Iſtennel valo bękeségnec haſzna, az örők elet, örők bodogſag, veghetetlen örőm, az Iſten ſzenęnec latáſa, az angyalokkal, es vilag kezdetitűl fogua meni ſoc ſzentec voltanac leſznekis, mind azokcal egyűt valo meg maradás. De elęg legyen errűl, iarulyunc immaron é prædicatiónac maſodic réſzehez. 6. Haſzna.

Maſodik Reße.

IGY *uagyon meg irua es igy kellet ßenuedni á Chriſtuſnac, es halottaibol fel tamadni.* It ez arant mikor Chriſtus azt mongya, hogy igy vagyon meg irua, azt akaria, hogy nem à mi eſzűnket es okoſſagunkat, hanem az iráſt kőueſſűc abban, à mi az Iſtennec orſzagat illeti. Vac emberi okoſſag nem foghattya meg az ISTENNEC dolgait kűlőmben, hanem ha az ű ſzent igeiętűl meg vilagoſittatic. Azert ſzol imigyen ſzent Dauid ISTENNEC. A te iged vram en labaimnac ſzőuetneke, es az en vtaimnac vilagoſſaga. Es à Prophetáknac iraſit, à ſőtet helyen fénlő lampaſnac neuezi ſzent Peter. Valamikoron azert az Iſteni dologrul tamad kérdes, nem az mi elmenknec es Az iraſt kel kőuetni. *Vac az embe ri okoſſág.* *Pſalm. 118.* 2. Pet. 1

okoſſagunknac, hanem az Iſten igeięnec veſzerléſet kel abban kŏuetnŭnc, es onnet kel azt meg feitenŭnc.

Chriſtus halalánac es fel tamadaſánac ſzŭkſeges uolta.

De mit mond hogy meg volt irua? *Hogy á Chriſtuſnac ſzenuednj kellet, es halottaibol fel tamadni.* Mely mondasbol meg ertheted az ŭ halalánac es fel tamadaſánac ſzŭkſeges voltat. Illyen modot talalt es rendelt volt Iſten az mi valtſagunkba, mellyet Moyſeſſel à Prophetakcal es Dauiddal megis hirdettetet, mint tegnap meg hallatoc. Szŭkſeg volt azert ſzenuedni es fel tamadni à Chriſtuſ-
Pſal: 9. 118. nac, hogy az irâſoc be tellyeſednęnec. Mert
Eſa. 55. mint ŭnnen maga az Iſten, azonkeppen az ŭ beſzędeis ŏrŏkce meg marad, lehetetlen dolog hogy az meg valtozzéc, à mit Iſten egyſzer el vęgezet. *Es Prædicaltatni az ŭ neuebe pœnitenciat, es bŭnŏknec bochanattiat.* Iol eſzębe vegye minden ember ezt à mondaſt, hogy tuggya ŏuétue tenni az Chriſtus altal ſzerzettetet idueſſeget, es iol élni velle.

A bŭn bit es pœniteneia altal bochattatic.

Az apoſtoli prædicallas, nem chac à hit altal hanem à hit es pœnitencia altal igeri nekŭnc az bŭnnec bochanattyat. Ez volt ſzokâſoc az Apoſtoloknac, hogy egyŭt hirdettec à hittel à pœnitenciat. Midŏn imillyen kerdéſt kerdettec volna à Sidoc az apoſtoloktul, mit tegyŭnc tahat
Actor. 2. attyamfiai? Peter igy felele nekiec. Pœnitenciat tarchatoc es mindenitec kereſztelkedgyec meg à

Ieſus

Iesus Christusnac neuçben, à ti bűnőtőknec bochanattyara, es veszitec az szent Ieleknec aiandekat. Szent Pális azt mondgya, kogy ő mind Sidoknac, poganoknac, Istenben valo pœnitenciat: es az Vr Iesus Christusban valo hitet prædicallotta. Azt akaria Isten, hogy az emberec meg esmerięc bűnőket, annac esmęretiből meg rettennyenec, es tőredelmesseget erezzenec az ű szivükbe. Bűnősőc vagyunc mindnyaian, atoc ala vettettűnc, es à karhozatra kőteleztettűnc természet szerent. Az Euangeliomba hirdettetic bűnűnknec bochanattya. De nem azóknac à kic chac hisznec, hanem, à kic pœnitenciatis tartanac. A kic azt velic hogy az Christus fel tamadása altal, mindennec igasság adatic valaki hiszen, ha semmi pœnitenciat nem tartis, azoc igen meg chalatnac, es nem tudnac iol elni az Vrnac fel tamadasaual. Halgassacza mit mond szent Pal. Rom: 6.
Mikent Christus fel tamádot halottaibol, azonképpen mies az eletnec visagaba iariunc. Bizony dolog hogy à Christus erdeme altal adatic à bűnnec bochanattya. De chac azoknac à kic meg ternec, pœnitenciat tartnac, es hiszic hogy à Christus az mi bűneinkert holt meg, es igazulasunkert tamadot fel. Mert à kic meg akarnac bekelni Istennel, mélto hogy meg kőuessec őtet.

Imez vionnan tamadot Euangelistac, ha meg Az ky predi-

eltoroknac uétke.

tartottac volna eleitűl fogua ezt à tanetaſnac mod-gyat, az ű prædicallaſoc miat à kőſſeg kőzőt, nem hidegedet volna meg à ſzeretet, es nẽ arradot volna el ennire à gonoſſag è vilagon. De miuel hogy à hitet annéra magaſztallyac, hogy chac tiſztan az altal igeric az embereknec à meg igazulaſt es az idueſſeget, meg idegenedet à kőſſeg minden iotul, reſt à ioſagos chelekedeteknec munkaiára, miert hogy el hitettec vèllec, hogy ſemmi tekenteti ninchen Iſtennec à meg igazetásban à mi chelekedetinkre, es ſemmi erdeme es iutalma ninchen az mi munkanknac. Mert akarki ſem őrőmeſt foglallya oly munkába magat, melynec haſzna ninchen, es iutalom nelkűl ſenki nem igyekezic magat faraſztani. Mi tudgyuc hogy à bűnősembernec meg igazuláſa nem chac à hit altal, hanem az pœnitencia altalis leſzen, es hogy mikeppen az Niniuebelieknec chelekedeteket meg tékentuęn, miuel hogy meg tértenec vala az ű gonoſz vtokrul, meg irgalmaza nekic Iſten, azonkęppen moſtanis azoknac irgalmaz meg, es azoknac bochattya meg bűnőket, à kic bőitőléſſel ſiráſſal, ſziueknec tőredelmeſſegéuel, alazatos kőnyőrgeſſel kereſic keduét ű ſzent Iſtenſegénec, es annac okaert arra intűnc minden iambor kereſztient, hogy pœnitenciat tarchon ha azt akaria, hogy à Chriſtus altal hirdettetet bękeségben réſze legyen:

Ionæ. 3.

Ioel: 2.

Első

ELSŐ VASAR-NAP HVSVET VTAN.

Az ßent Ianos Euangeliomiánac XX. *reßében vagyon ez Euangeliom.*

AZ *időben, Mikoron eſtue uolna à hetnec elſő napian, es az aitoc be zarua uolnanac, bolot à tanetuanyoc egy be gyűltec uala, à Sidoktul ualo felelemert,* I.
el iőue Ieſus es kőzepet meg alla, es monda nekic. Bekeſeg tinektec, es midőn ezeket mondotta uolna, meg mutata nekic kezeit es oldalat. Orűlenec azert à tanetuanyoc az Vrat latuan. Monda azert nekic iſmeglen. Bekeſg tinektek. Mikeppen az en atyam el küldőt engemet, enis el küldlec titeket. Ezeket midőn mondotta uolna, reaioc lébe, es monda nekic. Vegyetec à ßent lelket. II.
Valakiknec meg bochattyatoc bűnőket, meg boczattatnac nekic, Valakiknec meg tartangyatoc, meg tartuan uannac. Tamas kedig egy à tizenkettő kőzzül, nemüala uelec mikoron Ieſus el iőt uala. Mondanac az okaert neki à tőb tanetuanyoc. Lattuc az Vrat. Az kedig monda nekic. Hanem ha latandom az ü kezen à ßegeknec helyet, es az en uiomat à ßegeknec helyebe bochatandom, es az en kezemet bochatandom az ü oldalaban, ſemmikeppen nem hiſſem. Es hyolczad nappal az

utan iſmet

utan iſmet az ũ tanetuany ben ualanac, es Tamas uelec. Eliõue Ieſus aitocbe zarua leuen, es meg alla kõzõttõc, es monda, Bekeſeg tinektec. Annac utanna monda Tamaſnac, bocbasd be ide uiodat, es lasd meg az en kezeimet, es nyucijch ki kezedet, es bocbasd az en oldalamba es ne legy bitetlen, banem legy hiuu. Felele kedig Tamas es monda neki. En Vram es en Iſtenem. Monda neki Ieſus: Tamas, miuel bogy lattal engemet, bittel, bodogoc â kic nem lattac es bittec. Soc egyeb chodakatis tõn Ieſus az ũ tanetuany elõt, mellyec ninchenec meg irua ebben a kõnyuben. Ezek kedig meg irattanac, bogy biggyetec bogy â Ieſus, Chriſtus, Iſtennec fia, es bogy biuen eletetec legyen az ũ neuenec altala.

EZ mai Euangeliomban ſzent Ianos à Chriſtuſnac két Ielenęſeget iria meg. Egyet à ki tõrténec fel tamadáſa napian, mikor Tamas â tõb Tanetuanyokcal egyũt nem vala. Máſt à ki nyolczad nappal az vtan lõn, Tamaſnac ielen voltába. Mind à kettõbe à mi hiſzũnc à teſtnec fel tamadáſat. Vgyan iol meg akarta Vrunc az ũ tanetuanyt az fel tamadáſrul valo tudomanra tanetani, à uegre hogy az vtan ũkis

tanéthat-

tanèthattanac volna egyebeket reya. Mi ez Euangeliombol harom tanulſagot vegyünc.

Elſö arrul leſzen mikeppen latogatá es közönte Chriſtus az ü tanetuanyt fel tamadáſa vtan.

Maſodic arrul à hatalomrul es meltoſagrul, mellyet az ü tanetuanynac ada.

Harmadic azokrul à dolgokrul, mellyec à maſodic ielenesbe törtenenec.

Elsö Tanulſag.

AZ vr fel tamadaſanac napian eſtue lön az elſö meg ielenes. Mely idöben az be zauárlatot aito altal be mene Ieſus à tanetuanyokhoz. A vegre vgymond Cyrillus, hogy meg bizonyetanaia az ü mindenhato voltat, melyrül maſut imigyen ſzolla, Nekem adatot minden hatalom menybe es è földön. Igen balgatagoc azert à Sacramentarius eretnekec, kic az mely chelekedetit Vrunknac elmęiekcel meg nem foghattyac, azt hinni nem akariac. Miert hogy az emberi okoſſag meg nem ęrtheti mint leheſſen ielen è földön az oltari ſzentſegbe vgyan azon Chriſtus, à ki az atya Iſtennec iobia felöl ül, tagadgyac ielen lenni. Kiknec azt adnám tanachul, hogy à ſzent Gergely regulaiat venneiec elö. Ki arra tanét, hogy iduözitönknec affele dolgait, Mellyeket ü magok-

Mindenhato à Chriſtus.

Matth. 28.

A Sacramentariuſoc bolondoc.

Szent Gergely regulaia.

bolen-

bol meg nem erthetűnc, mas dolgaibol érchűc meg, es à choda dolgokat, azoknal chodalatosb cheledeketiből higgyűc el. Vgy mint ha ualakinec lehetetlen dolognac teczençiec lenni, hogy à be zauárlot aitón ment volna be à tanetuanyokhoz, gondollyá meg az hogy az ű annyanac mehe-ből, ſzűzeſegénec rekeſze eppen meg maraduan, iőue ki ez vilagra. Ha azert az Chriſtuſnac ha-lando teſte ſzűztűl ſzűlethetet, dichőűlt teſte, ſokcal ínkab be mehetet az be tętet aiton. Me-gint à ki azon gondolkodic mint leheſſen itt az vitezlő anyaſzentegyhazban à kenyęrnec es bor-nac ſzéne alat az à teſt, es az à vér, mely az Atya Iſtennec iobia felől űl, iuſzon eſzębe hogy ha à terméſzetet nęzed, ſzinten ollyan lehetetlen do-log à teſtnec à be zauarlot aiton, es az ſzűzeſęg-nec rekeſzen altal hatni, mint ſzinten egyſzer-ſmind ſoc helyen lenni. De tudgyuc hogy ter-męſzet főlőt azoc meg lőttenec, tahat ezis meg lehet. Nem ketelkedhetic ſemmit, vrunknac az termeſzetnec ſzokot folyasánac főlőtte iaro che-lekedetinec igaſſagárul, valaki hiſzi az ű min-denhato voltat.

Mit akar ez á iclenes.

Es mondanekic. Ebben à ielenèsbe főkeppen azt ved eſzedbe, hogy ſemmit hatra nem hagya à Chriſtus azokban à dolgokbã, mellyec bizonyet-hattac volna, azű vgyan azon teſtebęn valo igaz

fel ta-

fel tamadáſat, melyben meg holt vala. Nem vgy ielenic mint valami uáſz, auagy heuſagos abrazat, hanem vgyan lathatando kęppen meg allapicà tanetuanyoc kőzőt. Szol beſzel véllec. Meg mutattya nękic kezeit, labait, oldalat, hogy ſebeit latuan meg eſmerneiec hogy vgyan ű volna. Meg illetteti magat az Apoſtolokcal, hogy erzeneiec az ű teſtęnec es teteminec igaz voltat. Enni valotis kér à tanetuanyoktul, es eſzic előttoc. Vegezetre erős lehellettel reaioc léh. Ezec mind az valo çletnec es eleuenſegnec bizonſagi. Ninchen azert abban ſemmi ketség, hogy à meg fęſzűlt leſus fel tamadot.

Bekeſeg tinektec. Ez el mult kedden, eleget ſzolłãc errűl à kőſzőneſrűl es à bękeségrűl, mellyet vrűc hirdete az Apoſtoloknac. Moſtã azert bęket hagyoc neki, es touab megyec az euangeliomba:

Męg mutata nekic kezeit es oldalat. Hogy (à mint nem regenis mondam) à ſebeket latuan raita valoba el hinnęiec, hogy azon teſtbe allana előttőc, melybe meg fezettetet volt. Vgyanis chac à végre tarta meg az ű dichőült teſtęben â kén ſzenuedeſnec bellegit. Mert à fel tamadáſnac vtanna kőzőnſeggel ſemmi betegſęgnec, nyaualyánac, bennaságnac ielei az mi teſtűnkben meg nem maradnac. Hanem az halottac fel tamadnac, azt mongya ſzent Pál, rothadatlansággal, es mi

Mint tamadunc fel.

es mi el valtoztatunc, Mert ez rothadando teſtnec, rothatatlanságban kel öltözni. Es à halando teſtnec halhatatlanságot kel fel venni. Valami fogyatkozas lattatic moſtan az mi teſteinken, az akkor mind el vetetic, dichöſégbe, fenyeſſegben leſzen à fel tamadas.

Orůlenec azert à tanetuanyoc latuan az Vrat. Egy elöſör (azt beſzelli ſzent Lukach) meg remůltenec uala, alętuan hogy lelket latnánac. De minec vtanna meg eſmertec volna ůtet, vigadanac, es be telec à mit az elöt ſzollot vala nekic monduan. Iſmeg meg latlac titeket esörůl à ti ſzieuetec, es à ti örömeteket ſenki el nem véſzi tůlletec.

Masodic Tanulſag.

Az apoſtolok nac adatot hatalom

Mikeppen el küldöt engemet az en atyam, enis el küldlec titeket. Ez à hatalom es à meltoság mellyet az ů tanetuanynac ada, Chriſtus ez mai Euangeliomba: köuetekcę téſzi, es köuetségbe küldi ůket, mind è ſzeles vilagra. Vgyanis azert neueztetnec Apoſtoloknac, mert az Apoſtol annit téſzen mint köuet. Mely dolgot ez vilagi köuetségeknec haſonlatoſſagabol könnyebben megerthetünc.

Köuetec küldeſenec modgyá

Mikor ez vilagi feiedelmec követeket küldnec valahoua. Két fele leuelet adnac ů nekiec. Egy

gyet à

gyet à kit credenciánac hinac, az az, hitel leuęl-
nec. Hogy à kihez kȏuetségbe mennec, meghig-
gye à kȏueteknec beſzedeket, es nem kűlőmben
tarcha azt, valamit az ű ſzaiokbol hal, mintha
tiſztan annac ſzaiabol hallanaia à ki űket kűldőt-
te. Máſt à kit Inſtructionac neuezűnc, melybe ta-
nuſſag adatic à kȏueteknec mint iarianac el à kȏ-
uetségben Chriſtuſis meg tartya ezt à ſzokaſt.
El akaruan azert bochatni è ſzeles vilagra az A-
poſtolokat, imillyen credenciat ád nekic. *Miképpen az en Atyam el kűldőt engemet, azon képpen enis el kűldlec titeket.* Az az: Az en Atyam menyor-
ſzagbol à vegre bochatot engemet è fȏldre, hogy
hirdeſſem az ű akarattyat. Valaki ennekem hi-
ſzen, Atyamnac hiſzen, mert en ű kȏuete vagyoc,
vgy mint kirűl imigyen ſzolla Moyſes altal. Az
en beſzędimet adom az ű ſzaiába, es mindene-
ket meg mond ű nekiec, mellyeket en paranchо-
loc neki. Valaki kedig az ű bęſzedit, kiket en ne-
uembe ſzol, halgatni nem akaria, azt en meg bűn-
tetem. De miert hogy nem maradoc en mind
vilag vegéic lathatando ſzemelybe it é fȏldőn, ti-
teket, az én tanetuanymat bochatlac el kepembe,
es azt akarom, hogy vgy higgyec à ti ſzauato-
kat, mint ſzinten az en tulaidon beſzędemet. Ez
à credentia leuelnec ertelme. Kihez haſónloc v-
runknac imez mondaſies, holot az apoſtoloknac

Az Apoſtoloknac adatok credentia.

Deut. 18.

Luc. 18. imigyen ſzolla. A ki titeket halgat, engemet hal-
gat, à ki titeket fogad, engemet fogad. Es à ki enge-
met fogad, azt fogadgya á ki engemet küldöt.
A credentiá-nac pechéti. Megis pechétle peniglen ezt à leuelet, az cho-
da tetelre valo hatalommal monduan. A kic en
Mar. ultimo. bennem hiſznec, azokat imillyen chodatetelec
köuetic. Az en néuembe ördögöket üznec, vy
nyelueken ſzolnac, kigyokat keſzekbe veſz-
nec, es ha valami halalos allatot meg iſznac, nem
árt nekic. Betegekre vetic kezeket es meg gyo-
gyulnac. Illyetén es ſocegyeb fele chodakcal erős-
ſetec az apoſtoloc az ü tudomanyokat, es meg
bizonyettác, hogy az ü beſzédec ſemm nem
egyeb volt, hanem à CHRISTVS TVL ü ne-
kiec fel adatot köuetſeg. Azert mongya ſzent
2. Corint. 5. Pal ü magarul, es minden egyeb egyhazi ſzol-
gakrul. Köuetségbe iarunc à CHRISTVSERT
mintha az ISTEN intene mi altalunc. Es min-
den leueleit imigyen kezdi el. En Pal az IE-
SVS CHRISTVSNAC apoſtola auagy kö-
uete: Ielentuen hogy az ü irásának azert kel-
lene hinnünc, miuelhogy nem ü magatul ſzol-
lana, hanem á CHRISTVSNAC köuetségét
beſzelleneie. Tahat minden ember vgy tarcha
az Apoſtolokat es azokat à kic az ü ſzekekben
üllnec mint ISTEN köuetit, vgy higgyen
nekic mint ISTENNEC ünnen maganac.

Inſtru-

Inſtructio, auagy az apoſtoloknac adatot tanulſag, kiben meg mondotta nékic CHRISTVS mit kellyen chelekednyec, es mint kellyen el iarnioc à kŏuetſegben imez. *Reaioc léhe es monda nekic. Vegyetec á ſſent Lelket, ualakiknec meg bochatangyatoc bùnŏket, meg bochattatnac nekic, ualakiknec meg tartangyatoc, meg tartuan uannac.* Holot leg elŏſzŏr azt ved eſzedbe, hogy minec elŏtte fel adnaia à kŏuetséget az apoſtoloknac, reáioc léhe, auagy reiaioc fŭa Vrunc, es az ŏ ſzent lelket ada nekic, mely altal meg tiſztęta ŭket à hitetlenségtŭl, hitet ada ſziuekbe, meg vilagoſęta elmeieket, es alkolmatoſsa tŏue ŭket à kŏuetségnec víſelesére. Az vtan oſzton fel aduan à kŏuetséget, egyetembe hatalmat ada nekicc à bŭnnec meg bochataſara es meg tartaſara: A kŏuetſęg mi legyen ſzent Lukachnal nyluabban meg mongya. Szŭkſeg vgymond az Chriſtuſnac neuébe prædicaltatni à pœnitentiat es à bŭnŏknec bochanattyát. Azt izente à tellies emberi nemzetnec az Apoſtoloktul vrunc, hogy valakic hiſznec ŭ benne, es pœnitentiat tartnac, azoknac bŭnŏc meg bochattatic az ŭ neuébe. Kiről beuebben ſzollottunc ez el mult kedden. Es lasd meg mely igaz à mit ez elŏt monda. A *mint el kŭldŏt engemet az en átyám, enis el kùldlec titeket. Az àz à mire engemet kŭldŏt, enis arra*

Az apoſtolok nac adatot inſtructio.

Vrunnac Lehéſe mire ualo.

A kŏuetſęg mi legyen.

Luc. 24.

Miért kűldetet Christus ezuilagra. Eſa. 61.

kűldetec. Mire kűldte volt ăz Atya az ű fiatè vilagra? Meg monda ű maga Eſaiaſnal. A tőbbi kőzőt erre, hogy oruoslanaia à tőredelmes ſziuűeket. A tőredelmes ſziuűieknec oruoslăſa akcor lőn, midőn Chriſtus à pœnitentia miat meg keſerődőt bűnőſőknec, hirdete az Iſtennec orſzăgat monduan: Tarchatoc pœnitentiat el kőzelget Iſtennec orſzăga. Vgyan ezen dologra kűlde az ű tanetuanytis, hogy pœnitenciat es à bűnőknec bochanattyat hirdetnęiec à pœnitencia tartoknac.

Matth. 4.

Az Apoſtolok bochattac à bűnt.

Nemis akarà hogy az ű prædicalaſoc erőtlen lenne, hanem hatalmat ada nekic reia, hogy nem chac hirdetheſſec, hanem oſztogaſſakis à bűnnec bochanattyat, az az, meg bochathaſſac embereknec bűnőket, meg oldozhaſſac űket à bűnőknec kőteliből. Es mikeppen az ô tőruenbe Natan propheta meg oldoza à pœnitencia tarto Dauidot, azonkeppen akara hogy à hatalom meg maradgyon az vy tőruenbeis. Azert monda halala előt az Apoſtoloknac. Bizon mondom tinektec, valamit meg kőtőztőc à főldőn, meg leſzen kőtőzue menybeis, es valamit meg oldoztoc è főldőn, meg leſzen oldozua menybeis. Megint fel tamadăſa vtan ez mai Euangeliomba. *Valakiknec meg bochatangyatoc bűnőket, meg bochatatnac nekic, ualakiknec meg tartangyatoc, meg*

2. Règ. 12.

Matth. 18.

tartűd

tartua uannac. Nem chac hirdetic azert az apoſtolok, es az apoſtoloknac ſzekiben ũlő egyhaziſzolgacà bűnnec bochanattyát, hanem vgyan bochattyàkis à bűnt. Miuel hogy à Chriſtus beſzęde, nem chac hirdeteſrűl, hanem bochataſrulis ſzol.

Ha kedig valaki azt kerdençie, hogy oldozhaſſon à pap máſt, ha űis vgyan azon alnakſagnac kőteliuel meg kőtőztetet, mellyel egyeb emberec meg kőtőztettenec, es mint bochathaſſa maſnac bűneit, holot ſzinten ollyan tiſztatalan bűnős, mint az à kinec uetkeit kellene meg bochatnis. Ánnac en imigyen felelec. Hogy az egyházi embèr, vgy mint ű magàba, haſonlatos à tőb emberekhez, mellyec kőzzűl à tiſztre ki valaſztatot, es fel vętetet, es annac okaert tulaidon ereieuel ſemmit annal tőbbet nẽ miuelhet, à mit egyeb emberekis meg miuelhetnec. Tahat bűnt ſem bochathat, mert à bűnnec bochanattia nem emberi hanem Iſteni dolog, es chac annac az Iſtennec tulaidona, ki à prophetanal imigyen ſzolla, En vagyoc, en vagyoc az, à ki az te alnakſagidat el tőrlőm en magamęrt, es à te bűneidrűl meg nem emlekezem. De vgy mint ſzolga, vgy mint Iſtennec kőuete, meg bochathattya à bűnt, es meg oldozhattya à bűnős embert. Nem tulaidon ereięuel, hanem az Iſtentűl neki adatot hatalommal.

A bűnős pap, mint bochathaſſa máſnac bűneit.

Eſai. 44.

Libro 1. de pœnit. cap. 7. Azt akaria az Vr vgymongd ſzent Amburus, hogy az ű tanetuany ſoc dolgot chelekedheſsenec, azt akaria hogy meg leheſſen az ű ſzolgaitul az ű neuében az, à mit è fődőn léuen ünnen maga chelekedic vala. Ha az ember altal bűn nẽ bochathatic, tahat miert kereſzteltec? (az eretnekeknec ſzol.) Hiſzem à kereſztségben minden bűnőknec bochanattya vagyon. Vallyon michoda kilőmség lehetet ebben, ha az pœnitencia altal, auagy kereſzteles altal élnec à papoc az bűnnec bochatasáual? Hiſzem mind à kettőben azon egy ſzolgalat vagyon? De talam azt mondod, hogy à kereſztségnec főrődőieben az Iſteni titkoknac malaſztya chelekedic. A pœnitenciaban vallyon michoda? nem de ottis az Iſtennec netteie? Lehetetlen dolognac teczhetnęiec, hogy à viz à bűnt el moſnaia. Naaman ſem alęttya vala lehetſegeſnec lenni, hogy az ű pokloſsaga à viz altal meg tiſztulhatna.

Libro 2. de pœnit: cap. 2. 4. Reg: 5.

De à mi lehetetlen vala, azt az Iſten lehetsęgeſſe téue. Azonképpen lehetetlen dolognac lattatic vala lenni, hogy à pœnitencia altal bűnőc bochattaſſanac. Mind az altal meg engette azt Chriſtus az ű apoſtolinac, mely hatalom az apoſtolokrul à papokra ſzallot. Lehetſęgeſſe lőt azert à mi lehetetlennec lattatic vala. Hallod hiſzem ſzent Amburuſtul, hogy Iſten az ű hatalmat es tulaidon chelekedetit tanetuanyual közlőtte vgyhogy

vgy hogy vroknac neuęben à ſzolgakis bűnt bochaſſanac. Es à mi magunktul lehetetlen volna, az à Chriſtuſnac engedelméből lehetséges.

Cyrillus ezen dologrul imigyen ſzôl. Nem ék-telẽ dolog azt mondani, hogy azoc az emberec bűnt bochathatnac, kikben à ſzent lęlec lakozic. Mert midőn űc bochattyac, auagy tartyac, az ű bennec lakozo ſzent lęlec bochattya, es tartya ű altaloc. Arany ſzaiu ſzent Ianoſis bizonſagot te-ſzen erről, hogy mikor Chriſtus igy ſzolla az apoſtoloknac. *Vegyetec á ſzent lelket, ualakiknec meg bochatangyátoc bűnőket, meg bochattatnac.* Arra valo erőt ada nekic, hogy bűnt bochathaſſanac. Megint maſut imeſzt beſzęlli. A Sido papoknac adatot volt meg tiſztetani, auagy inkab meg probalni, ha meg tiſztulte vagy nem, à teſti pokloſſagot. De az mi papinknac engettetet nem chac meg probalni, ha meg tiſztulte vagy nem, hanem vgyã tellyeſeggel meg tiſztetani az lęlki poklosságot. Ennec okaert az en itiletem ſzerent, valakic ezeket meg vtallyac, azoc ſokcal gonoſzbac, hogy nẽ mint Dathan volt mind az ű hozza tartozokkal egyetembe. A tőb ſzent Doctorokbólis hozhatnec elő erről ſoc bizonſagokat, de nem akarõ hoſzan nyutani beſzedemet. Nemis ſzűkſeg. Mert eleg nyluan ſzol Chriſtus az apoſtoloknac.

Lib: 12. in Ioan: cap: 56.

Hom: 85. in Ioan.

Lib: 3. de Sacerdotio.

Cipria: lib. 1. Ep: 2 Pacianus ad Sympronianum Nouaciánum Epiſtola 1. Hie: Ep: 1. ad Heliodorum. Auguſtinus 20 de Ciuit: Dei ca. 9. de uerbis domini Sermo: 8. 44. In Ioan: tract: 49. lib. 50. homil: 27. homilia. In Pſal. 101.

Iſten eſzkőz altal chelekedic.

Hiſzem à teſti ęletis Iſtennec aiandéka, mind az altal aztis eſzkőz altal adgya nekűnc, tudnya illic ſzűleinc altal, mert azoc hoznac minket è vilagra. A főldnec gyűmőlchites Iſtentul variuc, de azert az embereknec munkaiok vtan. Azon képpen à bűnnec bochanattya Iſten aiandeka, de azt az ű aiandekat az ű igeiębben es à ſzentſegekben ſzolgai altal oſztogattya. Lam meg hallatoc az előt, hogy az apoſtoloc es az apoſtoloc vtan valo egyhaſzi emberec, Iſtennec kőueti. Hogy credentiat, az az, hitel leuelet adot nekic à Chriſtus. Azt akarta hogy nem kűlőmben higgyűnc nekic mint ha űnnen magat latnoioc es ű velle ſzollananc. Tahat mikor à pap imigyen ſzol teneked. En tegedet meg oldozlac minden bűneidtűl, ſzinten annit teſzen, es ſzinten vgy tarchad, mintha à Chriſtus lathatando ſzemelyben allana előtted, kezét feiedre tennéie, es ezt mondanaia. Bizokodgyal fiam, meg bochattatnac neked az te bűneid.

Matth. 9.

Az ű lélket ada Chriſtus az apoſtoloknac.

Minem heiaba léhe az apoſtolokra, hanem az ű lelkét ada nekic, hogy à mit tulaidon ereiekkel meg nem miuelhetnęnec, azt az bennec lakozo ſzent lęlec altal meg miuelheſſec. Moſtanis vgyan azon ſzent lęlec chelekedic à papokba, mely akcor adatic nekic, midőn à papſágra ſzenteltetnec. Nem hagya el ſoha az anyaſzentegyhazat az Iſten

az Iſtennec lelke, vgymint kirûl vrunc azt mondâ, hogy azert adatot nekûnc, hogy ôrôkce velûnc maradgyon. Ielen vagyon azert az ſzentſegeknec ſzolgaltatasában, es hatalmaſſan chelekedic az erôtlen ſzolgac altal. Iohan. 14.

De nem chac meg bochatâſat, hanem meg tartasâtis à bûnnec az egyhazi ſzolgakra bizta à Chriſtus monduan. *Valakiknec meg bochatangyatoc bûnôket, meg bochattatnac nekic, es ualakiknec meg tartangyâtoc, meg tartua uannac.* Kettôs az egyhazi hatalom à bûnôn. Meg bochato, es meg tarto. Mert nem mindenkór es nem mindennec kel meg bochatni bûneit, hanem neha ſzûkſeg nemellyeknec megis tartani. Arrul mongya ſzent Gergely, hogy à felſô iteletnec feiedelemſéget vôttec Chriſtuſtul az apoſtoloc è mai Euangeliomba, hogy az Iſtennec képében nemellyeknec meg tarchac, es nemellyeknec meg bochaſſac bûnôket. Mely dologban igen ôua es bôlchen kel el iarni minden papnac. Hogy ne eleuenéche (à Prophetânac mondaſa ſzerent) azokat à lelkeket, mellyec nem elnec, es ne ôllye azokat, mellyec meg nem halnac. Iteletet kel rolla tenni, kit legyen melto oldozni, es kit kôtôzni. Hol kellyen az oldozo kulchal, es hol à kôtôzôuel élni. Az Iſtennec igaſsâgat kel ſzeme elôt tartani, es àhoz kel ſzabniaz û iteletét. A tôredelmes es alazatos ſzi-

Megis tarthattiac à bûnt à papoc.

Kettôs az egyhazi hatalom.

Hom. 26. in Euang.

Ezech. 13.

Itelet kel az oldozashoz es kôtelezeshez.

Psalm. 50. uet meg nem vtallya Iſten, azt mongya ſzent Dauid. De à kemeny ſziunec gonoſzul leſzen dol-
Eccle: 3. ga itelet napian, azt beſzelli à bolch. Ittes tahat à
Kit kel oldoz-ni auagy kö-tözni. toredelmes ſziuueket, es azokat à kic meg alaz-tac magokat, meg tértenec, veget akarnac vetni à bunnec, meg kel oldozni. De az meg kemenyedet es à gonoſságba el merult embereket, kiknec nem fay ſziuec raita, hogy Iſtent meg bantották, nem eſmeric es nem alazzac meg magokat, meg kel kötözni.

Az' gyonaſnac ſzukſeges uol ta. Ez igy lęuen, ha meg gondolod, hogy à pap ember, es azert maſnac ſziuét nem lathattya, ſem azt nem tudhattya kinec mi legyen ſziuebe, bizonyara könnyen meg ertheted aztis hogy az itelet-nec igazan es io modõ valo viſeléſe kilömben nẽ lehet ũ tulle, hanẽ ha kiki mind unnen maga meg nylatkoztattya lelki eſmeretit, es eleibe teriegeti az ũ bũneit az egyhazi embernec. Mert hogy tudhatom en oldozattra legyene melto valaki, auagy kötözeſre, ha nem tudom es nem értem ſziuenec allaſat? Ha valogatas nelkül akar mely bünöſtis chac oldozni, auagy chac kötözni kellene, könyü volna élni aual az hatalommal. Mindent àki elömbe iüne vagy oldoznec vagy kotöznec, de miert hogy valogataſt kel tennẽ à bünöſöc közöt, iteletet kelr l c tennè, iol kel meg latnõ kit oldozzac es kit l ötözzec, ſzükſeg igyet mindẽ-
Ioan. 7. nec meg ertenẽ. Azt mongya vala Nicodemus à Phari-

Pharíſeuſoknac,hogy à Moyſeſnec tőruenyie meg nẽ iteli az embert kűlőmbẽ hanẽ ha magátul hallya es meg erti mit chelekedet. Enis vgy itelhetlec meg tegedet,ha azt miueled à mit az apoſtoloc ideien miuelnec vala à hiuec. Kic el iőuęnec, meg vallac,es meg ielentéc az ű chelekedeteket. Actor. 19.

Innet kőuetkezic à gyonaſnac ſzűkſeges volta, az az, hogy nem chac Iſten előt kel embernec ſziueben bűnős voltat vallani, hanem nyelueuelis meg kel gyonni,es ſzűkség egyenkent elő ſamlalni az egyhazi ember előt minden bűneit, valamellyec az ű lelki eſmeretinec ſzorgalmatos meg roſtaláſa vtan eſzebe iuthatnac. Hogy tulaidon vallasábol meg itelheſſe à pap hol kellyen űtet oldozni, es hol kellyen kőtőzni. Kire moſt nem ſzűkſeg tőb bizonſagot hoznom ennel, mellyet az Euangeliombol hallottatoc. Mert az ô tőruenbeli peldarul,melyben à gyonas meg peldaztatot, maſut fogoc ſzollanom. Ha ki penigle akaria meg tudni mit tartot errűl eleitűl fogua az anyaſzentegyhaz, oluaſſa. vallani kel bűnődet à pap előt. Dom. 14. poſt Trinitatis.

Arany ſzáiu ſzent Ianoſt Hom: 30. in gen: Hom: 5. de uerbis Eſaie. Hom: 10. & 42 in Matteum. Libro 3. de Sacerdocio. Origineſt Homil: 1. & 2 in Pſal: 27. Homil: 2. in Leuit: Gregorius Niſſenuſt, in mulierem peccatricem. Szent Kelement, Ep: 1. ad fratrem domini. Szent Dieneſt, Epi: 8. ad Demophilum, holot aztis meg talallya, hogy à gyono bűnős ember terdre ſzokot eſni, à gyonto atya előt. Tertulianuſt lib: de pœnitentia Cyprianuſt in ſermone de lapſis. Pacianuſt, in pareneſi ad pœnitentiã. Szent Hieronimuſt in cap. 10 Eccleſiaſ: & ad Heliodorum. Szent Agoſtont lib:

ſtont lib. 20. de Ciuitate Dei, cap 9. Concilia, Lateranenſe magnum ſub Innocentio tertio. Florentinum in doctrina de ſacramentis. Vormacienſe cap. 25. Tridentinum Seſsione 14. cap. 5. Ezec meg tanettyac ũtet reia, hogy nem emberi ſzerzés hanem Iſtennec rendeléſe, nem vy, es nem heuolkodo, hanem régi, ſzũkſeges es haſznos dolog à gyonas. Mèllyel eltenec eleitul fogua az Chriſtuſnac hiuei, élnec moſtanis.

Kettõ à kulch.

Kettõ azert à menyorſzagnac kulcha. Egyc az oldozat auagy à bũnnec meg bochataſa mellyel meg nyttatic, maſic à kõtõzes auagy à bũnnec meg tartáſa, mellyel be tétetic az menyorſzag, à bũnõs embernec. A kõtõzéſt excomunicationac hijuc, auagy inkab kõzõnséges neuel magyarul, meg atkozáſnac. Mikor valamely vakmerõ engedetlen es ſzó fogadatlan bũnõſnec meg tartuan bũnét, à kiből ſziue ſzerent meg nem akar tèrni, ki vettyũc ũtet az Iſtennec aldot fiai kõzzũl, az az, az anyaſzentegyhazbol, az ſzenteknec egyeſſegéből, hogy ne legyen reſze à Chriſtuſnac erdemébe, ne élheſſen à ſzentſegekcel, ne legyen tarſaſaga az hiuekcel. Valaki penig ebben à kõtelben vagyon, az õrdõgnec birtoka ala vettetet. A mint ſzent Palis mongya, hogy az õrdõgnec atta azt, à ki az ũ atyanac feleſegéuel lakot. Es vgy ſzabadul meg, ha meg eſméri magat, meg tér, pœnitenciat tart, es vgyan azon egyhazi hatalommal meg

Ioan. 3. Epi.

1. Cor. 5.

mal megoldoztatic, mellyel megkőtőztetet volt.

Két okbol ſzokot peniglen az anyaſzentegyhaz az atokcal élni. Egyc ez, hogy à gonoſztéuő ember meg ne fertezteſſe az ű gonoſſagáual à tőb iamborokat. Azert vettetic ki à gyűlekezetből, hogy gonoſz peldaiaual egyebeknec ne archon. Miuel hogy mint à kis kouaſz az egeſz teſztát meg kouaſzoséttya, azonmodon valamely fertelméſnec tarſaſága, es nyaiaskodáſa, gyakorta egy egeſz gyűlekezetetis meg ferteztet. Maſic oka hogy à fegyelemnec ſanyarusága, meg rettenche à bűnős embert, meg eſmerteſſe magat véle, es pœniténtiara keſzereche. Arrul mongya ſzent Pál hogy à teſtnec romlaſara valo es à léleknec meg tartasára. Nem akaria Iſten à bűnoſnec halalat, hanem hogy meg terien es éllyen. Annac okaert à ki kűlőmben meg nem akar térni, az fegyelemnec palchaiaualis keſzerittetic az, à meg teréſre, hogy ſe űnnen maga, ſe más el ne veſzen az ű gonoſsága miat.

Az atokcal miert élnic.

1. Cor. 5.

Meg laſſac azert az egyhazinépec hogy eűel èhatalommal iol éllyenec, az hiueknec eppűletekre es nem romlaſokra. Ne ſieſſenec az atoknac fegyuerét hertelen ki vonni, hanem mindent meg keſerchenec, es ha ſemmi egyeb nem fog, vgy nyullyanac ehez az vtolſo oruoſsaghoz. Tarchac meg à Chriſtuſtul ſzerzetet rendet. Tit-

1. Cor. 10. 13

Matth. 18.

kon fed-

kon fedgyec meg à vetkes embert elől zőr, az vtan, egy auagy ket bizonſag előt. Auagy ha à bűn nyluã vagyon, az nyluan valo bűnből, ſzent Palnac tanétaſa ſzerent nyluan pirongaſſac. Ha mind ez ſem fog raita, vgy mennyenec oſztõ arra, hogy excomunicallyac, à gyűlekezetből ki rekeſzec.

1. Tim. 5.

A bűnnec bochanattya anyaſzentegyhazé, mint legyen.

Azt mondã nem regẽ, hogy az apoſtoloknac, es az ű vtannoc valo egyhazi nepeknec adatot à bűn bochatáſnac es meg tartáſnac tiſzti es hatalma, kit nem vgy érch, mint ha chac tiſztan ű nekic adatot volna, hanem az egeſz anyaſzentegyhaznac adatot, à mint ſzent Agoſtonis mondgya,

Ser: 8. de uerbis domini.

hogy az anyaſzentegyháznac mondotta volna ezt à Chriſtus, Valamit meg oldoztoc è földőn, meg oldozua leſzen menyorſzagbanis. De miert hogy az anyaſzentegyházban ſoc tagoc vannac, mellyec közőt rend, es minden tagnac tulaidon tiſzti es chelekedete vagyon, ezt à tiſztet az apoſtoli emberec viſelic chac, es ſem az aſzonnepeknec (noha űkis az anyaſzentegyhaznac tagiai) ſem oly ferfiaknac, kiknec kiualtkeppen valo hiuataloc ninchen reia, nem illíc es nem ſzabad bele ölgyeteni magokat. Az apoſtolokat, prophetakat, Euangeliſtakat, paſtorokat, tanetokat, mindeniket az ű lelki teſtének eppűletire ſzerſzette à Chriſtus de más az apoſtol, más à propheta, más az Euangeliſta &c. Mindenic az ű dolgat tartya à gyűlekezetbe,

1. Cor. 12.

kezethe, es nem tulaidonettya magánac az más tagnac chelekedetét. Mind az altal à mit egyc chelekedic, az egesz anyaszentegyhaz chelekedi ű altala. Az emberi testet tekench meg, melyben kűlömb kűlömb fele chelekedeteket talalsz. Mert lat, hal, iar, &c. Ezec mind à tellyes testnec chelekedeti, de azert chac szeméuel lat nem könyökeuel, chac fűleuel hal, nem à sarkaual, chac labain iar, nem á feien. Szinten igy erched à bűnnec bochatásat es meg tartasátis. Az anyaszentegyhaznac adatot ez à hatalom, de vgy hogy az aposto-loc, es apostoli rend altal ęllyen velle az anyaszentegyhaz. Nem Peter biro, sem Kati nénem, sem Antal deac, hanem à papoc, à törüen szerent valo egyhazi emberec arra valoc, hogy viselljec es forgassac az menyorszagnac kulchat.

A papoc altal bochat bűnt az anyaszentegyhaz.

Nagy meltoság, de bizony sulyos, es nagy terehis, nem chac azert hogy öröc veszedelem köuetkezic reianc, ha gonoszul elűnc az nekűnc adatot hatalommal: hanem imezértis, hogy à tiszt köznseges, minden embereket kezűnc ala vét, szemely valogatas nelkűl. Chaszart, kiraliokat, es egyeb feiedelmeket: Grofokat, vrakat, nemesseket, nēteleneket, kazdagokat, szegenyęket, es közönséggel mindē rēd belieket. Giakorta történic azert hogy midön az Isteñec köuetsegeben, az nekűnc adatot Instructio szerētiarűc, es az hatalmasoc ellē, az ex-

Terhes tiszt.

Közönseges tiszt.

excomunicationac fegyuerét keſzerettetűnc kiuõ-
ni, meg haborodnac raita, es dihõskõdnec mi el-
lenűnc. De aual nekűnc ſemmit nem kel gondol-
nunc, mert ſzolgac vagyunc, es à mit az mi vrunc
reianc bizot, annac hiuen gondgyat kel viſelnűnc.
Dihõskõdgyęc è világ, kegyetlenkedgyenec az
dõlfõſõc, mi tudgyuc es ertyűc az vrnac akarat-
tyat, nem lehet egyeb benne, meg kel annac lenni.
De elęg legyen moſtan ez errűl, iarullyunc az v-
tolſo tanulsághoz.

Harmadic Tanulſag.

Tamaſnac hitetlenſége.

TAmas kedig, egy à tizenkettő kőzzűl &c. Im
lasd Tamáſnac nagy hitetlenséget. Nem egy-
ſzer ſzollot vala Chriſtus ű előtte fel tamadasá-
rul, még minec előtte ként, halalt, ſzenuedet vol-
nais. Moſt kedig fel tamadáſa vtan, nyluan mond-
gyac az ű tanetuany tarſai, hogy ſzemekcel lattac
űtet, még ſem hiſzi hogy fel tamadot volna. Mi
oka az ű hitetlenſegénec? Ez hogy nem vala e-
gyűt à tőbbiuel midőn vrunc meg ielenec nekic
fel tamadasának napian. Nem halla à prædica-
tiot, mellyet akcoron prædicalla Ieſus. Moſtanis
minden hitetlenség abbol tamad az emberekbe,
hogy à tanetuanyoknac ſeregéből, az anyaſzent-
egyházbol ki ſzakadnac, nem halgattyac az eg-
gyeſségben

Az hitetlenſégnec oka.

gyeſségben az Iſtennec igeiet. Valamig ember az anyaſzentegyháznac eggyeſſegébe meg marad, addig nem teuelyeg, ha onnet ki tantorodic, kétség nelkül ottan hitetlenségben eſic. Mert ninchen hit, ninchen Euangelium az anyaſzentegyháznac kiuüle.

Veſzedelmes el mulatni à prædicatiot.

Tanullyatoc meg aztis innét, chac egy prædicationac el mulataſais mely veſzedelmes legyen. Az egy eſtueli prædication nem vala Tamas, es latode mint iara miatta. Gyakorlani kel az Iſten igeiénec halgatáſat, mert ha chac neha neha keſzdeſz à prædicatiora iarni, együld ſzinten akcor nem léſz ot, mikor ollyat halhatnal kiböl leg nagyob eppületed köuetkezhetneiec.

Okoſſagnac tulaidonſága.

Hanem ha latandom az ü kezen &c. Meg ielenti magat Tamasban az emberi okoſsagnac tulaidonsága, mely lehetetlennec véli azokat lenni, valamellyeknec vegére nem mehet. Nem fogia meg à mi elméne, mint leheſſen az, hogy à mely teſtec egy nehany ſzaz eſztendö elöt meg holtanac, es porra lettenec, meg eleuenedheſsenec, es azert ſokan nem hiſzic à teſtnec fel tamadáſat. Nem fér feiekbe az Sacramẽtariuſóknac à Chriſtuſnac Iſtenſegéuel eggyeſedet emberi teſté, mi modon leheſſen egyſzerſmind ſoc helyen, es azert tagadgyac ielen lenni az oltari ſzentségben, De ne köueſsüc ezeket. Hanem à mit az Iſten-

nec igeie előnkbe ád, azt meg higgyűc. Mint leheſſen, arrol ſemmit ne ertekezzűnc, hanem chac Iſtenre haggyuc. Hatalmas az Iſten à mi ertelműnc fölőt mindent miuelni azt mondgya ſzent Pál. *Bodogoc à kic nem lattac es hittenec.* Chriſtuſis azt beſzelli ſzent Tamáſnac. A többit ennec az hiſtorianac, ſzent Tamas napiara halaſzuc. Moſtan adgyunc halat rulla az mi vrunknac, hogy nem akar minket ketſegben hadni, hanem ſoc keppen meg bizonyetuan az űſfel tamadaſat, meg erősſetette az mi hitűnket, es oly hatalmat adot az egyhazi rendnec, mely altal valaki akaria meg menekedhetic bűneitűl. Es hiteſsűc el magunkal, hogy à kereſztyeni dolog, nem à latasban, auagy egyeb erzekenſeggel, valo meg fogasban fig, hanem az hitelben. Higgyűc tahat es ingyenſe igyekezzűnc azon, hogy elménkel meg foghaſſuc az Iſtennec titkait.

HVSVET VTAN
MASODIC VASARNAP.

Szent Ianos irta meg az mai Euangeliomot, x. réſzeben.

Az idő

AZidőben, monda Jesus à Phariseusoknac. En uagyoc à io pasztor. Â io pasztor az ű eletet az ű iubaiert adgya. A beres kedig es â ki nem pasztor, kinec â iuboc nem tulaidoni, latuan hogy à farkas, el hággya â iubokat, es el fút. A farkas kedig el ragadgya es ide s-toua hannya â iubokat. A beres kedig el fút mert béres, es ninchen neki gondgya â iubokrul. En uagyoc â io pasztor, es esmerem az en iubaimat es esmernec engemet az enyemec. Mikeppen esmer engemet az atya, azonkeppen enis esmerem az atyat, es az en lelkemet adom à iubokert. Mas iubaimes uannác, mellyec ninchenec ez akolbol, azokatis ide kel ennekem boznom, es az en szomat halgattyac. Es egy akol leszen s-egy pasztor.

MI legyen oka, hogy ma eszt az Euangeliomot oluassuc, kőnyű meg ertenűnc, meg halloc è minap mi vègre kellet à Christusnac szenuedni es halottaibol fel tamadni. Tudnia illic hogy prædicallattsec ű neuébe à pœnitentia es bűnőknec bochannattya minden nemzetsegec kőzőt, mely prædicallas altal pustulna az ördőgnec országa, es neuekednçiec az Isteñec országa. Annac peniglẽ az apostoli ẽberec altal, kiket az iras pasztoroknac neuez, kellet meg lẽni. Vgi techet azert az aniasent-

Miert oluass suc ma ez Euangeliomot.

nac, hogy ez mai napon, az fő Paſztorrul, az vr Ieſus Chriſtuſrul, es annac à luhoc felől valo gondviſelesérűl adatnęiec tanulſag mi előnkbe, hogy az ű peldaiábol tanulnaiac meg az hiu paſztoroc, mint kellyen magokat az ű reaioc bizatot iuhokhoz viſelni. Miuel hogy peniglen akar mely dolognakis tulaidonságat könnyeb meg erteni, annac hozza haſonletasábol, auagy melleie vetéből à mi ellenkedic velle, hogy mies iobban eſzűnkbe veheſsűc, az io paſztornac tulaidonságit, az őruokcal, toluaiokcal, es bereſekcel allatya ellenbe az ű tulaidon ſzemelyet vrunc, es azt akaria, hogy azoknac gonoſz es veſzedelmes voltokbol vegyűc eſzűnkbe, az ű io tetemeninec es paſztori gonduiſelesénec nagy es haſznos voltat.

Régi neue urunknac, az io paſztor.

En uagyoc az io paſztor. Leg előſzőr vegyetec eſzetekbe, hogy nem chac itt tulaidoncztotta maganac vrunc az io paſztornac néuezetit hanem még regentenis annac hitta űtet à ſzent lelec Iſten à prophetaknal. Eſaias imigyen ſzolot vala ű felőlle. Mint à paſtor legelteti az ű chordaiat. Ezechielnel kedig, tamaſztoc vgymőd az Iſten, ű nekic egy paſztort, ki legelteſſe űket az en ſzolgamat Dauidot, ű legelteti űket, es ű leſzę nekic paſztoroc. Zachariaſis ű rulla mondotta vala imeſzt. Verd meg à paſztort es tetoua hanyattatnac à iuhoc.

Eſai. 40.

Ezech: 34.

Zach: 13

Iolles

Iollehet peniglen, hogy az io paſztornac neue, nemiképpen illeti à patriarkakatis, propheta-kat, apoſtolokat, piſpökököket, es minden rendbeli egyhazi nepeket, kic az Iſtennec igeiȩuel, es à ſzentſegekcel legeltetic, es eltetic az hiueknec lelkeket, de fökeppen à Chriſtuſnac az neue, es ũ erdẽli vgy mint tulaidonát azt à neuezetet. Mert chac ũ az, kiben tökelletes képpen, es minden fogyatkozas nelkül meg talaltatnac az igaz paſztornac minden tulaidonſagi. Hallyuc meg azert mellyec legyenec azoc, hogy à mi paſztorunkat Chriſtuſt iol meg eſmerheſsüc. Harmat ſzamlal elö vrunc az io paſztornac tulaidonſagiban, mellyekrül mies immar rend ſzerent ſzollyunc.

Az io paſztornac elsö tulaidonſaga.

EZ mai Euangeliomnac elötte, imeſzt monda vrunc. Az oru nem egyebért iü, hanem chac hogy lopion, öllyön, es veſzeſsen. En azert iötem hogy eletec legyen, es beuelkedgyenec. Ez elſö tulaidonságoc egy felöl az oruoknac es tolüaioknac, más felöl az io paſztornac.

Az oru mikor aluſznac az emberec, örö- *Az orunac tulaidonſága.*
meſt be hág az akolba, nem azert hogy à iuhoknac valami eledelt hozna, hanem hogy el orozza, vagy eledeleket, vagy ünnen magokat az iuho-

MATICA SLOVENSKÁ V MARTINE

kat. A toluais örömeſt forog à iuhoc körül, nem hogy oltalmazza üket, hanem hogy öllye, es veſzeſſe. Mint am midön az mi elſö ſzüleinc

Oru az ördög. ſzunnyadoznának es nem vigyaznának az Iſten igeiének elmelkedeſében, be hága az ördög az Iſtennec aklaba. Be hága mondom, nem az aiton mene be, mert Iſten nem bizta vala reia az ü aklanac gond viſeléſet. Mit miuele ott? El lopa Adamtul es Euatul, az halhatatlanságnac ruhaiat, es az artatlánſagnac tiſztaságat, meg öle, es el veſzte üket, es ü bennec à tellyes emberi nemzetet.

Iohan. 8. Azert mongya ü rulla Chriſtus, hogy eleitül fogua gylkos volt.

Oruoc az ereknekec. Azonképpen á hamis prophetakis, az eretnekec, maſunnat hagnac be az ISTENNEC aklába, mert Iſtentül nem küldettenec, ſem az anyaſzentegyhazba ſzokot ſzertartas ſzerént nem hiuattanac à paſztorságnac tiſztire, hanem vagy ü magoc iünec, vagy az igaſságtul el idegenedet emberec altal tolyattatnac elö, midön azoc az emberec, kiket ez vtan vrunc bęreſeknec neuez alüſznac. Nem azert iünec kedig hogy ęlteſsec az iuhokat hanem hogy orozzanac, öllyenec, es veſzeſſenec. El orozzac az iuhoknac io izü es egeſséges ededeleket, holot az ISTENNEC igeiet, kihez nekic ſemmi közöc nem volna, magoknac

goknac tulaidonnęttyac, hamis ęrtelemre von-
ſzác, viſza magyarázzac. Kirűl imigyen feddi ű-
ket á propheta. El fordetottatoc az Iſtennec ige- Hier. 23.
iet. Szent Pál kedig azt mondgya felőllőc, hogy 2 Cor. 2.
meg hamiſsettyac az vrnac igeiet. Teuelyeguen 2. Tim. 3.
es egyebeketis teuelygéſre viuęn. El lopiac à iu-
hokatis, mikoron az ISTENNEC nępet el
hitetic, ki ſzakaſztyac az anyaſzentegyhaznac
eggyeſsegéből, es imide amoda hannyac az ſoc
kilőmb kilőmb fele teuelygesékre. Arrul pana-
ſzolkodic vala ISTEN à propheta altal mond-
uán. Az én népem veſzet czordáua lőt, az Ierem. 50.
ű paſztoroc hittetec el űket, es à hegyeken bu-
doſtattac, egy hegyről mas hegyre mentenec, el
feleitettec az ű nyugodalmoknac helyet. Min-
den valaki talalta, meg ől te űket. Meg őlic azok- Mint ölic meg az iuhokat.
nac teſteket, à kic nem engednec nękic, es nem
kőuetic az ű chalard tudomanyokat. Vldő-
zic, haborgattyac, fenyegetéſſel, pirongatáſsal,
minden bozzuual illetic űket, vgy keſzeretic
az igaſſagot hatra vetni, es az hamiſságot kő-
uetni. Meg őlic viſzontag amazokat lelkek-
ben, valakic hiſznec nekic, es az őrőc halalra
es karhozatra viſzic. Mert à hamis pro- Apo. 20.
phetac, es à kic azoknac hiſznec, Szent Ia-
noſnac mondaſá kęnt, eiel nappal kenoztatnac

2 Pet: 2 ő̊rő̊kcő̊n ő̊rő̊kce. Es ha ſem az vetkő̊s angyalok-nac (azt beſzelli ſzent Peter) ſem è vilagnac, ſem à Sodoma belieknec nem keduezet Iſten, meni-uel inkab rettenetes itelettel fognac meg iteltetni azoc, à kic az igaſságnac eſmereti vtan megint à gonoſságnac vtara vitettetnec. Ezt miueli az oru, à iuhoc kő̊ző̊t.

Az io Paſz-tornac 1. tu-laidonſága. De à io paſztor, à végre megyen be az akolba, hogy à iuhoknac ęletec legyen, es hogy beuelkedgyenec, az az, hogy ęlteſſe ű̊ket, beű̊ſeges eledelt adgyon nekic, kiuel nem chac imigy amugy taplaltaſſanac, hanem vgyan io modon ęllheſſenec. Ez az mi io paſztorunknac Chriſtuſnac első̊ tulaidonsága. Nem arra iő̊t ű̊ hogy ől-lyő̊n es veſzeſſen, hanem hogy ęletet es minden iot adgyon az ű̊ iuhainac. Es ha elő̊ſző̊r ez vilagi eletrű̊l ſzollunc, hogy az ű̊ adomanya legyen, meg bizonettya ſzent Pal monduan. V benne el-ű̊nc, mozgunc, es vagyunc. Hogy ez teſti eletnec taplalasára valo ſzű̊kſegű̊nket beuſeggel meg adgya, arrul ſzent Dauides bizonſagot tezen imigyen ſzoluan. Mindeneknec ſzemei tebenned biznac vr Iſten, es te acz azoknac eledelt alkolmatos idő̊ben. Ső̊t ű̊nnen magais vrunc aű̊al biſztat minket, hogy à mi ſzorgalmatoſságunc nelkű̊lis, mind ruhazatunc, mind eledelű̊nc beuſeggel meg leſzen, ęhac iariunc az mi hiuatalunkba, es

Es uilági eletű̊nc Chriſtuſtul uagyon. Act: 17

Pſalm: 144.

Matth: 6.

ba es kereſsüc az Iſtennec orſzágat. Ha peniglen az lelki eletrül akarunc emlekezni, higgyetec hogy oly paſztor à Chriſtus, à ki fökeppen lelki eletet es annac beuſeget hozza az ü iuhainac. Mert vionnan es vi iteletre nemz minket à kereſztsègnec altala. Eltet es taplal ſzent igeieuel, ſzēt teſtènec, verènec eledeléuel. Igazgattya es oltalmazza iuhait. Es nē chac meg tartia üket à halaltul, hanē öröc eletet es mennyeibodogságotis ad nekic. Ez âm à mit mond imigyen ſzoluan. *En azert iöttem, hogy eletec legyen es beuelkedgyenec.* Vtet nęzzüc tahat minden ſzükſeginkben, V hozza fordechuc ſzemeinket, es ü tülle variunc ſzabadulaſt.

Lelki eletetis Chriſtus ád.

Chriſtuſra nez zünc ſzükſeginkbe.

Ha ſzegęnſeg bánt tegedet, ha azon fęlſz, hogy meg kel ęhel halnod, halgasd mit mond à te paſztorod. *En azert iöttem hogy eletec legyen es béuelkedgyenec.* Ninchenę kenyer à taniſztraba? egy penzt ſem lache à taſsolba? Mit felſz? Többet akarſzę hinni az te erzękenſegednec, hogy nem mint à te paſztorod beſzedęnec? Lam azt fogada ü teneked hogy minden ſzükſegidben ſegętöd leſzen, gongya vagyon ü neki te reiad. Higy ü neki, à ki igaz mödo, auagy inkab igaſság.

Ha féltet tegedet az te lelki eſmęreted, ha bünеidnec emlekezeti az öröc halallal retteget, halgasd à Chriſtuſt, ki imeſzt beſzęlli. *En azert*

Matth: 4. Ioan: 6. Ezech: 34.

I. Ioan: 3. *iőttem bogy eletec legyen.* Azt mongya ſzent Ianos, hogy ha az mi ſziuűnc karhoztat minket, nagyob iſten az mi ſziuűnknel, es ű mindeneket tud. Iol tugya aztis hogy bűnőſoc vagyunc, es hogy az mi lelki eſmerętűnc bizonętttia es vadol lya à mi bűneinket. De miert hogy Iſten nagyob mind bűneinknel, mind ſziuűnknel, mind lelki eſmeretűnknėl, inkab higgyűnc ű neki, hogy ſem mint az mi lelki eſmeretűnc rettegeteſęnec. V peniglen ęletet iger mi nekűnc az ű fiaba. Minden egieb keſertetinkbẽ es ſzűkſeginkbenis, ugyã azőt miuellyűc ű reia nęzzűnc, ės ű tűlle bizonnial remėllyűc az mi ſzabadulaſunkat. Es ez à io paſztornac elſő tulaidonsága, laſſuc à maſodicatis.

Az io paſztornac maſodic tulaidonſagă.

MInec vtanna Chriſtus egy felől az oruoknac es toluaioknac, más felől az io paſztornac tulaidonságat ielentette volna, moſtan immar à bèreſsel veti ellenbe magat monduan. *En uagyoc à io paſztor, A io paſztor az ű eletet az ű iuhaiert adgya. A béres kedig es à ki nem paſztor, ki nec nem tulaidoni à iuboc, attya el iőni à farkaſt, es el haggya à iubokat &c.* Em latod, mely nagy kilőmbség legyen à béres kőzőt, es à io paſztor kőzőt.

A béreſnec A béres, őrzi vgyan à iuhokat, męg bękeſege vagyon

vagyon,még farkáſt nem lát,de ha farkaſt latand ha valami haboru tamad ellene, hatra veti à iuhokhnac őrſzeſet, es gonduiſeléſet, nem őrzi es nẽ oltalmazza ũket, nem akar ſemmi haborut, es ſemmi veſzedelmet fel venni ũ erettec. *tualaidonſá-ga.*

Farkas peniglen mind az, valami az embert az io,es igaz paſztortul Chriſtuſtul el ſzakaztya, es veſzedelemre viſzi. Leg előſzőr nem chac farkas hanem ordéto oroſzlanis az őrdőg, ki ſoc képpen es ſzantalan alnakſagokcal meg ſarkallya à Chriſtuſnac iuhait, igyekezic ũket minden fele bũnőkbe, es azoc altal az őrőc veſzedelembe eiteni. Lattyac azt à paſztoroc,es el futnac. Nem feddic à bũnt,hizelkednec. Az Iſtennec irgalmaſságat, à Chriſtuſnac erdemit, à bũnőknec bochanattyat, tellyes torokcal kialtyac. Azonkőzbe keueſet es igen hidegen ſzolnac à pœnitentiarul. Chac kőnnyen igéric à bũnből valo meg ſzabadulaſt, kiből à kőuetkezic, hogy az emberec tunyac,nem faraztyac teſteket,es nem őldőklic magokba à gonoſz keuanságokat,nem gyakorlyac es nem termic à pœnitentiánac męlto gyũmőlchit. Miléſzen benne? El árad emberekben,es hatalmat veſzen raitoc à gonoſz keuanság, nyakra főre omolnac minden bũnőkbe,mellyec miat el ſzakaduán Iſtentűl,az őrdőgnec torkaba eſnec, ki ũket à karhozatra viſzi. *A farkas mi-legyen.* *Farkas az őrdőg.*

Touabba

Farkas az eretnec.

Touabba, farkas minden eretnec prædicator, minden teuelygő es hamis propheta. El iű ezis, es alnakul iű el: mert az iuhoknac ruhaiaba öltözic, az Euangeliomot emlegeti, az Istennec igęiet hannya veti, à Christust neuezi, pasztornac mondgya magat: Maga belől ragadozo farkas.

2.Cor. 11

Az ollyan hamis apostoloc, vgymond szent Pal, alnoc munkásoc, kic à Christus apostoliua valtoztattyac magokat. E kedig nem choda, mert á Sathanis el valtoztattya magat vilagosságnac angyalaua. Nem nagy dolog azert ha el valtoztatnac vgy mint igasságnac szolgai, annac szolgaies: El ragadgyac mind azokat, kiket az ű testi tudomanyokcal el hitetnec. Es miert hogy űnnen magokis teuelyegnec, egyebeketis teuelygésre visznec, az vrnac chordaiat annera el szaggattyac egy mastul, es tetoua hannyac, hogy nem tudhattyac az egy igyűuec, mi legyen à hit, es az igassag, hol talaltasec az anyaszentegyhaz, hol az ördögnec serege. Mely legyen az vrnac vta, es mely á veszedelemnec ösuenye.

A bereſnec futása.

Lattyac ezeket gyakorta à pastoroc, es nem keserednec meg raita, es hogy az ű ioszagokba kárt ne vallyanac, valami haborusagot ne szenuédgyenec, semmit nem gondolnac vęlle, nem vetic á farkasoc ellen magokat à Christus iuhaiert. Mi-

iert. Minec okaert meltan veti ſzemekre ũ nekiec à Propheta, hogy à mely iuh el veſzet, azt meg nem kereſic, mind az altal à iuhoknac teieket eſzic, es gyapiaual ruhazzac magokat, az az, chac tulaidon haſznokat kereſic, à bérre, es iõuedelemre néznec, de à iuhokcal ſemmit nem gondolnac chac anni gongyoc vagyon nekic á iuhokra, à menibõl haſznot, es bért varnac tũllõc, es azert hiuattatnac bereſecnec. Ezech. 34. Bereſec, bert nezнec.

De az io paſztor az ũ eletet iubáiert àdgya. Ha ſzũkſeg minec elõtte el futna, es à iuhokat á farkaſnac hadnáia, véret es çletet kéſz ki ontani. Elene veti magat à farkaſnac. Kéſz nem chac ioſzágat hanem feiętis reiaia kõlteni az iuhoknac idueſſegçre. Ezt az io paſztornac tulaidonságat, beuſeggel meg mutata magaban à Chriſtus, vgy mint ki az mely emberi termeſzetet az emberec közzũl fel võn, megint vgyan azon embereknec bũnõkert, halalra ada. Hogy minket az kegyetlen farkáſnac az õrdõgnec torkabol ki ſzabadętana, es az ũ orſzagába be vinne, eletęt mi erettũnc ada. 2. Tulaidonſaga az io paſztornac.

Tahat ha vrunc à fõ paſztor azt miuelte, ketſegnelkũl à tõb paſztoroknakis az ũ peldaiat kel kõuetni es vgyan azont miuelni. Ebben eſmeriũc meg az iſtennec ſzeretetit, azt mondgya ſzent Ianos hogy ũ eletęt çrettunc vetette. Ne- 1. Iohan. 3.

kũnkis

kűnkis azert ſzűkſeg az mi eletűnket atyāfiaiert vetnűnc. Szent Pal io kőuetőie uala Chriſtuſnac,

I. Cor. 6, 11. 12. ki meni ehséget, ſzomiuságot, mezetelenséget, vereséget, fogſagot, ſzenuedet legyen, tudgyac az zoc, kic oluaſſac az ű iraſat. De miert ſzenuette mind ezeket? Meg bęſzelli űnnen maga mondűan. Az Euangeliomba nyomoruſagokat ſzenüedec, mint valami gonoſz teuő mind fogſagiglan. De maga az Iſtennec igęie ninchen fogua. Annac okaert, mindeneket el tűrőc à valaſztatakért, hogy azokis idueſséget nyerienec, mely à

2. Tim. 2.

2. Cor. 12. Chriſtus Ieſusban vagyon. De nem chac ezeket ſzenuedem, hanem ennen magamatis el kőltőm az ti lelketekért. Igy kellene, igy kellene minden lelki paſztornac ſzent Pallal az mi vrunknac peldaiat kőuetni.

Az teuelgők-nec meſterségec.

A kic ez moſtani időben à farkaſokcal egyűt ordetnac, es amaz ollyan fele nępec kőzzől valoc, mellyekrűl Iſten imigyen panaſzolkodic á prophetánal: Chodalatos dolog tőrtenec à földőn. A prophetac hazukságot prophetalánac, es à papoc kezekcel tapſolnac vala neki, es az en nepẽ ſzeretę az ollyan dolgot: Az vrnac hiu ſzolgait neha ſzép hizelkedő beſzedekcel akariac reia vẽni, neha fenyegeteſsel, hogy à bereſeknec termeſzetibe őltőzzenec, ne kialchanac es ne tuſakodgyana

gyanac à farkaſoc ellen, hanem el halgaſſac, es fű-
lőc mellől bochaſsác, mikor hallyac auagy lattyac
hogy à hamis prophetac be iőnec à Chriſtus ak-
laban. Imigyen ſzoktanac nekűnc ſzollani. De *Alnac beſze-*
mit veſzekedtec? honnem hattoc beket nekic? *dec.*
Miert gyűlőltetitec magatokat? Iam titeket ſenki
nem bánt, iariatoc el az ti dolgotokba, tarchac
dolgokat azokis. Hiſzem iob volna ſzerettetne-
tec magatokat. Ha bekéuel nem marattoc, ki tud- *Fenyegeteſec.*
gya mi tőrtenic bęlőle? A kőſſeg dolga choda,
ſoc fele gyűleuez nep vagyon kőſzte, ha valami
eſic raitatoc, nehez chac meg tudnies kitűl eſet.
Talam nemelynec kőzzűletec ſzoros fog lenni
à varas kapuia ha meg nem ſzűnic. Vegyętec
baratſagunkat inkab, ne tarchatoc ellent benne,
had maragyon meg kőztűnc à iambor kereſz-
tyen prædicator (mert à nem kereſztient neue-
zic űc kereſztyennec) meg lattyatoc hogy bara-
titoc leſzűnc, es keduetec ſzerent ſzolgalunc mies
nektec mindenben.

De nem illic mi hozzanc hogy ezeknec *Kereſztyeni*
vagy hizelkedő beſzedec altal meg haitaſſunc, *batorſag.*
vagy fenyegeteſektűl meg rettennyűnc. Mert
inkab kel ISTENNEC engedni, hogy nem mint
embereknec, azt mongya ſzent Peter à tőb A-
poſtolokcal egyetembe, Ha vagy embereknec *Actor .5.*

kedues;

kedueskeduén à farkaſokat ki nem kergetnőiőc az vr aklabol, vagy feltűnkbe el futãnanc midőn lattyuc el iűni à hamis prophetakat, felő hogy iſtelet napian à bęreſec kőzze ſzamlaltatnanc, es à io paſztorokuac keſzéttetet coronat el veſztenőiőc. De ha alhatatoſſan ellenec vettyűc magűkat az mi vrunc ellenſeginec, es Chriſtuſt kőuetuęn nem chac haborut ſzenuedűnc, hanem eletűnketis keſzec leſztűnc az iuhokert adni, midőn

1. Pet. 5. az paſztoroknac feiedelme meg ielenic, el veſzűc à dichőſeguec meg rodhatatlan coronaiat. Legyűnc batoroc azert, à mi tiſtűnknec el viſelesébe, es ha ſzinten valami tőrtenikes raitunc, ne alyunc hátra. Meg gondoluan, hogy iob bűntelen az emberec kezebe akadnunc, hogy nem mint

Daniel. 13. az Iſten elől vetkezni.

Az io paſztornac harmadic tulaidő:

Az io paſztornac 3. tulaidonſága. EN *uagyoc à io paſztor, es eſmerem az en iuhaimat, az en iuhaimes eſmernec engemet.* Ezis à io paſztornac tulaidonſaga hogy eſmerie iuhait. Azert

Prouerb. 27. ſzol imigyen à bőlchis mindennec, valaki à paſztorſágnac tiſztit viſeli. Iol meg eſmerd à te barmodnac ſzemelyet, es az te chordadra reia fegyemez. Meg eſmerni peniglen, nem chac az,

Meg eſmerni à iuhokat mi legyen. hogy ſzemélyet eſmęried, mint az emberec kőzőnſeggel

ſzõnſeggel eſmeric egymaſt, noha nem ſoc gon=
dot viſelnec egymaſra: Hanem az eſmeri az ũ
chordaiat, à ki eſmęruen gondotis viſel reiaia,
ſzorgalmatos ũ felõle, ſoha rulla el nem felet=
kezic. Igy eſmerte Chriſtus az ũ iuhait. Es hogy
bizonyoſoc legyũnc benne, hogy vgyan valoba
eſmęri iuhait, az az hiueit, az minemũ eſmęret ũ
kõſzte, es attya kõzõt vagyon, azt veti haſonla=
toſzágul. *A mint az en atyam eſmer engemet ugymond,*
ſ=enis eſmerem atyamat. Az az, mikent az atya vgy
eſmérte fiát, hogy à halálnac kõzepibennis meg
tartotta ũtet, es õrõc ęletet adot ũ neki, azon mó=
don eſmęri à fiuis az ũ iuhait. Hogy noha lattat=
nac meg halni, mind az altal az õrõc ęletre, es bo=
dogſagra meg tartya ũket. Meg tartya azokat,
à kic viſzontag eſmęric ũtet, es az ũ ſzauát hal= *Az iuhokna=*
gattyac. Mert valaki az ũ Paſztorat nem eſmeri, *kis eſmerni kel*
es annac ſzauat nem halgattya, el vettetic es el *paſztorokat.*
véſz. Vgymint ki nem igaz iuh, hanem chac tet=
teti magat iuhnac lenni.

De mondhatnaia valaki. Hogy eſmęrhetem *Mint eſmer*
az en paſztoromat, es mint tudhatom hogy gond= *hetyũc paſz=*
gyà vagyon reiam, ha ſemmi ielèt annac nem lá= *torunkat.*
tom, ſõt ſemmit egyebet nem ęrzec naponkent à
ſoc nyomoruſagoknal, es haboruſagoknal? õl=
dõkletem, ſzent Dauid mondaſa kęnt, napot nap
eſtig, ollyatan vagyoc mint à meſzarſzékre valo *Pſalm: 43.*

iuh. Hallade, talam nem erted mi legyen az igaz oltalmazas es gonduiſeles. En hiſzem azt alestanad te oltalmazáſnac lenni, ha valaki tegedet teſti betegségtűl, es halaltul meg oltalmazna, io egeſségben, es ez vilagi ęletben, meg tartana. Auagy vgy hinned hogy Chriſtuſnac gongya volna reiad, ha ſoc aranyat, ezűſtet, ſoc penzt adna neked, hogy gazdag lehetnel è vilagon. De kűlömben vagyon à dolog.

Mint oltalmazza à Chriſtus iuhait.

Ez vilagi feiedelmec az ű allattoc valokat fegyuerrel ſzoktac oltalmazni, Chriſtus peniglen nem vgy: Hanem el tűri hogy haborgattaſſanac az ő uei, kergetteſſenec, ſőt ő leteſſenekis. Mind az altal meg tudgya ű ket tartani az ő rő c eletre, még à halalnac közepibenis. Arrul mongya nekiec. E vilagon nyaualyatoc leſzen, de en bennem bekeſegtec. Megint, nem kerlec atyam, hogy el vő d ű ket è vilagrul, hanem hogy meg oltalmazd gonoſztul. Mert miképpen vrunc nyaualyakat, ként, es halalt ſzenuedet, de mind ezekben meg oltalmaztatot à veſzedelemtűl, azonképpen valakic ű benne hiſznec, ha meg halnakis vgyan nem veſznec el azert. Annacokaert, az nyomoruſagokban, es nyaualiakban, nem kel nekűnc az mi erzekenſeginc ſzerent temnűnc iteletet az mi meg maradaſunkrul, hanem az igaz paſztornac ſzaua ſzerent, es el kel hinnűnc, hogy midő nyo-

Iohan. 16.

Ioan. 17.

nyomorgattatunc, meg tartatunc, es midőn meg halunc elűnc.

A Christus akla.

Mas iubaimes uannac, mellyec ninchenec ebből az akolbol. Szűkseg aztis megertenűnc, à mit Christus az ű akla felől szól, hogy megtugyuc, meni nagy volta, es meni szelessége legyen annac. Mert vadnac nemellyec, kic igen szorosnac velic lenni, vadnac ollyakis kic igen szelesnec alettyac à Christus aklat. Á Sidoc azt tartyac, hogy senki egyeb ninchen az Istennec aklaba, hanem chac az á ki kőrnyűl metelkezic. Ezec igen meg szorettyac az aklot. Nemellyec peniglen azt mondgyac, hogy akarkies iduőzűlhet az ű velekedesében, chac tiszteséges eletet viselljen, akar keresztien legyen akar eretnec, akar Sido, akar Tőrőc. Ezec nem egy aklot vallanac, hanem annit, meni velekedes vagyon emberec kőzőt az Isten felől valo tudomanyrul, es igen ki szelesetic az aklot. Szűkseges azert à Christus aklat meg esmernűnc, hogy abbol őrőc karhozatunkra ki ne teueledgyűnc. Melyről halgassuc mit mond virunc űnnen maga.

Az akolrul ualo teuelygésec.

Mas iubaimes uannac. Szol à pogan nepeknec, hiuatalokrul, hogy azoknakis eggye kellet à hiu Sidokcal lenni, es azon egy akolba, azon egy anyaszentegyhazba be gyűlni, melybẽ voltanac azoc, kic az Izrael fiai kőzzűl ű benne hittenec.

A poganoknac hiuataloc.

Tahat nem chac à Sidoc tartoznac á Chriſtus aklahoz. A te magodban (vgy mond Iſten Abrahamnac) meg aldattatnac minden nemzetſégec.

Gen. 23.

Eſaiaſis azt mondotta volt á Meſsias felől, hogy varattatic à poganoktul, hogy ű hozza folyamnac minden népec. Szent Pal megint az Soltarbol bizonéttya, hogy az Apoſtoli prædicallas zengeſenec mind az egeſz vilagon kellet hallatatni. Aztis beſzęlli maſut hogy az Euangelium gyűmölchöz è ſzeles vilagon, es prædikaltatic minden teremtet allatnac kiez földön vagyon. Ezekből meg teczic, hogy nem chac à Sidoc közzűl, hanem è ſzeles vilagon valo nemzetſegekből gyűlt az akol, az az, à kereſztyen anyaſzentegyhaz, melynec Paſztora à Chriſtus. Es ez az egy akol, es egy Paſztor, kirűl vrunc prædical. Innet mondgya vala imezt ſzent Pal az Epheſus belieknec. Az időben Chriſtus nelkűl voltatoc, idegenec az Iſraelnec ſzertartaſátul, tauol à kötęſnec igeretitűl, remenſęg nelkűl, es Iſten nęlkűl valoc ez vilagon. Moſtan peniglen ti kic nemelykort tauol valatoc, à Chriſtus leſusban közel valoc lettetec, à Chriſtus veręnec altala, mert ű à mi bekeſegünc, kiket nepből eggyet ſzerzet, es à köz falt le rontotta. Ezec igy lęuen, könyű meg erteni, mely ſzęles legyen á Chriſtuſnac akla. Nem chac à Sidokat eſmęri ű nepenec lenni az Iſten, hanem egy-

Col. 1.

Az anyaſz. egyhaz, minden nemzetſegből uagyon.

Eſa. 2. 11.

Rom. 10. Pſalm 18.

Ephes. 2.

Az akolnac ſzeleſſege.

beketis mindeneket, valakic hiſznec à Chriſtusban. Mely dolog meg bizonyul chac à pogan Corneliuſnac meg teresebŏlis. Es ſzent Peternec imez mondaſabol: Valoba vgy talalom, hogy Iſtennél ninchẽ ſzemely valogatas, hanem minden nẽzetſęgben à ki ŭtet feli,es igaſſagot chelekedic, kedues ŭ neki. Mind az altal hatarais vagyon az vraklanac, mely hatarig ki teried: Az penigſem à tenger, ſem á fŏldnec valamely ſzegleti, hanem à Chriſtusban valo hit. Mindenŭe ki teried az akol, valahon Chriſtuſnac eſmęreti vagyon, de à hol az ninchen ot nem talaltatic az Iſtennec akla. Leg elŏſzŏr azert az ŏrdŏg, es az ŭ Angyali ninchenec az Iſtennec aklaba, mert ŭc nẽ chac hogy nem hiſznec à Chriſtusban, hanem gyŭlŏlic kergetikes ŭtet. Touabba ninchenec azokis az akolba, kic hamis velekedesben vannac az Iſten felŏl, mint à Sidoc, Tŏrŏkŏc es eretnekec. Mert noha ezec ſzollanac valamit Iſtenrŭl, de nem azt à mit kellene, à mi az ŭ ſzent igeiębe vagyon, Farkaſoknac neuezi inkab ezeket az iras, Erdei kanoknac, ebeknec, nem iuhoknac, mert rontyac es puſztęttyac, nem tŏltic az Chriſtuſnac aklat.

Hatara az akolnac.

Kic legyenec kiuŭle à Chriſtus aklanac.

Act: 10

Ioan: 10. Pſam 79. Philip. 3.

Vegezetre azt ſem kel fŭlŭnc mellŏl bochatnunc, hanem figyelmeteſſęggel kel hallanunc, hogy Chriſtus Prædicaluan à poganoknac meg

teresérűl, imigyen ſzol felőllőc. Az *en ſzomat hal-gattyac.* Holot azt tanullyuc meg, hogy az apoſtoloknac Prædikallaſat ű ſzauánac neuezi, Mert à Chriſtus tulaidon emberi ſzemelyben nem Prædikallot à poganoknac, hanem az Apoſtolokcal prædicaltatot, Mind az altal azt à Prædicallaſt ű ſzauánac hïja. Ennec okaiert vala midőn hallod az ű iraſokbol az Apoſtoloknac Prædicallâſat, vgy tarchad azt, mintha az vrnac ſzaiábol hallanad az ű tulaidon beſzedet.

Eſmeryűc tahat az mi Paſztorunkat az vr Ieſus Chriſtuſt, vgy mint ki az io Paſztornac minden tulaidonaſgit magaban meg mutatta. Halgaſſuc az ű ſzauat, es az ű aklában maradgyunc meg mind vegig. Vgy leſzűnc reſzeſec az ű io tetemeniben, es vgy tartatunc meg az őrőc eletre es dichőſegre.

HVSVET VTAN
HARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Janoſnal talalod meg XVI. *reſzeben.*

Az

AZ időben, monda Iesus az ũ tanetuanynac: Egy keuesse, es nem lattoc engemet. Es 1
ismet egy keuesse, es meg lattoc engemet, mert atyamboz megyec. Mondanac kedig nemellyec á tanetuanyoc kozzũl, egymasnac. Micboda ez á mit nekũnc mond, egy keuesse, es nem lattoc engemet. Es ismet egy keuesse, es meg lattoc engemet, mert atyamboz megyec. Mondgyac uala az okaert, micboda az á mit mond? Egy keuesse? nem tudgyuc mit ßol. Eszebe uőue kedig Iesus, bogy meg akarnac ũtet kerdeni, es monda nekic. Effelől kerdezkettec tũn kőßtetec, bogy mondam. Egy keuesse, es nem latoc engemet. Es ismet egy keuesse es meg lattoc engemet. Bizony bizony mondom tinektec, bogy sirtoc es 2
kőnyueztec ti, ez uilag kedig uigad. Ti kedig szomorkodtoc, de á ti szomoruságtoc őrőmre fordul. Az asszonyallatnac mikoron ßũl, banattya uagyon, mert el iőt az ũ oraia. Midőn kedig ßũlendi á gyermeket, tmmar nem emlekezic az ũ faidalmarul, azon ualo őrőme miat, bogy ember szũletet ez uilágra. Ti nektekis az okaert most an 3
szomoruságtoc uagyon, de ismet meg latlac titeket, es őruendezni fog â ti lelketec, es á ti őrőmeteket senki el nem ueßi tőletec.

MEniuel vtalatosbac voltanac á tanetuanyoc è vilagi emberec előt, annealinkab szerette ũket á Christus. Ez

nagy buzgo ſzeretet, mellyel az ő ueit ſzereti va-
la, keſzeréte ű tet reia, hogy à vég vachora vtan,
az ű halalánac előtte, nagy hoſzu beſzéddel Præ-
dicallana nekic. Melly beſzédet ſzent Ianos irua
hatta nek ű nc az ű Euangeliominac 14. 15. es 16.
reſzeben. Sommaia annac à hoſzu Prædicationac
ez, hogy az Apoſtolokat (Kic haluan hogy ví-
runc kőzzű lőc ki menendő volna, ertuén el me-
neti vtán meni ſoc nyomoruſag es haboruſag kő-
uetkeznéiec ű reiaioc, igen meg ſzomorodtanac
es felemlettenec vala) vigazſtallya benne. Ez mai
Euangeliom egy reſze annac à vigaſztalo beſzed-
nec. Melyben bizonyoſſa teſzi à tanetuanyokat,
hogy fel tamadáſa vtan meg latogattya ű ket, es
minden banattyokat vigaságra fordéttya. Senki
ne alécha peniglen, hogy ez à vigaſztalas chac az
Apoſtolokat illetnęie, mert à tellyes anyaſzente-
gyházat illeti, az az, mindnyaiunkat valakic à hit
altal à Chriſtusba be oltattunc, es à ſzeretet altal ű
benne lakoſzunc. Azon haborut es nyomorusá-
got kel minden időbeli hiueknec varnioc è vila-
gon, mellyet az Apoſtoloc koſtoltanac meg.
Szűkőlkődunc azert feienként à vigaſztalas nel-
kűl, es mindenikünket vigaſztallya à Chriſtus.
Es meg ielenti, hogy à hiueknec allapattyoc ez vi-
lagon haſonlatos à gyermec ſzülő aſzony ember-
nec allapattyához. Mert mikeppen az mikoron
ſzűl,

Az uachora utan ualo prædicationac Sommaia.

Ez maiEuangeliomnac Sommaia.

ſzűl, rettenetes nagy faidalmákat ſzenued, es keſe-
rűſéget erez: azonkeppen mies még è földön va-
gyunc ſzenuedűnc, es kereſzt alat elűnc: Banko-
dunc, ſirunc, könyuezűnc. De viſzontag, mint
az anya, minec vtanna ſzűlte az ű gyermeket, an-
nera örűl magzattyanac, hogy chac hamar el fe-
letkezic à ſzűléſnec ſerelmérűl, ſzintén vgy mies,
è ielen valo ęletből, è ſiralomnac völgyeből kiſza-
baduluan, oly nagy dichoſegre es örömre me-
giűnc: hogi eſzűnkbe ſem iút többe az à nyaualya
es keſerűſeg, mellyet maſtan ſzenuedűnc.

Ez Sommaia ennec az Euangeliomnac.

Kiből röuideden harom dolgot tanullyűnc.

Első tanulſagunc leſzen, à Chriſtusnac be-
ſzedérűl, melyben emlekezic fel tamadasárul: es
à tanetuanyoknac erötlenſegekrűl, kic nem értic
azt, à mit vrunc nekic beſzęl.

Maſodic, à hiueknec è vilag ſzerent valo
nyomoruſagokrul. Harmadic arrol, mi legyen
oka, hogy az Iſten félő emberec, haborgattatnac
es nyomorgattatnac è vilagon, es miuel kellyen
magunkat ez ielen valo nyomoruſagoc ellen vi-
gaſztalnunc.

Első Tanulſag.

EGy *keueße es nem lattoc engemet, &c.* Semmi vy
dolgot nem mond, hanem vgyan azont à mit

ez elŏttis monda. Ha el menendec, es helt ſzet-
zendec tinektec, iſmet meg iŏuŏc es hozzam veſz
lec titeket. Megint: Nem hadlac aruacca titeket, el
megyec es meg iŏuŏc hozzátoc. Imigyen ſzólaz-
ert. Egy keueſsé, es nem lattoc engemet. Az az
ingyen maid męg fognac engemet, es el viſznec ti
elŏlletec, meg kènzanac, meg ŏlnec, es el temetnec,
ennec okaert egy ideig nem lattatom tŭlletec, es ad
dig nagy nyomoruságba leſztec. De ne eſſetec ket
ſegbe, iſmet egy keueſze meg lattoc engemet.
Mert harmad napon fel tamadoc, meg ielenem
tinektec, es meg eſmeritec hogy atyamhoz me-
gyec, Iſteni dichŏſeggel meg ekeſettetem, az men-
nyei bodogſagot el veſzem. Kiből nagy ŏrŏmŏ-
tŏc tamad tinektec.

Miokahogy az Apoſtoloc nem ertic u-runc beſzedet

Ezec, à Chriſtuſnac beſzédi, iollehet nem oly igẽ homalyoſoc valanac, hogy azok bol mellyeket im-mar ez elŏtſzollot volt az ŭ halalárul, es fel tama-daſarul, kŏnnyẽ meg nẽ ertethettenec volna, mind az altal nem fèrnec feiekbe az Apoſtoloknac, ſŏt nyluan vallyac hogy nem erteneiec mit monda-na. De vallyon mi dolog, hogy nem ertic à mit v-runc nekic ſzol? Két oka vagyon annac. Elſŏ az,

Elſŏ oka.

hogy à mely velekedés egyſzer ẽbernec elmeiçbe meg gyŏkerezic, nehéz azt onnat ki gyomlálni: A tanetuanyoc egy velekedesbe valanac à Phari-ſeuſokcal à Mieſsiáſnac orſzága felŏl, è vilagi es te-ſti io teteményeket, es bodogſagot vartanac ŭ tŭle, nem gondolhattac azert, mint leheſſen, hogy Chri-

ſtuſnac ki felől azt aletottac, hogy nagy kiralyi felſęgre, es meltoſagra fel emeltetnęiec, es az ő ueit ű is igen fel magaſztalando volna è földön, halalt kelle ne ſzenuedni. Igen kel minden embernec magat ol talmazni, hogy valami ektelen teuelgyes hozza ne ferię̃, mert ha oda ferkezic, nehezen vettetic ki onnét, es még ot leſzen, addig az igaſſagnac es à keresztnec igeięnec helye nem lehet nálla. Maſodic oka à tellyes emberi nemzetnec nagy vakſága, ki miat ſenki à Iſtennec dolgait meg nem foghattya, es eſzębe nem veheti kűlömben, hanem ha à ſzent lelec Iſtẽ tanettya ű tet. Mely vakſágtul hogy meg menekedheſs ű nc, gyakorta kel halgatnunc az Iſtennec igęiet, es ſzűntelen kő nyő rögnű nc ű ſzent felſegénec hogy tanechon minket. Mint ám ſzent Dauidis kő nyő rög vala monduan. Veſzerly à te igaſsagodra vrã, es tanęch engemet, mert te vagy Iſten az en ſzabadętom. Nemis kel ketelkednű nc benne, hogy ha valoba es ſziuű nc ſzerent keriű c, megadgya nekű nc à vilagoſęto ſzent lelec Iſtent, az ű imillyen fogadaſa ſzerent. Hatikic gonoſzoc vattoc, io aiandękokat tudtoc adni az ti fiaitoknac, mennyuel inkab az ti mennyei ſzent atyatoc io lelket ád azoknac à kic kernec ű tű le? *Eſzebe uő ue kedig Ieſus hogy meg akarnaiac ű tet kerdeni.* Elől veſzi az ű kerdeſeket, es meg magyarazza az ű beſzedit monduan. *Effelől kerdezkettec tűn kő ſztetec hogy mondám. Egy keueſſe es nem lattoc engemet etc.* Mely igeknec mi legyen ertelme, meg mondottuc immar ez elő t.

Pſalm. 24.

Luc. 11.

Maſodic

Masodic Tanulsag.

Az anyaszent egyhaznac al lapattya ez uilagon.

BIzony bizony mondom tinektec, hogy sirtoc es kőnyueszteć ti, ez uilag kedig uigad. Meg ielenti it Christus aztis, minemű legyen è vilagon az anyaszentegyhaznac allapattya, tudnya illic, siras es kőnyhullatas, ki adatot egyszer á sententia, hatra sem vonatic, hogy è vilagon nyomorogni kel

Ioan. 16.

2. Tim. 3.

á hiueknec. Es hogy valakic á Christusban iol akarnac elni, azoknac űldőzeſt kel szenuedniec.

Nem tagadhatni vgyan, hogy az Istenteleneknekis es egyeb gonosz nępeknec, vagyon è vilag szerent valami nyaualyaioc, mert á tellyes embéri nemzet nyomorusagoc ala vettetet á bűnért. Es mindeneket egy arant illeti az Istennec imillyen atka. Atkozot á főld az te munkad vtan. Munkáual es veretekcel éſzed az te kenyeredet tellyes ęletedbe. De nagy kűlombség vagyon á hiueknec, es hitetleneknec szenuedęſi kőzőt. Midőn á hitetlenec, es gonosz teuő emberec szenuednec, vannac kic kőnyőrűllyenec ű raitoc. Vgy hogy még az oruokat ſ-toluaiokatis szánnyűc, mikor lattyac hogy á hoher az akaſztofara fel kőti, auagy kerekbe tőri űket, maga bizonyoſoc vagyunc benne, hogy igazan es tőrueny szerent szenuedic á mit szenuednec. De holot az hiuec nyomorgattatnac, kűlőmben vagyon

Gen. 3.

Az hiuec es hitetlenec nyaualyaia kűlőmbőzők.

ű nekic

ũnekic dolgoc. Mert leg előſzőr, ſzidalmaztatnac ez vilagi emberektűl, ſoc gonoſzt ſzollanac ũ felőlőc á gonoſzoc, es el akariac mindenekcel hitetni, hogy bűnőc ſzerent es méltan tőrtennec raitoc minden fèle veſzelyec. Touabba tellyeſſeggel vgy vagyon dolgoc, á mint Chriſtus mondotta. *Sirtoc ti de è uilag őrűl.* Miuel hogy az anyaſzentegyhaſznac ellenſégi igen őrűlnec raita, midőn lattyac az hiueknec nyaualyaiokat.

A hiuec ſzidalmaztatnac.

Oerűli ez uilag, á hiueknec nyaualyaiat.

Vgy tőrtęnec Chriſtusnakis, es az ũ Apoſtolinac dolgoc. Meg fogac, meg kenzác, es meg feſzętec ũtet. Az Apoſtoloc ki imide ki amoda ſzaladánac es nagy keſerűſeget ſzenuedenec. Mit miuelénec azon kőzbe az Iſtentelen Sidoc? Nagy őrőmőc vala á Chriſtus kęnnyán, halalán, es chufoluan ũtet, imigyen ſzolnac vala felőle. Iſ. Matth. 27. tenben vetette remenſéget, ſzabadecha meg azert ũtet ha akaria. Dauidis igen panaſzolkodic az ũ ellenſegi felől, hogy nagy őrőmőc volt nekic, az ũ ſoc nyaualyain. Szegyenullyenec meg, vgy mond, azoc, á kic vigadnac az en nyaualyaimon. Mit mondgyac magam felől, es egyebec felől, kic á menire lehet tűllűnc, tuſakodunc Iſtennec ſegetſegéuel az igaſság mellet, á hamiſſag ellen? Ha az eretnekec azt hallanaiac valakitűl, hogy mindnyaian meg őlettűnc, auagy rabbá letętűnc,

Pſalm. 34.

tűnc, kebziteke mely nagy őrőmőc lenne azon ű nekic? Azt űc még moſtanis meg ielentic, mikoron keuannyac es ſzomiuhozzac veſzedelműnket, es gyakorlatoſsággal arrul ſzollanac, miképpen őlhetnenec es veſzthetnęnec el minket, hogy enki ne leñe, ki ű ellenec à Chriſtuſnac igaz tudomanyat oltálmaznáia. Miuel hogy azert ném chac à kereſztnec kemeny volta, hanem az hitetleneknec őrőmekis keſergeti az hiueket, ſokcal nagyobbac á mi nyomoruſaginc, egyeb embereknec kőzőnséges nyomoruſagoknál.

Az hiuec nyaualyainac uége.

De kerlec mond meg, az anyaſzentegyhaznac nyaualyai még fognac tartani? auagy netalam veghetetlenec leſznec, es az iambor kereſztienecknec ſiralmanac ſoha vége nem kőuetkezic? kűlőmben vagyon à dolog. A *ti ſzomoruſagtoc* (vgy mond iduezitőnc) *őrőmre ualtozic*. De mégis azt kérdem, honnęt lehet bizonyos benne az anyaſzentegyhaz, hogy az ű ſiralma valamikor vigaſsagra valtozic? Az emberi okoſſagbole? Nem Mert ha az okoſſagot fogod tanachul, az azt adgya elődbe, hogy ſoha meg nem ſzűnic à keſerűſség, melyben moſt vagyunc. Miuel hogy ſohol ſemmi könnyebűleſet nem lattyuc. Sőt inkab naponkent neuekédnec, es ſokaſodnac à teuelygeſec, őregbedic az igaſſagtul el ſzakadot embereknec gonoſságoc es kegyetlenségec, tőb es nagyob dihő-

dihőseggel ellenzic az Christusnac iegyeſęt. Mel-
lyeket midőn lattya az okoſſag, azt véli, hogy
nem chac è vilagon, de még menyorſzagba ſin-
chen immar nekűnc ſemminemű ſegetſegűnc.
Ennec okaért, ne tegyűnc itéletet az mi ſiraſunk-
nac vegérűl az emberi okoſſagbol. Táhat hon-
net? Nem egyebűnnet, hanem az houa Christus
igazéttia az apoſtolokat monduan. *Iſmet meg lat-*
lac titeket, es őruendezni fog á ti lelketec. Holot ſzol
az ű fel tamadasárul. Mert az mi vrunknac
fel tamadáſa zalaga es bizonsága annac, hogy va-
laki eleuen, es igaz tagia az anyaſzentegyhaznac,
az el nem véſz, meg ſem emeſztetic à keſerűség-
tűl hanem meg ſzabadul es őrőkce él. Vgyanis
ſenki ne alecha azt, hogy à Christus chac ünnen
magaért tamadot volna fel, es az őrőc çletnec
bodogságaban be ment volna, hanem mikép-
pen meg holt az mi bűneikert, azoképpen fel ta-
madot az mi meg igazulaſunkért, hogy mies
vegyűc az ű fel tamadasának gyűmőlchet. Oſeas
mondgya hogy két nap vtan meg eleuenèt min-
ket, harmad napon fel tamaſzt es elűnc ű előtte.
Az az, mint Christus harmadnapon fel tamadot,
es meg menekedet mindẽ nyaualyäibol, ſzintẽ ugi
mies fel tamadűc, meg ſzabadulunc, es ki menéke-
dűnc ű altala mindẽ fele nyomoruſaginkbol. Meli
dolognac könnyebben valo meg ertelmére, hal-
gaſſacza minemű peldat hoz elő. Az

Christus fel tamadáſa zalaga à mi ſzabadulaſunknac.

Mi erettünkis tamadot fel.

Rom. 4.

Oſe. 6.

A ſzülö aſzony peldaia.

Az *aſzony, ember mikor ſzül, banattya vagyon. &c.* Igen ſzep haſonlatoſſag. Kiből leg elöſzör vegyenec vigaſztalaſt magoknac az hiu kereſztyen gyermec ſzulö aſzonyallatoc. Es midön hallyac, hogy vrunc ü felölöc emlekezic, higgyec el magokban, hogy az ü ſerelmec nem egyeb történetből, hanem Iſtennec akarattyabol vagyon. Azt monda Iſten az elſö aſzonyallatnac. Meg ſokaſetom az te nyaualyaidat. Faidalamba ſzülſz. Es

Gen. 3.

A faidalam kereſzt.

iol lehet az à faidalam, à bünert ſzalla az aſzonyokra, es Iſtennec atkialön, de mind az altal, minec vtanna iduezetönc el vöue à bünt, az atoc aldomaſſa valtozéc. Vgy hogy immar az iambor es Iſten felö aſzonnepeknec nem atoc, hanem az ü hiualtallyoknac kereſzti, az à ſerelem, mellyet à ſzülésbe ſzenuednec, kiben kedueſec üc az Iſtennec es meg tartatnac. Kirül halgaſſacza mit beſzel ſzent Pal. Iduezül (vgy mond) az aſzony ember ſzüluen, ha meg maradand à hitben es ſzeretetben, es à ſzentséges eletben, engedelmeſſeggel. Touabba, eſzünkbe vehetyüc ebből az haſonlatoſságbol, minemü legyen az hiueknec ez vilagi nyaualyáioc ollyatán, mind az ſzülö aſzonyembernec ſerelme. Arrul ſzól imigyen Eſaias. Mint az à ki mehebe fogadot, midön à ſzüléshez kösſzelget, keſereguen kiált, ſzinten vgy vagyon nekünc dolgünc. Minemü azert, â ſzülö aſzony

1. Tim. 2.

Hiueknec ez vilaginyaualyaioc.

Eſa. 26.

aſzony embernec faidalma, hogy abbol erchűc meg, minemű legyen az anyaſzentegyhaznakis ez földön valo allapattya. Igen nagy faidalom az, oly hogy ſenki rulla nem tehet, es közel iar à halalhoz. Annera hogy à ſzűléshez kőſzelgető aſzony ember, à halalhoz lattatic kőſzelgetni. Igy vagyon à kereſztyeneknekis dolgoc è vilagon. Meg monthatatlan nagy az ű nyomoruſagoc. Kirűl imigyen beſzelget ſzent Pal Apoſtol. Eő lőtte igẽ, es erőnc főlőt meg nehezetettűnc, el annęra, hogy vgyan nem keuannanc elnies. Sőt mi magunkban el vegeztűc vala, hogy immar meg kellene halnunc, Vélem az Iſten minket ki mutatot mint egy halalra valokat. Mert chodáua lőttűnc è vilagnac, mind az Angyaloknac. Bolondoc vagyunc, erőtlenec vagyunc, gyalazatoſoc vagyunc, mind ez ideiglen ehezűnc es ſzomnyuhozunc, mezetelenec vagyunc. Munkalkodunc tulaidon kezeinkel dolgozkoduán. Midőn ſzidalmaztatunc iot mondunc. Mikoron haborgattatunc el türitűc. Midőn karomlattatunc mi imadkozunc. E világnac moslekáua lőttűnc, mindenec ſzẽmete mind è napiglan. Bizonyara erzi az anyaſzẽtegyhaz naponként az ű fiaiba, mind ezeket à nagy nyaualyakat, mellyeket ſzent Pal elő ſzamlal. Annac főlőtte oly az mi è vilagon valo nyomoruſágunc, hogy ſenki Iſtennél egyeb

Nagy azhis kec nyomoruſaga. 2. Cor. 1.

1. Cor. 4.

Chac Iſten tehet az mi nyaualyankrul.

rulla nem tehet. Innet vagyon ſzent Dauidnac amaz mondáſa. Az en atyam es anyam el hattanac, de az Iſten fel vőt engemet.

Vegezetre, mikeppen à ſzűlő aſzony embernec az ű ſzerelme oly nagy, hogy oranként halalat variac ű neki, de ime ha tekented, az egy halal helyet, mélytűl fél vala, két élet adatic: Vgy mint az őnnen élete, es gyermekénec à kit ſzűl élete, azon modon ſzokot tőrtenni à hiueknekis dolgoc. Mert midőn ſzintén à nyaualyanac naggyan volnánac, ackoron oly valtozas leſzen dolgokban, hogy az egy nyaualya helyet kettős őrőm, es az egy keſerűſégert, kettős vigaſztalas tőrtenic ű nekiec. Holot meg ſzabaduluan ez idő ſzerẽt valo veſzedelmekből, az őrőc életnec bodogſagaba be mennec. Eleg legyen ez, az Iſten fiainac nyomoruſagokrul. Szollyunc immar azoknac okairul.

Az hiuec nyaualyaia kettős őrőmre valtozic.

Harmadic Tanulſag.

EZ vilagi bőlchec kőzzűlis ſokan chodalkoztanac, es tudakoztanac raita, illyen nemes teremtet allat, vgy mint az ember, miert vettetet enni ſoc nyaualyac es nyomoruſagoc ala. De chac az anyaſzentegyháznac tudománya talalta meg annac okat. A bűn mely elől ſzőr Adamnac es Euánac vetkőkből ſzarmazot reianc, es mellyet naponkẽt mies chelekedűnc, annac oka. Kit nyluan ielent ſzent Dauid, imezt monduán. Meg

A Bűn oka az nyaualyanac.

fogyat-

fogyatkoztunc Iſten az te haragodban, es az te dihelſegődtűl meg rettentűnc: Leg ottan vtanna veti annac okat. Szemed eleibe vetetted az mi alnakſaginkat. A bűn indettya mi ellenűnc Iſtennec haragiat, az mi alnakſaginc adnac neki okot reia, hogy minden fele buntetéſekcel dihőſkődgyec mi ellenűnc. Innet vagyon, hogy Moyſes altal, minden rendbeli atkokcal fenyegeti, az ű parancholatinac meg nem tartoit. Azonkeppē Adamotis es Euat, à bűnert rekeſzte ki parandichóbol, es ez ielen valo életnec nyaualyait à vetekert bochata ű reiaioc, es az ű maradekokra. Nem choda azert, ha naponként ſokaſodnac az emberi nemzetnec nyomoruſagi, holot áradton árad kőſztűnc à ſoc ſzantalan bűn es gonoſsag.

Deut. 28. Gen. 3.

Hanem ha azon chodalkozhatnanc méltā, hogy kőzőnſeggel tőb iut az hiueknec à nyaualyaba hogy nem mint az hitetleneknec. Melyrűl őnnen magais Chriſtus imigyē beſzèl. *Sirtoc ès kőnyueztec ti, de è uilag őruendez.* Azert, tulaidő chac arrul tuda kozzunc imar michoda okai legyenec añac, hogy Iſten az őueit kiualtkeppen engedi nyomorkodni.

A hiuec tőb nyaualyat ſzenuednec.

Annac elſő oka ez. Mert még az ſzentekbeis talaltatic valami bűn addig, mig ez főldőn vannac. A bűnnec bochanattyaert, vgy mond ſzent Dauid, kőnyőrőg akar mely ſzentis. Nē kőnyőrgene kedig, ha bűnt nem erzene magaban. Nyo-

Az hiuec nyaualyainac, I. oka, à bűn. Pſal: 31.

morgáni haggya ennec okaert Iſten az ő ũeit, hogy à bűnnec iutalma à nyomoruság, à bűnnec eſmeretire vigye, ſiket. Azert móndgya vala ímezt Hieremiáſnal. Meg oſtorozlac tegedet ítéletben, hogy artatlannac ne alécchad magadat, Az Iſtennec hazatul, az anyaſzentegyhaztul kezdetic à bűntető ítelet, hogy az bűntetes altal pœnitentiara híjon minket az Iſten. Az ű termeſzetitűl idegen dolgot chelekedic, keményen bűntetuen minket, hogy ha meg terűnc az ű tulaidon chelekedetit miuelheſſe kőnyőrűluen raitunc es irgalmaſſan minket meg ſzabadétuan. Azt ielentí ſzent Pális imigyen ſzoluán. Mikor bűntettetűnc Iſtentűl, akcor azert feddettetűnc, hogy è gonoſz vilaggal eggyűt el ne veſznűnc. Meg bizonyula ez Manaſſesben, ki midőn igen el merűlt volna à gonoſságban, vaſtagon meg bűntettetéc. Es à bűntetéſnec ſzãyaruſaga meg eſmértetéc, es meg banata velle az ű vndoc gonoſságit, az Iſtenis kedig látuan hogy meg tért volna, meg kegyelmeze neki, es meg ſzabadéta űtet. Meg bizonyula ſzent Dauidbanis, ki ünnen maga val lá magárul, hogy iouára volt neki midőn Iſten űtet meg alázta, mert vgy tanulta meg az Iſtennec parancholatit.

Hiere: 30.

1. Pet. 4.

2. Par: 33.

Pſalm. 118.

2. Oka az ördög.

Maſodic oka, az ördőgnec Chriſtus ellen, es az ű hiuei ellen valo nagy gyűlőlsége. Ellenkedes

vagyon

vagyon az mi vrunc kőzőt es az ördőg kőzőt annacokaert ſokcal inkab olalkodic az ű hiuei vtan, inkab haborgattya azokat, hogy ſem mint egyebeket. Mi nem heiaba monda vrunc Peter= nec imez igęket. Simon az ördőg meg kért titeket, hogy meg roſtallyon mint à buzat meg ſzoktac roſtalni, Nem de ſzeműnkel lattyuke hogy minden időben mentűl buzgob volt valamely ember, az Iſten tőruenyenec, es az igaz tudomanynac meg őrſzesében, attul tőb haborut indetot ellene az ördőg: Illyes Propheta az ô tőruenbe, kereſztelő ſzent Ianos, es ſzent Pal à Chriſtus ſzűletéſe vtan, nagy batorſaggal vétic uala magokat ellene, minden ördőgi tudomannac. Mit nyere= nec velle ez vilagon? Illyes űldőztetéſt, ſzamkiuetéſt, ſzidalmat ſoc boſzuſag ſzenuedeſt: Szent Ianos, ſzent Pal, mind ezeknec fölőtte, fogſagot, es végre halalt. Illyen az ördőgnec dihős elmęie, hogy ſoha meg nem ſzűnic az vr Ieſus Chriſtuſnac tagiait haborgatni. Innęt vagyon moſtanis, hogy à kic valameniuel iobbadon forgodnac az Euangeliomi dologban, azokra vagyon leg tőb harag, tőb kialtas es gyűlőlſeg az eretnekektűl, azokat fenyegetic leg gyakrabban az Iſtennec ellenségi.

Genc. 3.

Luc. 22.

3. Reg. 18.

Mar. 6.

Harmadic oka, hogy az nyomoruſagoknac altala az hiuec legienec haſonlatoſoc az Iſten fiánac a=

3. Oka, à Chriſtushoz ualo haſonlatoſság.

nac abrazattyahoz, ki ũis ſzenuede mi erettũnc. Es az haboruſag ſzenuedès legyen bizonságaũ bennec az igaz kereſztyeni tudománnac. Mert

Rom. 8. à kiket elõl meg eſmẽrt volt Iſten, vgyan azonokat elis tõkellette volt, hogy haſonlátoſoc lennénec az ũ fianac abrazattyahoz. Innet kõuetkezic oſzton, hogy ha az ſzenuedésbe haſonlatoſoc

Ibidem. leſzũnc ũ hozza, haſonlatoſoc leſzũnc az dichõſeg benis, ha eggiũt ſzẽuedũnc, eggyũt dichõetetũnkis.

4. Oka, ez uilagnac meg uãtzalaſa, es meny orſzagnac keuanſaga.

Negyedic oka, hogy ez vilagon valo nyaualyaknac nehez, es ſoc volta, vtaltaſſa meg vélũnc é vilagot, es kéuantaſſa az õrõc élettet. Mint

Pſalm. 119. ám ſzent Dauiddal. Ki minec vtanna az ũ ſoc haboruſagirul ſzollot volna, vtanna mondgya ímeztis. Iai ennẽkem, hogy è fõldõn valo lakáſõ illyen igen meg hoſzula. Ha mindenbe keduũnc telnẽiec è fõldõn, ſoha innẽt ki nem keuankoznanc, azert mélto, izit erzenũnc ez vilagi nyomoruſagoknac, hogy azoknac ſanyarusága, vtalatoſſa tegye elõttũnc è vilagot minden chalárd gyõnyõrũſegiuel, es fohaſzkottaſſon minket az õrõkce valo eletnec bodogságara.

Vtolſo oka, az Iſten ielen voltánac bizonſága.

Vtolſo oka, hogy midõn az nyomoruſagokban el merũluẽ Iſtenhez kialtunc, es az Iſten minket meg ſzabadét, az mi meg ſzabadulaſunc, bizonsága legyen az Iſtennec mi velũnc valo ielen voltánac, es meg teſséc, hogy az anyaſzentegy-

haz nem emberi tanachtul igazgattatic, sem emberi segetségtűl nem függ, hanem Isten ű neki mind igazgatoia, s-mind oltalmazoia. Azt gondolya vala Moysesis, mikoron az Israel fiaiert igy kőnyőrőg vala Istennec. Ne veszes el minket, had lassac az Aegyptombeliec, hogy ielen vagy ez nép kőzőt. Exod. 14.

Ezechiasis kőnyőrőg Istennec, hogy meg szabadecha űtet, es az ű népet, à vegre, hogy ez földőn minden orszagoc meg esmeriéc, hogy egyedűlchac ű Isten. Ezekből az okokbol vettetic kereszt ala, az anyaszentegyhaz. Esa. 37.

Vigaztalasoc à nyomorusagoc ellen.

Honnet vegyűnc azert vigaztalást magunknac, enni soc nyomorusagok ellen? Immar megmondottam, hogy è ielen valo élet vtan őrőmre fordul az mi szomorusagunc. őrűlnec most az Istentelenec, sirnac az Isten fiai, akcoron penigien, kűlőmben leszen à dolog. Az hitetlenecnec őrőmőc siralra, es à hiueknec siralos vigaságra valtozic. Kirűl pelda adatic előnkbe, az Luc. 16. dőlyfős gazdagban, es à szegyen Lazarban. Monda Abraham à gazdaknac. Emlekezzél meg fiam rulla, hogy el vőtted à iot eletedbe, es Lazar à gonoszt. Most peniglen ez vigad, te vizontag kenzatatol. Minden fele nyaualyainkban vigaztalhattyuc tahat magunkat, ennec à kőuetkezendő bodog valtozasnac, re-

mẹnſegéuel. Touabba imigyẽ ſzol Chriſtus az apoſtoloknac. *Es à ti ő̊rő̊mő̊tő̊ket ſenki el nem ueſzi ti tűlletec.* Ebbűlis nagy vigaſztalaſunc lehet nekűnc, hogy nem chac ő̊rő̊mre, hanem veghetetlen ő̊rő̊mre fordul à mi ſiraſunc. Midőn az nyomoruſaginkrul ſzol vrunc, keues űdő̊t emlét, egy keueſsé leſzen az, azt beſzélli. De mikor az mi kő̊uetkő̊zendő̊ ő̊rő̊műnkrűl emlekezic, azt beſzélli felő̊lle, hogy annac ſoha vége nem leſzen.

Orő̊kce ualo ỉrő̊m.

2. Cor: 4. Azon dolgot bizonettya ſzént Palis monduán. Ami ſzem pillantaſig valo, es kő̊nyű nyomoruſagunc, fő̊lő̊tte es ő̊rő̊kce valo dichőſéget chelekedic. Midőn nem nézűnc azokra, à mellyeket lathatni, hanem azokra à mellyeket nem lathatni. Mert à mellyeket meg lathatnac, idő̊ ſzerent valoc azoc, de à mellyeket meg nem lathatnac, ő̊rő̊kce valoc. Rő̊uid beſzéddel, ez idő̊ ſzerent valo kereſzt ſemmi nem egyeb, hanem az ő̊rő̊c eletre valo be menetel. Ki volna azert oly balgatag, hogy ő̊rő̊meſt nem ſzenuedne egy keues ideig, auégre, hogy ez vtan ő̊rő̊kce valo bodogságba meheſſen? Annéual inkab peniglen, hogy è keues rő̊uid ideigis nem hagy minket vigaſztalás nelkűl à Chriſtus. Mert miképpen fel tamadáſa vtan meg ielenec az tanetuanyoknac, kic ő̊rűlenec latuan az vrat, azonképpen nekűnc, az ielen valo eletűnkbenis meg ielenic, az

Ez uilagonis meg uigaztalatnac az hiuec.

az, vi-

az, vigaſztaláſt hoz, meg enyhetti gyakorta, az mi ellenünc fel tamadot haborukat. Mely dologrul nem ſzükſeg meſzünnen hoznunc peldát, vgyan chac ezen varosbanis lattátoc, egy nehanſzor mely igen el hatalmaztanac à gonoſzoc az iambor kereſztyeneken, de megint iobban atta Iſten annal, à mint ſokan alettottac. Azt vélic nemely emberec, midőn valami nagy nyaualyaba eſnec, hogy tellyeſſeggel el hagyattatnac Iſtentül, nem iut eſzekbe, az Iſtennec imillyen fogadáſa. Vélle vagyoc az én bennem bizoual haboruſagiban. Sokac az igazaknac nyomoruſagi, es mind azokbol meg ſzabadettya üket az vr. Pſam 90. Pſalm. 34.

Midőn à tengernec közepin hanyattatic vala tetoua à haboktul à haio, melyben az apoſtoloc ülnec vala, akcoron iöue hozzaioc vrunc, ſzaraz labakcal iaruan à tengernec vizen. Es mikoron Peter be kezd vala ſzülledni à tengerbe, akcor nyuta neki kezét, es meg oltalmaza ütet à veſzedelemtül, es be mene à haioba, ſ-meg ſzünec à ſzél véſz. Moſtis vgy chelekedic az Iſten, ſzinten olykor ſzokot minket meg ſegéteni, midőn vgy teczeneiec hogy immar el kellene veſznünc. Matth. 14.

Vegezetre, nem kichin vigaſztalaſodra leſznec teneked, az mi nyaualyainknac okaies, ha mikoron nyomorgottatol, meg emlekezel rulla, hogy nem veſzedelmedre, hanem haſznodra va-

gyon teneked, valamit Iſten reiad bochat. Chac hogy imez két dolog, mindaha ſzemeid elõt forogion. Tudnya illic, Iſtennec iteleti, es irgalmaſsága. Iteleti ez, hogy bunũnc ſzerent oſtoroz. Azert mondgya vala egy valakinec. Mennyel es tõbbe ne vetkezzel. Irgalmaſsága, hogy mêg mikoron meg haragſzic, ſem feleiti el irgalmaſságat, el ſem vét tegedet chac meg terij, es pœnitenciat tarch bũneidrũl. Annac okaert, enni ſoc, es nagy kõzõnſeges nyomoruſaginkban, viſellyũc ſzemeinc elõt, az mi nyaualyainknac okait, es egytemben à vigaztalaſokat, mellyeket à mi kereſztũnknec ſulyos volta ellen kel vetnũnc. Hogy à kereſzt alat, igaz bekeſegben valo ſzenuedésben, dichõetheſsũc Iſtent, az mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac ſzent attyat.

Ioan. 5. 8.

HVSVET VTAN NEGYEDIC VASARNAP.

Szent Janos irta meg ez mai Euangeliomot, XVI. *réſzeben.*

Az

AZ időben, monda Iesus az ű tanetuanynac. El megyec aboz, à ki engemet el kűldőt. Es ſenki ti kőzzűletec meg nem kérd houa megyec. De miert bogy ezeket ſzoltam ti nektec, ſzomoruſag be tőltőte à ti ſziueteket. De en igaſſagot mondoc ti nektec, haſznal nektec bogy en el mennyec. Mert ha el nem menendec, à uigaztalo nem iű ti hozzatoc. Ha kedig el menendec, hozzatoc kűldőm ű tet. Es midőn az el iőuend, meg feddi è uilagot à bűnrűl, es az igaſſagrul, es az iteletrűl. A bűnrűl ugyan, miert bogy nem biſznec en bennem. Az igaſſagrul kedig, miert bogy attyamboz megyec, es tőbbe nem lattoc engemet. Az iteletrűl kedig, miert bogy ez uilagnac feiedelme meg iteltetet. Még ſoc uolna, à mit nektec meg kellene mondanom. De moſtan el nem uiſelhetitec. Mikoron peniglen el iőuend, az igaſságnac amaz Lelke, meg tanet titeket minden igaſságra. Mert nem ſzol őnnen magatul, hanem ualamit hal azt ſzollya, es à mi iőuendőc, azokat birdeti ti nektec. Az engemet dichőet, mert az enyemből ueſzi à mit tinektec birdet.

MIkeppen hogy vgyan onnat vetetet ez mai Euangeliomis à honnat ez el mult Vaſarnapi vetetet vala, az az, à ſzent Ianos Euangeliőianac tizenhatodic reſzéből, azonkeppen vgyan azon ennekis ertelme, mint annac. Vigaſztallya Chriſtus tanetuanyt, kic ertuén hogy à kén ſzen-

Sommaia ennec ez Euangeliomnac.

uedeſ-

uedeſnec es halalnac altala ki menendő volna kőz zűlőc, igen meg ſzomorodtanac vala. A vigaſztalaſnac Sommaia ez. Hogy nem chac ſzűkséges hanem haſznoſis fog lenni az ű kęnnya es halala. Mert ha halalánac altala el nem menne tűlőc, à vigaſztalo ſem ű hozzaioc, ſem à kőzőnséges keresztyen anya ſzentegyhazhoz el nem iűne, de az ű halalanac erdemėuel meg nyėrendő, es el küldendő volna űtet. Mely vigaſztalo ſzent lelek nec mind è vilagon, ſmind az anyaſzentegyhazban valo chelekedetirűl ſokat beſzèl.

Harom dolog vagyon azert ez Euangeliomban, Elſő, à Chriſtuſnac, halala altal el menetinec, ſzukséges es haſznalatoſsága. Maſodic, à vigaſztalo ſzent Lelec Iſtennec tiſzti es chelekedeti è vilagi emberec kőzőt. Harmadic arrul, mit chelekedic à ſzent lelec az anyaſzentegyhazban.

Az Elſőrűl.

Remenſeget hoz è mondas Heb. 9. 1. Iohan. 2.

EL *megyec ahoz, à ki engemet el küldőt.* Szol arrul hogy à halalnac altala ki menendő vala è vilagbol az űſzent attyahoz. Mely mondas remenségetis hozhat mi nekűnc, felelmetis. Remenseget, mert à mi feiűnc Chriſtus, attyahoz ment, hogy Iſtennec ſzéne elől ielennyec mi eretűnc,

tűnc, hogy ha ualamikor bűnűnkel meg bantyuc Iſtenűnket, kőzbe iaro, es ſzó ſzóllo legyen eretűnc az ű attyanal. Fęlelmet, mert vagy akariuc vagy nem, vgyan azon vtra, reia kel nekűnkis mennűnc, melyre à Chriſtus ment, az az, à halalnac vtára, melynec chac emlekezeties rettenetes es keſerues. De ki tudgya à halalnac vtanna ki houa megyen, az atya Iſtenheze, auagy maſua? Azt mondod vgyan te, hogy az atya Iſtenhez mégy, azt mondgya maſis, de maga mikor reia kelűnc, egyc iob kez felé allatic, maſic bal kéz fele. Keten leſznec à mezőben eggyűt, de egyc fel vetetic, à maſic ot hagyatic. Azert mondgya Salamon, hogy bodog ember az, à ki mindaha fél. Mert nem tudgya az ember, gyűlőlſégreę melto, vagy ſzeretetre, hanem mindenec iőuendőre bizontalanul tartatnac.

Felelemis vdvgyon é mondasban.

Ecclesi. 41.

Nem tudgyuc halalunc utan houa meęgyűnc.

Matth: 25.

Matth: 24.

Prouerb. 28.

Eccle. 9.

Senki ne legyen oly vakmerő, hogy bizonnyal merézlye azt mondani, hogy ű ketſeg nelkűl egy à valaztattac kőzzűl. Mert ſenki kűlőmben azt nem tudhattya, kiket valaztot legyen Iſten magának, hanem ha à ſzent lelektul kiualtképpen ielentetic meg ű neki. Sokan vannac az hiuataloſoc azt mondgya Chriſtus, de keueſec az valaztottac. Mely mondáſt magyarazuan ſzent Gergely, Igen rettenetes dolog, vgymond, atyamfiai à mit hallanc, Ime mi mindnyaian hiuattat-

Senki nem tudgya bizonnyal, ualaſztatotc uagy nem.

Matth. 22.

Hom: 38. in Euang.

uattattunc es el iõttũnc à hit altal, az mennyei kiralnac menyekõzõiębe. Az ũ meg teſteſũleſenec titkiat tudgyukis, hiſzũkis, az Iſten igeiçnec eledelet ęſzũc. De à kõuetkezendõ iteletnec napian, be iũ à kiraly. Tudgyuc hogy hiuattattunc de nem tudgyuc ha valaſztattunké vagy nem. Anneual inkab ſzũkſeg azert, hogy mindenikũnc meg alazza magat, miuel hogy nem tudgya valaſztot legyene vagy nem. Minec vtanna egyſzer meg igazultunc, ha bizonyoſoc volnanc benne, hogy tõbbe bũnbe ſoha nem eſũnc, auagy ha eſũnc, kętſeg nelkũl meg térũnc, es az Iſtennec malaſztyaba vêgig még maradunc, abbanis bizonyoſoc lehetnenc, hogy valaztottac vagyunc, es altalanfogua à halálnac altala az atya Iſtenhez megyũnc. De hogy lehetec en abban bizonyos, mind végig meg maradoke auagy nem maradoc à ioban, ha chac azt ſem tudom, egy vagy két oraual ez vtan mi fog teczeni auagy nem teczęni ennekem? Mert mindenkoron ingadoz, es haboz az emberi elme, es à mi moſt teczic valakinec, egy keues idõ mulua nem teczic.

Honnet lehetnenc ualoba bizonyoſoc az ualaſztas felõl.

El ueſztheti ember à malaſztot.

Hogy penigłen az vionan ſzũletet es meg igazult ember el veſztheti az igaſſagot es ki eſhetic az Iſtennec keduébõl, nyluan vagyon azoknal, à kic à ſzent iraſt oluaſſac. Ezechiel Prophetánal azt mondgya az Iſten, hogy ha az igaz ki tér az

igaſſag

igaſſagbol, es alnokſagot chelekedic, meg hal az alnokſagban. Latode hogy à ki igaz moſt, es az idueſſegnec vtan vagyon, el ſzakadhat az igaſſagtul gonoſzá lehęt, es az ő̃rő̃c halalra mehet. Szent Pal feddi à Galatabelieket, es balgatagoknac neuezi ű̃ket, miert hogy eleb iol futnac volt, de immar nem engednénec az igaſsagnac: Lęlec ſzerént kezdettec vala iarni, es immar à teſtben vegeſztetnénec. Es fő̃lő̃tte igen félti à Corinthusbelieket, hogy meg ne kerű̃lteſsenec à Satantul, es mikeppen à kigyo meg chalta Euat az ű̃ alnakſagaual, valami modon az ű̃ eſzekis el ne idegenű̃llyő̃n à Chriſtusban valo egy igyű̃ſęgrű̃l. Ittes latod, hogy à Galatabeliec, kikrű̃l bizonſagot teſzen ſzent Pal, hogy elő̃ſző̃r io vton iartanac, ki tantorodtanac volt az igaz vtbol. A Corinthusbelieketis attul felti hogy ű̃kis vgy ne iarnánac. Nem fęlteneie kedig, ha lehetetlen volt volna, hogy az meg eſmert igaſſagtul el tauoznánac, es az el kezdet iot hatra vetnęiec. Az Epheſusbeli gyű̃lekezetnec imigyẽ ſzol ſzent Ianos. Vagyon valami panaſzom te ellened. Hogy miuel az te elſő̃ ſzeretetedet el hattad. Meg emlekezzel az okaert honnad eſtél ki, es tér meg, es az te elſő̃ chelekedetedet chelekedgyed. Arrul panaſzolkodic, hogy à ſzéretetet

Gal. 3. 4. 5.

Cor. 11.

Apoc. 2.

kibe

kibe az elŏt volt el hatta, ès arra inti hogy megint oda terien à honnat ki esset. Tahat à ki most szeretetnec allapattyàba vagyon, ki eshetic belŏle.

Math. 24. Vrunkis azt mondgya, hogy è vilag vegezeti fele, soc hamis Prophetac tamadnac, kic sokakat el hitetnec, es hogy el àrad az alnaksag, es meg hidegŭl à szeretet. Hogy hitethetnénec sokakat el, es mint hidegŭlhetne meg à szeretet, ha az emberi allat az ióbol gonoszra nem haiolhatna?

Lib. 6. Hypon. Lattunc vgymond szent Agoston nemellyeket, kic tŏkelletesec voltanac, es soc esztendei mun kaioc vtan, eleteknec vége fele el estenec es el veszteneс. Lattunc ollyakatis kic iffiusagoktul fogua mind vensegekig, gonosz eletet viseltenec, es hertelenséggel meg teruen ŭduŏzŭtenec, chac ŭnnen maga tudgya Isten, kic legyenec az ŏuei.

Nem tudgyuc valasztottac vagyunke vagy nem. Abbol kŏuetkezic azert hogy nem tehetünc magunc felŏl igaz iteletet, es nem lehet ŭnc tokelletességgel bizonyosoc benne, ha vagy ŭnke valasztottac az idueſsegre, vagy nẽ, hogy nẽ ertyŭc, végig meg maradunke az Isteñec malasztyaba, es az Isten szerent valo eletben auagy nem. Christus peniglen nem akarkites mond hogy ŭduezŭl, hanem chac azt à ki végig meg marad. Meltan mondgya annac okaert à bŏlch hogy senki holna-

pra

pra ne dichekedgyec, nem tuduan, à kȏuetkezen dȏ nap mit fog hozni magáuàl. Meltan int ſzent Pális hogy felelemmel, es rettegeſſel chelekedgyűc az mi idueſſegűnket.

Prouerb. 27.

Philip. 2.

Errűl à ki tȏbbet akar érteni, oluaſſa ſzent Agoſtont. *De correptione & gratia cap. 6. 7. 13. 17. Ad articulos ſibi inpoſitos, reſponſio ad articul: 12, 14. de bono perſeuerantie, cap. 1. 6. 8. 13. De Hereſibus ad, Quod uult Deum. Hær. 82. De Geneſ. ad literam. lib. 6. cap. 28. In Ioan: Trac: 33. Hom: 35. ex quinquaginta. De ciuit. dei. lib. 11. cap. 12. & lib. 20. cap. 7. Epiſtola 121. ad probam: cap. 2. Ep. 107. ad Vitalem. De natura & gratia cap. 27.* Szent Hieronymuſt. *lib. 2. aduerſus Iouinianum.* Arany ſzaiu ſzent Ianoſt. *Hom. 11. In Epiſt. ad Phil. lib. 2. de compunc. cordis.* Cyrillus Alexandrinuſt. *lib. 10. in Ioan. cap. 16.* Szent Amburuſt. *In Pſal. 37:* Szent Gergelt: *Hom: 38. in Euang.* Szent Bernardot. *Ser: 2. in oct. Paſche. Epiſt. 42. Sermone de duplici Baptiſmo. Sermone 3. in uigil. nat: domini Ser: 5. in Pſal. Qui habitat. cap. 14. & 15. Medita. Theophilactuſt in cap. 26. Matthei. Fulgentiuſt, de fide ad pet: Diac. Concilium Viennen. ſub clemen 5. in Clementinis. De Hæret: cap. 3. Ad noſtrum: Concilium Trident: Seſsione 6.*

Meg talallya ezeknel, hogy à mi vallaſunc à ſzent iraſon fondaltatot, es nem emberektűl, hanem Iſtentűl adatot nekűnc ez à tudomany. Es noha nemellyec azt mondgyac, hogy ellenkedic ez, hitűnknec agazatiual, melyekbe vallyuc bűneinknec bochanattyat es az ȏrȏc eletet, de bizonnem ellenkedic. Mert nem mondgyuc mi azt hogy bűneinc meg nem bochattatnanac ha pœnitentiat tartunc, azt ſem, hogy ha à pœnitencia mélto gyűmȏlchnec teremteſeben végig meg

Nem ellenkedic ez, hitűnk nec agazatiual.

maradunc ôrôc ęlet adatic nekûnc, hanem hogy nem vac merô képpen kel azt hannunc vetnûnc hogy iduezûlûnc, ſem egy altallyaba nem mondhattyuc hogy az valaſztottac kôzzûl valoc vagyunc, hanem okkal es haual, â mint ingyen maid meg mondom.

Touabba, még azt ſem tagadgyuc, hogy talaltatnac nemellec, kic bizonyoſoc lehettenec benne, hogy ûic az iduôſſegre valaſztattanac volna. De azt az Iſtennec kiualtkeppen valo ielentéſebôl vôttec. A kôzonſéges embereknec rendi ſôlôt adatot az, û nekic tuttokra. Vgy mint Abraham, kinec imigyen ſzolla az Iſten. Tekedig az te atyaidhoz, bekeſegben megy, el temettetuén io ven korodba. Mint ſzûz Maria kit malaſztal tellyeſnec, ęs az aſzonyallatoc kôzôt aldotnac monda az angyal. Azon keppen ſzent Palis valya hogy bizonyos volt abban, miuel hogy mind végic meg maradna az Iſtennec ſzeretetiben. Es hogy az igaſſagnac coronaía, meg adatnéiec neki az igaz birotul itélet napian. Holot eſzedbe veheted, hogy ûis à coronánac el vetelérûl, az végic meg maradaſnac bizonyos voltabol tetetet bizonyoſſa.

Honnét uolta nac nemellyec bizonyoſoc.

Gene. 15.

Luc. 1.

Rom. 8.

2. Tim. 4.

Mely végic meg maradaſt, ha mies valoba igerhetnôiôc mágunknac, bator az valaſztaſrulis oly bizonyoſoc lennenc, mint ſzent Pal volt.

De

De miert hogy nem tudgyuc még maradunc meg az Istennec malasztyaba, ne mongyuc vakmerő=
képpen, hogy minden ketsegnelkül iduezülünc,
hanem köuessüc ha valamikeppen meg foghat= Phil. 3.
tyuc. Mind az altal, nem mindenestül fogua Menire lehe=
teszen bizontalanna minket à kereszstyeni tudo= tünc bizonyo=
many az mi idueſſegünc felől, hanem modot soc benne,
mutat abban, menire, es minemü óc alat lehetunc hogy iduezi=
batorsagosoc benne hogy iduezülunc. lünc.

Egy altallyaba azt mondani, hogy tudod bi=
zonyal hogy iduezülsz, nem io, hanem nyluan
valo vakmerőség. De conditionaliter, okkal, ha= Conditionali=
ual? minden keresztyen igerheti maganac az ter.
öröc eletet. Minemü okkal, auagy minemü há=
ual? Illyennel, hogy ha hiuén à Christusban, az Math. 19.
Istennec parancholatit meg tartód, iduezülsz.
Valaki azert iduezülni akar, ne kerelle annál
egyeb bizonyos voltat az ü idueſſegénec, hanem
chac azt à mit szẽt Peter monda. Sürgölödgye= 2. Ph. 1.
tec, hogy az io chelekedeteknec altala, bizonyos=
sa tegyétec az ti hiuatalotokat, es valasztastokat.
Affele io chelekedetekbe kel magunkat fogla=
nunc, mellyekèrt öröc çletet igert az Isten, azon
közbe nem illic vakmerőknec lennünc, hanem
felelembe, es rettegésbe chelekednünc az mi id=
uelsegünket. Bodog ember az, à ki vgy él è vi=

lagon, hogy halalánac oraian batorſaggal imezt mondhattya. El megyec ahoz,à ki engemet bochatot,az az,Iſtenhez,az en teremtőmhőz. Laſſuc à többit az Euangeliomnac. *De miert hogy ezeket ſzollottám tinektec, ſzomoruſag be tőlte az ti ſziueteket:* Valamit Chriſtus Vrunc chelekedet, mind azokat az mi idueſségünkre, es haſznunkra chelekedte. A többi kőzőt eztis, hogy à halalnac altala ki ment ez világbol. Azért ſzól imigyen. *En igaſſagot mondoc ti nektec, haſznal nektec hogy en el mennyec, mert ha el nem menendec à vigaſztalo nem iű ti hozzatoc. Ha kedig el menendec, hozzatoc küldőm ű̃tet.* Mikeppen egyebiot, ſzinten vgy à ſzent Lelec Iſtentis, az ű kęnſzenuedeſęnec halalanac altala erdemlette, es nyerte nekűnc à Chriſtus. Tahat ſzűkſeges, es haſznos volt, hogy meg hallyon. Mely dologrul ez el mult napokban annit ſzollottunc, hogy netalantan nehez volna halgatnotoc, ha moſtan megint többet ſzollanánc, annac okaert mennyűnc touab à prædicatioba, es laſſuc azt meg immar, michoda tiſzti es chelekedeti vagyon à vigaſztalo ſzent Leleknec, è vilagi emberec kőzőt.

Azſzent Lelket Chriſtus halala nyerte nekűnc.

Az Masodikrul.

Es mi

ES *midőn el iőuend*, meg *feddi è uilagot*. Ha iol vészed eszedben, à szent leleknec tiszti è vilagi emberec kőzőt ez, hogy fedgye è vilagot azoc altal, à kikben ű szól, es chelekedic. Effele feddes peniglen nem kedues è vilagon. Mert è vilagi emberec azt keuannaiac hogy à prædicatoroc minden feddestűl meg tartoztattuan magokat, ollyat szollanánac à mi ű nekiec teczenéiec. Azért mondgyac vala Esaiasnac. Mondgy ollyat à mit mies szeretűnc, es halgatunc tegedet. Nem őrőmest hallya è vilag, mikor az Istennec szolgai feddic, es karhoztattyac à teuelygest, es à bűnt. De az Isten illyen modot, es rendet mutatot à tanętasba, hogy leg elősző̋r à bűnt meg fedgyűc à tőruenből, es oszton az vtan kőuetkezzec à vigasztalas, es igertesec à bűnnec bochanattya azoknac, kic à tőruennec fenyegetesétűl meg reműl uen, pœnitenciara térnec, meg iobettyac magokat, es à pœnitencianac mélto gyűmőlchet teremtic.

Szent lelek nec, ez uilagiac kőzőt ualo tiszti.

Esai. 30.

Az io tanetasnac rendi.

E keppen chelekedec Isten paradichomba az mi első szűleinkel, holot igen meg dorgala űket az ű parancholattya ellen valo vetekęrt, es annac vtanna vigasztala, az aszoniallatnac magua felől valo igerettel. Christus is azt paranchola hogy elősző̋r pœnitencia, es az vtan bűnőknec bochanattya prædicaltassec az ű neuębe. Es io minden-

Gene. 3.

Luc. 24.

koron meg tartani ezt az Iſtentűl ſzereztetet rendet, vgy mint ollyat, ki haſznos á bűnős embernec meg terétesere. Imez nem regen tamadot prædicatoroktul ſemmit gyakrabban nem hallaſz, mint azt, hogy á Chriſtuſert az atya Iſten ingyen meg bochattia mindennec bűnőket, valakic ű benne hiſznec. Ingyen, ingyen (ſzűntelen kialtyac) nem az mi erdemünkert. Azon kőzbe á keſerues, es ſanyaru pœnitentiarul, á fegyelemrűl, igen keueſet, auagy ſemmit nem ſzolnac, Michoda gyűmőlch kőuetkezet effele fűl viſzkettető prædicallasbol? El biſztac az emberec magokat, hatra vetettec minden ſçelelmet, A bűnnec, es minden gonoſſagnac kőzepibenis, az Euangeliomnac vilagoſſagat hannyac, es aual kęrkednec, hogy kőzelben iarnac az idueſſeghez, es Iſtennec orſzagahoz, azoknal, á kic ez előt á ſzoros vton igyekeztenec az őrőc eletben bemenni. De á ſzent Lelec Iſten vgy mint tulaidon tiſztűl, azt valaſztotta magánac, hogy feddi, dorgallya, es orczazza è vilagot. Mirűl feddi? Előſzőr *á bűnrűl*, az az, oly bizonnyal meg mutatya, es meg ielenti ez vilagi embereknec bűnőket, hogy meg győzettetnec, az ű tulaidon lelki eſmereiec bizonſagot teſzen rulla, es tellyeſſeggel el hiteti vellec, hogy bűnőſőc. Mint am mikoron ſzent Peter altal feddi vala azokat, kic vrunkat meg v-

Vionnan tamadot prædicatoroc.

Az uy prædicatoroknac gyűmőlche.

Szent Lelecnec tulaidon tiſzti dorgalas.

A bűnrűl.

Actor. 2.

meg vtaluan halalra adac, annera meg győzettenec, hogy ſűnnen magokis vallác bűnös voltokat, es az apoſtoloktul tanachot kerdénec, mit kellene ű nekiec miuelni. Kiualtkeppen peniglen az hitetlenségnec bűnerűl mondgya vrunc, hogy meg feddi ez vilagot à vigaſztalo. Mert minden bűn ellenkedic az hitnec fondamentomáual. Azert beſzelli ſzent Ianos, hogy valaki azt mondanáia, hogy eſmerneic Iſtent (à hit altal) es az ű parancholatit meg nem tartanáia hazug volna. Es à ki azt mondgya hogy Chriſtusban lakozic (az hit altal) vgy kel annac iarni, mint à Chriſtus iárt. Hitetlenſégről. 1. Ioan. 2

Touabba, feddi è vilagot *az igaſságrul*. Vallyon michoda igaſságrul? à Chriſtuſnac igaſságárul, el hiteti ez vilaggal, hogy Chriſtus igaz, es artatlan volt. Azt peniglen ebből hiteti el, Mert vgymond vrunc, atyamhoz megyec. Mig vrunc è földön iára, Iſten ellenſegénec, karomlónac, ördöngőſnec itéle ütet lenni ez vilag. De minec vitanna menybe ment volna, es az ſzent Lelket az anyaſzentegyhazhoz küldötte volna, az Apoſtoli prædicallaſnac altala, tuttara adatec ez egeſz vilagnac, hogy ű volna az meg igazéto igaz, es à mi igaſságunc. Annac fölötte, meg feddi à ſzent Lélec ez vilagot az igaſságrul, midőn meg mutattya, hogy è vilag nem tudgya, es meg Igaſſagrul.

Honnet ual-gyon az igaſ-ſag.

tanét reia honnet kŏuetkezzec mi reianc az igaſ-ſag. Tudnya illic, innet, hogy iduezetŏnc attyaſ-hoz ment, az az, Vrunknac kénſzenuedeſéből, halaſábol, fel tamadaſábol, mennybe meneteliből, es tellyes engedelmeſſegéből kiuel engedet az ŭ attyánac. Szent Pal Apoſtolnac imillyen

Rom. 5. mondáſa ſzerént. Az egy igaznac engedelmeſſége miat ſokan igazakcá leſznec. Holot eſzŭnkbe kel vennŭnc, hogy nem chac imputatur, az az tulaidonettatic nekŭnc az igaz Chriſtuſnac igaſ-ſàga, hanem vgy adatic hogy mienc leſzen, es az altal mies igazac leſzŭnc.

Mienc az igaſſag.

Vegezetre, *feddi è uilagot àz iteletrŭl. Mert è uilagnac feiedelme* immar meg iteltetet. Mit akar mondani? E vilag oly iteletet tŏn à Chriſtus feIŏl, hogy hamiſſan mondotta volna magat Iſten fiánac lenni. Azert kialtyac vala ŭ felŏlle, midŏn

Iteletrŭl.

Matth: 27. à kereſzt fan figgene. Ha Iſtennec fia ſzallyon le à kereſzt farul. De minekutanna pinkŏſd napian à ſzent Lelec az Apoſtolokra ki ŏntetec, meg fedde errŭl az iteletrŭl è vilagot, es meg gyoze. Az Apoſtoli prædicallâſnac altala el hitete è világgal, hogy vgyan valoba, es igazan Iſtennec fia à mi vrunc, es az ŏrdŏgŏt, ki annac elŏtte birja valo è vilagot, meg gyŏzuén, vralkodic è vilagon, azokban, à kic hittenec ŭ benne.

A mi

A minemű iteletet peniglen à Chriſtus felől tőt è vilag, ſzinten ollyat teſzen minden időkben az ű ſzolgai felőlis. Mint Achab Illyeſrűl, kit az Iſrael népe kőzőt eſz veſztőnec itele lenni. A Phariſeuſoc az Apoſtolokrul: kiknec meg paranchola hogy ne prædicallanaiac á Ieſuſnac neuet.

Ez uilagnac iteletе à Chriſtus ſzolgairul.

3. Reg. 18.

Viſzontag à ſzent Lelec ſem ſzűnic meg feddeni è vilagot az ű illyen hamis iteletirűl. Halgatſ hacza mit mond Illyes altal Achabnac. Nem en veſztec eſzet az Iſraelbe, hanem te, es az te atyadnachaza. Megint à Phariſeuſoknac. Inkab kel Iſtennec engedni hogy nem mint az embereknec. Moſtanis tudgyuc mely gonoſz iteletet teſzen mi felőlűnc è vilag. Baluanyozoknac, az Chriſtus erdeménec ellenſeginec neuez minket. De maga meg feddi errűl az hamis iteletrűl űtet à ſzent Lelec. Meg ielenti, hogy à Chriſtuſnac, es az ű iegyeſſenec az anyaſzentegyhaſznac tagiai vagyunc. Mert meg tartyuc á leleknec eggyeſséget à ſzeretetnec kőteleben, es nem kőuettyuc azokat, kic imit amot mutogattyac à Chriſtuſt.

A ſzent lelek, nec, ez uilag iteletirűl uallo feddéſe.

Aſtor. 5.

Epheſ. 4.

Matth. 24.

Az Harmadikrul.

MEg ſoc uolnd, á mit nektec meg kellene mondanom, &c. Tanuld meg innęt, à ſzent leleknec mi legyen tiſzti az anyaſzentegyhazban. Minden

A ſzent lelek, nec ez, az anyaſzentegyhazban.

igaſsagra tanetani. Természet ſzerent mindnyaian nagy temérdec tudallanſagba vagyunc, vgy hogy nem erthettyűc meg mi magunktul az Iſten nec titkiat. Sőt az emberi okoſság, az igaſsag helyet, gyakorta az hamiſsagot valaſztya magának, mikent nyluan lattyuc azt à Sidokba, es à tőrőkőkbe. De à ſzent Lelec azert adatot az anyaſzentegyhaſznac, hogy meg tanéchon minket, minden igaſſagra. Kirűl ſzent Ianos imigyen beſzél. A kenet meg tanéttiteket mindenekre. Es azert mondatic az anyaſzentegyhaz, igaſsagnac ofzlopanac es erőſségénec, mert à ſzent Lelec mindenkoron velle vagyon, nem hadgya űtet teuelygeni, hanem igaſságra tanettya, es igaſságot hirdettet ű vęlleis. Veletec vagyoc, azt mondgya neki CHRISTVS, minden napon, vilagnac vegeiglen. Nem ti vattoc à kic ſzollotoc, hanem à ti atyatoknac lelke ſzól ti bennetec.

Miert adatot à ſzent lelec,

1. Iohan. 2.

1. Tim. 3.

Matth: 28.

Tahat nem kel azoknac igàz voltarul ſemmit ketelkednűnc, mellyekre az anyaſzentegyhaz tanet minket, ha ſzinten nem talaltatnakis az Euangeliomba nyluan meg iratua. Mert az anya ſzent egyhazban ſzollo lelec, nem emberi talalmant beſzel, *ſem ű magatul nem ſzól, hanem á mit hal azt ſzollya.* Az az, à tellyes ſzent haromſagnac akarattyabol, es vegezeſeből ſzarmaſzot dolgokat

Az anya ſzent egyhaz tanetaſa felől nem kel ketelkedni.

kat beſzélli. Latod it, hogy azoknac kiuůle, mellyec az Euangeliomba meg vannac irua, ſőt mellyekre Chriſtus az ů tulaidon ſzaiaual tanetotta az Apoſtolokat, ſoc egyeb dolgoc marattanac volt még hatra, mellyeket az vtan, à ſzent Lelec adot elcibe az anyaſzentegyhaznac.

Nem mindenre tanetotta meg Chriſtus az Apoſtolokat.

Soc rendeleſec vadnac à kereſztyenſegben, kiket nem iras altal, hanem élő beſzed altal vetnek tunc az Apoſtoloktůl, es az Apoſtoloc vtan valo ſzent iamboroktul. Es hogy azokat meuetic az eretnekec, azt ſenkinec nem kel chodalni. Mert még regenten meg mondotta volt Iob az anyaſzentegyhaznac kepébẽ, hogy azoc, à kic nallanal iſiabbac volnának, meuetneiec ůtet. Iſiabbac, azt mondgya ſzent Gergely, az eretnekec, kic az anya ſzentegyhazbol mentenec ki, nem az anya ſzentegyhaz ů kőzzůlőc.

Elő beſzed altal, ſokat rendeltec az Apoſtoloc.

Iob 30.

1. Ioan. 2.

Es hogy mindenkoron voltanac az anyaſzentegyhazba, valami iras nelkůl valo rendeléſec, meg teczic abbol, hogy à ſzent iras, két képpenis teſzẽ azokrul emlekezetet. Neha feduén neſ mellyeket kőzzůlőc, neha dicheruẽ es aianluan. Mertha nẽ voltanac volna, balgatagſag let vo'na emlekezni felőlőc, es azon tudakozni, illike ůket meg tartani vagy nem. Ha azt kerded peniglen mi allatoc legyenec azoc à rendeléſec, mellyekrůl moſt ſzollũc, ſemi nẽ egyeb, hanẽ oly tudomany, mely

Iras nelkůl valo rendeléſec mindenkor voltanac.

Mar. 7. Matth. 15. 2. Teſſ: 2.

mely élő beſzed altal adatot az apoſtoloktul, es az Apoſtoloc maradekitűl, az anyaſzentegyhaznac, es kezrűl kezre, eleb eleb ſzarmazot, es mind eddig meg marádot à kereſztyenec közöt. Mely tudomant, traditionac ſzoktunc hini. Ninchenis abban ſemmi ketség, hogy effele beſzéded del valo tanetas es rendeles, eleb valo az iraſnal. Mert à hitrűl, es az Iſteni tiſzteletrűl valo tudomany ſoc ideig iras nelkűl maradot meg az anyaſzentegyhazba.

Az élő beſed altal uá'o tanétas, eleb uolt aziraſnal.

Minec előtte Moyſes altal az Iſrael fiainac irot töruent adatna az Iſten, ama regi időbeli ſzent atyac, Abeltűl fogua Moyſeſig, ſzolgaltac es tiſzteletet tettenec Iſtennec. Bizonſagot teſzen errűl az ô töruenbeli hiſtoria, mely azt tartya, hogy
Gen: 4. aldozic vala Abel: Az Iſtennec nèuet ſegetſegűl
6. hija vala Enoch: Seth tiſzteli vala Iſtent: kellemetes vala Iſten előt, es aldozatot teſzen vala neki
8. Noe: Oltart raktanac es aldoztanac Abraham es
12. Iſaac: Iacobis fogadaſt fogadot es aldozot az ű
28 vranac: Magat, es az ű fiait meg ſzenteli vala, es
Iob. 1. aldozatokcal engeſzteli vala Iſtent Iob. Kiknec holot ſemmi irot parancholat ezekről nem adatot volna, ketség nelkűl élő beſzeddel tanettottac egymaſt reia, vgy mint az atyac az ű gyermekeket, es à vçnec az iſiakat, es köztöc valo rendelésből ſzarmazot az eleb valo időbeliekrűl, az

vtannoc

vtannoc valokra, effele nemes ſzokas, es ſzertar≈tas, à mint arany ſzaiu ſzent Ianoſis mondotta. *Hom: 16. in Gen: Chriſtus nem irt ſemmit.*

Az vy tőruenbenis, Chriſtus ſoha ſemmi ré≈ſzet az Euangeliomi tudomannac irua nem atta tanetuanynac, hanem chac beſzéddel tanettotta űket. Sőt midőn menybe akara menni ſem paran≈chola nekic, hogy irianac, hanem hogy prædical≈lyanac.

Minec vtanna kedig attyahoz fel ment vol≈nais, azt iria ſzent Hieronimus, hogy tőbig huſz eſztendőnel, iras nelkűl volt az anyaſzentegy≈haz, es chac ſzó altal hirdettetet, es teriedet ẽberec kőzőt à kereſztyeni hit. El keſen iràc oſzton ſzent Mathe, es ű vtanna à tőb Euangeliſtac az Euàn≈geliomot, es az apoſtoloc az ű leueleket. Mind az altal az iráſnac be hozaſa, es vetele vtan ſem ſzűntenec meg, az élő beſzed altal lőt ſzerzéſec es vegezeſec, hanem ſoc kőzűlőc az irasba be i≈rattatec, es az iras altal meg erőſsettetec. Mint àm à kőrnyűl metelkedes, à tiſzta, es tiſztatalan elő allatoknac egymáſtul valo meg valogatáſa, ese≈gyeb affele dolgoc, mellyec immar tőbig tartat≈tanac vala meg az Iſten népe kőzőt iras nelkűl, két ezer eſztendőnel. Azon módon az Euange≈liomi tőruennec meg iratáſa vtannis, nem vette≈tet hatra az à tanetas, mely nem iraſsal, hanem iras nelkűl ſzokot vala lenni. Soc dolgokat nem ír≈

Az iraſnac léte utanis nẽ ſzűnt meg á traditio.

Az Euange≈liomi tőruen≈beis, ua gyon traditio.

tanac

tanac meg az Apoſtoloc, es az Apoſtoloknac tanetuani, mellyeket az anyaſzentegyhaznac hattanac, es parancholtanac meg őrzeni. Ki nyluan meg teczic ſzent Palbol, holot hadgya Timotheuſnac, hogy nem chac azokat őrizze meg, mellyeket irt ũ neki, hanem à le tőt kénchetis, az az, azt à mire beſzeddel tanetotta volt ũtet.

2. Tim. 1.

A ſzent iraſnac hitele, az anyaſzentegyhaztul uagyon.

De még à ſzent iraſnakis, az anyaſzentegyháznac tanetáſa, es meltoſaga ádot hitelt. Mert nem egyeb ũnnet tudtuc meg, hogy ezec az Euangeliomoc, mellyekcel moſtanis élũnc, ſzent Mattétul, Marktul, Lukachtul es Ianoſtul irattanac, hanem chac az anyaſzentegyhaznac tanetaſabol. Az anyaſzentegyhaz valaſztotta ki azokat az iraſokat, mellyec à ſzent Bibliaba be vannac iratua egyeb iraſoc kőzzũl, ũ tőt illyen iteletet felőlőc, hogy ezekuec vgy kel hinni, mint Iſten beſzedének.

Meg kel hinni az anyaſzentegyháznac.

Ha azert meg hitted az anyaſzentegyháznac beſzedet abban, hogy azoc az iraſoc Iſtentől vannac, es tőb Euangeliomot nem akarſz azoknal eſmerni, mellyeket az anyaſzentegyhaz aianlot minekunc, miert nem hinnel ũ neki egyeb dolgokban? Auagy inkab, ha hiſz ſzent Matenac, ki chac egy tagia az anyaſzentegyhaznac, es à mit ũ irt, azt mind igaznac tartod es vallod lenni, meniuel inkab hinned kel az egeſz gyũlekezetnec, mely anniual nagyob az egy Euangeliſtanal,

nal, meniuel az egesz test egy tagnal? Nem ké-
uantal arrul semmi irot bizonsagot az anyaszent-
egyhaztul, midőn azt adta elődbe, hogy à szent
lanos Euangeliomiat vennűnc kel, es azt à ki
Nicodemus neue alat iratot, nem kel vennűnc.
Chac egy altallyaba, minden bizonyetas nelkűl
el vegezte az anyaszentegyhaz, hogy à negy E-
uangeliſtaknac irasoc szerent valo Euangeliom,
tartassec igaz Euangeliomnac, de à kiuűl egyeb
semmi ne. Allasz ennec à vegezésnec, mire nem
tahat à tőbbinec? Mi oka hogy valamirűl egyeb-
rűl nyluan valo iraſt nem mutathatunc, azt nem akarod venni, hanem emberi szerzesnec es talal-
mannac neuezed? Ha az CHRISTVS mon-
dasahoz tamaszkodol, mikoron imigyen szolla
à Pharisæusoknac, es irastudoknac: Heiaba tyz-
telnec engemet, à kic emberi tudomant es paran-
cholatokat tanetnac, enis őrőmest vęszem azt à
mondaſt ollyan ertelemmel, à mint vrunktul
mondatot. Mellyet hogy iol meg ertheſſűnc,
Leg előszőr imeszt kel eszűnkbe vennűnc, hogy
nem minden iras nelkűl valo vegezeſt, es rende-
lest neuezhetűnc emberi tudomannac, auagy em-
beri szerzésnec. Mert az Isteni es Apostoli tudo-
mannakis nagy része, iras nelkűl adatot ki, à mint
valamenire immar meg bizonyetottuc, es ingyen
maid beuebbē meg bizonettyuc. Még aztis à mit

Emb. ri szerzes.

Mar. 7. Mint kellyen erteni Christusnac mondásat az emberi tudomanyrul.

Nem minden iras nelkűlualo rendelés emberi tudomany.

az

az apoſtoloc vtã valo egyhazy feiedelmec, es paſztoroc vegeztenec az anyaſzentegyhazba, nem mondhattyuc emberi tudomannac, mert nem az emberi elmétűl, hanem à ſzent lelektűl ſzarmazot, kirűl azt mondgya Chriſtus è mai Euangeliomba, hogy meg tanet minket minden igaſsagra. Es maſut, hogy ű ſzol azokban à kic az anyaſzentegyhaznac tanetoi, es igazgatoi.

Matth. 10.

Chriſtus nem minden emberi ſzerzéſt karhoztat.

Touabba, nem tellyeſséggel minden emberi ſzerzéſeket karhoztat Chriſtus, hanem azokat karhoztattya, mellyekert hatra vettetnec az Iſtennec parancholati, es mellyec ellenkednec az Iſtennec parancholatiual. Hogy ez vgy legyen, meg teczic vgyan ottan az Euangeliombol. Holot imeſzt mondgya vrunc. Elhagyuan az Iſtennec paranczolattyat, az embereknec ſzerzeſet tartyatoc meg. Annac fölötte. Azokat feddi idueze tönc, kic az Iſten parancholatinac eleibe vetic az emberi ſzerzeſeket. Auagy effele kilső ſzertartaſokat meg őrizuén, az Iſtennec parancholatit, chac viokcal ſem akariac illetni. Kiknec teuelygéſeket meg feduén, imillyen modot rendel az Iſten parancholatinac, es emberi ſzerzeſeknec meg tartaſában. Ezeket ſzűkſég vala meg miuelni, es amazokat el nem hadni. Tanetuan minket, hogy elősző r, es fő keppen ſzűkſeg az Iſtennec parancholatit

Matth. 32.

cholatit meg tartana, es azocvtan, az mi eleink-
nec ſzerzéſit ſem kel hatra vetnünc, hanem azo-
katis meg kel tartanunc.

Tudom, hogy Moyſeſtis mellęiec akariac vonni, az anyaſzentegyhaz meltoſagánac ellen-
zői, es azt vitattyac, hogy minden emberi ſzer-
zéſeket ki rekeſzt Iſten midőn Moyſes altal imi-
gyen ſzol. Se hozza ne tegyetec ahoz az igéhez, mellyet en ſzolloc tinektec, ſe el ne vegyetec ben-
ne. A mit én parancholoc teneked, chac azt che-
lekedgyed. De azis ninchen mi ellenünc, ſem az anyaſzentegyhaz ſzerzeſinec ellene. Mert nem foſztya meg ot az iras, az anyaſzentegyháznac Paſztorit, affele dologoknac rendeleſétül, es ſzer-
zeſétül, mellyec nem ellenkednec az Iſtennec ige-
ięuel, hanem azt akaria, hogy à kőſſeg az ű feię-
nec talalmanya vtán ne iarion, de figien az Iſten-
nec igeietül. Es ha oly ſzoroſsan kellene vennünc azokat az igéket mint ezec akariac, tahat valamit az vtan à Prophetac irtanac, azt mind hatra kelle-
ne vetni, mert az mind à Moyſes tőruenye, esira-
ſa fölőt vagyon. A veſzen el az Iſten igeiebe, à ki fiile mellől bochattya azt, à mi Iſtentül meg va-
gyon parancholua. A teſzen hozza, à ki kilőm-
bet mond valamit annál, à mit az Iſten igeie tart.

*Hozza nem tenni es el nem uenni benne mi le-
gyen. Deut. 4. 12.*

*Minemię az anyaſzentegy-
haznac ſzer-
zéſi.*

Mi ſemmit ollyat nem tanetunc à mi ellen-
kedneiec az Iſten igeieuel. Ha vadnakis oly ſzer-

zéſec az anyaſzentegyhazban, mellyekrűl nyluan valo iraſt nem mutathatunc, nem ollyac azoc hogy az iraſnac ellene volnánac, hanem vagy az irasbol kűouetkeznec, auagy chac eggyűt meg maradhatnac az iraſsal.

Bizonyetta-tic, hogy Chriſtusnac es az Apoſtoloknac nem minden beſzedec es chelekedetec iratot meg. Io: ult.

Hogy ha minden meg volna az irásban, valamit Chriſtus, es az Apoſtoloc, ſzollottanac, chelekedtenec, es az anyaſzentegyhaznac io modon valo igazgatasára, es az io ſzer tartaſnac megmaradaſara ſzerzettenec, bator ſemmit egyebet nevénnenc, es ne tartananc à dérec ſzent iraſnal. De nyluan mondgya ſzent Ianos, hogy ſoc egyeb dolgokatis chelekedet vrunc, mellyec az Euangeliomba ninchenec meg irua. Szent Lukachis azt

Actor. 1.

iria, hogy kén ſzenuedéſe vtan önnen magat az Apoſtoloknac meg mutatta, ſoc bizonyos ielenſégekcel, negyuen napiglan meg ielenuen nekiec, es ſzoluan az Iſtennec orſzagánac dolgairul. De maga azokban à meg ieleneſekben, es az negyuen napig valo ſzoc beſzedekben, chac igen keueſet irtanac meg az Euangeliſtac. Szent Pal megint,

1. Cor. 15.

azt mondgya hogy iduezetönc fel tamadáſa vtan, adta magát latni Cephaſnac, annac vtanna à tizen egynec, es hogy annac vtanna űtet lattac egyſzerſmind többen őt ſzaz atyafiaknal, annac vtanna iſmeg latta Iakab.

Maga

Maga egyc Euangeliſta ſem teſzen emlekeze-
tet arrul, hogy ot ſzaz atyafinal tobnec, es vegeze-
re lakabnac meg ielent volna. De hol vagyon
azis meg irua az Euangeliomba, à mit vgyan
azon ſzent Pal mond hogy vrunc ſzokot volna
mondani? Iob adni hogy nem mint maſtul venni. Act. 20.
Es hogy az Apoſtoloknakis ſem minden tudo-
mannyoc ſem minden ſzerzéſec legyen meg irua,
chac ebbolis ki teczic, hogy uc nagyob reſzére,
chac bizonyos ſzemelyeknec, es bizonyos helyen
lakozo hiueknec irtác az u leueleket, es chac oly
dolgokrul irtanac, mellyec akcoron azokat illet-
tec, à kikhez igazgattac iraſokat. A kozonſéges
keréſztyen anya ſzentegyhaznac, es kozonſég-
gel à tellyes kereſztyeni tudomanrul, u nekiec
ſemmi iraſoc nem talaltatic. De mi ſzukſeg errul
ſokat ſzollanom? Ha ſzent Pal unnen maga meg
bizonettya hogy ez igy vagyon. Ki midon à Corin- 1. Cor. 11.
thusbeliecknec irt volna valamenit az vrvachoraia
rul, azt fogadgya nekic, hogy à tobbit el rendeli osz
ton ha u hozzaioc menend. Latode hogy uis ren-
delt, es ſzerzet valamit ollyat, à mit meg nem irt.
Es holot meg mondotta volna, hogy az ferfiu- Ibidem.
nac mezetelen fouel, de az aſzony embernec be
fedezettel kellene imadkozni, annac, ha vala-
ki effele dolognac okat akarnaia erteni, es ve-

telkedneiec raita, miert kellyen vgy lenni, ſemmit egyebet nem felel, hanem chac az anya ſzentegyhaznac ſzokaſara igazettya ũtet. Eleg nec alettya azt, hogy ſzokas, noha irot parancholat nem volna rulla. Maſut megint, ſzintẽn vgy aianlya à hiueknec, az beſzêd altal adatot tanulſagokat, mint azokat, mellyec irua adattanac ũ

2. Teſ: 2. nekiec. Atyamfiai, vgymond, legyetec alhatatoſoc, es tarchatoc meg az adatot tanulſagokat, mellyeket tanultatoc, akar beſzéd altal, akar az mi

Epiſt: 2. leuelũnc altal. Azon keppen ſzent Ianoſis. Soc dologrul kellene nektec irnom, de nem akaram azt papyruſſal, es tentaual miuelni, mert remélem, hogy hozzátoc megyec, es ſzemtũl ſzembe ſzolloc ti veletec. Mit mondhatnánac ezec ellen, az iras nelkũl valo ſzerzeſeknec meg vtaloi? Vallyon megis azt vitattyake, hogy ſemmit nem kel venni, valamirũl niluan valo iras ninchen? Tahat vgy mind Chriſtuſnac, ſ-mind az apoſtolok nac ſoc mondaſokat es chelekedeteket meg fogiuc vtalni, mert à mint meg ertõc, azoknac nagy reſze ninczen meg à ſzent irasba.

Igaſſagnac ereie. Oly nagy ereie vagyon az igaſſagnac, hogy még azoc ſzaia altalis neha ki fakad, à kic gyũlõlic es ellenzic ũtet. Az Auguſtana confeſsiot kic kõuetic igen haraguſznac reianc, hogy mi nemine mũ oly dolgokat tartunc, mellyekrũl iras ninchen.

Mas

Mas felől ũkis meg gyõzettetnec az igasságtul, es keszerettetnec valamit ollyat vallani, kirũl (ha igaz volna az à mit ũc mondanac) semmi bizonsag nem talaltatic az szent irasban. Vgy mint azt, hog à szentec kic ez vilagbol ki multanac, menyorszagbanis imadnac kõzõnséggel az anyaszentegyhazert. Chodalom azert mi bolondettotta meg ũket, hogy azert szidalmaznac minket, à kit ũc sem tagadhatnac. Mert ha azt az egy dolgot iras nelkũl szabad el hinni, miert nem tõbbet annal? Ha szabad nekic azt vallanioc, noha bizonsagot nem talalnac rulla, miert nem volna nekem szabad valanõ, es tartanom mindent valamit nem Augusta, nem Vittemberga, nem Geneua, hanem è széles vilagon ki teriet kõzõnseges kereszтyen anyaszentegyhaz ád elõmbe? Mellyekrũl hallyuc mit beszel szent Agoston Doctor. Az mely dolgokat nem irasbol, hanem chac tanetásbol võttũnc, mellyec ez széles vilagon meg tartatnac, akarkies meg ertheti, hogy azoc, vagy az apostoloktul, vagy az kõzõnseges Conciliomoktul aianlattanac nekũnc, es ez okaert õrizтetnec meg. Azert valaki azon vetekedic, ha meg kellę affele dolgokat miuelni vagy nem, az igen bolond ember. Ismeg másut. Azokban à dolgokban, mellyekrũl semmi bizoniost nem vegezet à szent iras, az Isten nepének szokàsat es ve-

Apol: conf: Aug: uallya à Traditiot.

Ad Ianuar: Epi: 118.

Ad Casulanũ.

gezéſit tőrueny gyanant kel tartanunc. Es ſzinten vgy meg kel bűntetni az egyhazi ſzokáſoknac meg vtaloit, mint az Iſten parancholatinac meg tőrőit. Ha valaki tőb bizonſagot kéuanna ezekrűl, oluaſſa ſzent Palt, 1. *Corint:* 11, 2 *Teſſa:* 2. & 3. *Acto:* 15. & 16. Szent Dieneſt. *Eccle: Hiero: cap* 1 & 7. Baſilliuſt, *lib: de ſpiritu Sancto. cap:* 27. Euſebiuſt. *lib:* 1. *de demonſtra: Euange: Eccle: Hiſto: lib:* 3. *cap* 30. Epiphaniuſt, *Hær:* 61. *con: Apoſtolicos.* & *Hær:* 55, *con: Melchiſedechianos.* Tertulianuſt *de corona militis.* Cyprianuſt, *in ſermo: de ablutione pedum.* Hieronimuſt *in Dialogo aduerſus Luciferanios. Epiſt:* 54, *ad Marcellam con: errores Montani ad Lucinium Epiſt:* 28. Szent Agoſtont *lib:* 4. *con: Danatiſtas, cap:* 24. *lib:* 2 *cap:* 7. *lib:* 5. *cap:* 23. & 26. *lib:* 10, *de Gen: ad literam cap.* 23. Origeneſt. *in cap* 3. *Epi: ad Tit: teſte Pamphilo, in apol: pro origne. lib:* 1. *Periarchon, in procmio.* Aranſzaiu ſzent Ianoſt. *in* 2. *cap:* 2. *ad Teſſ:* Damaſcenuſt, *lib:* 4. *ort: fid: cap:* 12. Theophilactuſt, *in* 2. *cap:* 2. *ad Teſſ: Leot: ſermone de ieiunio Pentecoſtes. Concilium* 2. *Nicenum: Actione* 6. & 7. Ezekből elégge meg bizonyul, hogy az keresztyeni tudomany, reſz ſzerent irasbol vagon, es reſz ſzerent az elő beſzéd altal valo tanetasbol, mellyet traditionac neuezűnc. Es hogy nem chac azt kel vennűnc es tartanunc, à mirűl nyluan valo iras vagon, hanem aztis à mit iras nelkűl az anyaſzentegházhaznac ſzerſzéſi, es rendeleſi, adnac előnkbe.

Nem illic à kép vtalo Phariſæuſoknac ſzerzeſeket haſonlotani az anyaſzentegházhaznac ſzerzéſihez, es nem azon iteletet kel ezekrűl is tenni mint amazokrul. Mert ezec az Iſtennec Lelkétűl

tűl, amazocpeniglen az emberi elmetűl ſzarmaz-
nac. Annacokaert ezeket ſzűkſeg bőchűletbe
tartani, amazokat kedig tellyeſſeggel hatra vet-
ni. Es immaron meg ertettűc mind à CHRI-
TVS el menetelénec ſzűkſeges es haſznos voltat,
mind à ſzent Lelekuec ez vilagi emberec kőzőt
-aſz anyaſzentegházba valo tiſztit. Igékezzűnc
raita, hogy mies oda mennűnc à houa az mi v-
runc ment, es à ſzent Lélec chelekedetinec ad-
gunc helt az mi lelki eſmeretunkbe, hogy az ű
feddéſe vtan iobbulas kőuetkezzec, es az igaſ-
ſagnac eſmereti naponkent őregbedgec mi ben-
nűnc.

HVSVET VTAN

ŐTŐDIC VASARNAP: MEL-
LYET KERESZT IARO VASARNAP-
nac neuezűnc.

A Szent Ianos iráſa ſzerent valo Euangeliomnac, XVI. reſzében talalod meg ez mai Euangeliomot.

AZ időben, monda Ieſus az az ũ tanetuanynac. Bizony bizony mondom tinektec, ualamit kerendetec az en atyamtul en neuembe, meg adgya tinektec. Eddiglen ſemmit nem kertetec az en neuembe, kerietec es ueſzitec, bogy à ti örömötöc tellyes legyen. Ezeket pelda beſzèd altal ſzollottam tinektec. El iũ az idő, mikoron nem pelda beſzedec altal ſzolloc tinektec, banem nyluan hirdetec nektec az en atyam felől. Azon à napon az en neuembe kertec, es nem mondom nektec, bogy en kerem az atyat erettetec. Mert az atya ſzeret titeket, miert bogy ti engemet ſzerettetec, es bittetec bogy Iſtentül iöttem ki. Az atyatul iöttem ki, es ez uilagra iöttem, iſmet el hagyom è uilagot, es az atyáboz megyec. Mondanac neki az ũ tanetuany. Ime moſt nyluan ſzollaſz, es ſemmi pelda beſzedet nem mondaſz. Möſt tudgyuc bogy mindeneket tucz, es nem ſzükſeg teneked bogy ualaki meg kerdgyen tegedet. Ezert biſzüc, bogy az Iſtentül iöttel ki.

EBben ez Euangeliomban, Iſtennec egy kiualtkeppen valo tyzteletirül adatic tanulſag mi elönkbe. Tudni illic, az imadsàgrul. Int minket Chriſtus az imadsagra, meg eskũuen raita, hogy meg halgattatunc, valamit ũ neueben kérünc az atya Iſtentül. Iol tudta hogy az Apoſtoloc

ſtoloc, es à tellyes anyaſzentegyhaz, è vilagon ſoc veſzedelẽ alá fognanac vettetni, azt akarta azert, hogy imadság altal nyernenc ſegetséget, es vigaſz talaſt magunknac Iſtentűl.

Miuel hogy azért ſzűkséges dolog az imadſag, ebben è Prædicatioban chac arrul akaroc ſzollanom. Es hogy könnyebben eſzetekbe veheſſétec azt à mit mondando vagyoc, az imadſagrul valo tanulſagot harom reſzre oſztom. Elſő reſzében előtőkben adom, mi legyen az imadság, es hany dolog kellyen az imadſaghoz, ha azt akariuc hogy haſzna legyen az mi könyörgeſűnknec. Maſodikban, arra tanetlac meg, minemű okokbol legyen ſzűkſeg imadkoznunc. Harmadikban, az imadságnac ereiérűl, es haſznairul akaroc ſzollanom. Halgaſsatoc figyelmeteſſeggel reia.

E prædicatio nac ſommaia.

Elsó Reſze.

AZ imadság ſemmi nem egyeb, hanem elmenknec Iſtenhez valo fel emeléſe, kiben vagy kerűnc valamit Iſtentűl, vagy az elvőt io tetemenyekért halat adunc. Hogy peniglen az mi elmenknec Iſtenhez valo fel emeléſe legyen, leg előſzőr meg bizonyul ſzent Dauidnac peldaiabol, ki imadkozuán, imigyen ſzol az Iſteñec, fel emeltem te hozzad az en Lelkemet. Touabba

Az imadſag mi legyen.

az imadkozáſnac modgábol, melyre Chriſtus
Matth: 6. taneta minket, kit imigén kezdünc el. Mi atyanc
ki vagh menekben, es vgan à termeſzetis reia ke-
ſzereti az embert, hogh midön imadkozic, az é-
gre fel veſſe az ü ſzemeit, mintha aual bizonieta-
naia, hogh az ü lelke oda volna fel emeltetuen,
Vagy kerünc à hol az Iſten lakozic. Abban ſem lehet ſemmi
uigy hálatadunc az imad ketség, hogh minden imadságban, vagh kerünc
ſagban. valamit Iſtentül magunknac auagh egebeknec,
: vagy az el vöt io tetemenyekröl hálat adunc.
Phil: 2. Bizonettya azt ſzent Pális monduán. Minden
imadſagban, es könyörgésben, az ti kerésitec ha-
la adaſsal ielenienec Iſten elöt. Hallod hiſzem
hogh kereſtül, es hala adaſtul emlekezic. Az ke-
rö imadſagnac peldaiat lathatod az mi atyaink-
ban. Az hála ado könyörgeſnec modgyat, meg
Matth: 11. tekentheted vrunknac beſzédeben, midön halat
ad rulla atyanac, hogh az Euangeliomi tudo-
mant el reitette volna à bölchektül es okoſoctul,
es meg ielentette volna à kisdedeknec. De ezeket
Hany dolog kel az imad- iobban meg erthetitec ingen maid, mikor meg
ſaghoz. mondandom hani dolog kellyen az imadſaghoz.
1. Hit. Mindeneknec elötte, ſzükség hogh à mi imadſa-
gunkban fenlyec az igaz hit. Hinnünc kel, hogh
az mi Iſtenünc érti minden ſzükſeginket, meg
adhat, megis akar adni mindent, valamit az ü
akarattya ſzerent kerünc ü tülle, es altalan fogua

meg

meg halgattya az mi kőnyőrgeſünket. Vgy hogy igazan es valoba valo hitellel mondhaſsuc imezt, ſzent Dauid Prophetaual. Az en ſzemeim mindenkoron az vrhoz vannac, mert ű ſzabadettya meg à tőrből az en labaimat. Azert mondgya Chriſtus vrunkis egyűt. Valamit kertec imadkozuan, higgétec hogy veſzitec. Megint ſzent Iakab. Ha valaki kőzzűletec ſzűkőlkődic bőlcheség nelkűl, kerie Iſtentűl, ki ád mindeneknec io keduel, ſzemekre ſem hannya, es meg adatic neki. De hitből kerie, ſemmit nem ketelkeduén. Mert à ki ketelkedic, haſonlatos à tengernec habiahoz, mellyet à ſzelec indetnac, es ide ſ-toua hannac vetnec. Ne vellye azert az az ember, hogy ű valamit venne az vrtul. Mintha azt mondaia, azert nem veſzen ſemmit, miert hogy nem hiſzi erős hittel, es elméuel.

Pſal: 24.

Mar. 11.

Iaco: 1.

Maſodſzor, remenség es bizodalom kel az imadſaghoz, ha azt akariuc hogy haſzontalanul ne imatkozzunc. Illic hogy remellyűc azt, à mit kerűnc, es oly bizodalmunc legén az Iſteñec igéretéhez, kibe azt fogatta hogy minket meg halgat, mintha iñar vgan kezűnkbe tartananc mindent, valamiert kőnyőrgűnc. Mert az Iſteñec ſa mondgya, hogy valamit kerűnc atty atul az ű neuébe meg adgya minekűnc. Es hogy minden à ki kér, veſzen.

2. Reménſeg es bizodalom.

Luc: 11.

Mely

Miert nem bizakodhatnac nemellyec.

Mely beſzedeknec igaz voltaban, noha ſenkis nec nem kellene ketelkedni, de mind az altal, talaltanac oly emberec, kic nem ragazkodhatnac tellyes bizodalommal az Iſtennec igeretihez.

Annac peniglen oka nem egyeb, hanem hog nem ſziuec ſzerent térnec meg à bűnből, él ű bennec à bűn tętelre valo indulat, es mint egy kőd, kőzbe veti magat, hog az ű imadſagoc fel ne hathaſson az Iſtennec eleibe. Ereznec ünnen magoc magokban oly dolgot, mely mia az Iſten idegen ű tűllőc, eſzekbe iuthat Dauidnac amaz mondaſa. Haalnakságot latoc az en ſziuembe, tudom hog meg nem halgat az vr Iſten. Megint à mit Eſaias altal mond az Iſten, hog azoknac imadſagokat meg nem halgattya, kiknec tele kezec vérrel, az az, ſzőrnyű bűnőkcel. Annac okaért nem remelhetic annac irgalmaſsagat, à kit ſzűntelen meg bantnac, es tullőc el idegenetnec. De maga à kic erzic mely nagy veſzedelembe forognac à bűn miat, kęuannac azokbol meg ſzabadulni, es tellyes ſziuekcel kőnyőrgenec Iſtennec, hog űket mind à bűnből meg igazécha, ſ-mind à bűnęrt reiaioc kőuetkezendő veſzedelemből meg ſzabadécha, affele bűnőſőket nem chac hatra nem vét az ISTEN, hanem győnőrűſegeſsenis hi hozza, monduan. Iűietec en hozzam mindnyaian, kic műnkalkodtoc, es meg vattoc terheltetuén, es én

Pſalm. 65.

Eſa. 1.

Matth. 11.

meg

meg kőnyebgtſec titeket. Minden ſzomnyuhozoc iűűietec à vizekre, es à kiknec ezűſtőtőc ninchẽ (az az ſemmi io ęletnec erdeme) ſieſsetec, iűűietec, vegyetec penz nelkűl. Ezekből à mondaſokbol meg teczic mely igen io akarattal legyen Iſten affele bűnős emberekhez, kic meg akarnac terni, es à bűn tetelre valo akaratot ki vetic az ű ſzűűekből, es hogy kéz ezeknec imadſagokat meg halgatni. Isa. 55.

Meg halgatatnac, azmeg tęrő bűnőſoc

Harmadſzor, ſzűkſég az imadſagnac à ſzeretetnec tűzetűl meg melegedni. Mert mikeppen egyeb chelekedetinc, azonkeppen az imadſagis hazontalan, es az Iſten eleibe nem hàt, ha à ſzeretetnec két ſzarnyain, az az, Iſtenhez, es fele baratinkhoz valo ſzerettetten fel nem rőpűl. Az Iſtennec ſzeretteti azt keuannya tűlűnc, hogy az ű parancholatit meg tarchuc. Chriſtus vrunc mondaſakęnt. Ha kiengemet ſzeret, az ęn parancholatimat meg tartya. A kiuęl az en parancholatim vannac, es meg tartya azokat, az à kiengemet ſzeret. Tahat ha azt akarod hogy à te imadſagod kellemetes legyen Iſten előt, bizonęch meg hogy ſzereted űtet, parancholatinac meg tartaſaual. Vgy mondhatod azt oſztan à mit ſzent Ianos mond vala. Bizodalmunc vagyon Iſtenhez, hogy valamit kęrendűnc ű tűlle, el veſzűc, mert az ű parancholatit meg őrizzűc, es azt miuellyűc, à mi kellemetes ű előtte. Azatyafiui ſzeretet peniglen azt

3. Szeretet. Az Iſteni ſzeretet mit keuan. Ioan. 14.

1. Ioan. 3.

Az atyafiui ſzeretet mit keuan.

adgya

adgya elõnkbe, hogy kõnnyen meg bochaſsuc felebaratinknac ellenünc valo vetkeket. Mikoron imadkoztoc, azt mondgya vrunc, meg bochaſsátoc ha valami nehezſegtec vagyon valaki ellen, hogy à ti atyatokis ki mennyekbe vagyon, meg bochaſsa nektec az ti büneiteket. Hogy ha ti meg nem bochatangyatoc, az ti menniei atyatoc ſem bochatya meg nektec az ti büneiteket.

Iac 5.

Touabba hogy felebaratinknac nyomoruſagan kõnyörülueõn, nem külömben legyünc ſzorgalmatoſoc, esimadkozzunc ü erettec, mint ſzinten, mi magunkert. Arra int ſzent Iakabis minket monduán. Imadgyatoc egymaſert hogy iol legyen dolgotoc. Szent Pal azonkeppẽ. Kerlec vgy mõd mindeneknec elõtte, hogy legyenec kõnyörgéſec, imadkozaſoc, eſedezéſec, hala adaſoc minden emberekért. Negyedſzer, igen ſzükſeges dolog, hogy az mi imadſagunc io modon igazgattaſsec, es vezerletteſsec, az az, hogy à mit kerni akarunc, attul kerüc à kitül kel kernünc. Hogy azt kerüc à mit melto kernünc. Hogy vgy kerüc, à mint illic kernünc. Mondom attul kerüc, à kitül kel kérnünc, mert nem io hogy az emberi elme tetoua budoſsec az imadſagba, hanem bizonyoſnac kel benne lenni kinec akar kõnyörgeni. Mely dologrul halgaſsuc mit mond az Iſtennec fia. *Valamit kerendetec atyamtul en neuembe, meg adgya nektec.* Arra

1. Tim. 2.

4. Az imadſagnac io modon ualo uezerléſe.

tanét,

tanèt, hogy az atya Istentűl kerűnc mindent. Annakokaert, midőn az Apostolokat imadkoz-
ni tanetais, imigyen szólla nekiec. Mikoron
imadkoztoc, ezt mondgyatoc. Mi atyanc ki vagy
mennyekben, az az, az atya Istenhez igazgat-
tassec à ti imadsagtoc. Holot ki rekesztetic, es
hasznontalannac bizonyettatic lenni, à Sidoknac,
es Tőrőkőknec imadsaga, kic nem vgy hijac
segetségűl az Istent mint atyat. Vgy mint azt,
à ki őröktűl fogua nemzette az ű fiat, hanem
oly ISTENT gondolnac lenni, à kinec ninchen
fia. Touabba ki rekesztetnec minden fele
pogan nepeknec berbetelęsekis, mellyec terem-
tet allatokat tiszteltenec Isten gyanant, es nem az
elő menybeli atya Istentűl, hanem emberi kéztűl
chenaltatot baluanyoktul, es egyeb teremtet alla-
toktul kertenec mindent, valamit akartanac kęrni.
Mi à Christus tanetása szerent, segetségűl hijuc
az menybeli atya Istent, vgy mint azt, à ki min-
denűt vagyon, mindeneknec kőnyőrgeset hallya,
es mind testi, s-mind lelki iot adhat, az ű szent fi-
aual, es à szent lélec Istennel egyetembe. De mit
kel kérnűnc az atya Istentűl? Mindent mert v-
runc azt mondgya, hogy valamit kérűnc meg ad-
gya. Mind az altal, iol meg kel ertenűnc, mi le-
gyen az à minden. Mert nem vgy szól idueze-
tőnc, hogy semmi valagataſt ne kellyẽ teñi à dolgoc
kőzőt.

Az atya Isten tűlkel kerni.

Az sidoknac es Tőrőkök-nec imadsagoc hasznontalan.

Baluanyozoknac imadsagokis hasznontalan.

Mi az szent haromsagot hyuc segetsegűl.

Mindent kel kerni Istentul.

Michodá á minden.

kőzőt. Erched azert, hogý minden, valami Iſtennec neue dicheretire, orſzagánac eppűletire, nekűnc lelkűnknec idueſségére vagyon. Es hogý iobban eſzedbe vegyed, valami meltatlan, es hamis dolgot nem kel Iſtentűl kérni. Mint az eretnekec kernec, kic azon kőnyőrőgnec Iſtennec, hogý Papat, es azokat á kic ű velle eggyet ertnec meg roncha, es el veſzeſse. Effele kéres nem io, mert arra kéri Iſtent, hogý á iokat à gonoſzokért ſemmiue tegye. Kit Iſten nem miuelhet, vgy mint az, à ki nem alnakſag akaro Iſten.

Az eretnekek nec meltatlan kereſe.

Pſalm. 5.

Hiuatalunktul idegen dolgot ne kerſiünc.

Matth. 10.

Ollyat ſem kel kernűnc, à mi idegen à mi hiuatalunktul. Az Apoſtoloc hiuatallya az vala, nem chac hogý Prædicalnaiac az Euangeliomot, hanem hogý chodakatis tennénec. Mert imezt monda nekic Ckriſtus. Betegeket gyogechatoc, poklosokat tiſztechatoc, hallottakat tamaſzatoc. Azert ebben az ű hiuatallyokban valamit Iſtentűl kértenec, mindent meg adot nekiec, vgy hogý mind betegeket gyogyethattanac, mind poklosokat tiſztethattanac, mind halottakat tamaſzthattanac.

Actor .9.

Mint ſzent Peter, ki midőn Dorkaſt halua talalta volna Ioppéban, terden álua imadkozec hogý fel tamadna, es fel tamada, mert à volt az ű hiuatallya.

A chodatétel nem mi hiuatalunc.

Mi nekűnc kedig à kic moſtan Prædicalyuc az Euangeliomot, hiuatalunc vgyan az hogý

hogy prædicallyunc, de nem az hogy chodat tegyünc. Azert ha valaki mi közzülünc arra kerneie lstent, hogy chodat teheſſen (hanemha à ſzent Lelec kiualtkeppen indetanaia arra ũtet) meg nẽ halgattatneiec. Nemis ſzükſeg azon könyörgesnünc, mert elég hogy abban á hitben maradgyunc meg, mellyet eleitül fogua ſoc chodakcal meg bizonyętot az Iſten, es heiaba valo dolog volna, az elégge meg erősſęttetet tudomannac több erősſeget keuanni.

Annac fölötte, valamit affelétis nem akaria vrunc hogy könyöröguęn igyekezzünc ũ tülle nyerni, à mi idegen volna az ũ tiſztitül. Mint ha valaki azon eſedeznęiec ũ neki hogy ũtet kirallya tennęie. Mert az illyen aiandéc chac azokat illeti, à kiket Iſten reia valaſztot mint Dauidot. Es nẽ az à Chriſtuſnac közönſeges tiſzti, hogy è földi kiralyokat tegyẽ, hanem hogy az ũ benne hiuöket, az öröc elettre vigye. Szent Maténal à Zebedeuſnac két fiai azon kęric vala iduözetönket, hogy eggiket iob keze, es maſikat bal keze felől ülteſſe az ũ orſzagaban. Kiknec halgatahacha mit felele. Nem tudgyatoc mit kértec. Az en iob kezem vagy bal kezem felől ülni, nem en adhatom. Ezec miert hogy ollyat kérnec vala Chriſtuſtul, à mi nem az ũ tiſztihez valo volt, meg nem halgattatánac. Mit kel tahat kérnünc? Lam

Chriſtus tiſztitül idegen dolgot nem kel kérni.

Matth. 20.

Mit kel kérnünc.

mondam hog̀ mindent, valami az Iſtennec neué-
nec dicheretire, orſzagánac eppuletire, es mi ma-
gunknac idueſsegũnkre lehet. Szũkölködũnc lel-
ki, es teſti dolgoc nelkũl, ennec okaert mind két fe-
lét keriũnc. Á mint vrunkis táneta minket az mi
atyankba. Holot nemellyeket ollyakat paranchoz-
la kérni, mellyec lelkunket nézic, nemellyeket ke-
dig mellyec teſtunket illetic. Midõn imigyen kõ-
nyörgũnc. Szenteltesſec te neued, iũiõn te orſzá-
god, legẽ te akaratod, bochaſd meg nekũnc az mi
vetkeinket. Akcoron azt keriũc hog̀ eſmeriuc Iſte
nũnket, hog̀ az õrdõgöt ki tũzuẽ, Iſtẽ orſzagollyõ
es vralkodgyec bennũnc, az ũ ſzent igeienec alta
la, minden tanachinkat, es chelekedetinket vgy ve-
zérlye, hog̀ az ũ ſzent akarattyaual eggyut iaria-
nac, hog̀ à mi bũnneinkrũl meg ne emlekezzec,
hanem meg bochàſſa azokat az ũ ſzent neuciert.
Azonkeppen mikoron imezt mongyuc. Es ne
vigy minket keſertetben, azon eſedezũnc, hog̀ az
õrdõgnec kiiob felõl, es bal felõl ellenz minket, à
teſtnec, è vílagnac, es vilagi emberek nec ne enged-
gye Iſten, hog̀ ũ tũlle minket el ſzakaſzthaſſanac,
es bũnbe eitheſsenec. Ezec mind lelki ióc. Vi-
ſzontag, holot minden napi kenyèret kerũnc, ot
ez vílagi ęletũnknec ſzũkſegeiert imadkozunc.
Hog̀ à kegyes atya, egeſſeget, beuſẽges életet, ru-
hazatot, ſzállaſt, bekeſeget, adgyon minekũnc.

Vgyan

A mi atyankfnac ſommaia,

VGyan azon imadságnac imez vtolſo reſze, Deſzabadech gonoſtul, mind lelkünket ſmind teſtünket egy arant illeti. Azt keuannyuc benne, hogy meg oltalmaztaſſunc minden gonoſtul, valami akar teſtünknec ſ-akar lelkünknec árthatna.

Mint kel immar mind ezeket kérnünc? A lelki iokat, mellyekrül ertyüc az mi menńei ſzent atyanknac akarattyat, hogy azokat örömeſt meg adgya minekünc, vgy mint az Iſtennec eſméretit, à ſzent lelket, büneinknec bochanattyat, igaſsagot, az öröc eletet, es egyebeket effeléket, egy altallyaba minden há auagy oc nelkül illic kernünc, hiuén, hogy ha meg talaltatnac mind azoc az mi kereſünkben, mellyeknec ſzükſeg meg talaltatni à kereſztyeni imadſagban, altalan fogua meg adatnac minekünc. Ez vilagi auagy teſti oly dolgokat, az minemüket ez elöt mondanc hogy nem alkolmatos Iſtentül kerni, ſemmikeppen ne keuannyunc ü ſzent felſegétul. Azokat peniglen, az mellyeket vélünc ollyaknac lenni, hogy Iſtennec neue dicheretire, es orſzagának ac eppületire, nekünc idueſſegünkre valoc volnának, keriüc. De miert hogy az emberi elme nem mindenkor téſzen igaz iteletet à dolgokrul, es nem akarkies könnyen tudgya meg valaſztani, mellyec legénec affelec, az mi teſti ſzük ſegínkert valo könyörgéshez hozza tegyüc amaz czikcelt, mellet az mi vruc Ieſus Chriſtuſis, melléie

Mint kel kerni?

Az teſti iot, condicionaliter kel kerni,

vete az ű imadſagánac. *Legyen te akaratod.* Vgy hoǵ nem kűlőmben keuannyuc Iſtentűl az mike reſűnknec meg halgatáſat, hanem okcal, ha ű neki io akarattya vagyon reia, ha kedues, es kellemetes az ű ſzemeinec előtte. Mert el kel vgyan hinnűnc hoǵ az Iſten meg halgattya az mi imadſagunkat, de egyēként azokrul à dolgokrul mellyeket kérűnc ű tűlle, nem tellyeſſeggel kèl vakmerő képpen bizonyoſoknac lennűnc, hanem Iſtenre hadgyuc magunkat, engedelmeſec legyűnc ű nekie, ualamit az ű io, es kegélmes akarattiabol uegez mi rullunc, es az mi kéuanſaginkrul, azt elég neuē vegyűc tűlle. Miképpen ſzent Dauid, ki midőn

2. Reg. 15. orſzagábol ki űzettetnęiec, kęri vala vgyan Iſtent, hoǵ űtet megint be űltetnęie kiraly ſzekibe, mind az altal imeztis mondgya vala. Ha nem akar engemet viſza hozni az vr Iſten, legyen az ű akaratya. A bizon dolog vgyan, hoǵ valamikor vgy

Az io modon ualo kőnyőrgés, ſoha heiaba nem eſic. kőnyőrgűnc Iſtennec à mint illic kőnyőrgenűnc, ſoha az mi kőnyőrgéſűnc heiaba nem eſic, hanem mindenkor nyer valamit. Meg adgya Iſten è ketőnec eggyket valamellyket, azt mondgya ſzent Bernard. Vagy azt à mit kerűnc, vagy azt à mit ű tud hoǵ haſznosb annal minekűnc.

Chriſtusnac neuebe kel kerni. Annac főlőtte, ezis ſzűkſeg az io modon vaio kőnyőrgeshez, hoǵ à mi imadſagunc à Chriſtuſnac neuében igazgattaſsec az atya Iſtenhez. A

Chriſtus

Chriſtus neue penigle̅,az v̊ emberre léte, kénnya, halala, fel tamadáſa, erdeme. Kęrni azert à Chriſtus neuében ez, hogy azon keriv̊c az atyat, hog̀ az v̊ ſzent fiaęrt meg halgaſson, es meg ſzabadéchon minket. Vgy mint kiben batorſagunc vagyon, es bizodalommal valo v̊ hozza menetelunc, az v̊ benne valo hitnec altala. Mely dolog erő̅ſet minket â kéſertet ellen, mely az mi bv̊nő̅s, es méltatlan voltunkbol tamad, es arra kiſztet hog̀ bv̊neinknec ſzantalan voltat meg gondoluán, ketſegben eſſv̊nc. Mert mit tehetv̊nc neki ha bv̊nő̅ſőc vagyunc? Azert nem halgatnae meg minket à Chriſtus? Tauol legyen tv̊lv̊nc ez à gondolat. Hallode mire tanet vrunc minket. Nem arra bizony hog̀ az mi neuv̊nkbe, hanem hog̀ az v̊ neuébe kériv̊nc. Es ha azt miuellyv̊c, meg eskv̊ſzic raita hog̀ meg halgat minket. Noha bv̊nő̅s vagy, azert vgyan ne eſſel ketſegbe, hanem gondold meg, hog̀ az vrnal irgalmaſsag, es az Iſtennel beuſeges valtſag vagyon. Euel à gondolattal bizatuan ſziuedet igyekezzél meg iobetani magadat, es kery valamit akarſz meg adatic teneked: Es eleg legyen ez arrul, mint kellyen io módon vezerlettetni az mi imadſagunknac.

Ephes. 3.

A bv̊nő̅ſéketis meg halgattya Iſten.

Pſam 129.

Oetődſzőr, ſzv̊kſeg, hog̀ az mi imadſagunc lelki, es teſzti alazatoſsággal ekeſetteſsec meg. Alazatos lélekcel kőnyőrőgiv̊nc az mi vrunknac. Eſ-

5. Alazatoſſag kel az imadſaghoz.

meriüc az mi méltatlan voltunkat, vallyuc hogy ef
vetet ondoc bünöſöc vagyuhc. Semmit magunk-
nac ne tulaidonéchunc, hanem mindent az Iſten-
nec irgalmaſsagabol variunc, onnét remellyüc kö-
nyörgeſunknekis meg halgatáſat. Mert az magát
Eccleſ. 35. megalazo embernec imadsága hattya altal à kö-
Pſalm. 50. dőket. Az töredelmes, es alazatos ſziuct nem vtal
Pſam. 101. lya Iſten. Reia tekéntet az alazatoſoknac imadſa-
gokra, es az ü kereſeket meg nem vtalta. Emlekez
Luc. 18. zünc meg rulla, hogy ama Phariſæus, á ki az ü er-
demit hannya Iſten elöt, meg vtaltatec Iſtentül, es à
Publicanus ki eſmere az ü büneit, es az Iſteñec irgal
maſságat kęuána, meg igazuluán mene ala à tẽplö
bol. Touabba teſtétis vgy kel embernec rendel-
Teſtünknec az imadſag- ni, es tartani, hogy à belſö alazatoſságnac bizonye-
hoz ualo ren- tása meg teſséc ü raita. Mert nyluan valo dolog,
delese. hogy az allazatoſságnac, es aietatoſságnac kilső ie-
lentéſeis kedues Iſten elöt, mikor kęp mutatas nel-
3. Reg. 8. kül vagyon. Salomon midőn à templomot meg
Exod. 17. ſzentelé, à földon térdre eſuęn, es kezeit az égbe
fel emeluén imadkozéc. Moyſes, midőn az Iſrael-
nec fiai, az Amalechitakcal viua, annéra fel emeli
Ephes. 3. vala kezeit, hogy vgyan el faradnac vala. Szent
Pal imigyen ſzól maga felöl. Meg haitom az én
térdeimet, à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac atyánac.
Luc. 18. A Publicanuſis tauol áluan uęri vala az ü mellyét,
es ſemeit ſem meréſzli vala az egbe fel emelni. De
Ioan. 17. ümmen magais Chriſtus vrunc, kinec minden chele-

kedeti

kedeti mi tanulsagũc, neha szemeit az égbe emeluẽ neha à földre boruluan imadkozot. Ezekből meg ertheted, hogy techenec Isteñec effele kilső szer tartà soc az imadsagbã, chac tauol legyẽ tűllőc à kęp mutatas, es az lęleknec belső aietatosságabol szarmazzanac. Hatodszor fölőtte igẽ kellemetelse teszi az imadsagot à leleknec buzgosaga. Illic azert hogy à mit kerűnc, figyelmetes elméuel, es szivűnknec nagy buzgo kęuansagával kerűc. Lam meg mondam è prædicationac kezdetiben, hogy az imadsag, elménknec Istenhez valo fel emelése. Nem szaiunknac kíjaltásat, hanem szivunkkéuansagat nézi az Isten. Ez àm az, à mire Christus tanet minket, midőn azt mondgya, hogy titkos helyen, aito be zárua imadkozzunc. Azt akaria hogy az imadsagnac ideięn, minden heuolkodo gondolatoc ki rekesztesenec az mi szivueinkből, mi magunknac titkon legyűnc, semmi ez vilagi dolognac gondolattya velűnc auagy bennűnc ne talaltasec: semmi egyeb ne forogion szemeinc előt, hanem chac az Istennec irgalmasága, es az mi nyomorult voltunc.

6. Leleknec buzgosága. Matth. 6.

Végezetre ha azt akariuc hogy meg halgattassec az mi imadsagũc, szűkseg hogy alhatatosoc legyűc, à kőnyőrgésbẽ, es szűntelẽ imadkozzűc. Vrűknaces sz. Palnac imillẽ intésec szerẽt, mindẽkorő kel imadkozni, es meg nẽ fogyatkozni. Szűntelẽ imadkozzatoc, es abba vigazzatoc hala adással. Akőnyőr-

7. Alhatatosság. Luc. 18. 1. Tess: 5. Col. 4.

gésnec szűntelen voltaual kel azt meg nyernűnc, à mit az mi erdeműnc meg nẽ nyerhetne. Kűessűc az őszuegy azont, ki à soc vntatással győze meg
Luc. 22. 6. az hamis bironac kemęny voltat. Sőt à Christus nac peldaiais aianlya nekűnc az imadsagba valo meg maradast, kirűl azt oluassuc hogy hoszan imadkozot, es neha mind ęten ęt altal meg maradot az imadkozásba. Kűessűc azert à mi vrunknac tudomanyat es peldáiat legyűnc alhatatosoc az imadságban. Hanem egészer, maszer, auagy harmadszer kőnyörőguen, meg nyerhetyűc Istentűl azt, à mit kęuánunc. Minem azert halaszt-
Miert halaszt-ya Isten az meg halgataſt laszt-ya Isten à meg halgataſt, mintha nem akarna ia meg adni à mit kerűnc, hanem hogy késergesse, es gyakorlya az mi hitűnket, bekeséges voltunkat es alhatatosagunkat. Hogy bőchűlteſſe vęlűnc az ű adomanyt, mert ezt lád à mihez könnyen es hamar iut ember, azt nem igen bőchűlli, de á mit soc kereſſel es könyőrgeſſel nyer mèg, azt bőchűletben tudgá tartani. Hogy à halaszt-taſſal neuellye bennűc à keuansagot, es à keuansag indechon minket szűntelen valo imadkozasra. Es ezeknec è dolgoknac kel meg talaltatni az mi imadsaginkba, ha akariuc hogy meg halgattaſſunc Istentűl.

Masodic része.

Eddig-

EDdiglen ſemmit nem kertetec az en neuembe. Ne aléchad azt, hogy ez ideig az apoſtoloc ſemmit nem imadkoztanac volna. Mert nem heiába kértec vrunkat hogy meg tanetanaia ũket imadkozni. Ketség nelkül imadkoztanac. De nem à Ieſus neuébe, az az, ũ altala, vgy mint kõzbe iaro altal: nem kertenec az atyatul ſemmit, hanem à mi nelkül ſzũkõlkõttenec, azt ũ magatul kertec Chriſtuſtul. Inti azert ũket, hogy kérienec az ũ neuebe. Mely intes minketis ſzinten vgy illet mint az apoſtolokat. Melto azert hogy mies ſzũntelen imadkozzunc, miuel hogy ieles okai vannac, mellyekert imadkoznunckel.

Okai, mellyekért kellyen imadkozni.

Elſõ oka, az Iſtennec parancholattya. Mert aleg vagyon valami egyeb, kit Iſten gyakrabban parancholyon mint azt, hogy imatkozzunc kérietec azt mongya ez mai Euangeliomba, es veſztec. Maſut azonkeppen, kerietec es veſztec, kereſſetec es talaltoc, zõrgeſsetec es meg nyttatic tinektec. Egy bittis ſzantalan helyen int minket az imadkozâſra.

1. Oka. Luc. 11.

Maſodic oka, az mi ſzũkſegünc. Az emberi ęlet oran kęnt ſoc nyaualyac ala vettetic. Szũntelen valo tuſakodaſunc vagyon az õrdõggel, à teſtel, es ez vilaggal, kiknec ellenec nem alhatunc Iſtennec ſegetsége nelkül. Szũkſeg tahat imatkozzuan ũ ſzent felſéget ſegetſegül hinunc. Igeri vgy an

2. Oka.

hog meg ſzabadet minket minden nyaualyainkbol, de nem kűlőmben, hanem ha ſegetſegűl hiuattatic mi tűllűnc. Hiy ſegetſegul engemet, vgymond, haboruſagodnac napian, meg ſzabadetlac tegedet. Es ha valaha egyeb időben ſzűkſeg uolt, moſt bizon leg főlőtteb ſzűkſeg hog imadkozzunc, miuel hog igen meg ſokaſottanac az mi nyaualyainc. Valahoua tekęnteſz, ſohol ſemmit egyebet nem lathacz ſzomoru haboruſagoknal es eſz veſzeſeknel. Az hit dolgába ſzantalan ſoc zurzauar vagyon mindenűt. Ez vilagi feiedelmec kőzőt, nagy eſz veſzés es egyenetlenſeg. Naponkēt inkab el árad kőſztűnc à gonoſság, es à bűn. Meg fogyatkozic minden iamborság es iſteni felelem. A Tőrőknec kegyetlen hatalma neuekedic raitűc. Minden féle betegſeg, dőg halal vralkodic feiűnkőn. Es ſenki ninchen, kinec valami tulaidon magánac valo nyaualyaiais nē volna. Mind ezekből ha meg akarunc ſzabadulni, az imadságnac fegyueręt vegyűc kezűnkbe, vgy mint meg ſzabadulaſunknac batorſagos eſzkőzęt. Harmadic oka, Chriſtus vrunknac es az ſzenteknec peldáia. Oluaſuc az euangeliomban, hog iduezetőnc gyakorlatoſsaggal imadkozot.

Ez moſtani időnec nyualyas uoltt.

Harmadic oka.

Szokáſoc volt az régi ſzent iamboroknakis, hog minden dolgokat imadságon keſzdettec el. Ha valami nelkűl ſzűkőlkődtenec, imadsággal

nyertec

nyertec aztis meg Iſtentűl. Michoda nagy tunyaſag volna azert az mi bennűnc, hogá mit az mi vrunc es meſterűnc gyakorlot, à mibe az űſzerelmes ſzolgai foglaltac magokat, azt mi nem chelekednőiőc? Ezeket az okokat valoba meg gondoluán, ſerkennyűnc fel az aietatoſſaggal valo imadkozáſra, es ſoha az Iſtenhez valo kialtaſtul meg ne ſzűnnyűnc.

Tudgya Iſten ſzűkſeginket, de azert ugyan kéretni akar.

De mondanaia valaki. Hiſzem tudgya Iſten minekűl ſzűkölkődűnc: Hiſzem akarattyais vagyon reia, hogá meg adgyon nekűnc mindent à mit tud hogá idueſſegűnkre leſzen. Nem ſzűkſegtahat hogá mi űtet firtaſſuc. Hallade: Nem azert kőnőrgűnc Iſtennec, hogá meg tanechuc űtet reia minemű ſzűkſeginc legyenec. Hanem hogá en gedgyűnc az űki ielentetet akarattyanac. Mert mikeppen hogá ű tart es ű taplal minket, de nem kűlőmben, hanem kézi munkanc vtan, azon modő ád mindēt nekűnc, de vgy ha keriűc tűlle. Ez az ű kegyes akarattya mellyet nekűnc ſoc helyen meg ielentet, es azt adta előnkbe, hogá ehez ſzabiuc magunkat.

Harmadic réſze.

AZ imadságnac ereiérűl es haſznalatoſsagarul kellene imār ſzollanűc. De à ki azokat eſzebe vőtte, mellyeket ez előt ſzollottűc, kőnnēe meg erti mí legyen

Az imadſag-nac haſzna, meg halgatas.

legyen az aiętatos kőnyőrgeſnec haſzna, es gyű-mőlche. Tudni illic ez, hogy meg halgattya à mi imadſagunkat Iſten, es meg adgya à mit ű tűlle kę-rűnc. Mert imigyen ſzólla az Apoſtoloknac, es ű vtannoc mi nekűnc. Valamit kerendetec atyam tul én neuembe, meg adgya ti nektec. Mely ige-retnec igaſsaga hogy iobban meg teſsec, hozzunc egy nehany hiſtoriakat elő à ſzent irasbol, kikben nyluan vagyon, hogy Iſten meg halgattya az néki kőnyőrgő embereket, es beuſeggel meg adgya azt, àmit kőnyőrőguen tűlle kęrnec.

Pſalm. 31. Bűnnec bochanattyat nyeri az imadſag. Luc. 7. Luc. 18.

Vgy mond ſzent Dauid, hogy akar mely ſzent emberis kőnyőrög Iſtennec à bűnnec bocha-nattyaert. Es hogy valaki kőnyőrög, annac bűne meg bochattaſsec, meg bizonettya à bűnős aſzo-ny embernec peldaia, ki ſiruan es kőnyuezuęn, imillyen ſzót halla vrunktul. Meg bochattattanac ennec bűnei mert igen ſzeretet. Meg bizonyettya à Publicanuſrol iratot Hiſtoriais, ki midőn imi-gyen imadkozot volna, Iſten legy kegyelmes en-nekem bűnőſnec, meg igazuluan iőue ala à tem-plombol.

Az imadſag, őrőc eletet nyér. Luc. 23.

Touabba, az imadſagnac altala őrőc életet kerűnc, es nyerűnc Iſtentűl. Hogy ez igy legyen, à kereſztfan meg tért lator meg mutattya. Ki mi-koron kőnyőrgőt volna vrunknac, hogy ű rulla meg emlekezngiec, azon napon be vitetec para-

dichomba.

dichomba. Szent Istuanis az imadsagban muluan ki è vilagbol, be fogattatec az menyorszagnac dichősegebe. Acto. 7.

Ez vilag szerent peniglen meni soc tésti iot szokot legyen Isten adni azoknac à kic neki imadkoznac, mind az ô, smind az vy testamentombol meg teczic. Moyses imadsagára, győzedelem adatec az Israel fiainac az Amalechitákon. Ionas à Czet hal gyomrabol ki szabadula, minec vtanna Istennec könyörgőt volna. Az magtalan Anna aszony, imadsággal nyere magzatot magánac. Illyes vgy zarla be az eget hog harom esztendeig es hat holnapig nem ada esső, az vtan ismét meg nyta könyörgesèuel. Az anyaszentegyhaznac imadsága altal Herodes tőmlőczéből ki szabadula szent Péter. Dorcást halalábol fel tamaszta, Aeneast es à santat meg gyogyéta à Iesusnac neuét segétségül hiuan. Cornelius imadkozuán, es alamosnalkoduan azt nyere magánac, hogy Peter hozza küldetéc, à Christushoz teréte, es meg keresztele ũtet. Bizony igaz tahat à Christusnac igereti, melyben azt fogada, hog valamit kérũnc attyatul aż ũ neuében meg adatic mi nekũnc.

Ez uilagi soc io adatic az imadságra. Exod. 17.

Ion. 2. 1. Reg. 1. 3. Reg. 17. Acto. 12. Act. 9. Act. 3. Act. 10.

Mind ezeket azert mondam előttetec egy kevesse hoszu nemũ beszedel, hog meg ertuén mi legyen az imadság, mi kellyen az io modon valo imadkozáshoz, minemũ okokbol kellyen indet-

tatnunc

tatnunc az imadkozaſra, es mely nagy haſzna, es gyümölche legyen az kereſztyeni imadságnac, ebredgyetec fel, es à tunyaſagot hatra vetuen, legyetec gyorſac az Ieſus neuęnec ſegętſegül valo hiuasára. Igyekezzetec mind ielen valo ſ-mind kŏuetkezendŏ veſzedelmekbŏl meg ſzabadulaſt è vilagi, es mennyei iokat nyerni magatoknac.

KERESZT IARO
HETFŐ.

Szent Lukach irta meg ez mai Euangeliomot, XI. *réſzeben.*

AZ *idŏben, monda Ieſus az* ŭ *tanetuanynac. Kinec uagyon kŏzzŭletec egy barattya, kibŏz mennyen eyfelikort, es mondgya neki: Barátom, Adgy ennekem kŏlczŏn harom kenyeret: Mert az en baratom hozzam tert be az utbol, es nincz mit eley be tennem. Es az otben feleluen, mondgya: Ne banch engemet: Immar aytom be zarua uagyon, es magzatim uelem uadnac az agyasbazba, Nem kelhetec fel, es nem adhatoc. Mondom ti nektec, ha fel nem kelis, es nem adis neki azert hogy barattya, de maga annac ŏ untataſsaert fel kel, es ád neki, ualameni ſzukſeg.*

Enŭ

Enis mondom ti nektec: Kertetec, es adatic tinektec: Kereſsetec, es meg lelitec. Zőrgeſsetec, es meg nyittatic tinektec. Mert minden à ki kér, ueſzen: Es à ki keres, talál: Es à ki zorget, annac meg nyittatic.

EZ maiEuangeliombanis az imadságrul adatic nekűnc tanulſag. Es kiualtképpen arra tanét it Chriſtus, hogſzüntelen imadkozzunc, es mind addig ſe hadgyűc bęket vrunknac, még nem meg adgya azt à mit tűlle kęrűnc. Es egy igen ſzép pelda beſzéd altal meg ielenti, hogmeg győzettetic Iſten à ſzűntelen valo kőnyőrgéſsel, es fel ſerkentetic az meghalgatáſra. Mely pelda beſzédet rőuideden meg magyarázoc előſzőr, es annac vtanna à proceſsio iaráſrul ſzolloc, miert hogma, es è két kőuetkezendő napokon, à kereſztyen anyaſzentegyhazban, kőzőnſeges proceſsioc ſzoktanac lenni.

A pelda beſzednec magyarazattya.

KInec uagyon kőzzűletec egy barattya. Mi ertettűnc mindnyaian, azon az emberen, kinec barattya vagyon. Az mi aluuo ſzomzédunc auagbaratunc, az Iſten. Ki mondatic alunni, miert hognem mindenkoron azontul meg halgat, mi helyen ű neki kőnyőrgűnc, hanem mintha alunnęic, hallaſztya à meg halgatáſt. A vendég à ki

hozzanc

hozzanc iőt, minden fele raitunc eſet nyaualya, ki maſunnan iű, mert az Iſten nem vgy teremtette vala az embert, hogy illyen nagy ſoc nyomoruság ala vettetnęiec, hanem à bűn miat kővetkezénec reianc minden nyaualyác. Midőn azért nyaualygunc, es nyomorgunc, veriűc es zörgeſsűc az imadságnac ſulyokiáual az Iſten irgalmaſságának aitoiat, es keriűnc kęnyeret, az az ſegetsęget es ſzabadulaſt ű tűlle. Es noha nem kűlőmben tartya magat hozzanc, mintha alunnęiec, ſőt gyakorta azt mutattya, hogy vgyan nem akarna fel ębredni az mi ſegetſegűnkre, es à mi lelki eſmeretűnkis ſokſzor azt adgya előnkbe, hogy az mi bűneinknec ſokaſagàert nem vagyunc méltoc meg halgattatáſra, mind az altal, chac ne ſzűnnűnc meg eſedezni es kőnőrgeni, bizonyara meg ſegęt es meg ſzabadęt minket az mi Iſtenűnc.

Lattyuc azt ſzemeinkel, hogy è világi embereknekis kemeny ſziuec, irgalmaſságra haitatic à ſoc kerèſſel, meniuel inkab hozzanc haiol tahat, à kegyes Iſtennec atyai ſziue, es io akarattya, chac mi meg ne fogyatkozzunc magunkba, hanem mind vntalan keriűc ű ſzent felſegétűl azt, à mi nelkűl ſzűkőlkődűnc.

A proceßio iaráſrul.

Tudgya

TVdgyatoc feienkent, hogy az mi eleinknec regi io ſzokáſoc ſzerent, ez harom napõ proceſsiot iarunc. Mely ſzokáſnac hogy meg erchétec oka mi legyen, akaroc ti előttetec rőuid beſzédel à proceſsiorul ſzollanom.

A proceßio iaraſnac ſzokáſa.

A proceſsio iáras régi dolog az anyaſzentegházban. Es hogy iobban meg ertheſsétec nem chac azt mi legyen, hanem aztis mikor es honnét tamadot leg előſzőr, ennec neminemu peldaiá lőn, az Iſrael fiainac à puſztaba valo eleb eleb menetelec. Kic midőn Aegyptusbol ki iőuénec, laſſan laſſan mind addig touab touab menęnec, még nem az meg igęrt főldre be iutánac. Vgyan ezen proceſsionac formáia vala azis, à mit Dauid chelekedęc, midőn egybe gyűtuęn az népnec ſokaságat, az Iſtennec ſzekreńet az Obed hazatul Ieruſalembe nagy őrőmmel es vigaſaggal be uiue, tancholuan es vigaduan à ſzekreń előt, dichiruen az Iſtent mind azokcal egyetembe à kic útet kőuetic vala. Ioel propheta arra inti à népet hogy mind papoc, mind vénec mind ifiac egybe gyűllyenec, ſirianac bőitőllyenec imádkozzanac es vgy engeſztellyec az vrnac haragiat.

A proceſsio régi dolog.

1. Reg: 6.

Ioel: 2.

Es az ô tőruenbe vgyan ſzokas volt, hogy mikor valami veſzedelemtűl fęltenec, egybe gyűluen, kőzőnséges es egyetembe valo bőitőleſt es imadkozáſt tőttenec. Vgy chelekedéc Ioſaphat

2. Par: 20.

kiraly, ki haluán hog az Moab es Ammon fiai nagy ſereggel iunénec ellene tellyeſséggel az imad ſagra adá magat. Bőitőt hirdéte az egéſz Iudánac. Egybe gyuite à tellyes kőſséget feleſegeſtűl gyermekeſtűl, mindnyaian le borulánac à főldre, es

Iud. 7. imadkozánac. Az Betuliabeliekis nem kűlőmben chelekedénec holot Holoferneſtűl, es az ű ſeregetul meg ſzallättanac volna. Egy nehany oraig mind ſiránac á gyűlekezétbe, es az Iſtenhez imigyen kialtánac. Vetkeztűnc vrunc az mi atyainkal egyetembe: gonoſzul chelekedtűnc, alnokságot miueltűnc. Kőnyőrűly mi raitunc kegyes Iſten, auagy az te oſtoriddal oſtorozd az mi buneinket, es ne adgy minket annac à nemzetſegnec kezébe, mely tegedet nem eſmer. Had ne mondgyac mi felőlűnc à pogán népec kőzőt, hol vagón az ű Iſtenec? Rettenetes képpen le omla Hierikonac erős kű fala, midőn Iſtennec parancholatyabol à papoc à frigynec ſzekrenye előt trombitaluan, es à kőſseg kyaltuán, het napon hetſzer meg kerűltec volna à váraſt az Iſraelnec fiai. Holot meg ielentetec, mely nagy ereie legyen à kőzőnſeges imadságnac hog ſemminem ű ellenkedő hatalom meg nem maradhat, hanem el kel romlani az Iſteñec hiuei előt, valamikorő űc egbe gyűlue n aietatoſsággal kőnyőrőgnec az ű vroknac.

A pro

A proceſsio peniglen ha iol vęſzed eſzedbe, ſemmi nem egyeb, hanẽ effele gyũlekezet, melyben à kõzõnſeges ioert, es à kõzõnséges vezedelemnecel tauoztataſaert, egy akarattal, egy ſziuel, es egyetembe kialtunc az Iſtenhez. Mellyet azért kezde gyakorlani az anyaſzentegyhaz, mert egy nehány ſz: iamboroknac peldaiokbol meg tanulá, hogy kedues es haſznos Iſtennec elõtte. Szent Gergely midõn iſzonyu nagy dõg halal volna Romában, vgy annéra hogy à nép vgyan le omolna, proceſsio iaráſra ada magat à kõſséggel egyetembe. Mi lõn benne? meg engeſzteltetec az Iſtennec haragia, es à halál meg ſzũnec. Mamertus piſpõc, latuan hogy az ũ Paſztorsága alat valo emberec, ſem hazoknal ſem kiuũl bekęuel nem maradhatnánac, ſõt ſzũntelen valo veſzedelembe forgánánac, ũis proceſsiot iára, es vgy vętetec el rulloc az ielen valo veſzedelem. Midõn Athila az Trecaſsa neuũ varaſt meg ſzallotta volna, Lupus az ot valo pſpõc, nem fegyuerrel, hanem eſſele imadkozaſsal ſzabedéta meg tũlle vgyan azõ varaſt. Meg ſzáluan viyac vala Aureliat à Gothuſoc. Ananias piſpõc peniglẽ à meg ſzallot varasbã, à vártakõ iar vala proceſsiot az eg hazi néppel, es letaniat ęnekelnec vala. Azõkõzbe oly beuſe-

A Proceſsio mi legyen.

Gregorius papa.

Mamertus Epiſcopus Viennenſ.

Lupus Epiſcopus Trecaſinus.

Ananias Epiſcopus Aurelianen:

ges nagy zapor eſő kezde le ſzakadni az égből, hog kelſzerczttetçnec el menni à varas alol az ellenſegec.

Oka à proceſsio iaraſnac.

Ezeketlatuán à kereſztyénec, es eſzekbe vçuen, effele kőnőrgéſnec mely nag ereie volna, kőzőnséggel be vçuec az proceſsio iaraſt, es az vtátul fogua egyebkoronis, de kiualtképpen midőn valami nag ſzűkség auagy nyaualya vagyon raitunc, proceſsiot ſzoktunc iarni. Miuel hog peniglen vagy dőg halal miat vagy ellenſeginknec feguerec altal, vagy ſzűkſegtűl oſtoroztatnac kőzőnséggel az emberec, es az illyeten nyaualyaknac è taiba ſzokot indulattyoc lenni: (Mert az égnec meg dőgletéſeis illyenkor ielenic meg, az hadi keſzűletnekis moſt vagyon alkolmatos ideie, à főld gyűmőlcheis è korba gyenge es gyermekdéd: es kőnűen meg ſertetic akar mi keues égi haborutulis) ennec okaert, méltan rendeltçc az mi eleinc, hog eſztendőnkent é napokon proceſsiot iariunc, eſedezűnc à mi vrunknac, hog è vilag ſzerent, io egeſséget, bekeséget, beuséget adgyon minekűnc. A végre, hog beuelkeduen minden iokban, es batorſagoſoc lçuen minden gonoſztul, chendeſz elméuel ſzolgalhaſſunc neki, es kereſsűc az mi idueſsegűnket. A proceſsio előt kedig kereſztet viſelnec. Vallyon miert? A végre hog eſzűnkbe iuttaſſa nekűnc, honnét kellyen az mi

Miert iarunc è napokon proceſsiot.

Kereſztet miert viſelnec à proceſsio előt.

imadſa-

imadſagunknac haſznát es meg halgatáſat var-
nunc. Az Chriſtus Ieſuſnac kereſztiből, kennà-
bol es halalabol. Es ez à ſzokas Conſtantinuſnac
ideiętűl fogua kezdetet. Ki midőn almába egy
kereſztet latot, es imillyen ſzót hallot volna, ez iel
altal győződ meg ellenſegidet Conſtantine, ke-
reſztet irata az ű hadakozo Zazloiara. Es onnet
ſzarmazec oſztő az, hog valamikor mies az imad
ságnac fegűereuel viaskoduàn az mi ellenűnc
dihőskődő nyomoruſagoc ellen, proceſsiot iarűc,
à kereſztrűl le figgő zaſzlot viſeltetunc előttunc.
Ketten ketten iarunc à proceſsioba, mi kiualtkép- *Ketten ketten*
pen eghazi emberec, kőuetuen à Chriſtus tanęt- *miert iarunc.*
uanynac peldaiat, kiket vrunc kettőnkent bocha-
ta előtte minden varasba, az houa menendő va-
la. Mellyet nem egyebert miuelűnc, hanem az a-
tyafiui ſzeretetnec ielentęſeiert. Mert à ki Iſtentűl
valamit akar nyerni, ſzűkség hog ſzeretetnec al-
lapattyaba talaltaſſec.

Az iarás, hog egy helrűl mas helyre megyűnc, *Az iaras mit*
az mi lelkűnknec keuanſagat ielenti, es Iſtenhez *ielent.*
valo kőzelgeteſet. Hog valoba es bizodalom-
mal keuannyuc vrunknac ſegetſéget, es ki vetuen
elmenkből minden egyeb fele gondolatot, chac ű
hozza iarulunc az mi ſziuűnknec aietatoſsagà-
ual. Eleb eleb megyunc teſt ſzerent, az mi lel-
kűnknec ahóz valo indulattyat, à kinec kőnőr-

gũnc,é kilſõ ſzer tartaſſalis meg mutatuán. Azõ tõruenybeli proceſsiokban, az frigńec ſzekreńet hordozzac vala à Sidoc emlekeztetuén Iſtent az ũ fogadasára,es à kõteſre mellyet ũ vellec tõt vala. Mi peniglen, à Chriſtuſnac ſzent teſtęt hordozzuc, vgy mint az Iſtennec mi hozzanc valo ſzerelmének es io akarattyának ielęt es pechetit,mutogatuàn ũſzent Iſtenſeggnec elõtte, az mi valtſagunknac arrát, es keruén , hogý az ũſzerelmes fiaert chelekedgyec irgalmaſul velũnc.

A Chriſtus teſtet hordozzuc à proceſsioba.

Hordozzuc touabba à ſzenteknec tetemit, mellyec altal az Iſten gyakorta choda dolgokat chelekedet,(mint ám az Eliſeus tetemirũl oluaſſuc) nem chac azert hogý à mit az mi meltatlanſagunc nem erdemlene, azt à Chriſtuſnac es az ũ meg bodogult tagiainac meltoſága tõlteneiç be, hanem azértis, hogý bizońetanoioc magunkat azon anyaſzentegházban es ſzenteknec eggyeſſegében lenni, es vęgig meg maradni, melyben az meńorſzagbeli ſzentec voltanac még ez fõldõn ęlteinec, vadnac moſtis az õrõc dichõſęgben. Enekliũnkis à proceſsioban, hogý az Iſten dichirteſſec mi altalunc, es az mi ſziueinc gerieſzteſſenec az belſõ aietatoſságra. Mert nagy ereie vagyon az enekléſnec az emberi elmęnec indetasára. Miękńt ſzent Agoſton mondgya maga felõl , hogý az egyhazi ęnekeket haluán el fakadot volna ſirua,

A ſzenteknec tetemineс hordozaſa. 4. Reg: 13.

Enekles à proceſsioba.

ua. Azert inti vala ſzent Palis à kereſztyeneket, hog tanechác es inchec egymáſt, à Pſalmuſokcal, dichiretekcel, es lelki ęnekleſekcel, io keduel es ęnekeluen az ű ſziuőkben az vrnac. Col. 3.

Nemis lehet, hog az vriſten az őueinec efele alazatos aietatoſsagokat meg ne tekenche. Mert ha igaz az ű mondáſa, hog valahol ketten vagy harman ű neuęben egybe gyűlnec kőſztőc vagyon, lehetetlen dolog hog mi köztűnc ne legyen, midőn eképpen ſokan egybe gyűluen kőnörgűnc neki. Azt igeri vala Iſten Abrahamnac, hog ha tiz iambort találnais Sodomába, mind az tellyes ſokaſágnac meg kegyelmezne à tizert. Hog nem kőnőrűlne tahat mi raitunc, mikoron à közönséges proceſsioba ſoc iamboroc kialtnac ű hozzaia? Holot az artatlan gyermekec, à tiſztaſagos ſzűſzec, az aietatos őzuegyec, az Iſten felő hazaſoc, rőuideden, à tellyes kőſſeg az ſzerſzeteſekcel es egyhazi emberekcel eggyűt, ſohaz-kodúan ki terieſztic kezeket, felemelie lelkeket, es vgy könyörögnec az irgalmaſſagnac attyánac, à kiralyokęrt es feiedelmekęrt, minden egyeb fele emberekęrt, es ſoc rendbeli ſzűkſeginkert.

Meg tekenti Iſten az őueinec alazatoſſagokat. Matth. 18.

Gene. 18.

Ninchen azert ſemmi oka, miert nem kelene effele gyűlekezetet gyakorlanunc, ſőt gonoſzul miuelic à kic vag meg vtallyac, vag Nicodemuſſal

Nem kel meg utalni à proceſsiot. Ioh. 3.

Ioan. 3. 2. Reg. 6. Pſam 21. muſſal lappanganac, es hogy à Michol maradéki-tul meg ne chufoltaſsanac, nem mérnec vilagra iűni, es azert nem dicheric velűnc Iſtent az nagy gyűlekezetbe. Nem ſzegyenlé Theodoſius Chaſzar ciliciomba őltőſzuen, à papokcal es à kőſseggel egyetembe, à ſzentegyhazakat iarni, à ſzentek nec tetemeket latogatni, az Apoſtoloknaces Martyroknac koporſoioknál à főldre borulni, es vgy hini ſegetſégűl Iſtent, es az ű ſzentit. Moſtan kedig oly ſzemęrmes kereſztyenec vannac nemelyec, hogy ſzegyenlic à proceſsio iaraſt, es hogy az mi hitűnknec ellenſegitűl ne meuetteſsenec, midőn mas iamboroc proceſsiot iarnac, űc à ſuttonba pilagnac, auagy kertekbe mennec ſętalni. Atkozot ſzemermeſsęg az, à ki embert meg vonſzon az Iſteni ſzolgalattul. Nem ſzemermeſſeg inkab, hanem ſzegyenſęg. Meg chufola es meg dorgála

2. Reg. 6. Dauidot az ű feleſege Michol, miuel hogy az ſzekreny előt tanczola, es kiraly lőuen el vetettę tőue magat Iſtenert. Mit felele neki Dauid? Él az Iſten vgy mond, hogy ennélis inkab el vetettę leſzec, es meg alazom magamat az én ſzemeim előt. Tudta ám ű, hogy à ki embereknec akar keduébe lenni, az Iſtennec nem igaz ſzolgaia. Tudta hogy à ki emberec előt nem męręſzli Iſtenęt vallani, azt az Iſtenis nem vallya, es nem eſmeri őuęnec lenni. Es azért nem gondola Micholnac ęrtetlenſegęuel.

Meg

Meg laſsad kereſztyen, hogy ha Dauiddal, es à Dauidnac fiával Chriſtuſſal örökce eggyüt akarſz maradni, effelé ſzemérmeſſeg te benned ne talaltaſſec. Ne nezd azt mit ſzereſſen es keduellyen è vilag hanem mit ſzeret es mit keduel az Iſten. Azt, hogy alazatoſsaggal ſzolgaly üneki, oly ſzolgalattal, mellyet az anyaſzentegyhaz à ſzent lelec Iſtennec tanetaſabol ſzokot gyakorlani.

ALDOZO.

AZ VRNAC MENYBE MENETELE.

NAPIA.

A ſzent Marc Euangeliomianac vtolſo reſzében vagyon az mai Euangeliom.

AZ időben: Mikor à tizen-egy tanetuànyoc eggyüt ülnenec, meg ielenec nekic Ieſus, es meg fedde az ü hitetlenſegőket, es ſzüueknec kemenſeget, bogy azoknac, à kic ütet lattac

uolna fel tamattat, nem hittec uolna. Es monda nekiec: Mennyetec el è ſzeles uilagra, pradicallyatoc az Euangeliomot minden teremtet alatnac. A ki biſzen, es megkereſztelkődic, iduőzül. A ki kedig nem biſzen, el karbozic.

Azokat kedig, á kic biſznec, è iegyec kőuetic. Az en neuembe őrdőgőket űznec ki, uy nyeluekcel ſzolnac: Ki gyokat ueſznec fel: Es ha ualami halalos italt iſznac, ſemmit nem árt ű nekic: A betegekre kedig kezeket uetic, es meg uigaſznac.

Az ur annacokaert, minec utanna ſzollot uolna nekic, mennybe fel uetetec, es űle Iſtennec iobia felől.

Azoc kedig ki menuen, mindenűt pradicálánac, az ur uelec chelekeduen, es az iget eroſsituen à kőuetes kezo iegyeknec altala.

Hitünknec agazattya erősettetic.

EZ mai Euangeliom erősséti hitunknec agazattyát, melybe vallyuc, hogy à Iesus Chriſtus menybe fel ment, es űl az őrőc mindenhato atya Iſtennec iobia felől. Mert azt beſzelli ſzent Marc, hogy vrunc fel tamadasának negyuenedic napian, meg ielenuén az tanetuanyoknac, meg feduén az ű hitetlenségeket, es ſziuőknec kemenységet, es reiaioc bizuan az Euangeliomnac hirdetesét, es à ſzentſegéknec ſzolgaltatáſat, lathatando kęppen menyorſzágba fel mene, es attyanac iobia felűl űle. Az Apoſtoloc peniglen, el menuén, ſzorgalma-

galmatoſon el iarànac az ũ reiaioc bizatot tiſztː ben. Ez ſommaia ennec ez Euangeliomnac. Melyː nec harom reſze vagyon. Elſõ reſzęben meg fedː di vrunc à tanetuanyoknac hitetlenſéget, es ſziːuõknec kemenſéget.

Maſodikba, parancholly a nekiec, hogy è ſzéːles vilagon mindenũt hirdeſſęc az Euangeliomot, es ſzolgaltaſsac à ſzentségeket.

Harmadikban meg iria az Euangeliſta, Chriſtuſnac menybe menetelét, es az Apoſtoloknac engedelmeſséget.

Elsõ Reſzè.

Mit ſeddet meg Chriſtus az Apoſtolokba.

Mikor à tizenegy tanetuanyoc eggyũt ũlnenec, &c. Két dolgot fedde meg vrunc az Apoſtolokban, Az ũ ſziuõknec kemenſęget, es az hitetlenſéget az az, à gyõkeret, es annac gyũmõlchet. Gyõkér à ſziunec kemensége, mely valahoua beférhet, chac hamar meg gyarapodic, es magához haſonlo gonoſz gyũmõlchõt terem, hitetlenséget.

A feddeſnec oka.

A feddeſnec oka ez, *Mert azoknac à kic lattac uala bogy fel tamadot uolna nem hittenec.* Meg feddi azért az hitetlenséget, hogy hit tamadgyon bennec. Meg feddi à ſziunec kemenséget, hogy meg lagyullyon ziuõc miuel hogy à kemeny ſziunec gonoſzul leſzen dolga az vtolſo napon. Eccleſ. 3.

Moſtis

Moſtis melto feddeni azokat, kic kemeny nyakcal ellene vetic magokat az igaſságnac, inkab hiſznec à charlad, es hazug lelekuec az hamis Prophetakban, hogy nem mint az Iſten lelkenec az anyaſzentegyhazban. Es az igaſságtul fülöket el
Heb. 13. fordetuan, teuelygeſeket halgatnac. Maga ſzent Pal erőſsen parancholla, hogy külömb külömb fele idegen tudomanyoktul ſzellyel ne hordoztaſsanac, mert io embernec malaſztal meg erőſsenteni ſziuet. Azert ſzol vala imigyen maſut vgyan
Heb. 3. azon ſzent Pal. Meg laſsatoc atyamfiai, hogy valamelybe ti közzületec hitetlenségnec gonoſz ſziue ne talaltaſsec. A mi dolgunc ez, hogy à mirül az Apoſtolokat vrunc meg fedde, attul igen oltalmazzuc magunkat.

Maſodic réſze.

EL menuen è ſzeles uilagra, Prædicallyatoc az Euangeliomot, minden teremtet allatnac.

Parancholla, hogy az ü menybe meneteli vtan, hirdeſsec az Apoſtoloc, es az ü vtannoc
Mit parancholt urunc az Apoſtolocnac. köuetkezendő egyhazi ſzolgac az Euangeliomot, es kereſztellyenec minden nemzetſégeket. Es ennec okaert el küldi üket è ſzeles vilagra. Mert mikeppen mind ez egeſz vilagot teremtette, azon keppen ez egeſz vilagot, es nem chac à Si-
Ioan: 10. dokat akarta tanettatni. Azokat à iuhokatis, mellyec

mellyec még az ũ aklába nem valanac, be akara hozatni, az az, à Poganokatis az ũ eſmeretire akara terẽttetni, es az anyaſzentegházba be plantaltatni. Hogy egy akol es egy paſztor lenne. Ioan. 10.

Prædicallyatoc ugymond, az Euangeliomot, nem az emberi gondolatokat, auagy heuolkodo beſzedeket, mikent à hitetlenec ſzoktac chelekedni. Kikrũl azt mondgya ſzent Dauid, hogy oly beſzedeket beſzellettenec, mellyec nem ollyanoc voltanac mint az Iſtennec tõrueñe. Azert mondgya Ieremiaſnalis az Iſten, hogy à mely prophetanac alma vagyon, azt vgy beſzellye mint almot, ne mondgya hogy Iſten ſzaua volna, es à kinẽl Iſten iggie vagon, vgy hirdeſſe mint Iſten iggiet, mondúan. Azt mongya az Iſten. De michoda az Euangeliom? Ez vilagi emberec ſokcal kilõmbet velnec az Euangeliom felõl, hogy nem mint kellene. Nemellyec azt alẽttyac, hogy Iſten ellen, es à tõrueny ellen valo karomlas az Euangeliom. Mint ám azoc à kic haluan ſzent Iſtuannac prædicallaſat, fel kialtanac monduán, Halloc ũtet, hogy karomlo ſzókat ſzólla Moyſes ellen, es Iſten ellen. Nemellyec megint bolondságnac itelic lenni, hogy abba higgyũnc, à ki meg fezẽttetet. Prædicallyuc vgymond ſzent Pal à meg fezũlt Chriſtuſt, à Sidoknac botrankozaſt, es à poganoknac bolondságot.

Mit kellyen prædicallani.

Pſal: 118.

Hiere: 23.

Az Euangeliom felõl, ez uilagi emberek nec ueleke deſec.

Actor. 6.

1. Cor: 1.

Nemel-

Nemellyec touabba azt vélic, hogá kic az Euangeliomot Prædicallyac, meg bolondultanac: Mint Agrippa kiraly, ki imigyen ſzolla ſzent Palnac. Meg bolondultal Pal.

Acto. 26.

Mind az altal, akar mit ſzollyanakis az emberec az Euangeliom felől, ſoha ſem dichőſegesb, ſem meltoſagosb, ſem haſznosb, ſem ſzükſegesb tudomany nem ielent ennel ez vilagon. Mert azt mondga ſz. Pal, hogá az Euangeliõ, Iſtennec hatalmaſsága az idueſségre, mindeñecà ki hiſzen. Sidonac előſzőr es egytembe à Gőrőknekis. Az az, oly eſzkőz, mely altal Iſten idueſséget, es őrőc eletet ád mindeneknec, valakic hiſznec ű benne, akar Sidoc legyenec azoc, akar poganoc. Vgy mint az Euangeliomnac neue, vig izenetet, auagy kőuetſéget iegyez. Mert noha az Euangeliom magába foglallya mind à pœnitencia tartáſt, mely Iſten ſzerent valo ſzomoruſag es bánat, ſ-mind á bűnnec bochanattyat, mely vigaztalo, es őruendeztető hir: Vrunknac imillyen mondaſa ſzerent: Ezeket kel vala à Chriſtuſnac ſzenuedni, es harmad napon halottaibol fel tamadni, es Prædicaltatni az ű neuében Pœnitenciat, es bűnőknec bochanattyat, minden nemzetségec kőzőt: Mind az altal, iduezetőnc az főb reſzétűl ád neuet neki, es miuel hogá bűn bochanattyánac, az igaſságnac, es idueſségnec, (mellyet őrőkségul ád az ű ben ne hi-

Michoda az Euangeliom. Rom. 1.

Az Euangeliomnac neue.

2. Corint. 7.

Luc. 24.

Honnet adatic neu az Euangeliomnac.

ne hiuőknec) igereti adatic előnkbe benne, mél-
tan neueziezt à tudomant Euangeliomnac, az az,
vig es őruendetes izenetnec.

Bizonyara oruendetes izenet, vgy mint ki- *Oeruendetes izenet.*
ben ez hirdettetic, hogy az Isten è vilagra kűlte az *Ioan. 3.*
ű fiat, nem à végre hogy karhoztaſsa è vilagot,
hanem hogy meg tartaſsec è világ ű altala. Hogy *1. Tim. 1.*
Iesus azert iőt menyorſzagbol à fődre, hogy meg
ſzabadecha à bűnőſőket. Mert ez rővid ſomma-
ia az Euangeliomnac. Mellyet az Apoſtolokis
Prædicallanac Chriſtuſnac menbe meneteli vtan.
Halgaſsacza mit beſzel ſzent Pal errűl. Egy, vgy- *1. Tim. 2.*
mond, az Isten, egy à kőzbe iarois az Isten kő-
zőt es az emberec kőzőt, az ember Iesus Chri-
ſtus, ki onnen magat atta árrul à valtságban min-
denekert. Megint ſzent Peter. A Iesus mellyet *Act. 4.*
ti meg feſzetettetec (ſzol à Sidoknac) kit az Isten
fel tamaſztot halottaibol, Ez àma kű, mely hatra
vettetet ti tűlletec eppetőktűl, ki lőt à ſzegletnec
feiçue. Ninchenis ſenkiben egybben idueſseg. *Act. 10.*
Nemis adatot ég alat más neu embereknec, me-
lyben nekűnc iduezulnűnc kellene. Errűl min-
den Prophetac bizonſagot teſznec, hogy bűne-
nec bochanattyat veſzi ű altala, minden valaki
hiſzen ű benne. Ez à vig kővetſeg, mellyet az
Apoſtolokcal, Prædicaltata CHRISTVS. De

miuel

miuel hogy à bűnnec bochanattyat es az idueſſeget mellyet az Euangeliom hirdet, ſenki egyeb el nem veheti, hanem chac az, à ki eſmeri bűnös voltat, erzi magaban, Iſtennec à bűn ellen valo haragiat, meg tér es pœnitentiat tart, azert eggyűt iar è kettő az Euangeliomba, à pœnitentianac es à bűn bochanattyanac hirdetéſe.

Kiknec kel prædicallani az Euangeliom mot.

Kiknec ſzűkſeg prædicalni az Euangeliomot? *Minden teremtet allatnac.* Tahat az oktalan allatoknakis, à faknakis: Mert Ezekis teremtet allatoc. Nem vgy erched. Nem ſzol it Chriſtus

Mit ertsenc à teremtet allatokon.

à teremtet allatoknac minden fele nemeirűl, hanem az emberi nemzetnec minden reſzeirűl. Ket reſzre oſzlot vala az emberi nemzet. Egyc reſze vala à Sidoság. Az Abrahamnac maradęki, az kőrűl meteltetet emberec. Maſic reſzę vala à poganság, azoc à kic nem Abrahamtul ſzarmaztatnac volt, es kőrűl ſem metelkedtenec. A Chriſtus el iővetele előt, chac à Sidoc hiuattatnac vala

Deut: 7.

Iſtennec valaſztot nepęnec. Vgy mint kiknec is migęn ſzolla Moyſes. Tegedet valaztot az te Vrad Iſtened, hogy ű neki kiualtképpen valo nepé légy, minden népec kőzzűl, mellyec è főldőn vannac. De midőn immar el iőt à Chriſtus, paranchollya az apoſtoloknac hogy prædicallyanac, nem chac à Sidoknac, hanem minden teremtet allatnac, az az, minden embereknec, ſzemelyeknec,

nemzet-

nemzetségeknec, allapatoknac, rendeknec valoga
tása nelkül. Szereti Isten az embert, keuannya, ·1 Tim. 2.
hog minden emberec az igasságnac esmeretire
iussanac es idueziillyenec.

A ki biend &c. Szól nem chac az ü szeme- *A hit mit fog-*
lyenec esmeretirül, es arrul à hitrül, mellyel val- *lal magaban.*
lyuc à Christus felől iratot historiat igaznac len-
ni, mert essele hit, az ördögökbenis vagyon, ha sz:
lacabnac hiszünc, ki azt mondgya hog az ördö- Iac. 2.
gökis hisznec es rettegnec, mind az altal vgyan
nem iduezülnec: Hanem olyrul, à ki az ü benne
valo hitelt, es bizodalmat, annac fölötte à mi aka-
ratunknac az ü akarattyahoz valo szabásat,
magaba foglallya. Vgy hog hinnünc kel, azoc *Mit kel hin-*
vtan, mellyeket à törueny es à prophetac Isten fe- *nünc.*
löl elönkbe adnac, azokatis, mellyeket az Euan-
gelistac es az Apostoloc irtanac vrunkrul. Hog
az Istennec fia emberre lött, ként, halalt szenuedet,
fel tamadot, menbe ment, ül az atya Istennec iob-
ia felől. Touabba hog ezeket mi erettünc embe-
rekert, es az mi idueslegünkert miuelte. Hog az
ü engedelmesslegének altala, büneinc meg bochat-
tattanac, es meg igazultunc. Meg menekedtünc
à töruénnec atkatul, à halaltul, à karhozattul, es
bizodalmunc vagyon benne, hog az öröc çletre
menendöc vagyunc. Ezeket hiuén, engednünc *Az Istennec*
kel az ü akarattyanac, Mi legyen kegid az szent *akarattya.*

Pal meg ielenti, monduan. Ez az Iſtennec akaratya, tudni illic, hogy magatokat ũ neki ſzentellyetec. Megint: Kerũnc, vgy mond titeket atyamfiai, fedgétec az nukhatatlanokat, vigaztallyatocà felelmes lelkũeket, fogadgátoc hozzatoc az erõtleneket, bekeſeges tũrõc legétec mindenekhez. Meglaſsátoc hogy valaki valakinec gonoſz helyebe gonoſztne adgon, hanem mindenkoron iotetelre igékezzetec, mind ti kõztetec, mind egyebec kõzõt. Mindaha õruendezzetec, ſzũntelen imadkozzatoc. Mindenekbe hálat adgatoc, mert ez Iſtennec ti hozzatoc valo akarattya à Chriſtus leſuſnac altala. Es hogy az à hit, melyrũl iduezetõnc it ſzol mind ezeket, es kiualtkeppen az ũ akarattyanac be tõltéſet, magába foglallya, iobban megteczic ſzent Matebol, ki imigyen ielenti hogy ſzol lot volna Chriſtus az ũ tanetuaninac. Matth :28. El menuẹn tanechàtoc minden nemzetſegeket, meg kereſztelueṇ ũket, atyanac, fiunac, es ſzent leleknec neueben, meg tanẹtuan ũket meg tartani mindeneket, à mellyeket meg parancholtam tinektec.

Ep hitet aianl azert az Euangeliomi tanetas minekũnc à kic iduezũlni akarunc. Az az, à iofat gyũmõlcheuel egétembe. *Es meg kereſztelkedendic, &c.* Azert kũldi az Apoſtolokat ez egeſz vilagra, hogy népet es orſzágot gyũichon ũ altaloc maganac. Az ũ orſzága az anyaſzenteghaz, melyet két eſzkõz altal gyũti az Iſten. Első

Két eſzkõz altal gyũti Iſten az ũ orſzágat.

Elsŏ eszkŏz az ige, Masodic à szentsegec: Szolla ez elŏt Christus az iggenec prædicallasarul, es à hitrŭl, ki vgyan azon iggenec hallomasábol vagyon, immaron emlekezic az szentsegeknec szolgaltatasárul. Es fŏ keppen à kereszтségrŭl, vgy mint elsŏ es oly szentségrŭl mely aito à tobbire. Azt ielenti, hogy szŭksseg meg kereszтelkedni azoknac, valakic az anyaszentegyháznac tagiai, es az idueſségbe reszesec akarnac lenni. Nem chac azt parancholla hogy Prædicallyanac, hanem hogy keresztellyenekis. Tanechatoc, vgymond szent Matenal, minden nemzetsegeket, meg keresztelugen ŭket, atyanac es fiunac, es szent leleknec neueben.

Szŭkseg meg kereszтelkedni.

Matth. 28.

Es vala vgyan az elŏttis à kereszтseg, mert kereszтele szent Ianosis, kereszтelénec az Aposтolokis, de kiualtképpen mostan erŏsseteteg meg, es aianlattatec az anyaszentegházhoz, hogy gine vgelle mind vilag vegezeteiglen. Mi legyen peniglen à kereszтség, es mi vegre szereztetet legen, meg ielentic ezec az igec. Kereszтellyetec, auagy inkab mosatoc, atyanac es fiunac, es szent leleknec neueben. Honnet meg ertheted, hogy à kereszтség oly Isstentŭl szerzetet mosás, mellyel vizbe à test mosatic, de à sz: haromságnac segetségŭl valo hiuatalánac, es belsŏ mosásnac altala à lelec tisztul à bŭntŭl.

Hol erŏsseтtetet meg à kereszтség.

Milegyen à kereszтség.

Hogy vizbe kellyen ennec à mosásnac lenni, nyluã ielenti vrũc, imigen szoluà Nicodemusnac.

Vizbe kel kereszтelni.

Ioan. 3. Ha ki vionnan nem ſzűletic viztűl es ſzent Lelektűl, nem lathattya Iſtennec orſzágat. Ű magais à Iordan viſzeben kereſztelkedec Chriſtus.

Acto: 10. Acto: 8. Szent Peteris Corneliuſt haza népeuel egyetembe: Azonképpen Philep, à ſzerechen kiralne aſzonnac komornikiat, vizben kereſztele meg.

A ſzent harõſagot ſzükſeg ſegetſegül hini. Hogʼ peniglen à ſzent haromſagot ſzükſeg ségul hini mikor kereſztelűnc, azt iduezetőnc elégge meg bizoníeta, midőn azt paranchola, hogʼ Atyanac Fiunàc es ſzent Leleknec neuebẽ kereſztellyűnc. Vgyanis á viz űnnen magaban chac viz, es ſemmit egébet annal nem chelekedhetic, à mit à terméſzet engedet ű neki chelekedni. Moſ hattya es tiſztethattya à teſtet à kit illet, de à lelket mellyet nem illetheti, nem moshattya es nem tiſztethattya. Annac okaert az igénec melybe ſegetségűl hiuattatic az Iſten, hozza kel à vizhez iarulni, es vgy leſzen à teſti moſasbol lelki fördő, vgy őntetic à vizzel eggyűt, à kereſztelkedő ſzemelyre, az Iſteñec tiſzteto lelke, ki meg tiſztettya őtet à terméſzet ſzerent valo fertelmeſſegtűl, vij emberre teſzi, vgy mint teſtiből lelkiue, el veſzi bűnet, meg adgya neki, az mi első ſzűleinkben el veſztetet artatlanságot, alkolmatoſſa teſzi reia, hogʼ el veheſſe à CHRISTVS altal meg keſzettetet őrőc eletet az ISTENNEC orſzagaban.

Azigénec kel iarulni à uizhez.

A ſzent Lelec mit miuel à kereſztſégben.

A kereſztſég, Es valami az Euangeliomba prædicaltatic, az à kereſzt

kereſztſeg altal nem kilömben mint egy ISTENI pechettel meg erősſettetic. Az Euangeliomba kegid à prædicaltatic, hoǵ az atya ISTEN meg engeſzteltetet, es meg bochattya nekünc bűneinket, hoǵ meg igazęt, hogy fiaiua es örökös ſiue fogad minket à CRISTVSERT: Hoǵ az ű ſzent Lelkeuel meg aiandekoz, nem chac à bűn maradekinac tiſztogatasára, hanem à mi teſtünknec az öröc eletre valo fel tamaſztatásárais, es meg eleuenetesére. Mert azt beſzelli ſzent Pal, hoǵ ha annac lelke, ki à CHRISTVST halottaibol fel tamaſztotta lakozic mi bennünc, az à ki Chriſtuſt halottaibol fel tamaſztotta, meg eleuenęti à mi halando teſteinketis, az ű mi bennünc lakozo lelkęiert. *pecheti az Euangeliommac.* Rom. 8.

Bizońoſſa teſzi azert Iſten az embert, midőn meg kereſztelkedic, hoǵ ezeket mind meg adgya neki, es à kereſztségben kötelezi magat arra, hoǵ az Euangeliomba prædicaltatot iokban reſzeſſę teſzi űtet. Ennec okaert mondgya vrunc, *hogy à ki hiend es meg kereſztelkedic, iduezül.* Es hoǵ ſenki meg ne vtalnaia az apoſtolokat, latuan az ű alazatos, es ez vilag előt el vettetet allapattyokat, oly hatalmat ada ű nekiec mellyel meg erősſéte meltoſagokatis, meg bizonyeta tanetaſoknac igaz voltatis. Kirűl imigyen ſzól *Bizonſága az igeretnec à kereſztſeg.* *Apoſtolihatalom es erő.*

Luc. 24. ſzent Lukachnal. Az tí reiatoc ſzallot ſzent leſ-
leknec ereiet veſzitec. Mely erő, Pinkősd nap-
ian adatec ű nekiec. Mondom az choda tetelre
valo erő. Arrul ez mai Euangeliombanis azt be-
ſzelli, *bogy azokat á kic hiſznec, imillyen ielec kőue-
tic.* Az az, effele choda tetelekcel bizonettyac
meg, hoǵ az Euangeliomi tudomany, igaz es
Iſteni tudomany:

Minden kere-ſztyennec cho dat kellé tenni?

De mit hallocz? Tahat valaki hiſzen, minden-
nec chodat kèl tenni, es à ki chodat nem teſzen,
az nẽ hiſzen? Kilőmben vagyon atyamfiai à do-
log. Mert noha à ſzent Leleknec vetele vtan, ſo-
kan azoc kőzzűl à kic hittenec, chodakat tőtte-
nec; mind az altal à mit Chriſtus it ſzól, à choda
tetelrűl, főkeppen az apoſtolokat illeti. Kikben
à choda tetelre valo erő, à végre volt hoǵ bi-
zonıſága, es erőſsége lenne, az Iſtentűl ki adatot
es ű altaloc ki prædicaltatot tudomańnac. Az
Apoſtoloc lőnec elſő kőuetec, kiket Iſten é vilag-
ra bochata, hoǵ hirdetnçiec à Ieſuſt, Chriſtuſnac,
az az, Meſsiaſnac lenni. Es hoǵ az ű beſzedeknec
hitele lenne, oly hatalommal ekeséte meg űket,
mellyel à termeſzetnec fölőtte valo chodalatos
dolgokat chelekedhettenec, hoǵ azokat latuan a-
zoc, kiknec prædicalnac vala, ne ketelkednénec
az ű beſzedeknec igaſſagában. Moſtan peniglen
midőn immar ſemmi vȳ auagy aunal egéb tudo-

A choda tétel az apoſtolokat illeti főkeppen, es mire ualo.

Moſtan nem ſzűkſeg à cho da tétel.

mań

mań nem hirdettetic mi kŏztŭnc, hanem chac az, à kit az Apoſtoloc hirdettenec, es ielekcel meg bizonyetottanac, nem ſzŭkſeg à choda tétel, es ingyen ſem kel keuannunc hogy choda-kat teheſſŭnc, hanem elég az Apoſtoloktul prædicaltatot Euangeliomnac igaſſagához ragaſzkodnunc, es azt à tudomań t vallanunc, mellyet ŭc ſoc fęle choda tetelekcel meg pechetel-tenec.

Az apoſtoloc, ŏrdŏgŏket ĭztenec.

Az *en neuembe, ŏrdŏgŏket ŭznec.* Meg miuel-téc ezt az Apoſtoloc, vrunknac menybe mene-tele elŏttis, azert mondgyac vala ŭ neki. Vram az te neuedbe, az ŏrdŏgŏkis engednec minekŭnc. Az vtannis, mint am ſzent Pal: Kinec midŏn egy leanzo iŏt volna eleibe, kiben varáslo lelec vala, es varaslasáual nagy ńereséget hoz vala az ŭ vrainac, es gyakorta kialtana ŭ vtanna moduán: Ezemberec ama nagy Iſtennec ſzolgai, kic hirdetic mi nekŭnc az idueſségnec vtát, hatra fordul-uan Pal, monda à leleknec. Parancholom tenéked à Ieſus Chriſtuſnac neue altal, hogy ki meny belŏle. Es ottan ki mene.

Act: 16.

Vij nyelueken ſzollanac. Ezis be telec az Apoſtolokba, kik vŏuen Pinkŏsd napian à ſzent Lelket, kilŏmb kilŏmb fele oly ńelueken ſzollánac, mellyeket az elŏt nem tudtanac. A Cornelius

Vij nyelucken ſzollanac. Acto. 2.

Acto: 10.

hazabanis, à kikre vgyan azon ſzent Lelec ſzalla, nyelueken kezdénec ſzollani. Szükſeges volt pe-

Szükſéges uolt à nyeluek nec tudomanya.

niglen akcor, à nyelueknec tudomanya, ez okaert, mert az egy nehany tanetuanoc altal kelletéc minden nemzetſégnec az hitre hozattatni, ki nem lehetet volna, ha nyelueken nem tudtanac volna ũ nekiec ſzollani.

Act. 28. *Kigyokat fel ueſznec.* Midõn ſzent Pal à tengeri veſzedelembõl meg ſzabaduluan, à Melite ſzigetbe ſoc apro tõrdelekeket ſzédet volna egybe, es à tũzre tõtte volna, egy vipera kigó à melegbõl ki uetuẽn magat, az ũ kezére ragada. Latuán ez okaert az ot valo népec, hogy à mérges kigó kezérül le figgene mondanac õn kõſztõc. Altallyaba gylkos ez ember, kit az Iſtennec boſzu allàſa nem hagót élni, még à tengerbõl valo ki ſzabadulas vtanis. De ũ le rázuan à mérges kigót à tũzbe, ſemmi nyaualyaia nem lõn.

Betegeket gyogyetotta nac az Apoſtoloc.

Acto. 5. *A betegekre uetic kezeket, es meg gyogyulnac.* Sõt nem chac kezeknec illetéſe altal gyogyẽtnac vala betegeket az Apoſtoloc, hanem valamely korokat chac arnyeka illet valais ſzent Peternec,

Actor. 19. minũd meg gógulnac vala. Szent Palnac kezei altalis, oly hatalmas dolgokat chelekedic vala Iſten, hogy az ũ teſtérül el vinneiec à betegekre á kéſzkenõket, es ſzoretokat, es el tauoznac vala

tõlõc

tőlőc à betegségec, es à gonoſz ſzellètec ki men-
nec vala belőlőc.

Es ha ualami halalos italt iſznac, nem art nekiec.
Az hiſtoriac bizonságot teſznec rolla, hogy ezis meg tőrtent volna ſzent Ianosban. Nem lehet azert ſemmi mentségec à Sidoknac, es egyeb Iſten telen nepeknec ítelet napian, kic enni ſoc chodakcal meg erősſettetet Euangeliomot nem vőttenec, hanem inkab akartac az ű vakſagokba maradni, hogy ſem mint illyen fényes vilagoſsagtul meg vilagoſsettatni.

Szent Ianoſnac nem artot az halalos ital.

Harmadic réſze.

AZ ur annac okaert, minec utanna ſzollot uala nekic, menybe fel uetetec, es ű le Iſtennec iobia felől.
Ez è mai ſzent innepnec kiualtképpen valo oka, à Chriſtuſnac menybe menetele. Kirűl en moſtan keuesbet ſzolloc, miuel hogy az ebed vtani Prædicatiobanis arrol fogoc ſzollanom. Fel mene, az Apoſtoloknac, es ot valo egyeb embereknec lattára, fel emelkeduen à földtűl, es fellyeb fellyeb menuen es viſeltetuen, az ű benne lakozo Iſteni erőtűl, mind addiglan, még à kőd be fogada űtet, es az felső eget ere. Nem valtoztatta el az ű emberſegénec allattyat Iſteni termeſzetre, hogy teſteis mindenűt volna, mint Iſtensége, hanem tulaidonég.

Ez mai innepnec oka.

Chriſtus mint mene fel.

Chriſtus teſtének helye az.

helye teſténec az ég. Azert mondgya ſzent Pal,
Ephes. 4. hoǵ minden egeknec fölibe ment. Az atya
Istennec iobia mi legyen. Istennec iobian ne erched valami affele iobiat,
mint az embernec vagyon, mert ha teſte ninchen,
mikeppen ninchenis, iobia ſem lehet ũ neki. Hanẽ
az Istennec iobianac mondattatic, az ũ minden-
hato volta, fölsége, dichöſege, tiſzteſsége, hatal-
Exod: 15. maſsága. Amaz mondas ſzerent. A te iob kezed
vram fel magaztaltatec eröſségben, az vrnac
iobia eröt chelekedec. Annacokaert, à Chriſtuſ-
nac attya iobia felöl valo ũlésen azt erched, hoǵ
azon egy hatalomban, fölſegbe, dichöſégbe, tiſz-
teſsegbe vagón az ũ attyaual. Bizonettya ezt
Cyrillus doctoris, ki nyluan iria, hoǵ midön az
Isten felöl mondatic, hoǵ ũl, hoǵ ſzéke vagyon
ũ neki, ſemmit egyebet nem kel raita erteni, ha-
nem chac az Isten fianac feiedelemséget, es min-
den teremtet allatokõ valo kiralyi hatalmaſságat.
Mi okahogy iobia felöl mondatic ũlni attyanac à Christus. Es ez à ſzollaſnac modgya uétetet az emberi ſzo-
kaſtul. Holot azokat, kiket nem alab valoknac
itelũnc nallunknál lenni, iob kezũnc felöl helhez-
tettyũc. Röuid beſzeddel *ũl az atya Istennec iobia felöl*, az az, nem kiſseb à fiu az atyánal, egyen-
lö tiſztelettel, es tiſzteſſeggel tiſzteltetic az ũ at-
tyaual.

Azoc *kedig el menuen &c.* Hallod az apoſto-
loknac engedelmeſséget, Mely arra int minketis,

hoǵ

hogy kiki mind engedgyen Iſten parancholattya-
nac az ũ hiuatallyaba. Az *Vruelec chelekeduen.*

Meg aldgya Iſten mindenbe, á mi kezeinknec munkaiat, chac legyũnc alhatatoſoc à hitben, es tarchuc az ũ parancholatihoz magunkat. Lato-
de, miuel hogy az apoſtoloc meg miuelec azt, à mit Ieſus parancholа nekiec, mi modon viſzon-
tag Ieſuſis meg miuele azt, à mit ũ fogadot vala. Az apoſtoloc el menuén prædicallac az Euan-
geliomot, iduezitõnc kedig az ũ ſzent lelke altal erõt ada az ũ munkaioknac, es ſoc kilõmb kilõmb
féle chodakcal erõſsete beſzedeket. Ez ám à mit ſzent Palmond vala. En plantaltam, Apollo õ-
tõzte, de Iſten adot neuedekenſeget neki. Higgyed hogy az Iſten ſoha el nem hadgya azokat à kic az
ũ hiuatallyokba el iarnac hanem vellec vagyon, es vellec eggyũt munkalkodic. Az ũ igireti ſze-
rent. Veletec vagyoc minden napon, vilag ve-
geiglen.

*Iſten meg al-
gya az mi
munkankat.*

1. Cor: 3.

Matth. 28.

VGIAN AZON NAPI MASODIC PRAEDI-CATIO AZ EPISTOLABOL.

*Ez mai Epiſtolat az Apoſtoloc chele-
kedetirũl irt kõnyunec elsõ reſzé-
ben talalod meg.*

THEOPHILE. *Elsô beszedem lôn, mind azoc felôl mellyeket Iesus kezdet cheleked: ni, es tanetani, mind addeg à napig, mellyen fel uétetec, Minec utanna parancholatokat adot uolna az Apostoloknac, (kiket ualasz tot uala, à szent Leleknec általa) à szent Lelekrûl: Kik: nec ônnen magát, ken szenuedesse után, eleuenen megis mutatta uala, soc bizonyos ielensegekcel, negyuen napig: lan meg ielenuen nekìc, es szoluan az Istennec orszaga: nac dolgairól.*

Es egyebe gyûituen ûket, meg hádgyà nekic, hogy Ieruſalemből el ne mennenec, Hanem hogy meg uárnac az atyânac igeretit, mellyet ugy mond, ballottátoc en tûle lem. Mert Ianos ugyan uizel kereſztelt, Tikedig ſzent Lelekcel kereſzteltettec meg, nem ſoc idôuel è napoc utan.

Midôn azokaert à kic egybe gyûltec uala, meg kerdec ûtet monduán: Vram: Ez idôbe eppetede meg Izraelnec országat? Monda nekic. Nem ti dolgotoc, hogy az ûdôket auagy az idôknec reſzeit tudgyátoc, mellyeket az atya ônnen hatalmába tartot. De ueſzitec à ſzent Leleknec ereiet, minec utánna ti reiátoc ſzálland, Es leſztec ennekem tanoim Ieruſalembe, az egeſz Iudeaba. Samariaba, es mind à fôldnec kerekſegen.

Es midôn ezeket mondotta nolna, ſzemec lattára fel emeltetec, es à felbô be foga ûtet ſzemec elôl. Es mi-

koron

koron figyelmeſsen neznenec az egbe, midőn ű menne, imè ket ferfiu melleiec allapec, feier ruházatba kic mondanac: Galileabeli ferfiac, Mit allotoc nezuen az egbe? Ez à Ieſus, ki fel uetetec ti tőletec menybe, akeppen iű el, mikeppen neſztetęc űtet menybe fel menni.

Meg magárazóc reguel az Euangeliomot, kiben ſzent Marc, vrunknac fel tamadáſa vtan, vtolſo meg ielenéſet, es menńbe menetelęt irta meg, moſtan immar laſſuc vgyan azon dologrul mit ir ſzent Lukach. Es leg Előſzőr ſzollyunc azokrul à dolgokrul, mellyeket ſzolla, es chelekedec vrunc menybe menetele előt: Maſodſzor, az ű menybe menetelérűl. Harmadſzor menybe menetelénec haſznáirul.

Az Elſőrűl.

EMlekezic mindeneknec előtte ſzent Lukach arrul, hogy fel tamadaſánac vtanna, negyuen napig à tanetuańoknac ſoc rendbeli bizońos ielenęſekcel eleuenen meg mutatta magát vrunc, őt es it, ſzollot es beſzellet vellec, hogy meg eſmerneiec űtet vgyan valoba azon teſtbe élni, melybe az előt meg holt vala. Mely meg ielenéſekrűl, miert hogy ez el mult napokban eleget ſzollóttam, moſt azoknac beket hagyoc, es chac ez mai napon történt hiſtoriarul ſzolloc.

Vtolſzor

Christusnac utolso ielenése.

Vtolszor azert (à mint szent Marc mondgya) meg ielenec ma à tizenegy tanetuanioknac, mikor eggyut vlnènec, es minec vtanna meg feddette volna az ũ hitetlenségeket, es szivekncc kemenséget, es à Prædicallasnac s- à szentségeknec szolgaltatasànac tiszttit nękic aianlotta volna (szent Lukachnac irasa szerent) meg paranchola nekiec, hogy Ieruſalembŏl addig sohoua ne menné-

Luc. 24.

nec, még nem az meg igert szent Lelket ũ hozza ioc el bochatanàia, es mennyei erŏbe ŏltoztetneic ũket. Ezeknec vtanna oszton, ki viue ũket Betaniaig vgy mint az olai faknac hegére. Holot midŏn volnànac, *à kic oda gyũltenec uala, kerdec ũtet monduan. Vram ez idŏben eppetede meg Israelnec orszagat?* Ezzel à kerdessel, meg ielentic à tanetuanyoc az ũ gorombasagokat, es heiaba valo szorgalmatosagokat. Gorombasagokat, mert sokszor tanetötta Christus vket reia, es soc keppen ielengette nekiec, hogy az ũ orszaga nem ez vilagi volna, de ũc mégis è fŏldi orszagrul almodnac, es azon tudakoznac mikor fognaia meg eppeteni Israelnec országat, es ha miuelendŏ volna azt, hogy az Israel fiainac kirallya lęuen, ez egesz vilagon vralkodneiec. Haszontalan szorgalmatossagokat peniglen ebben mutattyac, hogy arrul nem gondolkoduan mint kellene az ũ reiaioc bizatot tiszthen el iarni, egyebũe néznec es az felŏl erte-

A tanetuanyoknac gorombaságoc es szorgalmatosságoc.

keznec

keznec midőn kezdetneiec el vrunknac kiralysá-
ga. Ezt az Apoſtoloknac gyarloságat, nem azert
adgá előnkbe az Euangeliſta hogy kőueſsüc az ű
fogatkozaſokat, hanem hogy abbol iobban meg
erchüc az leſuſnac hatalmaſságat, ki illyeten gyar-
ló emberec altal ez egeſz vilagot maganac hodol-
tatta.

Az Apoſtoloknac gyarloſagokat miert irta meg ſzent Lukach.

Felele nekic Ieſus. *Nem ti dolgotoc hogy az idő-
ket es időknec reſzeit tudgyatoc, mellyet az atya, ű tulaidon hatalmaba tartot.* Feddi az Apoſtolokat à ſzor-
galmatoſſagrul, es int mindnaiunkat, hogy ne tu-
dakozzunc az Iſtennec titkiairul, mellyeket ne-
künc meg nem ielentet, hanem kőueſsüc az mi hi-
uatalunkat, es az mi vrunknac meg ielentetet aka-
rattyat. Annac okaert mondga imezt az Apoſto-
loknac. *De ueſzitec azti reiatoc ſzallando ſzent Le-
leknec ereiet, es leſztec ennekem tanoim Ieruſalembe, es
egeſz Sidoſágba, Samariaba, es mind à földnec kerekſe-
gen.*

Az iſtennec titkairul, nem kell tudakozni

Mintha imigyen ſzollana. Hiſzem meg mon-
dam, hogy el ne mennetec Ieruſalemből, még nem
veſzitec à ſzent lelket, es azt el véuen Prædicallya-
toc oſztan az en felőlem valo Euangeliomot, ez
moſt à ti hiuataltoc, iariatoc abban, hadgatoc bé-
ket annac à mit reiatoc nem biztanac.

Es midőn ezeket mondotta uolna, meg alda üket, es ű bennec minketis, hogy az atoktul többe ne felnenc.

Chriſtuſnac aldomaſa.

felnenc. Es noha à bűn, őrőc atokcal fenyegetne minket, mind az altal ſemmit aual ne gondolnanc, mert ſemmi immar nekűnc nem arthatna, miuel hogy Chriſtus aldomaſt hagyot vtanna.

Az Maſodikrul.

Miert mene lathato képben menyorſzagba.

EZeknec vtanna el tauozec tűllőc, *es ſzemec latára fel emeltetec, es á felhő be ueue ũtet ſzemec elől.* Azert mene lathatando kepben fel menyorſzágban, hogy az ű fel menetelenec meg chafolhatatlan bizonſagi lehettenec volna az apoſtoloc, vgy mint kic ſzemekcel reia néztenec midőn fel ment.

Acto. 4. őrőmbe mene fel. Pſal: 46.

Mikeppen ez vtan bizonſagotis tőnec nagy eröuel felőle. Fel mene peniglen nagy őrőmbe ſzẽt Dauidnac mondàſa ként. Mert őrűlt előſzőr ű̃nnen maga, nem chac tulaidon dichőſegénec, hanem az mi bodogſagunknakis, latuã mely haſznos volna minekűnc az ű fel menetele, à mint ingyen maid meg ertitec.

Luc. 15.

Oerűltenec az Angyaloc kic chac egy bűnőſnec meg tereſenis vigadnac, ſzemléluçn hogy á bűnnec meg rontoia, győzedelmeſſen be menne az ű orſzagaba, vtat nytuan az pœnitentia tarto bűnőſöknec. Oerűlénec az apoſtolokis, es nagy őrőmmel terçnec meg Ieruſalembe az olai faknac hegérűl, mert, hogy nem őrűltenec volna, nézuen az mi vrunknac nagy

fölſe-

fölleges be menetelit az ũ dichöſegebe, kiualtképpen meg emlekezuen ne talam arrulis, à mit ez elöt ũ tũlle hallottanac vala, hogy à hol ũ lenne, ot fogánac velle egétembe az ũ ſzolgaies lenni, es annac okaert nem kilömben vigaduan raita hogy ũtet az mennyei bodogſagba lattyac vala be menni, mintha immar ũkis velle egyetembe oda mennec.

Es it meg eröſsettetic hitũnknec agazattya, melyben azt vallyuc, hogy Chriſtus méne menékbe, ũl az atya Iſtennec iobia felöl. Miuel hogy peniglen ſzũkſeg az mi hitũnkrũl mindenkoron keſzen tartanunc à bizonſag teteleket mellyekcel bizonyettatic à ſzent irasban, hogy ha valaki keuannya mi tũlũnc, okát adhaſsuc vallaſunknac, töb helyeites ſzamlalom elö à ſzent iraſnac, mellyekböl meg teczic, hogy vgyan vgy vagyon à dolog, à mint it iria ſzent Lukach, es à mint mies hiſzũc, hogy leſus menébe ment. Szent Marc níluan mondga hogy minec vtanna ſzollot volna tanetuanínac az vr Ieſus, fel vętetec az egbe, es ũl az atya Iſtennec iobia felöl. Szent Lukach nem chac ez mai Epiſtolába, hanem az Euangeliombanis haſonlatos keppen ſzól ezen dologrul, monduán. Midön aldanaia ũket, el tauozec tũllöc, es vitetic vala az égbe. Szent Ianoſnal Chriſtus önnen maga, imigyen ſzolla Marianac. Menél az én atyamfiaihoz,

Hitũnknec agazattya eröſsettetic.

Mar. 16.

Vrunc menybe menetelirül ualo bizonſag tetelec.

Luc. 24.

Ioan. 20.

Acto: 2. es mond meg ũ nekiec, fel megéc az én atyamhoz, és á ti atyatokhoz, en Istennemhez es ti Istentekhez. Szent Peteris az ũ elsõ Prædicatioiaba ezt mondgya. Istennec iobiaual fel magaſztaltatot, és võtte az atyatul az meg igert ſzent Lelket, ki ontõtte ezt, à mit moſtan ti lattoc, es hallotoc. Ide

Epheſ. 4. valo ſzent Palnac amaz mondáſa. Fel ment minden egeknec fõlibe, hogy mindeneket be tõltene.

Pſal: 67. Sõt még ſzent Dauid Prophetais ſzollot volt regenten, Chriſtuſnac menyebe menetelirũl. Fel mentel vgy mond, magaſságba, fogſagot fogtal, aiandokokat võttel az emberekben. Megint más

Eſa. 109. Acto. 2. Pſalmusba. Monda az vr, az én vramnac, ũly iob kezem felõl. Mert ebbõl á ſzent Dauidnac helyebol bizonnéttya eggyũt ſzent Peter Chriſtuſnac fel tamadáſat. Senki nem mondhattya azert, hog elég erõs fondamentomon nem eppettetet volna az mi hitünc, holot enni ſoc bizonſag tetelec lõtenec felõle. *Es mikoron figyelmeteſsen nézneiec hogy*

A ket ferfiac, angáloc uoltac. *az égbe menne, ime ket ferfiu, melleiec allapee, &c.* Hog ez ket feierbe õltõzõt ferfiac, angyaloc voltanac, ſemmi ketſeg ninchen benne. Es arrul ſzollanac, hog Chriſtus az vtolſo napon meg iũ, itelni eleueneket, es holtakat. De mint iũ meg? A *keppen*

Mint iũ meg Chriſtus az iteletre. iũ, azt mondgyac, *mikeppen neztetec ũtet menybefel menni.* Lathatando ſzemelybe ment menybe, lathatando ſzemelybe iũ megis, Kõdbe ment fel,

kõdbe

kődbe tér megis. Es miuel hogý itelni iű, ketſeg nelkűl nagy dichőſegbe, főlſégbe, es hatalomba iű. Meg lattyac vgy mond eggyűt, el iűni az emʃbernec fiát kődbe nagy hatalommal, es főlſéggel. Hol maradnac meg tahat akcoron ű előtte az Iſʃtentelen emberec? Houa leſznec à pœnitencia nelʃkűl valo bűnőſőc? Houa ſzaladnac előlle az Iſʃtennec es az ű ſzent igeiénec meg vtaloi? Mert ſokan vannac (oh vr Iſten) kic amaz hitetlen ſzolgaual imezt mondgyac az ű ſziuőkbe. Halʃlaſztya az vr, az ű meg iőuetelit, es vgy élnec vgy viſelic magokat, anni ſoc bűnőkcel főrtőzic meg magokat, mintha ſoha meg nem kellene halni, ſoʃha az Iſtennec itelő ſzeki eleibe nem kellene menʃni. Vannac ollyakis, kic chac meuetic, valamit à Chriſtuſnac el iőuetelérűl, es az iteletrűl hallanac. Kikrűl ſzent Peter iőuendő keppen imigyen ſzolʃlot vala regenten. Ezt meg tudgátoc, hogý az vʃtolſo időkben, meg chufoloc iűnec, kic az ű tulaiʃdon gonoſz keuansàgoc ſzerent iarnac, es ezt mondgyac. Hol vagyon az ű el iőuetelénec igereti? Mert mitűl fogua az atyac el aluttanac, minʃdenec azon keppen vannac, à mint teremtéſtűl fogua voltanac. De vallyon nem iűe el miert hogý ezec nem remellic hogý el iőuendő volna? Aʃuagy miuel hogý kéſic, talam vgyan el feletkezet ez vilagi dolgokrul? Vai bizony el iű.

Matth. 24.

Luc. 12.

2. Pet. 3.

Vária Chriſtus az mi teréſünket.

Akeppen iũ el azt beſzellic az angyaloc, mikeppen neztetec ùtet menybe fel menni. Az ũ egy ideig valo mulatáſa minem keſés, hanem varás. Senkinec veſzedelmẽt nem akarnaia, es azert vár mindeneket hogy meg terienec. De vagy térnec vagy nem térnec, azert vgyan el iũ, oly napon midõn nem remellened, es oly oraba melybe nem tudod, es valakit kéſzen nem talal, kette vagia azt, es az ũ iutalmat à hitetlenekcel eggyũt adgya. Ennec okaert, minden embernec azt adom tanachul, el ne bizza magat, ſe pœnitencia tartáſat ne hallaſza, orankẽt keſzulyon az ũ vranac itelõ ſzeki eleibe, ha veſzni nem akar.

Luc. 12.

Az Harmadikrul.

A Chriſtus menybe menetelenec haſznai.

NE alécha ſenki, hogy â Chriſtus, heiaba ment volna fel az égbe, es hogy az ũ menẽbe menetelibe ſemmi haſinunc nẽ volna mi nekünc, mert ſokis vagyon.

I. Elſõ haſznaez, hogy fogua viue az mi ellenſeginket: à halalt az õrdõgöt, ez à karhozatot. Azert mondgá ſzent Dauid ũ neki. Fel mentẽl magaſságba, fogſagot fogtal. Szent Pal megint ũ felõle. Meg foſztuan à feiedelemségeket, es hatalmaſságokat, mindenkinec lattara gyõzedelmet võn raitoc.

Pſal: 67.

Col: 2.

Maſodic

Masodic haszna · Hog menybe menuen, szo szollonc, es kozbe iaronc mi nekunc, az u szent attya elot. Forgattya az mi igunket, szuntelen engeszteli az atya Istennec ellenunc valo melto haragiat. Kirul szent Pal bizonsagot teszen monduan. A Christus ki meg holt, sot inkab á ki felis tamadot, es à ki az Istennec iobian ul, esedezic eretunc. Megint masut A Christus menbe ment be, hog ot az Istennec szene, elo allyon mi eretunc. 2 Rom. 8. Heb. 9.

Harmadic haszna, az szent lelecnec ez vilagra valo bochatása, es az anyaszentegyhazba, igaz es io tanetoknac adomana. Kirul unnen magais bizonsagot ten vrunc, imigyen szoluan az Apostoloknac. Igazat mondoc tinektec, iob nektec hog en el menjec, mert ha el nem menendec à vigasztalo szent lelec nem iu ti hozzatoc, ha peniglen el menendec, elkuldom utet hozzatoc. Kit megis miuele, mert menybe menetele vtan tizen egy gyedic napon el bocháta az Apostolokhoz à sz. lelket. Azert mondgya vala imezt szent Peter à szent lelec vetelenec vtanna, az u elso Prædicatioiaban. Fel magasztaltatuan Iesus Istennec iobiara, ki onte ez aiandekot, mellyet im lattoc es hallotoc. Szent Pal kedig halhacza mit mond. Fel mene minden egeknec folibe, hog mindeneket betoltene, es ada Apostolokat, Prophetákat, Euan- 3. Actor. 2. Ephes. 4.

gelistakat, pasztorokat es Doctorokat. Imhol, mely nyluan beszelli hog̀ menbe menuen adot az anaszenteg̀haznac soc fele tanetokat es igazgatokat.

4. Negyedic haszna à Christus menbe menetelinec imez, hog̀ nem vgy ment el mi tullunc, hog̀ az anaszenteg̀hazat tellyesseggel el hadnaia, hanem ielen valo ereieuel, gond viseleseuel es oltalmaual, velunc vagyon mindenkoron. Ime vg̀ mond en veletec vagyoc minden napon, vilagnac vegezeteiglen.

Matth. 28.

5. Oetodic haszna, hog̀ vtat nyitot minekunc az oroc elettre. Mert mikeppen Christus menbe fel menuen, az mi testunket kit magara vot vala, oda be vitte, azonkeppen minketis idouel vtanna viszen. Micheas mondasa ez, hog̀ fel ment, vtat nituan az ouei elot. u maga peniglen erol imigyen szol minekunc. El megyec helt keszeteni tinektec. Megint az u szent attyanac. Atyam, az kiket ennekem attal, akarom hog̀ à hol en vagyoc, ukis ot legyenec.

Mich: 2.

Ioan: 14.

Iohan. 17.

6. Hatodic haszna: Hog̀ à Christusnac az u attyahoz menbe valo fel menetele, ollyan mi neknunc, mint egy igen szep veghetetlen prædicatio, mely mindenkoron int, es tanet minket, az mennici dolgoknac elmelkedesere, az oroc eletnec keuansagara, es keresesere. Hog̀ mindenkoron ot le-

gyen

gyen à mi elmęnc, ot legyen gondolatunc, ot legyen tellyes ſziuűnc, ahol tudgyuc hoǵ vagyon az miſeiűnc. Ha fel tamadtatoc (ſzent Pal intéſe ez) à Chriſtuſſal, az oda fel valo dolgokat kereſsétec, à hol Chriſtus vagyon űluen az atya Iſtennec iobian, az mellyec oda fel vannac azokrul gondolkodgyatoc nem ez fődiekrűl. Vgy vi-
Col: 3.
Phil: 3.
lellyűc magunkat, mint menńorſzagban lakozoc, honnet variuc az mi meg ſzabadetonkat, az vr Ieſus Chriſtuſt. El higgyűc tahat, hoǵ à mi vrunc, mi erettűnc es haſznunkra ment fel az ű ſzent attyahoz, fohazkoduan ű vtanna, variuc az ű orſzagat, es keſzűllyűnc mindenkoron ű eleibe, hoǵ midőn él iouend, keſzen talallyon, es be vigyen minket az ű dichőſegebe.

Mi haſznunkra ment fel.

ALDOZO NAP VTAN VALO VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Janos irta meg, az ű Euangeliomianac XV. es XVI. reſzeben.

AZ időben, monda Iesus az ű tanetuanyinac. Mikoron eliőuend à uigaſztalo, kit en kűldőc nektec az Atyától, az igaſſagnac Lelke, ki az Atyától ſzármazic, az, tanubizonſagot teſzen en felőllē. De ties tanubizōſágot teſztec, mert eleitűl fogua uelem uattoc. Ezeket ſzoltam tinektec hogy meg ne botránkozzatoc. Gyűlekezet kiuűl uetnec titeket, Sőt el tű az idő, midőn ualaki meg ől titeket, ueli, hogy Iſtennec ſzolgalatot teſzen. Es ezeket miuelic ti ueletec, mert nem eſmeric az Atyat, ſem engemet. De ezeket ſzoltam tinektec, hogy midőn az az idő el iőuend, meg emlekezzetec azokrul, hogy en megmondottàm tinektec.

A ſzent Lelec igertetic.

EMai Euangeliomba igeri Chriſtus az anyaſzenteghaznac, à vigaſztalo ſzent Lelec Iſtent. Hogy ielen leſzen à hiuekcel midőn è gonoſz vilagtul haborgatratnac. Mert bizonoſſa teſzen minket vrunc, hogy à hitetlenec, à kép mutato Iſteni tiſzteletnec ſzéne alat, igen fognac diſkődni az anyaſzenteghaz ellen, el hitetic è vilaggal, hogy meltan haborgatnac, es űldőznec minket, vgy mint Iſtennec ellenségit. Hogy nem chac nem bűn, hanem még inkab kedues dolog

A hitetlenek uec dihődſſegec

Iſten

Iſten elŏt minket kergetni es megŏlni. Oka peniglen effele oktalan dihŏskŏdéſnec à vakſag, es tudatlanſag. Nem lattyac es nem veſzic eſzekbe. ſem Iſtennec haragiat à bŭn ellen, ſem Chriſtuſnac az emberekhez valo io tetemeńet. Inti azert leſus az ŏueit, hoǵ alhatatoſoc legénec. Es az hitetleneknec dihŏſſegenec ellene veti à ſzent Leleknec vigaſztaláſat, ki biſztattya es erŏſseti à hiueknec ſziuŏket, hoǵ minden gyŭlŏlſeget haborúſagot, ſzamkiueteſt, kęnt, vegezettre haláltis ŏrŏmeſt ſzenuedgyenec az igaz hit mellet. Ez ſommaia ennec az Euangeliomnac. Kinec harom réſze vagyon.

Oka à dihŏſségnec.

Intéſe urunknac.

Elſŏ à ſzent Lelekrŭl, es annac tiſztirŭl, męlyet gyakorl az ŭ hiueiben, haboruſagoknac es ŏldŏkleſeknec ideięn: Kiualtképpen peniglen az ańaſzenteǵhaznac igaz paſztoriban.

Maſodic az hiueknec haborgattatáſokrul.

Harmadic, à vigaſztalaſokrul, mellyekcel az haboruſagoc ellen kel minekŭnc élnŭnc.

Elsŏ Reſze.

Mlkoron el iŏuend az ulgaztalo &c. Leg elŏ-ször azt vegyetec it eſzętekbe, hoǵ az egy nehań igekben, nagy titkos es mély tanulſag vagón, az ſzent haromſagrul, es az egy Iſtenségben

A Szent haromſag bizonyettatic.

à harom ſzemelynec egymaſtul valo megvalaſz-
tasárul. Mert ím nyluan emlekezic az atyarul, nyl
uan ű magárul az az, à fiurul, úiluan à vigaſztalo
ſzent lelékrűl. Az atyarul azt mondgya hog at-
tul kűldi à ſzentlelket. Magárul hog ű kűldi. A
ſzent lelékrűl hog azt kűldi. A kitűl kűldetic, àki
kuldi, es à kit kűld, harman vannac azoc ſzeme-
lyekben, harom meg maradando, es egymaſtűl
meg valaſztatot ſzemelyec. De errűl maſut le-
ſzen alkolmatosb helye beſzedet ſzaporetanunc.
Moſtan ſzollyunc arrul, mit chelekedic à vigaſz-
talo, az nyomoruſag ſzenuedő hiuekben, es ki-
ualtkeppen az hiu, es ſzorgalmatos lelki paſzto-
rokban. *Mikoron el iőuend à uigaſztalo.* Ved eſzed-
be, mint kőuetkezzenec ezec azoc vtan, mellye-
ket ez előt ſzollot vala. Meg monda, hog mikep-
pen ű ſzenuedet mierettűnc, azonkeppen à hiuek-
nec ſokat kelletic ſzenuedni ű erette, miuel hogy
nem volna nagyob à ſzolga az vrnal. Immaron
azert vtanna veti, hog hozzáioc iű à vigaſztalo
ſzent lélec, ki nem hadgya nekiec be dugatni ſza-
iokat, ſőt vgy erőſseti meg lelkeket, hog keſzec
leſznec inkab morhaiokat el hadni, magokat ve-
ſzedelem ala vetni, gyűlolſegeket, ſzidalmakat, es
halalt ſzenuedni, hog ſem mint à meg eſmért igaſ-
ságot meg tagadni. Azert hija űtet vigaſztalonac,
auagy ſzoſzollónac. Mert ielen vagon minekűnc
mikoron

Ezeknec kő-uetkezéſe, az elebbicc utan.

A ſzent lelec erőſsitőiőc à hiucknec.

mikoron boſzut, haboruſagot, es kergeteſt ſzenuedűnc ez alhatatlan vilagtul. Az mi igűnket reia veſzi, es vgy forgattya, mintha tellyeſsegel ű igye volna. Tanettya es inti à teuelygőket, vezerli es biſztattya az Iſtennec fiait, hog valami keppen el ne elsenec, igeket el ne veſzeſséc. Az Apoſtolokban latunc errűl ńiluan valo példat. Kic meg veret tetuen az iras tudoknac, es Phariſeuſoknac hagyo masábol, őruendezue meñec vala el à tanach elől, hog meltoc lettenec volna à IESVS neueiert boſzut ſzenuedni. Egyeb ieles hiſtoriakis meg mutattyac nekűnc à hiuekben, à ſzent leleknec vgyan ezen chelekedetét, mellyec kozzűl moſtan chac egy gyet beſzellec elő. Midőn az Edeſsa varasbeli tiſztarto, Valens Chaſzarnac parancholattyábol ki az Arrius eretnekséget kőuetuẽ, őldőzi vala az igaz kereſztyeneket (kic à Chriſtuſt egenlő allatunac vallottac lenni az ű ſzent attyaual), nagy ſoc ſzolgalo neppel, à ſzent Tamas eghazahoz menne, hog à hiuecket, kic imadkozni oda gyűltenec vala le vagatnaia. Iata egy ſzegeń aſzony embert, ki az ű kis fiachkaiát kęzen fogua vtanna vonſza vala, vgyan azon egyhazhoz ſietni, es hozza hiuatuán ű tet, monda neki. Bodogtalan aſzony, houa ſietſz? Amaz kedig felele. A houa egyebec ſietnec, Monda megint á tiſztarto. Nem hallottad hog mind meg ők ic azokat à kiket ot talalnac.

Az Apoſtoloknac batorſagoc. Acto: 6.

Kereſztyeni batorſagoc. Socrates lib. 4. cap. 10. Tripar: Hiſt: lib. 7. ca. 32.

Iſmet

Iſmet igy felele az aſzony ember. Hallottam, es azert ſietec, hogy énis kőſztőc talaltaſsam. De hova viſzed, vgy mond à tiſztartó, ſe kis artatlan gyermeket? Akcoron monda az aſzony ember. Hogy ezis halalt ſzenuedgyen. Ezeket latuan à tiſztarto, meg téte à chaſzarhóz, es eleibe ada, hogy kéſzec mindnaian à hit mellet meg halni, es hogy nem io volna ollyan nagy ſokaságot, egy keues időben meg ölni. Es meg engeſztele à chaſzart, es vgy menekedénec meg az Edeſseabeliec à chaſzarnac dihőſsegetűl.

Peldaia à ſzt lelec batoretaſanac.

Hiſzem elég peldaia, chac ez egy aſzony emberis, à ſzent lélec Iſten batoretasánac, ki oly batorſagos vala, hogy mind űnnen magat, mind egét lenét, kéſz volt à Chriſtus hitiert halalra adni. Mert bizony effele batorſag, nem à teſtűl vagyon ſem à vértűl, hanem à vigaztalo ſzent lélec Istentűl. Igaz tahat hogy à ſzent lélec ſzo ſzolloncz vigaſztalonc, es batoretonc minekűnc. *Az igaſſagnac lelkeket.* Igaſságnac lelkenec neueztetic à ſzent lelec, mert az emberec őnnen magoktul az idueſseges igaſságot meg nem foghattyac, hanem az Iſten nec lelke őnti be azt, mind à tanetoknac, ſmind à tanulokuac ſziuekbe. ű teſzi, hogy à tanetoc meg érchec, es à tanuloc vegyec az igaſságot. Annac okaert, kernűnc kel ezt az igaſsagnac tanetoiat, hogy

Igaſsagnac lelke à ſzent lelec.

Kérni kel à tudomannac kulchat.

hog à tudomannac kulchat meg adgya nekünc, es meg vilagosecha az mi sziueinket. Mint szent Dauid könörög vala monduan. Tiszta sziuet teremch, es igaz lelket viech en bennem Isten. Megis kel oltalmaznunc magunkat, hog tisztatalansaggal ki ne kergessüc magunkbol az Istennec lelkęt, vgy mint ki, miuel hog szent, nem lakozic à bünöc ala vettetet testben. Es ez masodic tiszti à szent Lęleknec, igassagra tanetani, meg tartani az igaz tudomant, az haborusagoknac közepibenis, es meg vilagosetani az Istennec igaz esmeretiuel az embereknec elmęieket. *Az tano bizonsagot teszen en felölem.* Ezis vgyan azon vigasztalo szent lelec Istennec tiszti, bizonsagot tenni à Christusrol, hog igaz Isten, es igaz ember, mi kiralyunc, es mi papunc. Ebben à tisztben ręszesse teszi az Apostolokatis, es à töb Prædicatorokat. Azert mondgya nekiec. *Ties bizonsagot tesztec mert eleitül fogua uelem uattoc.* A szent lelec vételęnec elötte, mely rettegöc voltanac az Apostoloc chac az egy Peternec harom izbe valo tagadasais meg mutattya. De viszontag mely erössec, es batorsagosoc lettenec legyen attul fogua, hog az Istennet lelke reiaioc szalla, meg teczic imeböl. Hog midön à papi feiedelem igy szollana nekiec. Meg parancholtuc vala ti nektec, hog à Iesus neuęben ne Prædicallanatoc, es ime be töltöttétec Hierusalemet az ti taneta-

Psam 50.

Ne kergessüc el, à sz: lelket

Non habitabit in corpore subdito peccatis

Sap. 1.

Masodic tiszti à sz: leleknec.

Harmadic tiszti.

Et vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis.

Az Apostoloknac rettegesec, es à sz: lelec uetele utan batorsagoc.

Act. 5.

neta-

netaſtokcal, es feiünkre akariatoc hozni, ennec az embernec véret, nagy batorſaggal felele neki Peter mind à többi kepęben monduan. Inkab kell Iſtennec engedni, hog ſem mint embereknec. Nemis choda hog igy ſzolla, mert nem amaz feleles Peter beſzel vala immar, à ki egy leanzo ſzauara Chriſtuſt meg tagada, hanem à menybeli atya Iſtennec lelke ſzol vala ü benne. Meg adatot volt akcoron neki az, à mit vrunc igert vala imigyen ſzoluán. En oly ſzaiat es bolcheſéget adoc nektec, melynec ellene nem alhatnac az ti ellenſegitec. Ninchen abban ſemmi ketſég, hog mindnyaian igen erötlenec vagyunc, hamar meg botrankozunc, es meg fogatkozunc à haboruſagnac ideien, kies tan torodunc az igaſságnac vallasábol, ha menyböl nem eröſsettetünc. Azert ſzüntelen illic Iſtennec eſedeznünc, hog az ü ſzent lelket hozzanc bochásſa, ki tamogáſſa az erötleneket, igazgáſſa à teuelygöket, tanécha à tudatlanokat, hog az mi id-uezetönkrül, felelem, es retteges nelkül bizonſagot tehesſünc. Harom képpen kel peniglen ü felölle tano bizonſagot tennunc.

A ſzent Lelec ſzol Peterbe

Luc. 21.

Erötlenec uagyunc mindnyaian.

A batoreto ſz: lelket kérnünc kel.

Harom kepen kel bizonſagot tenni Christus felöl

Elöſzer beſzedünkel, hogy ütet es az ü tudomanyat vallyuc, az Apoſtolokat köuetuen. Kic közzül egy azt beſzelli maga felöl, hog ü nem ſzegyenli à Chriſtuſnac Euangéliomiat. Timotheuſtis

1. Beſzedünkel.

Rom. 1.

theuſtis arra tanettya, hogy ne ſzegyenlye à Ieſus Chriſtus felől valo bizonſag tętelt. Vgyanis azt mondgya iduezetőnc, hogy űis azt fogia vallani ſzent attya előt, à ki űtet vallya emberec előt. A ki peniglẽ ůtet meg tagadgya meg tagadtatic az ű tűl leis, ſzent attyanac előtte.

2. Tim. 1.
Math. 10.

Maſodſzor, eletűnkel. Hogy az mely igaſſagot vallunc, azt eletűnkelis meg bizonechuc, meg felellyen à mi eletűnc tudomanyunknac. A Ieſus Chriſtuſnac kęnńat vgy viſellyűc mindenkoron à mi teſtűnkben, hogy à Ieſuſnac ęleteis meg ielenny: c à mi teſtűnkben. Nem elęg mondanunc hogy à Ieſuſnac tanetűani, es tanoi vagyunc, hanem ſzűkſeg hogy az, vgyan valoba meg teſsec mi raitunc, meg mutaſsuc mit tanultunc ű tűle.

2. Eletűnkel.

2. Cor: 4.

Harmadſzor, Haboruknac, es kęnoknac ſzenuedeſeuel, hogy azert az ű tudomanyaert, mellyet vallunc, eletűnketis kéſzec legyűnc adni. Ez okaert neueztetnec Martyroknac, az az, bizonſagoknac azoc, à kic Chriſtuſert vęreket ki ontottac. Mint ám ſzent Iſtuan, kirűl ſzent Pal imigen ſzolla. Vram Iſten, midőn az te Martyrodnac Iſtuannac vęre ki ontatnéc, enis ot alloc vala, es az ű halalába reſzes valec. Es ſzent Ianoſnac Iataſirul iratot kőnyuebe, à kic Chriſtuſert ſzenuednec, mondattatuac à Ieſus Chriſtuſnac bizonſagat viſelni.

3. Szenuedeſſel.

Martyroknac neueztétnec à kic ſzenuednec.

Act. 22.

Apoc. 12.

Maſodic

Botrankozás nac magyarazattya.

Masodic része.

hæc locutus sum vobis, ut nō scandalizemini.

EZeket ſzollam tinektec, bogy meg ne botrankozzatoc. Az az, meg ne rettenietec feltetekbe es az ôldôzeſèknec ſanarusaga miat el ne ſzakadgyatoc Istentûl, à hitet meg ne tagadgyatoc. Es leg ottan meg ielenti aztis menit es mely ſokat kellene è vilag ſzerent à hiueknec ſzenuedniec.

A Hiueknec ket fele nyaualyaioc.

Két féle náualyat mond peniglen hoǵ fognánac ſzenuedni. Elſôt ſzidalmat, máſt bûntetéſt auagként. A ſzidalomrul mondgya imezt. *Gyülekezet kiuûl uetnec titeket.* Ki rekeſztnec kôzzûlôc, vǵ mint Istenteleneket, hamiſſakat, es ollyakat, hoǵ nẽ erdẽlençtec chac aztis, hoǵ û vellec valami kilſô tarſalkodaſtoc leñe. Mely dolog méǵ akcorõ meg tôrténec, midôn Chriſtus è vilagõ vala. Mert el vęgeſztec vala á Sidoc, hoǵ valaki ûtet Meſiaſnac vallanáia leñi, á Sinagogabol ki rekeſztetnejęc. Ez ielẽ valo idôkbè kedig añéra meg tôrtent, hoǵ nẽ kilômbẽ tartatnac à hiuec è vilagtul, mint è vilagnac mosléka, es mindeneknec ſzemete. Ingẽ ſem ſzamlállyac ûket à kereſztyenec kôzibe, hanem baluańozoknac hiuattatnac à dôlyfôs nẽ igaz kereſztyenectûl. Chacebbe è varasbanis im nem regen, mind tanachbol, mind egeb tiſzt tartásbol, egy nehaí alnoc embereknec practikaioc altal, ki rekeſztetènec azoc à maǵaroc es vén

A Hiueknec ket fele nyaualyaioc.

A Hiueknec ſzidalmaztataſoc.

Ioan. 9.

1. Cor. 4.

iam-

iamboroc, mellyec à Baal előt terdet nem akará-
nac haitani, es ű helyekbe ollyac irattatánac be, 2. Cor. 6.
à kic eggyűt vonſzac amazokcal az hamiſsag-
nac igaiat. A kęnrűl imigyen ſzól vrunc. *El iű az* A hiueknec
idő, midőn ualaki meg ől titeket, uéli hogy ſzolgalatot kénnyoc.
teſzen Iſtennec. Nem mindenkoron elegednec
meg à hitetlenec azzal, hoǵ ſzidalmazzac az Iſ-
tennec ſzolgait, hanem à hol lehet, es modot ta-
lalnac benne, megis ölic űket. Szent Petert es Euſe: lib: 2.
ſzent Andraſt meg feſzętec. Szent Bertalant ele- cap: 25. Ecc:
uenen meg nyuzac. A töb apoſtolokatis kegyet- hiſt: Niceph:
len kénokcal illetec es vegezec ki è vilagbol. lib: 2. cap: 39
Szent Pal űnnen maga elő ſzamlal egy falkat a-
zokban, mellyeket ſzenuedet à Chriſtus neue
mellet. Enis, vgymond, à Chriſtus ſzolgaia va- 2. Corint. 11.
gyoc, nagy ſoc munkalkodaſokban, faratſagok- Sz: Palnac
ban, veréſégekben, fogſagokban, halalos veſze- ſzenuedéſi.
delmekben. A Sidóktul ötſzer meg verettettem,
egy egy heian neǵuen chapaſt ſzenuedęn. Ha-
romſor veſzőztettem meg. Egyſzer meg kő-
ueztettem. Vtaimnac iaraſiban gyakorta veſze-
delmekbe voltam, toluaioc között valo veſzedel-
mekben. Poganoc között valo veſzedelmekben.
A hamis attyafiac között valo veſzedelmekben.
Vegezetre mint az hiſtoriakban oluaſſuc, Nero Euſe: ut ſupra
Chaſzar feiet vętete ű neki. Az régi Prophetak-
rol kedig, ime mi modon emlekezic vgyan azon A Prophetak-
nac ſzenuedé-
ſec.

ſzent Pal. Nemellyeket ű kőzzűlőc faggattanac, Nemellyec chufolásokat es oſtorozásokat ſzenuettenec, ennec fölőtte fogságokat es tőmlőczőket. Meg kőueztettenec, vagdaltattanac, keſertettenec, feǵuerrel le vagatua holtanac meg, mindenektűl el hagyatac, es ńomorettattac, es ſanyargattattac. Euſebiuſnál choda dolog minemű ſzőrnyu kenokat, es rettenetes kegyetlen halalt oluaſſuc hoǵ ſzenuettenec à kereſztyenec. Kic kőzzűl à ſoc vereſégnec, fogságnac, es teſteknec ſzaggatásanac vtanna, nemellyec tűzbe, nemellyec à tengerbe uettettenec. Nemellyeknec feieket vőttec, nemellyeket ehel őltenec meg, nemellyeket laboknal fogua akaſztottanac fel. Nehol az erdőn két fiatal fát egybe haitottanac, es valamely ſzent iamboroknac eǵic labat eǵikhez, maſikat maſikhoz kőtőttec. Oſzton hertelenſeggel el ſzalaſztuan à fakat, vgy ſzakaſztattac kette űket. Kiłőmb kiłőmb fele vij kęnokat gondoltanac az hiueknec ǵotrelmekre à hitetlenec, akarkinekis ſzabad volt űket kenzani, es meg őlni. Illyen nehez kereſztet viſeltenec à regi ſzent iamboroc, es illyen kegyetlenűl bantanac ű vellec è vilagi gonoſz dihősködő népec.

Eccle. Hiſto. lib: 8. cap: 8. 9. 10.

A régi kereſztyenek nec ſzenuedeſſec.

De miert hoǵ à hiueknec kereſztirűl emlekezęnc, laſſuc meg rőuideden, mi legyen az, hany féle, es minemű okai legyenec. A kereſzt ſemmi

A hiueknec kereſzti mi legyen.

nem

nem egyeb hanem oly nómoruság, kit è vilag szerent az anaszentegházsnac tagiai szenuednec. Negy fele peniglen.

Negy féle à kereszt.

Elsö, testi es lelki keserüség es gyötrelem, kiuel kesergettetnec, es gyotretnec az Istennec fiai, Neha kár vallas miat, mint Iob, kinec minden iószága egy napon el vesze tülle. Neha gyermekeknec auagy io barattyoknac halalan bankodván, mint Iacob patriarcha, ki nagy keserues siraft tön haluan hogy fiat Iosephet à több fiainac mondása ként, à fene vad meg zaggatta volna. Auagy betegségnec, ehségnec, mezetelenségnec, szegenségnec miatta, mint Lazar, ki fekelyekcel rakua léuen ehezic vala á gazdag embernec aitaia elöt, es chac á morsalekokat sem adgya vala senki ü neki. Neha tömlöczözes, es fogsag miat. Mint Iosep, ki soc ideig üle à tömlöczbe, minden vétke es érdeme nelkül. Es egyeb rendbeli soc epétis kostolnac szüntelen az anaszentegházsnac tagiai mind addiglan, még ki nem menekednec é gonosz vilagnac fogsagából.

1. Lelki es testi gyötrelem.

Iob. 1.

Gen. 37.

Luc. 16.

Gene. 39. 40

Masodic féle kereszt, à testnec es à lelknec egymasközöt, es egymas ellen valo tusakodása. Mert azt mondgya szent Pal, hogy à test à lelec ellen valo dolgokat kęuan. Es neha megis gyözi à lelket. Mint szent Dauidban, lat-

2. A testnec à à lélec ellen ualo tusakodása.

Gal. 5.

2. Reg. 11

tyuc, ki meg győzettetuen á teſtnec gonoſz kęuanſagitul, az ondoc gilkoſſagnac es parazſnaságnac bűneben eſéc. Es ha az ſzent Lelec Iſten á Prophetánac altala meg nem ſzollettya, es meg nem feddeti vala ũtet, talam ő rőkce el veſzet volna. Efféle kereſzt alat ńeg, es kialt vala ſzent Pal monduán. Bodogtalan ember vagyoc én. Valyon ki ſzabadét meg engemet è halálnac teſteből? Az Iſtennec kedue, á Ieſus Chriſtus altal.

Rom. 7. Infelix ego homo: qs me liberabit de corpore mortis huius. Grā dei. & Jesū Xpm.

3. Az hiuatalnac terhe. A Piſpekſeg terhes. 5.

Harmadic kereſzti á hiueknec, kinec kinec mind az ű hiuatallyanac terhe. A Piſpőkſeg es minden rendbeli lelki paſztorság, mely terhes es mely nehez dolog legyen, meg ielenti ſzent Pal, midőn elő ſzamlallya minemű nec kel lenni, á iambor Piſpőknec. Mert bizoń ara, eleget tenni mind azoknac á dolgoknac, mellyeket kęuan á Piſpőkben meg talaltatni, eleg nehez tereh. Es chac ő nnen maganakis ſzent Palnac, mely nagy es kemeny kereſzt lőt legyen az. apoſtolságnac viſeléſe, egy nehạny helen beuſeggel elő beſzęlli.

1. Tim. 3.

2. Cor: 11.

Ez uilagi tiſztek terhes uolta. Cheledes emberek nec gongyoc.

Ez vilagi feiedelmeknekis es biraknac elęg gonyoc vagyon, eleget kel tűrniec es ſzenuedniec hiuatallyoc mellet. A cheledes embereknec azonképpen, gyermekeknec, hazoc nepénec gond viſeléſe, tanetáſa, oktatáſa, gyakorta ſoc but, banat ot, es haboruſagot hoz. Rőuid beſzęddel, ninchen oly ala valo rend az ańaſzenteg hazban, ki

kereſzt

kereſzt nelkűl lehetne è vilag ſzerent.

Negyedic kereſzt, á bűnnec buntetęſe. Ennec peldaiat latod Dauidban. Kit az Vrias feleſegeiert, meg bűntete es meg keſergete Iſten, reia bochata tulaidon fiat Abſolont, ki orſzagàbol kikergete űtet, es agyat meg ſzeplőſete. Ninchen ſenki bűn nelkűl, nem lehet azert à bűnnec bűnteteſe nelkűlis. 4. A bűnnec bűntetéſe. 2. Reg. 12. 16.

A kereſztnec oka két fele: Egy à ki bennűnc vagyon, mas à ki kiuűlűnc. Bennűnc vagyon à bűn, mellyet à kereſztnec es haboruſágnac altala irtogat es tiſztét ki belőlűnc Iſten. Kiuűlűnc vagyon az Meſsias ſarka vtan olalkodo ördög, ki ingerl minket minden gonoſra, es kiſztet, hogy el ſzakaſzon Iſtenunktűl, es nem chac idő ſzerent, hanem örökce valo náualyakbais eichen. Azonkeppen az ördögnec tagiai à hitetlenec, kic ellenkednec az anáſzenteghazzal, őldőzic es haborgattyac az ű fiait. De vallyon mi oka annac, hogy az Iſtentelen emberec, illyen igen dihőskődnec az hiuec ellen, ellenzic kergetic es őlic űket? Meg mondgya ennec okat az mi vrunc. *Es ezeket miuelic ti ueletec mert nem eſmeric az atyat, ſem engemet.* Űc azt beſzellic vgyan, hogy io végre miuelic, mintha az Iſtennec boſzuiat allanaiac meg mi raitunc, es ennec okaert, nem chac bűnt nem vallanánac benne, hanem még Iſtennec kedues

A kereſztnec oka két féle. Bennűnc ualo oka. Kiuűlűnc ualo oka. Gen. 3.

Miert dihőskődnec az Iſtentelnec az hiuec ellen.

Q 3 dolgo-

dolgotis chelekednénec. *Azt uelic* vgmond Chriſtus, *hogy Iſtennec ſzolgalatot teſznec.* Ollyan vala ſzent Palis, minec elõtte meg tért volna. A mint ũnnen maga beſzelli monduán. Hallottatoc regenten mikeppen viſeltem ęletemet à Sido tõrueneben. Hog fõlõtte igen haborgatom vala az Iſtennec eghazat, es puſztetõm vala azt, midõn ſzorgalmatoſſaggal ragaſzkottam volna à ſzerzeſekhez, mellyeket meg tanoltam vala az apamtul. A Sidokrolis azt mondgya, hog Iſtenhez valo buzgoſagoc vagyon, de nem tudomany ſzerent. Latodé, hog ſzent Palnac vgy teczic vala akcor, mintha io dolgot chelekedneiec, haborgatuan à kereſztyeneket, miuel hog lattya vala ũket nem iarni az ũ eleitũl rendeltetet ſzerzeſec vtan. Azonkeppen à Sidokis az Iſtenhez valo buzgoságot vetic vala okaul az ũ vakſagoknac. Azert mondgyac vala ſzent Iſtuanrol, midõn ũtét à tanachba vittec volna, hog nem ſzũneiec meg à ſzent hely ellen, es à tõrueny ellẽ ſzolani. Es vęgreis vgy kõuezec meg ũtet mint karomlot. Mind az altal más óka vagyon az ũ gonoſſagoknac. Tudni illic, ez, hog ſem az atya Iſtent nem eſmeric, ſem az ũ ſzent fiat à Chriſtuſt. A temérdec tudatlanſag óka minden kegyetlenſegeknẽc. Ha eſmerneiec Iſteneket, ha oly hitec volna Iſtenben, à minemũnec kellene lenni, eſmerneiec az

Gal. 1. *Szent Palnac régi kegyetlenſége.*

Rom. 10.

Act. 6.

Tudatlanſág óka, à dihõsködéſnec.

iec az Istennec fiaitis, es nem alęthan ũket Isten ellenseginec lenni, nem haborgatnaiac. De miuel hogy oly velekedesec vagyon Isten felől, mely nem igaz hit, es nem igaz Isteni esmèret, ollyat alętnac Isteni tiszteletnec lenni, à mi nem az, azokat à kic nem kõuetic az ũ vakságokat gyũlõlic, es gyũlõluen haborgattyac. Oly tudatlanság peniglen ez, ki nem chac mentséget nem szerez itelet napian ũ nekiec, hanem inkab õregbeti karhozattyokat. Mert mikeppen nem mondhattya hogy nẽ ũ magátul eset volna szęrelme, es nẽ vetheti masra okat naualyaianac à ki szem be hunua iaruã, meg ũtkõzic meg tõri orrát es homlokat, azonképpẽ nẽ mentheti magát az, es Istent nem vadolhattya, mintha ũ tũlle volna vakságának óka, à ki még lem lattya houa kellyẽ menni az Euangeliomnac fęnies vilagossagánal. Vilag ſag iõt ez vilagra, es inkab szeretec az emberec à sõtetséget hogy nem mint à vilagossagot. Tulaidonába iõue â Christus, es az õuei nem fogadac. Sõt sokan imezt mondottac, mondgyac mostanis ũ neki. Tauozzal mi tũllũnc, à te vtaidnac tudomańat nẽ akarsiuc. Nem choda tahat ha tudatlan à ki nem akar tanulni, ha vac à ki nem akar latni, es az õrõc karhozatnac tõrébe, tulaidon vetke miat akad, vala ki nem élaz Euangeliomnac uilagossagáual, hanẽ zabad akarattyabol valaszttya maganac à temérdec sõtetséget.

A tudatlanság mentséget nem hoz.

Similе

Lux venit in mundum &c. Joan. 3.

Harmadic Reſze.

Sed hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini quia ego dixi vobis.

DE èzeket ſzollottam nektec, *hogy midõn el iõuend az orã, meg emlekezzetec azokrol, hogy en meg mondottam tinektec*: Az Huſuet vtan valo harmadic Vaſarnapi prædicatioban, igaz eleget ſzollottãm, mind okairul az hiueknec haboruſaginac, mind à vigaſztalaſokrul, mellyekcel ſzũkſeg à nyomoruſagoknac ideien vigaſztalnunc magunkat, azert nem akartam ma, vionnan minden okait elõ ſzamlalnom az anyaſzentegyhaz kereſztinec: Nem akaroc à vigaſztalaſokbanis tõbbet imez egynel elõ hoznom. Nagy vigaſztalas minekũnc az hogy meg mondotta még regentẽ Chriſtus, hogy ezec igy leſznec, es hogy nem az mi gonoſsaginkért kergetnec minket az Iſtentelenec, hanem azert, hogy Iſtent nem eſmeric. Erdemlyũc vgyan mi Iſtentũl à bũntetèſt, es méltan ſzenuedũnc mindent valamit ſzenuedũnc, de ezektũl ſemmit nem erdemlũnc, mert ũ ellenec ſemmit nem vétettũnc: hanem à Chriſtuſt kit nem eſmérnec kergetic mi bennũnc. Kit ha meg gondolunc, az io lelki eſmeret vigaſztal minket belõle. Miuel hogy én valaſztottalac titeket ez vilagbol, azert gyũlõl titeket è vilag, azt mondga nekũnc iduezetõnc. Szẽt Peteris latode miuel vigaſztal minket, Bodogoc vattoc ha ſzidalmaſztattoc à Chriſtus neueiert.

Vigaſztalas à kereſztelen.

A Chriſtuſt kergetic bennũnc à hitetlenec.

Ioan. 15.

1. Pet: 2

Oerũllyũnc

Oerűlyűnc azert es vigadgyunc, hogy ſzenuedűnc valamit è vilagon, tuduan hog menyorſzagban beuſeges iutalom adatic nekűnc érette. Velűnc vagyon it è fődőnis à vigaſztalo ſzent lelec, ki meg nem hagy minket fogyatkoznunc ſemminemű haboruinkban. Matth: 5.

e

PINKOSD NAPIA.

Ez mai Euangeliomot ſzent Ianos irta meg, azű Euangeliomianac. XIIII. reſzeben. Mellyet bőtű ſzerent imigyen magyarazbatunc meg.

AZ időben, Monda Ieſus azű tanetuanyinac. Ha kiemgemet ſzeret, az en beſzedemet meg tartya, Es az en atyam ſzereti űtet, es ű hozzaia iőuűnc, es lakohelyt ſzőrzűnc nala. A kiengemet nem ſzeret, az en beſzedemet nem tartya meg. Es à beſzed, mellyet hallatoc, nem enyim, hanem azè, â kiengemet el küldet, az atyae. Ezeket ſzoltam tinektec

nálatoc leuen. Ama uigazſtalo kedig, á ſzent Lelec, kit el kùld az Atya en neuembe, az meg tanet titeket mindenekre, Es ezetekbe iuttat mindeneket ualamellyeket mondottam nektec. Bekeſeget hagyoc tinektec. Az en bekeſegemet hagyom nektec. Nem ugy adoc en tinektec, mint ez uiláq ád. Meg ne haborogyec á ti ſzìuetec, meg ſe rettennyen. Hallottátoc hogy en meg mondottam tinektec. El megyec, es meg terec hozzátoc. Ha engemet ſzeretnetec, bizonyara ôrùlnetec, hogy ezt mondottam, el megyec az Atyamhoz: Mert az Atya en nálamnal nagyob. Es moſt meg mondottam nektec, minec elôtte meg legyen, hogy nikor meg leend, hidgyetec. Nẽ ſzóloc ennec utanna ſokat tiueletec. Mert el iût ez uilagnac feiedelme: De nem talál en bennem ſemmit. De hogy meg eſmerie ez uilag, hogy ſzeretem az Atyat, ámikeppen kedig parancholta ennekem az Atya ugy chelekedem.

Az o tôrueni Pinkôsdnec harom oka.

Arom ókbol ſzerzette volt Iſten az ô tôrueńben à pinkôsd napiat. Elſô oka ez volt, hoǵ emlekeztette volna az Iſrael fiait az ô tôrueńnec ki adasárul, mely az naplôt volt regenten à Syna hegén, rettenetes nag ſoc villamaſokban, meń dôrgeſekben, chattagaſokbã es trombita zôngeſekben. Maſodic oka inez volt, hoǵ akcoron az Iſraelnec fiai vîj buza keńeret vit-

ret vittenec volna fel à templomba, miert hogy è taiba volt ű nalloc az aratas, es aual ielentettec volna, hogy Istentűl tartanáiac az ű földöknec termekenséget es gyűmölchet, es hala adoc akarnánac lenni ű szẽt felségénec mindẽ hozzaioc valo io tetemenről. Harmadic hogy az akcorbeli Pinkösd az vij törueńbe következendő Pinkösdnec peldaia lőt volna.

Mi peniglẽ kereszztyenec, à végre tartyuc meg è Pinkösd napiat, hogy meg emlekezzűnc az aldot naprul, miđn à mi vrunc Iesus Christus, eleget téuen az ű igiretinec, tűzes nyelueknec kepébẽ az ű szent attyatul el bochatta, es az apostolokra kiönte à szẽt Lelket. Mert mélto dolog mind errűl s-mind egéb io tetemenről Istennec, emlekezetet tennűc, hogy minden iambor hiuec erchęc vrunknac mi hozzanc valo io voltat, es halat adganac neki rulla.

Az mi Pinkösdünknec oka.

Pinkösdnec neuezzűc kedig ezt ez inepet, követuẽ à menire követheti à kősség, à Görög szónac zöngését. Görögűl Pentecosti neue, ki annit teszen, mint ötuenedic. Mert mikeppẽ hogy az Sido Husuetnec es az Husueti baránnac első meg ętelenec vtanna, ötuenedic napon adatec ki, es nagy soc chodakcal meg erősetettec az ô törueń, azonképpen az igaz Husuetnec, az az, az meg öletet Isten baraniánac Iesus Christusnac fel tamadása-

Pinkösdnec miert hiuattatic ez innep.

maʃáʃa vtan, ŏtuenedic napon erŏſsete es pechetlẽ meg az atya Iſten, az ű ſzent fianac Euangeliomiat, ſzent leleknec illyen nyiluan valo el bochatasáual. Ezt ez Euangeliomot, nem egyebert oluaſsuc ma, hanem azert, hogy à ſzent lelec Iſten igeretetic benne. Mely igeret mellet, ſoc egyeb ſzép tanulſagokatis foglal magaban, de mi azoc kŏzzűl moſt chac harmat hozűnc elŏ.

Ez Euangeliomot miert oluaſsuc ma.

Az elſŏ leſzen, à hitnec es Iſtenhez valo ſzeretetnec ielerűl, mely az Iſten igeienec meg tartáſa: Es annac gyűmolcherűl.

Maſodic, à ſzent lelec Iſtenrűl.

Harmadic à bekeſegrűl, mellyet Chriſtus iger az ŏueinec.

Elſŏ Tanulſag.

A hitnec es Iſteni ſzeretetnec iele, az Iſten igeienec meg tartaſa.

HA *ki engemet ſzeret, az en beſzedemet meg tartya.* Ezec az igec, à hitnec es Iſteni ſzeretetnec igaz ielet adgyac elonkbe. Lattyuc az emberek nec ſzokaſokat, hogy valakit űc nem ſzeretnec, annac még beſzedet ſem ŏrŏmeſt halgattyac. De à kit keduellenec, nagy gyonyorűſeggel halgattyac annac ſzauat. Azon modon ha ki Iſtent ſzereti, bizonyara ŏrŏmeſt adgya fűleit az Iſten igeiẽnec halgatasára, es ahoz vgy ragaſzkodic, hogy ſzabadon mondhattya azt, à mit ſzent Dauid mond vala. Az en ſziuenben el reitettem à te beſzedet

Pſal: 118.

det, hogy ne vetkezzem te ellened. Ennec okaert à mi Istenhez valo szerelmünknec tiszti, es iele ez, ha halgattyuc es meg tartyuc az ü beszedet. Amaz ü mondása szerent. A kinel vannac az én parancholatim, es meg tartya azokat, az à ki szeret engemet. Meg tartatic peniglen az Istennec beszede à hit altal: hogy higgyünc az Euãgeliomnac. El higgyüc hogy ollyatan minekunc à Christus, à minemünec mondgya ütet lenni az Euangeliom. Igazetonc, meg valtonc, iduezetönc. Touabba chelekedettel: hogy az Istennec igeiehez, es akaratyahoz szabiuc az mi akaratunkat es chelekedetün ket, az hitből gyümölchöt teremchünc. Micho da gümölchöt? Isteni felelmet, szeretetet es tyszteletet. Eletnec artatlanságat. Atyafiui szeretetet. Az mi hiuatalunkba Istennec tiszteſsegére valo el iaráſt. Vegezétre bekeſséges sziuet, es bekeſseggel valo szenuedéſt, mely ekeſsége mind à töb ioszagos chelekedeteknec, es az kereſzt alat Isten akaratyahoz valo engedelmeſseg. A ki én tanetuanyom akar lenni, vgy mond Christus, vegye fel kereſztet, es kövesen engemet. Ez az Isten igeienec meg tartaſa, mellyből à leleknec idueſsége, es az öröc elet következic, vrunknac imillyen mondása kènt. A ki hiend es meg kereſztelkedic idueziil. Ha be akarſz az életbe menni, tarch meg à parancholatokat. Ezt miueld es élſz. A ki ezeket meg miuelendi, él azokban. De

Mint tartatic meg az Istennec beſszedc.

Marc: 16. *Matth:* 19. *Luc:* 10. 18.

Az Iſten igeie meg tartaſánac haſznai. 1. Az atya Iſtennec ſzerelme.

De minemű gűmőlchi vannac az Iſten igeigenec meg tartasánac, es mi haſznát veſzic annac az emberec? Elſő gűmőlche auagy haſzna ez, hogy az atya Iſten viſzontag ſzereti azt, à ki az ű fiánac beſzedet meg tartya. Arrul mondgya Chriſtus. Az *en atyamis ſzereti ütet.* Mely dologgal nagyob, es beuſegesb io, nem történhetneiec embernec. Dauid imigyen kőnyőrőg vala Iſtennec. Ne fordech el à te orczadat en tűlem, es ne tauozzal

Pſal: 26.

Luc. 23.

el haragodban à te ſzolgadtul. Amaz latoris, ſem mit egyebet nem kér vala iduezetőnktűl, hanem chac azt, hogy meg emlekezneiec felőle az ű orſzagában. Sokkal nagyob ezeknel, az Iſtentűl ſzeretet tetni. Mert valakit az Iſten ſzeret, azt ſoc, auagy inkab mindenfele ioc kőuetic, mikeppen ingyen maid nyiluabban meg ertitec.

2. A ſzent haromſag hozzanc iű.

Maſodic gyűmőlche imez, Hogy az Iſtennec ſzerelme, es az ű beſzedinec meg tartáſa, azt miueli, hogy az atya, fiu, es ſzent lelec hozzanc iű nec minden aiandekiual, es mi bennűnc lakoznac. *ű hozza megyűnc, ugy mond urunc, es ű nalla lakodalmat ſzerzűnc.* Nagy tiſzteſségnec tartanad te ſzegeny egy igyu kereſztyen, ha kiraly te hozzad menne, es tegedet meg latogatna, de ſokkal nagyob tiſzteſség ez minekűnc, hogy az Iſten mi hozzanc iű. Mert valakihez Iſten megyen, azt ű ſzent felſege templomáua, es mindennemű iauaiba reſzeſsé teſzi.

ſzi. Mely dologrul ſzent Pal eggyűt imigyen ir, 1, Cor. 6.
Nem tudgyatoke, hogy à ti tagaitoc, à ti bennetec
lakozo ſzent leleknec temploma, kit Iſtentűl vőt-
tetec, es nem ti magatoke vattoc? Mert nagy ar-
ron vőtettetec meg. Dichőetſetec tahat à ti teſte-
tekben az Iſtent. Megint maſut. Ti az elő Iſten- 2. Cor. 6.
nec temploma vattoc, mikeppen az Iſten mondot
ta. ű bennec lakozom es köztőc iaroc, es ű Iſtenec Leu: 26.
leſzec, ſ-űc én népem. Nem choda azert hogy még
az igen ſzűkölkődő kereſztyenekrűl is azt beſzel-
li vgyan azon ſzent Pal, hogy noha ſemmiec nin- 2, Cor. 9.
chen, de azert vgyan mindeneket birnac. Mert Sap. 7.
az ű beleiec iőuő ſzent haromſaggal, minden io iű
hozzaioc. De ki tudnaia elő ſzamlalni az Iſten
beſzede meg tartasának minden gyűmölchit, es
haſznait? es mely draga dolog legyen, az Iſtennec
mi bennűnc valo lakozaſa? Azert ingyen ſe ige-
kezzűnc azt mindenestűl fogua meg mondani, à
mit az emberi nyelu ki nem ielenthet, hanem en-
nec béket haguan, iarulyunc à prædicationac ma-
ſodic reſzehez.

Masodic Tanulſag.

A Vigaſztalo kedig, à ſzent lelec kit el kuld az àtyà
en neuembe. It igeri à ſzent lélec Iſtent az anya-
ſzentegyhaznac. Kirűl miert hogy gyakorta ſzok-
tunc emlekezni, laſsuc meg mi allat legyen.

A ſzent

Michoda à ſzent Lelec.

A ſzent lelec, à ſzent haromságban harmadic ſzemely, ki az atyatul es à fiutul ſzarmazuan, egy allatu őrőkce valo, es mindenhato Iſten, egy arantis imadtatic es dicſőettetic ű vellec. Ezekrűl kereſſűnc bizonſagot rend ſzerent à ſzent irásbol.

A ſzent Lelec kilűmb ſzemely az atyatul es fiutul.

Leg előſzőr, hogy à ſzent lelec meg marado, es az atyatul ſ-à fiutul meg valaſztatot ſzemely legyen, az az más ſzemely, nem azon à ki az atya auagy à fiu, vrunc Chriſtus bizonettya az ű tulaidon ſzaiaual ſzent Ianoſnal. E mai Euangeliomban imigyen ſzól felőle. A vigaſztalo ſzent lelec, kit el kűld az atya en neuembe. It meg valaſztya űtet mind az atyatul ſ-mind az ű tulaidon ſzemelyétűl. Mert az atyarul azt mondgya hogy kűldő ſzemely, az az, oly à ki kűldi à ſzent lelket, ű maga felől hogy ű neueben, az az ű errette az ű erdeme altal kűldi az atya à lelket. A ſzent lelekrűl hogy kűldetic. A kűldő egy, à ki neuében kűldi az más, A kit kűld az harmadic ſzemély. Egyeb űtis mindenkoron vgy emlekezic à ſzent lelekrűl, hogy nyiluan ielenti űtet ſzemelynec, es oly ſzemelynec lenni à ki az atyatul, es ű tűlle meg valaſztatic. Kerem, vgymond, atyamat, es más vigaſztalot ád tinektec. Midőn el iőuend à vigaztalo, kit én kűldőc nektec atyamtul. Touabba azis igaz, hogy à ſzent lelec az atyatul, es à fiutul ſzarmazic. Vgy mint kirűl imigyen ſzol à Chriſtus. Ki az én atyamtul

Iohan.14. Ioan.15.

A Sz. lelec az atyatul es fiutul ſzarmazic.

atyamtul ſzarmazic. Holot hallod az atyatul ſzarmazàſat. Maſut peniglen ielentuen hogy ũ tũlleis ſzarmazneiec, az Apoſtolokra léhe es mon da, vegyetec à ſzent lelket. Szent Palis á Chriſtus lelkenec neuezi ũtet, monduan. El bochatta Iſten az ũ fianac lelket à ti ſziuetekbe. Kit nem mon- dana, ha vgy mint tulaidon lelke, Chriſtuſtul nem ſzarmazneiec. Es ez à ſzent lęleknec kiualtkep- pen valo tulaidonsága, mely altal meg valaſztatic az attyatul, es à fiutul. Hoǵ, ſzarmazic, mert ſem az atyarul, ki nemzi az ũ fiat, ſem à fiurul, ki nem- zetic az atyatul nem mondatic ez, hoǵ ſzarmaz- neiec, hanem tulaidon chac à ſzent lelekrũl. Har- madic ſzemelynec kedig azert mondatic, hoǵ az Chriſtus ſzoluan à kereſztségrũl, vgy rendelé à harom ſzemelynec neueket, hoǵ à ſzent leleknec harmadic helt ada, monduan, Kereſztellyetec atya nac, es fiunac, es ſzent leleknec neueben. Abban ſem ketelkedhetic, valaki à ſzent iraſt oluaſsa, hoǵ az atyaual, es à fiuual, egy allatu ſzemely. Mert ſzent Ianos igen nyiluan mondgya az Iſtenſegnec harom ſzemelyerũl, hoǵ à harom egy. Bizonſa- got teſzen errũl Ioelnel ũnnen magais az Iſten. Ki ontoc vgymond az en lelkembõl minden teſtre, ũ lelkénec neuezi à ſzent lelket, tahat az ũ allat- tyabol es termeſzetibõl vagón. Ezen okbol mõd- gya ſzent Palis ũtet az atyanac es fiunac lelkenec lenni.

1. Ioh. 15.
Iohan. 20.
Gal. 4.

A ſzent le- leknec tulai- donſaga, ſzar mazni.

Harmadic ſzemely.

Matth. 28.

Az atyaual es fiuual egy allatu.

1. Ioh. 5.
Ioel. 2.

Annac fŏlŏtte, ſoc keppen meg bizońęttatic az Iſtennec igeięből, hoǵ az atyahoz, es fiuhoz egénlŏ ŏrŏc, es mindenhato Iſten. Vgy mint kit az iras, egy altallyaba Iſtennec neuez. Szent Peter azt mŏdá, hoǵ Ananias à ſzent lęleknec hazudot vol na, es leg ottan vtanna vete imeztis, nem embereknec hazuttal hanem Iſtennec. Hallode hoǵ à ſzent lelket, kinec az lopo Ananias hazuda, Iſtennec neuezi. Touabba, à teremtęs, mely chac az egy Iſten chelekedete, tulaidonettatic à ſzent lelknekis. Moyſes iria, hoǵ à teremteskoron, az vrnac lelke, à vizeken leueg vala, auagy, à vizeket ŭli es kŏlti, az az, teremti vala. Szent Dauidis azt mondgya, hoǵ az Iſtennec igeieuel erŏſſettettenec meg az egec, es az ŭ ſzaianac lelkęuel minden ereiec. Szent Iob megint igy ſzól maga felŏl. Az vrnac lelke teremtet engemet. Még azis chac az egy ŏrŏc Iſtennec termezetihez illic, hoǵ mindenŭt ielen lehęſſen. Mellyet miuel hoǵ az iras à ſzent lelknekis tulaidonet, chac abbolis meg teczic, hoǵ ŏrŏc es mindenhato Iſten. Szent Dauid mondgya vala Iſtennec. Houa menńec à tė lelked elŏt, es houa fuſſac à te orczad elŏt? Ha fel menendec à menńbe, te ot vagy, ha ala ſzallandoc pokolra, ottis ielen vagy. Ha ſzarnyam kelend, es à tengeren tul rŏpŭlendec, ottis meg talal engemet à te kezed, &c. Imhol mikeppen ielengeti, hoǵ az Iſtennec lelke elŏt ſohoua nem ſzaladhat, mert az minde-

Az atyahoz, es fiuhoz egy enlŏ.

Egy altallyaba ıſten. Actoz 5.

Teremtŏ à ſz: lelec. Gene. 1.

Pſal: 33.

Iob. 33.

Mindenŭt ielen uagyon. Pſalm. 138.

mindenűt ielen lęuen, mindenűt meg talalnaia űtet. Mégis tőb bizonyetaſi vannac ennec á mit mondanc. A tőbi kőzőt egíc ez, hogý mondatic à ſzent lelec az emberekbe lakni, es à kikben lakic azoc Iſtennec templománac neueztetnec. Nem tudgyatoke (vgy mond ſzent Pal) hogý Iſteñec temploma vattoc ti, es à ſz: lelec lakic ti bennetec? Imezis az, hogý tulaidonettatic neki, à meg igazetas, meg ſzenteles, vionnan nemzes, auagý ſzűles. Vgán azon ſz: Palnac tanetáſa ſzerent, ki imigén ir à Corintus beliecnec. Meg moſogattattatoc, meg ſzenteltettetec, meg igazultattatoc, à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac neuęben, es à mi Iſtenűnknec lelke altal. De elegerős es meg czafolhatatlã bizonsága à ſz: leleknec az atyahoz, es fiuhoz egénlő Iſtẽſegénec chac ezis, hogý ſzinten vgý paranchol Chriſtus kereſztelni az ű neuębẽ, mint az atya Iſteñec, es à fiunac neuebẽ.

Vegezetre ebből is meg teczic vgán azon dolog, hogý à ſz: lęlec, egy arant imadtatic, es hiuattatic ſegętſegűl az atyaual, es à fiuual. Mikeppen Arius ellen, es minden egéb fele eretnekec ellen, melyec à ſzent lęleknec őrőkce valo Iſtenſeget tagadgyac, vallya az Niceabeli Conciliom, hogý ű az atyaual, es fiuual eggyűt imadtatic, es egétembe dichoettetic. Az anaſzentegházis imillyen ſzűntelẽ valo dicherettel dicheri à ſzent harőſagot. Dichőſeg atyanac, es fiunac, es ſzent leleknec. Abraham

Az emberekbe lakic. 1. Cor. 3.

Igazét, ſzentel, uionnan nemz. 1, Cor. 6.

A ſzent lelecnec neueben kereſztelkedűnc.

Egy arant imadtatic az atiaual es fiuual.

Gen. 18.

Gene. 18. Patriarchanak is harom ſzemelyben ielenec az Iſten, de ű à haromba-egyet imada, es egy tiſztelettel iſlete à harmat. Hogy ezec igy legyenec, à ſzent iras bizonettya, de mint, ſ-hogy leheſsenec, arrul nem illic tudakoznunc, mert azt emberi elme meg nem foghattya. Es immar erted, à menire ember ertheti mi legyen az à ſzent lelec, kit è mai Euangeliomban igere à mi vrunc IESVS Chriſtus.

Kinec igertetic, es kinec adatic à ſzent lelec.

Kinec igertetic es kinec adatic à ſzent lelec? à tellyes anyaſzentegyhaznac. Kit meg ielentnec idő uezetőnknec kőzőnſeges igereti. Meg ielent ſzent Pál is, midőn kőzőnſeggel ſzoluán azt mondgá, hogy à meg igert ſzent lelket veſzűc. Veſzűc azt beſzeli, nem chac nemellyec veſzic. Es mindennec adatic valaki keri, azt oluaſsuc ſzent Lukachnal.

Gal. 3.

Luc. 11.

Midőn adatot.

Aztis iol eſzébe vegye minden ember, mikor telyeſedet legyen be ez à ſzent lęlec felől valo igeret. Voltanac oly balgatag, es teuelygő emberec, kic azt mereſzlettec mondani, hogy à ſzent lęlec nem adatot volna meg az Apoſtoloknac, hanem io falka idővel ű vtannoc, Montanus auagy Manichæus eretneknec. De hazuttanac benne. Ezekhez haſonlatoſoc azokis, à kic azt hirdetic, hogy à ſzent lęlec nemtanetotta volna meg mindẽ igaſságra az mi eleinket, hanem chac è tegętlen Luter Marton altal nyilatkozot volna ki az igaſság. De

Cataphyges.

mi effele

mi effele hamis velekedęſec ellen vettyűc ſzent Lukachnac bizonſag tetelet, ki azt iria, hog̀ chac hamar menẃbe menetelinec vtanna, eleget tőt Chriſtus igẽretenec,es ez mai napon, tűzes ńelueknec kepęben el kűlte az Apoſtolokhoz az ű ſzent lelket. Ha el kűlte, nyiluan ſoha el nem tauozot az ańaſzentegyhaztul, hanem mindenkoron velle volt, es mindenkoron meg tartotta űtet az igaſſagnac vallasában. Kerem, vgymond Chriſtus, atyamat,es más vigaſztalot ád tinektec,hog̀ mind őrőkce veletec maradgyon. Iohan. 14.

Mi végre adatic à ſzent lęlec? Hog̀ Paraclétus, az az, vigaſztalonc, ſzo ſzollonc legyen, hog̀ igaſságra tanechon minket. Mely tiſzteirűl igaz eleget ſzollottunc ez el mult napokban. De à ſzent iraſnac egyeb helyei, tőb chelekedetit es tőb tiſztitis ſzamlallyac az Iſten lelkęnec. Mert az embereknec ſziuőket gerieſzti igaz, es buzgo imadkozáſra. Errűl mondá vrunc ſzent Ianoſnal. Hog̀ az Iſten lęlec, es à kic űtet imadgyac, lęlekben, es igaſságban kel imadnioc, az az, à ſzent lęlektűl indettatot buzgoságbol. Az atya Iſtenis à Prophetánal à ſzent lelket malaſztnac, es kőnyőrgéſnec lelkenec neuezi, nem egyebert altalan fogua, hanem az ű chelekedeteiert, miuel hog̀ ű indettya à mi lelkűnket à kőnyőrgéſre. *Mi uegre adatic.* *A ſzent lelec imagſagra gerieſzt.* Iohan. 4. Zacha. 12.

Touabba à ſzent lęlec ollyatan minekűnc, *Zalag à ſzent*

mint egy zalag Mellyet adot az Iſten à mi ſziuűnkbe à végre, hogy ű altala bizoníoſſa tegyen minket abban, hogy à mit igert es fogadot adni, meg adgya es be tőlti fogadáſat. Mikèppen hogy à kiktűl kőlchőnt véſz, azert adcz zalagot neki, hogy bizoníos legyen à te bezededben, es el higgye hogy az hagyot napra meg fizecz ű neki. Illien er-

2. Cor:1. telemmel ſzól ſzent Pal, midőn imeſzt mondgya. A ki meg erőſsét minket, ti ueletec egétembe à Chriſtusban, es à ki meg kent, Iſten az, à ki megis pechetelt minket es adta ſzent Lelkęt zalagul à mi ſziuűnkbe. Es midőn ielengette volna hogy fohaſzkoduán variuc az őrőc eletnec dichőſegeben valo fel őltőztetesűnket, leg ottan imezt veti vá-

2. Cor:5. tanna. A ki kedig minket erre teremtet, Iſten az, ki attais minekűnc zalagul à ſzent Lelket. Megint

Epheſ. 1. máſut. Kiben ties biztatoc, haluán az igaſságnac beſzédet, az az, idueſségteknec Euangeliomat. Melyben minec vtanna hittetec, meg pechetletetec az igeretnec ſzent Lelkeuel, ki bizoníos zalagia à mi őrőkſegűnknec. E végre adatic mine-

Vgy adatic ha keriűc. Luc:11. kűnc à ſzent Lelec Iſten. De vgy ha keriűc. Mert azt mondgya vrunc, hogy azoknac à kic keric ad az Iſten io Lelket. Ne ſzűnny űnc meg tahatkęrni, hanè gyakorlyuc à mi hitűnket à ſzűntelen valo kőnyőrgesben, es keriűc az mi vrunkat, hogy viſlagoſecha elmenket, es gerieſze akaratunkat az ű

ſzent

ſzent Lelke altal. Ideie immar hogy ſzollyunc à be
kesegrül, mellyet vrunc igere minekünc

Harmadic Reſze.

BEkeſeget hagyoc tinektec, az en bekeſegemet adom tinektec. Mintha imigyen ſzollána. Mondam hogy el megyec tulletec, de ne vellyetec hogy vgy meñec el, mintha mentembe ſemiuel meg nẽ aiandekoználac. Igenis meg aiandekozlac. Bekeséget hagoc es adoc tinektec. Michoda bekeséget? è vilagitek? Bizoñara è vilagi bekeségis draga, gyönyörüséges dolog, es Iſteñec aiãdoka. Mellyet hogy mindenkorõ kerüünc Iſtentül, parancholya ſzent Pal, à vegre hogy az altal chendeſz es igyugodalmas eletet elheſſünc. De mind az altal más fele bekeſegrül ſzól it vrunc. Mert vtanna veti az ü igeretinec, imez igeket. Nem vgy adom en nektec mint è vilag adga, az az, nem ſzolloc moſtan è vilagi kilſõ bekeségrül, mellyet è vilagi feiedelmekis ſzoktanac ſzerzeni az ü altala valo nepeknec, hanẽ oly lelki bekeségrül emlekezẽ, kit chac énadhatoc. Erti peniglen à bekeségen, azokat à io tetemeſeket, mellyeket Attyatul nyert az ü beñe hiuöknec. E vilagi bekeség ebbẽ fig, hogy io egeſségünc legyen kazdagoc legyünc, ellenſeginc ne legenec, auagy ha vannac, nem üc mi raitunc, hanẽ

Nota. Fideliter et ardenter conferua.

Michoda bekeſeget ád vnc.

1. *Tim.* 2.

Mit ért à bekeſegen.

Ez uilagi bekeség müben fig.

mi veheſsünc gyozedelmet ű raitoc. Ez nem igaz bekeſég, mert chac kiuűl teſzi bekeſegeſsekcé az embereket, de belől à ſziuet meg nem chendeſzéti. Ennec okaert, kőz mind à ioknac ſ-mind à gonoſzoknac. Mi haſzon kedeg à kilső bekeſégben, ha belől ſziuűnkbe nem leſzűnc bekeſegeſec? Ninchen bekeſegec az Iſtenteleneknec azt mondgya Eſaias. Mert noha űc beuelkednec az kilső bekeſégben, de miuel hogy à belsőben reſzec nem lehet, vgyan nem bekeſegeſec magokban.

Eſa. 48.

A Chriſtus bekeſegelelki es mit foglal magaba.

A Chriſtuſnac bekeſege peniglen lelki bekeſeg, es ezeket foglallya magaban. Az Iſtennel valo meg bekęlleſt, à bűnnec bochanattyat, Iſtennec fiaiua, es őrőkősiue valo fogadaſt, idueſseget, es az őrőc eletet. Ezeket à ki meg fogia à hit altal, bekeſeges ſziuel vagyon az, es chendeſz lelki eſmerettel, minden haboruſagokban ſ-még az halalbanis. Holot azert illyen batorſagos bekeſeget ſzerzet à Chriſtus ne chodallyuc hogy imigyen biſztat minket. *Meg ne haborodgyec à ti ſziuetec, es ne rettegien. El megyec es meg iőuőc ti hozzatoc.* Vgy teczic hogy el ment à Chriſtus, es el hatta az anyaſzentegyhazat miuel hogy ſokan vannac kic ellenzic az Euangeliomot, es haborgattyac az hiueket, es oly igen el hatalmaznac mi raitunc, mintha ingyen chac Iſtenűnc ſem volna, ki gondot viſelne mi reianc, de meg iű mi hozzanc, midőn az ű ſzent

lelket

lelket aduan nekünc, bekeſegéſsę teſzi ſziueinket, midőn à nagy pęntec vtan huſuetot ſzerez. Mert igy rendelte Iſten à mi dolgunkat, hogy mikeppen à mi vrunknac Ieſus Chriſtuſnac, ſzomorú nagy penteke lőn, es az vtan vigaſagos huſuęt napia kouetkezéc, az az, keſerues kênt, es halalt ſzenuedugu őrőmre, es vigaságra fel tamada, Azonkeppen az anyaſzentegyhaznac, es az ű tagiainakis nagy pentekec vagyon, de ketſęg nelkűl el mulic az, es huſuetunc leſzen à pentec vtan, az az, à kereſztet kőueti à vigaſztalas, à halalt ęlet, à rettegeſeket batorság, à ſzomoruságot az mennyei vigaſsag. Azert mondgyac à hiuec à prophetánal. Iertec teriünc az vrhoz, mert ű fogot, es meggyogęt minket, meg vér es meg vigaſzt. Meg eleuenét minket, es élűnc ű előtte. Mely mondáſnac ez ertelme, hogy à mint Chriſtus halalt ſzenuedet de harmad napon iſmet fel tamadot halottaibol, es be ment az ű dicheſségébe, ſzinten vgy à hiuekis, noha moſtan nyomorgattatnac, es őletnec, mind az altal ű nekiekis huſuęctec vagyon, harmad napioc vagyon, midőn meg ſzabadulnac, es meg eleuenednec. De mondanád. Az en pentekem touab tart harmad napnal, chac Iſten tudga leſzene vagy nem leſzen, es ha leſzen, mikor leſzen vége è ſoc nyaualyanac· Veſzteg ember, es ne panaſzolkodgal à kereſzt viſeleſenec hoſzu volta

Mikor ter meghozzánc Chriſtus.

Oſeæ. 6.

rul. Mentűl touab viſeled, anneual tőb haſznat veſzed. Mert miképpen az vſurara adot penznec, attul nagyobra nő haſzna, meniuel touab marád az adoſnac kezében, azonképpen, mentűl touab hallad az te ſzabadulásod, midőn el iű, attul nagób vſuraual iű, es az őrőc eletnec beuſegesb dichőſegéuel. Szenuedgyűc bekeuel azert es chendeſz lelekcel é vilagnac haboruſagit, bizonnál tudván, hogá nagy Pentec vtan, huſuet napia kőuetkezic. Chac maradgyunc meg az Iſtennec ſzerelmébe, tarchuc meg à Chriſtuſnac beſzedet, őrizzűc az mi lelkűnket minden fertelmeſségtűl, hogá lehetſen à ſzent leleknec tiſztaſagos temploma, ketség nelkűl még é vilag ſzerentis ízit erezzűc à beuſégnec mellyet iduezetőnc iggrt minekűnc, á más vilagon peniglen, az őrőkce valo es veghetetlen nyugodalmot veſzűc. Kit adgyon mi nekűnc az Atya Iſten az ű ſzént Fiaert, à ſzent Leleknec altala. Amen.

VGIAN AZON NAPI MASODIC PRAEDICATIO: AZ EPISTOLABOL.

Ez mai Epiſtola vetetet az Apoſtoli chelekedeteknec maſodic réſzeből.

Miko-

Mikoron elő iőt uolna à Pinkősd nápia, mindnyaian egyenlő akáratbol egyűt ualánac: Es hertelen zugas lőn menyből, ugy mint ſebeſen fuuo ſzelnec zugáſa, mely be tőlte az egez házat abol űlnec uala. Es ielenenec ű nekiec haſogátot nyeluec ugy mint tűz, es mindenikre ſzalla. Betelenec kedig mindnyáian ſzent Lélekcel, Es kezdenec kilőmb kilőmb nyelueken ſzólni, à mint az à Lélec ſzoltat uala ű uelec. Valanac kedig Ieruſalembe lakos Sidoc. Iſten felő ferfiac, minden nemzetſegből, mely eg alat uagyon. Midőn kedig ez el birbedet uolna, egybe gyűle à ſokaſág, es el budula, miuel hogy ki ki mind ballána, hogy mindennec tulaidon nyeluen ſzolnánac. El almelkoduán azokáert mindnyáian chodalkoznac uala, monduán egyc à máſiknac: Ime, Nem de mind ezec, à kic ſzolnac, Galileabol ualoke? Mikeppen hallyuc azokaert mi űket ſzolni, kiki mind az ű tulaidon nyeluen, melyben ſzűlettűnc? Partuſoc, Meduſoc, es Elamitác, es kic Meſopotaniaba lakunc. Iudeaba, es Cappadociaba: Pontusba, es Aſiaba: Phrigiaba, es Pamphiliaba: Aegiptusba, es Libianac à reſzeben, mely Cirene mellet uagyon, es Romabeli iőuemenyec: Sidoc, es Proſelituſoc, Cretabeliec, es Arabiabeliec, hallyuc, hogy à mi nyelűnken beſzellic az Iſtennec nagyſagos chelekődetit.

Nem

NEm chac ma à regueli Prædicatioban, de ez elŏtis egy nehany vaſarnapon, gákorta valo emlekezet lŏn à Chriſtuſnac igereterűl, melyben igere à ſzent lelket az anyaſentegházнac. E mai Epiſtolaban immar, à mint meg hallátoc, bizonſagot teſzen rulla ſzent Lukach, hogy vrunc eleget tŏt az ű igeretenec, es fogadàſa ſzerent el bochatta à vigaſztalo ſzent lelket az apoſtolokhoz, ki menyei erŏbe fel ŏltŏztette, meg erŏſsetette à Ieſusban valo hitben, es akolmatoſsa tŏtte űket az Euãgeliomnac batorſaggal valo hirdeteſére. Holot meg ielentetic, hogy à mi vrunc hiu, az ű igeretinec be tŏlteſében, es valaha valamit fogadot, meg tartya, es valamit igert, meg adgya minekűnc. Szent Dauidnac imillyen mondàſa kent. Hiu az vr minden beſzediben, es ſzent minden chelekedetiben. Pſal: 144.

Mi ebből ez hiſtoriabol imez harom dolgot tanullyuc meg.

Elſŏt mely idŏben es mely helyen adatot à ſzent lelec az Apoſtoloknac. Maſodikat, Mi modon es mely choda keppen, es michoda abrazatban iot legyen è vilagra. Harmadikat, minemű aiandekokat hozot az Apoſtoloknac, es minemű erŏbe ŏltŏztette legyen fel űket.

Az Elsőrűl.

Miko-

Mikoron elő iőt uolna à Pinkősd napia, &c. Elég nyiluan szól szent Lukach az időrűl, es azt beszelli hogy pinkősd napian lőt à szent lęleknec el iőuetele. Mely napon, à mint ma meg hallátoc, az ô tőruent ki atta vala Isten az Israel fiainac à Sina hegyen. Alkolmatos idő lőn peniglen az ô tőruennec ki adatasárul emlekeztető nap, à szent lęleknec el iőuetelihez, miuel hogy vgyan azon sz: lęleknec el iőueteliben, kel vala be tellyesedni annac, à mit Isten Hieremias Prophetánal igert vala monduan. Az napoc vtan, az én tőrueniemet az ű szziuekbe adom, es az ű elmęiekbe irom, es én ű Istenec leszec, es ű̃c én népem lesznec. Az első pinkősd napian, kő tablakra iratot tőruent ada ki az vr Moyses altal, de ez mai napon az Euangeliomi tőruent az szziueknec tablaiara ira à szent lęlec Isten. Es mikeppen az ô tőruénnec kőzőnséges keppen valo ki adatása pinkősd napian lőn, azon keppen az vij tőruennec lathatando ielec altal vala meg erősetése à szent leleknec el iőuetelében, vgyan azon napon tőrtęnec.

Pinkősd napian iőt el à sz: lelec.

Exodj. 19.

Hier. 30 31.

Pinkősd napian erősetec az uy tőrueny.

De vallyon nem volte szent lęlec ez előt az Apostolokban ? volt ketseg nelkűl. Mert Peternec azt monda vrunc, hogy à minemű vallast ű selőle tőn, azt sem test, sem vér nem ielentette neki, hanem à menybeli atya Isten, vgy mint ki à szent lęlec altal szokta embereknec ielenteni á hitnec titkiait.

Volte, ez előt sz: Lelec az Apostolokban.

Matth: 16.

kiait. Touabba, még vrúnknac kén ſzenuedéſe elŏttis, chodakat tŏttenec az Apoſtoloc, ŏrdŏgŏ-
Luc. 10. ket ű̃ztenec, betegeket gyogyetottanac. Az ſem lehetet ſzent lęlec nelkű̃l. Annac fŏlŏtte, fel tama-
Iohan. 20. dáſa vtan Chriſtus reiaioc lęhe, es monda nekiec: Vegétec à ſzent lelket. Nem heiaba valo voltkedig à Chriſtuſnac lęhéſe. Vegezetre, minec vtanna iduezetŏnc menybe ment volna, Iudas helyebe
Act. 1. más Apoſtolt, tudnia illic Mathyaſt, valaſztac. Ketſeg nelkű̃l aztis à ſzent lęleknec tanetasábol miuelec. Miert mondgya tahat ſzent Lukach, hogy pinkŏſd napian adatot nekiec à ſzent Lęlec, ha az elŏttis naloc volt? Ved iol eſzedbe. A
Az egy lelek-nec ſoc aian-deki uannac. ſzent lęlec noha termeſzetiben, es allattyaban egy, mind az altal, ſoc chelekedeti, es ſoc egymaſtul kiIŏmbŏzŏ aiandeki vannac ű̃ neki. Szent Palnac
1. Cor. 12. tanetáſa ſzerent, ki imigyen ir ezec felŏl. Kilŏmbſeg vagyon à lelki aiandekoc kŏzŏt, de vgyan azon à lęlec. Kilŏmbſeg vagyon à ſzolgalatoc
Pinkŏſd elŏt, minemű aian-deki uoltanac az apoſtolokban. kŏzŏttis, de vgyan azon az vr. Kilŏmbſegec vannac à chelekedŏ erŏc kŏzŏttis, de vgyan azon az
Ioan. 20. Iſten, ki azokat chelekedi mindenekben. A többi kŏzŏt, à hit à ſzent leleknec egyic aiandeka, mely meg adatot volt az Apoſtoloknac, pinkŏſd napia elŏttis, es az altal vallá vrunkat Peter, Chriſtuſnac, ęlŏ Iſten fianac lenni. A bű̃nnec bochatáſa azonkeppen, azis à ſzent lęlec aiandéka. Mel-

lyet

Iyêt akcoron vônec az Apoſtoloc, midôn vrunc reiaioc lęhe. A minemû chodakat, iduezetônknec è fôldôn valo iartaban, tonec à tanetuanyoc, azokis vgyan azon ſzent lęleknec aiandeki voltanac, mellyeket nekic ada az vr Ieſus monduan. Betegeket gógechatoc, hallottakat tamaſzatoc, poklo- *Math. 10.*
ſokat tiſztechatoc, ôrdôgôket ûzzetec. Ezec vgy vagón hogý mind à ſzent leleknec aiandeki, es meg talaltattanac az apoſtolokban pinkôſd napnac elôtteis. De vannac û neki tôb chelekedeties, mellyec nem voltanac û bennec kilômben, hanem akcoron adatánac, midôn ez mai napon lathatando képpen reiaioc ſzalla. Mellyec azoc? Az kilômb kilômb nyelueken valo ſzollas, á leſus neuénec batorsággal, es felelem nelkûl valo vallâſa, es oly chodaknac tetele, mellyeket ez elôt nem tôtenec. Nem oluaſsuc hogý ſoc nyelueket tudtanac volna ez elôt, ſem hogý minden chodakat chelekedtenec volna, mellyeket ez vtan chelekedénec. Oly felelmeſec valanac peniglen, hogý egy el vetet ſzolgalo leany elôtis meg tagada Peter az vrat. De minec vtanna az meg igęrtetet ſzent lęlec Iſten, minden iauaiual, es aiandekiual meg adatec û neskiec, ezekis hozza iarulanac azokhoz az aiandekokhoz, mellyekben az elôt beuelkednec vala. Ennec okaert, igaz à mit ſz: Lukach mond, hogý pinkôſd napian lôt à ſz: lęleknec el iôuetele. A hely,

A ſz: Lelęknec minemû aiandeki adattanac pinkôſd napian.

holot

Hieruſalembe adatot à ſzent lelec. Acto. 1. Eſa. 2.

holot à ſzent lęlec adatec Ieruſalẽ volt. Mert meg parãcholta vala az apoſtoloknac Chriſtus, hogá addig el ne mennénec onnat, mig az meg igert ſzent Lęlec nekic meg nem adatnęiec. A Prophetaís iővendő képpen meg mondotta vala, hogá à tőrueń Sionbol menendő volna ki, es az Iſtennec igeie Ieruſalemből. Ez à mondas hogá be telneiec ſzűkſeg lőn Ieruſalembe adatni meg à ſzent Lelęknec vgy mint ki altal az Euangeliomi tőrueńnec ki kel vala hirdettetni. Hogá peniglen azt beſzelli ſzent Lukach, hogá ahol egyenlő akaratbol egyűt valánac à tanetuańoc, ot adatot à ſzent Lelec, tanet mindẽ kereſztyént, hogá ſenki ne mondgya azt, à mit è moſtani időben nemellyec ſzoktanac mondani, hogá nem tudnac houa lenni, nem tudnac kinec hinni è ſoc fele velekedeſec, es egy maſtul kilőmbőző prædicatoroc kőzőt. Ot vagyon à ſzent Lelec, à hol eggyeſség es egénlő akarat vagyon. Azoknal talaltatic az igaſság, à kic egyetembe eggyűt űlnec, nem vonſzanac viſzat egmáſſal. Bekeſegeſec legyetec, azt mondgya ſzẽt Pal, es à bekeſegnec Iſtene leſzen tiueletec. Ha ki teneked azt mondga, hogá à ſzent Lelec Iſten vagyon ű benne, es igaſságra tanet tegedet, kőnyű azt meg probalnod es vegére menned, Iſtentűl vagyone az ű tudomańa auagy nem, chac azt tekench meg, hol lakic, kic kőzzűl valo. Ha az egy-

Hol, es kiknel talaltatic à ſzent Lelec.

2. Cor. 13. 14.

gye-

gyeſségnec hazabol vagyon, ha azoc fele, á kic mind eggyet vallanac, higé neki: ha kegig nem, ne higé. Ne mongyad azert hogé nẽ tudcz houa lennies kinec hinni.

Az Masodikrul.

LAſſuc immar mi modon, es mely choda képpen iõue el á ſzent Lelec Iſten. *Hertelen zugas lõn mennyekbõl ugy mint ſebeſſen fuuo ſzelnec zugaſa, mely be tõlte az egeſz hazat á hol ũlnec uala.* Ez nem termeſzet ſzerent valo ſzél vala, hanem termeſzet fõlõt, az Iſtentũl indettattot zugas, es fuuas. Mellyet à végre tamaſzta ũ ſzent felſége, hogé á ſzent Lelec el iõuetelénec vgy mint elõl iaro hirdetõie lenne. Es miképpen, midõn ez vilagi kiralyoc es feiedelmec valahoua mennec, trombita zõngeſekcel es agyubol valo lõueſekcel fel ſerkentetnec az emberec, hogé variac es tiſzteſſeggel fogadgyac ũket, azonképpen à kiralyoknac kirallya, az ũ ſzent lelkénec el iõuetelét erõs ſzélnec zugaſáual akara az ot valo nepeknec ielenteni, es tudtokra adni. Touabba mint az ô tõruent, hogé à Sina hegyen meńdõrgésben, villamásban, es trombita zõngesbe ada ki, azon forman Ieruſalembe à Sion hegyenel, hertelen valo zugásban iõue el az vij tõruennec meg erõſsitõie

Nem termeſzet ſzerent ualo ſzél.

Mire ualo uolt à ſzél.

A chodac, ielentic az Euangeliomnac ereiet.

à ſzent lęlec, hogy effele choda dolgoknac altala, à tőruennec, es az Euangeliomnac hatalmas ereie ielentetneiec, es minden ember meg ertençie, hogy ſoha ſenki az Iſten igeięnec ellene nem alhatna. Akcoron iű vala menyorſzagbol ez vilagra, az atya Iſtentűl à Chriſtus altal bochattatoc ſzent lęlec. Iű vala hogy ſoc ńelueknec tudomańyat adnaia à tanetuańoknac. Iű vala, oly batorságot, es oly erőt adni nekiec, hogy à ſzegeny vac paraſzt halaſoc, ſem ez vilagi feiedelmektűl, ſem az őrdőgtűl, ki ez főldőn ſzellyel orſzágol vala, meg ne rettenénec. Iű vala, hatalmat adni az őrdőgőkőn, merges kigyokon, minden betegſégeken, es vegezetre az halalonis. Annac okaert mélto lőn, hogy illyen nagy főlſegnec illyen hatalmas iőuetele, chodalatos keppen è zugas altal meg ielentetneiec. Hogy az Apoſtoloc aietatoſsaggal valo fogadaſára, à tőb ſokaſag az Iſtennec chelekedetinec chodalasára fel indęttattanac volna.

Minemű abrazatban iőt à ſz: lelec.

Es ielenenec nekic hàſogatot nyeluec, ugy mint tűz, es mindenikre ſzalla. Imhol minemű abrazatban iőt legyen à ſzent lęlec Iſten. Nyelueknec abrazattyaban. Mert à nyelu oly tag, à ki alkolmatos à ſzent lęlec Iſtennec ſzolgalattyara. Nyelűel hirdettetic az Iſtennec igęie, es az Euangeliom à nyelu altal őntetic be az embereknec ſziűőkbe.

A nyeluec mit iegyzenec:

Mint

Mint ám midőn à két tanetuany Emausba menne, nem ęrtic, es nem tudgyac vala à Chriſtus felől valo iraſokat, de meg ielenuęn nekiec, nyeluel taněta ũket Chriſtus, es az ũ nyeluęnec beſzędi, be hatánac ſziuőkbe, azert mondgyac vala az vtan egy maſnac. Nem de à miſziuũnc geriedez valae bennũnc mikoron ſzollana nekũnc az ũton, es haſogatnaia az iraſokat? Az prædicallaſnac tiſztitis valoba akara Iſtèn aianlani az Apoſtoloknac, è nyelueknec abrazattya altal. Mintha arra intęnęie ũket, hoǵ mindenkoron elmęiekbe forgana mire adatot volna fő keppen à ſzent lęlec nekiec, tudni illic, hogy nyeluekcel ſzolgalnánac vroknac, prædicallanaiac, es hirdetneiec az ũ ſzent igęiet? Hogy peniglen haſogatot nyeluec ielenęnec, aual az mutattatec meg, hogy az Euangeliom nem egy reſzében ez vilagnac, hanem ſzerte ſzerent mindenũt fogna prædikaltatni. Mert mikeppen à Babilon tornyánac eppetői, à nyelueknec oſzlášá miat oſzlánac el, azonkeppen à ſoc fele oſzlot emberi nemzetnec, az Apoſtoloknac nyeluec altal kel vala à hitnec egygyeſsegere gyűlni. Tűzeſec valanac kedig à ńęluec. Mert à ſzent lęlec Iſtennec kiualtkeppẽ valo chelekedete ez. A ſzeretetnec tűzéuel annera meg heuęteni, es fel gerieſztetni az ẽbereknec ſziueket, hoǵ ſe ńomoruság, ſe ńaualya, ſe haboruság, ſe ehſèg, ſe mezetelenſeg, ſe

Luc. 24.

Miert haſoga tottac à nyeluec.

Miert tűzec à nyeluec.

Rom. 8.

veſzedelem, ſe feǵuer, ũket el ne ſzakaſzthaſsa az Iſtennec ſzeretetitũl. Euel à tũzzel gerieſztetet vala meg ſzent Lőrincz, es oly igen ég vala, hoǵ à kilső tũznec (mellyel teſte ſũttetic vala à hitetlenektũl) heuſegeuel ſemmit nem gondolna, ſőt vǵ tartanaia à teſti győtrelmet, mintha valami nagy győnyőruſeggel illettetetneiec. Vgyan ezen tũz ęgeti vala Matenakis es Zacheuſnac lelkeket, kic annéra meg ſzeretęc Chriſtuſt, hogy ioſzagokat meg vtalac, es mind el hagyac ũ ęrette, nem akarnan, hoǵ ioſzagoc miat attul à kit ſzeretnec vala valami keppen el ſzakaſztatnánac.

Az Harmadikrul.

A ſzent lelknec 1. aiando ęk.

BE *telenec kedig mindnyãian ſzent lelekcel*, az az, à ſzent leleknec vy halhatatlan, es chodalatos aiandekiual, mellyeket menyből hozot vala ũ nekiec. *Es kezdenec kilőmb kilőmb fele nyelueken ſzolni.* Ez lőnegyic aiandoka à ſzent lęleknec, mellyet ê mai napon az Apoſtoloknac oſztogata, hoǵ oly nyelueknec tudomanyat ada nekiec, oly nyelueken ſzollata ũket, mellyeket ũc ſoha nem tanultanac nemis tuttanac ez előt. Es è ſoc nyeluen valo ſzollas azt ielenti vala, hoǵ minden nyeluen valo nem zetſęgekből gyuitettetnciec az anyaſzentegyhaz, melynec egybe gyuiteſére valaſztattanac vala à ſzent

Mit ielentet à ſoc nyeluen valo ſzollas.

ſzènt Apoſtoloc. Szűkſegeſis vala akcoron az kilőmb kilőmb nyelueknec tudomanya, mert ez egy nehany ſzemely, máskeppen, à ſoc féle néluen ſzollo nepeket nem tanethatta volna, nemis ertettec volna meg űket az idegen nemzetec, ha chac az ű termeſzet ſzerent valo nyelueken, Sidoul Prædicallottanac volna.

A ſoc nyelueknec ſzűkſeges uolta.

De moſtan immar, miuel hogy minden nemzetec kőzőt vannac az ű nemzetſegec kőzzűl, es az ű nyelueken ſzollo Prædicatoroc, nem kel arrul tudakoznunc, ez ielen valo időbeli tanetoc miert nem ſzollanac ſoc féle nélueken. Iollehet azt beſzeli ſzent Agoſton, hogy még mais kilőmb kilőmb néluen ſzol az, valaki à Chriſtus teſténec, à ſoc néluen ſzollo annaſsentegházнac tagia. Touabba, az mely tanetuanyoc ez előt oly felelmeſec valanac, hogy midőn Chriſtus meg fogatéc, es az papi feiedelmec eleibe vitetéc, ki el futa bennec mellőle, ki meg tagada űtet feltébe, ſenki kedig nem válec kőzzűlőc, à kichac egy ſzótis mért volna mellette ſzollani: Sőt Peter ki nem régen azzal dichekedic vala, hogy ha velle egyetembe meg kellene halnies, ű benne meg nem botrankoznęiec, es űtet meg nem tagadnaia, annera meg remű-le az ſzolgalo leanyoc, es ſzolgac firtataſa miat, hogy atkozza vala magat ha valamikor chac eſmerte volnais űtet, nem hogy tanetuanya volt volna

Moſtan nem ſzűkſeges à ſoc nyelueu ualo ſzollas.

Ki ſzol moſt ſoc nyelueu.

A tanetuanyoknac elebi rettegeſec.

valaha ű nekie. De még fel tamadáſa vtanis aito be zaruán lappangnac vala à hazban à Sidoktul valo feltekben,es ſuttogtanac inkab, hogy ſem mint ſzoltanac volna à Chriſtus felől: Ezec mödam à kic illyen igen rettegős valanac, im lasd mit miuelnec moſtan. Senkiuel nem gondoluán, es ſenkitűl ſemmit nem feluen, az Iſtennec nagyſagos chelekedetit beſzéllic. Az az, hogy à Chriſtus Iſtennec fia, hogy noha meg holt, de megint fel tamadot, es azoknac à kic ű benne hiſznec, bűnöknec bochanattyat, igaſſagot, idueſséget, es örök eletet ád. Ezt ſzollyac, ezt prædicallyac, es ezt hirdetic. Nem à ſzurdokba, nem az be zauarlátot házban, hanem níluan à ſoc ſzantalan népec előt, kic akcoron az innep napra Ieruſalembe gyűltenec vala. Illyen nagy batorságos alhatatoſságot, es erős bizodalmot ada az ű ſziuekbe à ſzent Lęlec Iſten. Nem chac az ő uekbe kedig hanem mindenekébe, valakic az mi vrunc Ieſus Chriſtusban hiſznec, à végre, hogy à mit hiſznec, azt níeluekcelis meriçc vallani. A ſokaſág, latuán ezeket, es haluán az apoſtoloknac beſzedeket, el almelkodec raita, es nemellyec ű közzűlöc chudalkozuán azon tudakoznac vala honnét volna ez à dolog, nemellyec neuetkezuen, azt beſzellic vala, hogy reſzegec volnana cà tanetuañoc. Igy vagyon ez vilagon igye az Iſtē igeiç-

A tanetuanyoknac moſtani batorſágoc.

A ſz: Lélekkel nec. 2. aiandoka.

A ſokaſág mit miuelc.

igeiçnec, es azoknac à kic azt prædicallyac. Sokã halgattyac vgyan, de keuesen veszic az Euangeliomot. Es mindeha tőbben vañac à kic chufollyac az Euangeliomnac hirdetőit, hogy nẽ mint à kic bőchűletbẽ tartanáiac. Mi tiſztellyűc az vrnac beszedet, es mindẽ aiandekit, es adgűc halat az őrőc mindẽhato atya Iſteñec, hogy az ű ſzẽt fiáertel kűldőtte az añaſzẽtegházhoz à ſz: Lelket, es őrizzűc hogy el ne tauozzec mi tűlűnc. Vitezkedgűnc io vitezkedeſt, meg tartuã à hitet es az io lelki eſmeretet. Oltalmazzuc az hitnec, es lelki eſmeretnec el veſztesétűl magũkat, mert ezekcel egétẽbe el ueſztetic à ſz: lelec Iſtenis. Vgy mint ki el ſzokot tauozni azoktul, valakic hitetlẽségbẽ eſnec, auagy lelki eſmeretec ellẽ, bűnőkcel meg főrtőztetic magokat.

Az Iſten igeienec igye ez uilagon.

1. Tim. 1.

PINKŐSD HETFŐI.

A ſzent Janos iráſa ſzerent valo Euangeliomianac III. *reſzeben vagyon ez mai Euangeliom.*

AZ időben, monda JESVS Nicodemuſnac. Vgy ſzerette ISTEN ez uilagot, hogy az ű egyetlen egy fiat atta legyen, hogy minden à ki bi-

ſzen ű benne, el ne ueſzen, hanem őrőc eletet uegyen. Mert nem küldötte Iſten az ű fiat è uilagra, hogy karboztaſſa è uilagot, hánem hogy ez uilag meg tartaſſec ű altala. A ki biſzen ű benne, el nem karbozic. A ki kedig nem biſzen, immar el karbozot: Mert nem hit az Iſtennec egyetlen egy fianac neueben. Ez kedig à karbozat, hogy az uilagoſság ez uilagra iőt. De az emberec inkab ſzeretec à ſetetſeget à uilagoſságnal: Mert az ű chelekedetec gonoſzoc. Mert minden, á ki gonoſzul chelekedic gyűlőli à uilagoſságot, es nem iű az uilagoſsâgra, hogy az ű chelekedeti meg ne feddeſſenec. A ki kedig igazan chelekedic, à uilagoſságra iű, hogy ki nyilatkoztaſſanac az ű chelekedeti, hogy Iſten ſzerent lőt-

(tec.

MEg hallátoc tegnap, miképpen erőſ ſęte meg az Atya Iſten, az ű ſzent fiánac Euangeliomiat, à ſzent Leleknec lathatando ſzemelyben lőt el bochatáſa altal. Ma peniglen vgyan azon Euangeliomnac rőuid ſommaiat fogiatoc meg halláni. Mert vrunc Chriſtus vgy ſzól beſzél Nicodemuſsal, hoģ az idueſségnec, mey az Euangeliomba prædicaltatic, ſzinten à feięre es gyűkérere igazettya ű̃tet. Es leg előſzőr, az mi meg ſzabadulaſunknac tulaidon okat adgya eleibe, meg ielentuen ki altal es mi modon iduőzetteű̃nc: Maſodſzor, meg mondgya mint leheſ-

Sommaia ez Euangeliomnac.

ſű̃nc

ſűnc reſzeſec à Chriſtus altal keſzettetet iduőſség-
be:es minemű eſzkőzzel iuthaſsunc annac el vete-
lçhez. Harmadſzor meg mutattya aztis, à kic
karhoznac, miert karhoznac.

Az Elsőrűl.

VGy ſzerete Iſten ez uilagot. Az Iſtennec irgal-
maſsága, es hozzanc valo nagy buzgo ſze-
relme, oka az mi iduőſsegűnknec. Mellyet ű ſzent
felſége nem beſzçddel, hanem lçtel ſzerent, es v-
gyan chelekedettel bizonyçta meg. Vgyanis nem
az, az igaz ſzeretet, à mely chac nyeluçn forog
embernec, hanem à ki ſziuçből ſzarmazuán, mind
ſzóual, ſ-mind tetemenńel egy arant mutattya meg
magat. Szerete azert Iſten ez vilagot, kit euel bi-
zońeta meg, *hogy az ű egyetlen egy fiat erette adta le-
gyen, hogy minden á ki ű benne biſzen el ne ueſzen, hanẽ*
őrőc eletet uegyen. Azert bochátaez vilagra Iſten
az ű fiat, hog á rrul adátneiec ez vilagert. A kar-
hozatra kőteleztetet embereket meg valtanáia,
az ű halaláual az mi halalunkat meg rontanáia,
es őrőc eletet adna minekűnc. Kit hog miuelne,
tellyeſseggel chac az ű ſzerelme, es io volta inde-
totta űtet reia. Errűl az Iſtennec hozzanc valo nag
ſzerelmerűl imigyen ir ſzent Pal Apoſtol. Ebben
aianlya Iſten mi hozzanc valo ſzerelmét, hogy

*Az mi idueſ-
segűnknec
oka.*

*Az igaz ſze-
retet minemű*

*Az Iſten ſze
relmenec bi-
zonſaga.*

*Michoda inde
totta reia Iſ-
tent, hogy fi
at bochatana
ia é uilagra.*

midőn még bűnősőc volnanc, à Chriſtus meg holt erettűnc. Az ű tulaidon fiánac nem keduezet Iſten, hanem mi érettűnc mindńaiunkert atta űtet. Naponkçnt ſoc ieleit, es bizonságit lattyuc az Iſten ſzerelmçnec, de ſohol ſemmibe az inkab meg nem ielentetic, mint hogy fiat keſerues halalra atta erettűnc. *Szerette ugymond Iſten ez uilagot.* Erched ez vilagon, az embereket, kic ez vilag ſzerent vannac. Ezen ertelemmel mondgya kereſztelő ſzent Ianoſis, hogy az Iſtennec barannya el veſzi ez vilagnac bűneit. Neueztetnec peniglen az emberec vilagnac à ſzent irasban, arra valo tekentetből, hogy bűnbe eſtenec, haragnac, es halálnac fiaiua lőttenec, nem foghattyac meg az Iſtennec titkiait, termeſzet ſzerent nem az Iſten orſzagának, hanem à karhozatnac őrőkősi. Mely ertelemmel, teſtnekis gyakorta mondatic az el veſzet ember. Mind ám midőn imigyen ſzolla ű felőle az mennyei atya Iſten. Nem marad meg az én lelkem őrőkce az emberbe, mert teſt, az az, teſti, meg romlot, el ſzakat az ű teremtőietűl à bűn miat.

Ez uilagon mit kel ertęni.

Rom. 8.

Iohan. 1.

Teſtnekis mondatic az ember.

Gen. 6.

De mint ſzeretet az Iſten minket, ha mindnyaian vilag, az az, bűnősőc vagúnc? Két dolgot talalt Iſten mi bennűnc, egőgyet azt, à mit ű teremtet. Máſt à mi nem ű tűlle, hanem mi magunktul vagyon. Hogy emberec vagyunc, teſtűnc es lelkűnc

Két dolog vagyon bennünc.

kűnc vagyon, az Istentűl iőt, mert ű teremtet minket. Ezt az ű teremtet allattyat szereti Isten. Hogy peniglen à bűntűl meg főrtőztettűnc, az nem Istentűl, hanem mi magunktul vagyon. Mert az ember tíszteſsegben vala, de nem ęrte, es annac okaert à bűnnec miatta, az oktalan allatokhoz haſonlattatec, es haſonslatoſsa lőn azokhoz. Ezt à mi nem őue, à bűnt, gyűlőli bennűnc. Es akaruán az őuét meg tartani, ſiat errettűnc adá, hogy ként halalt, ſzenuedne, meg fizetne à mi bűneinkert, es azokbol meg tiſztogatuán, az őrőc eletbe be vinne minket. Mi tűllűnkis azt kęuanńa kedig, hogy mies ſzűntelen valo pœnitencia tartás altal, őldőklyűc magunkbã à gonoſz keuanságot, es ne engedgyűnc az egſzer ű tűlle meg gőzettetet bűnnec. Im ertitec immar, hogy az Istennec ſzerelme oka az mi iduőſsegűnknec. Ez vtan azt icſlenti meg Chriſtus, ki altal, es mi modon ſzőrzőtte legyen az atya Isten, az iduőſséget. Tudni illic, az ű egyetlen egy ſzent fia altal. Az ű tulaidon vétkec miat eſtenec emberec à bűnbe, es annera meg romlottunc, hogy bűnbe fogantatunc, es ſzűletűnc, bűnbe élűnc, naprul napra mind tőb bűnt chelekedűnc, es ſem mi magunc magunkal, ſem más teremtet allat, iot nem tehet velűnc. Annac okaert, hogy tellyeſséggel, es őrőkce el ne veſzęnenc, è vilagra kűlte ISTEN az ű fiat, hogy az el veſzet

Az őuet ſzereti Isten bennűnc. Pſal: 48.

A bűnt gyűlőli bennűnc.

Ki altal ſzerzette Isten az idueſséget.

Luc. 15. el veſzet iuhot meg kereſnęie, meg valtanaiá, es
Az Atya Iſtĕ nec akarattya iduőzetenęie. Ez volt az Atya Iſtennec eleitűl
fogua meg rendeltetet, es el vegezet akarattya,
hoǵ az ű egyetlene altal ſzerzenęie meg az mi id-
ueſsegűnket. Mely akarattyat, leg előſzőr para-
dichomba ielente ki, midőn à kigyonac igy ſzol-
Gene. 3. la. Azaſzoń embernec magua rontya meg à te
feiedet. Annac vtanna meg ielente Abrahamna-
kis monduán. A te magodban aldattatnac meg
minden nemzetségec. Touabba az ô tőrueńbe
ſoc képpen meg peldaztata, es à Prophetakcal
meg hirdettete, hoǵ meg ſzabadetandó volna az
embert, az ű ſzent fia altal. Azt mondgya azert
Fiát adni mi legyen. Chriſtus, hoǵ *Iſten, fiat atta.* Ez az ſzent iras ſzol-
lasánac folyaſa, magaban foglallya, az mi valt-
ſagunknac modgyat, es ſzinten annit teſzen, mint
ha azt mondanám. Hoǵ az Iſten fiánac kellet azt
erettűnc ſzenuedni, à mit igaſság ſzerent mi er-
demlettűnc, es nekűnc kellet volna ſzenuednűnc.
ű neki kellet meg fizetni à miuel mi adoſoc vol-
tunc. Erdemlűnc vala, es ſzűkség volt volna ſzę-
uednűnc az mi bűneinkert, ként, es halalt. Hoǵ
az Iſteńec imillyen ſententiaiánac elég lőt volna
Gene. 2. Valamely oraban ęiendel az meg tiltot fánac
gyűmőlchében, halallal halſz meg. Erettűnc ada
az ű fiat Iſten, ki az mi helyűnkre áluan, es igyun-
ket magára vőuén, meg fizete ęrettűnc, ſzenuede,
es e-

es eleget tőn bűneinkert. Halalra adatec az mi bűneinkert, es fel tamada à mi meg igazuláſunkert. Igazan mondgya tahat Eſaias, hogý az Atya Iſten, minden alnakſaginkat az ű fiára raka. Igazan mondgya ſzent Palis, hogý őzue bekeltűnc Iſtennel, az ű fiának halála altal. Hogý á halálnac altala meg rontya azt, à kinec à halalon birodalma vala, az az, az őrdőgőt, es meg ſzabadetotta azokat, kic à halaltul valo feltőkbe, tellyes eletekben kőteleſec valának rabſagra, Hogý mikeppen Adamba mindenec meg halnac, azonkeppen Chriſtusban mindenec meg eleuenednec. Rom. 4. Eſa. 53. Rom. 5. Heb. 2. 1. Cor. 1.

Az Maſodikrul.

A Chriſtuſnac io tetemenit, es az ű altala meg ſzereztetet idueſséget, teſti kezeinkel ſem meg nem foghattyuc, ſem el nem vehettyuc, hanem chac hittel. Azert valaki abban reſzes akar lenni, hittel iarullyon, es nyullyon hozza. Bizon dolog az, à mit vrunc mond, *hogy Iſten nem â uegre bochata az ű fiat ez uilagra hogy karhoſztaſſa ez uilagot, hanem hogy iduőzűllyon ű altala ez uilag.* De azis igaz, hogý chac azoc nem karhoznac à kic hiſznec ű benne, à kic peniglen nem hiſznec immar karhoztanac, mert magokban viſelic à karhozatnac okat, à hitetlenſeget, mely miat oly bizony

Hittel ueſzi e az iduőſséget.

Kic nem karhoznac.

zony hogy el karhozic az ember, mintha immar
ſzinten el karhozot volna. Ezt nyiluan bizonet-
Mar: 16. tya Chriſtus, midőn ſzent Marknál imigyen ſzol.
A ki hiénd, es meg kereſztelkedic iduezűl, á ki pe-
Ioan. 6. niglen nem hiénd el karhozic. Megint maſut ſz:
Ianoſnal. Ez az énatyamnac à ki engemet küldőt,
akarattya, hogy minden valaki lattya à fiat, es hiſzẽ
ű benne, vegye az őrőc eletet. Szent Ianoſis vgyan
azont beſzelli monduán. Ezeket irom tinektec
1. Ioh. 5. hogy tudgyatoc, hogy őrőc eletetec vagyon à kic
hiſztec az Iſten fiánac neuęben. Nemis choda az,
hogy à Chriſtusban valo hit altal veſzűc az iduőſ-
Matth. 18. séget, mert ű vgán chac azert iőt volt ez vilagra,
hogy meg kereſte, es iduőzetette volna az el veſzet
Actor .4. emberi nemzetet. Es ſem iduőſseg ninchen ſenki-
be masba, ſem más neu nem adatot ég alat, à kibẽ
kellene nekűnc egyebbe iduőzűlnűnc, hanẽ chac
Matth: 1. à Ieſuſnac neuébe. Azert neueztetéc vgánis Ieſuſ-
nac, az az ſzabadetónac auagy iduőzetőnec, mert ű
ſzabadettya meg bűneitul, es iduőzeti az ű nepet.
Act: 10. Es à Prophetac mindnyaian bizonságot teſznec
felőle, hogy bűnoknec bochanattyat veſzic az ű
neue altal, valakic hiſznec ű benne.

Im laſd atyamfia kereſztyen, mely tunyac, es
Azt keuānya Iſten tűlűnc hogy higyunc mely hala adatlanoc vagyunc mi. Chac azt keuan-
naia Iſten mi tűllűnc hogy hinnenc az ű fiaba, kit
ha valo-

ha valoba meg miuelnęnc, keſz volna minket id-
uoͤzeteni, de azt ſem miuellyu̇c vgy à mint kelle-
ne. Soͤt ſokan talaltatnac azoc koͤzoͤt à kic ke-
reſztyenekneç neuezic magokat, ollyac, kic nem
idueſsegekre, hanem karhozattyokra élnec euel à
gyonyoru̇ſeges mondaſsal. Minden valaki hiſzen
u̇ benne el nem veſz, el nem karhozic, hanem ve-
ſzi az oͤroͤc eletet. Mert igen koͤnnyen akarnac
iutni az idueſséghez, mellyet CHRISTVS nehe-
zen, ſoc munkaual, kénnal, es végre halallal ſzer-
zet mineku̇nc. Elegnec alettyac lenni az idueſseg- *Elege à puſz-*
nec meg nyereſére, es el vetelęre à puſzta hitet. *ta hit.*
Mintha ſzínten chac à kellene hozza, hogy higy-
gyu̇c az idueſséget Chriſtus altal adatni. Maga
bizony midoͤn az iras arrul à hitrul ſzol à mely *Az idueſse-*
iduezet, nem chac azt erti à hiten, hanem aual egé- *ges hit mi le-*
tembe à hitnec gyu̇moͤlchétis, à kereſzttyeni ele- *gyen*
tet. Hogy ez igy legyen, maſut toͤb beſzéddel ſzol-
lottunc feloͤle, moſtan chac egy helt hozoc eloͤ, ſz.
Palbol ennec bizonſagára. Azt iria ſzent Pal egy
leueleben, Hogy valaki az oͤueire, es kiualtkeppen *1. Tim. 5.*
haza nepére gondot nem viſel, meg tagadta hitét,
es gonoſzb à hitetlennel. Holot meg teczic, hogy
u̇ hitetlenſegnec nem chac azt tartotta, ha à Chri- *A hitetlenſeg*
ſtus feloͤl valo tudomant nem hiſzed, hanem az- *michoda.*
tis, ha à io chelédes embernec tiſztiben vgy el

nem

nem iarſz à mint kellene, vgy nem chelekedel à mint à te hiuatalod keuannya te tűlled, io gondot nem viſelſz hazad nepére. Tahat ha az hitetlenſeg magaba foglallya à gond viſeletlenſéget, es egyeb gonoſz chelekedetet, viſzontag'az iduőſſeges hitis, nem chac à mezetelen hitelt rekeſzti az ű neuezetiala, hanem à io gond viſeléſtis, es minden egyeb io chelekedeteket. Erched azert hogy oly hit altal veſzűc el az idueſseget, mely à Chriſtus felől valo tudomant vallya teuelyges nelkűl, es az Iſtennec tőruenyet engedelmes akarattal kőueti, es chelekedi. Oly hitet keuan mi tűllűnc à mi vrunc, mely à ſzeretetnec altala chelekedic.

Minemű hit altal ueſzűc az iduőſſeget.

Gal. 5. Matth:7.

Az Harmadikrul.

AZ mi iduőſſegűnknec oka az atya Iſtennec ſzerelme. Meg ſzerzőie à Chriſtus. Azeſzkőſz mellyel el veſzűc, à hit. Laſſuc immar à karhozatnac oka mi legyen. Mert tudgyuc hogy nem mind iduezűlnec az emberec, hanem inkab tőben karhoznac. *Ez az itelet auagy à karbozat*, vgy mond Chriſtus, *mert uilagoſsag iőt è uilagra, es az emberec inkab ſzerettec à ſetetſeget, hogy nem mint à uilagoſsagot.* A ſőtetſeg oka à karhozatnac. Az az, à hitetlenſeg, à bűn. Azert karhoznac valakic el karkoznac, hogy à ſőtetſeget ſzeretic nem à vilagoſsagot.

A karhozatnac oka.

Az

Az Iſtennec fia ez vilagnac vilagoſsága. Ki ſoc képpen akar mindeneket vilagoſetani. Elő- ſzőr az okoſságnac termeſzet ſzerent valo vila- goſsagáual. Mert azert adot mi belęnc okos, es ertő lelket, hogý az altal eſmeriűc teremtőnket, eſmeruęn ſzereſſűc, tudakozzunc akarattya felől, es kőueſsűc az ű meg eſmert akarattyat. Bizon- ſagot teſzen arrul űnnen maga ſzent Dauidnal, imigyen ſzoluán az embernec. Ertelmet adoc te- neked es tanetlac tegedet, mely vton kellyen iar- nod, raitad leſznec az én ſzemeim. Ne legyetec ollyanoc mint à lo es az őſzuér, kikben ertelem auagy okoſság ninchen. Latode mire adgya Iſten az ertelmet, es az okoſságot, hogý meg tanullyuc mely vton kellyen iarnunc, ellyűnc az okoſság- gal, ne viſellyűc oktalanul magunkat mint az o- koſság nelkűl valo allatoc. Touabbà vilagoſęt à Chriſtus az ű ſzent igeięnec altala. Melyről v- gyan azon ſzent Dauid imezt beſzelli. Az te iged vr Iſten, az én labaimnac egő ſzőuetneke, es az én őſueńimnec vilagoſsága. Nem kilőmben ve- zerli az embert è vilagon az Iſtennec igęie, mint az egő ſzőuetnec, mellyet midőn ęiel előtte viſel- nec lattya annac vilaganál houa kel menni. An- nac főlőtte eleitűl fogua ſoc feńes chillagokat ta- maſztot fel ű ſzent felsége, az ű ſzent hiu ſzolgait, kiket peldaul adot mi előnkbe, hogý azokat kő-

Ioan. 8.
A Chriſtus ez uilagnac uila- goſsága. Mint uilago- ſét.

Pſal: 13.

Pſal. 118.

T ueſsűc,

ueſzűc, es ű tűllőc tanullyuc mint kellyen igazgat nunc labainkat az Iſtennec vtán valo iarásban. A többi kőzőt kereſztelő ſzent Ianos volt egíc, kirűl Chriſtus azt mondgya, Hogý egő es vilagos ſzőuetnec vala. Vegezetre, ű magais à vilagoſság az Iſten fia ez vilagra iőue, à fel vőt emberi termeſzetben. Ki vilagoſságnac neueztetic az ű chelekedetitűl, mellyet chelekedic az emberbe. A vilagoſságnac két chelekedeti vagón. Egíc ez, hogý az el rőitőt allatokat ki ielenti, maſic hogý vilagoſęt. Chriſtus azert iőue ez vilagra, hogý vgán ezen két dolgot chelekedncie mi bennűnc. Meg nyilatkoztattya es meg ielenti, hogý valami bennűnc vagyon, es tűlűnc ſzarmazic, az mind ſőtetſeg, mind bűn: meg eſmerteti velűnc magunkat, es az mi fogyatkozaſinkat. Vilagoſętis, meg mutatuan hol kellyen az igaſságot, es az eletet kereſni, tudni illic ű benne es ű altala.

Iohan. 5.

Chriſtus miert neueztetic uilagoſsagnac.

De az emberec inkab ſzeretec à ſőtetſeget à uilagoſsagnal. Choda dolog, hogý az emberec (az az, nagý réſze az emberi nemzetnec) à gőnyőrűſeges vilagoſsagot meg attuluán, à ſőtetſeget ſzeretec, es valaſztac magoknac. Sőtetſég peniglen à hitetlenſégnec vaksága, es à bűn. Mellyekről imigyen emlekezic ſzent Pal Apoſtol. Ezt mondom tinektec, es igen kérlec az vrnac altala, hogý ennec vtanna ne viſellyetec életeteket, mint az egyeb pagonac

Michoda à Sőtetſeg. Epheſ. 4.

viſelic

viſelic, az ũ elmeieknec heuságos voltában, kiknec gondolattyoc megſõtettetet, es kic el idegenũltenec az Iſteni ęlettũl, à tudatlanságnac miatta, mely ũ bennec vagyon, az ũ ſziueknec kemenſegeiert. Sõtetſeg azis minden, valami è vilagnac tulaidona. A teſti bõlcheſeg, hatalmaſság, kazdagság, igaſság, dichõſeg. Mert noha ezeket chodallyac, es bõchũlic az emberec, mind az altal ha az Iſteni igaz vilagoſsaghoz haſonlettatnac, ahoz kepeſt ollyanoc mint à temerdec ſõtetſeg.

Ez azert à karhozatnac oka, *hogy uilagoſſag iõt ez uilagra*, hogy minden è vilagra iõuõ embert meg vilagoſetana, az igaſſagnac eſmeretire hozna, es *az emberec inkab ſzerettec à ſõtetſeget, à hitetlenſegnec uakſagat, hogy nem mint à uilagoſsagot.* Nem akarta erteni, azt mondga Dauid, hogy iol chelekedneiec. Nyiluan hirdettetic az Euangeliom, de ſokaknac nem kel, hanem à teuelygeſnec ſõtetſegét keduelic, es azt kõuetic. Touabba à vegre iõt az Iſten fia è fõldre, hogy à bũnt el uennęie, es vtat mutatna az igaſságra, az emberec kedig annera el merũltenec à bũnbe, hogy inkab akarnac igaſsag, ęlet, es idueſseg nelkũllenni, hogy ſem mint à gyõnyõrũſeges faitalan életet el hadni. Azertis iõt volt mi hozzanc à Chriſtus, hogy igaz lelki bõlcheſeget, kazdagſagot, igaſſagot, dichõſeget adna minekũnc, de az emberec az ũ ſõtetſegeket ſzeretic,

Iohan. 1.

Pſal. 51.

chac azt kereſic hogy è vilag elŏt lattaſsanac bŏlcheknec, kazdagoknac, igazaknac lenni, az lelki, Iſteni dolgokra ſemmi gondot nem viſelnec. Nem choda azert ha el karhoznac, ha az veghetetlen ſŏtetſegre vettetnec azoc, à kic à vilagoſsagot nẽ akariac venni. *Mert minden à ki gonoſzul chelekedic,* ſzan ſzandekcal miueli à gonoſzt, nem akar el tauozni à gonoſztul, *gyŭlŏli à uilágoſſagot, es nem iŭ à uilagoſſagra, hogy azŭ chelekedeti meg ne feddeſſenec.* Nem ſzenuedheti hogy meg nyilatkoztaſsanac az ŭ gonoſzsági, nem akaria eſmerni mely nagy veRom. 7. ſzedelembe forog. A *ki kedig igazan chelekedic,* gŏnŏrkŏdic az Iſtennec tŏruenyebe, à belſŏ ember
2. Reg. 12 ſzerent, *à uilagoſſagra iŭ* ŏrŏmeſt eſmeri vétket, es minden fogyatkozaſat, nem bannya ha meg feddetic. Mint Dauid, ki alazatoſsan vŏue Nathan Prophetanac feddéſet. *Hogy ki nyilatkoztaſsanac az ŭ chelekedeti,* az ŭ pœnitenciaia, à bŭnbŏl, mely ŭ benne feddetic, meg terẹſe. Mert ezec mind Iſten ſzerent lŏttenec, es azert nem futnac á vilagoſsag elŏt. Rŏuid beſzeddel, ha iol reia halgattal arra à mit è Prædicationban ſzollottunc, meg tanultad honnet kel varnod idueſsegedet, mert az Iſtennec io voltabol, ki altal, mert à Chriſtus altal, es mint iuthacz hozza, mert hittel. Meg tanultad aztis, miből kŏuetkezic à karhozat, mert à ſŏtetſegből, mellyet ſzabad akarattyoc ſzerent valaſztnac magoknac

goknac è vilagi emberec. Es ezekből arra indetta-
tol, hogy teis szeresszed az Istent, à ki eleb szeretet
tegedet, es az ũ fiat te ereted atta. I. Iohan. 4.

e

PINKOSD
KED.

*Ez mai Euangeliomot, szent Ianos-
nal talalod meg* X. *részeben.*

AZ időben, monda Iesus à Phariseusoknac. Bizony bizony mon-
dom tinektec, à ki nem az aiton me-
gyen be à iuboknac aklába, banem má-
sonnet bág be, oru az, es toluay. A ki
kedig az aiton megyen be, az à iuboknac Pasztora.
Ennec az ãito allo meg nyittya, Es à iuboc ãz ũ szauât
ballyac, Es az ũ iubait neueken biia, es ki uiszi azokat.
Es mikoron ãz ũ iubait ki bocbatandgya, azoc előt me-
gyen. Es à iuboc kővetic ũtet, Mert ismeric az ũ szauat.
Az idegent kedig semmiképpen nem kővetic, banem el
futnac ũ tülle, mert nem esmeric az idegeneknec szauât.
E példa beszedet monda nekic Iesus. őc kedig nem ertec
meg, micboda uolna az, à mit nekic szól uala.

Monda azokaert Ieſus iſmet ũ nekiec. Bizony bizony mondom tinektec, en uagyoc à iuboknàc aytaia. Mindnyaian uala mennyen en előttem iőttec, oruoc, es tolȩ uaioc. De nem halgattac őket à iuboc. En uagyòc az àito, Ha ualaki en általam be menend iduőzũl, Es ki ſ-be megyen, es eledelt talal. Az oru nem iũ, banem chac hogy orozzon, őllyen es ueſzeſsen: en iőttem hogy eletec legyen, es hogy bőuelkődgyenec.

Mi adot okot Chriſtuſnac, ezeknec mondaſara.

Llic mindeneknec előtte meg tekentenũnc, mi adot legén okot reia Chriſtus vrunknac, hogy ezeket ſzollanàia, mellyec ez mai Euangeliomba előnkbe adatnac. Meg gyogyęta az vakon ſzũletet embert, es meg ada neki ſzemei vilagat. Aual bizońeta Iſtenſéget, es hogy ũ volna à Meſsias, à regen meg igertetet paſztor, ki legeltetneie az Iſtennec iuhait, es oruoslanaia azoknac ńa ualyaiokat. De à Phariſeuſoc, es iras tudoc, kic akkoron az Iſten nepe kőzőt, à paſztorſagnac helyet tartyac, es neuet viſelic vala, ebben meg botrankozànac, es nem akariac vala vrunknac à Meſsianac, es igaz paſztornac tiſztit engedni. Kiknec hitetlen vakmerőſégec ellen oltalmazza magat idueztőnc, à ſzent Ianos Euangeliõianac tizedic reſzeben, honnet è mai Euangeliom vetetet, es meg bizonettya, hogy à Phariſęuſoc, es iras tudoc nem voltanac igaz paſztoroc, de ũ igaz paſztor, es igaz

Joan: 9.

Meſsias,

Meſsias, kinec aklaban vannac, ũtet kõuetic, es beſzedet halgattyac, az idegeneket kedic nem kõuetic, es nem halgattyac à iuhoc. Rõuid beſzeddel, ebben ez Euangeliomban meg valaſztyà à io, es igaz paſztorokat, à gonoſz es hamis paſztoroktul, es meg ielenti az io iuhoknakis erkõlchõket. *Ez Euangeliomnac ſommaia.*

Harom réſze vagón azert ez Euangeliomnac. Elſõ reſzeben ſzol Chriſtus az hamis paſztorokrul. Maſodikban, az igaz paſztorokrul. Harmadikban az iuhokrul.

Elsõ Reſze.

CHoda dolog mely nagy erõt ſzég raita az õrdõg, hogý az emberi nemzetet, mellyet egýſzer el eitet, es maganac foglalt vala, meginț õueue tegé, es Iſtentũl tellyſseggel el ſzakaſza. Ennec meg ſzerzeſere em laſd minemũ meſterſséggel él, à tõb alnakſagi kõzõt. Latuã hogý à meg romlot termeſzetũ ẽber, ſzũkõlkõdic iſtẽ vtã, è vilag ſzerent va lo igazgatoc nelkũlis, kic ũtet az Iſteñec vtára igaz gaſsac, ezec kõzzeis konkolyt hint, es az ũ alnakſagánac kouaſzat õlgéti. Hamis Prophetakat tamaſzt, kic à paſztorſagnac neue alat farkas elmét, es erkõlchõt viſelnec. Kiket, mierthogý mikeppẽ az õrdõg vilagoſsagnac angálaua valtoſztattya magat, azonkeppẽ ezekis, noha hamis apoſtoloc, es alnakſagos mũkáſoc, mind az altal à Chriſtus apoſtoliua *Miert bochat az õrdõg, hamis paſztorokat.* 2. Cor: 11.

valtoztattyac magokat, es azt mutattyac, hogy Istẽtűl bochatatot paſztoroc es tanetoc volnanac, nehez volna meg eſmerni kic legyenec, ha á Chriſtus bizonyos ielt nem adot volna hozaioc. De ollyat adot ez mai Euangeliomban, melyrűl meg eſmerheti akarkies, es meg eſmerueṇ el tauoſztathattya à Satánnac ſzolgait ha akaria. Imigyen ſzól azert felŏlŏc. *Bizony bizony mondom tinektec, à ki nem az aiton megyen be à iuhoknac aklába, hanem maſonnet hâg be, oru az, es toluai.* Iuhoc aklának hĩja az aṅaſzentegházat, melyben az Istennec népe mint à iuhoc az akolba laknac, nyugoſznac es legeltetnec. Melyről tŏb ſzónc leſzen è prædicationac vtolſo reſzeben. Az akolba valo be menetelen kedig ęrti, az eghazi ſzolgalatnac, à lelki paſztorságnac fel vételet. Mely ha tŏrueny ſzerent es iol leſzen, bizonettya azt à ki fel vŏtte, igaz paſztornac lenni, hanem tŏruen ſzerent es nem iol, meg mutatıya hogy az nem igaz paſztor. De miert hogy nem erthetty ſic kĩlŏmben meg, ki menn yen be az aiton, es ki hagion maſonnet be, hanem ha azt meg tudgyuc elŏſzŏr, mi legyen az aito, à mit arrul az Euangeliomnac vége fele ſzól vrunc, azt minekűnc ide elŏ kel hoznunc. *En uagyoc ugymond, az aito.* Aitonac neuezi magat Chriſtus bizoṅos okokbol. Mert ſenki à paſztorságra iol nem megyen, hanem chac az, à kit ű hi.

Az akol michoda.

Az akolba ualo be menetel mi legyen.

Az aito michoda.

Chriſtus miert aito.

Mert

Mert ſenki iol nem legelteti à iuhokat, hanem chac az, à ki az Iſtennec igeiet à Chriſtus lelke altal hirdeti. Mert ſenki egyeb à paſztorságnac tiſztit io modon nem viſeli annal, à ki azt akaria, es keuannya à iuhoknac, à mit Chriſtus akart es keuant. Ebből meg ęrthettyűc immar, hogy à nem megyen be az aiton, à ki Chriſtuſtul nem hiuatot, à Chriſtuſnac lęlke altal nem tanéttya, hanem hamiſsan magyarazza az iraſt, à ki mindenekbe à Chriſtuſnac tiſzteſséget es à iuhoknac iduoſséget nem kereſi, hanem az ű tulaidon haſznát. Leg előſzőr azert, valaki meg nem mutathattya, hogy tőrueń ſzerent valaſztatot, es az Iſten tűl rendeltetet modon küldettetet volna à paſztorságnac tiſztire, az nem paſztor, hanem oru, es toluai. A valaſztáſnac auagy küldéſnec peniglen két módgya vagyon. Nemellyec küldettenec Iſtentűl űnnen magától, minden közbe vetés es eſzköz nelkűl. Mint az ó tőrueńbeli Prophetac kiknec űnnen maga ſzóllot az Iſten, es az mely néphez küldeni akarta, ſzemelie ſzerent küldötte űket. Mikeppen Eſaias mondgya vala maga felől. Az vr küldőt engemet es az ű Lelke. A tőb Prophetakis kedig, hogy ielentenęiec tőruen ſzerent valo küldeſeket, inkab mindenkoron eleibe veticaz ű tanetáſoknac, imez igeket. Azt mondgya az vriſten. Ezen modon bochattatec kereſztelő

Ki nem megyẽ beaz aiton

A ki tőrueny ſzerent nem ualaſztatot.

A ualaſztaſnac auagy küldéſnec két modgya.

Eſa. 48.

Luc: 3. telő ſzent Ianoſis, kihez, à mint ſzent Lukach iria, lőn az vrnac ſzaua, es iőue az Iordan mellet valo minden tartomańokba prædicaluan à pœnicianac kereſztſeget bűnőknec bochanattyara. Az apoſtolokatis igy kűlde vrunc, vgymint kiket űnnen maga hiua es valaſzta az apoſtolságra, es bochata űket è ſzeles vilagra, hoǵ prædicallanáiac az Euangeliomot minden teremtet allatoknac. Ez à kűldéſnec imillyen módgya, az apoſtolokig tartot, es ű bennec ſzűnt meg, vgy hoǵ immar, ſenkinec nem kel hinni, akar mint mondgyais hoǵ Iſtentűl kűldetet, à mint ingén maid meg erted, hoǵ ſzokot Iſten máskeppen paſztorokat kűldeni. Mert nemellyeket eſzkőz altal, es kőzbeuetéſsel, vgy hoǵ ű kűldi vgán azokatis, de emberec altal, effelec voltanac az ő tőruenibe à papoc, es papi feiedelmec, kic à tőruenec ceremoniai ſzerent kenetnec es ſzenteltetnec vala emberi kéz altal à papságra. Mint am Aaronnac es az ű fiáinac lőn dolgoc, kiket Iſten vaſzta, de Moyſeſſel keneté es ſzenteltetéſ fel űket. Az vij tőruenibenis az apoſtoloc valaſztánac es kűldénec à kereſztyenec kőzibe egházi feiedelmeket es piſpőköket, mellyeknec hatalmat adánac reia, hoǵ űc megint egyebeket kűldhetnenec. Szẽt Pal à tőbi kőzőt, Tituſt, es Timotheuſt kezeinec reiaioc vetéſe altal ſzẽtele piſpőkökre. Es

A kőzbe uetes nelkűl ualo kűldes, még tartot.

Eſzkőz es kőzbe ueies altal ualo kűldes.

1. Tim. 4.
2. Tim: 1.

Tituſ

Titusnac imigyen ir. Ezert hagyalac tegedet Cre- Tit: 1.
tában, hogy à mi hátra volna, azt meg igazeta-
nád, es varosonként eghazi embereket rendelnel,
à mint en meg hattam vala teneked. Ennel egyeb
módgiat én nem oluasom az irásban, à paszto-
roknac bochatasának az apostoloc vtan. Hanem
valakic Istentűl bochattáttanac, mind igy bocha-
táttanac, eszkőz, es kőzbe vetés altal. Vgy anne- Actor. 9.
ra, hogy még szent Paltis kit menből szoléta meg
es vgy valaszta az apostolságra, ennec è szer tar-
tasnac meg erősseteségiert, az apostoloc altal aka-
rá küldetni, monduan nekiec. Valaszátoc ki en- Actor. 13.
nekem Pált es Barnabast arra à munkara melyre
hittam űket. Engeduen azert az apostoloc az vr
rendelesének, minec vtanna bőitőltec es imatkoz-
tac volna, es kezeket reiaioc vetettec volna, el bo-
chatac űket.

Tahat masonnet hágnac be azoc, valakic á prædicallásnac es pásztorságnac tisztit magok- *Masonnet hág be, à ki rend szerent nem ualaszatot.*
nac tulaidonettyac, noha sem eszkőz nelkűl, sem
eszkőz altal nem bochattáttanac Istentűl. Effelec Num. 16. 2 Paral: 26
voltanac regenten, Chore, Datan, Abyron, kic Aaron Ahz
tulaidon vakmerőségekcel elő tolyuan ma- Hier. 18. 19
gokat, à földtűl el nyeletteténec Effelec vala-
nac à hamis Prophetakis, kikről ISTEN imi-
gyen panaszolkodic. Nem küldőc vala Prophe-
takat

takat, es ũc futnac vala, nem ſzolloc vala nekiec, ez ũc Prophetalnac vala. Effelec voltanac Ebion, Cherintus, Marcion, Arrius, Manicheus, es à tőb regi eretnekec, kic feienkent azt kialtottac, hogy Iſtentűl küldettenec volna, de maga abban ſemmi nem volt, mert nemellyec kőzzűlőc ſoha à tőruen ſzerent valo egyhazi feiedelmektűl az anyaſzentegyhaznac ſzokaſa ſzerent à tanetáſnac, es paſztorságnac tiſztire nem valaſztattanac, nemellyec noha valaſztattanac volt elein, még ki nem ſzakattanac az igaz kereſztyeneknec gyűlekőzetiből, de az vtan oſzton, hogy el valtanac à hiuektűl, el veſztettec az Iſtennec malaſztyat, es azt à meltoságot, mellyet az piſpőki kezeknec reiaioc vetteteſénec altala vőttenec volt. Effelec à moſtani eretnekis, Kic az Chriſtus iuhai kőzzűl ki ſzakadot, zerzete hagyot, es hite ſzeget Luter vtan indulnan, vegre ſoc féle teuelygeſekre, es eretnekségekre oſzlattanac, es ſzakadoztanac. Kic teuelyegnen, egyebketis teuelyegtetnec. Mellyekrűl Prophetaltanac volt Chriſtuſis, az Apoſtolokis, hogy ebben ez időben, az az, vilag vegezeti féle fognanac el iűni.

Azeretnekec maſonnet hagnac be.

Matth: 24. 1. Tim. 4. 2. Tim: 3. 2. Pet: 3 Iud. ep.

Maſonnet hagnac be azokis, kic noha tőruen ſzerent valo piſpőkőc, paſztoroc, es Prædicatoroc lattatnac lenni, miuel hogy az anyaſzentegyháznac ſzokot ſzer tartáſi ſzerent ſzenteltettenec fel-

Az ũ haſznoknac kercſőies maſonnet hagnac be

fel à tiſztre, es tudomanyokban, ſ- tanetaſokban eggyet valanac az aſzenteg hazzal, mind az altal nem à iuhoknac iduoſsegeket hanem az ũi tulaidon haſznokat kereſic. Kic kozzul nemellyec hiſzelkedeſſel, nemellyec à feiedelmec, es vduari népec vtan valo chel chapaſſal, nemellyec aiandokkal, es kilomb kilomb fele alnakſaggal iutnac à piſpokſegre, auagy más egyhazi tiſztre. Midon kedig meg kaptac azt à mit kereſtenec, vgy viſelic magokat, hog meg igazul raitoc, ſzent Palnac amaz mondáſa. Ki ki mind az ũi haſznát kereſi, nem azt á mi à Ieſus Chriſtuſe. Vgy hizlallyac torkokat, es haſokat à ſzent egyhaz iouedelmebol, hog meltan mondhatyuc felolöc à mit vgyan azon ſzent Pal mond, hog az vr Ieſus Chriſtuſnac nem ſzolgalnac, hanem az onnen haſoknac. Keuannam bizony, hog egy ſe volna mi kozot tũnc de felec raita hog vannac, kiket tulaidon kep pen illèt, es mintha vgyan vial mutatna, az vr hiu ſzolgaianac imillyen panaſza. Nag ſokan iarnac kũlomben, kic felol gyakorta ſzóltam tinektec, moſtan kedig ſiruanis meg mondom, hog à Chriſtus kereſztinec ellenſegi, kiknec az ũ vegec veſzedelem, kiknec haſoc Iſtenec, es kiknec dichoſegec az onnen ſzegyenekre vagyon, kic chac é foldiekre viſelnec gondot.

Ez à maſonet hagas.

Phil: 2.

Rom. 16.

Phil. 3.

Ezekrũl panaſzolkodic à Propheta mond- *Ezech: 34.*

uan

MATICA SLOVENSKÁ V MARTINE

Pénaſzolkodás á gonoſz paſztorac ellen.

uán. Ezt mondgya az Vr Iſten. Iai az Iſrael paſztorinac, kic ő magokat legeltetic. A paſztoroknac, nem de à ńaiat kelle legeltetniec? De ti teiet eſztec vala, es à gyapiuual meg ruhazzatoc vala magatokat, es à meg hizottat meg vagiatoc vala, de à iuhokat nem legeltetitec vala. Az erőtlenekcel nem bantatoc, à betegeket meg nem gyogyetottatoc, à ſebeſeket be nem kőtőttetec, az el teuelyedteket hatra nem hoztátoc, es az el veſzetteket meg nem kereſtétec, hanem nagy kegyetlenséggel es kemẽſéggel vralkodtoc vala raitoc. Es az en iuhaim el oſzlottac, mint kiknec ninchen paſztoroc, es à mezei vadaknac eledeliue lőttenec es tellyeſséggel el oſzlottanac, es ſenki ninchen ki tudakozneiec felőlőc, auagy ki meg kereſneie ũket. Nem de nẽ talaltatnáke ez ielen ualo időbeli paſztoroc kőzőt, kic à propheta mondaſa ſzerent, chac teiet es gyapiat kereſnec, azaz, à iőuedelmet ſzeretic, magokat kőueretic, de à iuhoknac iduőſſegekre ſemmi gondot nem viſelnec, ſem veſzedelmeken nem kőnyőrűlnec? Azt alettyac netalantan, hogy nem lattya Iſten à mit ũc chelekednec: vai lattya bizony, ſ-el ſem ſzenuedi még iſſuendőre. Halgathacza mint feńegeti vgán ottan à propheta altal ũket. Ez okaert ti paſztorochallyatoc az vrnac igeiet. Elec én azt mondgya az vr Iſten. Miert hogy az én iuhaimat ragado-

A gonoſz paſztoroknac fenyegetéſe.

gádomanra bochátattoc, es az en nyaiamat vadaknac eledelre, miert hoǵ ninchen paſztoroc, es az én paſztorim nem goñdolnac az en nyaiammal, hanem oly paſztoroc kic ũ magokat legeltetic, de az én iuhaimat nem akariac legeltetni, ez okaert ti paſztoroc hallyatoc az vrnac igeiet. Ezt mondgya az vr Iſten, ime en à paſztorokra, es elő kerem az en iuhaimat az ũ kezekből, es veget teſzec ũ bennec, hoǵ tőbſzőr paſztoroc ne legyenec, es ũ magokat tőbſzőr ne legelteſſec. En megſzabadetom az en iuhaimat az ũ ſzaiokbol, hoǵ ennec vtanna tőbſzőr ũket meg ne egyec. Adnáia az kegyelmes Iſten, hoǵ retteñenc meg ũ ſz: felſegenec feñegeteſetűl, es latnanc iobban dolgũk hoz hoǵ ſem mint eddig lattunc. Mert bizony igy mi miattunc ſoc lelkec veſznec el, mellyeknec verét Iſten mind à mi kezűnkből kereſi meg. Ezech: 3.

Ezec à kikrűl eddig ſzollottunc mind maſonnet hagnac be az akolba, Chriſtus előt, az az, nẽ ũ altala iőttenec, es annac okaert, oruoc es toluaioc azt mondgya vrunc. Miertſ meg ielenti azis, ez vtan. Mert àuegre iűnec hoǵ lopianac, őllyenec es veſzeſsenec. Ki lopiac à Chriſtuſnac aklabol à iuhokat az hamis prophetac, es eretnekec, teuelygőkce teſzic, meg foittyac meg őlic, es el veſztic lelkeket. Mert à hamis prophetac es azoc à kic nekic hiſznec, eiel nappal fognac kęn-

oruoknac es Toluaioknac miert mondatnac.

Apoc. 2.

kęnzattatni, mind ŏrŏkŏn ŏrŏkce. Kilopiac à hamis paſztorokis, kic chac neuét viſelic es haſznat veſzic à paſztorságnac, de terhet nem erzic, miuel hogy ki hadgyac gonduiſeletlenségec miat ũket teuelyedni. ŏlic, hanem kűlŏmben chac ehelis az Iſtennec igęienec kenęeret nem ſzegdeluén nekiec. Mert ſem ũnnen magoc nem prædicálnac, ſem egyebeket nem tanettatnac à kic prædicalnánac, hanem inkab chufokra, bolondokra, hazughizelkedŏkre, dobzodáſra, vendegeskedéſre kŏltic azt, à miuel az Iſten igeięnec folyaſat kellene ſegéteni. De ezekrűl tŏbbet ſzollottunc huſuet vtan valo maſodic vaſarnapon, moſtan immar ſzollyunc az io paſztorokrul.

Trch: 4.

Maſodic réſze.

Michoda az aiton ualo be menetel.

AKi *peniglen az aiton megyen be, à iuhoknac paſztora.* A tiſztnec tŏruen ſzerent, es io modŏ valo fel vétele mutattya meg à io paſztort, mert az, az aiton valo be menetel. Mirűl eſmerheſſűc meg peniglẽ azt, igaz vton iutotte valaki à paſztorságra, vagy nem, meg mondoc nem regen. *Ennec, az az, à io paſztornac, az aito allo meg nyittya.*

Aito allo à ſz: Lélec.

Ha Chriſtus aito, tahat az aito allo az, à ki Chriſtuſt, es az ű iouait meg nyilatkoztattya. Tudni illic à ſzent Lęlec Iſten. Mert ű eſmerteti velűnc iduő-

iduőzetőnket, ſz: Palnac imez mondáſa ként. Ne-
kűnc kedig Iſten ielentette, az ű lelke altal. Azert 1. Cor. 2.
mondgya vrunkis à ſzent lęlekről, hoǵ az teſzen Ioh. 15.
bizonságot ű felől. Az igaſsagrais, mellyel à iu-
hokat kel legeltetniec, à ſzent lęlec tanettya meg á
paſztorokat. Es igaz ſzeretetet őnt ſziuőkbe, Iohan. 16.
hoǵ ſzereſséc az iuhokat, es nem az ű tulaidon
haſznokat, hanem à iuhoknac iduőſsegeket, vgy
hoǵ ęleteketis keſzec leǵenec erettec adni. Mint
ſzent Pal ki igy ſzól maga felől. A Chriſtuſnac
ſzerelme kęſzeret minket. Nem à tieteket kere- 2. Cor. 5.
ſem (à iuhoknac beſzelli ezt) hanem ti magato- 2, Cor. 15.
kat. Mert nem à fiaknac kel győiteni az atyak-
nac, hanem az atyaknac à fiaknac. En kedig őrő-
meſt kőltőc, es magamatis oda adom az ti lelke-
tekęrt, iol lehet én nagobban ſzeretuęn titeket,
kiſseb ſzeretetben legyec ti nallatoc. Vegezetre,
à tudomannac kulchátis, (mely à Chriſtuſnac val-
lán vagyon, kiuel meg ńit, es ſenki be nem zár, be
zár, es ſenki meg nem nyit) vgyan azon ſzent lę- Apoc. 3.
lec adgya à paſztoroknac: Hoǵ minden tudomań- Eſa. 22.
ba, es bolcheſęgbe tanétuan, meg fedǵenec min- Col. 1.
den embert, hatalmaſoc legyenec minden magaſ- 2. Cor. 10.
ſag ellen, ki fel emeli magat az Iſten tudõaña ellen,
es fogságba vetheſsenec minden ęrtelmet à Chriſ-
tuſnac ſzolgalattyara. *Es az ű iubait neueken hiid.* *Neueken hini à iubokat mi legyen.*

oly gondot viſel reiaioc, hoǵ eſmeri mindeniknec ſzükſeget, es tudgya egyenkent mellykcel mint kellyeń bànni. Szüntelen reiaioc kialt az Iſtennec parancholattya ſzerent, ki imezt parancholly a. Ki-
Eſai. 58. alch, meg ne ſzünnyel, mint egy kürt magaſztald fel à te ſzauadat. *Es ki uiſzi üket,* tanetàſaual à tu-datlanſàgnac es bünöknec ſötetſegèböl. *Es mikoron az ü iuhait ki bochatandgya, elöttöc megyen.* A mire tanettya üket beſzeddel, azt meg mutattya io peldaualis. Meg fogadgya ſzent Palnac tanetáſat.
1. Tim. 4. Peldaioc leǵ vgymond Timotheuſnac à hiueknec, beſzededben, nyaiaſsàgodban, ſzerelmedben, lelkedben, hitedben, tiſzta eletedben. *En uagyoc àz àito, ha ualaki en altalam be menend iduözül.* Szent Palis vgyan ezent beſzelli. Ki midön Timotheuſnac eleibe atta volna à io paſztorſàgnac formaiat, es
1. Tim. 4. dolgat, vegre ezt monda neki. Ha ezt miueled, tenen magadatis meg mented, azokatis à kic te-
Az eledel ta-lalas michoda gedet halgatnac. *Es akar beſ-akar ki mennyen eledelt talal.* Ha ünnen magaba elmelkedikes auagy imadkozic, ha az iuhoknac legeltteteſere ki megyenis, mindenüt az igaſſàgnac eledelet meg talallya. elmelkeduèn es imatkozuan meg nyeri Iſtentül à bölcheséget, mellyel à iuhokat tanècha es legeltesse. Ki menuén hoǵ lègeltesse à barankakat, elö veſzi elmeieböl az ſzent Lelektül oda be ön-

tetet

tetet tudomant, es ęlteti velle az ũ gond viſe-
léſe ala vettetet nyaiat. Ezeket beſzélle vrũnc
è mai Euangeliomban à io paſztorrul. Kiknec
tõb tulaidonságit meg talalod az huſuet
vtan valo maſodic vaſarnapi
prædicatioban.

Az Harmadikrul.

e

ORõmeſt hallyatoc, es igen dicheritec à præ-
dicatort, midõn à piſpõkõkrũl, es egyeb rend
beli egyhazi ſzolgakrul ſzoluan, azoknac vet-
kõket es bũnõket feddi, mint ha chac ũc volna-
nac bũnõſõc, es chac ũ bennec talaltatnęiec fedde-
re melto dolog, ti peniglen bũn nelkũl volnátoc,
es ſemmi feddeſt nem erdemlętec. Maga bizony
ha meg tekentitec magatokat, ti ſem ollyanoc vat-
toc, à minemũeknec kellene à Chriſtus iuhainac
lenni. Kikrũl halgaſſacza mit beſzel vrunc. Az
iuboc halgattyac á paſztornac ſzauat, es kõuetic ũ- Az iuhoknac
tet, mert eſmeric áz ũ ſzauát. Az idegent kedig nem erkõlchõc.
kõuetic, mert nem eſmeric az idegeneknec ſzauat.
Ez à io iuhoknac erkõlchõc, es termeſzetec. Iu-

Miert neuez-tetnec iuhok-nac az Iſten népe.

hoknac neueztetnec peniglen az Iſtennec népe á kereſztyenec, es iuhoc aklánac az anaſzenteghaz. Mert latode mit mondnac ő̃nnen magoc à prophetánal. Mi ű̃ népe vagyunc, es az ű̃ legeltetéſenec iuhai. Az Iſtenis nekic. Ti én nyaiam, az én legeltetéſemnec nyaia vattoc emberec, es en ti vratoc Iſtenetec. Oka ez, hogy illyen neuet ád à ſzent irás az Iſten népenec, mert à iuhoknac tulaidonsága nemiképpen hozzaioc illic az Iſten fiaihozis. Illyen tulaidonságat mongyac á iuhnac, hogy akar mely ſoc baranyoc kőzőtis, bator mind egy ſzőrű̃c es egy arañuc legyenekis, meg eſmeri az ű̃ barankaiat. Viſzontag á baranis ki eſmeri egy nehany ezer iuh kőzzű̃lis az ű̃ annyat az ű̃ annyanac réuaſat meg ertí, es az vtan fut, más iuhot nem kőuet. A minemű̃ eſmęret à iuh, es az ű̃ baranña kőzőt vagyon, ollyan eſmeretel eſmeric à lelki iuhokis à kereſztyenec, az ű̃ paſztorokat, eſmeric es halgattyac az ű̃ ſzauát. Mint ſzent Ianoſis mondgya felőlőc. Mi vgymond, Iſtentű̃l vagyunc, à ki eſmeri az Iſtent, halgat minket, à ki Iſtentű̃l ninchen, nẽ halgat minket. Altalan fogua à ki à Chriſtuſnac iuha, es az ű̃ aklaba lakic, azt à paſztort halgattya, es azt kőueti, à ki az aiton ment be az akolba. Azt nézi fő̃ képpen à paſztorban, hogy tőrueń ſzerent valo paſz-

A iuhokhoz haſonlatoſoc az Iſtenfiai.

A iuhóc eſmeric paſztorokat.

1. Iohan. 4.

Mit kel nezni à paſztorban.

lo paſztor legyen, hogy à Moyſeſnec ſekiben ůl-
lyőn. Azt benne talaluán halgattya ůtet, es kőue-
ti az engedelmeſségnec altala, ſzauat fogaduán,
es tanetáſat vőuen. Chriſtus vrunknac paranchó-
lattya ſzerent, ki azt hadgya minekůnc hogy à Matth: 23.
Moyſes ſekiben ůlő paſztoroc valamit nekůnc
mondnac, meg tarchuc, es meg őrizzůc ha ſzín-
ten még nem félelneis mindeneſtůl fogua az ů e-
letec tanetaſoknac. *Az idegent kedig nem kőuetic,*
mert nem eſmeric az idegeneknec ſzauat. Idegen az, Kilegyen az
à ki nem az aiton ment be az akolba. Az eret- idegen.
nec, à hamis propheta. Ezt à ki igaz iuh nem hal-
gattya. Ezt hadgyuc tinektec, vgymond ſzent 2. Teſ: 3.
Pal, atyamfiai, à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac ne-
uének altala, hogy meg vonnyatoc magatokat
minden atyafitul, ki ſzertelenůl víſeli magát, es
nem à tanétot tanulſag ſzerent, mellyet mi tůl-
lůnc vőt. Vrunkis arra int minket, hogy ha ki azt Math. 24.
mondangya nekůnc, ime it vagyon à CHRI-
STVS auagy amot, ne higgyůnc: ime à puſzta-
ban, ki ne mennyůnc, ime à reitec helyekben,
aztis ne higgyůc. Bizonyos iele ez, hogy CHRI- A Chriſtus
STVS iuha vagy, ha à tőruen ſzerent valo igaz iuhanac bizo-
paſztorokat halgatod es kőueted, az idegeneket nyos iele.
nem halgatod hanem el fucz tůlőc. De monda- Azeretneke-
nad, miert nem halgatnã, mit art halgatnom, had ket ueſzedel-
erchem mit mond, eſzem vagyon, à mit ollyat mes, chac fůl-
lelis halgatni.

halloc tűlle hogý idegen volna az Iſten igeietűl,
Ezech: 31. azt en fűlem mellől bochatom. No atyamfia, à
ki illeti à ſzurkot, meg főrtőztetic tűlle, es à ki
1. Cor. 15. keuellyel kőzőskődic, keuelyſegbe őltőzic az.
El veſztic à io erkőlchőket à gonoſz beſzédec.
Igen egý igyű à iuh, hamar el teuelyedic, ha vala
hogý az ű paſztoratul el tauozic. Teis ne alech
magadat oly bőlchnec lenni, hogý el nem teuelyed
hetel, ha idegen paſztort keſzdeſz halgatni. Ből-
3. Reg. 11. chebnec aletodé magadat Salomonnal? Nẽ de ű-
tet à teuelygő pogan ſzemelyeknec tarſalkodáſa
tőttęe baluany imadouaſ? Hanyat lattűc affele em-
bereket, kic vgy teczet volna, hogý chac proba-
láſnac okaert halgattac az eretnekeknec prædi-
catioiokat, es oluaſtác iraſokat, azonba ha teken-
tettűc, el chalattanac tűllőc, es teuelyges be eſtenec-
mentűl touabban iarſz à veſzedelemtűl attul in-
Az io iuhnac tulaidonſága. kab nem eſel bele. Illyen az io iuhnac tulaidonsá-
ga, hogý az ű paſztorat halgattya, es kőueti, az ide-
gent ſemmi képpen nem. Akarnam azert, hogy
mindńaian à kic moſtan ezt hallyatoc en tűllem,
tőkelleteſſeggel megis tartanatoc. De iobbã meg
ertyűcazt à mit az io iuhokrul hallunc, ha à go-
A gonoſz iu- noſz iuhoknakis meg tugyuc termeſzeteket. Igy
bokrul. ſzól azert ezekuec Iſten à Prophetanal. Tinektec
Ezec: 34. én nyaiam, ezt mondgya az vriſten. Ime en itile-
tet teſzec à iuhoc, es ã iuhoc kőzőt, es à koſoc ſ-à

bakoc

bakockőzőt. Nem elége hogý illyen io, es beu le-
geléſtec vagyon, hogý még labaitokcalis nyomod-
gátoc? Es illyen tiſzta es beu vizetec vagyon ita-
lotokra, hogý még labotokcalis zauariatoc? Es az
én iuhaimnac azt kel ennyec, à mit ti el nomod-
tatoc, es azt kel innyoc, à mellyet labotokcal meg
zauartatoc. Ez okaert ezt mondgya az vr Iſten.
Ime én itiletet teſzec à kőuer, es őſztőuer iuhoc
kőzőt. Azert hogý labaitokcal kapaltoc, es az e-
rőtleneket ſzaruatokcal őklőldőzitec, mig nem
ki kergetitec, ſegetſeggel leſzec az en nyaiamnac,
hogý tőbſzőr ragadomannya ne legyen, es iteletet
à iuhoc es iuhoc kőzőt. Feddi azokat à iuhokat, *Lab ala nyo-*
à kic az Iſtennec igeienec etelet, es italat, laboc ala *modas, es za-*
nyomodgyac es meg zauariac, midőn à hamis *uaras.*
prophetaknac gonoſz magyarazattyoc ſzerent,
ertic, es veſzic. Annac fölőtte miuel hogý erőſseb-
bec, hatalmasbac, es okosbac, az egý igűeknel, az-
okcalis á meg nomottatot fűet etetic es à meg za- *Nyomodot el*
uartatot vizet itattyac, vgý mint kiket nagý hatal- *edelt étetni,*
maſsággal keſzeretnec hogý ű vtañoc indullyanac *es zauart ui-*
vagý feddeſekcel, kialtaſokcal meg rettentnec, hogý *zet itatni, mi*
ne mereſzlyenec ű tűlőc kilőmbőzni, nagý alnoc es *legyen.*
chalard beſzedekcel el hitetic űket. A kic peniglẽ Az őklőldő-
nẽ hamar ẽgednec nekiec azokat őklőldőzic, ſzid *zes michoda.*
gác pirongattyac, feńegetic, haborgattiac mind ad
diglã, még nẽ uagý kiſzakaſztiac à Chriũs aklabol

vagy ha azt nem miuelhetic, nyomorusággal kiſ-
ſebſeggel illetic, el vetic mint egy ferges diot. Azt
miuelec nem régen egy nehany koſoc, es bakoc
it è varasbanis, kic el induluan à Baalnac után, ſo-
kakat ez fölül meg irot meſterſegekcel à veſzede-
lemnec vtára viuénec. Nemellyeket peniglen à
kic igaz iuhoc voltanac, miert hogy nem engette-
nec nekiec, kiſsebſeggel illetènec, tiſztektül meg
foſztuan, es ſoc boſzu beſzedekcel meg alazuan.
Nagy keuely öklöldözö bac az, à ki egy ſzegeny
alazatos hiu kereſztyent, aual feńeget vala, hogy
az anńa teieis keſerü leſzen neki. Semmiert nem
egyebert, hanem chac azert, hogy batorsággal me-
reſlé vallani, hogy ü az igaz paſztortul el nem a-
kar ſzakadni, es az idegent holtig ſoha nem akar-
ia halgatni. De el iü az idö hogy Iſten iteletet te-
ſzen à iuhoc, es bakoc közöt. Mikor leſzen az
Itelet napian, midön à iuhokat el valaſztya à ba-
koktul, es à iuhokat az ü attyanac orſzagaba be
viſzi, az rugodozo, es öklelö keuely bakokat ke-
dig, az örök tüzre veti. Attul fogua oſzton, ſo-
ha nem arthatnac à gonoſzoc à ioknac, es nem
leſznec ragadomanyul az Iſtennec iuhai. Nem
chac à gonoſz, es nem igaz paſztorokat feddi
azert az Iſten igeie, hanem à gonoſz iuhokatis.
Tahat mind ket rendbeliec, az az, mind mi kic
paſztoroc vagyunc, ſ-mind ti kic iuhoc vattoc,

Mikör teſzen itcletet Iſten à iuhoc közöt.

haluán

haluán à Chriſtuſnac tanetáſat ſzabiuc ahoz magunkat, hogy midőn el iű à paſztoroknac feiedelme á Chriſtus az iteletre, ki ki mind veheſsűc el, à dichőſegnec meg rodhatatlan koronaiat, AMEN. 1. Pet. 5.

SZENTHA-ROMSAG NAPIA.

A ſzent Ianos Euangeliomianac III. reſzeből vettűc ez mai Euangeliomot.

Ala egy Nicodemus neuő ember, à Phariſeuſoc kőzzűl, à Sidoknac feiedelme. Ez iőue eiel Ieſushoz, es monda neki: Meſter: Tudgyuc hogy az Iſtentől tanetoul iőttel. Mert ſenki nem tehetі è chodákat, mellyeket te teſz, hanemha az Iſten leend ű uele. Felele Ieſus, es monda neki: Bizony bizony mondom teneked, Hanem hà ualaki uyonnan ſzűletendic: nem lathattya Iſtennec orſzágát. Monda neki Nicodemus.: Mikeppen ſzűlethetiç az ember, mikoron uen? Vallyon be mehete maſodſzor az ű annyánac me-

bebe hogy uionnan ſzuletteſsec : Felele Ieſus : Bizony bizony mondom teneked, hanemba ualaki ſzŭletendic uiſzŏl, es ſzent Lelektŭl, be nem mehet Iſtennec orſzagába. A mi teſtŭl ſzŭletetit, teſt az, es á mi á lelektŭl ſzŭletet, lelec az. Ne chodallyad, hogy mondam teneked : Szŭkſeg tinektec uionnan ſzŭletni. A ſzel, à houa akar fu, es ballod az ŭ zugáſat, de nem tudod honned iŏ, es houa mennyen . Ekeppen uagyon minden à ki lelektŭl ſzŭletet. Felele Nicodemus, es monda neki : Mikeppen lehetnec ezzec? Felele Ieſus, ès monda neki : Te uagy Iſrael nec Meſtere, es ezeket nem tudod? Bizony bizony mondom teneked, à mit tudunc, azt ſzollyuc, es â mit láttunc, ârrŏl teſzŭnc tánubizonſágot : de à mit tanubizonſagunkat be nem ueſzitec. Ha è fŏldicket mondottam tinektec, es nem hiſztec, mikeppen hienditec ha mennyeieket mondoc tinektec? Mert ſenki fel nem megyen menyben, hanem chac az, á ki leſzálot menybŏl, az embernec fia, ki menyben uagyon. Mikeppen kedig à Moyſes fel emelte á kegyot à puſztába, azonkeppen ſzŭkſeg fel emeltetni embernec fiánac, Hogy minden â ki biſzen ŭ benne, el ne ueſzen, hanem ŏrŏc elete legyen.

Ez mai innepnec oka.

EZ mai innepet à végrê ſzerzettec à règi iamboroc, hogy à kŏſsegnec maeleibe adaſsec, az Iſtennŭl valo tudomany, ki egy allattyaban, de harom ſzemelyeben. Mert minec vtanna ez el

ez el mult napokon emlekeztűnc volna az atya Istenrűl, ki ez vilagra kűlte az ű fiat: A fiurul es az ű io tetemenírul: A szent lęleknec az Euangeliomnac erősségetesére valo el iővetelerűl: alkolmatos, es mélto dolognac itelec az mi eleinc, hogy mind ezekrűl ma eg rővidseden, es somma szerent valo tanulsag adatneiec à kősseg eleibe, à végre, hog az Isten felől valo tanulsag ertelmét, rővid beszedbe foglaltatuan konnyebben meg foghasac, es elmeiekbe tarthasac az emberec.

Az Euangeliomot peniglen, mellyet bővű szerent meg hallátoc, azert oluasuc ezen az innepen, miuel hog emlekezet vagyon benne, az Isten segnec mind harom szemelyérűl, es Istennec az anaszenteghazhoz valo io tetemenírűl. Mert miképpen az atya el kűlte az ű fiat, es à fiu el iővt, hog fel emeltetuén à kereszthára, aldozat lővt volna mi erettűnc, azonképpen à szent lelec adatic, hog ű altala à vizben à hiuec vionnan szűlessenec. Ez azert sommaia ennec az Euangeliomnac. Hog vionnan szűletuen visztűl, es szent lelektűl, az őrőc életnec őrőkősi vagyunc à Iesus Christus altal, kit az atya el kűldővt. *Miert oluasuc ma ez Euangeliomot.* *Sommaia ez Euangeliomnac.*

En ebben é Prædicatioban, az Istenrűl szóloc, es à szent haromsagrűl valo tudomant, imilyen, rendel adom elővtőkbe. *E Prædicatio mirűl leszen.*

Elősző̋r

Elősző̃r meg mutatom hogý egy Isten vagón. Es mint kel azt erteni, hogý egy.

Masodszor, meg bizonyçtom, hogý az egy Istenségben harom szemely talaltatic. Atya, fiu, szentlelec.

Harmadszor, szóluan kiualtkeppen à masodic szemelyrűl, az emberre lősző̃t Isten fiarul, à szent irasbol meg ielentem, hogý az egy szemelybe, két termeszet vagyon, Isten es ember. +

Negyedszer, aztis io bizonsagokcal meg erősétem, hogý az Istennec fia nem akcoron kezdetet, midő̃n à szűznec meheben fogantatéc, hanem az elő̃ttis volt.

Oetődszer meg tanetlac reia benneteket à sz: irasnac fondamentomabol, hogý à Christus nem teremtet allat (vgy hogý mindeneknec elő̃tte teremtetet volna) hanem Isten. Isten kedig nem reszeltetesképpen, auagy chac neuezet szerent, az Istennec ű benne lakozo aiandekiert, hanem vgán valoba valo, es az atyahoz egyenlő̃ ő̃rő̃c Isten.

Hatodszor es vtolszor, à szent lçlekrűl leszẽ igen rő̃uid beszedem.

Az Elsőrűl.

A ű igeiből kel Istent esmerni.

MAs képpen akarni az Istent esmerni hogy nem mint ű̃nnen maga ielentette magát az ű szent

ũ ſzent igeieben, eſztelenſeg es tiſzta bolondsag. Mert holot ũtet ſenki nem latta, mit tudhatunc annal egyebet felõle, à mit az ũ egyetlen egy fia, ki az ũ kebelebe vagyon, regenten Moyſes altal, es à Prophetac altal, az vtolſo idõkben peniglen tulaidon ſzemelyében, es az Apoſtoloc altal mondot minękũnc? Ez vilagi bõlchec kic az Iſtennec igeiet nem tuttac, à teremtet allatokrul elmelkeduén vegére mentenec hogy Iſten vagyon à ki teremtette, biria, es igazgattya mind ezeket. Annakis vegére mentenec, nemellyec ũ kõzzũlõc, hogy az, à ki mindeneket teremtet, eleb valo à teremtet allatoknal, es õrõc mindenhato lelki állat. De ſoha arra nem iuthattanac, hogy errũl az Iſtenrũl, kit teremtõnec, õrõc es mindenhatonac vallottanac, valami igaz, es alhatatos tudomant talalhattanac volna. Hanem chac Iudæaba, azt az, az ũ nepe kõzõt eſmertetic az Iſten, es Iſraelbe, az az, à kereſztyen anaſzentegyhazban, nagy az ũ neue. Mi eſmeriũc az Iſtent annera, à mint ũ magat à ſzent irasban meg ielentette, eſmeruén ſziuũnkel, hiſz ũnc ũ benne, es ſzankal iduõſsegre valo vallaſt teſz ũnc felõle.

Iohan. 1.

E uilagi bõlchec mint eſmertec Iſtent.

Rom. 1.

Pſam 75.

Chac az ũ tulaidon nepe eſmeri Iſtent.

Ez peniglen Iſten felõl à mi hitũnc, es vallaſunc (à mint ſzent Athanaſius rõuid, es nemes beſzeddel meg mondgya) Hogy az egy Iſtent ha-

Az mi hitũnc Iſten felõl.

In Simb.

rom-

romſagban, es â haromságot, egyſégben, tiſztelyűc. Sem â ſzemelyeket egybe nem ölgyetuén, ſem â termeſzetet el nem valaſztuan. Az az, val lyűc, hogy egy az Iſten, termeſzet ſzerent valo allattyaban, es harom ſzemelyiben, atya, fiu, ſzent lelec. Mely harom ſzemelyt vgy valaſztyuc meg egymaſtul, hogy kűlömb kűlömb ſzemelynec mondgyuc lenni mindeniket, es nem azon egy ſzemelt harom neuel neueztetni. Mint Sabellius aletotta. De mind az altal allattyokat, es termeſzetket tagadgyuc auagy kűlömbözönec, auagy haromnac lenni, hanem â harom meg valaſztatot ſzemelybe, egy meg valaſztathatatlan, es oſzolhatatlan Iſteni termeſzetet imadűnc.

Hogy az Iſten egy.

Hogy az Iſten egy legyen, oly igen nyiluan vagon hogy azt még â törököc ſ- â Sidokis vallyac: Az eretnekec peniglen, kic az Iſten fia, es lelke ellen fel emeltec feieket, tellyes torokkal kialtyac. Nem ſzűkſeg azert abban ſokat faradnunc, à mibe ſemmi ketſeg ninchen. Moyſes errűl imigyen ſzolla. Hallyad Iſrael. A mi vrunc Iſtenűnc egy Iſten, ű magais az Iſten, laſsatoc vgy mond, hogy én chac egédől vagyoc, es nallamnal több ISTEN ninchen. Megint maſut. En vagyoc à te vrad Iſtened, idegen Iſtenid ne legyenec én elöttem. Es ha ki mind elő akarnaia ſzamlalni à ſzent iraſnac helyeit, mellyec bizonettyac az Iſtenſegnec egy voltát egeſz koſűuet irhatna felöle: De

Deut:6. 32.

Exod:20.

De moſt annac beketha̋uan arrul tudakoz= *Mint kel azt*
zunc, mint kel ezt ertenu̇nc, hog̋ az Iſten egynec *erteni, hogy*
mondatic. Ved eſzedben azert, hog̋ valahol az *egy az Iſten.*
Iſtenru̇l azt oluaſod hog̋ eg̋, az eg̋ſeg, à teremtet al
latoknac ellene vettetic. Vg̋ hog̋ ez à kis ige, EGY, *Az egyſeg*
à hamis Iſteneket rekeſzti ki, es tagadgya azokat *à hamis Iſte=*
Iſteneknec lenni, mellyeket à baluanyozo pog̋à= *neket rekeſz=*
noc Iſtenec gyanánt imadtanac. Valami allatoc *ti ki.*
vannac azert, azoc ko̊zo̊t, chac egy Iſten vagyon,
à to̊bi mind nem Iſten, hanem teremtet allat, es an=
nac az egy Iſtennec kezeinec alkománya. Hog̋ ez
ig̋ legyen, à ſzent iraſnac vgyan azon helyei meg
bizonettyac, mellyeket az Iſtennec egyſeg̋ru̇l ho=
zanc moſtan elo̊.

Mert minec vtanna Moyſes imezt mondot= *Deut. 6.*
ta volna, Hallyad Iſrael, à mi vrunc Iſtenu̇nc egy
Iſten. Es az egy Iſtennec ſzerelmére, es felelmére
intette volna à népet, à to̊b beſzédi ko̊zo̊t imez=
tis beſzélli. A te vradat Iſtenedet fellyed, es chac
u̇ neki ſzolgaly, es az u̇ neuére eskü̇dgyel. Ne
meñetec az tikor̊u̇letec valo pogan nemzetſegek=
necidegen Iſtenihez. Im hallod mint magyarazza
meg magát Moyſes. A mit az egy Iſtenru̇l mon=
dot vala, chac hamar meg ielenti, hogy aual az
idegen, pogan hamis Iſteneket rekeſzti ki. Holot
kedig az Iſten imigyen ſzolla maga felo̊l. Laſsá= *Deut. 32.*
tochog̋én chac eg̋edu̇l vagyoc, es nallamnal to̊b

ninchen,

ninchen, hog ottis az Istennec egysege à teremtet allatoknac es à kezel chenaltatot Isteneknec ellene vetteséc, à mit ez elõt mondá, azt igen szepen meg mutattya. Hol vannac, vgy mond, az ũ Istenec, kikben bizodalmokat vetettec vala? Kellyenec fel es segetsenec, es szũksegtekben oltalmazzanac titeket. Lassátoc hogen chac egyedũl vagyoc es nallamnal tõb Isten ninchen. En õlõc es eleuenétec, verec es gyogyettoc, es senki ninchen, ki az én kezembõl szabadethatna. Nẽ kilõmb mintha két szoual imezt mondanaia. Annac egic sem Isten, à mellyeket én kiuũlem Istennec mondanac, hanem chac egyedũl én vagyoc Isten.

Imez peniglen hog az Isten igyen beszél:

Exod. 20. En vagyoc à te vrad Istened ki tegedet Aegiptusbol, az rabsagnac hazabol ki hoztalac. Idegen Istenid ne legyenec én elõttem. Ne chenaly faragot képet magadnac, sem valami hasonlatosságot, à ki vagy az égbe vagyon otsén, vagy à földõn it alat, sem azoknac hasonlatosságát mellyec à vizbe vannac è fõld alat. Ne imadazokat se tiszteld: oly níluan bizonettya azt à mit mondéc hog níluabban sem lehetne annal.

Egynec miert mondatic Isten.

Errũl azert emlekezém hog meg erchétec: Hog az Isten, kit Moyses prædicallot, kit à Prophetac hirdettenec, ki az ô tõrueńbeli szent atyakcal szol-

cal ſzollot, egynec azert mondatic, hogá az embereknec ſziuŏkbŏl, ki rekeſzteſsec az Iſteneknec ſokaſagárul valo velekedés, es hogá ſemmi teremtet allatoknac, Iſteni tiſzteſséget ne tulaidonechunc, es nem à vegre hogá az egy Iſtenſégben à ſzemelyeknec haromſagat tagadgyuc.

Az Maſodikrul.

MErt midŏn az Iſten ŭnnen magába, à teremtet allatokhoz valo tekéntet nelkŭl gondolatic: Vgyan azon Iſten az ki egy allattyaban, harom egy maſtul meg valaſztatot ſzemelyekben imadtatic. A ſzemelyec ezec. Elſŏ atya. Maſodic fiu, Harmadic ſzent lelec Iſten. Az atya ŏrŏktŭl fogua nemzi az ŭ fiat. A fiu ŏrŏktŭl fogua nemzettetic az atyatul. A ſzent lelec ŏrŏktŭl fogua ſzarmazic az atyatul, es az fiutul, es vellec egŭt imadtatic. Es hogá meg érched, ezekcel az tulaidonſagokcal valaſztatnac meg egámaſtul, hogy az atya nemzŏ. A fiu nemzettetet, az ſzent lelec ſzarmazo. Mert chac az atya tulaidonsága ez, hogá nemz, chac az fiue hogá nemzettetic, chac az ſz: lelekė hogá ſzarmazic. Sem à fiu, ſem à ſz: lelec nem nemz, hanem az atya: Sem az atya ſem à ſz: lelec, nem nẽzettetic, hanem à fiu: Sem az atya ſem à fiu nem ſzarmazic, hanem à ſzent lelec. Nem

Az Iſten ŭ magaba harom ſzemely.

A ſzemelyeknec tulaidonſagoc.

harom Isten, hanem harom ſzemely az egy Istenségben. Es oly harom hogy egyenlő, egy allatu, egy termeſzetű, egy arant örökce valo egy Istenség vagyon à haromban. A ſzent irás adgya ezt elönkbe, es annac okaert hiſzüc hogy igaz, de mint leheſſen okoſságunkal es ertelmünkel ſemmikép-pen, hanem chac hittel foghattyuc meg.

A ſzemélyeknec haromſága bizonyettatic.

Bizonyettatic peniglen à ſzemelyeknec harom volta, elöſzör, az angyalnac beſzedeből, ki ſzüz Marianac imezt mondá. Szent Lélec ſzal te reiad, es à felſegeſnec ereie arnyekoz meg tegedet. Annac okaert, azis à ſzent, mely tüledſzületic, Isten fiánac hiuattatic. Emlekezic mind à harom ſzemelyrül. A felséges Atyarul, az Isten fiárul, ki â ſzüztül è vilagra ſzületéc, es à ſzent Lelekrül. Touabba â Christus kereſztelkedéſenec ideien, igen níluan valo ieleneſſel ielente magat à ſzent haromság. Midön az Atya menből kialt mödúan, ez az én ſzerelmesfiám: A Fiu az Iordã vizeben lanoſtul kereſzteltetic, à ſzent Lélec galamb képben ſzal à Christus féiére. Vrunkis kedig azt parancholа az apoſtoloknac, hogy Atyanac Fiunac, es ſzent Léleknec neueben kereſztelyenec. Es egybütis egy nehany helyen, mind à harom ſzemelyt meg neuezé. Mint mikoron àz ſzent Lélket igére monduàn. A ſzent Lélec, kit Atyam küldén neuembe, Midön el iöuend à vi-

Luc: 1.

Matth: 3.

Matth. 28.

Ioan: 14.

Ioan: 15.

gaſztа-

gaſztalo kit én kűldőc nektec Atyamtul/ De ta-
lam ezennis nẽkel igen ſokat kéſnűnc, mert à ſzent
haromság ellen tamadot eretnekeknekis az okoſ-
sa, be veſzi à ſzent haromságnac neuezetit, es
vallya hogy vagyon à harom ſzemely, ki Atya,
Fiu, es ſzent Lélec. Mellyet talam azert miuel-
nec, hogy mutogatuán mintha az anaſzenteghaz-
nac tudomanat magyaraznaiac, es nem az ellen
ſzollanánac, kőnűeben meg chalhaſſac az egyi-
gyűeket. De maga ha touab meñec à dologba, vgy
ſzolnac à ſzemelyec felől, hogy meg teczic az ű al-
nokságoc, es ollyakat beſzelnec, mellyec tellyeſség
gel ellenkednec az igaz kereſztyeni tudomãnyal.

Az eretnekec kis uallyac à harom ſzemely.

Az Harmadikrul.

SEruetus azt mondgya à Chriſtus felől, hogy Spuſzta chac à ſzűztűl ſzűletet ember. Es akcor kezdetet Iſten fianac neueztetni, midőn annanac mehében à ſzent Lélektűl meg kenetet. Es hogy ſem Iſten fia nem volt, ſem hipoſtaſia extantiaia, az az, valoba valo lętele, nem volt neki fogan-
tatáſa előt. Vgyan ezen teuelygesben voltanac amaz régi eretnekekis. Ebion, Photinus, Paulus Samoſatenus. Kiknec hazugságoc ellen leg elő-
ſzőr azt bizonyettom meg à ſzent irásbol, hogy à Chriſtus nem chac ember, hanem ISTEN es ember.

Seruetusnac eretnecſége.

Chriſtus Iſten es ember.

Két Abrazat uagion Chriſtusban.

Szent Pál Apoſtol, két format eſmer à Chriſtusban. Iſtenit es emberit. (Mi mondgyuc abrazatnac azt à mit ũ formanac mond. Mert ſzemelynec azert nem akarom mondani, hogy à perſonanac, es à formanac, mindeniknec magánac valo magár neue adaſſec, es à magár nęueknec haſonlatos volta, eſz ueſztéſt ne ſzerezzen é ket dęác igęnec iegyzeſeben.) Mellyekrűl igy ir à Philippisbelieknec. Azon lelki indulat legyen ti bennetec mint à Chriſtus Ieſusban. Ki midőn Iſteni abrazatban volna, nem ragadomannac aléta, az Iſtennel valo egyenlő voltat: hanem meg alaza magát, rabotas ſzolgánac abrazattyat fel vőuen, haſonlatos leuen az emberekhez, es képe ſzerent vgy talaltatot mint ember. It ſzent Palnac, à ſzolgánac formaian auagy abrazattyan, nem chac à ſzent Doctoroc, de még azokis à tetelygőc, á kic ellen moſt tuſakodunc az emberi termeſzetnec, mely à ſzűz Marianac meheben fogantatec tulaidon allattyat ertic. Mire nem akariac tahat ezec, vgyan ottan az Iſtennec abrazattyanis az Iſteni termeſzetet erteni, à mint ertettec à régi iambor iras magyarazoc? Tekenche meg chac akarkics à ſzent Pal mondáſat, meg eſmeri hogy Iſteni termeſzetet tulaidonet vrunknac, es vallya hogy à ſzolgai abrazatnac fel vetelenec előtteis Iſten volt.

Phil: 2.

Chriſoſt: Hie: Primaſ: Theoph: Tomas in hűc locum. Aug: Enchir: cap: 32. Baſil: con: Sabel: & ar: &c.

Vgyan

Vgyan azon ſzent Pal, maſut imigyen ir. 1. Tim. 3.
Ketségnelkűl nagy à kereſztyeni tudomannac titkia. Az Iſten emberi teſtben meg ielent. Ittes két termeſzetet uall à kőzbe iaroban. Mert azt mond gya hogy az Iſten, ki Iſteni termeſzetében latha- tatlan, lathata idoua lőt az emberi termeſzetben. *Iſten, emberi teſtben ielent.*

A Sidokhoz irt leuelében, azt mondgya megint felőle: Hogy az Iſten dichőſégenec feńeſsége, es allattyanac ki abrazo abrazattya. Ki altal è vilag teremtetet, az angyaloknal annéual fellyeb valo, meniuel azoknal ielesb neuet vőt őrőksége- gűl. Es hogy ű, kiert, es ki altal mindenec vannac, reſzeſűlt à teſtben, es vérben, es fel vőtte az Abrahamnac maguat, hogy az attyafiaihoz mindenekbe haſőlattatnęiec. Hallod ha fűled vagy, es erted ha Iſtẽ eſzel ſzeretet tegedet, hogy két terméſzetet mond Chriſtusban lenni. Egy terméſzet az, à ki Abrahamnac maguat fel vőtte, más à fel vetetet magnac terméſzete. Egic terméſzet, teſt es vér nelkűl valo. Az maſic, teſtnec, es vérnec terméſzete. Es ha igaz hogy mi hozzanc atyafiakhoz haſonlatoſsa lőt, tahat más terméſzeteis vagyon, mely nem haſonlatos volt à mienkhez, A mienket kedig fel vőuén haſonlatoſsá lőt mi hozzanc. Heb. 1. *Chriſtus Iſteni dichőſegnec fenyeſsége.* Heb: 2.

Mikor à Phariſeuſokat kerdette volna vrunc ki fia à Meſsias, azt felelec, hogy Dauid fia. Matth: 22.

Kerdi azert megint tűlőc, mint mondanaiac azt Dauid fianac lenni, kit Dauid vrának hiná? Enis azt kerdem ezektűl. Ha chac à Dauidnac leaña-tul, ſzűz Mariatul ſzűletet puſzta ember à mi vrunc, mint lehetet vra vgán azon Dauidnac, hoJot Chriſtus ſzűletéſe előt többel holt meg Dauid ezer eſztendőuel? Bizony el nem mehetnec előtte, hanem keſzerettetnec meg vallani, hoǵ valami oly terméſzet vagón Chriſtusban, mely terméſzet ſzerent, nem à ſzűznec mehében kezdetet, hanem volt akcoronis midőn Dauid űtet vranac neuezé.

Pſal: 109 Chriſtus Dauidnac ura.

Annac fölőtte, vgyan azon egy terméſzetrűl, két ellenkedő dolog egyſzerſmind igazan nem mondathatic. A Chriſtuſrul peniglen egy nehany helyen oly dolgokat mond az iras, mellyec ellenkednec egymaſsal, tahat nyiluan nem chac eǵ puſzta emberi terméſzet vagón ű beñe. Szent Lukach azt iria, hoǵ Auguſtus Chaſzar ideien ſzűletet Betlehembe. űnnen maga máſt beſzel maga felől, tudni illic, hoǵ Abrahamnakis előtte volna. Tudgyuc azt kedig hoǵ Abraham 1883. eſztendőuel holt meg az előt, midőn Chriſtus Auguſtus birodalma alat ſzűletéc. Sőt nagóbat mond ennel maſut, azt beſzelli, hoǵ è vilagnac kezdeti előttis volt. Dichőech meg, vgymond, atyam engemet à dichőſeggel mely nekem volt te nalad, minec előtte ez vilag teremtetneiec. Ezec ellenkedő beſzedec,

Chriſtuſrul ellenkődő dolgoc monDatnac

Luc. 2.

Iohan. 8.

Iohan. 17.

ſzedec,hogꝯ Auguſtus ideiębenſzũletet,eshogꝯ Abrahamnac auagꝯ ez vilagnakis elõtte volt. Toabba azt mondgꝯa eggyut Nicodemuſnac hogy meńbõl iõt ala,es meńbe vagꝯon. Ha chac emberꝯ nec fia, es az emberi terméſzetnel egꝯeb ninchen ũ benne,hogꝯ iõt meńbõl alaꝫ Auagꝯ à puſzta emberhogꝯ lehet egyſzerſmind meńbe es è fõldõn, à hol Nicodemuſſal beſzel valaꝫ Tõbetis talalunc effe let.Szent Marknal azt oluaſom,hogꝯ az embernec fia,az az,Chriſtus ſem tudgꝯa az itelet napiat. Szẽt Palnal kedig kiſõmbet talaloc ennel, mert azt iria, hogꝯ ũ benne el vannac reitétuén à bõlcheſegnec,es eſmeretnec mindẽ kenchei. A tanetuańokis imezt, mondgꝯac vala ũ neki. Moſt lattyuc hogꝯ mindenecket tudcz. Mint illic ẽ kettõ egy mashoz, ha chac emberꝯ à Chriſtus,hogꝯ valamit nem tud,vgymint az itęlet napiat,es hogꝯ mindent tudꝫ mint engeſztelic egꝯbe ezeket ez ellenkedõ mondaſokat,à kic tagadgꝯac vrunkban az Iſteni termeſzetetꝫ Mi kõnnen egꝯbe engeſztelhettyũc, monduan, hogꝯ Iſtenſege ſzerent mindent tud,de emberſege ſzerẽt nẽ: Szinten azonkeppen hozzuc egꝯbe vrũknac amaz. más fele egꝯmaſsal viſzalkodo mondaſitis. En ſ-az én atyam egꝯec vagꝯunc. Az en atyam nagꝯob nalamnal. Mert vgꝯ mint Iſten,egꝯ attyaual: vgꝯmint emꝫber kiſseb attyánal. De azon egꝯ emberi terme ſzetben mind à kettõ meg nem igazodneiec,ha Iſtenis nem volna.

Iohan. 3.

Mar. 13.

Col. 2.

Iohan, 16.

Matth: 1. Luc: 3. Esa. 56.

Vegezetre, az ember Christusnac nemzetsé-get szent Mate Abrahamtul, szent Lukach mind Adamtul fogua elő szamlallya. Esaias kedig azt mondgya, hogy à Messianac nemzetséget senki meg nem mondhattya. Nyiluan tahat nem chac ember, hanèm egyebis annal. Kezdet nelkül valo Isten, kinec semmi teremtet allat nemzetét meg nẽ gondolhattya nem hoǵ meg mondhatnaia. Meg teczic azert ezekből, hoǵ à Christusnac szemelyében Isteni, es emberi termeszet vagyon. Es hoǵ hamis az Seruetusnac velekedése, ki chac puszta embernec mondgya à mi vrunkat.

A Christus szemelyebe, Isten, es ember vagyon.

Az Negyedikrűl.

Christus uolt fogantatása elöttis.

KOuetkezic immar, hoǵ azt bizonéchuc meg, hogy az Istennec fia, volt az elöttis, midőn emberi testet vőt fel à szűznec meheben, es nem chac akcor kezdetet Isten fianac mondatni, hogy fogantatasakor à szent lelektűl meg kenetéc. Holot leg elősző azt kel meg ertenünc, hoǵ az Istennec fiat hiia igénec szent Ianos. Es az ige ki kezdetben volt nem egyeb, hanem az Isten fia. Tudom aztis hoǵ kűlembet szól arrul Seruetus, de mi à szent irasbol igy tanultuc. ű azt beszelli, hoǵ az ige, az Istennec decretoma, az az, vegezése, melybe el vegezte volt magába, hoǵ az ű akaratatyanac

Ioan. 1. Az Isten fia ige.

Seruetusnac teuelygése az ige felől.

tyanac titkiat nekűnc meg nyilatkoztaſsa. Auagy az Iſtennec elmeiebe valo idea, az az, kép, forma, auagy abrázat. A minemű ſzokot lenni à miues embereknec elmeiekbe, kic gondolattyokba formallyac meg előſzőr azt, à mit miuelni akarnac, ahoz à gondolathoz ſzabiac oſzton à miuet, es mintha az à gondolat iűne vilagra, es à lenne azza à mit miuelnec. Szinten igy akaria Seruetus ezt is erteni, mikor ſzent Ianos azt mondgya, hogy kezdetben vala az ige, es az ige Iſtennel vala. Hogy az Iſtennec vegezeſerűl, es elmeiebe valo formárul ſzollana, mely teſtélőt volna, midőn à teſt az ſzűznec meheben az Iſtennec regen el vegezet akarattya, es meg gondolt gondolattya ſzerent fogantatéc. De hamis mondas ez, es idegen à ſz: iraſtul. Mert ſzent Ianos az iget, Iſtennec, es Iſten fiánac neuezi. Az ige, vgymond, Iſten vala. Es lattuc az ű dichőſeget, vgymint Iſtennec egyetlenénec dichőſeget. A teſtélőt ige azert, az Iſtennec fia volt, à teſtéletelnec előtteis. Hypoſtaſia extantiaia, az az, valoba valo volta, volt ű neki, kit meg bizonyetoc mind az ô, ſ-mind az vij tőruenyből.

Hamis à Seruetus mondaſa.

A Bőlchnél imillyen iras vagyon. Ki ment fel az égbe, auagy ki ſzállot ala? Ki tartoztatta meg kezeiben à ſzelet? Ki kőtőtte egybe à vizeket mint egy ruhaba? Ki tamaſztotta fel è földnec

Prouer: 30.

minden határit? Kichoda annac neue? es kichoda az ű fianac neue ha tudod? It à bőlch ſzol à teremtéſrűl, es à teremtet allatoknac meg tartaſarul, nem à ſzűztűl valo ſzűletéſrűl, es egy altallyá ba à teremtőnec fiat, Iſten fianac mondgya. Mondom altallyába, az emberi termeſzetben valo ſzűletéſnec tekenteti nelkűl, vgy mint melyrűl chac emlekezetet ſem teſzen. Touabba mikeppen az Iſtennec neuét meg mondhatatlannac ielenti, azonképpen fiánac neuétis. Kiből è kőuetkezic, hogy nem chac az ember Chriſtus mondatic Iſten fianac, mert az teremtet allat, es azert annac nêue nem meg ielenthetetlen, ſem meg mondhatatlan, hanem az őrőc Iſteni termeſzettűl ki ű benne volt à ſzűleteſnec előtteis.

A teremtőnec fia, Iſten.

Az Iſten fia neue, meg mondhatatlan.

Midőn máſut vgyan ezen bőlch, hoſzu beſzeddel intette volna az embereket à meníei tudomannac (mely az embereknec elmęiekbe teremtetet vilagoſsag, es bőlcheſeg) kereſeſére, vegezetre, teréti beſzedet az Iſtenſegnec maſodic ſzemelyere, az Iſten fiara, (kitűl adatic es gerieſztetic ez à teremtet bőlcheſegnec vilagoſsága az mi ſziueinkbe.) Es ſzoluan ű rulla à teremtes nelkűl valo őrőc bőlcheſégnec neuezeti alat, azt mondgya felőle, hogy minden teremtet allatoknac, nem chac ſzűz Marianac, előtte volt, es hogy mindenec ű altala teremtettenec. Ezt peniglen oly níluan mondgya,

Az Iſten fia minden teremtet allatoknac előtte uolt.

gya, hogy még amaz hitetlen Arius sem tagadhatta, hogy it az Istenfiarul szollana. Sőt úis innet akarta bizonyetani, hogy minden teremtet allatoknac előtte teremtetet à Christus, es ű altala oszton az egéb terẽtet allatoc. De abbã hazudot hogy azige teremtet allat volna, à mint ez vtan meg hallyatoc.

Es vgán ezen helyt az Istenfiarul magárazzac à regi sz: Doctorokis. *Athanasius, Nazianzenus, Tertullianus, Basilius, Hilarius, Augustinus, Ambrosius, Epiphanius, Cyrillus, Clemens Alexandrinus*, es tőbben sokan.

Micheas Prophetánal imez igeket oluasuc. Mich. 5.
Tes Bethleem Effrata, kisded vagy Iudanac soc varasi kőzőt. Te belőled iű ki ennekem, à ki vralkodo leszen Israelben, es az ű ki iőuetele, kezdettűl, es őrőktűl fogua volt. Hogy ezt à Propheta mondasat, Christusrul kellyen erteni, abban semmi ketseg, mert még az papi feiedelmec, es iras tudokis ű rulla ertéc. Mely be két ki iőuetel tulaidonettatic Christusnac. Matth: 2.
Egy idő szerent valo Betleemből, mely lőn mikorõ Betleembe szűletéc, más kezdettűl es őrőktűl fogua valo, ki illeti az ű kezdet nelkűl valo Istenseget. Két ki iőuetele Christusnac.

A Soltar konyuben, à siu Isten, igy szól maga felől. Az vr ezt mondotta nekem, én fiam vagy te, én ma nemzettelec tegedet. Mert ű rulla magáraz zac ezeket ez igeket, Ambrosius, Chrysostomus, Psal: 2.

Athana-

Athanasius, Cyrillus, Cyprianus, Gregorius, Nazianzenus. Szent Palis ezen Psalmusbol bizonetya hogy Christus fellyeb valo volna az angyaloknal, mert Isten fia, es ma, az az, öröktül fogua nemzettetet volna Attyatul Istensege szerent. Mely Istenség végre az Abrahamnac maguat fel vöuen, aztis reszesse tötte volna az ü dicsösegebe.

Heb: 1.

Ma, az az, öröktül fogua.

Nem akarom à Psalmusnac ama helyet illetnem, holot az Atya igy szól à Fiunac. Mehemböl Lucifer elöt szültelec tegedet. Miuel hogy à de ac nyelure valo fordetásnac, à Sido bötütül valo kilömbözéset, igen meuetic à Christus örök Istensegenec ellenségi. Maga à kic à Sido nyelube bölchec, à Sidobolis meg mutattyac, es meg bizonetyac, hogy szent Dauid ot à fiu Istennec kezdet nel kül valo voltarul emlekezic.

Psal. 109.

A fiunac kezdet nelkül ualo uoltu.

Mennyünc immar az vij törueńre, es keressüc abbanis bizonságot ez mi vallasunknac. Sent Ianos imigyen szól à Christusrul. Valamenin vöttec ütet, hatalmot adot nekic arra, hogy Istennec fiaiua lehetsenec. Szent Palis igy. Minden atyaságnac, auagy rokonságnac neuezeti Christustul vagyon mind menyekbe, s-mind földön. Megint, Istennec fiai vattoc à hit altal, à Christus Iesusban. Ezekből es à szent irásnac egyeb effele helyeiből, azt ertyüc, hogy mindenec valakic Isten

Ioan. 1.

Ephes. 3.

Gal. 3.

Christus altal Isten fiai az emberec.

nec fiai

nec fiai, à Chriſtuſtul vöttéc azt, hogý azoc. Mért miuel hogý Iſteñec terméſzet ſzerent valo fia, à fiua valo fogadtatáſnac igaſságat ű altala adta nekűnc az Atya.

De tudni valo dolog ez, hogý vilag kezdetiűl fogua, mindaha vgy hittac ſegetſegűl Iſtent à hiuec, mint Attyokat, es az Iſtennec mindenkoron fiai voltanac. Mert Eſaiaſnal Iſten imezt beſzélli. Bizony en népem azoc à fiac, à kic nem hazudnac. Es vgyan ottan à hiuekis imigyen ſzólnac Iſtennec, te mi attyanc vagy. Kőuetkezic ennec okaert, hogý vilag kezdetibenis volt à Chriſtus, nem chac attul fogua, hogý fogantatot, mert kilőmben Iſtennec fiai ſem voltanac ſem leſznec, hanem chac ű altala. Sőt vgyan ſzokaſoc volt à Sidoknac, hogý Iſtent attyoknac hittac. Mely dologmeg teczic, Malachias Prophetabol, kinel feddi Iſten à Sidokat, hogý űtet attyoknac hinaiac, es ſemmi tiſzteſséget neki nem tőnnénec. De talam azt mondanaia valaki, hogý à Sidoc Attyánac mondatot Iſten, chac à teremtéſert, miuel hogý ű tűlle teremtettenec volna. Nem chac azert. Mert vgy ſemmi kiualképpen valo dolgot nem erthetnénc az atyaságon, ſem à Sidoknac, à pogan nępec felől valo bőchűleteket, holot à teremtes ſzerent à póganoknakis Attyoc az Iſten, űkis viſzontag fiai az Iſtennec. Ez níluan vagyon kedig, hogý

Eſa. 36.

Euilag kezdetibenis uolt Chriſtus.

A Sidoc Attyoknac hittac Iſtent.

Mal. 1.

hogá Sidoc, vgy hantac ezt magoc felől, es vgy dicheketтenec beñe hogá tic Isteñec fiai voltanac, hogá euel à mondassàl, ki akartac à tőb nemzetec kőzzűl magokat valasztani, es nagyot akartac magoknac tulaidonetani. Mikeppen nagá keué-
Iohan. 8. lyen mondgyac eggyűt hogá egy attyoc vagyon
Gal. 4. nekic az Isten. Igazis, hogá à Sidoc kőzőt valo hi-
uec, az ô tőrueń alattis valasztot fiai voltanac Is-
Gal. 3. tennec, mindeneknec vrai es őrőkősőc, (noha egy ideig tőrueńnec vgá mint tanetónac es vezerlőnec keze ala vettettenec vala) à Christus altal penig-
Ephes. 3. len, kittűl, mint ez előt mèg halloc szent Paltul, minden atyasag, auagy rokonsag neueztetet. Hon net à kőuetkezic, hogy akoronis volt à Christus.

Touabba imillyen mondásokat talalunc id-
Ioh. 1. uőzetőnc felől az Euangeliomban. Hogá az atya-
1. Ioh. 4. tul kűldetet. Hogá è vilagra, testbe, es felől iőt. Hogá
Ioan: 3. 6. 8. meńből szallot alá, hogá felűl valo, hogá az Atya-
16. tul iőt ki. Ezekből is à kőuetkezhetic, hogá à kül-
Ez uilagra iő uettle előt uolt Christus. des előt, ez vilagra, testbe, es főlűl valo iőuetel e-
lőttis volt. Hogá minec előtte à szűznec mehebe fogantatot volna, ot fen meńbe attyaual volt. mert kilőmben sem kűldettethetet, sem iőhetet, sem meńből ala nem szalhatot, sem főlől valo nem lehetét, nem Atyatul ki nem iűhetet volna.

Ioan: 8. Szent Ianosnal ig szól Iesus à Sidoknac. A-
braham

braham az ti atyatoc ő ruendezet hog̃ latta volna az en napomat, latta es ő rült. Mondanac azert neki à Sidoc. ő tuen eztendő d még ninchen, es Abrahamot lattad ? Monda nekic Iesus. Bizony bizony mondom tinektec, minec elő tte Abraham volna, vagyoc én. Figyelmez reia michoda beszed legyen ez. Minec vtanna CHRISTVS à fel vő t emberségben è vilagra valo iő uetelé rül, mellyet Abraham kęuant latni, latotis à hit altal, szollot volna: A Sidoc azt vetéc szemere, hogy Abrahamnac ideieben ű nem volt volna, miuel hogy még chac ő tuen ezstendő s sem lehetne. Erre ű feleletet teszen, az ű valoba valo vol- *Abraham elő t uolt urunc.*
tánac letelérül, es azt mondgya hogy nem chac Abrahãnac ideieben, de az elő ttis volt. Mely mondaſt oda nem voníhatnac, hog̃ chac az Istennec eleitül fogua valo el tekellese szerent lő t volna Abraham elő t, miuel hog̃ el tekellette volt Isten, hog̃ idő iartaban neki fia legyen, mert à szerent, sem Abraham, sem vrunc nem volt egic à masic elő t. Miert hog̃ az Isten szinten vgy ő rő ktül fogua tekéllette el magaban az Abraham iűuendő letelét, mint à CHRISTVSET. Annac okaert, nem à prædestinatioert, hanem az ő rő c Isteni termeszetért mondatic à Iesus Abraham elő t lenni.

Annac

Iohan. 1. Annac felőtte, vgyan azon ſzent Ianos azt mondgya, hogy à fiu Iſten altal teremtettenec mindenec, hogy è vilagis ű altala lőt. Col: 1. Szent Palis azt iria, Hogy à fiu, Iathatatlan Iſtennec abrazattya, minden terẽtet allatoknac előtte elſő ſzűlőt. Mert ű altala, es ű hozza kepeſt mindenec teremtettenec, mind azoc mellyec mennyekbe vannac, es mind azoc, mellyec è főldőn vannac, mind à-lathatandó, mind à lathatatlanoc. Es ő mindenek nec előtte vagyon, es mindenec ű altala allando allapatba vannac. Megint maſut, ű altala teremtette ez vilagotis. Heb. 1. Ezec è mondaſoc, hogy leſznec igazac, ha az Ieſus à ſzűz Marianac előtte nem volt? Hogy teremtettenec volna mindenec Chriſtus altal, ha ű à teremtéſnec előtte nem volt volna? Len ni kel annac, à mi altal egyebec leſznec.

Chriſtus altal teremtettenec mindenec.

Es hogy ezt immar el vegezzem, aztis iria ſzent Pal Chriſtus felől, hogy ű hordozta à puſztaban az Israel fiait, es ű lattatot Moyſeſtűl. Ez ſem volna igaz, ha chac à ſzűznec meheben kezdetet volna lenni. Senki ne ketelkedgyec azert benne, hogy volt à mi vrunc Ieſus Chriſtus Iſtenſege ſzerent, az ű emberi termeſzetének teremtetéſe, es fogantataſa előttis. 1. Cor. 10.

Chriſtus hordozta à puſztaba az Israel fiait.

De nem nyukſzic nem à hamiſzag, es mind enni ſoc bizonſagokon ſem allanac meg az őrdőg

nec

nec tagiai, es az Iſten fiánac ellenſégi, hanem mégis igyekeznec azt bizonyetani, hogy à Chriſtus nem volt az ô tőruembe, es nem őrőc Iſten. Hallyad azert mint ſzollanac errűl, Azt mondgyac, hogy nem adatot hanem chac igertetet az ô tőruenbe, tahat nem volt. Touabba, hogy ember Chriſtus, nem Iſten igertetet. Es ezt imillyen tano bizonſaggal tamaſztyac. Iſten mondaſa ez, hogy aſzoniallatnac magua rontya meg à kigyonac feięt. Ezis, hogy Dauidnac maguabol kellet tamadni à Meſsiaſnac. Es ſoc ezen ertelmű iraſokat ſzamlalnac elő. Kiknec én imezt felelem. Hogy à Meſsiásba két termeſzet vagyon, ember es Iſten, Ha az emberi termeſzetrűl ſzollanac, meg engedem hogy az nem volt az ô tőrueńbe, ha az Iſtenirűl, nem engedem. Mert immaron meg bizonyettuc hogy az volt à teremteskoris. Hogy kedig azt mondgyac hogy chac ember Chriſtus igertetet volna, à nem igaz. Mert az igeretec oly dolgokatis tulaidonetnac à Meſsiaſnac, mellyec az emberi terméſzetet nem illetic. Vgy mint à kigyo feięnec meg rontáſat, őrőkce valo orſzaglaſt. Vallyon à puſzta ember meg ronthatta volnae az őrdőgnec hatalmaſsagat? Vallyon az őrőc birodalom illetie az embert? bizony nem. Az Eſaias altal lőt igeretben, à Meſsias, chodalatoſnac hiuattatic, erős Iſtennec, őrőkce valo letelnec attyanac.

Iretnec mondás, Hogy Chriſtus nem uolt az ô tőruenybe.

Gene. 3.

Pſam 131.

Felelet, Iſtenſege ſzerent uolt az ô tőruenybe.

Nem chac ember Chriſtus igertetet.

Eſa. 9.

Vgyan azon Eſaiaſnal, á néprűl ki ollyan Meſsíaſt várt, á minemű igertetet volt neki, imillyen iraſt oluaſunc· Azt fogía akcor az egeſz nép mondani. Ime á mi Iſtenünc, ez az, vartuc űtet, es meg ſzabadét minket. Latode hogy Iſtent vartanac az ő tőrueníben, De mi ſzűkſeg errűl ſocſzot ſzaporetanunc, ha immaron meg mutattuc az ő tőrueni bőlis, hogy volt á Chriſtus ſzűz Maria előt, hogy Iſten volt es annac hiuattatot.

Eſa. 25.

Touabba abbolis mondgyac az eretnekec, meg teczeni hogy fogantatáſa előt nem volt volna á Ieſus, Mert az vy teſtamentomis, chac á Maria tul ſzűletet Chriſtuſrul ſzollana. FELELET. A ſzent irasban, chac az egy teremtő Iſten Prædicaltatic, mind az altal abbol nem kőuetkezic, hogy Iſten á teremteſelőt nem lőt volna. Azonkeppen, bator vgy legyenis, hogy egyeb Chriſtuſrul nem emlekezic az Euangeliom, hanem chac arrul, á ki ſzűletet, abbol azt nem vehettyűc, hogy az előt nem volt volna. Iollehet ha á Chriſtuſnac egeſz ſzemelyerűl ſzollanánac, á ki Iſten es ember, meg engedném hogy é ket termeſzetből valo egy ſzemely, nem volt á fogantataſnac előtte. De nem engedem hogy Iſteni termeſzete nem volt. Mert hogy volt, elegge meg hallottad oda fel.

Minemű Chriſtuſrul ſzol az uy teſtamentom.

Amazis igen heiaba valo ſzó, hogy azert mondgyac hiuattatni Iſten fianac, hogy ſzent lelektűl

tűl fogantatéc. Mert noha azt monda az angál, hog annac okaert hiuattatic Iſten fianac, mierthog az annara ſzent lelec ſzal, es à fölſegeſnec ereie arńekozza meg ũtet, mind az altal, nem mondá hog chac azert, hanem inkab hog azertis, à mint Epiphanius meg magyarazza. Es egyebet abbol à mondasbol nem bizońethatnac, hanem ezt, hog az emberi termeſzetis, mely à ſzűznec meheben teremtetéc, abban à ſzemelyben à ki Chriſtus, Iſten fianac hiuattatic, az Iſtenſéggel valo egyeſſüléſert, mely à ſzent lęleknec chelekedeti altal lőn. Miert hog noha à Chriſtus Iſten es ember, mind az altal nem két Chriſtus, hanem chac egy vagon, Athanaſius vallaſa ſzerent, ki mind Iſtennecembernec igazan neueztetic.

Nem chac azert Iſten fia, hogy ſzűz lelektűl fogantatot.

Meuetſegre meltób hog ſem mint feleletre, à mit mégis vgyan azon angyalnac mondaſabol vonſznac az ũ teuelygeſegnec oltalmára. Azt monda az angyal, hog hiuattatic (erched iőuendőre) Iſten fianac, tahat (ig chachognac à teuelygőc) az előt à nem volt, ha akor kezdet hiuattatni midőn fogantatot es ſzűletet. Halláde, nem io kőuet kezes ez hog ha hiuatttatni fog, az előt nem volt, hanem hog az előt nem hiuattatot. Mert őrőkce mindenkoron Iſten fia volt, es à ſzerent annakis

Mint kezdetet hiuattatul Iſten fianac.

neuezteter,de idő ſzerent ielent meg à teſtbe, es az egéſz ſzemelybe, mely Iſtenből es emberből vagyon, vgy kezdetet Iſten fianac hiuattatni.

Aztis kerdic tűllűnc, hogy ha az őrőc Iſten egy ſzemely volt az Marianac fiaual, miert mondga az Euangeliſta hogy be tőlt ſzent Lélekcel, hogy neuekedet, es őregbődőt bőlcheségben, annac fő-
Luc. 2. lőtte, hogy halala előt, az angyaltul vigaſztaltatot.
Luc. 22. Mert az őrőc Iſtẽhez, à ki tekelletes allat, effele dol goc, mellyec à tőkelletlẽſegnec meg tőkelléſet iegyzic, nem illenec. FELELET Az Iſtenség vgy lakozot Chriſtusban, hogy az emberi termeſzetnec tulaidonságat el nem vőtte, ſem el nem veſztette. Azert miképpen az emberi teſt, mellyet egy ſzem pillantasba őreggé tehetet volna à benne lakozo Iſtenség, az ű ideiẹnec mi volta ſzerent neuekedet, azon képpen az emberi lélekis még touab touab, annal inkab tellyeſedet, malaſztal, tudomanńal, es bőlcheſséggel, auagy inkab, az teſtnec neue dekenségéhez képeſt, iobban es iobban ki ielentette, es meg mutatta, à malaſztot, tudomant, es bőlcheseget, mellyel meg volt fogantatáſatul fogua ẹkeſẹttetuen. Az angyal kedig az embersége-
Az Iſtenség el nem uőtte az emberſégnec tulaidonſágat. get vigaztalta. Mert az Iſtenség nem mindenkoron, es nem minden dologba egy arant ielentette magat, attul fogua hogy az emberségben őltőzőt.

Mégis tőbbet talalnac, à mit, az mi vallaſunc

ellen

ellen veſſenec. Azt mongyac hogy ũnnen magais
Chriſtus, mindenũt chac embernec, auagy ember
fianac hija magat, es ſohol nem öröc Iſtennec. Sõt Iodn. 10.
midõn à Sidoc azt vetettec volna ſzemére hogy
Iſtenne tõnneie magát, ũ chac annébol monda hogy
Iſten fia volna, miuel hogy az atya ũtet meg ſzen-
telté, maga ſzinten ot, es akcoron volt volna ide-
ie, ſzollani az ũ örõktül fogua valo nemzeteſérül,
ha öröc Iſten lõt volna. Tiſztes bõlchelkedes. Bal-
gatagoc, nẽ veſziteke eſzetekbe, hogy níluan mõd- *Chriſtus nyil-*
gya Iſten fianac lenni magat? Hiſzem igy ſzolla à *uan mondgya*
Sidoknac. Ti azt mondgyatoc hogy karomláſt *Iſtennec ma-*
ſzólloc, midõn azt mondom, hogy Iſtennec fia va- *gat.*
gyoc. A Sidoc iobban értic vala ezeknel vrunk-
nac mondáſat, mert azt beſzellic, hogy azert akar-
tac ũtet meg kõuezni, hogy egyenlõue tõtte ma-
gát Iſtenhez. Többet latánac még az iregy, es
vac Sidokis hogy nem mint ezec, vgy mint kic e-
ſzekbe võuec azt, à mit ũc nem vehetnec eſzekbe,
tudni illic, hogy iduõzetõnc az ũ attyához egyen-
lõ örõc, es hatalmas Iſtennec ielentette magat len-
ni. Miert mondatic tahat ſzenteltetni az atyatul? *Miert monda-*
az emberségert. Nem Iſtensége hanem embersé- *tic ſzenteltetni*
ge ſzerent. Ha penig mégis azt akariac vitatni,
hogy chac ez oka, hogy à Chriſtus Iſten fia, hogy
meg ſzenteltetet, im lasd mely nagy ektelenség kõ-
uetkezic abbol. Vgy ũnnen magamakis fia leſzen.

Ioan. 17. Mert latode mit mond eggyűt. En ű erettec meg ſzentelem magamat. Szenteli űtet az atya, ſzenteli űnen magais magat. Tahat két apia vagyon. Egy az atya Iſten, más ű maga. De ezt mödani, ki nẽ erti hogy bolonság: Azis ektelen balgatagság azert, à meg ſzenteleſt vetni Iſtenſegénec okánac. Szent Iſten volt ű örökcé, es idő ſzerent chac emi bersége ſzenteltetet.

Matth: 21. Matth: 9. 12. 15. 20. Nagyot tulaidonetnac ennec, es azt alettyac hogy ſzinten ű melleiec ſzollanac à ſeregec, es egy nehani kiualtképpen valo ſzemelyekis, kic à Chriſtust è földön iartában mindenűt Dauid fianac kiáltottac.

1. Cor. 1. 2. Szent Palis, à meg feſzűlt Ieſuſnal több Chriſtuſt nẽ eſmer. Tudom enis, hogy Dauid fiánac hiuattatic az mi vrunc, az Dauidnac tetetett igeretekért.

Miert hiuattatic Dauid fianac. De ebből nem következic, hogy chac ember volna. Mert ugán azon Dauid à kinec fia, vranac hija űtet. Sz: Pal meg magyarazza, mint legyen Dauid fia monduán.

Rom. 1. Lőt Dauidnac maguábol teſt ſzerent. Nem mindeneſtűl fogua bizonettya, űtet Dauidnac maguábol lenni, hanem chac teſt ſzerent, az az, embersége ſzerent. Touabba, mies nem eſmerűnc több Meſsiaſt, az egy meg feſzűlt Ieſuſnal, de ebben à meg feſzűlt Ieſusban két terméſzetet vallũc, es az egic terméſzetet, az emberséget, nem Iſtenséget mondguc meg feszűltnec lenni. Mint az emberbe, hogy à teſt febhetic meg nem à lélec.

Hi

Hitűnknec agazatiualis bizonyetnac, mond uàn, hogý azokban chac egy teremtőrűl, tudni illíc, az Atyarul vagyon emlekezet. Chriſtuſrul nem vgy mint teremtőrűl, hanem fogantatorrul, ſzűletetrűl, ſzenuedetrűl, meg holtrul. Mintha ebből azt kellene ertenűnc, hogý fogantataſa előt nẽ volt volna. Maga az mi hitűnknec agazatiban, elegé meg bizoňettatic à Chriſtuſnac őrőkce valo voltais, midőn az Atya Iſtennec egyetlen egý fiánac neuezteticmert aual ki vétetic à tőb fiác közzűl kic idő ſzerent valo fogadot fiác: Es mikoron azt vallyuc hogý hiſzűnc az atyaban es à Ieſusban, es à ſzent Lélekben. Mert egy à hit, egy az Iſten egy à kereſztség. Holot azert azon egy hittel vallyuc az Atyat, à fiut, es à ſzent Lélket, mind az harom ſzemelynec egyenlő őrőkce valo voltat ielentyűc. Mert ha à fiu egyenlő nem volna az atyahoz, azon hittel nem hinnenc ű benne, mellyel az atyaban hiſzűnc, hanem más hitűnc volna az atya felől, más à fiu felől. Es vgy nem igaz uolna à ſzent Pal mondaſá, ki azt mondgya, hogý egy à hit.

A Credo bizonettya Chriſtusnac őrőc Iſtenſéget.

Epheſ. 4.

Vegezetre, imez mondàſokat forgattyac à mi közzűlűnc ki ſzakadot hamiſsac. Chriſtus űn nen maga imigén ſzól. Adatot eñekẽ minden hatalmõ. Sz: Peter kedig azt mondgá felőle, hogý prædeſtinatus, az az, az Iſtẽtűl el tőkelletet é uilágnac fő-

Math. 28.

1. Pet. 1. Act. 2.

damentomi elŏt. Hoǵ fel magaſztaltatot. Szent Pális azt beſzélli, hoǵ oly neu adatot neki, mely minden neunec fŏlŏtte vagyon. Azt akariac el hitetni velünc, hoǵ ez illyen mondáſoc, nem illenénec vrunkhoz ha ŏrŏcIſten volna. Mert ſem hatalom, ſem dichŏſeg, ſem neu nem adatot volna vgy neki, hanem ŏroktŭl fogua nálla volt volna, nemis tŏkelletet volna è vilag kezdeti elŏt, ha kezdet nelkŭl volna. De rŏuid valaſzt teſzünc mi erre nekiec. A mi Chriſtuſünkrul mondatnac mind ezec vgy mint emberrŭl nem vgy mint Iſtenrŭl. Valaki iol meg akaria á Meſsias felŏl valo iraſokat ęrteni, mindenkoron ſzemei elŏt legyen ez è regula. Hogy meg valaſza eǵic mondaſt à maſiktul, es iol reia figyelmezzen, mellyc mirŭl ſzol lyon. Mert neha ſzol az irás az egeſz ſzemelyrŭl, mely Iſten ſ-ember: neha az Iſtenſegrŭl, neha az emberſegrŭl. A ki ezekben valaſztaſt tud tenni, ſoha â Chriſtus felŏl valo teuelygeſekbe nem eſic.

Szep regula à Meſsias felŏl ualo Iraſokrul.

Imhol azert à Seruetuſnac es az ŭ kŏuetŏinec, az mi hitünc ellen tuſakodo fŏ bizońetaſira melyekcel azt akariac bizońétani, hogy fogantatáſa elŏt nem volt â Chriſtus, rŏuid beſzeddel meg feleltünc. A mit egyebet errŭl mondanac, aztis ezen feleletekcel kŏnnyen megfeitheti mindenkeresztyen.

Az

Az Oetődikrul.

MAs teuelygesis vagyon az Isten fia felől, Ariusnac es Eunomiusnac teuelygése, kiket kő uetet mi időnkbe Ochinus. Ezec azt mondgyac hogy a Christus minden teremtet allatoknac előtte teremtetet, es oszton ű altala vgy mint teremtő, eszkőz altal, teremtet ISTEN egyeb allatokat. Es hogy Istennec hiuattatic reszeltetesképpen es az Istennec benne valo aiandekitul. Ezec ellen mi meg bizonettyuc à szent irasbol, hogy à Christus nem teremtet allat, es nem chac neuezet szerent auagy reszeltetesből, hanem termeszet szerent valo, es az atyahoz egyenlő őrőc Isten.

Ariusnac teuelygése.

Christus nem teremtet allat, hanem őrőc Isten.

Az Istennec neue két keppen vetetic à szent irasban. Neha az ű tulaidon iegyzeseben, neha chac hasonlatosag képpen. Tulaidon iegyzesebẽ akcor, midőn az iras az Istenrűl szól. Hasonlatossag keppen, mikor valami teremtet allatot neuez Istennec. Valamikoron az iras à termeszet szerent valo Istenrűl szól, ezt è neuet ISTEN, egy altalyaba neuezi, mint imit, kezdetben teremte Isten az eget, es à fődet. De valameniszer teremtet allatot neuez Istennec, mindenszer valamit ollyat teszen az Istennec neue melle, kiből meg ertheti az ember, hogy azt à neuet, ot nem tulaidon iegyzese szerent kel erteni. Mint imez mondasba.

Az istennec neue ket keppen uetetic à szent irasban.

Mint neuezi tetic az igaz Istenistennec, es mint à teremtet allatoc.

Ioan: 1.

Pſal. 95. Exod. 20. A pogánoknac Iſteni ördögöc, Idegen Iſtenid ne legyenec. Latode az ördögöket nem abſolute egy altallyaba, hanem hozza tetellel mondgya Iſteneknec. Ezt teſzi hozza, hogy poganoké. Azonképpen à baluanyokat, idegen Iſteneknec mondgya. A Chriſtuſt peniglen ſoc helyen oluaſſuc hogy abſolute, altallyaba neuezi, Iſtennec az irás.

Ioh. 1. Iohan. 20. 1. Ioh. 5. Mert ſzent Ianos azt iria felöle, hogy az ige Iſten vala. Szent Tamaſis igy ſzolla neki, en vram ſ-en Iſtenem. Szent Ianos megint maſut azt beſzelli, hogy igaz Iſten ſ-örök élet. Azonképpen ſzent Pa-

1. Tim. 3. lis azt mondga, hogy mindeneknec fölötte dicherẽdö Iſten: hogy Iſten ielẽt à teſtben. Tahat nẽ puſzta teremtet allat, hanem terméſzet ſzerẽt valo Iſten.

Iſtennec mellyc neuei mondatnac à teremtet állatrul. Touabba à Sidoknal egy néhañ neue vagon az Iſtennec, mellyec közzül chac imez kettö, Elohim, es Adonai, tulaidonettatic neha neha teremtet allatoknac, à többi nem. Kiualtképpen kedig az Iehoua mely az Iſtennec terméſzet ſzerent valo tulaidon voltat iegzi, vgy mint azt, à ki ualoba vagyon, es mindeneknec letelt ad.

Iehouanac neuezi Chriſtuſt az iras. Holot azert ez az örök Iſtennec tulaidon neue à prophetaknal mondatic à Chriſtuſrul, es ütet Iehouanac neuezi az iras, mely neuel nem ſzoktac neueztetni à teremtet allatoc, altalã fogua chac abbolis meg teczic, hogy igaz es allattya ſzerent valo Iſten. A hol Eſaias igy ſzolla ü felöle, El veſz-

Eſa. 25. ti ö

tiőrőkce à halálr,es az vr Iſten à kőńihullataſokat minden orcharul el tőrli, es el veſzti az ű népe-
nec ſzidalmát ez egeſz főldrűl, mert az vr mon-
dotta ezt: Ot à Sido bőtűbe Iehoua vagón. Ma-
ſut megint vgán azon Eſaias midőn imezt mond-
gya,à puſztaban kialto ſzó, keſzechetec az vrnac
vtat,igazechátoc à puſztában, az mi vrunknac
Iſtenűnknec őſueńit,ottis Iehoua talaltatic à Sido-
ul iratot bőtűbẽ. Azonképpẽ ſoc egéb helyekenis.

Eſa. 4.

Annac főlőtte, valami tulaidonsági vannac
à teremtő őrőc Iſtenségnec, azoc à Chriſtuſnakis
mind tulaidonçttatnac à ſzent iràsban. Hat bi-
zoń,ńis őrőc igaz es termeſzet ſzerent valo Iſten.
őrőkcé valoság az Iſtennec egíc tulaidonsága.
Kit bizońiet ſzent Pal mondúán hog az ű őrőc
hatalma es Iſtensége à teremtet allatokbol eſmer-
tetic. Vgyan ezen őrőkce valoság,vagón à Chri-
ſtusban,vgy mint ki ig ſzól,magárul à bőlchnél.
Kezdettűl fogua, es è vilag előt lőttem, es à más
vilagig ſem ſzűnőm meg. De Micheaspropheta
ńluabbã mõdga,hog az ű ki iőuetele őrőktűl fog
ua vagyon. A ſzent Ianoſnac az ű neki tętetet iele
neserűl valo kőńuébenis,imillyen ſzauát oluaſsuc
vrunknac. En vagyoc az alpha, es az omega,az
első es az vtolſo.

Az Iſtennec minden tulaidonſági megvannac Chriſtusban.

Rom. 1.

őrőkce valo Chriſtus.

Eccleſ. 24.

Mich. 5.

Apoc. 1.

Maſodic tulaidonsága az őrőc Iſtennec ez
hog mindenűt vagyon,à mint Dauid mondgya,

Pſal. 138.

hog

Mindenütt uagyon Christus Iohan. 3. Matth: 18. hogy oly helyre nem mehetne elötte, ahol ű ielen nem volna. A Christusis azon forman mindenüt vagyon. Mert Nicodemussal szoluán è földön, azt monda hogy menbeis volna. Szent Matenális azt igeri, hogy valahol ketten vagy harman egybe gyűlnec az ű neuében, köztöc vagyon. Es hogy

Matth: 28. menybe menetele vtannis à tellyes anaszenteghazt zal velle leszen, mind vilag vegezetiglen.

Harmadic tulaidonsága mindenhatosag, az az, hogy Isten mindent tehet. Melyről szantalan

Mindenhato à Christus. bizonság vagyon mind az ô, s-mind az vy testamentomban. A Christusis kedig mindent tehet. Valamit vgy mond szent Ianossal, miuel az atya,

Iohan. 5. Matth. 28. azt à fiuis egyetembe miueli. Megint szent Matenal. Nekem adatot minden hatalom, menben es è földön.

Negyedic, hogy mindent tud. Szent Palnac

Heb: 4. imillyen iraśa szerent. Semmi teremtet allat ninchen ű elötte lathatatlan, mert mindenec mezetelenec, es nyiluan vannac az ű szemei elöt. Azert mõdga

Psal: 32. sz:Dauidis, hogy à ki teremtette az ű sziueket, érti

A Christus mindent tud. ű nekiec minden chelekedeteket. A fiuis ezenképpen mindent tud, kit meg ielente midön egy nehan szor meg láta az embereknec gondolattyokat.

Col. 2: Szent Pális azt beszélli felöle, hogy ű benne vannac el reitetuén minden bölchesegnec, es tudoman

nac

nac kenchei. A tanetuaniokis igy ſzolnac neki, Ioan. 16.
Moſt eſmertűc meg hog mindent tudcz.

Oetődic tulaidonsága az Iſtennec, hog à mint
ű akaria es neki teczic, ſzabadon chelekedic. Mindeneket, vgy mond ſzent Dauid, valamit akar, Pſalm. 134.
meg miuel az vr, az égen es è fődőn, à tengerben es minden mélyſegekben, Nem kűlőmben à Mindent ſzabadon chelekedic Chriſtus Iohan. 10.
Chriſtuſis mindent ſzabad akaratbol chelekedic. Azert mondgya vala imezt. Szabad vagyoc vele hog le tegyem az én lelkemet, es megint fel vegyem. Azonkeppen az Iſtennec egyeb fele tulaidonſagi, es minden chelekedeti meg vannac az ű fiaba, à mi vrunkba Ieſus Chriſtusba.

De tekenchűc meg ű neki chelekedetites, Chriſtuſnac chelekedeti bizonettyac ődőc Iſtenſeget.
meg eſmeriűc chac azokbolis, hog igaz, es valo
Iſten. Azt bizonettyac egyeb chelekedeti kőzőt,
előſzőr, oly chodateteli, mellyec Iſteni hatalom
nelkűl nem lehettenec. Kikrűl hallyad mit mond
ű maga. Ha nekem nem hiſztec, higgyetec che- Iohan. 10.
lekedetimnec, hog meg eſmeriętec, hog én az atatyaba, es az atya én bennem vagyon. Azt bizonéttya az ődőgőn, es é vilagon vőt gyozedelme. Gene. 3.
Melyrűl vannac imez mondaſoc. Az aſzony embernec magua meg rontya à kigyonac feiet. Azert ielent meg az embernec fia, hog el roncha az 1. Ioh. 3.
ődőgnec alkomaniat. Bizakodgyatoc, én meg
gyoztem è vilagot.

Az

Az emberi nemzetnec meg valtaſais, à bűnnec bochanattyaual egyetembe Iſteni chelekedet, mert azt mondgya Dauid, hogy Iſten valtya meg Iſraelt minden alnakſagibol. • ű magais az Iſten igy ſzol, En vagyoc ki el veſzem à te bűneidet. De maga eztis mind à kettőt meg chelekedte Chriſtus. Mert imigyen beſzel ſzent Pal ű felőle. ű bennе vagyon valtſagunc az ű vére altal, es bűneinknec bochanattya az ű malaſztyanac gazdagsági ſzerent. Szent Ianoſis azt iria, hogy à Ieſus Chriſtuſnac vére meg tiſztét minket minden bűntűl. Vrunkis kedig níluan beſzélli, hogy hatalma vagyon az ember fianac reia, hogy bűnt bochaſson. Vegezetre, őrőc eletetis ád az őueinec. En vgy mond őrőc eletet adoc nekiec. Bizonyara ha tőb bizonſagunc arrul nem volnais, chac ezec az ű chelekedeties elégge meg bizoníetanaiac az ű Iſteni termeſzetét.

Ephe. 1.

1. Iohan. 1.
Matth. 9.

Iohan. 10.

Vegezetre, Iſten mondaſa ez, hogy az ű tiſzteſeget ſenkinec nem adgya. ű paraneholattya ezis, hogy chac Iſtent imadgyunc, De vgy talalom hogy à Chriſtuſis imadtatic, tahat vgyan Iſten, nem chac annac neueztetic. Hiſzem azt mondgya ſz: Pal, hogy az ű neuében minden térd meg haiol. A vakon ſzűletet ember gyogyuláſa vtan, terdre eſec es imada űtet. Az Apoſtolokis hitet kerénec tűlle, Szent Iſtuan halála oraian űtet hiua ſegetſegűl.

A Chriſtus imadtatic.
Phil: 2.
Iohan. 9.

gűl. Mi lehet ennel nagób bizonsága az ű igáz Iſ= Luc: 17.
tenſegénec? Meg bizonétottuc à mi vallaſunkat,
immar az Arianuſoknac teuelygő bizonétaſokra
kel meg felelnűnc.

Imigyen beſzelgetnec leg előſzőr. Sz Pal űtet Az Arianuſoc bizonetaſa. Col. 1.
minden teremtet allatoc közőt elſő ſzűlőtnec neue
zi, Ha azert elſő à teremtet allatoc közőt, tahat te=
remtet allat, es à teremtet allatoc közibe ſzamlalta=
tic. Regen meg felelt erre aran ſzaiu ſz: Iános, nem Super hunc locum.
ſzűkſeg nekűnc ſokat faradnunc azon tudakoz=
uán mit kellene reia felelni. Há azert, hogy elſő
ſzűlőtnec mondatic, à teremtet allatoc közze vet= Hogy elſő ſzűlőt Chriſtus, azert nem teremtet allat.
tetic, tahat ű neki, vtanna valo attyafiaies vannac,
mert az az elſő ſzűlőt, à ki vtan tobenis ſzűlette=
nec. Touabba azokcal az ű attyafiaiual, à kic
közőt elſő, egy termeſzetűnec kel lenni. Mert
nem lehetnec azoc atyafiac à kic külőmb terme=
ſzetűec egy maſtul, mint az ember es à ló, Es igy
à kőuetkőzic, hogy à kőuekcelis egy termeſzetű à
CHRISTVS, mert azokis teremtet allatoc, ű pe=
nig minden teremtet allatoc közőt neueztetic el=
ső ſzűlőtnec. De ezt mondani oktalanság, tahat
amaztis, hogy az elſő ſzűlőtnec neuezeti, à te=
remtet allatoknac rendibe allatnaia űtet. Nem
ollyan gorombaul kel annac okaert az elſő ſzű=
lőttet erteni. Hanem imigyen, Hogy minden terem
tet allatoknac előtte elſő ſzűlőt, az az eleitűl fog=
ua, ſőt

ua, ſőt őrőkce az atyatul nemzett etet, midőn
még ſemmi teremtet allátnem volt. Ezt ez ertel-
met erőſseti az iraſnac más helyeis, holot imigyen
Eccl. 24. ſzólla à bőlch altal az Iſten fia. En à felſégeſnec
ſzaiabol ſzarmaztam, elſő ſzűlőt, minden terem-
tet allat előt. Hogy meg erched, nem rendeli ſzent
Pal à teremtet allatoc kőzze à Chriſtuſt, hanem
eleibe veti, es vgyan ottan meg mutattya okát
miert miueli azt. Ezert hogy ű altala teremtettenec
mindenec, ű tűlle igazgattatnac, es ű mindeneknec
előtte vagyon. Auagy chac egy igyűen erched à
ſzent Pal mondaſat, à mint ſzent Hieronymus
magyarazza, à Chriſtuſnac emberſegerűl. Hogy
vgy mint ember, minden teremtet allatoc kőzőt
elſő ſzűlőt, nem idő ſzerent, mert vgy eleb valo
teremtet alatoc vannac nallanal, hanem tiſzteſse-
gében. Mert minden teremtet allatoc kőzőt leg
Pſal: 8. Phil. 2. nagyob tiſzteſséggel illette az ember Chriſtuſt az
atya, egyeb teremtet allatokat labai ala vetuén, es
ű tet mindeneknec főlőtte magaſztaluán.

Touabba, vgy mondnac hogy, à kinec vala-
ki paranchol, az alab valo annal, à ki ű neki pa-
ranchol. De à Chriſtuſnac paranchol az atya, mert
imigyen ſzól maga felől. A mint ennekem paran
Iohan, 14. Mint paran-chol az atya à fiunac. cholta atyam, vgy chelekedem, tahat alab valo az
atyanal. Igaz énis reia hagyom, paranchol az at-
tya à Chriſtuſnac, es vgy à mint paranchol, nagob

az atya

az atya ű nallanál. Parancholneki, à menből à fiu, nem ragadomannac alétuan az Istennel valo egénlő voltat, meg hiuetotta magat, rabotas szolgánac szemelyet fel vőuen, hasonlatos lőuen az emberekhez, es képe szerent vgy talaltatec mint egy ember. Az emberre lőt Isten fianac, à kőzbe iaronac paranchol. De nem az emberségtűl kűlőn ertetet Istennec. Nem az ű benne lakozo Isteni termeszetnec.

Annac fölőtte, imillyentis beszélnec. Let à Christus aztadgya előnkbe az iras, ha let, tahat teremtetet. Erreis rőuideden felelec. LENNI mondatic neha az, à mi az előt nem volt. Igy lőttenec minden teremtet allatoc, igy let, az az, teremtetet à Christusis à menyből ember, es Dauidnac magua: De à menyből Isten, nem lőt. Neha penigen lenni mondatnac valamiue azoc, à kic voltanac, oly allatta, à mineműec az előt nem voltanac. Igy mondgyuc az Isten fia felől, hogy emberre lőt. Illyen azert az ű léte, mely az Istenségenec termeszetit meg nem rontya, mert vgy let emberre, hogy à mi volt az vgyan meg maradot. Ittes meg emlekezzel ama regularul, mellyet è Prædicationac ötödic reszénec à vegén elődbe adéc, à Christus felől valo iraſoknac meg valaſztasárul. Es vgy könnyen meg felelhecz, nẽ chac ezekre mellyeket elő szamlálec, hanem egyeb ellen mondaſokrais mindenekre az Arianuſoknac.

Rom. 1.

Lenni, mit iegez.

Mint lőt à Christus.

Az Hatodikrul.

PInkoſd napian eleget ſzollanc à ſzent Lelec Iſtenrul, annac okaert, á mit akcoron megmondottunc, azt moſtan vionnan elo nem hozzuc hanem ahoz teſzunc tob bizonyetaſt, à ſzent lelek nec bizony, es valo Iſtenſegerul. Igy bizonyetom azert, hog az atyahoz, es à fiuhoz egyenlo igaz Iſten.

Az ſz. lelec Iſtenſegenec bizonyetaſi.

A ſzent lelec az atyatul es fiutul ſzarmazic (ezt meg bizonyetottuc, à Pinkoſdi Prædicatioban) tahat azon egy Iſten à ki az atya, es à fiu. Kouetkezic ez ketſeg nelkul, mert az Iſtentul à mi ſzarmazic, az u velle egy allat, es egy termeſzet. Es à mi nem egy termeſzetu velle, az nem u belolle ſzarmazic, hanem kiule vagyon.

Minden allatnac lelke, egy termeſzetu u uelle.
Rom. 8. Gal. 4.

Toubba. Minden allatnac, az u tulaidon lelke, egy termeſzetu u velle: (mint az embernec erto lelke, nem egyeb hanem emberi termeſzet, az oktalan allatoknac érzo lelkec, oktalan lelec, az fáknac es fiueknec taplalo lelkec, azis az u termeſzetekhez valo lelec) de à ſzent lelec az atyanac, es à fiunac tulaidon lelke, Ennec okaert, kouetkezic hog egy Iſteni termezetu az atyaual es à fiuual.

I, Cor: 2.

Megint. Szent Pal azt beſzeli, hog az Iſtennec lelke ſzinten vgy vagyon, es ollyan az Iſtenhez, mint az embernec lelke az emberhez. Mert

azt

azt iria egyűt, Hogy mikeppen azokat mellyec az emberbe vannac ſenki egéb nem tudhattya, hanẽ chac az embernec lelke, azonkeppen azokat ſem tudgya ſenki, mellyec az Iſtenbe vannac, hanem chac az Iſtennec lélke. Az emberi lęlec kędig egy termeſzetű, es allatu az emberrel, tahat az Iſten lelkeis az Iſtennel. Annac fölötte. Ha à ſzent lęlec, Iſten nem volna, è következneiec belöle, hogy à ſzent iras nem Iſten igeie volna. Mert à ſzent lelknec ihleſeből ſzollottác, es irtác az Iſtennec ſzolgai à ſz: iráſt. Kiknec vrũkis imezt monda. Nem ti vattoc à kic ſzollotoc, hanẽ à ti atyatoknac lelke ſzól ti bennetec. De ez hamis hogy az iras Iſtẽ igeie nem volna, tahat amazis hogy à ſz: lęlec nem Iſten.

2. Pet: 1. Matth. 10.

Vegezetre, ſzinten vgy hiſzűnc à ſzent lelkbenis, mint az atyaban es à fiuban. Tahat ſzinten ollyan Iſten mint az atya es à fiu. Mert egy à hit arra tanet ſzent Pal. Nem volna kedig egy ha à ſzent lelec, Iſten nem volna, mert vgy azon, hittel nem hihetnenc ű benne mint az atyaban, es à fiuban, hanem máſsal kellene hinnűnc.

Simb: Apoſt:

Mit mondanac ezec ellen az eretnekec? Azt mondgyac, hogy à ſz: iras, ſohol à ſz: lelket Iſteñec nem neuezi. De hazudnac, mert ſz: Peter miden azt mondotta volna Ananiáſnac, hogy à ſz: lęleknec hazudot, ottan vtanna vete, hogy az à ſz: lęlec, Iſten.

Az eretnekec ellen mondaſoc.

Actor. 5.

Masodszor, azt mondgyac, hogy szent lelec Istennec aiandeka tahat nem Isten. No legen aiandec bator, de nem chac aiandec. Christus à menibol nekünc adatot az atya Istentül, aiandeknac mondattathatic, de azert vgyan fia az Istennec. 1. Cor. 12. Szent Pal effele aiandekoc közzül, mellyec nem egy allatuac, es nem egy termeszetüec Istennel, ki valaszthya à szent lelket, es nem chac hogy azoc közze nem szamlallya, de még inkab azt iria hogy ü tülle vgy mint Istennec lelkétül adatnac, es osztogattatnac azoc az embereknec.

A szent lelec Istennec nem chac aiandoka

Vtolszor, azt uitattyac, hogy à szent iras szerent kel szollanunc az Isten felöl. De à szent irasba ninchen à haromsagnac neue, azert vgyan velle sem kel elni. Hogy à szent iras szerent szollyunc Isten felöl igen io, io ertelemmel. Az az, hogy ã mit à szent iraſnac völgé, béli, lelke ád elönkbe azt mondgyuc. Mert nem à tentaual iratot bötu à szi: iras, hanem annac à belsö ertelme. A szent irasba oluasom az Istenségnec harom szemelyet, az atyat, à fiut, es à szent lelket. Kereszteliyetec azt mondgya Christus, atyanac es fiunac, es szent lelecnec neuében. Ha harom személt talaloc, tahat haromsagot talaloc. Hiszem à szent lélecnec egéc aiandéka, az Isten igeienec magyarazása? Ez az aiandéc hasogattya ki à bötüböl à haromsagnac neuet.

Mint kel à szent iras szerent szollani.

A szent irasba meg talaltatic à szent baromsag.

1. Cor. 12.

neuet. Mert ketſèg nelkůl, â hol harom vagyon, ot haromſag talaltatic. Es ezeket akartam ez mai Prædicatioban az Iſtenrůl, ki az harom ſzemelyebe egy ŏrŏc Iſten, tinektec elŏtŏkbe adnom. Ha eǵ keueſsé, ſzokaſomnac kiuůle tŏb beſzedet ſzaporetottam, azt à dolognac tulaidonechatoc, mellyet cha c ennéreis à menire meg maǵaraztunc, keueſseb bezeddel meg nem magyarazhattuc. Tarchon meg titeket Iſten ebben az ů eſmeretiben, Amen.

VR NAPIA.

Ez mai ſzent Euangeliomot, ſzent Ianos irta meg, az ů Euangeliomianac VI. réſzeben.

AZ idŏben, monda Ieſus à ů tanetuanyinac, es â Sidoknac ſeregi-nec. Az en teſtem bizonnyára eledel. Es az én uerem bizonyára ittal. A ki az en teſtemet eſzi, es az en Véremet iſzſza, en bennem marad, es en ů benne.

Mikeppen el kůldŏt engemet àz elŏ atya, ſ-enis elec àz atya altal. Azonkeppen à ki engemet eſzen, el azis

en altalam. Ez az à kenyer, mely menyből szàlot alá. Nem á mikeppen á ti atyaitoc á Mannat ötec, es meg holtac. A ki ezt á kenyeret eszi örökce el.

Ez maiinnep nec oká.

EZ mai szent innepet, à végre szerzetec à mi eleinc, hogy az oltari szentségrül valo tudomany adasec à kösségnec eleibe, es az mi vrunknac Iesus Christusnac hozzanc valo nagy szerelmérül, mely ütet arra indetotta, hogy ünnen magat ętelül es italül adnaia nekünc, az mi lelkünknec taplalasára emlekezżnęnc es halat adnanc.

Miert hallaſztatot mára ez innep.

Senki ne chodallya peniglen, hogy ennec à szentségnec tiszteſségére, nem akcoron midön szereztetec, tudni illic nagy chötörtökön, hanem io falka idöuel az vtan, az az, ma szentelünc innepet. Mert alkolmatosb idöben közönséges emlekezetet errül nem tehetnęnc, mint oly korban, mikoron à hiuektül gyakorlatni kezdetet, es à kereſztyenec közönséggel kezdettenec vélle elni. Ez kedig nyiluan vagyon, mert szent Lukach iria, hogy à kereſztyénec vrunknac menbe menetelénec, es à

Acto: 2.

szent lęleknec el iöuetele vtan (vgyan azon szent lęleknec ihleſeből) valoba meg ertuęn ereiet, es haſznát, gyakorlottac elöſzör ennec à szentségnec vętelét.

Az Euangeliomban mellyet bötü szerent meg

magá-

magárazanc, ſzól Chriſtus az ű ſzent teſténec, es verénec etelérűl es italárul, es añac neminemű haſznait ſzamlallya elő. Vgy mint ezeket. Hogy az ű teſte bizonyara eledel, es az ű vére bizonyara ital. Az az, nem kilőmben ęlteti, taplallya, gyonőrkődteti, erőſséti belől à mi lelkünket, mint kiuűl eltetetic taplaltatic, gyonőrkodtetic, es erőſsettetic teſtunc az ededeltul, es italtul. Hogy à ki ęſzi az ű teſtét, es iſza véret ű benne lakozic, es ű abban. Az az, be oltatic à Chriſtusba, egy teſt egy vér ű vele, réſzes minden erdemibe, es őrőkős tarſa leſzen neki az őrőc eletnec dichőſegében. Ez okaert feiezi imillyen mondáſsal be ezt ez Euangeliomot. Valaki ęſzi ezt à kenyeret, őrőkce el. ~ De miert hogy az oltari ſzentſegrűl elég béuen ſzollottunc az nagy héti harom Prædicatioban, moſtan ſzollyunc chac azokrul à dolgokrul, mellyec kiualtkeppen ez mai ſzent innepet illetic.

Leg előſzőr azert, ez innepnec mélto voltárul adoc tanulſagot előtőkben.

Maſodſzor, azt bizonyetom meg, hogy iol miuelic à kereſztyenec, hogy mind ma, ſ-mind egyebkor imadgyac az oltari ſzentſeget.

Harmadſzor, ſzolloc az mai proceſsiorul, es az mi vrunc ſzent teſténec, à proceſsioban valo hordoztatasárul.

Az Elsőrűl.

Az anyaſzẽt egyhaznac ſzokaſarul.

BIzonyara mélto dicheretre, à kereſztyẽn anyaſzentegyhaznac anyai ſzorgalmatoſsága, ki az mi hitũnknec titkiainac elmelkedeſére, kilõmb ſzép draga innepeket ſzerzet, mellyeken egyeb fele dolgoktul ũreſsec leuen, az Iſtennec chodalatos chelekedetirũl emlekeznẽnc, Viſzontag minden ſzidalomra mélto azoknac vakmerõſégec, kic az mieleinknec aietatoſſagokat ſzidalmazzac, az ũ tũllõc rendeltetet ſzent napokat, meg vtallyac, es à tõb kõzõnſéges napokhoz egyenlõkce teſzic. Ez mai innepet kiualtképpen, mellyet tellyeſséggel vgyan ki akarnac ſiuõltetni à kereſztyenec kõzzũl, à Chriſtusnac es az ũ iegyeſenec boſzuſagàra. Maga bizony ſemmi igaz okat, nem adhattyac, miert kellene nekic azt miuelniec.

Mire int ez mai innep.

Mert ha az Euangeliom io, nem ertem miert nem volna io ez mai ſzent innep, miuel hog ezis vgyan azon dolgokra int minket, mellyekre az Euangeliom, azon dolgokat adgya elõnkbe, es keuannya mi tũllũnc, mellyeket az Euangeliſtaknac iràſa. Az vr Iſtennec aiandekit bõchũlteti, es magaſztaltattya, es ũ ſzent felſegénec io tetemenirũl adat halat velũnc. Ez oka è mai innepléſnec. Ha azert mélto bõchũlni, es magaſztalni Iſtenũnknec draga aiandékit, ha kereſztyeni dolog az ũ io tetemenirũl valo hala adás, nem tudom miert kelle-

ne errũl

ne errűl è ſzentſéges naprul panaſzolkodni, mely az oltari ſzentſégrűl, ki à mi vrunknac nagy draga aiandeka, teſzen emlekezetet, arra tanet, hogy azt nagy bőchűletbe tarchuc, es tiſztelly űc, Vegezetre hogy halatis adgunc à Ieſuſnac nagy buzgo ſzerelmérűl, mely űtet arra keſzeretetté, hogy ſzent Tamas Doctornac mondáſa ſzerent, E világra ſzuletuen tarſul: Vendegſéget tartuán, eledelűl: meg haluan árrul: mennekben orſzagoluán, iutalmul adta magat minekűnc. *In Hymno huius feſti.*

Az Maſodikrul.

TVdő hogy à kic ez mai innepet hatra vetic, azt mondgyac hogy azert miuelic azt, miuel hogy à minemű dolgokat ma à kőzőnſéges proceſsioban mi miuelűnc, azokcal à Chriſtus nem tiſzteltetneiec, hanem inkab karomlattatnçiec, vgymint nyiluan valo baluanyozaſsal, es Iſten ellen ſzerezetet gonoſz emberi ſzerzeſekcel. Baluanyozaſnac mondgyac peniglen azt, hogy az oltari ſzentſéget imadgyuc, es imadtattyuc: gonoſz emberi ſzerzéſnec à proceſsiot, es à Chriſtus teſtçnec ſzellyel valo hordozáſat. Laſsuc azert ha vgy vagyone à mint űc mondgyac à uagy kűlőmben annal. *Miert uetic hatra ez innepet à tenuelygőc.*

Szokáſoc az hanis tudomanyu mi ellenűnc fel tamadot eretnekeknec, hogy minket baluanyo- *Miert hinac minket baluanyozoknac az eretnekec.*

zoknac hinac. Kit azert miuelnec, hogá baluaṅo-
zaſnac neuezeti altal, vtalatoſsá tegénec à kereſz-
tyenec kőzőt. Tudgác mely igen iſzoṅu vtalatoſ-
ságnac tartaſſęc az Iſten népetűl à baluaṅozas, ezt
talaltac azert raita, hogá azt hiteſsec el az emberek-
cel, hogá mi baluaṅozoc vagyunc, gondoluán, hogá
Baluanyozoc mi nem vagyunc. è képpen kőnnyen meg vtaltathatnac minket es
az mi tudomaṅunkcat mindenekcel. De mi bal-
uaṅozoc nem vagyunc. Mert vgy volnanc azoc
ha az Iſtennec tiſzteſséget, teremtet allatnac tulaj-
donetanoioc, kit miert hogá nem chelekedűnc, mel-
tatlanul illetnec minket illyen tiſzteletlenséggel.

Az beſzellic hogá keṅeret imadunc midőn è
Kenyeret nẽ imadunc. ſzentséget imadgyuc, es à keṅer teremtet allat. Oh
vr Iſtẽ te tudod hogá hamiſſan fogtác ezt mi reiác.
Mert hogá imadunc kenyeret, ha azt vallyuc hogá
ot kenyer ninchen, hanem à keṅernec allattya à te
ſzent fiadnac teſtéue valtozot, es tellyeſséggel meg
ſzűnt lenni, az igęnec reia mondasánac vtaña. Nẽ
imadhattyuc azt, à mi ninchen, auagá chac nẽ imad-
gyuc, miuel hogá à mi hitűnc azt tartya hogá nin-
Chriſtuſt imadgyuc. chen. Hanem imadgyuc à Chriſtuſt, az az, Iſten-
nec emberre lőt ſzent fiat, à ki à kenyernec ſzéne
alat, ebben é ſzentségben, valoba es igazan ielen
vagyon. Hiſzem ha az Iſtent mindenűt kel imad-
ni, ot leg inkab, à hol az ű ielen valo voltat, ńiluab-
ban ielenti. A Chriſtus teſtében hogá Iſtenſeg lako-
zec, es

zęc,es az ű teſte mind Iſtenſegéuel egyetembe az oltari ſzentségben talaltaſséc, ńiluan vagyon à kereſztieneknel,miert nẽ imadnoioc tahat ottis ű̃tet?

Nem azert vagyon ot azt kialtyac, es nem à végre ſzerzette az oltari ſzentséget hoǵ imádǵuc, hanẽ hoǵ eǵű̃c. Vegyetec es eǵetec vgymond nem imadgyatoc. O balgatag emberec. Vallyon miert iő̃ue ez vilagra vrunc, azerte hoǵ imadtaſſec? nẽ à vala az ű iő̃uetelénec oka,hanem hoǵ el arultaſséc,meg pő̃kdő̃ſteſséc,oſtoroſztaſséc,es fezetteſséc mi erettű̃nc. Hallodé mit mond ű̃nnen maga. Nẽ arra iő̃t az embernec fia hoǵ neki ſzolgallyanac ha nem hoǵ ű ſzolgallyon. Mind az altal mentű̃l naǵobban meg alazza vala magat, mẽtű̃l kő̃zelb iar vala az emberekhez,es mẽtű̃l inkab foglallya vala magat abban, à miert emberre lő̃t vala,annéual naǵob bő̃chű̃letben tartatot,nagyob tiſzteſséggel illettetet es imadtatot azoktul,à kic ertettec es hitétec az ű Iſtenséget. Naǵ alazatoſsag vala, hoǵ vr lęuen ſzolgaiahoz mene, ſzent lanoshoz, mikoron még mind ketten annyoknac meheben valanac. De Ianos es az ű annya Erſebet aſzoń, erezuẽ vroknac teremtő̃iő̃knec ielen voltat, tíſztelec ű̃tet. Annac vtannais, vǵan azon ſzent Ianos, latuàn hoǵ Chriſtus ű hozza iű̃ne kereſztelkedni, vrã vǵmond,en nekẽ kellene tű̃lled kereſzteltetnẽ, es te iű̃ſze en hozzà? Latode hoǵ ittes noha vrű̃c az ű ſzol-

Azert vagyone à ſzentſégbe,hogy imadtaſséc.

Math. 20. Imadtac éſ̃ol dő̃nis.

Luc. 1.4.

Matth: 3.

ſzolgaianac keze ala adgya vala magát, azert vegyen reia tartya vala ũtet à ſzolga à tiſztelſégre,
Luc: 5. mellyet erti vala hóg mint Iſten erdemlene. Azon képpen ſzent Peteris, meny ki vgymond vram én tũllẽ, mert bũnõs ember vagyoc. Megint, te moſnáde meg vram en nekẽ labaimatſ, oha õrõkce az
Matth. 8. en labaimat meg nẽ moſod. A ſzaz uitez elõt iaro fõ legeñis, nem alettya meltonac magat, hóg Chriſtus az ũ házába be menne. Ezec értuen az ũ dragalatos es bõchũletes voltat, à ſzolgánac ſzemelyebenis tiſztelic ũtet, es nem tartyac meltatlan dolognac lenni ſzolgainac vallani magokat, noha
Matth: 2. azert iõt vala hóg ũ ſzolgalna. Touabba, à bõlchec à chillagtul vezerletuen midõn à iaſzolba találtac volna, le boruluán imadac ũtet. A kic à haioba valanac, azokis latuã hóg à tenger, es à ſzelec engednęnec neki imadac ũtet. Az vakon ſzũletet emberis imada. Az aſzoń népekis kedig, es az apoſtoloc, bizonnyal meg eſmeruén hóg fel tamadot volna, imadác. Tahat én ne imadgyame, midõn hallom es bizonyos vagyoc benne hóg à kenyernec ſzéne alat en hozzam iũ? Ha ſzemeimuel latnam ſenki nem [illegible] naia hóg ne imadgyam, midõn hitemmel fogom meg, mire nem imadnam?

Matth: 14.
Iohan. 9. 20.
Matth: 28.

Ha parancholat ninchenis rulla, ugyan imadni kelà Izentséget.

Azert, vgy mondanac, mert nem paranscholta hóg imadgyuc. Vallyon mikor paranchol-

ta volt

tá volt azoknakis, mellyekrűl most szollanc hogy imadnaiac sitet: soha nem. Mind az altal vgyan nem mondhattyuc hogy baluaszozoc voltanac volna, miuel hogy parãcholat nelkűl imadtác. Meg vagyon kőzőnséggel parancholtatuán az irásbâ hogy Istent imadgyuc. Eleg az minekűnc, valahol azert tudgűc hogy Isten vagyon, mindenűt imadgűc, nẽ varuán arrul kiualtképpen valo parancholatot, hogy imittis amottis tartozunc imadni.

Eleg á kőzőnséges parancholat, az imádásrul.

Es mint hogy kőzőnseges parancholatot vőtűnc errűl, hogy szűleinket tiszteljűc, añac okaert mihelt tudom en kic legénec az en szűleim, ottan tartozom űket tiszteln i. Mert á szűleknec neuezèti űketis magaba foglallya noha kiualtképpen az ninchen parancholua hogy ezeket tiszteljem: szinten vgy ertuén az Istennec meg ielentetet kőzőnséges akarattyat, hogy imadtatni akaria fiat en tűlem, valahol ertem űtet ielen lenni, akar holis illic hogy imadgyam, es nem szűkség azt varnom hogy vioñan parancholtassec ennekem hogy it, az az, az oltari szentségbe auagy egébűt imadtassec en tűllẽ.

A Luterec kőzőttis nemellyec uallyac hogy imadni kel. Con: Valer: Polon:

Ezt ertuén á Luter tanituañi kőzzűlis nemellyec, á kic á tőbbinel tudosbac, vallyac hogy mélto imadni vrunkat az oltari szentségben. Mint am Ioachimus Vueſtphalus, ki imigén ir eggyűt errűl: Miert nem kellene az oltari szentségbẽ ielen valo Christust imadni? Auagy hol parancholtatot az

anya-

In Apologia.

aňaſzẽtegházнac, hoǵ egyebũt ne imadǵa à Chriſtuſt, hanem chac az égnec bizoňos helyen? Maſutis Caluinus ellen tuſakoduán, meg bizoňettya uǵan ezen dolgot, es aztis hoǵ terdet haitani, terdre eſni, le borulni, mellyũnket verni è ſzẽtsẽg elõt mélto. Martinus Kemnicius kedig halgaſsacza mit moǫnd. Nyiluán vagyon hoǵ az Iſtennec imadáſa, ſem idõhõz, ſem helyhez nem kõteleſztetet azert mindenũt, es mindenkoron imadni kel à Chriſtuſt. Kit ha az oltari ſzentsẽgben vgy hiſzũnc ielen lenni, hoǫ igazan, es allattya ſzerent adgya azoknac à kic élnec velle az ũ teſtet es véret, nem lehet hoǵ à mi hitũnc ot ũtet ne tiſztellye, es ne imadgya. Miképpen Iacob, Moyſes, Illyes nẽ kiualtképpẽ valo parancholatbol, hanẽ amaz kõzõnsẽgesbõl, melybe parancholtatic hoǵ mindenũt imadtaſséc, meg eſmeruén hoǵ á kilſõ ielec alat Iſten bizoniál ielen volna, es magat ũ nekic meg ielentençie, à kit hiſznec vala. Hallod hiſzem, hoǵ ezec imadtatni akariac à Chriſtuſt á ſzentsẽgben, ha ſzinten arrul kiualtképpen valo parancholat nem adatottis.

Pal: 2 exam: cont: concil: Trident: in Seſs: de Euchariſtia.

Vagyon parancholat é ſzentſégnec imadáſárul.

De maga talam azt ſem tellyeſséggel mondhattyuc hoǵ vgyan ſemmi parancholat nem volna errũl. Mert ſzẽt Pal erõſsén parancholla, hoǵ az vr teſtét meg valaſzuc egéb eleségtũl, az az, meg gondollyuc meniucl legyen nagób es meltoſságosb

ságosb à kőzőnséges eleségnel, és azt meg gondol
uán, hozza illendő tiszteſséggel, es bőchűlettel il-
leſsűc. Enniuel ielesb az vr vachoraia à teſti ele-
ſegeknel, hogé ezekbe chac keńeret auagy egyeb è
vilagi allatot eſzűnc, de az vr vachoraiaban à
Chriſtuſt Iſtent es embert veſzűc. Ketségnelkűl
tahat azzal à tiſztelettel ſzűkség tiſztelnűnc, mel-
lyet erdeml à mi Chriſtuſunc. Erdemli hogé imad-
gűc űtet, tahat imádnunc kel az oltari ſzentségetis.
Nem heiaba iria azert ſzent Agoſton, hogy ſenki
kilőmben ne egye, hanem ha előſzőr imadgya.

In Pſal: 79.

Ezem bizonettyac Origenes. Hom: 13 in exodo. Arnobius ſz: Hieronimus, Baſilius, Teodoretus in Pſ: 21, es ugyan azon ſz: Agoſton, Epiſt: 120. cap: 24. ſz: Amburus lib. 3. de ſpiritu, cap: 12. Cyrillus, Cathech: S. Myſtag: Euſeb: Emiſſenus Hom: 5. paſchal. Arany ſzaiu ſzent Ianos, Hom: 61. ad pop: Antiochenum: Hom: 3. ad Epheſ: Hom: 7. in Matth: Hom 24. & 41, 1. ad Cor: & Hom: de ſancto Philagon.

De nem choda ha à Sacramentariuſoc nem imadgyac az vr vachoraiat, vgy mint kic nem hiſzic ot ielen leñi allattya ſzerẽt az vr Ieſus Chri-
ſtuſt. Hanẽ chudalkoző à Lutheranuſokon, kic
ẽſmeruén hogé Iſtẽt veſznec è ſzentſégbẽ, nẽ dichői
tic ugé mint Iſtẽt, hanẽ meg chalattatnac az űi okos
kodaſokbã, es meg ſőtetedet az űi eſztelẽ ſziuőc.
Es añac okaert, ſokcal inkab erdẽlic mi nallunknal
à baluanozoknac neuet. Akarodé ẽrteni miert mő-
dő ezt: erched ha akarod. Azert hogé nẽ ẽgedicmeg
à keńernec el valtozáſat, ſőt à keńeret módgyac

A Sacramentariuſoc miert nem imadgyac.

Rom 1.

A Lutterec baluanyozoc.

Chriſ

Christus testenec lenni, auag à kenerrel, auag megis à kenerben vallyac ielen lenni à Christust. Midon azert imadgyac az vr vachoraiat, oly teremtet allatot imadnac à Christussal eggyut, mellyet baluanozasnac vetke nelkul nem imadhatnac, az az, à keneret. Touabba, chac akcor akariac imadni è szentséget, mikor osztogattatic, à kiuul nem akariac. Sot azt beszellic, hog ha meg marad auag meg tartatic valami benne, az ottan nem Christus teste az osztogatásnac ideie vtan, es azert nem illic tobbe imadni. Es è szerent meg foztyac vrunkat az u Isteni tiszteſsegétul, azt miuelni peniglen, nem alab valo baluanozas, mint à teremtet allatnac imadása.

In usu.

Nem chac akcor Christus teste mikor osztogattatic

Mi ezeknec akaruán meg felelni az u balgatag okoskodasokra, eloszor azt keuannuc tullöc, hog meg bizonyechac à mit mondanac. Tudni illic, hog chac az osztogatáskoron Christus teste è szentség, mert arrul valo bizonyságot eddig még nem talaltunc à szent iràsban. Tudom hog à keresztségnec hasonlatosságábol akariac azt bizonyetani, monduán, hog miképpen à viz nem keresztség kilomben, hanem midon kereszteltnec bene, azonképpen az oltari szentségis chac olykor mondathatic Christus testénec lenni, mikor vetetic. De nem illic az ide. Mert à viszrul sohul nem mondotta Christus hog à viz keresztség, hanem

chac

chac hogy à vizben kel vionnan ſzuletni, es azert nem á víz ſzentſég, hanem à vizben valo moſódas. Itkedig à mit eledelűl ád, azt mondgya ű teſténec. Ez mai Euàngeliombanis az ű teſtét igazan eleſegnec neuezi, az eleſég peniglen noha chac akcor ęltet minket, midőn eſzűc ütet, de mind az altal, ha mi meg marad beñe es masſzerre tartatic akar kenyęr legyen akar valami egyeb, az vtanis nem ſzűnic meg à lenni à mi volt.

Im las ſzép dolgot. Neha ſzazan auagy tőbbenis vannac, à kic az vr vachoraiat akariac venni. Azoknac ſzamos voltokhoz kępeſt ſzamos oſtyat ſzętelűnc meg. De egſzerſmind nekic nem adhattyuc űc ſem vehetic hanem egyenkent. Es neha alkolmas idő telic benne még az vtolſo veſzi az elſő vtan. Az azert, à mit az leg vtolſo veſzen, miuel hogy nem volt in vſu, az az nem éltenec velle, nem oſztogattatot mind addiges, még nem vetetet, nem volte vallyon Chriſtus teſte az oſztogatas, es vétel elot? Ha nem volt, tahat nem az ige mely regen reia mondatot, hanem à vétel teſzi Chriſtus teſtéue. Ha kedig az igénec reia mondatasátul fogua az volt mind veteleiglen, es neha abban, à veuőknec ſokaſága miat telhetic egy ora auagy tőbbis annal, miert nem volna Chriſtus teſte à maradekiais, mellyet más napra, auagy touab valo időre tartűnc? Hiſzem az Iſten ige-

ięnec ereie nem kŏteleztetet az egy orahoz. Hiſzem azert tartyuc meg à tŏb reſzeites à ſzentſegnec, mellyec moſtan el nem kŏltenec, hog̀ ez vtan ellyũnc velle, es oſztogaſsuc. Vallyon micho-da kilŏmbſeg vagyon benne, mindiaraſte hog̀ az ige altal mèg ſzenteltetic, auagy egy orâual, auag̀ tiz nappal vetetic az vtan? Nem ertic az Iſten igenec hatalmas voltat, à kic annac ereiet ebben è ſzentſegben, egy orahoz, àuagy egy ſzent pillantaſig valo idŏhŏz kŏtelezic. Mi mind addig hiſzũc jelen lenni az ige miat, es mind addig imadgyuc Chriſtuſt, mèg à kenyernec ſzene (mely alat fedeztetic) meg marad.

Nem rekeſztyũc urunkat kalitkaba.

Igen balgatagoc auagy inkab az ŏrdŏgnec tragar ſzolgai azoc, à kic chuſſagos beſzeddel illetic è dragalatos ſzentsęget. Monduan hog̀ mi kalitkaba rekeſztyuc az Iſtent, midŏn à Chriſtuſt à kenyernec ſzene alat, ezũſt auagy egyeb edenbe tartyuc, es imadgyuc. Nem rekeſztyũc ſem kalitkaba ſem valami bizonyos helyhez nem kŏtelezzũc à mi vrunkat. Hanem azt mondgyuc, hog̀ az oltari ſzentſégben jelen vagyon. Az oltari ſzentſeget bizonyos helyen tartyuc, es abban imadgyuc vrunkat. Moyſeſis azt beſzelli hog̀ az Iſten à frigynec ſzekrenyeben, es à cherubinoc kŏzŏt vagyon, de maga vgyan nem rekeſzti aual ũtet ſem à ſzekrenybe, ſem à cherubinoc kŏzze, hanem

Exod. 40.

hanem ót mondgya lenni, miert hogy ot ielentette magat. Mies azonképpen, az oltari ſzentſég ahol vagyon, azon helyen vallyuc lenni, es imadgyuc à mi vrunkat, hiuęn az ű beſzedénec, kiben bizonyoſsa tőt minket, hogy è ſzentſégben magát adgya minekűnc. Még Luter Martonis vallya hogy hamiſsan fogtac ezt mi reianc à Sacramentariuſoc, es azert mondga egygyűt, hogy ſem à papiſtac ſem ű, ſoha arra ſenkit nem tanetottanac, hogy à Chriſtus valamely helyhez kőteleztetneiec. Azoc akariac à Chriſtuſt be rekeſzteni, es bizonyos helyhez kőtelezni, â kic vgy vallyac à menyorſzagnac valamely helyen, az atyanac iobia felől űlni, hogy az oltari ſzentſégben ielen nem lehet. Hogy azert à kenyernec es bornac ſzene alat Chriſtuſt imadgyuc azert ſenki minket baluanyozoknac méltan nem mondhat.

In confeſs: de hoc Sacram: Anno 1544.

Az Harmadikrul.

AZ ſem Iſten ellen valo gonoſz emberi ſzerzes, hogy az oltari ſzentſéget, egyebkoris, de mikiual képpen, nagy tiſztelſéggel, ſzellyel hordozzuc à proceſsioban. Sőt aual à Chriſtus tiſztelletic, es magaſztaltatic, midőn az ű teſténec, es verénec ſzentſege, â kőſsegnec ſzemei eleibe vettetic, hogy imadtaſsec kőzőnſeges dichere-

A ſzentſégnec hordozaſa nem gonoſz.

A a z tekel

tekcel dicherteſséc, es minden fele tiſzteſseg-gel tiſzteltetéſséc. Io neuen vőue á ſeregektűl hogy mikoron az halando teſtben, Hieruſalembe
Matth. 21. be menne, Palmaknac, es olaiſáknac agait viſeluen kezekben eleibe menénec, es dicheretet mondánac ű neki. Keduele aztis, hogy á ſzamarnac, mellyen ű̃l vala, labai ala ruhaiokat, es zőld agakat teretés-nec. Bizony io neuen veſzi aztis, ha az ű dichő-ult ſzent teſtét, effele killő tiſztelettel tiſztellyűc. Es mikeppen az ô tőrueníbe, hogy iol lehet ielen va-la az ű nepeuel, es imadſagokat akarhol egyebűtis meg halgattya vala, de fő keppen á frigynec ſze-krenyénel: Szokaſis vala á ſzekrént á koſsegnec ſzűkſegiert az Iſten ſatorabol ki vinni, es vgy mint neminemű proceſsioban az ellenſég ellen, es ſza-badulaſnac nyereſeiert viſelni, azonkeppen moſta-nis mélto á Chriſtus ſzent teſtét, á kőnyőrgő pro-ceſsiokban hordozni, es az atya Iſtennec kegyes ſzemei előt mutogatni, hogy arra á mi vrunknac halalára tekentuén, melynec emlekezetire é ſzent-ſég ſzereztetet, meltoztaſsec el tauoztatni mi tű-lűnc minden nyaualyat, es meg adni nekűnc min-den iot, á mit ű tűlle keuanunc. Vegezetre, á kő-ſegis mintha vgyan ingerletneiec é ſzentſégnec ve-telére annac mutogattataſsaual, es arrul valo ha-la adaſra, hogy illyen draga eledelt adot az mi lel-

Miert hordozzuc á ſzentſéget.

kűnknec taplalasára, az Iſtennec ſzent fia. Tudom hogy meuetic az eretnekec az mi egígyű ſzolgalatűkat, mellyel è mai napon ſzolgalunc vrunknac. Bannyac hogy illyen nagy tiſzteſséggel viſeltetic mi tűlűnc az à ſzentség, mellyet űc nem tiſztelnec, es meg nem valaſztnac az egyeb eleségtűl, hogy mindenec terdre eſnec még az vczannis előtte, es imadgác vrokat, de ezeknec ſem meueteſekcel ſem banattyokcal ſemmit mi ne gondollyunc. Sőt men tűl inkab ellenec vagyon à mi chelekedetűnc, annal gorſabbac, es buzgobbac legyűnc dolgunkban. Kőueſsűc ſzent Dauidot, kit midőn meg chufolt volna az ű keuely felesége Michol, Saulnac leanya, azert hogy à frigynec ſekrenye előt à proceſſioban tanchol vala, dichiruen az Iſtent, nem ſzűnec meg, hanem imezt monda. El az Iſten hogy tancholoc az en vram előt, ki inkab valaſzta engemet hogy nem mint à te atyadat, es az ű tellyes hazat, es az ű nepénec vezeréue tőn engemet: tancholoc, es ennelis inkab meg alazom magamat. Mies azt mondgyuc az eretnekeknec, hogy ſoha vgy nem chufolhatnac, es vgy nem meuethetnec minket hogy ez alazatos ſzolgalattul meg ſzűnnyűnc. Mert minket valaſztot à mi vrunc Iſtenűnc, hogy kiualtképpē valo népe legyűnc ű neki, minden nemzetségec kőzzűl, mellyec é földőn vañac, es ſzeretet minket, annakokaert mies ſzol-

2. Reg. 6.

Az eretnekeknec mentéſee.

galni akarunc ũ ſzent Iſtẽſegénec, tiſztelni es imadni akariuc ũtet, nem chac meńorságba, hanem egyebũtis mindenũt, valahol tudgyuc es ertyũc ielen lenni.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN ELSŐ VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Lukach irta meg, az ũ Euangeliomianac XVI. réſzeben.

AZ idõben, monda Jeſus az ũ tanetuanyinac. Vala egy kazdag ember, ki ôltôzic uala bárſonyba es biborba, es minden nap kedue ſzerent friſſen lakic uala. Vala kedig egy Lazar neuô koldús, ki fekſzic uala az ũ aytaia elôt, fekelyekcel rakua, kcuanuán meg elegettetni à morſalekokbol mellyec à kazdagnac aſztalárol lehullanac uala. De az ebekis eliõuen àz ũ fekelyit nyallyác uala. Lõn kedig hogy meg halna à koldús, es uitettetnec az angyaloktol

Abra-

Abrahamnac kôbelébe. Meg bala kedig à kazdagis, es temettetec pokolban. Es midôn uolna â gyôtrelembe, fel emeluen ſzemeit, láta Abrahamot tauul, es Lazart az ü kôbeleben, es fel kialtamonduan: Atyam Abrahám, kô nyôrüly raitam, es küld el Lázart, hogy az ü uia ueget marcha à uizbe, es meg hiueſseche az en nyeluemet, mert kenlodom è langba. Monda kedig Abraham, fiam emlekezzel meg, hogy el uetted à te iouaidat életedbe, es Lazar azonkeppen az ü gonoſzit: Moſt kedig ü uigaztaltatic, te kedig kenlodol. Es ezeknec felôtte mi kôſztünc es ti kôztetec nagy haſadéc uagyon erôſsettetue, hogy azoc, à kic akarnac innet hozzatoc altal menni, ne mehesſenec, ſe onnet ide altal ne iôhesſenec. Az kedig monda, kerlec azokaert tegedet atyam, hogy küldgyed ütet àz en atyamnac hazahoz: Mert uagyon ôt atyam fia, hogy tanubizonſagot tegyen nekiec ne iôienec azokis è kennac beliere. Monda neki Abraham: Vagyon Moyſeſec es Prophetaiôc: Halgaſsac azokat. Az kedig monda: Nem ugy atyam Abraham, hanem ha ualaki halottaibol hozzáioc menend, meg ternec. Abraham kedig monda neki: Ha Moyſeſt es à Prophetakat nem halgattyac. Ha ſzinte ualáki halottaibol fel tamadandis, nem biſznec.

Az Euangeliomoknac rendelése.

AZ elsö Aduent vasarnaptul fogua mind eddig elönkbe adatot minekünc, à kereszтyen hitnec agazatirul valo tudomań. Mostan immaron mátul fogua Aduentig, oly Euangeliomokat szoktuc magyarazni, mellyekben tanulság vagyon à Christus choda tetelirül, es à hitnec gyümölchirül: Hogy à choda tetelekrül valo tudomań altal erösseteséc, es bizonnettatsec az Euangeliomnac igasága, à hitrül kedig es à hitnec gyümölchirül valo tanulság indechon minket az io chelekedetnec gyakorlasára. De nem egképpen hanem kilömb kilömb módon tanet minket Christus az io chelekedetekre. Neha pelda beszed altal, mint mikoron à Safárrul, es à tiz szüzekrül beszél, mert azoknac peldaiokban, izgat hogy iot chelekedgyünc, még it ez vilagon vagyunc. Neha ünnen magat veti peldaul, es arra int, hogy az ü ioságos chelekedetit köuessüc. Tanullyatoc vgy mond eggyüt, én tülem mert szelid es alazatos sziuü vagyoc. Neha chac pusztan, es minden peldazo beszed nelkül adgya elönkbe az io chelekedetekre valo intést. Legyetec irgalmasoc mint az én menniei szent Atyamis irgalmas. Pœnitentiat tarchatoc, elközelget Istennec országa. Neha feneget, hogy meg büntet ha iot nem chelekedünc.

Soc képpen tanet Christus az io chelekedetekre.
Luc. 16. 25.
Math. 11.
Luc. 6.
Matth. 4.

Ha

Ha pœnitentiát nem tartotoc egyetemben mind- Luc. 13.
nyaian el veſztec. Ha fellyeb nem beuelkedic à ti Matth. 5.
igaſságtoc az iras tudoknac, es Phariſeuſoknac i-
gaſſagánal, be nem mentec menńeknec orſzagába.
Neha előnkbe vetuen bizońos ſzemelyeknec pel-
daiokban, à ioknac iutalmokat, es à gonoſzok-
nac bűntetéſeket, eǵ felől retteget, más felől ędes-
get minket, hoǵ fellyűc az Iſtennec à bűn ellen va-
lo haragiat, es kereſsűc az ioſagos chelekedetekért
igirtetet iutalmokat. Mint ez mai Euangeliõban.

Melynec ſommaia ez, hoǵ Chriſtus két em- Ez Euangeli-
berrűl emlekezic, egyrűl kazdagrul, de Iſtentelen- omnac ſom-
rűl, maſrul ſzegeń nyomorultrul, ki Iſten felő va- maia.
la, es mind à kettőnec meg mutatuán minemű vé-
ge, es iutalma tőrtent legyen, int minket hoǵ el ta-
uoztaſſuc à bűnt, es gonoſz eletet, mely karho-
zatra, es kőueſsűc az io ckelekedeteket mellyec
őrőc életre viſzic az embert.

Harom réſze vagyon ez Euangeliomnac.

Első reſzeben meg ielenti mind az Iſten fiainac,
ſ-mind ez vilagi Iſtentelen embereknec è vilag
ſzerent valo allapattyokat.

Maſodikban azt mondgya meg mint tőrten-
ńec dolgoc halaloknac oraian:

Harmadikban minemű iutalom adaſſec mind
à két felęnec halaloknac vtánna.

Az Elsőrűl.

Ez két ember necè uilagi al lapattyoc.

EZ vilag ſzerent valo allapattyoc imillyen. Két ſzemely vettetic ſzemeinknec eleibe, kic kőzőt nagy kilőmbség vagyon. Egíknec tulaidonſagi ezec. Kazdag, ruhas, friſsen őltőzic, es vigan lakozic naponkent. A maſic peniglen nem chac ſzegeny, hanem annera ſzegeny hog koldus. Annac főlőtte teſtebenis nyomorult, beteges, es on doc varas. Mert azt mondgya vrunc, *hogy fekſzic uala à kazdagnac aitaia előt, tellies leuen fekelyekcel, es keuanuan meg elegettetni á morſalekokbol, mellyec à kazdagnac aſztalarul le hullottanac.*

E uilagnac itileti.

Immar ezt è vilag: az Iſtennec iteletire ſzokta vonni, es innét az Iſtennec kedue felől, gonoſzul kezd okoskodni, imigyen gondolkoduán felőle. Az Iſten azokcal teſzen iot, à kiket ſzeret, es azokat veri, à kiket gyűlől. Tahat bizoń à kazdagoc kellemeteſec, es à ſzegeńec el vetettec ű előtte, mert latyuc hog azoknac minden dolgoc keduec ſzerent vagon, imezeknec peniglen ſemmibe keduec nem telic. De az Iſtennec itileti más, vgy mint mely nem é kilső ſzém ſzerent iar.

Mint teſzen iot Iſten az ő-uetuel.

Hogy az Iſten iot teſzen azokcal, à kiket ſzeret, igaz io ertelemmel. Tudni illic imillyennel. Vagy lelek ſzerent, vagy teſt ſzerent, vag mind két keppen. Mind az altal, gakorta ű ſzent felsége haboruſa-

ruſagot es nyauaſyat bochat az ôueire, vitezkedteti ûket à ſzent kereſzt alat, tuduan hogy tôbbet haſznal az û nekiec ez vilagi iokban valo beuelkedéſnel. Ez oka, hog oſtorozza azokat, à kiket ſzeret. Viſzontag el tûri hog az Iſtentelenec minden ez vilagi kazdagságokban, es iokban beuelkedgyenec, de az û lelki iouaiban ûket reſzeſſe nem teſzi. Annac okaert ez ielen valo eletnec alapattiabol ſenkit ſe igazechunc ſe karhoztaſſunc, es ne neſzûc ſenkiben azt ha kazdage vag ſzegeń, hanẽ hiuę auag hitetlẽ, iambore auag gonoſz eletû

Miert oſtoroz za Iſten az ôueit. Prouer: 3.

Mert meg talalliuc az ſzent irasban, hog nem vtallya hanẽ ſzereti Iſten à ſzegeńeket. Azert ſzol imigen à prophetanal. Hattã en magãnac, ſzûkôlkôdô es ſzegeń népet, ollyat à ki az en neuembe bizic. Az apoſtolokis ſzegeńec valánac, es añac fôlôtte vrunkis azt akara hog azoc legénec, parancholuã nekic, hog taſsólit es ſachkot ne viſellienec. Az Euangeliomis à ſzegeńeknec hirdettetic. Kit mind az altal nẽ ug erch, mintha chac à puſzta ſzegenségert fogattatnánac ûc Iſteñec keduebe hanem hogy Iſten az embert à ſzegenségert meg nem vtallia hatra ſem veti, chac hog Iſten felô legen à hitnec altala meg gôzze, es bekeuel ſzenuedgye à ſzegenſeget. Peldanc errûl Lazar, ki noha nyomorult es vtalatos volt è vilag ſzerent, mind az altal ISTENNEC keduebe vala, eſmerte ûtet, es ne-

Iſten ſzereti à ſzegenieket Soph: 3.

Leu: 19. Matth: 11.

es neuętis tutta neki az Iſten. Nem kiłőmben mint Moyſesét, kinec az ur imigén ſzolla. Neuedrűl eſmerlec tegedet, mert keduet talaltal en előttem.

Exod. 33.

Iſten à kazdagokat nem inkab ſzereti. Matth: 19. Leu: 8.

Más felől megint ne alecha ſenki hogy à kazdagokat inkab keduellie Iſten à ſzegeńeknel. Mert Iſtennec à kazdagságra ſemmi tekenteti ninchen. Sőt azt mondgya Chriſtus, hogy nehez à kazdagnac iduőzűlni. Es az kazdagokat haſonlettya à tűiſsekhez, mellyec meg foity ac az Iſteñec igęienec maguat. Rettenetes dolog á mit az őrdőg monda vrunknac, Hogy őue é vilagnac minden orſzági minden kazdagsága es minden dichőſege. Az az, hogy è vilagi orſzaglasért, kazdagságért, dichőségert, az embereknec nagy réſze az őrdőgnec birtoka ala veti magat, nem igazan kereſuén ezeket, es nem iol eluén vellec. Ezt ſe vgy erched azert, mintha à kazdagság, űnnen magaban gonoſz volna, hanem hogy à kazdagságbol ne tegűnc iteletet valaki felől, mintha à volna iele hogy az Iſten ſzereti űtet, miuel hogy kazdag. Io Bizon az Iſten aldomàſa az à kazdagság, mellyet ember igazanis keres, iolis él velle.

Matth. 3.

Mint legyen io à kazdagſág.

Ki kereſi iol á kazdagſagot.

A kereſi kedid igazan, à ki tiſzteſſeges es az ű hiuatallya ſzerēt valo munkaual, hamiſság es chalardság nelkűl kereſi. De ki él iol velle? Ez à kazdag, melyről è mai Euangeliom emlekezic, az emberi itelet ſzerent vgy techeneiec hogy nem élt uolna

gonoſzul

gonoſzul az ũ kazdagſagáual. Mert arra kőltőtte, à miert kiualtképpen ſzoktac az emberec ũzni à kazdagságnac kereſeſet, es à miből dichiretet veſz nec magoknac é vilagi emberektűl à kazdagoc. Miuel hogy à kit latunc hogy io lakozo ember, es ſzèp ruhaban iar, azt vgy mint beu kezũt dichiriũc. Es innet vagon, hogy még azokis à kic halalra ſzeretic à penzt, neha neha, aſztaloc tartaſaban es ruhazattyokban, beu kőlchegũeknec mutattyac magokat, akaruan effele kilső mutogatáſnac altala azt haláſzni à kőſség kőzőt, hogy beu kezũeknec tartaſsánac. De kilőmben tanit minket az Iſtennec igeie, hogy kellyen élnũnc à kazdagsággal.

Mint kel iol elni à kazdagſág gal. Segetẽni kel az egyhazakat, es egyhazi ſzolgakat.

Leg előſzőr, az él iol velle, à ki ioſzagának es iőuedelmének reſzet az Iſteñec tiſztelſegére fordet tya, az Iſteñec igeiẽnec folyáſat, es à ſzentſegeknec ſzolgaltatáſat eppiti vélle. Mint à regi ſzent kiralyoc es iambor vrac chelekedtenec, kic ſzentegházakat rakattanac, es iőuedelmekel meg kazdagetot tac, à végre, hogy legén az egházi ſzolgaknac miuel elniec, es ez vilagi ſzũkségekre ne legen gongyoc, hanẽ beuelkeduen ezekbe, chac az Iſteni dologra fordethaſsác mindẽ gond uiſeleseket, es ſzorgalmatoſſagokat.

Más felől kedig gonoſzul él à kazdagsággal à kiſemit ſem ád az egházaknac es egházi ſzolgaknac, aztis el veſzi, es el ragadozza à mit egébec attan ac auag adnac. Ma-

2. *Hazankat kelſegetenünc à kazdagſágbol.*

Maſodſzor, vgy élſz iol kazdag, ſagoddal, ha ha zádnac ekeſsegére, oltalmára, es meg maradaſára adcz valamit beñe. De ha adódat meg nem adod, à mit hazadba gűtőttel à midőn à ſzükſeg kęuan náhazádert el nem kőltőd, ſemire kellőűl élſz vélle

3. *Magunkat kel taplalnunc à kazdagſágbol.*

Harmadſzor illic hog à kinec Iſten kazdagságot adot, az ű rendi ſzerent tiſzteſsegére io modon éllyen belőlle. Se rendi fölőr, es à ſzükſegnec fölőtte ne dobzodgec, es ne czifrazza, mint è mai Euangeliombeli kazdag, ſe ſobrákul ne viſellye magat.

4. *A Szegenyeknec adni kel.*

Negyedſzer, iol élnec az Iſtentűl adatot kazdagsággal à kic à ſzükőlkődő ſzegenyeknec réſzt teſznec benne: gonoſzul à kic az ehezőknec meg nem ſzegic kenyereket, nem könyőrűlnec à ſzegenyeken. Illyen vala ezis à kazdag, melyről mostan ſzollunc, ki à ſzegeny Lazarnac még chac az aſztalrul le hullo morſalekokat ſem adgya vala.

Lelki dolgokban mint kilőmbőztenec im kőſztőc.

De tekenchűc mégis iobban meg, mind à kazdagot ſmind Lazart, es laſsuc belſő auagy lelki dolgokbanis mint kilőmbőztenec egy maſtul. A kazdag, beuelkedęc vgyan minden ez vilagi iohan, de lélec ſzerent, fölőtte igen ſzegeny volt. Mert Iſteni felelem nem volt ű benne vakmerőſségre vetette magát, nem halgatta az Iſten igeiet, nem tartot pœnitenciat. Meg teczicez Abrahamnac beſzedéből, ki attyafiai felől ezt monda à kazdagnac:

dagnac: Moyſeſec es Prophetaioc vagyon, azokat halgaſsác. Mintha imigyen ſollot volna. Te azert karhoztal hogy nem halgattad, ha ũc azt akariac hogy ne karhozzanac, halgaſsác. Vaikiſokan vannac moſtis effele kazdagoc, kiknec nagób gondgoc vagon à morha kereſeſre, hogy ſem mint az Iſten igeiẽnec halgatasára, auagy à meńorſzágra. Touabba azertis ſzegeńnec mondhattyuc ezt à kazdagot, hogy nem beuelkedet à lelki iokban, ũres volt minden irgalmaſságtul, es egyeb io chelekedettũl. Chac teſtẽnec ſzolgalt, lelkere nem viſelt gondot. Bizony vgy teczic ennékem hogy ez moſtani idõbeli kazdagoc ſem iobbac ennél. Mert nem latom hogy igen gyakorlanaiac magokat ſem az irgalmaſságban, ſem egéb io chelekedetekben. Vizontag, Lazar ſzegeny nyomorult teſt ſzerent, de lelkében kazdag. Bekeuel ſzenuedi, es zugodas nelkũl viſeli az ũ reia bochattatot kereſztet. Sem Iſten ellen nem zugodic, hogy illyen nagy nyomoruſagra iuttatta ũ neki igyet, ſem à kegyetlen kazdagot nem atkozza. Nemis keuanna igen ſokat, chac à morſalekokcalis meg elegedniec.

E moſtani kazdagokrul.

Talam azt gondolta ſzegeny, à mit ſzent Dauidis monda, hogy ſoc az igazaknac nyomoruságoc. de az vr Iſten mind meg ſzabadettya abbol ũket. Hogy iob az igaznac à keués à kazdagôknac ſoc kazdagſagóknal. Vallyon illyencke à mi koldu-

Pſalm. 34.

ſnic?

ſinc ſ: fęlec reita, hoǵ ritka kŏztŏc, kiben ezec à lelkiioc meg talaltaſsanac, mellyec Lazarban volatanac.

Az Masodikrul.

Halaloknac oraian ualo allapattyoc.

LOen kedig hogy meg halna á koldus. Halaloknac oraian, es az vtan, más keppen fordula é két ſzemelynec allapattya, mert akcoron eleibe vettetec à ſzegeny koldus á dŏlyfŏs gazdagnac, noha è vilag ſzerint à gazdag iár vala elŏl. Meg hala Lazar, éhel talam: meg hala à gazdagis, en hiſzem à bor, es à dobzodas miat. Kŏz lŏn mind kettŏnec á halal, Mert egy arant mind á ioknac ſmind à gonoſzoknac meg kel halni, miuel hogy ă halal à bŭnnec ſoldgya, es à ſzentekbenis talalatic à bŭnnec maradékia. De kilŏmbèn tŏrténec dolga Lazarnac midŏn meg hala hoǵ ſem mint à gazdagnac. Vgy mint ki az angyaloktul Abrahamnac kebelébe vitetéc. Nem ſokan kŏuetéc az

Michoda az Abraham kebele.

ŭ teſtet à ſirhoz, demaga az angyaloknac ſeregi fogadác az ŭ lelkét, es Abrahamnac kebelébe helyhez tetéc. Az az, à nyugodalomnac helyere viuéc, holot Abrahã, mindẽ hiueknec attya núkſzic vala, es à houá mindenec mẽtenec valakichittenec, az igeretnec, mellyet Iſten tŏn Abrahãnac. Neuez

Paradichom

tetic peniglen az á hely Paradichomnakis, miuel hoǵ à paradichomnac el veſzet iauai, ot meg adat

nac

nac mitűnc. Ma velem leſz, vgy mond Chriſtus à latornac, paradichomba. Iſten kezenekis, à bőlchnec imillyen mondáſa kent. Az igazaknac Lelkec Iſten kezében vannac. Az Iſten kiralyi ſzeke eleinekis. Mint ám ſzent Ianos mondgya, hogá ſzentec, az Iſten ſzeke előt vannac, es ciel nappal ſzolgalnac neki. Rőuid beſzéddel, mind ezeken kel ertenűnc, à bodog es dichőſéges eletet, mely à más vilagon meg adatot Abrahamnac, es Lazarnac, meg adatic minden egyeb hiueknekis.

Luc. 23. Iſten kezé. S. P. 3. Iſten kiraly ſzeke elei. Apoc. 7.

Meg hala kedig à kazdagis, es el temettetec. A mint éle, ſzinten vgy hala megis. Pœnitencia nelkűl, gonoſz lelki eſmerettel, Iſtennec haragiában, es az őrőc élet felől valo remenſég nelkűl. Vgy tőrtenec dolga, mint amannac, à ki midőn imigen ſzollana magánac, Lelkem, ſoc eſztendőre el tőt beuſéges iauaid vannac, nyugodgyal, egyel, igyal, őruendez: Az Iſten monda neki. Te bolond ez éiel meg keric à te lelkedet tűled, es à mit győitőtél kire marad? Mert meg hala ezis, es el marada tűle minden ioſzága, ſzép ruhai, kénche kazdagsága. Sokan vannac kic nagy munkáual, faradsággal, buual, magoc tőreſéuel igékeznec ſzaporetani marhaiokat. Győitnec, takarnac, hazakat eppétnec, es ha latod, akcor dűlnec ki mindennekből, mikoron akarnánac velle élni. Ekeppen

Mint hala meg à kazdag. Luc. 12.

leszen dolga, azt mondgya vrunc, valaki kénchet gyűit magánac, es nem kazdag lstenben. *Es el temettetec.* Azt hiszem, hog soc fő népec voltanac à kazdagnac temetésen, es nagy tiszteséggel temetéc el az ű testet, de nem voltanac ot az angyaloc hog lelkét Abrahamnac kebelébe vittéc volna, hanem az ördögöc forgodtanac körűle, es pokolba, à karhozatnac helyçre hurczoltac űtet. Haluán ezeket, vegyűc eszűnkbe è vilagi kazdagságnac, es dichősségnec el mulando, es veszedelmes voltat, es tarchuc à Christusnac intesęhez magunkat, ki arra tanet minket, hog ne gyűichűnc kénchet è földön magunknac, holot à moly es à rosda meg ęszi, es holot az oruoc ki aslàc, es el orozzàc. Hanem meny orszagban gyűichűnc kęnchet magunknac, holot sem à moly sem à rosda meg nem ęszi, sem az oruoc ki nẽ aslàc, es el nem orozzàc. Ha kiknec peniglen az Vr lsten kazdagsagot adot ęllyenec vgy velle à mint kel, es szerezzenec baratokat magoknac, az alnakságnac mamonábol, hog mikor meg fogyatkozandnac, be fogadgyac űket, az örökcé valo hailekokban. El mulicè vilag minden kazdagsagiual, de meg marad à ioszágos chelekedeteknec gyűmölche. Azokba foglallyuc tahat magunkat, ha az örökcé meg maradando ęletben akarunc ęlni.

Mint temettetec el à kazdag.

Matth.

Az

Az Harmadikrul.

POkolba kedig fel emeluen ſzemeit, midõn uolnà à gyotrelembe, &c. Meg vagyon mind kettõnec az ũ iutalma, Lazarnac az õrõc ęletnec dichõſege, à kazdagnac à pokolnac veghetetlen kęnńa. Azt mondgya arany ſzaiu ſzent lanos, hogy à kazdagsàg, es ſzegenſeg, ollyatan mint az ál orcza. Mely alat è vilagon nemellyec bodogoknac, es nemellyec bodogtalanoknac ſzemęlyet viſelic. De midõn az emberec è vilagbol ki mulnac, es à halal le vonſza rulloc az ál orczát, akcoron meg teczic oſzton, ki minemũ, es mi dolgos legyen. Es mikeppen az ál orczàba neha ollyac teczenec kiralyoknac, es kazdagoknac lenni, à kic alàvalo, es el vetet kolduſoc, azonképpen à kic moſtan bodogoknac lattatnac lenni, holtoc vtan meg ielenic azoknac bodogtalan voltoc, mint ém è kazdagnac lõn dolga. Halaloc vtàn

Latá Abrahamot tàuol, es Lazart az ũ kebeleben. Meg teczic Salamonbol, hogy à karhoztac lattyac az iduõzũlteknec bodogságat. Es hogy abbol õs regbũl az ũ keſerũſegec. Mert à meni gõtrelmec vagyon à pokol tuzénecegeteſebõl, anni az õrõc elemecel ueſzteſebõl. Szũntelen valo faidalom furdállya az ũ lelkeket, latuan mely nagy dichõſeget, es bodogságot veſztettenec el. Mi keppen

Elvilagi àl orcza.

kedig ez à iol lako kazdag, midõn rettenetes kenokat ſzenuedne pokolba, latá tauol Abrahamnac kebelében azt à Lazàrt, kit ũ ez vilag ſzerent meg vtalt vala, Azonkeppen minden kegetlenec, duloc, foſztoc, ſzegeny embereknec nyomorgatoi, keſerues ſzemmel fogiac még iõuendõre nezni azoknac bodogſagokat, mellyeket ũc meg nyomoretottanac, auagy chac azoktul à kiket nyomorgattac nem óltalmaztac. Es annéual nagyob leſzen az ũ kęnnyoc, meniuel nagyob bodogſagban lattyac imezeket. Vaiha ezt meg gondolnaiac az hatalmaſoc, bizony kilõmben tartanaiac à ſzegeny nephez magokat.

Es fel kialta monduan Atyam Abrahám, &c.

Minemũ uolt à kazdagnac kialtáſa.

Ninchen ſem ſzáia ſem nyelue à teſtũl el váltlelekinec, annacokaert, nem teſti kialtaſt erch it, Hanem lelkit. Ezec mind à kazdagnac lelki eſmeretiben történtenec. Ot erzette mi nelkũl ſzũkõlkõdnec ee, keuánta az hiuõſéteſt, es az ũ tulaidon lelki eſmerete meg felelt, es meg ielentette neki, hogy el eſet attul, hogy ſoha az ũ kennyánac kõnnyebſege nem leſzen, meniuel inkab nem vége. Keuannaia azert fõlõtte igen, ha kõnnyebbülése lehetne gyõtrelménec, de nem lehet. Mert hallode mit mond neki Abraham. *Fiam emlekezzel meg, hogy el uõtted à te iauaidat eltedben.* Nem lehetſeges az, hogy ez

Mint it, es mind à más

vilago-

vilagonis mindenben kedue tellyec embernec à más vilagonis. Igen veſzedelmes dolog taháť embernec ez vilagon gyönörüſéges eletet viſelni, de haſznos ſzenuedni, es kereſztet viſelni. Azért ir imigyen ſzent Iakab Apoſtol. Atyamfiai, igen nagy örömnec alechátoc, midőn külömb külömb keſertetekben eſendetec. Tudván azt, hogy á ti hitteknec meg probaláſa, bekeſéggel valo türéſt nemz á bekeſéggel valo türéſnec kedig tökelletes chelekedete legyen, hogy tökelletesec, es ęppec legyetec, es ſemmibe meg ne fogyatkozzatoc. Azert mondgya Chriſtuſis, hogy bodogoc á kic maſt ſirnac, mert ez vtan meg vigaſztaltatnac. Be telęc è kazdagban, Dauidnac amaz mondáſa. Ne gondoly velle, mikoron az ember megkazdagul, es az ű házánac dichőſége meg ſokaſodic. Mert midőn meg haland nem viſzen el miden magáual, ſem az ű dichőſége velle egyetembe el nem megén. Lazarban viſontag be telęc imez illyen mondás. Vr Iſten, öruendezęnc mi azokert á napokert, mellyekben minket meg alazál, az eſztendőkert, kikben nyaualyakat ſzenuedénc.

uilagon, kedued nem telic

Matth. 5.
Luc. 6.

Pſal: 48.

Pſal: 89.

Es ezeknec fölötte, mi kőztünc es ti kőztetec nagy biſadec auagy bezagſág, erőſsettetet. Az az, Iſtennec megvaltoztathatatlan végezéſeből, vgy valaſztattanac el egy maſtul á bodogoc, es á karhozotac,

Michoda á bezagſág.

tac, hogy ha valakic à bodogoc kőzzűl keuannánakis valami terméſzet ſzerent valo kegyeſségből ſegetséggel lenni à karhozattakinac, nem lehetnec. *Kerlec atyam kűlgyed ütet azen atyamnac hazahoz.* Ezt nem az ű attyafiaihoz valo ſzeretetből keuannya, hanem à kénnac mellyet ſzenued vala, nagy keſerues voltaert. Erzi vala, hogy azertis kenlodnçiec, miuel hogy gonoſz peldaiaual attyafiait meg, botrankoztatta, es gonoſza tőtte volna, alçtya vala, hogy valami kőnnyebbűléſe lenne belőlle, ha attyafiai meg ternenec. De ebben ſem halgattatec meg, hanem *Monda neki Abraham, Vagyon Moyſeſec es prophetaioc, halgaſſac azokat.* Az ű ſzent igeieben ielentette meg Iſten nekűnc, mind magát mind akarattyát. Onnet kel azert eſmérnűnc es nem ſzűkſeg annal egyeb bizonsàgot kereſnűnc felőlle. Valaki azert az őrdőgtűl pokolba nem akar vitetni, hanem az őrőc çletet keuannya, halgaſſa Moyſeſt, à Prophetákat, apoſtolokat es Euangeliſtakat, erche azoktul mit keuan Iſten ű tűlle, es tarcha ahoz magat.

Iſten az igében ielenti magat es akaratçtyat.

Ezeket mind à ſzegenyekert, ſ-mind à kazdagokért eg arant ſzollotta à mi vrunc. A ſzegeńekert, hogy ne tőriçc azon magokat, hogy ſzegenec hanẽ ez ielen valo ſzegeńségert, őrőkce valo kazdagsàgot varianac Iſtentűl. Imhol miuel vigaſztallya ſzent Iacab űket, En ſzerető atyamfia, vgy mond,

Ez Euangelium egy arant illeti à ſzegenyeket es kazdagokat.

Iac. 2.

mond hallyatoc meg. Az Iſten vallyon nem ez vilagnac ſzegenſit valaſztottae? hog̃ à hitben kazdagoc lennénec, es az orſzágnac örökösi, mellyet igert azoknac kic ũtet ſzeretic. A kazdagokért, hog̃ ne halaſzác az vtolſo itiletre igyeket, hanem tanullyac meg à ſzent irásbol mint kellyen à kazdagságbol elni. Mely dologrul Szent Palnac chac imez egy mondasábolis eleget tanulhatnac. Meg hadgyad azoknac, kic è vilagon kazdagoc, hog̃ keuely ſziuũc ne legyenec, bizodalmokat ſe veſséc à bizontalan marhakban, hanem az elõ Iſtenben, (ki mindeneket bęuen ád minekũnc életũnkre) hog̃ iol tegyenec, hog̃ kazdagoc legyenec io chelekedetekcel, hog̃ õrõmeſt oſztogaſsanac, nem nehez erkõlczũuec leuen. Hog̃ magoknac io fondamentomot es iõuendõre ſzũkségeſt rakianac, hog̃ meg kaphaſsac az õrõc eletet. 1. Timot. 6.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
MASIC VASARNAP.

Szent Lukachnal talalod ez mai Euangeliomot, XIIII. *réſzeben.*

AZ időben, monda Jesus à Phariseusoknac. Egy neminemù ember nagy uachorat szersze, es sokakat hiua. Es el kùlde szolgaiat, à uachoranac oraian, hogy mondana à hiuatalosoknac: Iőuetec el: Mert immar mindenec el keszùltenec. De mindnyaian, kezdec egyenlő akaratbol magokat menteni. Az első monda neki: Szanto földet uőttem, kikel mennem, es meg latnom azt: Kerlec tegedet, mench meg engemet. Es à masic monda: őt iga barmot uőttem, el megyec azoknac probalasára: Kerlec tegedet mench meg engemet. Es más monda. Meg házasottam, es azert nem mehetec el. Midőn az okaert à szolga ezektùl meg tert uolna, megbeszelle ezeket az ű uránac: akkoron megharagtán à cheledes ember, monda az ű szolgainac: Meny à uarasnac uchaiara es szerire, es bozd be ide à szegenyeket chonkákat, santakat es à uakokat. Es monda à szolga: Vram meg lőt, à mikeppen parancholtad: De még ùres hely uagyon. Akcorón monda az ur à szolgánac: Menny el az utakra, es à sőuenyec melle, kenszeritsed be iőni ùket, hogy meg rakodgyec az en házam. Mert mondom tinektec, hogy senki azoc à ferfiac közzül kic hiuatalosoc ualanac, meg nem kostollya az en uacboramat.

Ebben

EBben è pelda beſzedben, feddi Chriſtus fő képpen à Sidonnianzetséget, de vellec egyetembe egyeb minden időbeli embercketis, kic az Iſtent es az Euangeliomot meg vtalliac es hatra vetic: Nagyob gondot viſelnec ez vilagi dolgokra, hogy nem mint idueſſegekre. Nem halgattyac es nem veſzic az Iſtennec igeiet, mely altal az őrőc dichőſségnec vachoraiara hiuattatnánac.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Es leg előſzőr, meg ielenti az Iſtennec nagy irgalmaſságat, ki az Euangeliomnac Praedicaltatása altal minden embereket hi, az őrőc ęletnec uachoraiara.

Maſodſzor panaſzolkodic az Iſten igeięnec meg vtaltatasárul, es az emberi nemzetnec nagób részenec hala adatlanſagárul, kic nem akarnac az menney vachorara el iűni.

Harmadſzor, meg mutattya, hogy az Iſten igeięnec hirdetetese, nem gyűmőlchtelen, mert ha ſzinten azoc nem veſzikis à kic fő képpen lattatnánac hiuataloſoknac lenni az vachorara, mind az altal egębec talalkoznac, kic nem chac hiuattatnac, de vgan kęſzerettetnekis be iűni à vachorara.

Az Elsőrűl.

EGy *neminemű ember ſzerze nagy uachorat*. Egy Phariſeus hitta vala vrunkat ebedre, es midőn

Honnen uen okot uruns, ez példa beſzednec mondaſára.

ot feddençie à Phariſeuſokat à keuelységrűl es irgalmatlanságrul, es á meńorſzágnac iutalmat iggrneie az irgalmaſoknac, egy kőzzűlőc, ne talan à tőbinel ſzentebnec es bolchebnec alęttuan magat, monda. Bodog à ki kenyeret eſzic Iſtennec orſzágában. Melynec feleluén Chriſtus, ezt é pelda beſzedet adá eleibe, kiben arra tanettya űtet, es ű vtan na minketis, hogý Iſten mindeneket hi az meńeknec orſzagába, de ſokan meg vtallyac az ű hiuaſat, es è földi dolgokban foglalatoſoc ęuen, nem akarnac be menni.

Hogý peniglen iobban meg ertheſsétec è peldá beſzędet, reſzenkent ſzolloc rulla, es meg mondom minden czikceliből minem ű tanulságot kellyen vennetec. Az ember, à ki à vachorat keſzettette, az Atya Fiu es ſzent Lelec egý Iſten. Ki minden koron ielen vagón az ű vendegiuel, Chriſtus vrunknac imez mondáſa ſzerent, ű hozza megyűnc, es lakodalmat ſzerſzűnc ű nalla. A vochoran erched azokat az iokat, mellyekről az iras mondga, hogý ſem ſzem nem látta, ſem fűl nem hallotta, ſem embernec ſziueben nem volt, à minemű dolgokat Iſtẽ azoknac kéſzetet, à kic űtet ſzeretic. Az az, az iduőſséget es az őrőc ęletet. Mely azert neueztetic vachoránac, miuel hogý à Chriſtus vére hulasánac, halalánac altala, ez vilagnąc vęge fele keſzettetet es ez ielen ualo eletnec ſoc ſomoruſagi-

Kichoda az ember.

Ioan: 14.

A uachora. Eſai. 64. 1. Cor. 2.

Az idueſség miert neuezteticuachoranac

nac,

nac, es faradságinac vtaña adatic meg à hiueknec, miképpẽ è teſti vachora ſzokot eſtue à napnac uegen keſzettetni, es à napi munkanac el vegezeſe vtan adatni az embereknec. Mely menńei vachora, nagnakis mondattatic, az hiuataloſoknac ſoc volt ę̃rt. Mert nẽ eggyet auag kettőt, nem chac à kiralyokat, hatalmaſokat es bölcheket hńa Iſten az ũ vachoraiára, hanẽ az egeſz uilágot. Nẽ veti hatra ſem à ſzegeńeket ſẽ à kazdagokat, nẽ rekeſzti ki sẽ à nemeſſeket ſem à nẽteleneket, nẽ vtallia meg ſem az vrakat ſem à porokat, nẽ gũlőli ſem à nagokat ſem à kichineket, hanẽ eg arant mindeneket mindẽ rendbelieket es időbelieket hiuattia à nag vachorá ra. Añac okaert mindenkoron uagon es ſoha meg nẽ ſzũnic leñi az à gũlekezet, mely añaſzentegház nac nęueztetic. Es azert ſzol vala Iſtẽ imigen à Prophetanal ũ neki. A hegec meg indulnac, es az halmoc meg remũlnec, de az én irgalmaſſagomat el nẽ veſzem te tũlled es az én bekeſegemnec frige ſoha meg nẽ bomol. Chriſtus ſz: Mathenal. Ime én ueletec uagoc mindẽ napokõ è uilagnac uegeiglẽ.

Nagynac minden mondatic

Az anaſzent egyhaz minden kor uagyon.
Eſa. 54.

Matth. 28.

Az Iſtennec uendégi kic à vachorat meg éſzic à valaſztottac. Mert ug mond ſzent Pal, hog à kiket ualaſztot, azokat hitta. A ſzolga, mely al tal hiuattatnac à uendégec, minden prophęta, Apoſtol es Prædicator. Rőuid beſzeddél erched à ſzolgán mind azokat à tanetokat, kic uoltanac uilag kezdetitűl fogua, es mind itelet

A uendegec kichodac.
Rom 8.

napig leſznec. Egy ſzolgánac mondatnac pe-
niglen, à leleknec, es à tudomannac egy voltaert,
Mert à kic viſza vonyaſokat, es botrankozaſokat
hintnec, azt beſzeli ſz: Pal, hogy azoc nem à Chri-
ſtuſnac, hanem az ũ haſoknac ſzolgalnac, nem hi-
iac az embereket az Iſtennec orſzagába, hanem
ſzép beſzedeknec, es hizelkedeſeknec altala, el chal
lyac az egyigyũeknec ſziuõket. Az hiuatal az
Euangeliomnac Prædicallása altal leſzen. Mert
vgy mond vgyan azon ſzent Pal, hogy minec va-
tanna è vilag az Iſtent bõlcheſeg altal meg nem eſ-
merte volna, teczęc Iſtennec, hogy à Prædicallaſ-
nac balgatagsága altal iduõzęche az hiucket. A
kõuetſeg, mellyet ſzolgáia altal izene Iſten az hi-
uataloſoknac, imillyen vala iõuetcc el mert immar
mindenec kéſzen vannac. Az az, az Iſtennec ige-
ięben minden elõnkbe adatic, valami ſzũkſeges
volna iduoſsegünkre. Az eleſeg es az ital, Chri-
ſtus ũnnen maga, kit valaki ęſzic, es iſzic az igę-
ben es à ſzentſęgekben, az meg nem hal, hanem
be tolic lelki gyonyorũſegęl, es örökee él, mikep
pen ſoc beſzędděl elonkbe adá ſzent Ianoſnal.

A hiuatal minden leſzen. 1. Cor: 1.

Az eleſeg michoda.

Iohan. 6.

Somma ſzerent, az Iſtennec igeięnec hirdet-
tetęſe altal mindnyaian hiuattatunc az mennei bo-
dogſágra, es bizonyoſsa tetetunc benne, hogy ha
Chriſtusban hiſztünc, es az ũ ioſzaginac peldaiat
kouettyũc iduõzũlünc.

Az

Az Masodikrul.

ES *kezdec egyetembe mindnyaian magokat mentent.* Mikeppen à dizno inkab ſzereti à ſárt, hogy ſem mint à barſon ruhát, azonképpen á bűnbe el merült emberec, nem keuannyac ennec à nagy vachoránac gyönörűſeges voltat. Mindnyaian, az az, nagyob reſze az emberi nemzetnec nem kőueti az Iſtennec hiuatalát, nem megyen az vachorara, mentſéget keres magánac. Es harom rendbelieket ſzamlal it elő vrunc, kic mentéc magokat. Holot lás ſzép dolgot. A mit Iſten à vége adot az embereknec, hogy iduősſegekre élnénec velle, ſzinten azt fordettyac karhozatty okra.

Harom rendbeli magoc mentőc.

Az *elſő monda: Szanto főldet uőttem, kikel menek nem es meg latnom azt.* Mintha imezt mondánaia, ſzantofoldemre valo gond viſeleſem miat nem ér kezem hozza, hogy az vrnac vachoraiara menne. Ezen érched az egyhazi nepeket, kiknec à tiſztec, hogy miuellyec az Iſtennec ſzőleiet auagy ſzanto főldet, mely az anyaſsenteghaz. Es azert neueztetnec oly ſzőlő miueſegnec auagy ſzanto embereknec, kiknec Iſten ſzegődſegben atta az ű ſzőleiet.

Az ſzanto főld ueuő, az egyhazi nép.

Matth. 21.

Sokan vannac az egyhazi emberec kőzzűl, kic nem chac hogy az ű hiuataloknac munkaiat nem chelekedic, de még annac főlőtte aual mentic magoſ-

Nem minden egyhazi ember iár el tiſztiben.

magokat, hogy az ũtiſztekneC terhe miat nem miuelhetic azt, à mi által iduõzũlniec kellene. Ki azt mondga kõzũlõc hogy ũ erſec, ki azt, hogy piſpõc, es anni ſoc gondba foglalatos, hogy nem ęrkezhetic à Prędicallashoz, auagy à paſztorságnac egéb dolgaihoz, añac okaert, azokat vicariuſokra auagy más kepekbeli ſzemelyekre bizzac, ſõt nemellyec magoc ſem miuelic, egyebekcel ſem miueltetic. De azon kõzbe vreſsége vagyon mindeniknec à ioue dèlem be ſzedéshez, à tiſztartoktul valo ſzam vetelhez. Szeretic az erſekſéget, piſpokſéget, es egéb affèle tiſzteket, noha à terhet nem ſzeretic. Ha valaki à dęzmat meg nem akaria adni, auagy iõuedelmekhez nyul, tudnac aual põrõlni, es ellene tuſakodni. Ha á farkas à Chriſtuſnac iuhait ragadozza, àz ellen mint nema ębec, nem tudnac vgatni. Bizony azert heiába mentic magokat, vgy mint kiknec hozza kellene ęrkezniec à munkahoz is, ha à munkaert rendeltetet iouedelmet el veſsic.

Az egy hazi nepec mentſege.

Eſa. 56.

Á máſic monda, õt ęga barmot uõttem, el megyec azoknac probalaſára. E vilagi kiralyoknac birakat, feiedelmeknec, es tiſztartoknac (kic õkrõknec auagy bikáknac neueztetnec à ſzent irasban) peldaiat viſeli ez. Azt ielenti vrunc, hogy ſokaknac akadékul vagon az ũ kiralyſágoc feiedelemſęgec, birosàgoc, es tiſztartáſoc. Nem halgattyac az Iſtenne.

E vilagi kiralyoc, feiedelmec tiſztartoc, az õt ęga baromueuõc. Pſal. 21.

Istennec igeiet, nem viselnec gondot iduőssegek- Ezeknec
re. Az anyaszentegyházat nem oltalmazzác. A- mentsegec.
ual mentic magokat, hogy orszagokra, tartoma-
nyokra, varasokra, es az alattoc valo kősségre
kel gondot viselniec. Mely gond viseles, soc fog-
lalatosságot hoz magaual, es anni időt kęuan, hogy
semmikeppen nem ęrkeznec à Prædicatio halga-
tashoz, es egyeb lelki dolgokhoz: Ez az ű ment-
segec. Mintha azt akarnaiac mondani, hogy ha
effele foglalatossagoktul meg nem bantatnanac,
nagy örömestel iarnanac abban, à mi az Isteni, es
iduősségnec dolgai volnanac. Nem gondollyac
meg hogy igen haszontalan Isten nelkűl az emberi *Az emberi gond uiseles Isten nelkűl haszontalan.*
gond viselés, es soha egy fő ember sem igazgathat-
tya io mondon, az ű reia bisztatot kőseget, sem
igasagot nem szolgaltathat, ha az Isten nem ad
erőt, es bőlcheséget hozza neki. Moyses azt Exod. 34.
mondgya vala, hogy ű nem akarna kilőmben ve-
zere lenni az Israel nepénec, hanem ha Isten ű vele
lenne. Ha ez mostani feiedelmekis, biràc, es tisz
tartoc, azon igyekeznénec hogy Isten hireuel vol-
na minden dolgoc, sokcal szerenchesben, es iob
modon iarnanac el az ű tisztekben. Mert à bőlch- Prouer. 20.
nec mondasa ként, Hogy à szem lasson, es à fűl
hallyon, Isten miueli mind à kettőt. Az az, Isten-
nec aiandéka à io tanachis à feiedelmekben, az en-
gedelmességis à kősségben.

Miuel

A régi feiedelmeknec aie tatoſſagoc.

Miuel hogá regiec minden tanachkozaſokat az Iſteni ſzolgalaton, es aietatos imadságon keſzdettęc el, noha rőuid tanachoc volt mind az altal, vgán io végęt lattac tanachoknac, es haſznos volt az ű gond viſeléſec, moſtan gyakorta mind nap eſtig á tanachba űlnec, azert vgyan keués auagy ſemmi haſznat lattyuc á ſoc hoſzű tanachkozáſnac. Oka ez, mert nem kereſic előſzőr az Iſtennec orſzágat, annac okaert az Iſtenis meg vonta tűllőc az ű ſegetſéget. Vgyanis mint iarhatna el valamely feiedelem auagy akarki egyebis, tiſztiben, az Iſten igeie nelkűl, ha ſzent Dauid kiralyis ki Propheta vala, azt beſzelli maga felől, hogá az Iſten igęie volt ű neki vezére, es attul igazgattatot minden vtaiban? Bizonyara azert, heiaba valo mentſég ez, akar michoda feiedelemſégre, es tiſztre fel emelteret emberekbe, hogá á ſoc gond mia nem mehetnénec az vr vachoraiara.

Az Iſten igeie nelkűl, nem iarhatni á tiſztben.

Pſam 118.

A Harmadic monda, *meg hazaſultam, es azert nem mehetec el.* A többi mégis arra kéric vala á ſzolgát, hogy meg menteneie űtet, de ez arra ſem kéri, hanem vgyan chac azt mondgya, hogy el nem mehet, A kic meg hazaſodnac, ketſegnekűl á chelędes emberec kőzze ſzamlaltatnac. Ezec az ű feleſęgekre, gyermekekre, chelędekre, valo gond viſeleſt hannyac vetic; á miat beſzęllic, hogá nem ęrkeznec

A kic meg hazaſodnac, chelędes emberec Ezeknec mentſęgec.

kezinec az Istennec orszaganac kereseséhez. Miuel hogy Isten parancholta, hogy ember az ũ orchaianac veretekeuel egye kenéret. Hogy á szülec magzattyoknac tartasára es neuelesére gondot viselyenec. Es ezt oly mèlto es elegendo mentségnec alęttyac lenni, hogy ha feddem valamelliket rulla, hogy ritkan latom ũtet à misen es prædication, otan keszen vagyon nalla mit fellellyen. Vallyon, vgymond, ha en mind vntalan, à szentegházban forgodom, ki ád magamnakis, feleségemnekis, germekemnekis kenéret? Kónyũtinektec papoknac à templomba dęlelnetec, mert eleg iouedelmetec vagyon, de senki semmit nem ád ennekem, ha nem munkalkodom.

Gene. 3. Psal: 127. Epheſ. 6.

O Balgatag ember. Vallyon nem az vr aldomása tezie kazdagga az embert? Salomon az vtan magasztaltatęc fel kazdagságban es bólchességben, minden kiralyoc fólót, hogy Istennec templomot eppéte. Dauid mikor az cheledes emberes bodogságat elo akaria beszelleni, leg elószór imezt mondgya. Bodogoc à kic fęlic az vrat, à kic az ũ vtain iárnac. Es az vtan szamlallya oszton az Istennec aldomasit, mellyekcel meg aldatic az Isten fęlo gazda. A vegétis kedig annac à Psalmusnac imigén feiezi be. Ime ig aldatic meg az ember, à ki fęli az vrat. Az Isteni fęlelmet veti à bodogságnac okaul. A mi eleinc, minec elótte

Az ur aldomasa kazdagét. Prouer: 10. 3. Reg: 10.

Psal: 127.

MATICA SLOVENSKÁ V MARTINE

Az mi eleink necaietatoſſágoc. vag ſzölöiökbe, vagy egébüe valami munkara a-
uag akar mi dologra mentenec volna, io reguel, à
templomba tertenec, ot miſét haluàn imadkozta-
nac, az Iſtenis meg halgatta imadſagokat, es meg
A moſtaniaknac aietatoſſágoc. aldotta munkaiokat. Moſtan nem kel ſem à tem-
plom, ſem à Miſe, ſem az imadság. Annac okaert
Ag: I. gyakorta feiünkre telíc, Aggéus prophetanac imil
lyen feńegeteſe. Sokat vettöc, keueſet hordotoc be,
ſokra néztec, es keues leſzen, miert azt mondgya
à ſeregeknec Iſtene? Mert az én hazam puſzta, es
kiki mind az ü tulaidon hazahoz ſiet. Azert til-
tattanac meg az égec hog harmatot ne adgyanac,
es meg tiltatot à föld hog ne teremien. Gyakorla-
naiac chac à prædicatio halgataſt, es az Iſteni ſzol-
galatot à cheledes emberec, meg latnaiac hog be-
uebben folyna reiaioc az vrnac aldomáſa. Imma-
Pſal: 26. ron azert ertitec minemü mentségekcel élnec
az emberec, es miképpen fedezic magokban az Iſ-
tennec igeiçnec meg vtalaſat. De hazuda magának
az alnokság. Mert egyeb okokbol maradnac ki
Igaz okai, miert nem mennec az uachorara. az Iſten vachoraiabol. Mellyeket vgan ezen ü
mentségekböl meg erthetünc, ha le vonſzuc rul-
la à palaſztot, melliel fedezni akariac az ü alnak-
ságokat.

A keuelység, föſuenség, es teſti keuanság veſzti
el nag reſzet az emberi nemzetnec, Melliekrül mi-
gén ſzolla ſzent Ianoſis égggyüt. Fiachkaim ne
ſzereſsé-

MATICA SLOVENSKÁ · V MARTINE ·

ſzereſsétec è vilagot, ſe azokat mellyec è vilagon vannac. Mert minden valami è vilagon vagyon vagó teſtnec vagó ſzemeknec keuansága, vagó eletnec keuelysége. Eñec ez harõ bũnnec ondoksága miat nem meñec el à vachorára az hiuataloſoc. A keuelység abban ielentetic, à ki imezt mõda. *Szanto földet uettem.* Mert kõzõnſeggel azoc ſzoktanac keuelyec lenni, kicnec ſoc ſzanto földõces õrõkſégec vagyon. Ezec el hiuen magokat, ſem az Iſten igeiẽuel ſem az igaſsaggal, ſem egéb fele io chelekedettel nem gondolnac ſemmit. Es azert nẽ mehetnec el az vachorara. Mert valamely emberbe be férkezic à keuelyſeg, annera el foglallya élmeiet, hogó ſemmiképpen az Iſtennec keze ala nem vetheti magat, ſ-az Iſtenis nem ferhet ũ hozza. Latode mit mond vala Chriſtus à Phariſeuſoknac. Ti azert nẽ hihettec, mert egómaſtul veſztec dichõſéget, es azt à dichõséget, mely Iſtentũl vagyon nem kereſitec. Veſzedé eſzedbe, hogó à keuelység az emberi dicheretnec keuansága vala oka, hogó à hitnec altala Iſtent nẽ eſmerhetic vala à Phariſeuſoc. A bõlchis azt beſzelli, hogó minden bũñec eredeti à keuelység. Annac okaert ellenec al Iſten à keuelyeknec, es alazatoſoknac ád malaſztot. Szemũnkel látt yuc peniglen azt, hogó à keuelyec es tiſzteſség kẽuanoc, vgy ũzic è vilagi tiſzteſsegnec kereſesét, hogy mind Iſtent ſ-mind fele barattyokat keſzec

1. Keuelyſég.

Iohan. 5.

Eccle: 10.

azert meg tagadni. Nem ſokat gondolnac az ő-rőc dichőſeggel, chac è vilag ſzerent tiſztelteſse-nec.

A fő ſuenſeg, az maſodic maga mento ember
2. *fő ſuenſeg* ben teczic meg, ki imigyen ſzólla. *Oet iga barmot uőttem.* A fő ſuenyec é vilagi haſzonert, es nyere-ſegert, á veghetetlen bodogságot nem kereſic. Chac leheſsenec è fő ldőn kazdagoc, eleg bodo-
Pſalm. 143. gokнac alettyac magokat. Mikeppen ſzent Da-uidis mondgya, hog azt alettyac bodognac lenni az emberec, à ki beuelkedic ez ielen valo ioſza-
Eccleſ. 10. gokban. Es ennec okaert eſzekbe ſem iut à más vilag. Meltan iria azert egy bőlch, hog à fő ſueny
Epheſ. 5. embernel ſemmi gonozb nem lehet, es ſemmi al-
1. *Tim.*6. nakb dolog, mint à penzt ſzeretni. Mert ā fő ſue-nynec el ado lelke vagyon. Szent Palis nem óc nelkűl hīja baluany imadáſnac à fő ſuenſeget. Es maſut azt beſzelli, hog minden alnakſagnac gyo-
A fő ſuenſeg ſoc gonoſsag-nac oka. kere à fő ſuenſeg. Vay meni ſoc embert, minden gonoſságra reia vonſzon à fő ſuenſeg? Vſuralko-dáſra, orzáſra, toluailáſra, őldőkleſre, hamiſsan valo eskűeſre. Sőt hitetlenſégreis, holot lattyuc hog ſokan meg tagadgyac hiteket, es tőrőkce leſz-nec, hog è vilag ſzerent kazdagoc leheſsenec.

3. *Teſti ke-uanſag.* A teſti keuanſagnac peldaia à harmadic, ki azt mondgya hog meg hazaſodot, es azert nem

mehet

mehet el à meńekőzőbe, Meg hazaſodni nem go-
noſz, de mind az altal még à hazaſságis nemel-
lyekbe az iduőſségnec el mulataſanac oka, midőn
gonoſzul élnec à hazaſsággal. Mint amaz hét fer- Tob. 6.
fiakrul oluaſsuc, kiken hatalmat vőn ad őrdőg, es
meg őle ſiket, miert hogy nem io végre hazaſod-
nac vala meg. Annac okaert, à meg hazaſulaſon, Tiſztatalan
erched it à tiſztátalan életet, mely el ſzakaſztya elet.
embert az Iſtentűl. A bolch mondáſa ez, hogy az Eccl. 19.
aſzony embernec ſzepſége el veſzi ſziuet ember-
nec, es à bőlcheket hitec ſzegettékcé teſzi. De nem
ſzűkſég ſoc ſzoual beſzellenűnc it ezekrűl ez vet-
kekrűl, miuel hogy eſztendő altal, ſokſzor ſzol-
ſűnc hol egiknec, hol maſiknac veſzedelmes vol-
tárul. Eleg innet meg ertenűnc, hogy az ember
ſinnen maga oka, ha nem iduőzűl, mert à keuely-
ſeget, főſuenſeget, fertelmes çletet, es egyeb affele
gonoſsagokat kőueti, mellycket tiltya az Iſtennec
igeie.

Es meg teruen à ſzolga, meg ielente ezeket az ű u- A Prædicato-
rának. Velede hogy nem panaſzolkodnac à Præ- roknac panaſ
dicatoroc az vrnac, midőn lattyac az Iſten igeiçnec zolkodáſoc.
meg vtaltatáſat? Vay bizony panaſzolkodnac,
es keſerues fohaſzkodaſsal vadollyac az Iſten be-
ſzedénec hatra vetőit. Halhacza, mint panaſzol-
kodic vala egyic Propheta. Vram, vgymond, Eſa. 53.
kichoda hit à mi beſzedűnknec? Mintha azt

mõdanáia. Lam ſenki nẽ hiſzi az mi ſzonkat, ſenki nem veſzi tanetaſunkat. ũnnen magais Chriſtus boſzonkoduan mondgya vala à Sidoknac, hogy haſonlatoſoc volnanac à piaczon ülő gyermekekhez, kic kialtuán imezt mondgyac az ũ taríoknac. Enekeltũnc tinektec es nem tanczolátoc, ſirtunc es nem kõnüezétec. Az az, ſem ſzép vigaſztalo beſzedim, ſem feniegeteſim nẽ fogtac raitatoc. Megis halgattya az vriſten, az ũ ſzolgainac fohaſzkodáſat, es idõuel, erõſsen meg bũnteti azokat, à kic nem halgattyac ũket es nem kõuetec az ũ hiuaſokat.

Math. 11.

Az Harmadikrul.

Az anyaſzẽt egyhaznac al lapattya.

Eny ki hamar az uczakra. Ved eſzedbe it leg elõſzõr az anaſzenteghaznac abrazatryat es è vilag ſzerent valo allapatryát. Miképpen regenten à Sidokat hatra vetuen, az nemtelén pogán népeket hiua Iſten, azon képpẽ moſtis é vilagnac ielesb reſzeit el hagúan, hija az vakokat, ſantakat, ſzegeñeket, erõtleneket. Az az, egigyüeket, gorõbákat, tudatlanokat es è vilagnac vtalatoſit. Ez ielen valo idõben ſoc nemzetségec mellyeket az apoſtoloc meg teretettenec vala, à Chrũs hitit megtagaduán, az Mahumetnec hazukságat kõuetic. Nemellyec peniglen, noha kereſztyeneknec ualliac magokat, de mind az altal à Chriſtus iegyesétül az aña-

1. Cor. 1.

Soc kereſztyen nemzetség lõt Tõrõkcé, es erettenekcé.

az anaſzentegházstul el ſzakaduán eretnekségekben eſtenec. Mellyec helyębe, oly tartomańokban gyůt maganac vrunc vy nepet es Iſten felő igaz gyůlekezetet, à hol ez előt, nem hallatot volt, az Euangeliomnac igaſsága. Vgy mint Indiaba es az vy vilagba. It mi nallunkis à kő varas vrac, ſőt à fő nemes népec, aros emberec, es polgarokis, chac az Iſten tudnaia meg mondani hany felę ſzakadoztanac, es meńi ſoc rendbeli teuelygęſeket vettenec elő. Mind az altal az ſzegeń Por kőſseg kőzzůl talaltatnac ſokac, kic igaz vton iarnac, es nem kőuetic à chalard hamis Prophetákat, hanem az régi igaſságnac hirdetőit halgattyac. Meg tartya Iſten mindenkoron az ů egházat, es ſoha meg nẽ ſzůnic valakiket az ů aklaba be hini. Sőt meg őrzi bennůnc az ů maguát hogy ollyatanoc ne legunc mint Sodoma es Gomorra.

Vij tartomańyoc térnec á hitre.

Az urac es fő népec, ſzakattac el à hittől.

Meg marad az Iſten egyháza. Eſa. 1.

Keſzerech be tűni. A keſzeretesben győnőrűſség es vigaztalas adatic előnkbe. Azt ielenti, hogy Chriſtus valoba keuannya az mi iduőſségünket, minden modon igyekezic minket iduőzeteni. Es miképpen az atya, nẽ chac ſzép édes inteſiuel, hanẽ kemeny parancholatiual es feniegeteſiuelis erőlteti rea fiat, hogy iot chelekedgyec, azonképpen chelekedic az Iſtenis mi velünc. Touabba azis előnkbe adatic it, hogy az Euangeliomnac præ-

A keſzerétes mi legyen.

Az Euangeliomnac prædicallâsa, nem gyûmôlchtelen

dicallâsa, nem gyûmôlchtelen, hanem minden idôkben gûmôlchôzic. Mert it oly keſzeretteſrûl ſzól vrunc, mely az Euangeliom hirdetéſe altal leſzen, miuel hogy az Euangeliomban nem chac igeretec, hanem parancholatoc, idô ſzerent es ôrôc bûntetéſekcel valo feniegetęſekis vannac, mellyec erôltetic es keſzeretic az embert, az iduôſſégnec kereſésére. Hogy à kit nem indet à vachoranac gônyoruſége rettenche à bûntetéſnec nagy volta, mellyel bûntettetnec azoc, à kic meg vtallyac az Iſtennec igeiet. Mint im ittis fenyegeti ûket Chriſtus az Iſtennec reiaioc kôuetkezendô haragiaual monduán. *Meg haraguan à cheledes ember.* Rettenetes dolog peniglen az Iſtennec haragiat erzeni, es az ũ kezeben akadni. Mint à viz ôzônbôl, Sodománac Gomorranac el ſûllyedeſébôl, Ieruſalemnec el rontasábol, è mi ſzerelmes hazanknac el puſztulasábol meg teczic. Fenyegeti touabba àual, hogy el vettetnec. Mert à kic az igaſsagot nem veſzic, hamis ertelemre bochattatnac, el veti ûket Iſten mint à Sidokat. Fenyegeti vegezetre az ôrôc élettncc el veſzteséuel. *Senki ugymond azoc kôzzûl meg nem koſtollya az en uacboramat.* Meg higgyed azt, hogy valaki it ez vilagon az Euangeliomot nem halgattya, es az Euangeliomi prædicalâſnac nem enged, ki rekeſztetic az ôrôc életbôl. Bodog ember tahat a ki haluán ezeket è fenyegeteſeket.

Chriſtuſnac fenyegetéſi.

Heb: 10.

Rom. 1.

tęſeket, meg remůl, es felcluen az Iſtennec haragiatul meg tér, pœnitentiat tart, es meg iobbittya ęletet. Hoǵ peniglen eztis meǵ mongyam, azokon à kiket à varáſnac vchairul, es ſzerirůl hozata be az vr, erched à kőzőnséges ſidoc kőzzůl meg térteket, kikrůl az magoc mentő dőlfős fő es bőlch Sidokis mondgyac vala eǵgyůt, hogy chac à tudatlan ſokaſág hinne Chriſtusban. A varas kiuůl vtakrul, es ſőuenyec mellől be keſzeretettec, à tőrueńnelkůl valo pogan nemzetſégec voltanac, kiket az ſoc baluanyozáſnac teuelygő vtairul hiuata be vrunc az ů vachoraiara. Ad gyunc halat Iſtennec, hoǵ az ů ſzent fia altal meg ielentette nekůnc az ů akarattyat, be hit minket à Prophetac, Apoſtoloc, es egyeb io tanetoc altal az ů vachoraiara. Oltalmazzuc magunkat, hogy ſemmi mentſéget ne kereſsůnc, ki miat az vrnac vachoraiat el mulatnoioc.

Kichodae az uczakrul hiuattac.

Ioan: 7.

Az ősuenyek růl be keſzeretettec.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, Szent Lukach-nal XV. réſzeben talaltatic meg.

AZ időben, kőzelgetnec uala Iesushoz à Publicanusoc, es bünősőc, hogy ũtet halgatnác. Es zugolodnac uala à Phariseusoc, es az irástudoc, monduán, Ez à bünősőket boz za fogadgya, es ũ uellec észic. ũ kedig beszelle nekic ezt à példa beszedet, monduán: Kicboda az ember ti kőzzülletec, kinec száz iuba uagyon, Es ha el ueszténdi azoc kőzzül egyiket, el nem badgya à kilenczuen kilenczet à puztába, es el megyen meglen meg talallya azt, à mely el ueszet uolt? Es midőn meg találta, fel ueszi ualaira örömmel. Es baza iőuen őszue hiya barátit, es szomszedit, mónduán nekic: Oruendgyetec ennekem, Mert meg leltem az en el ueszet iubomat. Mondom tinektec, hogy ezenkeppen örőm leszen mennyben egy meg terő bünősőn, inkab hogy nem mint à kilenczuen kilencz igazon, kic nem szükőlkednec meg teresnelkül. Mely az aszonnyiálat, kinec tiz Garasa uagyon, hogy ha el ueszténdi az egyic garast, nem de gyerttyát gyuyte, es megsőpri à házat, es meg keresi szorgalmattoson, meglen meg találla? Es midőn meg talallya, őszue hya aszon barátit, es szomszedit, monduán: Oeruendgyetec ennekem. Mert meg leltem az el ueszted garast. Azzonkeppen mondom ti nektec örem leszen Istennec angyali előt, egy meg terő bünősőn.

Asoo

ASoc egyeb rendbeliec kőzőt mellyek-rűl ez elől monda az Euangeliſta, hogy vrunkhoz folytanac, es ũtet kő-uettęc, azt ielenti è mai Euangeliom-ban, hog voltanac à Publicanuſokis, es egyeb ne-uezetes bűnőſőc. Kiket midőn Chriſtus nagy ſze-retettèl hozza fogadna, es véllec nyaiaskodnęiec, A Phariſæuſoc, es iras tudoc zugodnac vala, es vrunknac irgalmaſságat, mellyet dicherni es ma gaſztalni kellet volna, ſzidalmazác. Ennec okaert iduőzetőnc hogy az ũ io chelekedetęt meg mente-nęie, harom példa beſzędet ſzolla egymas vtan, (De moſt chac à ketteirűl leſzen beſzedűnc) mel-lyekben à kőzőnſéges emberi ſzokásbol meg mu-tatá, mely nagy ſzorgalmatoſsággal kellyen à bű-nős embereket à meg tereſre inteni, es midőn meg ternec fogadni, es hogy nem illic ũket meg vtálni, hanem inkab mélto őrűlni meg teręſeken. Ez ſom maia az Euangeliomnac.

Az Euangeliomnac Som maia.

Harom réſze vagyon peniglen.

Elſő à bűnőſőknec meg terésekrűl, es Chriſ-tushoz valo fogadtatáſokrul.

Maſodic à Phariſæuſoknac zugodáſokrul.

Harmadic, vrunknac feleletirűl, ki igen ſzép pelda beſzédec altal menti, es oltalmazza az ũ che-lekedetit, à Phariſæuſoknac, es iras tudoknac zu-godáſoc ellen.

Elsó Reſze. Kőze-

Kőzelgetnec uala lesusboz à publicanusoc, &c.

A Publicanusoc kic uoltanac.

A publicanusoc oly emberec voltanac, kic valami kőzőnseges iőuedelmet, bőchbe meg vőttenec nyeresegre, le tőttec arrát, es oszton ünnen magok nac szedtéc be, gákorta talám, tőruentelen satczol tatasalis, többet vőuén annal az embereken, à miuel tartoztanac volna. Es ennec ókaért vtalatosoc valanac à Sidoknál. Annira, hogy midőn valakit igen gonosz embernec akartanac mondani, Publicanusnac mondottac. Mint meg teczic vrunknac mondasábolis, ki à gonoszba meg kemęnkedet bűnősőket, à Publicanusokhoz hasonléta. Mind

Matth. 18. az altal, haluán ezec iduőzetőnknec Prædicatiőiat, melyben azoknac à kic űtet kőuetic vala, prædicalla, attyoknac annyoknac, felesegeknec gyermekeknec, attyokfioknac barattyoknac, es ünnen magoknac meg vtalasárul, vonattatuán az ű irgalmasagátul, es az ű beszedénec edességétul meg fogattatuán, kezdęnec hozza kőzelgetni, es halgatni az ű szent igęiet. Keszec lęuen el hadni mind azokat, mellyec miat az előt tauul estenec vala Istentűl, es még ęletcketis meg vtalni az mennęknec orszagáert.

Hozza iarulánac azert vgymint betegec oruoshoz, Christusis nẽ chac be fogadga vala űket, hanem vellekis ęszic vala. Hogy miesertuen à bűnősőkhoz valo io voltat igékezzűnc ű hozza kőzel-

zelgetni. Iol lehet peniglen, az Iſten mindenűt ie-
len, es mindenekhez kőzel uagón, mind az altal az
mi ſziuűnknec, es lelkűnknec kilőmbőző indulat-
tya ſzerent, mi neha mondatunc ű tűlle el tauoz-
ni, neha hozza kőzelgetni. El tauozunc Iſtentűl,
midőn bűnre adgyuc akaratunkat, bűnt cheleke-
dűnc. Arrul mondgya imezt minekűnc Eſaias.
Atialnakſagitoc tőttenec oſzlaſt ti kőſztetec, es à
ti Iſtenetec kőzőt, es à ti bűneitec reitettéc el elől-
tecaz ű orczáiat hogy meg ne halgaſsõ. Iſtenhez kő
zelgetűnc, mikoron eſmeriűc, es vallyuc bűnős
voltunkat, meg terűnc, es pœnitenciat tartunc.
Keuannyuc es halgattyuc az Iſtennec igęiet, halgat-
uán nem kilőmben be veſzűc à mi ſziuűnkbe, mi-
keppen à ſzáraz főld be iſza az alkolmatos időbe-
liesőt. Effele kőzelgetéſre int minket az Iſten
monduan. Tery én hozzám, mert meg valtotta-
lactegedet. Teriętec en hozzam, es meg ſzaba-
dultoc.

Mely igen ſzűkſeges dolog legyen kedig, è
képpen Iſtenhez térni, kőnyű meg ertenűnc, ha
meg gondollyuc, hogy mindnáian betegec vagúnc,
es ſzűkőlkődűnc oruoſság nelkűl, mellyet egébűt
ſohol meg nem talalhatunc hanem chac Iſtennel,
kinec imigyen ſzól à bőlch. Sem fű ſem flauſtrom
meg nem gyogyetotta űket vram, hanem à te be-
ſzéded, mely mindeneket gyogyet. Mely haſznos
legén,

Az Iſten min-
denűt kőzel
uagyon.

Neha el tauo-
zunc, neha
Iſtenhez kő-
zelgetűnc.
Eſa. 59.

Eſa. 44.45.

Szűkſeges Iſ-
tenhez kőzel-
getni.

Sap. 16.
Haſznoſis Iſ-
tenhez kőzel-
getni.

Iohan. 6. legen, azt ſzent Peter meg ielenti monduan idüöſzetönknec. Houa mennénc te tülled, az öröc életnec igei vannac te nállad. Az az, öröc életet ád azoknac, à kic hozza közelgetuén, halgattyac az ü ſzent igeiét. Nem heiaba int azert minket Dauid, hog hozza közelgeſsünc mōduán. Iarullyatoc hozza, es meg vilagoſettattoc, es à ti orczaitoc meg nem ſzegyenülnec. Miert reſtelkedünc tahat mégis? miert nem ſietünc az mi vrunkhoz Iſtenünkhoz? Immaron akar chac az oſtoroc, es ſoc nyaualyac, mellyeket büneinc ſzerent ſzenuedünc ſerkentenénec fel minket, es keſzeretenénec à Ieſushoz közelgetni. Vgy lenne meg, hog üis malaſztyaual, es irgalmaſsagáual mi hozzanc közelgetne. A mint ſzent Iakabis ir felöle monduán. Közelgeſsetec Iſtenhez ſ-üis hozzatoc közelget. Söt vgy törtenneiec dolgunc mint azoknac à Publicanuſoknac es bünöſöknec, mellyekrül è mai Euāgeliomban ſzol ſzent Lukach. Hog velünc enneiec. Be töltenéie igeretét, mellyet ſzent Ianoſnal igére imigyen ſzoluan. En az aiton alloc es ſzörgetec, ha ki hallandgya az én ſzómat, es meg nittya nekem az aitot, be megyec hozzá, velle vachoralom, ſ-üisén velem, az az, Az ü iauait velünc közli, es à mi igyünket magára véſzi.

Pſal: 33.

Iac. 4.

Maſodic réſze.

Miko-

MIkoron azert Iesus hozza fogadnaia à bűnös̄ ket, es veilec nyaiaskodnęiec. *A Phariſæusoc es iras tudoc, zugodnac uala monduan. Ez á bűnös̄ ket hozzá fogadgya es uellec eſzic.* Kőz dologez, hogy embernec erkőlchęrűl, azoknac erkőlchők ből teſzűnc iteletet, à kikcel tarſaságat, es baratsá gat tartya, es ollyannac itellyűc űtet lenni, mine műec az ű tarſai, es barati. Mert à bőlchnec mon dáſa ſzerent, minden ember magához haſonlóual tarſalkodic. Es à gonoſzoknac tarſasága miat, gya korta még azokis gonoſzokca leſnec, à kic ma gokba ioc volnanac, mint hogy à ki à ſzurkot ta pogattya, meg mochkoſodic tűlle, es à ki keuęl lyel kőzőskődic, keuęllye leſzen. Latuan azert à Phariſæuſoc, es iras tudoc, hogy vrunc nem chac tauol baratkozęiec, hanem egygyűtis ennęiec à Publicanuſokcal, es bűnőſőkcel, azt itęlic vala ma gokba, nyeluekcelis zugoloduán azt ielentic vala, hogy űis ollyatán volna mint azoc. De hamis vala az ű iteletic, es nem à bűnnec gűlolſegeből, hanem Chriſtus ellen valo iregyſegből ſzarmazic vala.

A kiuel uala ki tarſalkodic, ahoz haſonlo.

Eccl. 13.

Ibidem.

A zugodáſnac oka.

Gyakrabban vgy ſzokot vgyan lenni, hogy ember magához haſonlóual tarſalkodic. De mind az altal nem mindenkor vgy vagon. Mint hogy az oruoſnac tarſalkodáſa à betegekcel vagon, maga ű nem beteg: A tudos embernec azokcal à tudatla nokcal, mellyeket tanét, maga ű nem tudatlan. Ha azert

Nem minden ollyan mint az, à kiuel tarſalkodic.

Exo: 23,34. azert igaz iteletet akartanac volna tenni vrunc felől, ſzükség volt volna, meg tekęnteni es meg erteni, mikeppen es minemű okokbol kel, es parancholla az iràs el tauoztatni à gonoſzoknac tarſaſagokat. Ezt meg ęrtuen ezekbe vehettęc volna aztis, hogy nem gonoſzul hanem iol miuelte, hogy hozza fogatta à bűnőſőket, es ott ű vellec. Tanullyatoc meg ti azert, hogy nem minden rendbeli ember tartozic tellyeſséggel meg vonni magat à gonoſzoknac tarſaſagatul, es nem akar mely bűnős embertűlis kel futnunc nekűnc.

Az erőtlenec el muőſztaſsac á gonoſzokat.

Az erőtlenec, tudatlanoc es eģigyűec kic hamar el hitettetnec, es meg botrankoznac, affele bűnős emberekcel, kic tellyeſséggel el merűltenec à bűnbe, es nem chac űnnen magoc nem akarnac meg terni, de még egyebeketis gonoſzra ſzoktatnac kiſztetni, ſemmiképpen ne tarſalkodgyanac.

Gen. 8. Mert holot az emberi elme, es termeſzet igen hàilando à gonoſzra, fęlő hoģ à gonoſzoktul meg dőgletnec, es űkis gonoſzà leſznec. Fő képpen kedig, à teuelygőktűl es hamis prophetaktul oltálmazzac magokat: Kiknec nyaiaskodaſoknal, es

Azhamis prophetakat, el kel tauoztatni.

vęllec valo tarſalkodáſnal, ſemmi artalmasb nem lehet az eģigyűeknec. Miuel hoģ az ű beſzędec, mint à farkas ſeb, à képpen touab touab chuſz, es

2. Tim. 2. Rom. 16. az edes beſzedeknec, es hizelkedeſeknec altala, meg challyac az eģigyű embereknec ſziuőket. A

chele-

chelędes emberęknec, feiedemęknec, biraknac, tiſz-
tartoknac, es lelki paſztoroknac tiſztipeniglen az,
hog̀ à kŏſsęg kŏzŏt oly teuelygŏket fertelmes, es
faitalan eletŭ embereket el ne tŭrienec, mellyektŭl
gonoſz példat vehetnęnec, es gonoſzt tanulhatná-
nac az erŏtlenec.

Minden chelędes ember tartozic annac oka- *A cheledes ember, ne tap chon gonoſzo kat chelede kŏzŏt.*
ert gondot viſelni reia, hog̀ ſenki haza népe kŏzŏt
ne talaltaſsęc, kitul az ŭ gyermeki, es haza népe
gonoſzt hallana auagy látna. A feiedelmeknec, bi-
raknac, tiſztartoknac, azert adatot kezekbe à feg̀-
uer, hog̀ bŭnteſsęc, tŏrueny ſzerent, es igaſsag ſze-
rent, megis ŏllyec à hamis Prophetakat, es azokat
à kic botrankoztato ęletet viſelnec, hog̀ az ŭ go-
noſz tudomanyoknac, es ęleteknec kouáſza, à tel-
lyes tęſztat meg ne poshaſza, az az, à tŏb ſoc iam-
bort ſe meg ne botrankoztaſsa, ſe gonoſzra ne ve-
zérlye. A lelki paſztorokis kŏteleſsec reia, hog̀ à
níluan valo bŭnŏſŏket, elŏſzer meg fedgyec, es ha
à feddes raitoc nem fog, meg atkozzác, ki rekezęc
à kereſztyeneknec gyŭlekezetibŏl, es mindene-
ket arra inchenec, hog̀ à gonoſságba meg kemeń-
kedet emberektŭl, meg vonnyac magokat. Mert
hog̀ effeléket el kellyen taŭoztatni, ſzent Pálnac
chac imezegy mondáſais elęgge meg bizonettya.
Paranchollyuc tinektec atyamfiai, à mi vrunc Ie-
ſus Chriſtuſnac neue altal, hog̀ meg vonnyatoc

A feiedelmec bŭnteſsec à gonoſzokat.

A lelki paſztoroc fedgyec es atkozzác à bŭnŏſŏket.

2. Teſſ: 3.

magatokat, minden atyafitul, à ki ſzertelenül iar; es nem à tanętas ſzerent, mellyet mi tüllünc vötetec. Chriſtuſis azt hatta, hogy az vakmerö es engedetlen bünöſt, vgy tarchuc mint egy Publicanuſt es pogant. Dauid peniglen vgyan dichekedic vélle, hogy à keuely ſzemü, es telhetetlen ſziuü emberrel ingyen chac ęnni ſem akart. Es eddig az erötlenekrül ſzollottunc.

Matth. 18.

Pſal: 100.

A kic peniglen vaſtagbac es tudoſoc, kiualtképpen à prædicatoroc, es egyhazi népec, kiknec tiſztekis mutattya hogy az el teuelyedet iuhot meg kereſsec, es à Chriſtus aklába be vigyec, nyaiaskodhatnac, ſöt vgyan tartoznakis nyaiaskodni à gonoſzokcal, vgy à mint az oruos nyaiaskodic à betegekcel. Tudni illic, hogy oktaſsac es tanechac az tudatlan el teuelyetteket, meg teręchec à bünöſöket. Es mind addig ſem kel tülöc meg von ni magokat, még valamenii remenség lehet meg terec felöl. De ha oſzton latandgyac hogy tellyeſséggel anniira meg rögzöttenec à gonoſzban, hogy ſemmiképpen nem remelhetic iobbetaſokat, ükis hadgyanac beket nekiec, tauoſztaſsac el tüllöc üket, hogy ne lattaſsanac az ü véllec valo nyaiaskodaſokal ioua hadni es dichęrni gonoſsagokat. Illyen tanulſagot ád vala ſzent Palis Titus piſpöknec, igy iruán neki az eretnekec felöl. Az eretnec embert, egy es más intes vtan el tauozſtasd, tudua hogy az à ki ollyatán, el fordult tellyeſséggel. De

Kichodac es mint nyaiaskodhatnac á gonoſzokcal.

Tit: 3.

De teriũnc megint Chriſtus vrunkra, es az okbol mellyeket eddig ſzollãnc, erchũc meg, ha tartozot volnaę ũis à Publicanuſoknac es egéb bũnõſõknec tarſaſagàtul magat oltalmazni. Nem tartozot. Tudode miert? Azert hogy ũtet ſem oly gyarlo auagy erõtlen nẽ volt, hogy meg botrànkozhatot es elteuelyedhetet uolna. Touabba à mint ingén maid àpelda beſzedekben meg ielenti, paſztor volt, es tiſzti keſzeretette reia, hogy kereſte volna az teuelyédteket. Ezekis peniglẽ à Publicanuſoc es bũnõſõc, kic ũ hozza iarultanac, nẽ olliac voltanac, hogy urunkat meg akartac uolna botrankoztatni, auagy az ũ gonoſsagokra vonni, hanẽ azert ſiettenec ũ hozza, azt iria ſz: Lukach, *Hogy ũtet halgatnaiac.* Hogy az ũ igeięnec hallomaſabol hitet ńernęnec es meg ternęnec. Meg bizonyula ez ſzent Matéban ki ragadozo vamos vala midõn Chriſtushoz iarula, es hiuęn ũ benne, tanetuaũa, végre apoſtolla es Euangeliſtaua lõn. Meg bizonyula à Publicanuſoc feiedelmeben Zachæusban, ki mihelyen à Chriſtuſsal kezde nyaiaskodni, ottan màs emberę valtozęc. Valakit valamiben meg chalt vala, azert nęgy annit ada, es az ũ ſaiat marhaiànac felét, ſzegenyeknec oſztogata. Meg bizonyula Maria Magdolnabanis, mert ez oly igen bũnõs leuęn, hogy à tellyes varasban mindeneknec tuttokra volt az ũ fertelmeſsege, à Chriſtuſnac labainal,

Chriſtus nem tartozot eltauoztatni à bũnõſõket.

Miert közelgétűnec urũk hoz á bũnõſõo.

Math. 9.

Luc. 19.

Luc. 7.

Meltatlan à Phariſæuſoc zugodaſa.

bűneinec bochanattyat talála, es az űduoſſég-nec őrőkőſi kőzibe ſzamlaltatęc. Miuel hog az-ert, vrunknac à Publicanuſokcal, es bűnőſőkcel valo nyaiaskodáſa, neki ſemmit nem arthatot, az-oknac kedig iduoſſéges volt, Annac fölőtte, tiſz-ties vezerlette arra, hog űket hozza fogadta vol-na, meltatlan zugolodtanac ű ellene az iregy Pha-riſæuſoc, es iras tudoc, es à mit ű io végre miuele, hamiſſan magyarázac gonoſzra.

Harmadic Reſze.

Nagy gond-gya uagyon Chriſtusnac à bűnőſőkre.

KIchoda kőzülletec, *kinec ſzaz iuba uagyon, &c.* Vrunc Chriſtus, abbol à mit è vilag ſzerent akarkies meg miuelne, es à mi kőzönſeggel ſzokot az emberec kőzőt tőrtenni, meg mutattya, hog ſenkinec nem illenęiec azon chodalkozni, ha ű à bűnőſőket hozzá fogadna, es vellec ennęiec. Mert ű neki ſzinten ollyan auag annalis nagyob gond-gyanac kellene lenni, az el teuelyedet embereknec meg kereſeſére, mely nagy gondgya vagyon à iu-hos embernec, az ű el veſzet iuhara, es az aſzoni-allatnac, az el veſztőt garaſra. Holot tanullyuc meg, mely igen keſerűli Iſten à bűnős embert, es mely nagy ſzorgalmatos gondot viſel meg tereſe-re, es iduoſſégere. Touabba tanullyuc meg aztis hog akar mely bűnős embert ſem kel meg vtalni, ſőt mentűl meſzeb ſzakat, es teuelyedet valaki, az

Iſtens

Iſtennec engedelmes iuhai kőzzűl, annal inkab il-
lic ű raita kőnyőrűlni, es ſzeledſégnec lelkében fed- Gal. 6.
deni, es oktatni űtet. De reſzenkent laſsuc, es ma-
gyarazzuc meg è példa beſzédeket.

Az elſőben okát adgya Chriſtus miert iőt è vilagra es miert nyaiaskodot à bűnőſőkcel. Azert iőt, hogy mint à iuhos ember kereſi az el veſzet iu-
hot, ſzinten vgy ű is meg kereſse azt à mi el veſzet vala, az az. Az embereket, kic à bűn miat el veſz-
tetęc, es karhozat alá vetettęc volt magokat. Kit hogy alkomatosban, es kőnnyebben miuelhetet vol na meg, tarſul atta magát à publicanuſoknac, es bűnőſőknec, hogy ſzeledſegéuel, es vellec valo nyaiaskodasáual inkab hozza vonhatta volna ű-
ket.

Az első Pelda beſzednee Sommaia.
Miert iőt Chriſtus è uilagra. Luc. 19.
Miert atta Chriſtus tarſul magat à bűnőſőknee.

A iuhos ember annac okaert, kinec ſzaz iuha vagyon à mi vrunc, à io Paſztor kire az attya Iſten, az ű okos iuhait biſzta, es ki az ű lelkęt à iuhokert atta. A ſzaz iuhon, à valaſztottaknac bizonyos, es tőkelletes ſzamát kel ęrtenűnc. Az egy el teuelyedet iuh, minden bűnős ember, à ki eſmeri, es vallya magat bűnőſnec lenni, kęuán meg tęrni, es Iſtenhez kőzelgetni. Minemű vala ſzent Dauid mikoron imigen ſzólla. El teuelyettem mint az el veſzet iuh. Mineműec mind azoc, az Iſtennec bűnős fiai, mellyeknec kepében Eſaias ime-
zt mondga, Mi mindnyaian mint à iuhoc el

A Iuhos ember.
Ioan: 10.

A ſzaz iuh.
Az egy el ueſzet iuh.

Pſam 118.
Eſai. 53.

teuelyettünc. Mert miképpen az el teuelyedet iuh, minden oktalan allatoknál nyaualyasb, vgy mint ki az ű egígyűsége miat, sem az vtat mellyen az akolba kellene terni, meg nem esmerheti, mint az ębec es machkac meg szoktac esmerni, sem à fene vadaktul vagy körmeiuel, vagy fogaiual, vagy saruaiual magat nem oltalmazhattya, azonképpen az ember, minec vtanna az igasságnac vtatul el tauozot, semminemű okosságáual meg nem tudta talalni, es tulaidon ereięuel meg nem talalhatta az el veszet igasságnac vtat. Azert mondgya szent Dauid, hogy ninchen à ki értene aúagy keresnęie az Istent. Mindenec el tauoztanac, egętembe haszontalanoc lőttenec, ninchen ki iot chelekednęiec nincheń egętlen egígig. Hogy kedig à kilenczuen kilenczet à puszta ban haguan, el mene à iuhos ember az eggyet meg keresni, azon azt erched, hogy oly igen keuanna Christus à bűnös embereknec meg terięseket, es oly nagy gondot viśel reiaioc, mintha chac tiśztan azokra volna gondgya, es à kic à malasztnac allapattyaba, es az vr Istennec keduében vannac, azokat eg ideig nemi képpen el hadnaia ęrettec.

Pśal: 13.

A kilenczuen kilencz iuhnac el hagyasa.

Mert tanuán hogy el teuelyedet volna à szegeń iuhochka, el iőue, hogy ũtet meg keresnęie. Iőue előszőr lélekbe, à szent patriarchakban es Prophetakban, mikoron ũket à végre tamasztá, hogy

Mint iő Christus à iuhot keresni.

hogy az embereknec, az iduősségnec vtat mutatnáiac. Iőue az vtan, àfel vőt emberi testben az ű őrőc Istenségénec hazabol alaszaluán, midon nem ragadomannac alęta lenni, hogy ű egyenlő volna az atyahoz, hanem magat meg hęuéta à szolgánac szemelyet fel vőuęn, az emberekhez hasonlatossà lęuen, es kepe szerent vgy talaltatęc mint ember. Phil. 2.

Meg aláza magat engedelmes lęuen minid halaliglan, à kereszttnec kedig halaláig. Iőue à teuelygő iuhoz, sőt vgy lattatęc mintha à teuelygőkcel ųis teuelyget volna, holot oly baratsagossan nyaiaskodec vellec, hogy à Pharisæusoktul, es iras tudoktul, hasonlatosnac ireltetec lenni hozzaioc, es vegreis à gonoszoc kőzibe szamlaltatuán, két lator kőzőt feszettetet meg. Be kerűle az emberi teuelygésnec minden őszuenźit, nem reuogata haragos beszedekcel à bűnőssőket, hanem szép győnyőrűséges szôual hiua űket hozzaia monduán. Iűietec én hozzam mindnyaian, kic munkalkodtoc, es meg vattoc terheltetuen, es én meg nyugotlac titeket. Ne fellyetec kisded nyaiachka, mert teczet à ti atyatoknac hogy orszagot adgyon tinektec. Meg kereső az Euangeliomnac Prædicalláśa altal az el veszet iuhot, es meg talaluán vallaira vőue, mert az mi nyaualyainkat ű vőtte magára, es à mi bűneinket ű viselte el. Es az ű kęnnyanac halalánac erdeme altal,

Matth. 11.

Luc. 12.

Mint kereśe Christus àiuhot.

Esa. 53.

az aňaſzentegházнac aklaba be viuęn ot az ű ſz: igeięnec, es à ſzentſegeknec cſedelęuel legelteti ű̃tet. Vegezetre, nem chac ű̃nnen maga ő̃ruendeze à meg talaltatot iuhnac iduő̃ſségen, hanem az angálokatis (kiket azert hi baratinac, hogy az ű̃ akarattyat ſoha ſemmibe meg nem ſzegtęc, ſzomzedinac, miuel hogy ű̃ tű̃lle ſoha el nem ſzakadtanac) ő̃rőmre inti. Ezec à io paſztornac az el veſzet iuhoz valo io tetemęni.

Az angyaloc miert baraties ſzomſzedi ſtennec.

A maſodic pelda beſzed.

A maſodic pelda beſzédben, egy aſzoniallathoz haſonlettya magat iduő̃zetőnc (kiaz attya ſtennec bőlcheſége) melynec tiz garaſsa vagyon. Holot à tiz garaſon, vgyan azont érched, à mit à ſzaz iuhon, tudni illic, à valaſztottaknac bizoňos es tokelletes ſzámat. Es méltan neueztetic az ember garaſnac auagy penznec. Miuel hogy mint az penzen à feiedelemnec bęlege, kępe, auagy czimere vagon, azon fórman, az emberis az Iſtennec kepére, es abrazattyara teremtetéc. Mert midőn ű̃ tet akaria vala Iſten teremteni, Teremchű̃nc, azt mőda, embert az mi kepű̃nkre, es haſonlatoſsagű̃kra. Az el veſzet garaſis vgan azont iegzi à mit az el teuelyedet iuh. Vganis bizony valoba el veſzet garas à bű̃nős ember, ki midőn tiſzteſségbe volna, nem ertette, es nagy ręſzre el veſztuęn az Iſtennec haſonlatoſságat, haſonlatoſsa lőn az oktalan allatokhoz; ſőt az őrdőgnec kepében őltőzec.

Az ember, miert neueztetic garaſnac

Gene. 1.

El ueſzet garas, à bű̃nős ember.

De

Dz az Iſtennec bölcheſége, az emberi termeſzetben, mellyet az ũ Iſtenſegénec vilagoſsagáual betölte, è világnac (mely ũ haza) ſötetſéget meg ſöpre, ki tiſztęta, es varaſokrul varaſokra, falukrul falukra iaruán, tanetuañitis ez egéſz világra el küldueṇ, egénkent minden teuelygö valaſztot bũnöſöket meg kereſe, es iduöſsegeken az ũ ſzent Angáliual egétembe öruendeze.

Mondom tinektec, hogy ezenkeppen öröm leſzen mennyekben Iſtennec angyali elöt, egy meg teró bũnöſön. Harom oka vagyon, hogy az Angáloc örülnec à bũnös embernec meg terésen. Elsö mert az emberec véllec egétembe az Iſtennec dicheretére teremtettenec. A kic peniglen meg nem térnec, azoc nem dicheric, hanem karomlyac, es meg tagadgác az Iſtent. Masod, mert lattyac öregbedni az Iſtennec orſzágat, à meg teró bũnöſöknec ſzamáual. Harmad, mert ũnekiec annál keduesb dolog nem történhetic, mint mikor azördögnec birodalma romol.

Miert örülic az angyaloc á bũnöſnec meg tereſet.

De miert mondgya Chriſtus: *Hogy inkab örőm leſzen mennyekben, az egy meg teró bũnöſön, hogy nem mint az kilenczuen kilencz igazakon, kic nem ſzükölködnec meg teres nelkül?* Lam azt mondgya à bölch, hogy ſenki ninchen igaz à ki bũnt nem tenne. Dauid kedig azt beſzélli, hogy minden ſzent imad kozic à bũnnec bochanattyaert. Söt ũnnen ma-

Kerdes. Eccl. 7. Pſalm. 31.

gais Christus, mindeneket arra tanĭet, hogy imigen imadkozzanac. Bochasd meg nekünc à mi vetkeMatth.6. inket, mikeppen mies meg bochatuncellenünc vetteknec.

Kichodac tahat ezec az igazac? Touabba, hogy lehet nagob örömm, egy meg terö bünösön, hogy sem mint kilenczuen kilencz igazon, holot nagob io, à kilenczuen kilencznec igasságа, es artatlansága, hogy nem mint az egynec meg teresec? Erre én imigyen felelec meg. Midön vrunc à kilenczuen kilencz igazakrul szôl, oly igazakat erch raita, à minem üec az irasban neueztetnec, es tartatnac igazaknac lenni, az az, à kic meg igazettattanac à hitnec altala. Ollyanoc valanac Zacharias es Ersebet, kikrül azt iria szent Lukach, hogy mind ketten igazac valánac Isten elöt. Ollyan vala Simeonis, kirül azt oluásſuc, hogy igaz, es Isten felö vala, es szent lelec vala ü benne. Effelec, azokhoz képest à kic à teuelygésnec vtan vannac, à menire it á földön lehet, tökelletesec, es nem szükölködnec az ü allapattyoknac valtoztatása nelkül, hogy az igasságnac allapattyabol, más allapatra valtozzanac, mikeppen à bünösöc, á bünnec allapattyabol, szükölködnec igasságnac allapattyara valtozni. Es azert mondattatnac nem szükölködni pœnitencia nelkül. A nagyob örömet peniglen, vgy kel vennünc, à mint szokot az atya örülni vala mely fiánac,

Felelet.

Minemü igazakrul szol Christus.

Luc. 1.

Mint nem szükölködnec pœnitencia nelkül.

Nagyob öröm.

fiánac, ki igen beteg volt meg gyogyuláſan. Szereti vgyan ũ à tõb gyermekitis, õrũli hogá zoc betegec nem voltanac. De mind az altal miert hogá imennec meg gyogyuláſa, két iot hozot, eggyet à betegſegtũl valo meg menekedeſt, máſt az egeſſeget, az õrõmis kettõs, es felũl halladgya à tõb gyermekinec egeſsen valo õrõmet. Az angyaloskis azon modon, õruendeznec ketſég nelkũl, az igazaknac tõkelleteſségeben, de az el veſzet bũnõſnec meg terésen, mintha inkab õruendeznec. Mert à veſzedembõlis ki menekedet à melybe volt, az igaſsagrais tért, melytũl el tauozot vala. Es è ſzerent, à két keppen valo io, kettõzteti az angyaloc õrõmétis. Ezec mind à mi vigaſztalaſunkra iratnac meg, hogá ertuẹn az vr Iſtennec à bũnõſõkhõz valo nagá io akarattyac, es az angyaloknac à megterõ bũnõſõkõn valo õrõmõket, ſieſsũnc mies meg térni, tuduan hogá ũitua vagón nekũnkis, az ũrgalmaſságnac kapuia, tellyes remenſeggel variuc à mi bũneinknec bochanattyat, es à meg igazuláſt.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
III. VASARNAP.

E mai Euangeliomot, Szent Lukach irta meg, az ũ Euangeliomiánac VI. réſzeben. Az

AZ időben, monda Jesus az ũ tanetuanyinac. Legyetec irgalmasoc, mikeppen à ti Atyatokis irgalmas. Ne itellyetec, es meg nem iteltettec. Ne karboſztaſsatoc, es nem karboſztattoc. Meg bochaſsatoc, es meg bochattatic tinektec. Adgyatoc, es adatic ti nektec. Io, teli, razat es ki folyo mérteket adnac à ti kebeletekben. Mert à minemũ mértekcel timertec ugyan azzonnal mernec ti nektec egyebec. Monda kedig haſonlattoſságot nekic: Vallyon à uac uezethettie à uakot? Nem de mind ketten à ueremben eſneke? A tanetuany nem fellyeb ualo az ũ meſterenel. Minden tanetuany ha ollyan leſzen, mint az ũ meſtere, tökelletes leſzen. Miert nezed kedig á ſzalkat à te atyadfianac ſzemeben, es à gerendat à te tulaidon ſzemedben nem ueſzed eſzedbe? Auagy mikeppen mondhatod à te felebaratodnac, atyamfia, had uegyem ki à ſzálkat à te ſzemedből te kedig az te ſemedben nem latod â gerendat? Te kepmutato, ueſd ki elöſzör à gerendat az ſzemedből, es akcoron laſd meg, hog à ſzalkat ki ueſsed az te felebaratodnac ſzemeből.

Sommaia ez Euangeliomnac.

EMaiſzent Euangeliombã, tanét minket vrunc, neminemũ io chelekedetekre, mellyeket keuán mi tũllũnc Iſten à maſodic tablan valo parancholatokban.

tokban. Es mindenic melle igeretit veti, azt fogaduán, hóg ha ollyanoc leſzünc fele baratinkhoz à mint íllic lennünc, beuſeggel meg fizettetic nekünc mind it ſ-mind à más vilagon. Int kiualtképpen az irgalmaſságra, hog követuen à mi mennei ſzent atyankat, irgalmaſoc legyünc egymashoz, megis mondgya miuel kel meg bizonyettanunc, hog irgalmaſság vagyon mi bennünc. Tudni illic, euel, hog ne itillyüc es ne kazhoztaſsuc egymáſt. örömeſt meg bochaſsunc, es adgyunc egymaſnac.

E neg dologrul vegyünc azert tanulságot ez Euangeliombol.

Elöſzör ugy mint közönséges képpen, az irgalmaſságrul.

Maſodſzor, az vakmerö itíletnec el tauoztatasárul.

Harmadſzor à meg bochatáſrul.

Negyedſzer, az adakozáſrul.

Elſö Tanulſag.

LEgyetec Irgàlmaſoc, mikeppen à ti Atyatoc irgalmas. Mikoron à mi vrunc Ieſus Chriſtus inti az ü tanetuanít az irgalmaſságra, meg mutatya aztis, minemü akarattal kel egymashoz lennünc, aztis hog è vilag ſzerent nem lehetünc egymás nelkül.

Az irgalmaſságban kőueſſűc Iſtent.

nelkűl. Azt parancholla hogy irgalmaſoc legyűnc. Es hogy az irgalmaſságban, kőueſsűc az Atya Iſtent. Mert ha Iſtennec fiai, es őrőkősi akarunc lenni, bizonyara az ű termeſzetibenis reſzeſűlnűnc kel. ű peniglen termeſzet ſzerent könyörűlő es irgalmas vr, azt mondgya felőle ſzent Dauid, vgymint kinec irgalmaſságaual tele è föld, es az ű könörűleteſségi minden egyeb chelekedetinec fölőtte vadnac. Tahat mélto hogy mies kőuetuęn minden irgalmaſságnac kut feiet, az vr Iſtent, irgalmaſságban foglallyuc magunkat. Könörűllyűnc felebaratinkon, erezzűc egymaſnac nyaualyáiat, es à hol lehet könnyebbechűkis.

Pſal: 144.
Pſal: 32.

Elősző̈r, Az Iſtennec parancholattya indéchon az irgalmaſságra.
Matth: 18.

Indéchon minket az irgalmaſságnac chelekedetire, elősző̈r az Iſtennec parancholattya. Mert im hallod, hogy parancholua mondgya az Iſtennec fia, *Irgalmaſoc legyetec.* Es ſzent Matenal atual fenyeget, hogy az atya Iſtenis meg vonſza mi tűlűnc az ű irgalmaſságat, ha mi egymashoz irgalmaſoc nem leiendűnc. Engedni tartozunc Iſtennec, ű parancholattya, meg meuelyuc tahat. Vaiha azoc, à kic kereſztyeneknec mondgyac magokat, ezt è parancholatot meg tartanáiac, nem uolna enniſoc viſza vonyas es kegyetlenség kősztűnc. A ſzolgac engednec az ű vroknac, à ſzolgalo leanyoc reia figyelmeznec az ű aſzonyoknac akarattyok-

rattyokra, chac mi nem engedűnc annac à mi vérunc Iesus Christusnac, ki halalig engede attyanac, es à kereszтfan figge mi erettűnc. Phil: 2.

Vegyűc eszűnkbe magunkat, es masodszor indechon minket az irgalmasságra, à mi atyanac peldaia, ki nem chac à iokhoz, de még à gonoszokhozis irgalmas. Az ű napiat fel tamasztya mind à iokra s-mind à gonoszokra, esőt ád az igazakra, es hamissakra. Mies kőuetuen űtet, ne nezzűc se mélto se méltatlan voltat à mi felebaratunknac, hanem eleg oka legyen annac hogy iot tegyűnc velle, ha lattyuc hogy szűkőlkődic nalunc nelkűl. Soc képpen meg mutatta, es naponként mutattya Isten mi hozzanc valo irgalmasságat. Nem elegendő ieleie az ű irgalmasságának, hogy az ű tulaidon abrazattyara, es hasonlatosságára teremtet minket? Touabba, hogy az ű egétlen egy fiat mi erettűnc halalra atta. Hogy valaszтot minket, vilag kezdetinec előtte. Hogy az ű szent igeieben meg ielentette nekűnc akarattyat, kit nem minden nemzetséggel miuelt. Hogy mint atya fiain, vgy könyörűluen mi raitunc, egelséget, ętelt italt, es minden iot, ád nekűnc, oltalmaz betegségtűl mindẽ gonosztul es naualyatul. Hogy el tauoztattya mi tűllűnc es meg engedi à bűntetéseket, mellyeket erdẽlenenc à mi soc szamtalã gonoszsaginkért, es mellyec miat meg kellene tellyeséggel

2. Az Atya Istennec peldaia.

Matth: 5.

Az Isten irgalmasságának bizonsági.

Gen. 1.
Ioan: 3.
Epheſ. 1.
Pſalm. 147.

Pſal: 103.

emeſz-

Tren: 3. emeſztetnünc, ha az Iſtennec irgalmaſsága nem tartána minket. Erre nezzünc mies az Iſtennec irgalmaſsagára es köueſsüc à mi atyankat.

3. Annac megbizonyetáſa=hogy Iſten fiai uagyunc. Matth. 5. Harmadſzor, ſzükſeg azertis hogy irgalmaſoc legyünc, hogy aual bizonechuc meg magunkat, Iſten fiainac lenni. Mert Chriſtuſis midön irgalmaſságra inte minket, ezt ada okaul az ü intesénec, hogy az irgalmaſságnac altala, à mi atyanknac ki menbe vagyon fiai legyünc. Valakiben latod

4. Hogy mies irgalmaſságot talallyunc. Eſa. 58. az irgalmaſságot beuelkedni, ottan tudgyad bátor, hogy ketségnelkül Iſtennec fia az. Vegezetre, legyünc irgalmaſoc, hogy mies irgalmaſságot talallyunc magunknac. Miuel hogy valaminemü mertękkel merünc egyebeknec, ſzinten ollyannal fognac nekünkis hátra mérni.

Masodic Tanulſag.

Mibe kellyen az irgalmaſságot ielentenünc. MInec vtáña köszönséggel ſzollot uolna Chriſtus az irgalmaſságrul, moſt immaron, az irgalmaſságnac egy nehan réſzeirül ſzól, ielentuen, miben kel meg mutatnunc felębaratinkhoz az irgalmaſságot. Elöſzör ebben, hogy ne itillyünc. Kö-

Ember itéles. zönséges vętec az emberekben hogy ünnen magoknac akar mely nagy bünöketis mentic es fedezic, egyebekben aztis meg itęlic à mi io: es azt à mi oly, hogy mind iora, ſ-mind gonoſzra magyaraztat-

raztathatic, bator io végre lőt legyenis, gonoſzra magárazzác: A mi peniglen vgyan nem io, azt ő regbétic, nagobra viſzic annális à mint volna, es ſzellyel hordozzác. Mely vétec azt akaria vrunc, hogy tauul legyen mi tűllünc, monduán.

Ne *itellyetec es nem iteltettec, ne karhoztaſſatoc es nem karhoztattoc*. Mely mondáſt, hogy io modon erthesſetec, vegyétec eſzetekbe, hogy it nem telyeſséggel minden itélet, es nem minden karhoztatas tiltatic. Nem tiltya azt vrunc, hogy az eghazi feiedelmec auagy birac itéllyec, es fedgec à gonoſzokat. Holot ſz: Pál meg itelte à Corinthusbeli paráznat, es imezt mondotta. Miſzükség ennekẽ à kiuűl valokat itelnem? Nem de à belől valokat iteletike ties? Vrunkis az iras tudokat, es Phariſæusokat, egy nehani helyẽ meg itele, es karhoztata monduán. Lai tinektec iras tudoc, es Phariſæuſoc A Prophetanakis imigen parancholа Iſten. Hirdeſsec az en nepemnec az ű bűnöket. Szent Pal azonképpen, azt hadgá Tituſnac, hogy az eſz veſztőket erősſen meg fedgye. Nem tiltya è vilagi feiedelmektűl biraktulis, hogy az ű tiſztekhez illendő iteletet gyakorlyác à vétkes emberec ellen. Sőt parancholya az iras, hogy ki tőröllyec à gonoſzt à kőſeg kőzzűl, minden könyörületeſség nelkűl. Nem tiltya añac fölötte à chelédes emberektűl hogy cheledeket, à ſzűlektűl hogy gyermekeket, à taneto

Tiltya az itelet es karhoztatáſt. De nem mindent.

Minemű itelet nem tilt urunc.

1. Cor. 5.

Mat. 23.

Luc: 11.

Eſa. 58.

Tit. 1.

Deut: 19.

meſterektűl hogy tanetuańokat, meg itellyec, es
bűnteſséc à bűnert. Hanem inkab, azt hadgya az
Ephes. 6. ſzűléknec ſzent Pál altal, hogy neuellyec gyerme-
keket tanetásban, es az vrnac pancholatiban. Sa-
lomon kedig aztis hozza teſzi, hogy megis ver-
Prouerb. 13. 23. ięc űket. Es Heli pap azert bűntettetec Iſtentűl,
1. Reg. 2. 4. miuel hogy fiait atyai itelettel meg nem itele ſem
meg nem feddé, Vegezetre, akar mely kőz ember
tűl ſem minden itelet tiltatic it meg. Mert chac ha-
Matth. 7. mar ez vtan arra tanéta vrunc tanetuańit, hog el
tauoztaſsac, es az ű gyűmőlchőkrűl eſmerięc meg
à hamis Prophetakat. Szent Ianoſis imigyen inti
1. Iohan. 4. à kereſztyeneket, Ne hidgyetec minden lęleknec,
hanem meg proballyátoc â lelkeket ha Iſtentűl
vannac. Ezec kedig valami itelet nelkűl nem lehet
nec, mert mint à hamis Prophetaknac meg valaſz
táſa, mind à lelkeknec probalaſa itelettel leſzen.

Michoda itelet tilt? Vak merő itelet.

Tahat michoda iteletet tilt? Leg előſzőr tilt
affele vakmerő iteletet, mellyel valaki máſnac dol-
gait, beſzedit, es chelekedetit viſgallya, aztis go-
noſzra magyarázza, à mi io, auag chac io vegreis
vętettethetic. Hog ez illyen itelet tiltua legyen,
Rom. 14. meg teczic ſzent Pálbolis, holot igy ſzôl. Idő előt
ne itellyetec valamit, méglen el iű az vr, es ki nílat
koztattya à ſziueknec tanachit. Maſutis erőſsen
tiltya vgyan azon ſzent Pál, hog ſenki iteletet ne
tegyen oly dolgokrul, mellyeket nem tudhat mine

mű

mű igekezetből leſznec. Touabba tilt vrunc, oly ragalmazo iteletet, mellyel felebaratodnac valami bűnet itéled, hordozod, es ragalmazod, nem à végre hogy ũtet meg iobbętanád, hanem hogy hirébe neuébe meg kiſsebbétened, es gyalaznád, tennen magádat kedig annéual fellyeb magaſztalnád, es iamborbnac mutatnád lenni, meniuel máſt vtalatosba tehetnél emberec előt. Effele ragalmazo itélet egyebűtis ſoc helyen tiltatic à ſzent irasban. Halgathacza mit mond ſzent Iacab. Ne ragalmazzátoc egy máſt atyamfiai, valaki atyafiát ragalmazza, auagy atyafiat itéli, à tőruent ragalmazza, es à tőruent itéli. A bőlch kedig azt akaria, hogy ha valamit hallottalis fele baratod felől benned temetteſséc az el, tuduan hogy nem fakaſzt meg tegedet. Vtolſzor tiltya azt à karhoztato itéletet, mellyel latuan valaki, valamely embernec gonoſz eletęt, mindiaráſt karhoztattya ũtet, es vgy tartya mintha immar ſoha ſemmi remenſég nem lehetne annac meg teréſe felől. Mely itęlet ellen, imigyen ir ſzent Pál Apoſtol. Ki vagy te, à ki más ſzolgaiat itelęd? Az ũ vranac ál auagy eſic. Alni fog kedig, mert hatalmas az Iſten ũtet fel allatni. Rőuid beſzéddel, tiltatic à vakmerő, ragalmazo, es karhoztato itelet, mely iregyſégből, gyűlolſégből, es keuelyſegből ſzarmazic, nem atyafiui ſzeretetből. Effele iteletet azert el kel kereſztyeneknec tauoſztatni, harom okbol.

Ragalmazo itelet. Iac. 4. Eccle: 19. Karhoztato itélet. Rom. 14.

Harom okbol kel el tauoztatni, á megtiltatot itelezt.

Elősző̃r, mert minden embernec magára illic figélmezni, az ű tulaidon életet rosztálni, fogatkoszásit, es vętkeit kerdezni. Kit ha meg miuel núluan elég dolgot talal magának, maga kőrűlis, es beket hagy á más eleténec.

Masodszor, mert az atyafiui szeretet azt keuannya mi tűlűnc, hogy felebaratinknac bűneit fedezzűc, mint Semes Iafet hogy fedezéc attyoknac szemermet, el tűriűc fogatkozasokat, iora magazzuc chelekedeteket.

Ha iot akarunc maztul hallani mies iot szollyűnc mastul.

Harmadszor, mert atyankfiainac szolga tarsai vagunc nem birai, es Istenę az itelet nem mienc. Nagy dolog ez, hogy mindentűl iot akarunc mi hallani, es senki felől nem igekezűnc iot szollani. De meg hidgyed, hogy vgy nem iteltetűnc mies, ha mást nem itelűnc, mert gyakorta történic, hogy á ki mindeneket ragalmaz, mindenektűl szidalmaztatic, á ki peniglen egębeknec chelekedetit iora magaráza, az ű chelekedeties egębektűl iora magaraztatnac. Sőt az Istenis méltan itęli, es karhoztattya azt, á ki egyebeket itel es karhoztat. Megis erdemli á szent Iacab mondása ként á kemeny itelettet valaki másal irgalmasságot nem chelekedic.

Iac 2.

Harmadic Tanulság.

Bochas

BOchásatoc meg, es meg bochattatic tinektec. Masodic dologgal euel kel meg bizoñetanunc hogírgalmasság vagyon bennünc, hog azoknac à kic mi ellenünc valamit vętettenec, meg bochasſucvętkeket. Es hog azt miuellyïc, nem chac it paranchola Christus, hanem az imadsagnac modgábais elönkbe adá, midön arra tanéta, hogy imigyen imadkozzunc. Bochasd meg nekünc mi vetkeinket, miképpen mies meg bochatunc ellenünc vetetteknec. Latode mire aianlyuc ot magunkat, hog könnyen, es örömest meg bochattyuc felebaratinknac vętkeket. Annac fölötte, peldaiaualis vgyan ezen dologra vezęrle, mert az ü meg feſzetöinec bochanatot kére attyatul. A régi ſzentec azonkeppen, ïkis peldat attánac à meg bochatáſra. Mint ſzent Iſtuan, ki kéri vala Iſtent hog meg bochatnaia azoknac bünöket, kic ütet meg köuezéc Moyſes peniglen ſzeledſeges embernec neueztetéc, miuel hog az ü ellene zugolodóknac chac könïen meg bochata, Iſtentülis bochanatot nyere. Es mely igen ſzükſéges dolog legyen, meg bochátni azoknac, à kic nękünc valamit vętnec, chac abbolis meg teczic, hog ha meg nem bochatunc à menïei atya Iſten ſem bochat meg minekünc. Mikeppen ama gonoſz ſzolganac peldaiabol meg teczic, kit alnac ſzolgánac neueze az vr, es öröc tömlöczre vete ęrette, hog könyörgö ſzolga tarſan nem könö

2. Bizonyetá ſa az irgalmaſságnac, meg bo chátas

Paranchoſſa Chriſtus, hogy meg bochaſſunc.

Matth. 6.

Példat ád Chriſtuà, meg bochatáſra.

Luc: 23.

Actor .7.

Num. 12.

Szükſeges meg bochatni

Matth. 18.

rűle, es à keués adoſságot neki meg nem engede.

Haſznos. Mely haſznos legyen kedig, è mai Euangeliom meg mutattya, kiben imigyen ſzól vrunc. Bochaſſatoc meg, es meg bochattatic tinektec. Az az, ha, mi felebaratinkhoz kegyeſec leſzűnc, Iſtenis kegés leſzen, ha egmaſnac meg bochatunc, űis meg bochat nekűnc.

Kerdes. De mondanad. Nem ſzabade tahat ennekem

Szabade tőrnenkednie? panaſzolnom arra, auagy tőruent kérnem felőle, à ki en ellenem vętet, mert im hallom hogy Chriſtus egy altallyaba azt parancholly a hogy meg bochaſſac neki?

Feleles. Erre én azt felelem, hogy valaſztaſt kel tennűnc azoc kőzőt, à kic mi ellenűnc vętnec. Ha à ki te ellened vętet, meg esmeruén magát, tęgedet meg kőuet, à mit tűlled el vőt auagy à mi kart tőt, azt meg terçti, azt keuannya tűlled à Chriſtuſnac parancholattya, azt keuannya az atyafiui ſzeretetis, hogy meg bochás neki: es ſe reia ne panaſzoly, ſe vélle ne toruenkedgyel. Ha kedig ſem meg nem akar tegedet engeſztelni, ſem morhadat mellyet hamiſsan tart nem akaria meg adni, meg ſem ſzűnic boſzusággal illetni, ſzabad reia panaſzolnod, es toruennél kereſned űtet. Meg bizonyul ez ſzent

2. Cor. 16. Pálbol, ki meg engedi hogy birac, es tőrueńec legenec à kereſztyenec kőzőt. De ittes meg emlekezzel az atyafiui ſzeretetről, es meg elegedgyel velle hogy à te tiſztteſséged, es morhad meg adaſec, boſzu

ſzu allaſt ſemmikeppen ne ũz es ne keuany. Eſzedbe iuſson ama mondas. Hogá fõlõtteb valo nag tõruenkedes, nag hamiſság. Kerg tanachot chac az atyafiui ſzeretettũl, meg mondgya az, mikor es mint kel tõruenkedned.

Negyedic Tanulſag.

ADgyatoc, es nektekis adatic. Ezis az irgalmaſság nac tiſzti, hog felebaratunknac midõn ſzũkõlkedic nallunc nelkũl, ſegetſéggel legyũnc mind tanachunkal mind adakozaſunkal. Tanachunkal, hog igyeiben oktaſsuc ũtet, ha el teuelyedic, iora veſzerlyũc, ha tudatlan taſiechuc. Adakozáſsal, hog alamoſnát béuen, kõlchõnt vigan adgunc neki. Adgyunc ha ſzintén ſemit nem varha tunkis tũlle. Mert annac adni, á kitũl mies varunc, nem nagy dolog. A poganokis meg miuelic azt. Gyakorlatos parancholattya kedig Iſtennec az adakozas. Eſaiaſnal imigyen monda. Szegd meg á te kenyeredet az ehezõnec. Szent Palis imezt beſzélle. A ſzenteknec reſzeltetõc legyetec. Megint. A io tetemenyrũl, es alamoſnánac oſztogatasárul el ne feletkezzetec, mert az ollyan aldozatokban gyõnyõrkõdic Iſten. Midõn az ũ kezeit meg nituan be tõlt minden allatot aldomáſsal, akcoronis azt adga elõnkbe mit kellyẽnekũnkis miuelnũnc, tudni illic, hog nitua legenec

3. Bizonyetása az irgalmaſságnac. Adakozás.

Parancholya Iſten az adakozáſt. Eſa. 58. Rom. 12. Heb. 13.

Peldat ád Iſten az adakozáſra.

à mi kezeinc à ſzűkölködőknec ſegetségekre. De à termeſzetnec tőrueńeis, arra int minket, hogy à mit magunknac keuanunc egyebektűl, mies azt miuellyűc máſsal. Mi peniglen io tętement varunc es ſegetséget baratinktul, tahat tegyűnc iot mindenekcel. Auagy ha egyeb nem, ottan chac à haſzna, keſzerechén minket adakozáſra. *Adgyatoc ugy mond Chriſtus, es adatic tinektec.* Azt igeri, hogy nem veſz el tűllűnc az, à mit Iſten neuebe adunc, mert tőbbet ád ű nekűnc erette. *Io, telé, razot, es ki folyo merteket ádnac á ti kebeletekbe.* Az az, beusęgel megfizeti Iſten à mi felebaratunkhoz valo irgalmaſságot. Azert mondgya à bölch, hogy vſurára, auagy nyereségre ád Iſtennec, valaki kőnőrűl à ſzegenyen. Mert ſoc képpen fizeti meg az vr Iſten azt minekűnc. Meg fizeti è vilagi iauaiual. Hogy ez igaz legyen, meg bizonettya vgán azon bölch monduán. Tiſztellyed à te vradat ioſzagodbol, es à te gabnádnac eleiből ag à ſzegenyeknec, es be telnec à te chűrid eleſséggel, es bęuelkednec borral à te ſotuid. Meg fizeti az ű ſzent malaſztyanac iauaiual. Mellyekrűl imigyen ſzólla Eſaias. Ha meg mutatod az ehezőknec à te ſziuedet, es à nyomorodot lélket meg elegéted, fel tamad à te vilagoſságod à ſőtetségbe, es à te ſőtetséged ollyan leſzen mint à dél. Es mindenkor az vr vezérl tegedet, es à te lelkedet meg elegeti

Az Adakozaſnac haſznа.

Prouer: 19. Soc képpen ualofizeté.

Ez uilagnac iouaiual.

Prouer: 3.

Malaſztnac iouaiual. Eſai. 58.

az

az aſzályba, à tetetèmidet meg erőſséti, es ollyã léſz mint à meg öttözöt kert, es mint à viz forras, melynec vize ſoha el nem fog. Az az, az ũ ſzent Lelkenec malaſztyanac minden iauaiual meg aiandékoz Iſten. Meg fizeti az öröc dichöſégnekis iauaiual. Mert itilet napian azokat allattya iob kéz felöl, es azokat viſzi be, meńorſzágba, à kic ehezöket etettenec, ſzomnyuhozokat itattanac &c. Es azt mondgya hogy à ſzegenyec, mellyeket ba ratinka teſzũnc az adakozáſsal, be fogadnac minket, az örökce valo hailekokba.

Az öröc dichöſégnec iauaiual.

Luc. 16.

Mert à minemũ mértekcel ti mertec, ugyan azonnal mernec ti nektec. Az az, ha iot chelekedtec egyebkcel, iot veſztec érette, es mentũl irgalmasbac leſztec felebaratitokhoz, attul beuebben fizettetic meg tinektec. Szent Palnac mondáſa ſzerent. A ki ſzũkön uét, ſzũkönis arat, es à ki io kęduel vét io keduelis arat, meg teheti kedig Iſten, hog à io keduetekből valo adakozáſnac minden beuségetireiatoc aradgyon.

A mertęnec egyenlö uoltá

Matth. 25.

1. Cor. 9.

Vallyon à ũac uezethetie à uakot? &c. Ez haſonlatoſsagoknac altala, azoknac felel Chriſtus, à kic mentséget kereſnec magoknac, ielentuén miert nem gyakorlanáiac az irgalmaſságnac chelekedetit az ũ attyokfiokhoz. Imezt mondgya nemely ember. Hog ne itillyem, hog ne karhoztaſsam, ha mind é vilag lattya hog ſemmire kellö? Hiſzem

Vac uakot nem uezethet

à gonoſzt nem mondhatom ionac. Meg felel Chriſtus ennec monduan. *Ha à uac uakot uezet, nem de mind à kettő â uerembe eſike?* Az az ſzinten vǵ nem méltan itelheted te meg felebaratodat, mint à vac nem vezethet vakot, Es ha meg iteled, tennenmagadat karhoztatod, mert teis azt miueled, à mit másban itelſz es karhoztacz, te ſem vagy iob másnal, holot à te lelkedis ſoc kilőmb kilőmb fele bűnőkcel meg homalyoſęttatot. A *tanetuany nem felyeb ualo â meſternel.* az az, ha à végre mondanád hoǵ itéled, hoǵ tanechad es meg iobbechad űtet, à ſem lehet. Mert à kőzőnſéges mondas ſzerent, nem fellyeb valo, nem tokelletesb à tanſetuań az ű meſterénel. Nehez azert máſt tanetanod iora, ha te gonoſz vagy. *Miert nèzed â ſzálkat â te atyadfia ſzemebe? &c.* A ſzalkan erched à kiſseb bűnt, à gerendan à nagyobbat. Feddi tahat Chriſtus azokat, à kic akarmi kichin bűntis latnac, itelnec es karhoztatnac eǵebekbe, ű magokba à naǵot ſem latyac, auaǵ latuan fedezic, kép mutatoc, mert gonoſzoc lęuen, nem chac ioknac mutattyac magokat, hanem oly tőkelletes ioknac, hoǵ egyebeket méltan fedhetnec es itelhetnec.

Bünös bűnöſt nem itelhet.

Rom 2.

A ſzalka es à gerenda mi le gyen.

Azonképpen, ha ki azt mondana hoǵ nem bochathattya meg felebarattyanac vétket, mert nagy, igen meg bantotta űtet. Nem adhat imez vagy amaz kolduſnac, mert gonoſz, reſzeges, ſem-

mire

mire kellő. Ennekis vgyan azon pelda beſzédec altal felel meg Chriſtus. Nem chac az vac, az az, vétkes à ki te ellened vétet, hanem teis, à ki ſzűntelen véteſz Iſten ellen, Tahat ha te űtet meltatlannac iteled bochanatra, tennenmagadis meltatlan vagy, es mind ketten à veſzedelemnec vermébe eſtec. Ha nem erdemli tűlled az alamoſnát, te ſem erdemled Iſtentűl hogy adgyon neked. Ennec okaert, mikoron nem adcz à bűnös ſzűkölködőnec, magadnakis vermet aſz, tanétuan Iſtent hogy ű ſe adgyon neked. *Kep mutato ueſd ki elöſzör â gerendat â te ſzemedből &c.* Valamit felebaratunc véthet mi ellenünc, ha azt ahoz haſonlétod, à mit mi vetünc Iſten ellen, chac ollyan az, ehez képeſt, mint egy kisſzalka à gerendahoz. Bizon tahat ſem karhoz tathatunc mi máſt, ſem bochanatra auagy alamoſna vetelre meltatlannac nem itelhetünc, vgy mint kic egy haioba euezünc, es egy veſzedelembe forgünc egyebekcel. Annac okaert legyünc irgalmaſoc, ne itellyünc, ne karkoztaſsunc ſenkit, örömeſt meg bochaſsunc, es adgyunc mindennec.

Felebaratunk nac ellenünc ualo uetke, Kichin.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
V. VASARNAP.

Szent Lukachnal talalod meg è mai Euangeliomot, V. réſzeben. Az

AZ időben, lőn hogy mikoron á nep ũ reia tudulna, hogy hallana az Istennec igeiet, es ũ ál uala á Genezareth tó mellet, es lata hogy ket haio allana á to partya mellet. A halaſzoc kedig ki|zallottac uala belőlőc, es moſsac uala báloiokat. Be menuen kedig egyic haioba, mely Simone uala, kere ũtet hogy á földtül egy keueſse bellyeb uinne, es le ũluen tanetty a uala á nepet á haiobol. Midőn kedig meg ſzünt uolna á ſzoláſtul. Monda Simonnac: Vid be á melyre, es ueſsetec meg á ti halotokat hal fogáſra Es Simon feleluen monda neki: Meſter, mind eten etczaka munkálkottunc, es ſemmit nem fogtunc, mind azon altal á te mondaſodra meg uetem á hálot. Es mikor ezt miueltec uolna nagy ſokaſágu halat rekeſztenec be á háloba. Meg ſzakad uala kedig az ũ haloioc. Es intenec az ũ társoknac, kic á maſic háioba ualanac, hogy el iőnenec, es ũket meg ſegétteneiec. Es el iőuenèc es mind á ket háiot meg tőltec, ugy annyera hogy el merülnenec. Midőn ezt latna Simon Peter, Ieſuſnac terdebőz eſsec es monda: Vram, menny ki en tül lem. Mert en bũnős ember uagyoc. Mert meg remült uala mind ũ, ſ-mind azoc, kic ũ uelle ualanac, á hal fogáſon, mellyet fogtac uala: Azonkeppen Iacabis, es Ianos, Zebedeuſnac fiai kic Simonnac tarſai ualánac. Es monda Ieſus Simonnac. Ne fely, ennec utanna embereket fogſz. Es á haiokat á partra uiuen el hagyuan mindeneket, kőuetec ũtet.

EMai Euangeliom egy hertelen tekentésbŏl olynac lattatic lenni, minha chac valami lŏt dolgot adna elŏnkben, aztis kedig ollyat, mely chac az apostolokat illetnçie, es nekünc semmi közünc hozza nem volna. De ha ki iobbadon eszébe veszi mirŭl szól, meg ęrtheti, hogy soc ieles dolgoc vannac benne, mellyeket minden hiu, es kŏuetkezendŏ ioknac remenségebe iaro kereszтyennec illic tudni. Mert ezt è historiat, nem chac vgy irta megszent Lukach, mint egŷszer tŏrtent choda dolgot, hanem vgy mint aztis, à mi iŏuendŏre valamit peldázot. Vgyanis szokasa az irásnac, hogy gyakorta à lŏt dolgokban, lelki ertelem szerent, kŏuetkezendŏ dolgokat ielenchen. Mint hogy midŏn azt oluasod, hogy Eua az aluo Adamnac oldalabol formaltatot, abbol azt kel ertened, hogy az anaszentegházнac, à kereszтfan meg holt Christus nac oldalabol kellet tamadni. A Noe Barkaia (melyben à kic valanac, meg menekedenec à viz ŏzŏnnec veszedelmétŭl) Szent Peternec magyarazattya kęnt, à mi kereszтségünket iegŷzette, (mellyēt à kic fel veznec, azoc menekednec meg à karhozattul). Abrahamnac két fia, à két testamentomot peldaszta, azt mondgya szent Pal apostol. Azonképpen ebben ez Euangeliomban meg iratot, es egŷszer meg lŏt historianakis lèlki ertelme vagyon.

Ez Euangeliomnac summaia.

Az irásban, à lŏt dolgoc kŏuetkezendŏ dolgokat peldáznac.

Gen. 6. 7.

1. Pet: 3

Gal. 4.

Mert

Mert leg elősőr, az Isten igeiẽnec ereie es hatalma adatic előnkbe, es minemű buzgosággal kellyen azt halgatnunc. Masodszor, à prædicatoroknac è világ szerent valo allapattyoc. Harmad szor, à közönséges kereszstyen anaszentegházhaznac méltosága, es veszedelmi, mellyec közőt forog, még it vitezkedic.

Az Elsőrűl.

Pſal: 44. Heb: 4. A Chriſtus szaiába kedues uolt az Istennec igeie.

IOl mondotta Dauid Christus felől, hogy minden embereknec magzati közőt leg szeb, es igẽ kedues beszedű volt. Mert noha ű̃nnen magabanis élő es erős az Istennec beszéde, es akar mely két elű̃ tőrnelis be hathatosb, mind az altal à mi vérunknac orchaiának szepsége es beszedénec gőnyőrű̃seges volta, annalis keduesbe tőtte az emberec közőt. Annac fölőtte, Istennec bölchesége leuen ű̃, tanettasában hatalmas volt, nem vgy mint az iras tudoc es Pharisæusoc, Annac okaert, altal hattya es el ragadgya vala, az embereknec szivőket, vgy annéra, hogy vgyan reia bodulnac vala à seregec, es követic vala ű̃tet, hogy hallanáiac tű̃lle az Istennec igeiet. Kit még regenten meg mondot vala Esaias hogy vgy fogna lenni, imigyen szoluan. ű̃ hozza folynac soc népec monduán. Ier mennyű̃nc fel az vrnac hegére, es à Iacob Istenenec hazahoz (az az, Christushoz kit az atya Isten fel emelt es fel magasztalt, es kibe az Istenség test szerentis lakozic) hogy

Chriſtus hatalmas uolt tanetasában. Matth. 7.

Eſa. 2.

Phil: 2.

hogy tanéchon minket az ũ vtára, es iariunc az ũ oſuęńin. Nem chac ũnnen magaba mutatta kedig Chriſtus ezt, az ũ igeienec ereięt, hanem az ũ ſzolgaibanis, kiknec hatalmat adot reia, hogy az ige hirdeteſsénec altala, meg mozdęthaſsác az embereknec ſziuõket, es minden ertelmet az Iſtennec ſzolgalattyára foglalhaſsanac. Mert vgy mond Dauid, hogy az vr igét ád, az nagy erõbe prædicaloknac. Szent Palis azt beſzelli maga felõl, hogy az ũ beſzéde es prædicallása, nem volt emberi bõl cheſegnec hitetõ beſzedében, hanem á leleknec, es annac ereięnec meg mutatasában.

Col: 2. Az Iſten igenec ereie. az ũ ſzolgaibanis. 2. Cor. 10. Pſal: 67. 1. Cor: 2.

Soha nem erõtlen es nem gũmõlchtelen az Iſtẽnec igęie. Ha kedig latod hogy ſokaknac ſziuõkbe, ſemi gũmõlchõt nem teremt, tudgad hogy az ũ vétkec miat vagyon az, miuel hogy nem õrõmeſt halgattyac azokat, à kic igazat prædicálnac. Nem kõuetic à ſeregekuec bũzgoságat, mellyec nem chac mennec vala, hanem budulnac auagy rohañac vala vrunkhoz. Mintha meg koſtoltac volna iñaron, ſzent Dauidnac amaz mondasának igaz voltat. Mely ędeſec vram az én ęnemnec à te beſzédid, à meznelis ędesbec az én ſzámnac. A ſzeregec azert rohannac vala vrunkhoz, *hogy hálgatnáiac az Iſten necigeiet*, de è moſtani emberec kõzzũl ſokan nem Iſtenęt, hanem az igaz prædicatoroknal emberét, à hamis prophetaknal kedig az õrdõg igeiet kereſic.

Miert gyũmõlchtelen ne mellyekben az ige.

Pſal: 67.

1. Cor: 2.

Pſal: 118.

Ha

Ha kęrded mint kereſic az aṅaſzentegyhaz-
Mint kereſic nemellyec az ember igeiet. ban tanéto igaz Prædicatoroknal az ember igę-
iet? meg mondom. Mikor à prædicatiora men-
nec, azt ſzoktac mondani. Ier hallyuc meg mit
mond à pap, auagy à barat. Nem mondgyác azt
Pſam 48. à mit Dauid mond vala. Meg hallom mit ſzólen
bennem az vr. Oly kéſen indulnac el, oly reſten
mennec, hogy fele el vegeződőt immar à Prædi-
cationac mikor oda iutnac. Oly igen ſietnec onnet
haza, hogy nem varhattyac à véget, hanem idő előt
Iohan. 8. ki ſzaladnac az egyhazbol. No bizoṅâki Iſten-
tűl vagyon, halgattya az Iſten iggiet, es á ki rem
halgattya, auagy, mint ember beſzédet, es reſten
halgattya, az nem Iſtentűl vagyon. A Prædica-
A Prædicator ſzaua, Iſten ſzaua. tornac ſzaiábol, nem vgy kel hallani à mit hallaſz
mint embernec, hanem mint Iſtennec ſzauat, mert
1. Teſſa. 2. Gal. 4. vgánis az. Es à prædicatort, nem vgy kel fogad-
ni mint embert, hanem mint Iſtennec angyalat, ſőt
mint űnnen magat Chriſtus Ieſuſt. Vgyanis micho
da bőchűleti leſzen az Iſten igeięnec, ha azt, à Præ
dicatornac ſzemelyeből bőchűlőd? Nem onnét
Nem Prædicator ſzemelyből kel bőchűlni az igét kel az iget bochűlni, hanem az igeből à prædica-
tort. Nemellyec hogy à mi prædicationkra nem
iarnac, annac okat mi reanc akariac vetni. De haz-
udnac. Nem mi vagyunc oka, hanem az űhamis
Miert nem iarnac nemellyec à mi Prædicationkra. es gonoſz keuanſagoc. Mert nem keuannyac ſem
kereſic az Iſten igeiçt, hanem az őrdőgét, kit miert
hogy

hogy nallunc nem találnac, azert nem halgatnac minket. Keduec ſzerent akarnaiac hogy ſzollananc, mint az ördöc, hogy kedue ſzerent ſzolla Euánac, es kedue ſzerent ſzollata Achab kiralnac, à hamis Prophetaual Sedechiaſſal. Mi azt nem miuelhet tyüc nemis miuellyüc, ez oka hogy nem akarnac halgatni minket, miképpen vgyan azon Achab kiraly gyülöle, es nem halgata Micheas prophetát par. 2 Cap 18.

Az Maſodikrul.

ES ü álualа, *Genezareth tó mellet*. Ez ſem lön valami ſzép lelki ertelem nelkül. Hanem azt ielente à viz mellet valo allaſaual Chriſtus, hogy à prædicatoroc è vilag ſzerent, ſoc haboruságoc, es nyualyac ala vettetnec. Mert à viznec neue, gyakorta à ſzent irasban, haboruságot, es nyauallyat iegez Mint ám Dauidnal, ki panaſzolkoduan az ü ſoc onoruſagi felöl, igy ſzól az Iſtennec: Szabadech meg Iſten engemet, mert be hatottac lelkemig à vizec. A bizon dolog, hogy à tó auagy viz mellet ál minden Prædicator. Tele ez à tiſzt veſzedelmekcel, tele nyomoruſagokcal. Ha halgatünc iai nekünc. Mert talam mi kepünkbe mondanaia ollyakor imeztEſaias. Iai nekem hogy halgattam, Szent Palis igy ſzol maga felöl. Iai nekem, ha nem prædicalloc. Az Iſten kedig Ezechiel Prophetanac imi-

A prædicatoroc allapatya é vilag ſzérent.

A uiz, haborusagot iegyez. Pſal: 68.

A prædicatoroknac ſoc ſele ueſzedelmec. Eſai. 6.

Iaiha halgatunc. 1. Cor: 9. Ezech: 3.

gyen ſzolla. Ha midőn én azt mondom az Iſtentelen embernec meg halſz, te nem hirdetet azt neki, es nem ſzolláſz hogy meg terién az ű gonoſz vtarul es ellyen: Az Iſtentelen vgyan meg hal az ű alnakſagaban, de az ű véret à te kezedből kereſem meg. Igaz tahat, hogy veſzedelmes nem ſzollanűc.

Iai ha nem ugy ſzollunc à mint kel.

De ha ſzollunkis, es nem vgy ſzollunc, à mint kellene, hanem à mint az emberec keuanyac, vgy hizelkedűnc nekiec, ottis veſzedelem kőuetkőzic reiaňc. Mert azt mondgya à Propheta, Hog iai azoknac, à kic à gonoſzt ionac mondgyac, es à iot gonoſznac. Megint, bator ha ſzinten igazat mondunkis, es nem iol ęlűnc, az is iai, azis veſzedelmes, miuel hogy à mit tanetaſunkal eppetenenc, azt gonoſz peldankal el rontyuc. Es Chriſtus affele tanetót, à ki az ű Parancholatit meg nem tartuan, egębeket tanęt, leg kiſsebnec mondgya lenni menyek nec orſzagaba.

Eſa. 5.

Iai ha nem iol elűnc.

Matth. 5.

Vegezetre, bator mind tanetasába, ſ-mind io példa adasában iol iarionis el tiſztiben à Prædicator, mégis veſzedelmet varion è gonoſz vilagtul. Miképpen ſzent Pal panaſzolkodic azokrul mellyeket űis, à tőb Apoſtolokis ſzenuedtenec. Chriſtus vrunckedig, ńiluan monda à tanetuaňok nac, hogy è vilagon nyomoruſagoc leſzen. Es ha valamikoron veſzedelmes volt à Prædicatorſagnac tiſzti, ſoha nem inkab mint moſtan, midőn hamareb akarnac à halgatoc, vakmerő itelęc lenni, hogy

E vilagtul veſzedelmet uariuns.

1. Cor. 11. Ioan: 16.

Moſt leg veſzedelmesb á Prædicatorſágnac tiſzti.

hogy ſem mint engedelmes tanetuanyoc. Bizony bé telic moſt az, à mit vrunc iõuendõ képpẽ mondot vala az Apoſtoli rendnec. Ha à chelédes embert, vgy mond, Belzebubnac hittác, meniuel inkab az ũ haza nepét? Matth. 10.

Ninchen más oly rend, mely anni ſzidalmat hallyon, mint az igaz Prædicatoroknac rendi, kikben, leg kiſsèb vetketis meg iegzenec, es vtolſo bũntetéſre karhoztatnac az emberec. Azonközbe peniglen, akarmely el vetet, ondoc, ſemmire kellõ tudatlan vargais, à ki Prædicatorra tõtte magat, tiſzteltetic es bõchũltetic, miert hogy az anyaſzentegyhaz ellen vgat. Dicheric à papa ſzidalmazokat, valaminemũc, es tudoſoknac mondgac, bator ſzinten tõkéc legyenekis, magaſztallyác még ha ſzõrnyũ eletet viſelnekis. De minket, kic Papaual tartyuc, ſzidalmaznac. Legyen oly tiſzta, es ſzent ẽletũ bator valaki mint kereſztelõ Ianos volt, es prædiccallya azt à tudomant, mellyet Papa prædical, ortan vtalatos. Legyen oly fertelmes más: hogy nallanal fertelmesb ſe talaltaſséc, chac tamadgyon Papa ellen, azonnal iambor. Mi oka ennec? Mert Chriſtus az õueiuel à tengeren iár. Az az feddi è vilagnac hiuſagat, es gonoſsagat, es azert ellenzetic è vilagtul. A kic peniglen è vilagiac, à vilag ſzereti azokat. Igaz azert, hogy veſzedelmes é világon, à prædicatoroknac allapattyoc. Ioan: 15.

Az igaz prædicatoroc ſzidalmaztatnac az hamiſsac dichertetnec.

A halaſzoc kedig ki ſzallottac uala belőle. Hogá halaſzokon, á Prædicatorokat kellyen érteni, abba ſemmi ketſég nem lehet. Vgymint kikrűl, á Prophetanal imigyen ſzolla az Iſten. Ime én ſoc halaſzokat kűldőc, es ki halaſzac űket. Chriſtuſis azoknac, kíket á Prædicatorságra valaſzta, es hiua ezt mondá. Iertec vtannam, es embereknec halaſziua teſzlec titeket. A halo az ű tanetaſoc, mely á tőruenből, es az Euangeliombol vagyon, mint az halo á fonálbol. Szűkſég peniglen á halaſzoknac, ki, auagy le, ſzallanioc, az az, magokat meg alaznioc, hogá fellyeb ne bőlchelkedgénec annal, á menire ſzűkſég, es tőbbet ne tulaidonechanac az ű feieknec, hogá nem mint á kőzőnſéges anáſzentegházhaz ertelménec. Szűkſég á halotis meg moſni, az az, á ű tudomanyokat minden hamis ertelemtűl, es gonoſz botrankoztato elettűl tiſztan tartani.

A Halaſzoc, á prædicatoroc.

Ier. 16.

Matth. 4.

Ki ſzallani.

A halot moſni.

Az Harmadikrul.

IMmar ſzollyunc az anyaſzentegyháznac meltoſagárul, es veſzedelmirűl, mellyec kőzőt mind addig forog, még it é vilagon vitezkędic. Es hogá mindenec nyiluabban legyenec, minden igéknec iegyzęſit egyenkęnt magyarazzug meg.

A tá

A tó auag à tenger, è vilagot, à haio, az aṅa-
ſzentegházat, à halaſzoc, az Apoſtolokat es præ-
dicatorokat, à halo, az Iſten igeiet, à halac, az em-
bereket, à fōld auagy à tengernec parttya, az ōrōc
ẹletet iegzi. Ezec igen ſzép, es à kereſztyenſegnec
allapattyanac ielenteſére alkolmatos haſonlatoſsá-
goc. E vilag az habos es veſzedelmes tengerhez,
mêltan mondatic haſonlatoſnac lenni. Mert mi-
képpen hog gyakrabban mindenkoron hab, es
ſzél veſz vagyon à tengeren, ha kedig valamikor
chendeſzis, de mind az altal orankent félnec à ha-
ioſoc à kōuetkezendô haborutul, Azonképpen è
vilagis haboruſaggal, tudatlansággal, vaksággal,
teuelygéſsel, es minden gonoſsággal rákua. Vgy
annira, hog ſokan el merūlnec, es el veſznec benne,
azoc, kic à mint ſzent Pal mondgya az ū ẹleteket Ephe. 4.
viſelic az ū elmẹieknec heuságos voltaban, kik-
nec gondolattyoc meg ſōtetūlt, es kic el idegenet-
tenec az Iſteni ẹlettūl, à tudatlanságnac miatta,
mely ū bennec vagyon, az ū ſziuōknec kemenſe-
geiert. Kic minec vtanna teſti batorságban eſte-
nec, ū magokat attac faitalanságra, minden tiſzta-
talan chelekedetre, mellyeket telhetetlenūl ūzic.

E világ tenger.

A Haiochka, az aṅaſzenteghaz, mely è vi-
lághoz kẹpeſt, chac egy kichin, es mindenkoron à
tengeren, az az, à veſzedelmec kōzōt hanyattatic.
Midōn kezdetéc akcoron chac kiſded vala, minec

Az anyaſzēt egyhaz Haio

Ez Euangeliombeli igeknec iegyzéſe.

Luc: 2. okaert, vrunkis kiſded ſeregnec hiua ũtet. Az vtan meg neuekedęc, mert è ſzeles vilagon ki teriede, Im moſtan vilag vegezeti felę, megint be kezdet ſzorulni, Mint az haiochkanac hoǵ az orra, es az vtollya keskeń ſzokot lenni, à kõzepi ſzéles. Midõn peniglen azt hallod, hoǵ à Chriſtus à haiochkaba be mene, akcoron gondolkodgyal az aǹaſzenteǵhaznac méltoſagárul es à veſzedelmec kõzõt valo batorságos voltarul. Széllyel haǹatatic vgyan é vilagnac habiaitul, de azert ſoha el nem merũl, ſem meg nem romol. Nag haboc tamattanac vala ellene, mikor Cayn meg õle Abelt: A Sodomabeliec haborgatác Lottot: Abraham az ũ ſzarandoksagában ſoc boſzuságot ſzenuede: Az Iſrael fiai Aegiptusban nyomorgattatanac: Rabságra Babilloniaba vitetének: A prophetac Iezabel miat meg õletének. Es minden idõben kilõmb kilõmb felę õldõzéſec ala volt vettetuen. Moſtanis eleg ſoc, ſõt ſzantalan habot tamaſztot az õrdõg è kis gyũlekezet ellen, mert egy felõl à pogan torõkcel ellenzteti, másfelõl az eretnekekcel. Mit nem keſertnec meg à Caluiniſtac es egeb felę Sacramentariuſoc, mit nem az Anabaptiſtác, mit nem à Pikhardoc, mit nem à Luterec, mit nem az Arianuſoc es egyeb effelę õrdõgnec eſzkõzi, à ſzent Peternec haioia ellen, hoǵ ũtet el merichec es

Az anyaſzẽtegyhaznac méltoſága es batorſágos holtig.

Veſzedelmi.

Gen. 4.

Gene. 19.

Gen: 12. & ſeq:

Exo: 1. 2. &c

2. Reg. 19.

4. Reg: 25.

es meg ronchacʃ: de azert vgyan ſemmit nem tehetnec neki. Es noha ſokakat (à kic nem igaz ſzinel voltac az elŏttis mi velünc) ki ſzŏktetnec belŏle, de azert à haio, es à haioban à valaſztottac, mind enni dihŏskŏdes kŏzŏttis meg maradnac, es ſenki nekic nem árthat. Mert à Chriſtus tartya ennec à haiochkánac kormanyat, ũ vigyaz ęrette, ũ ŏrzi, oltalmazza, es igazgattya, ſoha el sẽ tauozic tũlle, hanẽ igereti ſzerent, vilag vegezetiglen minden napon vélle marad. Onnét az aṅaſzentegházbol tanét, es tanettat az ũ tũlle kũldetet prædicatorokcal. Valaki azert kiuũl vagón ennec à ſzent Peter haioiánac, nem à Chriſtus tanetuanya, hanẽ az Antichriſtus prophetáia.

A földtũl bellyeb uinnie.

Kŏuetkezic az Euangeliomba, hogy Chriſtus *keré Petert, hogy à földtũl bellyeb uinneie.* Ezis az aṅaſzentegházнac tŏkelletességet ielenti. Mert valami ũ benne chelekedtetic à mind à végre valo, hogy è földiektũl el tauozuán, elmęnkel menńekbẽ forgodgunc, meg gondollyuc hogy ninchen it meg maradando varaſunc, hanem iŏuendŏt keresũnc. Kettŏ vala à haio, azt beſzelli az Euangeliſta. Mellyeknec egyc à Sinagógat, az ô tŏrueńbeli gyũlekezetet iegzette, maſic à ki Petere vala, az Euangeliom alat valo aṅaſzentegházat. A Sinagogaba

A két haio mit iegyez.

Matth. 28.

Pſalm 47. ůl vala regenten vrunc, hirdetuęn az ů iggiet la-
kobnac, es iteletit Iſraelnec. De moſtan immar, az
ſzent Peter haioiaban ůl, es onnęt tanét. Azert
ſzôl vala imigyen egy à halaſzoc kőzzůl. Bizon-
ságat keuannatoke, az en bennem ſzollo Chriſtuſ
nac: mert ha ů nem oktatna, es nem tanetana min-
ket az ů ſzent lelke altal, heiaba valo volna min-
den Prædicallaſunc. Mint hogý az Apoſtolokis,
Chriſtus parancholattya nelkůl egeſz eiczaka ha-
láſzuan, ſemmit nem foganac, de midőn ů hagya
hogý meg veſséc à halot, ſzantalan halat vonanac
ki. Innet vagyon, hogý minden prædicationkat is-
madságon kezdgyűc el.

Mondam hogý à halászoc à prædikatoroc:
A prædicato-roc halaſzoc. Mert mikeppen à halaſzoc à viz fenekérůl à partra
ki vonſzác à haloual à halakat, azonkeppen eze-
kis, Adámnac naualyas fiait, à teuelygéſnec ſőtetſe
géből, az gonoſz ęletnec hamis el mulando gyo-
nyorůſegéből, es à karhozatnac melyſegéből, az
Iſten igeięnec altala, az őrőc ęletre viſzic. Azt hir
Acto: 14. dettűc tinektec, vgymond ſzent Pál, hogý ez heia-
ba valo dolgokbol tęrietec az élő Iſtenhez ki men
Az Iſten igeie bálo. ńet főldet teremtet. Az Iſten igęie peniglen, mihez
haſonlettatnęiec iobban, mint à halohoz? Mert
à tőrueńből, es az Euangeliombol kőttetet, mel-
lyekben ſoc féle fonál vagyon. Taneták ſnac, intéſ-

nec

nec, feddéſnec, igeretnec, vigaſztaláſnac, es io pel-
daknac fonala. Azert inti ſzent Pál az ũ tanetua-
ſnat Timotheuſt, hogy prædicallya az Iſtennec igę-
iet çrette legyen alkolmatos, es alkolmatlan idő- 2. Tim: 4.
ben, fedgyen, oktaſson, inchen minden engedel-
meſséggel, es tanetáſsal. Touabba mint à halo à
vizben, azonkeppen az ige è vilagon, ſzéllyel ki
terieſztetic. Szent Pál ũnnen maga el kezduen,
Hieruſalemtũl, Tot orſzagig terieſzte ki. Es ingẽ Rom. 15.
ſem velnçie az ember mikor ũtet meg fogia mint
ſzent Pált. A kit meg fog azt erős ſen tartya mint Actor. 9.
ſzent Petert, ki nem valhatic vala meg Chriſtus-
tul, miuel hogy az örők çletnec igęiet talalta vala Iohan. 6.
nalla. Annac fölött e, minden fele halakat, az az,
minden rendbeli, es minden nemzetſegből valo
embereket be fóg, mert nem ſzemely valogato az Act. 10.
Iſten, hanem akar mely nemzetbenis à ki féli ũtet,
es igaſsagot chelekedic, kedues ũ neki. Vegezet-
re mint à halo hogy valamig à vizbe vagyon mind
addig más halakat foghat, azon forman, valamig
az Euangeliom prædicaltatic è vilagon, ſoha egy
bũnős ember ſem rekeſztetic ki Iſtennec irgalmaſsa
gabol chac meg térien. Senki felől tahat ketſegbe
nem kel eſni, mert à kit ma meg nẽ fogot az Iſten-
nec igeiçnec haloia, azt holnap meg fogia.

A Halac, meg mondam iméut, hogy az embe- Az Emberec Halac.
rec, Vgyanis michoda egyeb à maganac hagyatot

ember, ha nem à viſzben vſzo hal? Ki à bűnnec melyſegében, egy gonoſságrul máſra, egy vetekrűl ſzazra haiol es uſz, es kőueti az ű ſoc gonoſságit. Miképpen ſzent Pal bizonságot teſzen rulla, Epheſ. 2. imigyen iruan az Epheſusbelieknec. Megboltatoc vala à vétkeknec es bűnőknec miatta, mellyekben forgottatoc ez előt, é vilagi életnec mi volta ſzerent, à feiedelmeknec akarattya ſzerent, kinec birtoka az égben vagyon, annac à lęleknec, ki moſtan hordozza az engedetlen embereket, kic kőzőt ez előt mies forgunc vala, à mi teſtűnknec gonoſz keuanságiban, azokat chelekeduęn, mellyec teſtűnknec, es keduűnknec kellenec vala, es természet ſzerent, haragnac valánc fiai, mint à többies. Latode meni ſoc dolgot foglal magában ez Euangeliom?

Mint kezdette neuekedet, es mint fog uegre iárni az anyaſzentegyhaz.

Sőt ebben az Euangeliomban mind meg ielentetic, mi modon kezdetet, es neuekedet à kereſztyenség, végreis mint leſzen neki dolga. IESVS Chriſtus az atya Iſtennec fia elſő eppentőie es feiedelme ennec ez eppűletnec. Az vtan oſzton neuekedni kezde, es annéra neuekedéc, hogy à haio meg telic vala halakcal, midőn az apoſtoloc è ſzeles vilagon el oſzoluán, mindenűt meg vetic vala à halot. Vgy hogy immar nem valánac űnnen magoc elegec à ſoc halaknac ki vonasára, hanem *intenec tarſoknac, bogy ſegetteneiec üket.* Az az, varoſonkent piſpő-

Tarſoknac intenec.

piſpők̄öket, es azoc egéb egházi emberket ſzer- Tit. 1.
zénec, kic à prædicallásban es à ſzentſegeknec ſzol
galtatasában, ſegettől lénec az apoſtoloknac, es ű
vtannoc az anyaſzentegházbol igazgatoi. Nem
chac meg fogac peniglen à halakat, hanem kies vo
nac à partra: az az: az ű ſzép inteſekcel es tanetta-
ſokcal iora vezerlec ű̃ket, es ő̃rő̃c eletre igazgatac.

Meg ſzakad uala penig az ù haloloc. A halónac meg ſzakadozáſa, az igénec hamis ertelemre valo magarazattyat iegzi, mely az eretnekektől ſzarmazic es ſokaknac vtat ńit, az ańaſzentegházbol valo ki menéſre. Mert mindiaraſt, még midon à halo az apoſtoloc kezében vala, tamadánac, alnac munkaſoc, kic à Chriſtuſnac apoſtoliua valtozatuán magokat, hamiſsac voltanac, hamiſsan hirdetec az Euangeliomot, ſzakadaſt tő̃ttenec à halon. Teuelyeguen es egyebeketis teuelyegtetuén. Azon igyekezuén hog mi modon à tanetuańokat vtannoc vonhattac volna. De moſtan immar è vilagnac vége féle, tőbben tamadtanac tamadnakis naponkent. Es bizonyara ebből tecz ic ki, hog immaron hamar el fog vegeztetni è vilag hog meg ſokaſodnac à teuelygő̃c. Miuel hogy Chriſtuſis azt mondotta, hog akcoron, itelet napia fele, ſoc hamis prophetac tamadnac.

Az eretnekec ſzakaſztyac meg à hálot.

De még más tanulſagotis vehetünc ez Euangeli ombol, Tudni illic imezt. Hog miképpẽ Peternec

akcor

akcor lőnſzerencheie à halaſzashoz, midőn âChri ſtuſnac ſzallaſt ada, es az ű haioiabol prædicalta= tec az Euangeliom, Azonkeppen, valamely feie= delmec, vrac tartományoc, varaſoc, cheledes em= berec, helt adnac à Chriſtuſnac igaz tudomanyá= nac, es annac hirdetteteſénec, azoknac à ſzallaſert, mind è vilagi, ſmind mennyei iokcal meg fizet ű ſzent felſége. Regenten valamely népec kőzőt ſzarandokolnac vala à Patriarchac, mindenec meg aldatnac vala, es ſoc iot veſznec vala Iſtentűl. O= bednec hazais, mikoron à frigynęc ſzekrenie ot lőn, Iſtennec beuſèges aldomáſat erze. Conſtanti= nus Chaſzar, ſzallaſt ada Chriſtuſnac. Sylueſter papat tiſztelę, es bőchűle, halgata es vőue tűlle az Euangeliomot, egy hazakat rakata, à papat es egéb egy hazi nepeket meg kazdagéta, Az vr Iſten minden io ſzerenchéuel ſzerete űtet erette, minden teſti es lelki iauaiual meg aiandékoza.

A hol Chri= ſtuſnac es az Euangeliom= nac hely ada= tic, ot min= den io uagyon

1. Par. 13.

Moſtanis à mely orſzagokban, herczekſęgek= ben, tartomanyokban, es varaſokban à Romai eg= haznac tudomanya hirdettetic, ot latunc iob ren= det, es elő menetelt minden dolgokban, ot latunc tőb aietatoſsagot, es atyafiui ſzeretetet az emberec kőzőt. Chac è mi hazankbanis, az à réſz még va= lamenire bekeſegesb, melyben à régi hit, es tudo= mań tartatic. Valamég peniglen kőzőnſeggel val

lyuc

Iyuc vala azt, nem vehete hatalmat az ellenſég mi raitunc. De minec vtanna ſokan el hagyac az ſz: Iſtuan kiralytul reianc maradot hitet, es egy hazug bőreből ki but barát vtan indulánac, az vr Iſtennec nęlto haragia, es kemeń iteleti ottan raitūclőn. Ezeket ertuęn es latuan, mindeneket arra intec, hogy halgaſsac az Iſtennec igeiet az anyaſzentegyhazban. Holot ha eddig meg marattanac, ez vtannis maradgyanac meg, à kic onnét ki teuelyedtenec, terienec megint oda. Vgy leſzen hogy az Iſtenis mi hozzanc terien irgalmaſsagáual, es időuel az ęlőknec főldere iuthaſsunc é vilagnac habos tengeréből. Luter.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HATODIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, az ſzent Mate Euangeliomianac ötödic ré-ſzéből vetetet.

AZ időben, monda Ieſus az ũ tanetuanyinac. Mondom tinektec hogy ha fellyeb nem bouelkedic â ti igaſſágtoc az iras tudokenal, es â pbariſeuſokenal, be nem

be nem mebettec mennyeknec orſzágaban. Hallottatoc, bogy à regieknec mondattatot legyen: Ne ólly: Valaki kedig ólend: iteletre kóteles. De en mondom tinektec, bogy minden ualaki meg barakſzic az ũ attyafiara, kóteles iteletre. Valaki kedig attyafianac eſzt mondandgya, Racha, kóteles tanachra, Valaki kedig ezt mondgya, Te bolond, ez kóteles â pokolbelitũzre. Annac okaert mikor à te aiandekodat az oltarra uiſzed, es ot meg emlekezel, bogy à te attyadfianac ualami nehezſége uagyon te ellened, bad ot aiándekodat az oltar elõt, es menyel, elõſzer bekellyel meg á te attyadfiaual, es akcor tér meg, es uid fel aiandekodat. Bekellyel meg à te ellenſegeddel hamar, meglen az uton uagy ũuele, bogy ualaba ne adgyon á te ellenſeged à bironac kezebe, es à biro à poroſzlonac kezebe, adgyon tegedet, es â tõmlõczbe uettetteſsel. Bizony mondom teneked, bogy ſemmikeppen ki nem megy onnan, meglen mind az utolſo fullyeriglen megfizetz.

Az Euangeliomnac Sommaia.

MAi Euangeliom, à kereſztyeni igasságrul ſzól, mely nem kiuũl vagyon à iamborságnac kilſõ mutogatasában, hanem belõl à ſziunec, es az igyekezetnec io modon valo igazgatasában, hogy nem chac lattaſsunc, hanem valoba iamboroc legyũnc. Nem ſzereti Iſten à kép mutatokat, kic ollyanoc, mint à meg feierçttetet koporſõc, kilſõ ſzennel azt mutogatuan, hogy meg tartyac az Iſten-

Matth. 23.

tennec parancholatit, belől kedig tellyesec leuen minden alnokſaggal. Minemiec valanac à Phariſæuſoc es iras tudoc.

Leg elősző peniglen, tanet minket Chriſtus ez Euangeliomban, az igaſságnac tökelletességére.

Masodſzor, elő hozza az Istennec parancholattyat, melyben tiltya az öldöklęst, es azt meg magyarazuan, meg mutattya, hogy à parancholatoknac meg tartása, nem chac à kilső chelekedetek be fig, hanem leg inkab à gondolatoknac meg męr tekleſébe.

Harmadſzor, à meg bekellésről, es az atya fiui meg engeſzteléſről emlekezic.

Az Elsőrűl.

HA *fellyeb nem beuelkedic à ti igaſſagtoc, &c.* Igaſſagnac neuez it, minden ioſzágos chelekedetet, es iamborſagot. Es midőn fellyeb akaria beuelkedni à mi igaſsagunkat, à Phariſæuſoc, es iras tudoknac igaſsagánal, azt keuannya, hogy igasbac, es iamborbac legyűnc azoknal, Mert ha nem, tahat mennyeknec orſzagaba be nem megyűnc. A Phariſæuſoc iamborſaga imillyen vala. Kilső ęleteket igyekeznec vala az Isten törvenyehez ſzabni, es vgy viſelic vala magokat, hogy

Igaſſag, à iamborſag.

Az igaſſagnac beuelkedeſe mi legyen.

A Phariſæuſoc iamborſaga minemű.

hogé eleget tennénec az emberec ſzemőknec, es oly nyiluan valo gonoſsagokban, magokat nem fogʃ lallyac vala, kiert az emberi tőruen őket meg bűnʃ tethette volna. Ezt kedig chac azert miueltec, hogé az emberektűl dichertettenec, es magoknac bőchű letet talaltanac volna, Eleg nyiluan meg beſzelli Chriſtus ſzent Matenal minemű volt az ű chele-
Matth. 6. kedetec. Midőn alamoſnát akartanac adni, tromʃ bitaltattanac előttőc, hogé haluan az emberec, boʃ chűltéc volna űket ęrette. Midőn imadkoztanac à Sinagogakban aluan imadkoztanac, es az vʃ czaknac ſzegletin, hogé lattattanac volna az embeʃ rektűl. Midőn bőitőltenec, meg komoretottac orczaiokat, hogé teczenénec egybeknec bőitőlni. Az az, mindent chac emberi latafra, es ez vilagi dichőſegert miueltenec. Vgy hogé, ſem alamoſnal kodtanac, ſem imadkoztanac, ſem bőitőltenec vol na, ha ez vilag ſzerent nem vartanac volna tiſzteʃ letet es dicheretet belőle. Es azt aletottac hogé effele ſzem ſeń veſzto chelekedetekcel, eleget tőttenec az Iſten parancholatinac, es Iſtennec keduét talaltác.

De mint vagyunc mi benne ſ. iobbac vagún ke ezeknél ſ. fellyeb hallaggyae à mi igaſsagunc e-
Miſem nagyunc iobbac à Phariſeuſoknal. zeknec igaſságat ſ. fellyeb halladgya, de nem igaſʃ ſagunc hanem gonoſságunc. Hogé lehet az ſ. Megmondom, vard meg chac. Azoc à io chelekedetʃ

ből

bŏl kereſnec vala haſzontalan el mulando emberi dicheretet, mi kedig à gonoſsagbol. ŭc adakozuan, akarnac vala dichertetni, mi nem adakozŭc, hanem ragadozunc, es azert vgyan iamboroknac akarunc hiuattatni. ŭc imadkoznac vala, mi ſzĭdkozodunc atkozodunc, fertelmes ondoc beſzedeket ſzollunc, megis io kereſztyeneknec mondgúc magunkat. ŭc bŏitŏlésbŏl teſteknec ſzenuedteteſébŏl kereſnec vala tiſzteſséget magoknac, mi reſzegſégbŏl, es dobzodásbol kereſŭnc, ńiluan vadnac mind ezec, vgy annira hogý ſenki kŏzzŭlŭnc meg nem tagadhattya. Illyeten à mi igaſsagũknac beuelkedéſe. Szidalmazzuc à Phariſæuſoknac kép mutataſokat, es nem veſzŭc eſzŭnkbe, hogý mi ingén nẽ kép mutatoc, hanẽ tellyeſséggel Iſtenelenec vagyunc: Vgy hogý bator ne inchen immaron ſenki arra minket, hogý igaſsagunc beuelkedgyec, hanem hogý ollyanac ne legýnc, mint à lo, es az ŏſuér, mellyekben ninchen okoſsag. Mert annéra el merŭltŭnc à gonoſságba, hogý nem meſze vagýnc az oktalan allatoktul à ſoc oktalan bŭnŏknec miatta. Akar-chac az iutna immar eſzŭnkbe à mit másut monda CHRISTVS hogý ha pœnitentiat nem tartunc, egyetembe mindnyaian el veſzŭnc. Es ha à menyorſzágnac el veſztéſe nẽ féltethet, ottan chac à karhozat rettentene meg, es térnenc iſtenŭnkhoz valaha.

A mi Iſtenünc. *Pſal: 31.* *Luc. 13.*

Mit keuan Chriſtus tűlünc.

Azt akaria altalan fogua Chriſtus vrunc, hogy ha be akarunc menorſzagban menni, nagob legyen à mi igaſsagunc, nem kiſseb à Phariſæuſoc igaſságanal. Mi kedig eddiglen chac az ű igaſságokat ſem ęrtűc fel, nem hogy, meg haladtuc uolna azt akaria, hogy nem chac kilső chelekedetinket ſzabiuc az Iſtennec tőruenyehez, hanem ſziuűnket es gondolatunkatis. Azt akaria, hogy hitből Iſtenert nem emberekért miuellyűc az mit miuelűnc. Sőt à menire lehet az mi io chelekedetűnknec minden kilső mutogataſat el tauoſztaſsuc, es chac annéra láſsac emberec azt à mit miuelűnc, à menyből keuannya az Iſten neuęnec dicsirete. Erre tanet minket iduőzetőnc midőn à Phariſæuſoknac dőlfős maga haſio imadkozaſokat, alamoſnalkodaſokat, es bőjtőleſeket hatra vetuęn, à mienket oda be, à ſziube rekeſzte vgyan, de azert azt monda hogy vgy vilagoskodgyec à mi vilagoſságunc az emberec előt, hogy láſsac à mi io chekedetinket, es dichőechec à mi atyankat ki menyekbe vagyon. Eleg minekűnc az mi lelki eſmeretűnknec bizonság tetele, ha ſenki nem leſzenis egyeb à ki minket iamboretana. Azt beſzelli ſzent Pal, hogy ez à mi dichőségűnc, à mi lelki eſmeretűnknec bizonság tętele. Es azert int, hogy ne legyűnc à heu dichőségnec keuanoi, hanem kiki mind proballya meg az ű chelekederet, es vgy űmen magábã legen dichő-

Math. 6.

Math. 5.

2. Cor. 1.

Gal. 6.

dichősége nem másban. Bolondság ez idő szerent valo keués dichiretert es tiszteletert el veszteni az őrőkce valot. Vrunc kedig níluan beszélli, hog az emberi dícheretnec keresői el vőttec az ű bęreket, es semmit à más világon nem varhatnac az ű chelekedetekert. Math. 6.

Az Masodikrul.

HAllottátoc, *bogy à regieknec meg mondattatot legyen. Ne őly &c.* Hog iobban meg ertheszic, mint kellyen à mi igazságunknac nagyobnac lenni, az iras tudoknac, es Pharisæusoknac igazsagánal, à tőruent magárazza Christus, es meg mutattya, hog à tőruen nem chac à kilső io erkőlchőt es io chelekedetet keuanńa, hanem à szíunec indulatites, annac fölőtte, hog nem chac à kilső gonosz chelekedetért karhozic el az ember, hanem à gonosz gondolatértis, es à belső gonosagokert, vg mint, haragert, gyűlőlségert, iregségert, boszu allasnac keuanságaért, es egyeb sziubeli vetkekęrt. *Ne őly: Valaki kedig őlend, itiletre kőteles.* A kép mutato igasság, elegnec alęttya, embert kézzel meg nem őlni. Mint Saul kiraly, hog gűlőluen Dauidot, nẽ akarja vala eg olykor, tulaidon kezeiuel űtet meg őlni,

Mi uégre hoz za elő urunc, à parancholatot.

hanem veſzedelmekre kűldi vala monduan. Le-
1. Reg. 18. gen à Philiſtinuſoc keze raita. De Chriſtus vrunc,
Negy keppen ſzegetic meg è parancholat ki nem kezét hanem ſziuét nézi az embernec, fel-
lyeb valo igaſsagot keres ebben à parancholatban:
Négy keppen ielenti, hogy meg ſzegetteticez è pa-
rancholat.

1. Meltatlan haraggal. Előſzőr oly meltatlan haraggal mely gyűlől-
ſeget, es gonoſz akaratot foglal magában. Mert
ſzent Ianoſis azt mondgya, hogy minden à ki meg
haragſzic fele barattyara, gyilkos. Bizony nagy
1. Ioh. 3. vétec, felebaratunkra haragodni, es űtet gyűlőlni,
mert hogy ſzeréſsűc azt parancholta Iſten, nem
hogy gyűlőllyűc. Szolloc peniglen oly haragrul,
mely az embernec gonoſzt kéuan, es boſzu allá-
Gene. 4. ra igyekezic. Mint à Cayn haragia vala, ki igen
meg haraguec, es le eſéc az ű orczaia. Es alnakul
ki hitetuen Abelt à mezőre meg őle űtet. Effele
Iac. 1. harag, az Iſtennec igaſsagat nem chelekedi.

Io haragis uagyon. Vagyon más féle haragis, mely à ſziunec ſze-
retetiből, az Iſten tiſztelſegénec, es felebaratunc id
uőſsegénec buzgo kęuanſagabol ſzarmazic. Il-
lyen haraggal haraguéc meg Phines, mikor à pa-
Num. 25. razna Sidot, à fertelmes Madian nemzetſegeből
valo aſzony emberrel egyetembe meg őle. Illyen
harag vala Dauidbanis, midőn fianac Salomoñac,
3. Reg. 2. teſtamentomba meg hagya, hogy Ioabat, es Se-
meit

meit meg ôletnçie. Moyſeſis vgyan ezẽ féle haragbol vagata. Ie egy napon, harom ezert az Iſrael fiai kôzzûl. Igy mondatic az Iſtenis meg haragodni, mikoron à bûnert bûnteti az embereket. Minden è vilagi feiedelem azonképpen, midôn az oruot felakaſztattya, à toluait kerekbe tôreti, es egéb gonoſz teuôket más bûnteteſsel bûntet. A ſzûlekis, valamikor gyermekeket, es à io meſterec ha tanetuañokat meg veric. Mely harag nem chac nem tiltatic, hanem igen ſzûkſéges, es haſznoſis. Kirûl azt mondgya ſzent Agoſton, hogy fele baratodra haragonni à végre, hogy meg iobbecha magat, egy eſzes ember ſem mondgya gonoſznac. Mert effele indulatoc az iónac ſzerelméből, es à veteknec gyûlôlſegéből ſzarmaznac.

Exod. 31.

Szûkſéges az io harag.

Sôt ha az, à kinec tiſzti mutatnaia hogy meg bûnteſse, à gonoſságot, megnem bûnteti, nçha az Iſten egéſz varaſokat, es kôſségeket meg bûntet çrette. Miuel hogy à Beniamin fiai meg nem bûntétec az Leuita feleſegénec meg ſzeplôſetôiet, chac nem az egeſz nemzetſeg ki tôrletec çrette. Eli à fô pap, el halgatuan fiainac gonoſsagokat, velec egyetembe, ſzôrnyû halallal hala meg. Miert hogy è moſtani idôben ſemmi fegyelem ninchen, Bûntetes nelkûl karomlattatic Iſten, az Iſtennec igeie, se à ſzentſegec à hitetlen eretnekektûl. Bûntetes

Veſzedelmes dolog, el ſzenuedni à gonoſſágot.

Iud. 19. 1. Reg. 4.

E moſtani idôbeli ſoc gonoſſágoc.

nelkűl ſzabadon vſoralkodnac, es chalarkodnac az emberec, hamiſsat itilnec à birac, rontyac, dulyac, foztyac à ſzegeń nepet à hatalmaſoc, koborlo hadnagyoc, Iſtentelen katonac es haiduc, A fertelmes çlet, reſzegség, hasárt gilkoſság es minden gonoſság el aradot köztünc, az vr Iſten feguerrel, ehséggel, dög halallal büntet bennünket. De ezekcel meg nem elegedic, hanem ha à feiedelmec az ISTENNEC boſzuia meg allasára fel nem ſerkennec, à kőſség meg nem iobbetya magat, ez idő ſzerent valo vtan, örőc büntetéſec köuetkeznec. *Valaki azert meltatlan meg haragzic attyafiara köteles itiletre.* Az az, büntetesre mélto vetket miuelt. Oly bűnős az Iſtennec itelő ſzéki elől, mint, à gilkos, az embereknec iteletec ſzerent.

Az Iſtennec ielen ualo oſtori.

2. Haragnac ielentéſéuel.

Maſodſzór, vetkezic è parancholat ellen, *ne őly*, à ki magaual nem biruán, inteséuel, gunyolasáual auagy egyeb ielekcel, meg ielenti felebaratya ellen valo haragiat es dihőſséget. Kirűl imezt mondga vrunc. *Valaki attyafianac ezt mondandgya, Racha, köteles tanachra.* A Racha, mint ſzent Hieronimus magárázza, harag es boſzu ielentő ige, annit teſzen kedig, mintha azt mondanád: te agyas: Auagy te roſzas. Auagy te ſzegeny ember. Mely mondás, noha vg teczic hog nem igen gonoſz, mind az altal, miert hog meg haragut ſziubűl ſzarmazic,

Mílegyená Racha,

mazic, es felébaratunknac meg vtalaſat mutattya, valaki azt mondangya, tanachra kŏteles. Az az, meg erdemli hogy à biro, valami bizonyos bũntetéſt ſzabion ũ neki.

Harmadſzor, meg ſzegi vgyan azon parancholatot minden, valaki felebarattyat, ńiluan valo ſzitokcal illeti. Mintha ũtet bolondnac mondga. Mely mondasért, kŏteles à pokolbeli tũzre. Mert holot à parancholatokat à ſzeretet tŏlti be, es ezec mind ellenkednec à ſzeretettel, tudni illic, à harag, gyũlŏlség, haragnac ielentéſe, à ſzitkozodás, ki nem lattya hogy az ŏldŏkles tilto parancholat, ezekcel mind meg ſzegetic? Ha kedig à ki azt mondgya màſnac, te bolond, kŏteles à pokolbeli tũzre, kerlec gondold meg mit erdemlenec azoc, à kic beſtyenec, beſtye lęleknec, beſtye ſzũletnec ſzidgyac attyokfiait? Oh atkozotũeluũ emberec. Bizoń ezekhez illic ſzent Dauidnac àmaz mondàſa. Rakua ſzaioc atokcal es mereggel. A ńelu, azzert adatot volna embernec, hogy Iſtent dicherie velle es felebarattyàt eppèche, nem hogy eb modra vgaſson.

3. Sziwokcal ſzegetic meg é parancholat.

Pſal: 13.

Mire ualo à nyelu.

Negyedſzer, vetkezic è parancholat ellen, à 4. Kilſŏ gyki kilſŏ gyilkoſsàgot chelekédic, kezęuel embert

4. Kilſŏ gyilkoſſaggal.

Luc: 24.

ől. Kirűl imigyen ſzôl à tőrueń. Valaki meg ütene-
Lev. 14. dí, es meg ölendi az embert, hálallal hallyon meg.
Erched ha toruentelen miueli. Mert máſut
Exod. 22. az vagyon parancholua hogá gonoſz teuőket ne
A gonoſzokat tartozic meg ölni à biro engedgyec élni. Annac okaert, ha à biro à gono-
ro. ſzokat tőrueń ſzerent meg nem őli, vetkezic ben-
ne. Miképpen vetkezéc Saul, hogá Agágot, az
1. Reg. 15. Amalechitac kirallyat meg nem őle, es azert veſz-
té el orſzágat. Achabnakis az Iſrael kiralyánac i-
3. Reg. 20. mezt monda Iſten. Miuel hogá el bochátad az em-
bert, ki halalt erdeml vala, à te lelked leſzen az ű
Erdelmes á gonoſzoknac meg ölese. lelkeiert. A ki peniglen az ű hiuatallyanac tíſzti
ſzerent à gonoſzokat meg őli, nem chac bűnt nem
val benne, hanem még érdemes chelekedetetis che-
lekedic. Mint míkoron, à Leui nemzetſége, hu-
ſzon harom ezer táian leuágtanac volna à Sidok-
Exod. 32. ban, à baluany imadaſert, monda nekic Moyſes.
Meg ſzenteltétec ma à ti kezeiteket, kiki mind az
ű fiaban, es attyafiaban, hogá aldomas adaſéc tínek
tec. Oly ember őldőkles tíltatic azert az őtődic
parancholatban, mely nem tőrueńből ſzarmazic,
hanem dőllyes haragbol.

Es immar lattyatoc meniuel kellyen, ez egy
parancholatnac meg tartaſaban, à mi igaſsagunk-
Az igaſſagnac beuelkedeſc. nac fellyeb halladni à Phariſæuſoknac igaſságat.

Vgyan

Vgyan ezent erchétec à tőruénnec tőb reſzerűlis. Chriſtus vrunc az egeſz toruénnec meg tartaſat, à ſziunec indulatiba rendeli. Moyſes à fanac agaira vete à feiſzet, midőn azt monda, hogá ki ölend, kőteles leſzen iteletre, de iduőzetőnc à gyokerére. Valaki vgymond meg harakſzic attyafiára kőteles iteletre. Mert à harag, à gyilkoſságnac győkere.

De talam nem ok nelkűl miuelem, ha it aztis meg mondom, miert neuezi Chriſtus, à pokolnac kennyat, Gehennánac. Mert à hol mi magyarul pokol tűzét mondanc, ot Chriſtus Gehenna tűzét monda, Hieruſalem mellet à Moria hegy alat, egy kifolyo kutakcal, es igen ſzép ſzőld fakcal meg ekeſsetetet győnyőruſeges Gehinnom auagy Gebinnom neuű vőlgy vala, mellyet magyarul, Hinnom auagy, Hinnom fia vőlgyenec mondhatnanc. A Sidoc győnyőrkődűén à helynecſzepſegében, midőn az őrőc Iſtennec tiſzteletit hatra vetuén, baluanyoknac kezdettenec volna ſzolgalni, à Moloch baluannac ot à vőlgyben ſzoktac vala aldozni, es meg egetni az ű gérmekeket. Az aldozatnac ideién peniglen, dobokat verettenec, hogá azoknac zőrgeſetűl, ne hallatnęiec à gyermekeknec reuáſoc. Es innet neueztetęc vgyan azon hely más neuuel Tophetnec. Mert à Dobnac Sidoul Toph neue, Azt à helt, az Iſten félo Ioſias ki

A Pokolnac kennya, miert hiuattatic gehennanac.

Hinnom vőlgye.

A moloch aldozattya.

Tophet.

4. Reg: 23.

raly, hogʃenki ot tőbbe ſe fiat ſe ſeannyat ne ſzen-
Hier. 7.19. telneię, vtalatoſsa tőue, dőgőket vonatuan oda.
Mikeppen az Iſtenis feńiegeti vala à Sidokat, à Pro
pheta altal, hogʃ oly idő lenne, melyben az à balua
nyozo aldozatnac helye, nem fogna Tophetnec
auagy Gebehinnomnac, az az, à Hinnom fia völ-
gyenec hiuattatni, hanem őldőklés vőlgyenec, es
hogʃ ot halottac temettetnénec.

A gehenna ne uénec okai.

Ket oka lőn azert hogʃ à pokolnac tuze, es az
őrőc karhozat, attul à vőlgytűl venne neuet.

Első mert immar az à hely, loſiaſtul fogua,
iſzonyu vtalatos vala, à ſoc dőgtűl es egyeb on-
dogſagtul, miuel hogʃ Hieruſalemből oda hord-
gyac vala ki à dőgőket, es akar mi ondoc allatoka-
tis.

Maſodic, miert hogʃ ot ſzoktanac uala à ger-
mechkéc egettetni es aldoztatni, es à nagʃ faidalom-
nac miatta, mellyet à tűztűl ſzenuettenec, ſiraſt rę-
uáſt tenni. Akaruan azert Chriſtus à pokol kęnńá
iſzonyuſagat, es kegyetlen gőtrelmét ielenteni, an-
nac az iſzonyu ondokſagos, es kénzo helynec ne-
uét tulaidonéta neki.

Az Harmadikrul.

Mikor à te aiandekodat az oltarra ũiſzed, &c. Mi-
nec vtanna meg tanetot volna reia Chri-
ſtus,

ſtus, hogy nem chac ember ellenſtül, hanem haragtul es felebaratunknac leg kiſseb meg bantaſatulis oltalmaznunc kel magunkat, immaron aztis meg mondgya mit kellyen annac miuelni à ki vagy gyarloſagbol, vagy hertelenſegből vagy akar mintis, attyafiat auagy barattyát meg bantotta volna. Iol eſzébe vegye kedig minden kereſztyén, mely igen erőltet minket vrunc, hogy felebaratinkal meg bekellyünc, es meg egyeneſsedgünc. Azt ielenti, hogy igen ellene vagon Iſtennec az mi kőſztünc valo egyenetlenſeg, es annira meg bantatic üis velle, midőn atyankfiainac vetünc, hogy ſemminemü aldozattal meg nem engeſzteltethetic kilőmben, hanemha meg bekellünc egymáſsal. Es ha meg tekénted à mit beſzél, meg látod, hogy nem akar ſemmi hallaſztaſt tetetni, à meg bekelésben, hanem arra int, hogy minden dolgaidat hatra veſsed ęrette, es azonnal meg legyen, mihelyen eſzedbe iut, hogy valami viſza vonyas auagy harag vagyon kőzőttetec. Mert ha az aldozatotis mely kezedbe vagyon, el kel hadnod ęrette, ſockal inkab akarmit egyebet: es illic hamar el vetned lelki eſmeretedrül azt, à mi nem engedi, hogy kelemetes lehes ſem tennen magad, ſem ſzolgalatod à te Iſtened előt:

Igen erőltet Chriſtus, à meg bekelléſre.

Nem kel hallaſztani à meg bekélleſt

Nem chac añac parãchollya kedig ezt Chriſtus azt

Mind annac à ki máſt meg bantot, mind á ki meg bantatot, paran= cholatic á meg bekélleſ=

azt mondǵa arań ſzaiu ſzent Ianos, à ki máſt meg bantot, hanem annakis à ki meg bantatot, es azert nehezel arra à ki meg bantotta ũtet. Akar imiǵ, akar amugy, ualamint ſ-ualahoǵ vagyon valaki= nec maſsal egyenetlensége, meg kel bekelleni. Ha azt mondanad. Hoǵ kõueſsem en meg azt, à ki en ellenem vétet? Hiſzem ũ tartozn̄iec inkab en= gemet meg kõuetni? Igaz, enis mondom hoǵ vǵ vagyon. De azt gondold meg, hoǵ vrunc fellyeb akaria bẹuelkedni à mi igaſsagunkat, à Phariſæu= ſoc igaſsagánal. Euel bẹuelkedic peniglẽ fellyeb, ha à ki tegedet meg bantot, aztis te találod es te en=

Rom. 12. gezſteled meg. Azt parãchollya ſz: Pal, hoǵ á go= noſztul meg ne gõzetteſsũnc, hanẽ inkab gõzzũc meg ioual à gonoſzt. Minẽ artaſz hanẽ haſználſz magadnac vélle, ha még ellenségedhezis iol tartod

Ibidem. magadat. Ha ũ gonoſz te hozzad, es te io vagy ũ hozza, nem à tiedre, hanem az ũ feiére gyũiteſz tũzet. Es ha az ô tõrueńbeli aldozatoc elõt (mert

Az uy tõruen beli aldozatoc elõt, ſzũkſe= gesb, á meg be kelles. midõn ezeket ſzolla vrunc akcor még azoc valá= nac) illyen igen ſzũkséges volt à meg bekelles, mineuel inkab mikor az vy tõrueńbeli aldozatok hoz akarunc iarulni? Aldozunc mind anniſzer, meniſzer à mi vrunknãc ſzent teſtet ſzent véret hozzanc veſzũc: Aldozunc midõn imadkozunc, alamoſnálkodunc, es egéb iot chelekedũnc. De e= zec nem kilõmben eſnec Iſtennec kedue ſzerent, hanem

hanemha bekeségbe es ſzeretetbe leſzűnc feleba-
ratinkal. Ennec okaert im hallyad mit mond mę-
gis iduőzetőnc. *Bekellyel meg à te ellenſegeddel ha-
már, meglen az uton uagy ű uelle.* Pelda beſzéd ſze-
rent valo ſzollás ez: Melyben meg ielenti vrunc, *Pelda beſzéd.*
mely igen nagý ſzorgalmatoſsággal kellyen azon
igékezniűnc, hogý bekeſegeſsec legyűnc min kőſz-
tűnc, es ha egýbe veſztűnc, meg bekellyűnc. E vila-
gon igý ſzokot à dolog lenni, hogý ha adoſoc va-
gyunc valakinec, ha minket à biro eleibe idéz, es
bizonyoſoc leſzűnc benne, hogý ha tőrueńre bo-
chattyuc igűnket, el fogiuc veſzteni, iobbat nem
tehetűnc magunkal, mintha mikor à birohoz mē-
tűnkbe vton vagyunc, meg ſzerződűnc pőrőſun-
kel. Mert ha azt nem miuellyűc, es tőruenńel me-
gyen veghez à dolog, tiſzti ſzerent tartozic à biro
igazat tenni mifelőlűnc, es azert à tőmlőchbe vét,
ſ-ki ſem bochat onnét meglen fillelrűl fillérig meg
nem fizettyűc, az adoſsagot. Es ekèppen két kart
fogunc vallani. Egýgyet hogý à tőmlőcznec bűzit
es à fogságnac kuſsebséget el kel türnűnc, máſt,
hogý à mit az adoſsagba el engedet volnais à pő-
rős, ha ideien ſzerzőttűnc volna vélle azt ſem en-
gedi immar hanem éppen mind meg veſzi azt, à
miuel neki tartozunc.

Ezenképpen ha valakit meg bantottunc va- *A pelda be-*
lami modon, azon legyűnc, hogý még az vton va- *ſzednec értely*
me.

gyunc

gyunc é földön, es à mi biranknac az Istennec itélö
széki eleibe nem iutottunc, addig bekellyünc meg
vélle, es vgy meg engeszteltetic az Istenis, s-meg
bochat mi nekünc. De ha azt nem mitellyüc mi-
dön az itiletnec ideie el jü, akcor osztan nem le-
szenhelye az irgalmasságnac, hanem igazat itél, es
azokat à kic felebarattyokcal gyülölködöttenec, à
szolgaknac, az ördögöknec kezekbẽ adgya à po-
kolnac tömlöczebe vetteti. Honnet addig ki nem
mennec, még mind az vtolso fillerigien meg fi-
zetnec az az, örök kazhozattal veghetetlen kén-
nal fizetic meg, az ü szivöknec kemenséget. An-
nac okaert, forogion elöttünc mindenkoron, à mi
vrunknac tanetása, igyekezzünc tökelletesbec len-
ni az iras tudoknal es Phariszæusoknal, felebara-
tinkat se gyülöllyüc, se szidalmazzuc se meg ne
vtallyuc, legyünc készec azoknac à kic ellenünc
vétettenec meg bochátni, à kiknec kedig mi
vetettünc azokat engeszteliyüc meg. Vg
tauosztathattyuc el az Istenec kemen
es engeszthetetlen haragiat, vgy
menekedhettünc meg, az ö-
rök karhozatnac
tüzetülis,

Szent

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HETEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, ſzent Marc Euangeliſtanal vagyon meg irua VIII réſzeben.

AZ időben, mikoron nagy ſoc nep eggyűt uolna, es nem uolna mit enniec, Ieſus hozzaiá hiuan az ű tanetuanyit, monda nekic: kőnyőrùlőc è nepē: Mert immar harmad napig maradnac en nalam, es nincben mit enniec: Es ha eben bochatō bazá ůket, el ſzakaſzkodnac az uton. Mert nemellyec ù kőzzůlőc táuol iőttenec. Es felelenec ù nekvi z ů tanetuanyi: Honnet elegetheti meg ůket ualakiit è puſztában kenyerrel? Es meg kerde ůket: Hany kenyeretec uagyon? ùc kedig mondanac. Het. Es parancholá â nepnec, hogy á főldre le telepednenec. Es uőuen á het kenyeret, minec utánna hálat adot uolna meg ſzege, es ada az ů tanetuanyinac, hogy eleikben tennec. Es eleikben tőuec á nepnec. Vala egy keues halachkaiokis, es minec utánna halat adot ůolna, parancholá, hogy ezeketis eleikben tennec. őnec kedig

dig, es meg elégèdenec. Es az el maradot morſalekokat bet koſárral ſzedec fel. Azoc kedig, à kic ötec uala, ugy mint negy ezeren ualánac. Es el bochatta ùket.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

ENnec ez Euangeliomnac ſommaia imez, hogy à kic Chriſtuſtti ſzta ſziből kereſic, es az ũ hiuatallyokban ſzorgalmatoſsággal el iarnac, azoc ſoha meg nem fogatkoznac

Miert oluaſſuc ma ez Euangeliomot.

é vilagi eletekre valo ſzũkſegékben. Mellyet azert oluaſunc è korban, midõn az aratáſnac ideie vagyon, hogy ne nézzũnc à gabnanac ſe beuſegére, ſe keues voltara, hanem az Iſtenre, ki az ũ benne bizokat, chac keuęs eledellelis el tudgya tartani es taplalni. Mert ha ęnni ſoc embereknec, keréſeknelkũl, ſõt még az apoſtoloknac remenségec kiuũlis à puſztaban eledelt ada, miuel hogy az ũ ſzent igeięt halgattya vala, ketſęgnelkũl moſtanis, minden hiueket, kic ũ benne vetic remenſęgeket, el tart es el taplal. Meg bizonettya it vrunc, hogy igaz ſzent Dauidnac imillyen mondáſa. A kic Iſtent kereſic, ſemminemũ ioban meg nem fogyatkoznac, Iſiu voltam, im meg aggottam, de ſoha nem láttam hogy az igaz el hagyatot volna, ſem hogy az ũ maguánac koldulásra iutot volna igé. Rõuideden, chelekedetiuel meg mutatá vrunc, hogy à mint maſut mondá, à kic Iſtennec orſzágat mindenek-

Pſal: 33.

Pſal: 36.

deneknec elõtte kereſic, azoknac meg adattatnac mindenec valami nelkül ſzükölködnec az ũ teſti ęleteknec taplalasára.

Mi ebben é prædicatioban, leg elõſzõr azon tudakozzunc, minemũ ſzükſęg keſzęrete vrunkat, erre è choda tętelre.

Maſodſzor, ſzollyunc à choda tętelrũl.

Harmadſzor, lelki ęrtelmet mondgyuc meg, vgyan azon choda tętelnec.

Az Elsõrũl.

Miert kõuette Chriſtuſt à nép. Matth. 15.

Mikoron nagy ſoc nep eggyũt uolna, es nem uolna mit enniec. Abban ſemmiketség ninchen, hogé vilagi io tetemeẽrtis kõuettec Chriſtuſt à ſeregec. Mellyet ſzent Mate ńíluan ielent monduán, hogé ſoc betegeket hoztanac vęllec, es Chriſtuſnac labaihoz vetettec, kiket Chriſtus mind meg gógyetot. Mind az altal hogé fõképpen az ũ igeięnec halgatasáert gyũltenec legyen ũ hozza, meg techic abbol, hogé el feletkezuen à teſti eledelrũl, harmad napig maradtanac vala vrunkal, az ũ beſzędénec edeſségetũl meg fogattatuán, es tartoſztatuã. Holot akarnám hogé mindẽ ember eſzébe veñęie az Iſten igęienec erõs es hatalmas voltát. Mellyet valakic buzgo ſziuel halgatnac, oly igẽ nagé gõnõrũſéget veſznec belõle, hogé maid vgán el feletkez-

Az Iſten igęienec erõs, es hatalmas uoltá.

Pſal. 118. nec ẽ vilagi dolgokrul, es ſzũkſegekrũl. Azert ſzôl vala imigyen felôle ſzent Dauid. Mely ędeſsec Iſtenem, az en ęnemnec à te beſzedid, à męznelis edesbec az én ſzamnac. A kic peniglen még ſem ſietnec halgatni az Iſtennec igęiet, hanem azt hatra vetuen, az ũ teſteknec ſzolgálnac è vilagi gondba, es ſzorgalmatoſságba foglallyac magokat, azoc nem ertic, es nem veſzic eſzekbe, ſem ereiẹt ſem gyõnyörũſęges voltat. Mert ha ertenęiec, midõn az õrdõg imillyen gondolatot tamaſztana ſziuõkben, hogy nem mehetnęnec à prædicatiora, miuel hogy ſzamot kellene vetniec, hazoknal ſoc dolgoc, maiorſagokra kereskedeſekre ſoc gondgoc volna, azonnal azt vennęiec elõ, es ellene vetneiec

Deut: 8. à keſertetnec, à mit Moyſes az Iſrael fiainac, es Chriſtus monda à Satannac. Hogy nem chac kenyerrel

Math. 4. él az ember, hanem minden igęuel, mely Iſtennec ſzaiabol ſzarmazic. Es ezt meg gondoluán, inkab varnáiac az Iſten igęiebol, hogy ſem mint az ũ ſzorgalmatoſsagokbol mindẽ ſzũkſęgeket. Mert noha az Iſten igęie kiualtkeppen à lęleknec eleſęge, mind az altal à teſtnec taplalasárais ſzolgal, vgy mint melyben, mind teſti ſ-mind lelki iócigertetnec Iſten tũl minekũnc. Es à hol az emberi okoſság modot nem talal benne, honnét leheſsen meg, à mi teſtünk nęc eleſege, es ruhazattya, ottis biztat minket az ige, hogy mindenec beuſęggel meg adatnac Iſtentũl,

chac

chac iariunc el hiuen az mi hiuatalunkban. Mikep pen elégge meg bizoñettatic az è mai Euangeliom ban. Mert latuan vrunc azt à ſokaſágot, mely im maron harmad napig maradot vala ũ velle à puſztában, eledel nelkũl ſzũkolkõdni, meg eſec ſziue, es kõnyörũle raitoc. *Hozzaia hiuán azert tanetuanyit monda nekic. Kõnyörũlõc è nepen, mert immar harmad napig maradnac en nallam, es ninchen mit enniec. Es ha ehen bochatom haza ũket, el ſzakaſzkodnac az ũton, mert nemellyec kõzzũlõc tauul iõttenec.*

Az Apoſtolokcal valo beſzelgetes, nem egyebre valo, hanem hogy az ũ beſzedekbõl megteſsec, hogy az emberi okoſság ſzerent, nem vala mondgya honnet lehetne anni ſoc nepnec eleſege à puſztaban, es annéual tekentetesb, es bõchũletesb lenne à Chriſtuſnac ſegétõ choda tetele, meniuel nagyob vala à ſzũkſeg. Mert azt mondgya egy bõlch, hogy oly ekes az Iſtennec irgalmaſsága az haboruſagnac ideien, mint à ſzép eſõ az aſzaly idõben. A ſeregeknec eledelre valo ſzũkſegec, es à Chriſtuſnac azokon valo kõnyörũléſe keſzerete azert ũtet erre à choda tetelre. Mellyet mi eretũnc irt meg az Euangeliſta, hogy imez két dolgot tanullyuc meg belõle. Elſõ, minemũ legyen è vilagon, az Iſten igeienec buzgo halgatoinac allapatyoc. Máſt, hogy minden ſzũkſeginkben, batorſagos bizodalmunkat veſsũc à mi vrunknac io voltában,

Az Apoſtolokcal ualo beſzelgetes mire ualo.

Eccl. 39.

Mi keſzerete Chriſtuſt à choda tetelre

Mit kel tanulnunc it.

Az Iſten igeie halgatoinac allapattyoc.

Ez à ſokaſág, melyrűl é mai Euangeliom emlekezetet teſzen, à puſztába mene Chriſtus vtan, holot nem keńer, hanem ehség vagyon, es ſoc veſzedelem ſzokot tőrtenni. Vgyan azon ſzerencheț kel meg keſerteni mindeneknec, à kic vrunkat kőuetuęn, az ű igęiet halgattyac. Azert paranchollya, hogá à ki ű tanetuaná akar lenni, es ű vtanna menni, meg tagadgya magát es fel vegye kéreſztit. Azert mondgya ſzent Pális, hogá mindenec à kic Chriſtusban iol akarnac ęlni, haboruſagot ſzenuednec. De mind az által, hala legén Iſtennec, iob à mi allapatunc azoknac allapattyoknal, kic è vilagon bodogoknac lattatnac lenni, miuel hogá az Iſtennec gondgya vagyon mi reiánc. Annac okaert, ſoha ſe ehség, ſe ſzegeńség ſe egyebnemű ſzűkség oly ne lehelſen, ki minket ketelkedesben eithetne, hanem à mi ſzemeinc mindenkoron arra legénec figęlmeteſec ki minden allatoknac eleséget ád. Ki az apro hollo fiakatis el tartya. Kirűl nagá biſzuaſt vallya ſzent Dauid, hogá ſzorgalmatos gondot viſel ű reia. Es à mint ſzent Peter int, minden gondainkat Iſtenre veſsűc, mert ű neki gondgá vagon mi rullunc. Tudgá à mi menńei ſzent atyanc mi nelkűl ſzűkőlkődűnc, tuduán megis adgya azt minekűnc.

Matth: 16. Luc. 9.

Pſalm. 135. 100. 39.

2. Tim. 3.

Pſa'm: 144.

1. Pet: 5.

Matth. 6.

A ketelkedés ſoc gonoſságnac oka.

Nem oc nelkűl akaria peniglen, à ketelkedéſt ki rekeſzteni à mi ſziuűnkből az Iſtennec igęie, hanem

hanem azért, hogy ſoc gonoſság ſzokot belőle tamadni à houa be ferkezhetic. Tudni illic, fertelmes ęlet, orzás, toluailás, mindenfele chalardság. Mert vallyon mi viſzi à fertelmes ſzemelyeket, teſtekcel valo kereskedéſre, hanem à ketelkedés, hogy nem remellic az Iſtennec ſegetséget, es azon felnec hogy kilőmben el nem elhetnec? Michoda kiſzteti orzáſra, toluailáſra, alnac chalardkodásra az embereket? à ketségben esés. Azt alęttyac, hogy ha nem orzanánac, toluailanánac, es chalardkodnánac, ſemmi elő menetec nem lehetne, es nem volna modgyoc benne, mint taplalnáiac magokat. hogy azert à ſoc gonoſsagoknac oka, à ketelkedés tauul legyen mi tűllűnc, tanullyuc meg ebből ez Euangeliombol, hogy ſegéthetis, akaris minket ſegeteni à mi vrunc, chac kűueſsűc űtet, halgaſsuc az űſzent igęiet, legyűnc ſzorgalmatoſoc az mi hiuatalunknac tiſztinec viſelesében.

Az Maſodikrul.

ES *meg kerde űket. Hany kenyeretec uągyon.* Ved eſzedbe, hogy it Chriſtus nem akara vy keńeret teremteni, hanem à keueſet à ki vala, azt ſokaséta meg. Szokot modga vgyan à mi taplalaſunknac ez, hogy munkalkodgyunc, es ki ki az ű hiuatallya hoz illendő múnkaual kereſse keńeret. Mely mo-

Szokot modgyá az mi taplalaſunknac.

Gene. 2. dot akcoron ſzerze es rendele Iſten, midõn imigẽ ſzolla Adamnac, munkaual eſzed à fõldnec gyũmõlchet. A te orczadnac veretekeuel eſzed à te kenéredet. De mind az altal ha valamikor à mi munkanc nem foganatoſis, vadnac ũ ſzent felſegénecegéb modgyai az mi el tartaſunkba. Mert ottis à hol az elõt nẽ volt, vy eleséget teremthet es adhat az õueinec. Mint hogy à puſztában, az Iſrael fiainac menébõl ada mannát, es à kõziklabol vizet, Samſomnakis kedig à ſzamar alla kapczajabol. Touabba à keuefet ſokca teheti. Mint az 3. Reg. 17. Sareptabeli õzuegnec keues liſztét, mellyet annéra meg ſzaporeta, hogy mind az ũ chelédet, ſ-mind Illyes Prophetat ki tarthata vçlle à dragaságbol: 4. Reg. 4. Megint eg más õzuegnec keuçs olaiát, oly igen meg ſokaséta, hogy el aduán, à ſoc adoſságot mind meg fizeté az arrabol, es maradekiáual germekestül èl éle. Eliſæus propheta altalis chac keues kenérrel, ſzaz embert elegéte meg. Annac fõlõtte, aztis meg miuelheti, hogy valamely allat à kiember nec eletére io nem volna, ioua legen, es elheſsenec velle az emberec. Miképpen oluaſsuc, hogy à Marathnac keſeru vizet, mellyet à nagy keſerüſégtül ſenki meg nẽ ihatic vala, oly çdeſsé tõue, hogy meg ihatac az Iſrael fiai. Es az ſemmire kellõ vad pareit, kit midõn à Prophetac fiai meg koſtoltac volna, 4. Reg: 4. kialtani kezdenec Eliſeus prophetara monduán.

Sóképpen el tarthat Iſten minket.

Exod. 16. Exo: 17. Iud: 15.

Exo: 15.

Halal

Halal vagyon atyanc è fazekba, eǵ kis liſztet vǵán azon propheta bele bochatuan, oly io izũe tõ ué, hoǵ io keduel meg ehetéc, maga az elõt ſzaiok ba ſem vehetic vala. Eledel nelkũlis el tarthat penigle, à kit el akar tartani, mint Moyſeſt tarta neǵ uen napig, es Illyeſt. Eñec okaçrt, bizoń mélto hoǵ mindenkoron es mindenũt bizzunc à mi Iſtenũnk ben, dichiriũc ũtet, ki nẽ chac lelkũnkre viſel gondot, hanem teſtũnketis enni ſoc képpen taplallya. Mélto hoǵ halat aduã neki, az ũ meg mondhatatlan nagi o voltárul, imigyen ſzollyunc Dauiddal. Halat adunc teneked Iſten halat adunc, es ſegetſégũl hijuc az te neuedet, hirdettyũc mindẽ choda tetelidet. Mert à mi vrũkisarra tanéta minket, midõn *uõuen à het kenyeret halát ada.* Peldat aduán nekũnc hoǵ ſoha az Iſteñec aiandekihoz halá adás nelkũl ne ńullyunc, hanẽ minden idõben aldǵuc az Iſtẽr, es az ũ dichirete koronkent ſzankban forogion.

Exod. 34. 3. Reg. 19.

Psalm. 74.

O*euenec kedig*, à hét keńerbe, es à keuęs halachkakbã, *es meg elegedenec. Es az maradot morſalekokat, het kosárral ſzedec fel. Azoc kedig à kic õttenec negy ezeren ualanac.* Ezec à Chriſtuſnac Iſteni hatalmát bizonettyac, es à choda tetelnec nagy voltát. Es eǵetembe aianlyac nekũnc, az mi Iſtenũnknec beuſéges io tetemeńit. Vǵ mint ki ſokcal tõbbet ád annál à meni eleg volna. Nem azert hoǵ el veſztegeſsũc, ſem hogy el reichũc, hanem hogy à mi

A Chriſtus Iſteni hatalma

Miert ád ſokat nekunc az Iſten.

Luc. 11, fölötte vagyon à mi ſzükſegünknec, au altaplal-
lyuc à ſzükölködöket. Chriſtuſnac imillyen in-
teſe ſzerent. A mi meg marad, adgyatoc alamoſ-
nába. Eskouetuén az apoſtoloknac peldaiat, kic
à keueſet ſem tartac meg, hanem örömeſt à ſere-
gekcel közléc. Meg halloc à chodát, hallyuc im-
mar annac iegzeſet es lelki ertelmet.

Az Harmadikrul.

KEtſzer oluaſsuc hog Chriſtus meg elegetette
à ſokaſagot. Egyſzer öt arpa kenérrel, Maſ-
ſzor héttel, mely hét kenérrül nem mondgya az
Euangeliſta hogy arpa kenér lót volna, es azert
velem hog buza kenyer volt. Az öt arpa kené-
ren, à Moyſes öt konüeit ertem, mellyekben az ö
törüen irattatot meg, es az Iſteni tudomany à ſoc
példac es haſonlatoſságoc alat, nem kilömben, el
reitettetet es be fedeztetet volt, mint az arpa mag
hog kemen polyuaba vagyon be rekeſztetuén. A
hét buza kenyer peniglen fö kèppen azokat, az
Euangeliomban, niluan, es homaly nelkül ki præ-
dicaltatot dolgokat iegzi mellyekcel à tekozlo fi-
at, az az, à tellyes emberi nemzetet, meg ſzabadé-
ta Chriſtus à teſti ehség böl, es minden naualyak-
bol, mellyekbe eſet vala gonoſzul, el tekozoluán
az ü atryanac ioſzágat. Mert az irasban kenérnec
neueztetnec az Iſtennec aiandeki es mi hozzanc
valo

Az öt arpa kenyer, mit iegyzet.

A hét kenyer mit iegyez.

Az Iſten aiandéki kenyernec mondatnac.

valo oly ío tetemẽíi, mellyec altal à mi meg rom=lot termeſzetũnket Iſten fel eppéti helyere allattya es taplallya. Miuel hogý vagy teſtũnknec, vagý lelkũnknec, vagy mind à kettõnec eltetesére es taplalasára adatnac minekũnc.

Hét kiualtképpen valo nyaualyaba eſet vala kedig az emberi nemzet, à mi elſõ ſzũleinknec vetkec miat. Mellyekbõl hét kenernec etele altal ſzabadet meg Iſten minket. *Az emberi nemzetnec hét nyaualyai*

Elſõ nyaualya ez lõn, hogý el veſztettũc volt, à paradichomnac gõnyörũſéges gũmõlchit, mellyeket Iſten az mi teſti eletũnknec meg tartasára teremtet vala, ki rekeſztetęnc paradichombol, nẽ engedtetec hogý tõbe az ot valo draga ſzép gyũmõlchõkcel elhetnęnc. Meg kel vala azert ehel halnunc, ha az mi kegyelmes vrunc, más modot nem mutat vala eletũnkben, de kõnörũluen raitunc, modgát mutata mint kellyen eletũnkre gondot viſelnũnc. A te orczadnac veretekeuel egyed, vgy mond, à te kenyeredet. Azt paranchola, hogý munkalodgyunc, ſanchunc, kapallyunc, es vgý kereſsũc kenerũnket. Kit ſzent Dauidis bizoñet, imigyen ſzoluán. A te kezeidnec munkaiat egéd. Es ez az egíc à hét kenernec tudni illic à ſzokot teſti kenér, mellyet Iſten à végre ada minekũnc, hogý à paradichombeli eleségnec el veſztéſe vtan euel ellyũnc. *1. A paradichombeli gyũmõlchnec el ueſztéſe.* *Gen. 2. Mint kellyen kenyerünket kereſnünc.* *Pſal: 127. Az elsõ kenyer é teſti kenyer.*

2. Nyaua'ya nem tudni az Iſten akaratt-yat. Amos: 8.

Masodic ńaualyaia az emberi nemzetnec i-mez volt, hoǵ az Iſtennec akarattyat nem tuǵuc vala. Naǵ ehsêg tamada azert è fôldỗn azt mond ǵa à propheta, nem kenyernec, hanem az Iſten igeiç-nec ehsége. Mely ehségbôl hoǵ minket meg men-tene, az ũ ſzent igeiet lelki kenyerũl adá minekunc,

2. Kenyer, az Iſten igeie.

hoǵ abbol ertenõiõc az ũ akarattyat, ertuçn meg chelekednõiõc, es à paradichomnac el veſztet bo-dogſagára iutnãc. Ez à masodic kenyer mellyet hoǵ

Math. 6.

ſzũntelen kernenc, hagya vrunc ſzent Maténal. Es Melynec meg utaláſat feddi vala á Sidokbã mond

Eſa. 55.

uán. Miert kôltitec à ti penzeteket heiaba, es nem kenyerre? Bizońara aldot kenyer, vǵmint kiuel eltet-tetic taplaltatic es hizlaltatic az embernec lelke, es

Ioan. 6.

azert neuez tetic az irásban eletnec igeiçnec.

Harmadic foǵatkozáſoc az emberek nec eb-ben volt, hoǵ annéra meg foſztattattunc vala min-den ertelemtũl es bôlcheségtũl, hoǵ nem erthetnõ-iõc az Iſtennec es iduôſségnec dolgait, es à teſti em-ber, à ſzent Lçleknec chelekedetit meg nem foghat

3. Nyaualya, ertelemtũl, es bôlcheſegtũl ualo meg foz-tatás.

náia, ſôt az Iſten igçie balgatagságnac lattatnçiec-ũ elôtte. Ezis keſerũ naǵ ehség vala, melynec el ta-uoztatasára harmad kenyeret ada Iſten minekũnc,

3. Kenyer, az ertelemnec es bôlcheſegnec kenyere. Prouer: 9.

az ertelemnec es bôlcheségnec kenyeret. Azert ſzól vala imigén Salomonnal az Iſtennec bôlchesége. Iertec egyetec az en kenyeremet, es igyatoc à bort, mellyet ôlgyetettem tinektec, Es az igaz emberrũl

azt

azt beſzelli eǵ bőch, hogǵelteti Iſten, az çletnec es ertelẽnec kenereuel,es az iduőſseges bőlcheségnec vizeuel itattya űtet. Eccle: 15.

Negédſzer igen el tauozot vala az emberi nẽ= zet,az igaſságtul. Vǵ hogǵ nem chac nem keuanna= ia,hanem vtalnais azt. Innet uagón,hogǵ ſz: Dauid vtan, ſzent Paliſpanaſzolkoduán, azt mondgya, hogǵ eǵ ertelmes es eǵ igazis ninchen, ſem ki Iſtent kereſnçie. Tellyeſec valanc mindńaian alnakſággal bűnnel es főrtelmeſséggel, űreſsec mindennemű iotul. Azt latuán,aianla nekűnc à mi vrunc, negé= dıket à pœnitenciánac es kőń hullatáſnac kenéret, mely altal tiſztulnanc à bűntűl,alkolmatoſsá len= nçnc az igaſságnac keuanasára es kereſesére. Er= rűl è kenérrűl ſoc helyen emlekezic ſzent Dauid: Mint mikoron imigén ſzolla Iſtennel. Elteczenge met vram Iſten kőń hullataſoknac kenéreuel. Eiel nappal kenéreim voltanac nekem az en kőń hulla= taſim. Vaiha gákorta çlnenc euel è kenérrel, bizo= ńara è moſtani eletnec keſerűſegénec vtaña,veghe= tetlen őrőm kőuetkezmçiec mi reianc, miuel hogǵ bodogoc à kic ſirnac, mert űc meg vigaſztaltatnac. Matth. 5.

4. Nyaualya, azigaſsagtul ualo el tauo zás. Pſal: 13. 52. Rom. 13.

4. A kőny hul latáſnac ke= nyere. Pſal: 79. Pſal: 47.

Otődic nyaualyaba, ebbe eſtűnc vala, mid= őn à mielső ſzűleinc az ISTENNEC parancho= lattyat meg ſzegçc, hogǵ eſz veſzes es egyenet= lenseg tamada kőſztűnc, vgy annéra, hogǵ nem chac eǵgikűnc az maſikunkal meg nem alkha= tic vala, de eggénkçntis mindenikűnc űnnen

5. Nyaualya, az egyenet= lenség.

maga

magaba viſzauonáſt erez vala à teſt es à lęlec kö-
zöt. Vgymint à köſztünc valo ellenkedéſt akarki
és meg ertheti, chac azt gondollya meg, mely tauul
Epheſ. 2. voltanac egymaſtul, à Sidoc es à poganoc, mely
Ioan: 4. nag gülölſég volt vgan azon Sidoc es à Sammari-
Ioſeph: ant: tanuſoc közöt. Söt chac az eg Sido nemzetſégis,
lib. 13. ca. 8. meni fele ſzakadozot volt, holot nemellyec Phari
ſeusoc, nemellyec Eſſeuſoc, nemellyec Saduceusoc
voltanac. Az bennünc valo viſza vonyaſrul pe-
Róm 7. niglen eleg bizonſonſagot teſzen ſzent Pal, midön
azt mondgya maga felöl: Hog à belsö ember ſze-
rent gyönörködic az Iſtennec toruenyebe, de ma-
ga más töruent lát az ü tagiaiba, ollyat à ki ellen-
kedig elmeięnec töruéneuel, es à ü tagiaiba lakozo
Gal. 5. bünec töruénébe foglyá teſzi ütet. Megint maſut azt
iria, hog à teſt à lelec ellen kęuán, es viſzontag à lę-
lec à teſt ellen. Ebböl à gonoſz eſz veſzésböl, es e-
gyenetlenſégböl hog minket meg ſzabadetana az
mi Iſtenünc, meg halgatuan az ü ſzent fianac eret-
tünc, valo könyöréſet, az Euangeliomnac alta-
5. Kenyer à la, à hitnec ęgygéſsegére hoza minket, es à két nem
hitnec egy- zetſégböl egy añaſzentegyhazat ſzerze. Mely e-
gyeſsege. 2. Cor: 10. gygyeſséget ſzent Pal kęnyernec neuez monduan.
Egy kenyęr es egy teſt ſokan vagyunc. Az ü ſzent
lelkętis adá minekünc, hog à teſtnec gonoſz keuan
ſagit annac ſegetſegéuel meg győzhesſüc, es à lelek-
nec birtoka ala vethesſüc ütet. Es ez az ötödic ke-
nyęr,

nyer, à kőſztűnc es bennűnc valo egygyeſeg. Melyből minemű nagy gyönyörűſeget vegénec à keresztyenec, meg ielenti ſzent Dauid, mikoron imigyen ſzôl. Imẽ mely io es mely gyonyorűſéges egégyűt lakni az atyafiaknac. Pſal: 132.

Hatodic féle ehſeg, az Iſtentelenſeg vala. Mert à bűn miat el veſztette vala ember az Iſtent, ki nelkűl valahol valami vagyon, ſemmi nem egyeb, hanem męreg es keſerűſég. Hieremias Prophetánac imillyen mondáſa kęnt. Tud meg es láſſad, mely gonoſz es keſerű, hogy el hattad à te Veradat Iſtenedet, es hogy az ű fęlelme ninchen te nálad. Erti vala ezt ſzent Dauidis, ki Iſtennec az ű bűnei ellen valo haragia miat meg keſereduén imigẽ panaſzolkodęc. Ninchẽ egeſseg teſtemben à te haragod előt, ninchen bekęſégec az én tetemimnec az én buneimnec előtte. Ez illyen nyaualyas ehſeg nec el tauoſztataſara, az Iſten fia, hatodic kenyeret ada minekűnc. Tudni illic űnnen magát, hogy ennőiőc űtet à hitnec altala, lęlec ſzerent, (azert neuezi egynehanſzer magát menyből ala ſzallot kenér nec) ennőiőc az oltari ſzentſęgbenis az ű ſzent teſtet, es innőiőc ſzent véret, à kenyernec es bornac ſzéne alat, es à keppen eggye lennenc mindnyaian à kic az egy kenyerrel elűnc. Hier. 2. 6. Nyaualya. Iſtenteleuſeg. 6. Kenyer, à Chriſtus. Iohan. 6.

Hetedſzer, el veſztettűc vala az Iſten ſzenęnec latafatis, es az őrőc eletnec dichőſegénec megele- 7. Nyaualya az Iſten ſzene latafánac el ueſztéſe.

Pſal: 16. elegetŏ kenyeret. Kiről ſzent Dauid egy olykor így mígyen ſzolla. Meg elegedem, midŏn meg ielenic, Iſten, à te dichŏſeged. Es mely nelkűl, ſoha az Iſtennec abrazattyara teremtetet okos lelec ſem meg nem elegedhetic, ſem nyugodalmat nem talal magánac. Bizony ezis nagy ehſeg vala es nagy nyomoruſag, ki rekeſztetni abbol az ŏrŏc dichŏſegből, melyre leg elŏſzŏris teremtetet volt az emberi nemzet. De ebben ſem hagya el veſznűnc az mi vrunc Iſtennűnc, è vilagra kűlde az ű ſzent fiat çrettűnc, hogý ű altala è vilagbol, az ű ſzent országnac bodogſagaba minket be vinne. Ennec okaert mondgya vala ímezeket Chriſtus. En keſzçtec nektec, mikeppen az én atyam keſzétet én nekem orſzagot, hogý egyetec, es igyatoc az én aſztalomon, az en orſzagomban. Ha el menendec es helyt keſzetendec tinektec, iſmet el iŏuŏc, es hozzam veſzlec titeket, hogý à hol én vagyoc ties ot legyetec. Ne fellyetec kisded nyaiachka, mert kellemetes volt à ti atyatoc elŏt hogý orſzagot ſzerezzen nektec. Ezis az ŏrŏc bodogſag kenyernec neueztetic à ſzent irasban, es meltan çrtettetic az hetedic kenyçrén. Egy valakinec imillyen mondaſa kent. Bodog à ki kenyeret çſzic Iſtennec orſzagaban.

7. Kenyer, az mennyei bodogſag. Luc. 22.

Ioan: 14.

Luc. 12.

Luc. 14.

Ezeket ez hét kenĕreket ſzegdeli Chriſtus, es az Apoſtolocaltal à népnec oſztogattya, midŏn

Mikor oſztogattatnac è kenyerec.

Præ-

Prædicaltattya az Euangeliomot è ſzéles vilagon, es az ũ ſzent igeiȩben igéri, megis adgya az ũ bene ne hiuõknec minden iauait, mellyec nelkũl ſzũkõlkõdnec mind teſteknec, ſmind lelkeknec ȩlteteſére es taplalasára.

De à nép à fõldõn ũl mert az emberi nemzet nec nagób réſze inkab ſzereti é foldieket hogy nem mint az mennyeieket. Nem emelic fel lelkeket Iſtenhez, nem kȩuannyac tellyes elmȩiekcel Iſtent es az ũ iauait. Sõt vannac ſokan ollyac, kic az Iſtennec aiandekit, chac annibol ahȩttyac, menibõl az ũ kẽuanſagokra vonhattyac. Azokrul mondgá ſzent Pal, hogy az vr Chriſtuſnac nem ſzolgálnac, hanem az ũ haſoknac. Hogy haſoc Iſtenec. Hogy az ũ bolcheſégec teſti. Chriſtuſis, Hogy nem az Iſten igaſſagat ſzomnyuhozzac, hanem az õuéket mutogattyac. Hogy az Iſten igeiȩnec maguat, nem io fõldbe, ſõt inkab, az vt félen, à tũis kõzze, es à kũ ſziklára hadgac eſni. Ezec à fõldõn eſzic à kenéret, mert vagy chac è fõldi haſzonért kõuetic Iſtẽt, es az Euangeliomot, vagy teſti keuanſagoktul meg fõrtõſztetuen iarulnac az vr vachoraiahoz, es nẽ iduõſsegekre, hanẽ karhozatokra vȩſzic Chiſtusnac ſz: teſtet es ſz: véret. Hogy ingen ſe ſzollyac azokrul, kic vgy ragaſzkottanac è vilaghoz, es è világnac ſzorgalmatoſsagitul annera el foglaltattanac, hogy ingyen chac eſzekbe ſem iut az Iſten, es az iduõſség. Kikrul vagyon Dauidnac amaz panaſzolkodáſa. Emberek:

A fõldõn ũlni mi legyen.

Rom. 16. Phil. 3. 1. Cor. 2. Math. 2. 25. Iohan. 6. 1. Cor. 11. Pſal. 5.

bereknec fiai, még leſztec illyen nehez ſziuűec? Miert ſzeretitec à heuſagot es kereſitec à hazukſagot?

A keués halachkákon, erthettyuc az Iſtennec igeretit es fenyegetęſit, mellyekcel ŏlgyeti az ű igęiet. Mert mikeppen è teſti kenyęr iob izű, es konnyebben el kél, egyeb eleſegec mellet, azonkép pen az Iſtennec igęiet kellemetesbe teſzic az igeretec, es à fenyegetéſec. Haluán az emberec, meni ſoc iot iger Iſten azoknac, kic halgattyac az ű beſzedet, es meg tartyac, inkab kapnac raita, hogy ſem mint ha chac puſztán adatnęiec elŏkbe. Nemellyec peniglen, talam az meg igert iutalmokcal ſem ſokat gondolnánac, ha az feńegeteſektűl nem felnénec, de értuen hogy kemęnien meg bűntettetnec mindenec, valakic az vrnac vachoraiara el nem mennec, indulnac egy elŏſzŏr felelemből. Annac vtanna à ſzeretet ki kergeti belŏlŏc à felelmet, halgattyac, ſzeretic, es kŏuetic az Euangeliomot, eſznec az vr Iſten kenyeręben.

A maradekoknac iegyzeſe.

A maradékoc. mellyeket hét koſarral ſzedtenec fel, aiánlyac az Iſten aiandekinac nagy beuſęget. Soha annit ki nem ád benne, hogy azert eleg nem maradna az ű kezében. Nem fogy el ŏrŏkce à hêt kenyęr, mindenkoron meg talallya, es ęlhet velle à ki akaria. Chac eſmeriűc à mi vrunknac

mi

mi hozzanc valo io akarattyát mely keſzeréti ũ=
tet, hog kõnyörüllyõn à mi fogyatkozaſinkon, hal=
gaſuc az ũ ſzent igeiet, eppen hũc hitünket choda
tetelibõl, tellyes remenſeggel ragaſzkodgyunc ũ
hozza, es iariunc az mi hiuatalunkban, ketſeg
nelkül nekünkis meg ſzegdeli, es közink=
be oſztogattya à hét kenyeret.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
NYOLCZADIC VASARNAP.

*Ez mai Euangeliomot, ſzent Ma-
te irta meg, az ũ Euangeliomia-
nac VII. réſzeben.*

AZ időben, monda Ieſus, *az ũ tanetuanyinac. Meg oiátoc magá=
tokat à hamis Prophetaktol, kic iubok=
nac õltezetiben iõnec ti bozzátoc, be=
lõl kedig rágadozo farkaſoc. Az ũ
gümölcsökröl eſmeritec meg ũket. Vallyon ſzednekè á
tüüſekröl ſzõlõt? Auágy á boytoriánokrol fügeket?
Azonkeppen minden io fa, io gyümölcsöt terem de à
gonoſz fa gonoſz gyümölcsöt terem, A io fa nem terem
thet gonoſz gyümölcsöt: ſem á gonoſz fa io gyümöl=*

chőt nem teremthet. Minden fa, à mely io gyűmőlchőt nem terem, ki uágattatic, es à tüzre uettetic. Ezokaért az ű gyűmőlchőkről iſmeritec meg űket. Nem minden megyen be mennyeknec orſzágába, à ki mondgya ennekem, uram, urã, De az, à ki akarattyat teſzi az en mennyei atyãnac.

Az Euangeliomnac Sommaia.

ENnec ez Euangeliomnac, chac ez ſommaia. Int minket Chriſtus, hog el tauoztaſsuc az hamis Prophetakat, kiket az ű gűmőlchőkből meg eſmerhetűnc. Mely intés, ha valamikor, ſzűkſéges volt, moſt főlőtte igen, midőn anni ſoc viſzauonyo es egmáſsal ellẽkedő tudomaniu Doctoroc, es tanetoc tamattanac hog à ſzegeń kőſség aleg tud houa lenni kőzőttőc Sőt még azokbanis, à kic bőlcheknec tartyac magokat, ſokan panaſzolkodnac hog nem tudnac valaſztáſt tenni à prædicatoroc kőzőt, nem eſmerhetic meg mellyic legyen à Chriſtuſnac ſzolgáia mellyic nem. De nem ſzűkſég volna azon panaſzolkodni, chac tanulnaiác es tartanaiác meg à mit vrunc è mái Euangeliomban beſzél, kőnńen eſzek be vehetneiec, ki honnet iűűiőn, ki igaz ſ-ki hamis propheta legen, kit kellene veñi es kit el tauoztatni

Mert it leg előſzőr, ńuluan valo beſzéddel int id uőzetőnc, hog meg óiuc magunkat az hamis Prophetaktul.

Maſodſzor, meg mondga honnet kellyen az hamis prophetakat meg eſmerni. Har-

Harmadſzor, mind az igaz, ſ-mind az hamis Prophetaknac mi legyen iutalmoc, meg ielenti.

Az Elsőrűl.

MEg olatoc magatokat az hamis Prophetaktul. Vallyon mit akar mondaniſazt, hogy io reia figelmezzünc, es el tauoſztaſſuc, hogy meg ne chalaſsunc, es el ne hitetteſsünc az hamis prophetaktul. *Meg oni magunkat mi legyen.*

Prophetaknac neuezi peniglen az iras magarazo Doctorokat, es à prædicatorokat. Mellyec két felec. Igazac es hamiſsac. Igazac azoc, kic az Iſtẽ igeiet igazan, es hiuẽ magarazzac, iol es mindẽ teuelyges nelkűl hirdetic à Euangeliomot, io vtra veſzerlic à ſzegeń kőſseget. Kic kőzzűl eg vala ſz: Pál, ki imigen ſzól maga felől. Nem iarunc alnakſaggal, meg ſem hamiſsettyuc az Iſten iggiet, hanem az igaſsag nac ki ielenteſeuel aianlyuc magunkat minden embernec lelki eſmeretinec, az Iſtennec ſzęne előt. Illyenec valanac à régi prophetac, Apoſtoloc, es az anaſzentegházbanlakoznac, es à kőzőnſéges ertelmet kőuetic, nem az ű feieknec teczéſet *A prophetac kic legyenec.*

Igaz prophetac.

2. Cor. 4.

Hamis Prophetac kedig azoc, kic à Prophetaknac es Apoſtoloknac iraſokat, hamis ertelẽre vonſzác, nẽ iarnac à mi eleinknec igaz vtokő, hanẽ à tegyelgeſnec őſueńire ſzakadoznac. Teuelygő tudo-

Hamis prophetac.

mant hintnec à kősség kőzőt, mellyet szép tapoga to beszedekcel meg ekesétuen, az igasságnac neue alat arulnac. Ki hitetic az eg̃ igyűeket az Istennec országábol, à kőzőnséges kereszťtyen aňaszentegházbol, es az ördőgnec birtoka ala eitic. Effelęc voltanac regenten, à Baal prophetai, kic Illyes prophetaual ellenkedénec. Effele vala Sedechiasis, ki Michæast archul chapa, miuel hog̃ az Istennec lelke altal igazat szolla Achabnac. Effelęc valanac az Euangeliomi tőruennec ki nílatkozása vtan, à Nicolaitac, Nestorianusoc, Hebionitac, Manichæusoc, Arrianusoc. Effelec è mostani időbenis à Luterec, Zinnglianusoc, Caluinistac, Pikardoc, Anabaptistac, à szent haromság ellen vgatoc, es egęb socceretnekec. Ezektűl es mindẽ hamisságtul parancholya Christus hog̃ meg őiuc magunkat.

3. Reg. 19.
3. Reg. 22.

Kiknec kel őni magokat.

De talam kerdęie valaki, michoda rendbeli embereket illessen ez, à mi vrunknac intése: chac à lelki pasztorokate, auagy vellec egyetembe minden egyeb hiueketis? Mert vannac ollyac, kic semmi valogatást nem tesznec à prædicatoroc kőzőt, mindeneket egy arant halgatnac. Alęztuan, hog̃ ha el teuelyednekis, az nem ű nekiec, hanem azoknac árt, à kic űket teuelygesre viszic, es elegendő mentségnec tartyac ezt magoknac, hogy tudatlanságbol, eg̃igyűsegből, es egyebeknec chalardságoc miat hitettenec el az igazrul, es vezerlettetenec az hamisságra. Maga ha meg tekentyűc à mit

Eze-

Ezechielnel mond Iſten, kilómben talallyuc à dolgot. Mert ot imigyen ſzolla à prophetanac. ór alloua tóttelec tegedet. Ha midón én azt mondom az Iſtentelennec, hallálal kel meg halnod, te nem hirdeted es nem mondod ú neki hogy meg terien az ú Iſtentelen vtárul es ellyen, az Iſtentelen vgán, meg hal az ú Iſtentelenſegében, de az ú veret à te kezedból kereſem meg. Latode hogy nem ment az meg tegedet, ha à propheta, az az, à prædicator nem vgy hirdeti az Iſtennec akarattyat, es nem vgy tanét à mint kellene: hanem mind ú ſ-mind te el veſztec, ha úis gonoſzul tanét teis gonoſz léſz. Mert ha meg mentene, tahat à Sidokis, mentſeget talalnanac magoknac, mert úkis à hamis prophetaktul vezerletnec abba à temerdec ſötetségbe à kibe vannac.

Nem menti meg à halgatót à prædicator.
Ezec. 3.

Tudgyad azert hogy akarkinekis óni kel magát az hamis prophetaktul. Es miképpen hogy nem örömeſt ńaiaskodunc azokcal, à kic valami ragado betegségben eſtenec, hogy meg ne dögletteſsünc tüllöc, azonképpen illic meg vonnunc magunkat à hamis prophetaktul, vgy mint à lelek nec dögitül. Mert, vgy mond ſzent Pal, hogy az ú beſzédec mint à farkas ſeb touab touab foly. Ezt ſzoktac nemellyec mondani. Mit árt, ha egyſzer vagy kétſzer meg hallom mit beſzellenec azokis? A mi iot módanac el veſzem tüllöc, à mi gonoſzt

Mindennec kel magat óni az hamis prophetáktul.
2. Tim. 2.
Art chac egyſzeris halgatni az eretnecket,

MATICA SLOVENSKÁ V MARTINE

azt fülem mellől bochátom. Vai nem azt mondgya Christus hogy halgaſsad, hanem hogy el tauoſz
Math. 24. taſsad ũket, es meg óiad tulloc magadat. Maſut kedig azt parancholla, hogy ki ſe meny hozzaioc. Vallyon bölcheb vagye te Salomonnal? Ha Salomont à baluańozo aſzoniallatoknac tarſaſága, az igaz Iſtennec tiſzteletitul el ſzakaſzta, es baluań imadoua tõue, felec raita hogy hamareb el ſzakaſzt nac tegedet az igaz hittũl à hamis Prophetac, hogy ha tellyſséggel meg nem vonſzod magadat tũlloc, es tauul nem kerũlöd ũket. Nem tudode, hogy az egyigy ũeknec ſziuõc, hamar el hitettetnec ezek
Rom. 16. tũl, az edes beſzedec, es hizelkedeſec altal? Halgaſſacza mit mond ſzent Ianos. Ha valaki iõuend ti hozzatoc à ki ezt è tudomant nem hozza, ne fo
Epiſt: 2. gadgyatoc ũtet hazatokba, ingyen ſe köſzönnetec neki. Mert à ki közön neki, közösködic az ũ gonoſz chelekedetiben. Im ideién meg mondottam tinektec, hogy az vrnac napian meg ne ſzegyenũlyetec. Iol ertette ſzent Ianos, nem chac halgatni à teuölygöket, de akar mely keueſetis vęllec tarſalkodni menire veſzedelmes legyen, es azert nem akaria hogy hazunkba fogadgyuc ũket auagy köſzönnũnc nekiec.

Honnet es hova iũnec az hamis prophetac.

A *kic iuboknac öltözetekbe iũnec.* Kerlec, honnet es houa iũnec az hamis prophetac? Rõuideden felelec. Az ördögtũl iũnec az ańaſzentegyhazba. Meg bizońul ez, à Satannac imilyen beſzedéből.

Ki

Kimegyec, azt mondgya egygyűt, es hazug lęlec leſzec à prophetaknac ſzaiokban, es meg chalom Achab kiralyt. Még mikoron kichin valaís az aňa ſzentegyhaz, mert Adam, Eua, es Abel chac harman valanac benne, el iőue az őrdőgtűl bochattatot hamis propheta Caym, ki hamis tiſztelettel tiſztelé lſtent, es az Abelt, miuel hogy ű velle egyetem benem kőuete az őrdőgi tudomant, kegyetlenűl meg őle. Attul fogua ſoha meg nem ſzűnic à doglelętes lęlec, hamis prophetakat ki bochatani, es azocaltal az igaz tudomaňtul az embereket el ſzakaſztuan, veſzedelemnec teuelygeſire vinni. Gen. 4.

Vallyon mint iűnec? Azt mondga urűc, hogy iu hoknac őltőzetekben. Nẽ mutattyac ollyanoknac magokat à mineműec, hogy meg ne eſmerteſsenec, hanem igaz es io Prophetaknac. Sőt ſenki ninchẽ, ki inkab dichekedgyec à paſztornac, tanetonac, prædicatornac neuezetiben mint ezec. Vgy annera hogy à plebanoſnac, caplannac, papnac, eghazi embernec régi neue, tellyeſseggel vtalatos es el vettet nalloc, es ha ki effele alazatos neuuel neuezi, nẽ ſokcal tartyac kilőmbnec, mint ha meg ſzidnáia ű ket. Nem heiaba mondga azert ſz: Pál, hogy az hamis Apoſtoloc, alnoc munkáſoc, Chriſtusnac apoſtoliua valtoſztattyac magokat, mikeppen hogy az őrdőgis Iſtennec angyalaua ſzokta magat valtoztatni. Es ê ſzép neu mellet igen mutogattyac vgyan ſzenét az Iſtenes eletnec, de maga annac

Mint iűnec az hamis prophetac?

Az iuhoknac őltőzeti.

2. Cor. 11.

ereiȩt meg tagattác, Añacokaert, mikeppen à mai-
mot, nẽ mõdhattyuc hogy ember, noha valamenibe
2. Tim: 3. haſonlatos az emberhez, es mindẽbe az embert igé
kezic kŏuetni, azonkeppen az eretnekec, es az ha-
mis Prophetac, nem iuhoc, noha iuhoknac ŏltŏ-
zetekben itŭnec: az az, akar mint mutogaſsakis az
Iſtenes eletnec ſzenȩt, akarmint kialchakis hogy à
Chriſtuſt vallyac, az Euangeliomot prædicallyac,
mind az altal vgyan nem igaz paſztoroc, hanem
Miert mondatnac ragadozo farkaſoknac. az ŏrdŏgnec ſzolgai. Sŏt ragadozo farkaſoc.
Mert vgy chelekednec à hiuekcel, mint à farkas az
iuhokcal. A farkas azon igyekezic, hogy ki ra-
gadgya à iuhokat az akolbol, az erdŏbe vigye,
meg ŏllye es meg egye. Vgyan ezen vton iarnac à
hamis Prophetakis. A kereſztyeneket alnokſagok
cal, es hamis tanetaſokcal, ki hitegetic az anya-
ſzentegyhaznac aklábol. A teuelygéſnec puſzta-
ſaban auagy erdeiȩbe viſzic, holot ninchen az Iſtẽ
igeiȩnec eledele, hanem az ŏrdŏgnec merges tudo
manya. Es vegezetre meg ŏlic lelkekben, mert az
ŏrŏc halalnac vtara igazȩttyac. Ennec okaert, mi-
uel hogy illyen artalmaſoc, méltan parancholly a v-
runc, hogy meg óiuc magunkat az hamis Prophe-
taktul.

Az Masodikrul.

MOndhatnaia valaki. Hogy eſmerhetem meg én enni ſoc fele egymaſtul kilömbözö prędicatoroc közöt, kic legyenec igazac, es kic hamis Prophetac? Meg felel erre Chriſtus monduán. *Az ù gyùmölchökrul eſmeritec meg ùket.* Mikeppen à io fa, io gyümölchöt, es à gonoſz, gonoſzt terē, azonkeppen az igaz Prophetaknac io, es à hamiſſaknac gonoſz az ü gyümölchöc. Azt akaria vrunc, hogy minden Prophetánac gyümölchit tekenchüc meg, es abbol tegyünc iteletet ü felöle, minemü legyen. Midön az Apoſtoloknac imigyen ſzolla vrunc. Envalaſztottalac titeket, hogy el menyetec, es gyümölchöt hozzatoc, valaminemü gyümölchrül akcor ſzollot, az à gyümölch iele, melyrül meg kel eſmerni az igaz Prophetat, es valaki azt à gyümölchöt nem teremti, nem igaz propheta az.

Honnet eſmertetic meg az hamis Prophetа.

Ioan: 15.

Azt alettyac nemellyec, hogy à tanetoknac ęleteket kellene meg tekenteni, es à ki tiſztęſséges es io eletet viſelne, azt igaznac, à ki gonoſzt, azt hamis Prophetanac itelni. De én inkab dicherem, es örömesben köuetem arany ſzaiu ſzent Ianoſnac ertelmét Ki azt mondgya, hogy ha à kereſztyen tanetoc bünöſöc, à teſtnec ſzolgai vgyan, de azert nem farkaſoc ſem hamis Prophetac, miuel hogy ninchen arra igękezetec hogy el veſzeſsèc à kereſztyeneket. Mint Iudas hogy gonoſz, lopo es arulo vala, de

Nem az ü eletekből kel à Prophetakat meg eſmerni.

nem hamis Prophéta. Mert ha az volt volna, vgy Chriſtus apoſtol gyanant, tudua es akarua, hamis Prophetát kűldöt volna, kit altalanfogua nem miuelt. Añacokaert, ez ſz: Doctornac mondaſa kęnt, à gonoſz ęletből, ſenkit nem itelhetűnc hamis Prophetanac lenni. Sem az iobol igaznac: Mert az hamis tudomaűu emberec közzűlis válnac ollyac, à kic affele núluã ualo gonoſsagoktul meg tartoztatyac es meg oltalmazzac magokat, mellyeket az emberi ſzem lathat es meg itelhet, mind az altal vgyan hamiſsat prædicalnac.

Az igaz Prophetaknac gyűmölchöc az halgatoknac eppűletec 1. Cor: 14.

Más tahat az à gűmölch, melyről meg kel eſmernűnc, kic legénec igaz prophetac. Tudni illic az halgatoknac eppűletec. Szẽt Pál núluan mondgya, hogy az Apoſtoloc, prophetac, Euangeliſtac, à Chriſtus teſtenec, eppűletire adattanac iſtentűl. Es hogy à ki prophetal az anaſzentegyhaznac eppűletire inteſere, es uigaſztalaſára ſzól. Viſzontag, az hamis Prophetaknac gyűmölchöc, à halgatoknac romlaſoc. Annac okaert minden prophetaban auagy prædicatorban, azt kel meg tekenteni, eppűletet ſzereze auagy romlaſt à kőſeg közöt, az űta netaſaual, es vgy tehetűnc iteletet felőle igaze auagy hamis.

Az hamis Prophetaknac gyűmölchöc, az halgatoknac romláſoc.

Ez moſtani időbeli két fele prophetac közzűl mellec hamiſsac.

Ez moſtani időben, két fele prophetakat latűc. Egy felęc azoc, kic az Romai eghazbã vañac. Más felęc, à kic nem chac benne ninchenec, hanem még ellen-

ellenkednekis vélle. Az immar à kerdés mellyc fé-
lęc legyenec az hamis prophetac? Ha eleteket te-
kęnted, mind imezec ſmind amazoc bűnőſőc, es ne
hez meg mődani, mellyekbe talaltaſsęc tőb io, auag
tőb gonoſz, mert bizoń minden rendbeli emberek
ben igen el aradot à gonoſság. De ha azokat à gű-
mőlchőket kereſed nálloc, mellyekről im chac mo-
ſtan ſzollánc, kőnyű meg valaſztanod űket egy-
maſtul. Szent Pál arra int hog eſzűnkbe vegyűc,
azokat, es el tauozzűc tűllőc, à kic viſzauońaſt es Rom. 16.
bottrankozáſt ſzerzenec. Es mikeppen à ſzeretetet, Gal. 5.
es bekeſeget à lęlec gűmőlchi kőzze ſzamlallya a-
zonképpen à verſengéſt, viſzauońaſt, part tűteſt, à
teſtnec chelekedeti kőzze. Aztis beſzélli, hog az
Iſten, nem viſzauońaſnac, hanem bękeſęgnec Iſte-
ne. Mutaſsácmeg azert à kic mi kőzzűlűnc kiſza
kattanac, az Romai eghaznac ellenſegi, hol vagon
kőztőc à ſzeretetnec es bekeſegnec io gűmőlchei?
Mert en ſzeretetet es bekeſeget ſoha még az ű gű-
lekezetekbe nem talaltam, hanem rettenetes ege-
netlenſeget es ellenkedéſt. Chac ebben ęrtenec eg-
gyet, hog mindenic à Romai egyhaznac ellene v-
gat, de egęb dolgokban, meg nem alkhatnac egy-
máſsal. A ki oluaſsa mint irnac egymas ellen Calui
nus es Vueſtphalus, es mi módőn rutettyac egy-
maſt. Vigandus mint ragalmazza, Máiort: A nem
ſz:atyà Luter Marton, az ű fiat Zinngliuſt mint gű-
lőli.

A Romai egy haz ellenſegi, egyenetlenec ellenkődbe.

lőli, es ſzidalmazza, tudgya hogy igaz à mit en mondoc. Az ű tanetuanyokbanis vgyan ezen gyűmőlchőt teremtic. Mert nemellyec Caluinuſt, nemellyec Lutert, nemellyec Máiort, nemellyec tudgya mind kit kőuetnec. Es meni fęle ſzakadoztanac à Prædicatoroc, anni fele oſzlottanac az halgatokis. A kic ennec előtte mig mi velűnc egéget ęrtettenec az Iſtennec népe valanac, ollyanna lőttenec mint az el veſzet náy, az ű paſztori el hitettec űket, es te ſ-toua budoſtattác. Vallyō ha chac azokatis kicebben è varasban laknac, iol meg viſgalnoioc, hań fele velekedeſt talalnanc ű kőſztőc: Ez am egic gűmőlch, mely meg mutattya hogy hamis prophetac azoc.

Tanetuanyok is uiſzaualnyoc.

Hier. 5.

Touabbá, vgyan azon ſzent Pal, à ſzenuedeteſsegetis à lęlec gyűmőlchénec, es à reſzegséget dobzodáſt à teſt chelekedetinec neuezi. Ezeknec michoda ſzenuedeteſség vagyon, ha meuetic es chufollyac à bőytőt, bolondságnac itelic lenni à teſtnec enhetéſet. Valogatas nelkűl peniglen, minden napon, de kiualtképpen akcoron, midőn à regiec ſzenuedni ſzoktanac volt, torkokat tőlteni à kereſztyeni ſzabadság tiſztinec mondgyac lenni.

Gal. 5.

Szenuedeteſség nelkűl ualoc.

A tiſztaság ſem vtolſo à lęlec gűmőlchi kőzőt, de ez oly igen nem kellemetes ű nalloc, hogy à ſzűzeſéget tellyeſséggel lehetetlē es haſzontalan dolognac itelic. Luter Marton mondáſa ez, hogy ſzinten

A tiſztaſág, nem tęzic neki kiec.

ſzinten vgy ninchen az embernec hatalmaba hogy fertelmeſség nelkül ęllyen, miképpẽ nem ũ raita ál, hogy ferfi legyen auagy aſzoń ember. Simon Pauli, à Luter tanetuańi közzül eg, azt iria hogy mindeneſtül fogua haſzontalan à ſzüzeſség. Mind à kettő az Iſtennec níluan valo igęie ellen ſzól peniglen. Mert Chriſtus vrunc nem azt mondga hogy ſenki meg nem foghattya, hanẽ hogy nẽ mindenec fogiac meg à ſzüzeſségrül valo beſzédet. Es vallya hogy vañac nemellyec, à kic meg herélic magokat, az az, ſzüzeséget viſelnec, az Iſtennec orſzagáert. Szent Pal megint bizoníságot teſzen rulla, hogy iob à ſzüzeſség à hazaſságnal. Bizoń tahat ſem lehetetlẽ ſem haſzontalan. Touabba meg engedic az ũ tanetuańoknac à hazaſság tőreſt, maga ſzent Pal aual feníeget, hogy valakic effélet chelekednec, Iſtennec orſzagat nem veſzic. Nem magamtul ſzólloc, ſem hamiſsan nem költöm reiaioc azt à mit mondoc, hanem az ũ iraſokba talalom. Mert holot ſzent Pal oly erőſnec mondgya lenni à hazaſságnac kötelet hogy kilömben meg nem oldoztathatic, hanẽ chac à halalnac altala, es paranchollya hogy à mely hazas-

Mat. 19.

1. Cor. 7.

Meg engedic à hazaſság tőréſt.

Gal. 5.

emberec egmaſtul el valnac, vagy à képpen, az az, hazaſság nelkül maradgyanac, vagy meg bekellyenec, ezec máſt talaltanac raita. El ſzenuedic es iouadagac, hogy az ſzemely, mely okot nem adot az el valáſra, az ũ el hagyatot tarſanacholte alöttis, más

tarſot

tarſot valaſzthaſson magánac. Michoda hanem hazaſság tőrő paraznaság: Effele gyűmőlchőt beuen talalűc az vy Euangeliomnac halgatoi kőzőt.

A hit ſzegés dicheretes nal loc.

Az hit ſzegés es hamiſsan valo eskűes, mind Iſteni ſ-mind emberi tőrueńbe tiltua vagyon de à Romai eghaz ellenségi kőzőt, nem chac nem tilalmas hanem dichereteſis. Vgmint kic őrűlnec raita, midőn valakit latnac hog meg ſzegi hitet, es hatra haguã eskűeſet, mellyel reia kőteleſzte volt magát, hogholtig, hazaſság nelkűl tiſzta eletet viſel meg nőſzic. Maga ſzent Pal, karhozattra iteli meltőnac lenni az őzueget, mely fel fogaduan egſzer hog őzuegſegben maradna, meg akar hazaſodni.

1. Tim. 5.

Szűz Mariat à bűnősőc kőzze ſzamlallyac.

Ezis à hamis prophetáknac gyűmőlche. Az agnal es Erſebet aſzoń minden aſzońallatoc kőzőt aldotnac kialtyac ſzűz Mariat, Luter, Brentius, es Caluinus az ű hozzaioc tartozokcal, à kőzőnsèges bűnőſőc kőzze ſzamlallyac űtet, es gyakorta hallunc az ű tanetuańoktul oly karomlaſt, hogy az Iſten fianac anńa haſonlatos volna à tőb aſzoń emberekhez. Maga ſoha nem talaltatot ſem aſzoń ember, ſem egyeb teremtet allat más kit illyen nag meltoságra emelt uolna fel Iſtẽ mint ezt è ſzűzet.

A hazukság, igen kőz nalloc.

A hazukság, mely kőz legyen mind à tanetoc ſ-mind à tanuloc kőzőt ű nalloc, chac ebbőlis meg techic, hogy oly dolgokat fognac mi reiánc mellyeket mi ſoha meg ſem gondoltűc, Mint hog

à fa

à fa képeket imadnoioc, hogy à Chriſtus erdeme nelkűl, à mi chelekedetinkből uarnoioc az iduoſſeget

Irgalmatlanoc.

Az irgalmaſságot hogy mindenekhez kel gyakorlanűc, à kic nallunc nelkűl ſzűkölködnec még ha más hiten volnanakis hogy ſem mi, à Samaritanuſrul valo pelda beſzédből meg tanultuc. De è minap tamadot hamis prophetaktul nem azt tanultac azoc, à kic űket halgattyac: hanem hogy ha valamely ſzegeń koldus barat hozzaioc megyen, nem chac ſemmit ne adgyanac neki, hanem ki taſzigallyac hazokbol, es még az vczanis hurogaſsác, es farkaſnac kialchac űtet. Ha à barat farkas, hát az eb á ki reia vgat, mert az eb ſzokta à farkáſt vgatni.

Ha ſoc ſzót akarnec ſzaporetani, meg mutathatnam, hogy á mit ſzent Pal az vtolſo időkben iővendő teuelgőkről beſzél, azis mind meg talaltatic ezekben de rőuidségnec okaert nem hozom mindeneſtűl fogua elő az ű beſzédet. Hanẽ, hogy keuelyec legyenec, meg mutattya az ű chelekedetec. Miuel hogy többet tulaidonetnac magoknac hogy nem mint à regi ſzent doctoroknac, es az egeſz közönséges ertelemnekis: ſőt egyetlenegis ninchen azoc közőt, à kic ez előt valaha valamit irtanac à kereſztyeni dologrul, kiuel mindenbe egyet ertenenec, hanem ki ki mind az ű feie gondolattyat kőuetí, Hogy touabba, az Iſtenes eletnec e-

2. Tim: 3.

Keuelyec.

reiet

Az Iſtenes eletnec ereiet meg tagadgyac.

reiet meg tagadgác ázis ńiluan vagón. Mert meg foſztyac à io chelekedeteket az ű erdemektűl, es az iduőſseg talalo erőtűl.

De ki győzneie mind elő ſzamlalni è moſtani hamis prophetaknac gyűmőlchőket, mellyeket mind magokba ſ-mind az ű tanetuańokba latűc?

Romlnac nem eppetnec.

A bizoń dolog, hogý nẽ eppűletekre hanẽ romlaſokra vañac, à halgatoknac. Es añac okaert tagathatatlan, hogý iuhoknac őltőzetekben iőt farkaſoc. Igékeznec vgán űkis raita, hogý mi reianc keñyec, à hamis prophetáknac neuęt. De nẽ ragad ide. Mert holot eletűnket ſzidalmazzác, nẽ tudő miuel uolnánac űkis iamborbac nallunknal, es ha azt mond gyac hogý bűnőc ninchen, meg challyac magokat, es igaſság ninchen bennec, az Iſtentis hazuttollyac. A mint kedig Arany ſzaiu ſzent Ianosbol meg halloc, vgyan nem tehetni iteletet ęletőkből à prophetakrul. Touabba hogy à mit ſzent Pál à hittűl ſzakattakrul mond, hogý tiltyac à hazaſságot, es nem engednec ęlni az eleſegekcel, mellyeket Iſten teremtet, mi reianc fogtac, mintha mi miuelnoioc azt, nyiluan valo hazugság, ſoha nem tiltottuc mi ſenkitűl à hazaſsagot. Hanem à ki ſzabad akarattya ſzerent oly rendbe őltőzőt, melybe hazaſság nelkűl ſzoktunc ęlni, annac nem hagyunc hazudni, es azt keuannyűc tűlle, hogý meg tarcha fogadáſat. Kiről tőb beſzeddel ſzollottunc,

Nem illet minket, az hamis Prophetaknac neue, 1. Iohan. 1.

Nem tiltyuc à hazaſsagot.

1. Timo: 4.

è poſtil-

è postillanac elsõ reszeben, az viz kereszt vtan va-
lo masodic vasarnapi Prædicatioban. Azoc sem
mi vagyunc, à kic vgy nem engednec çlni az Isten
teremtet allatiual, à mint szent Pál ót mondgya.
Mert ollyakrul szól, mellyec vg̃ mint nem iôt, go-
noszt, auagy tisztatalan allatot tiltottac az elesẽget.
Ki meg teczic abbol à mit ellenec ir az vtan, mond
uàn. Az Istennec minden teremtet allattya io. Mi
kedig nem mondunc semmit gonosznac lenni, ne-
mis vgy tartoztattyuc magunkat bõit nap hus e-
teltũl mint gonosztũl, hanem testũnknec kõnnéb
eñheteszçiert. Miképpen errũlis beueb szoual ir-
tam à bõit elõ vasarnapi prædicatioban.

Az eleſegeket sem tiltyuc. ugy à mint sz: Pal mondgya.

Az Harmadikrul.

*Minden fa à ki io gyũmõlchõt nem terem ki uagat-
tatic, es à tũzre uettetic.* E iutalma à hamis pro
phetànac, hog̃ mint à fa, mely io gyũmolchõt nem
terem, ki vagattatic, es à tũzre vettetic. Ki vagat-
tatic elõszõr è fõldõn viteszkedõ hiu kereszтyenec
kõzzũl, mert óiac mindenec magokat tũle, el ta-
uosztattyac, es tauol kerũlic ũtet. Szent Palnac in-
teset halgatuán, ki azt akaria, hog̃ az eretnec em-
bert eg̃ auagy más meg feddes vtan el tauosztas-
suc. Touabba ki vagattatic, az az, ki rekeszтetic az
õrõc dichõségbõl. Igen kialtya hog̃ ũ Chriſtuſt

A hamis prophetanac iutalma. Honnet uagattatic ki.

Tit: 3.

hirdeti,es à Chriſtuſt prædicallya, igen mondgya hogá Chriſtus ſzolgáia, de nem eleg à hozza. *Mert nem minden megyen be mennyeknec orſzagába, á ki mondgya, uram, uram.* Nem ſzoual leſzen valaki az vrnac igaz ſzolgáiaua, hanem az ũ akarattyanac chelekedetiuel. Nem aual kel meg bizonyetani, hogy igaz Propheta legyen, miuel hogá az vrnac neuét prædicallya. Iuhoknac ruhaia az, mely alat farkas lappanghat. Nem beſzedre fizet az Iſten hanem munkara. Gyũmölchös munkara peniglen. Miert hogá azert à hamis prophéta, álnoc munkas, nem teremt io gyũmölchöt à halgatokban, nem megyen bé, hanem ki vettetic az Iſten orſzagábol. Ha kerded houa vettetic? à tũzre, à karhozatra. Holot az ördög, es à hamis Propheta kenzattatnac çiel nappal örökcön örökcé, azt mondgya ſzent Ianos.

Miuel lehet ember, Chriſtus ſzolgaia.

Houa uettetic.

t

Apoc. 20.

Nem minden megyen be mennyeknec orſzagaba á ki mondgya ennekem, uram, uram. Ez è mondas nem chac à prophetakat illeti, hanem à közönſeges keresztyeneketis. Tanullya meg minden ember, hogá à ki hiſzen à Chriſtusban, ſzükſeg hogá az ũ hitet, chelekedetiuelis meg bizonyecha. Kialthattya vgyan valaki, hogá hiti vagyon, de ha azonközbe, az vr Iſtennec akarattyat nem chelekedi, hanem haſanac è vilagnac, keuelyſégnec, telhetetlenſégnec,

A hit, nem idvözet Chelekedet nelkül.

nec, es egyeb gonoſz keuanſagoknac ſzolgal, he nem megyen az mennyeknec orſzagaba. Heiaba mutogattya az hit vallaſanac ſzep ſzőld leuelit, à ki az io chelekedetnec gyűmőlchęt nem mutathatya. Szent Iakab mondaſa ez, hogy à hit meg holt az chelekedetec nelkűl. Szent Palis azt iria, hogy ſem à kőrnyűlmetelkedes, ſem à poganſág ſemmit nem haſznal, hanem az à hit, mely à ſzeretet altal chelekedic. Iacob. 2. Gal. 5.

A ki az atya Iſtennec akarattyat chelekedi, à megyen be mennyeknec orſzagaba. Az mely prædicator à Chriſtusnac parancholattya ſzerent, az ű prædicallaſaual, gyűmőlchőt teremt az halgatokba, añac az ű iutalma à menńeknec orſzaga: Azonkeppen az halgatoknakis, kic nem chac halgattyac hanem megis miuelic az Iſtennec parancholatit. Igyekezzűnc azon tahat, mind mi, kic hirdettyuc, ſ-mind ti à kic halgattyatoc az Iſtennec iggęet, hogy minden kép mutatas tauul legyen tullűnc. Legyunc valoba azoc, kiknec mutattyuc magunkat lenni. Azokat peniglen à kic à barany bőr alat, farkaſt viſelnec lelkekben, tauozſtaſsuc el, ha vellec egyetembe ki nem akarunc menńorſzagbol rekeſztetni.

Az igaz Prophetanac iutalma.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
IX. VASARNAP.

Az mai Euangeliomot, ſzent Lukácsnal talalod meg, XVI. reſzében.

AZ időben, monda Ieſus az ũ tanetuanyinac. Vala egy nemtelen kazdag ember, kinec ſafarauala, ki ũ nála be uadoltatec, ugy mint ki el tekozlotta uolna az ũ marhaiat. Elő hiua ũtet annac okaert es monda neki: Mit halloc te felőled? Adgy ſzamot á te ſafarſagodrul: Mert ennec utanna nem ſafarkodhatol: Monda kedig á ſafar ũ magába: Medgyec, miuel hogy az uram el ueſzi en tőllem á ſafarſagot? Nem kapálhatoc: á kolduláſt ſzegyenlem. Tudom mit miuelec, hogy mikor á ſafarſágot el ueſzic tőllem, befogadgyanac engemet az ũ házokban. Őſzue hiuán annac okaert az ũuranac minden adóſit, monda az elſőnec, menyiuel tartozol az en uramnác? Az kedig monda: Száz tonna olaial. Es ũ monda neki: Ved elő á te ados leueledet, es ũl le hamar, es iry őtuent. Annac utanna monda á maſiknac: Te kedig menyiuel tartozol? Es az monda:

Száz

Száz kôbôl buzáual. ù kedig monda neki: Ved à te ados leueledet es iry nyolczuant. Es dichire az ur az alnac ſafart, hogy eſzeſen chelekedet uolna. Mert ez uilagnac fiai eſzesbec à uilagoſságnac fiainál az ù nemekben. Enis mondom ti nektec: ſzerezzetec magatoknac baratokat az alnakſágnac mammonabol, hogy mikor meg fogyatkozandotoc, be fogadgyanac titeket az ôrôkce ualo hailekokban.

MI végre ſzolſotta legyen Chriſtus ezt è pelda beſzedet, ũnnen maga meg ielenti, midõn imillyen mondáſt vét vtanna. Szerezzetec magatoknac barátokat, az alnokságnac Mammonábol. Hogy mikor meg fogyatkozandotoc, be fogadgyanac titeket, az õrõkce valo háilekokba. Azt akaria, hogy meg gondoluán, hogy ki kelletic ez vilagbol menntũnc, még it vagyunc, addig ſzerezzũnc helyt magunknac à más világon. Ez vilagi kazdagságon valchuc meg az õrõkce valo haylekokat. Es miképpẽ kellyen azt miuelnũnc, eg alnoc ſafarnac peldaiabol tanét meg reia. Mely ertuẹn hog az ũ vra ſzamot akarna tũlle venni, es à ſafarságbol ki akanáiaũtet vetni, idẹien gondot viſele magara. Vra ioſzagábol baratokat ſzerſze magánac, hog midõn à ſafarságot tũlle el vennẹiec, lenne houa fogni feiẹt,

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Feienként ſafaroc uagyũc.

içt. Ig illic minekũnkis chelekednũnc, feienkent chac ſafaroc vagyunc à mi ioſzaginkba. A ſafarkodás mienc, de az ioſzágnac tulaidonsága Iſtene. El marad tũlũnc à ioſzág, es chac à ſafarkodáſnac iutalma kõuet minket. Vg ſafarkodgyunc tahat à

Matth. 5.

mint kel. Még kezũnkbe vagyon vrunknac marhaia, vegyũc haſznat. Gondollyuc meg, hog bodogoc az irgalmaſoc, mert ũc irgalmaſságot nérenec magoknac. Legyũnc irgalmaſoc ſzũkõlkõdõ felebaratinkhoz. Adgyunc nekiec, az minekũnc adatot ioſzágbol. Vg leſzen, hog ez idõ ſzerent valo adakozásert, be fogattaſsunc az õrõc életnec hailekiba, es ot beuséges iutalmát vegyũc az mi io modon lõt ſafarkodaſinknac. Ez ſommaia ennec ez Euangeliomnac. Melynec harom réſze vagyon.

Elſõ reſzében bizoníoſsa teſzen minket Chriſtus, hogy mindennec ſzámot kel adni az ũ ſafarſagárul.

Maſodikban int, hog ha az emberec è viſlag ſzerent, iõuendõ dolgokra ſzorgalmatos gondot viſelnec, ſokcal inkab meg miuellyũc mi azt lelec ſzerẽt, es à mi lelkũnknec iduõſségének gond viſeléſe, ſzũntenlen elmenkben forogíon.

Harmadikban meg tanét, mint es mi végre kel élnũnc è fõldi ioſzáginkcal.

Elſõ.

Elsö Reſze.

EGy *neminemü kazdag ember uala.* A kazdag emberIſten. Mert ſöue à földs es minden à mi benne vagyon, A földnec kereksége, es mind azoc à kic abban lakoznac. Ki az ü bölch tanachabol vg̃ oſztogatta mi közinkbe az ü aiandekit, hog̃ nemelynec eg̃ felęt, nemelynec más felęt, kinec többet kinec keueſebbet adot. Miképpen iduözetönc ielenti eggyüt, holot azt mondgya, hog̃ eg̃ic ſzolgaianac öt girat, maſiknac kettöt, es harmadiknac eggyet adot. Mindnyaiunkat peniglen, chac ſafarokcá tötte az ü iauaiban. Latom hog̃ ki kiraly köſztünc, ki feiedelem, ki piſpöc, ki prædicator, ki nemes, ki nemtelen, ki vr, ki ſzolga, ki kazdag, ki ſzegen̄. De mind ezec Iſtentül vannac. Es ſzent Pal mondaſa ként, Iſten kegyelmeböl vagyunc à mic vagyunc. Ez oka, hog̃ à feiedelmekis imig̃en ſzoktác irni magokat. Mi Rudolphus, Iſteñec kegyelmeſsegéböl Romai Chaſzar, Magyar orſzagi kiraly &c. Es à kit kirallya töt ü ſzent felsége, azt pórra, à kit kolduſsá, azt feiedelem̃e tehętte volna: De ig̃ teczic az ü irgalmaſsag̃ának, à mint lattyuc hog̃ rendelt minket, es à mint közinkbe oſztogatta az ü aiandekit. Az ńiluan ualo dolog kedig, hog̃ à kire nag̃obat es többet biſzot, attul nag̃ob es töb ſzámot ueſzen. Hog̃ ſenki ne dichekedg̃ec ſe böl-

Iſten à kazdag ember. Pſal: 23.

Mint oſztogattya Iſten az ü aiandékit. Matth. 25.

Safaroc vagyunc az Iſtẽ iauaiban.

1. Cor. 15.

A kire többet biſztac attul nagyob ſzámot ueſznec.

Phil. 2. ſe bőlcheſegében, ſe hatalmaſságában, ſe kazdagſágaban, hanem minden ember felelemmel es rettegéſsel kereſse iduőſséget, keſzűluen mindenkoron az Iſtennec itelő ſzeki eleibe, à ſzam adáſra.

Safar à tellyes emberi nemzet.

Kinec ſafara uala. A ſafar à tellyes emberi nemzet, mert à mint meg mondóc, feienként Iſten ſafari vagúnc. A piſpőkőc es egyeb eghazi emberec ſafarkodnac az eghazakban, à lelkekre ualo gond viſelesben. A Kiralyoc, feiedelmec, az ű orſzágokban es tartomaníokban. A birac polgaroc varoſokban. A kereskedő emberec, az ű kereskedeſekben. Es ki ki mind az ű hiuatallyaban. Mindenec ki kelé vilagbol menni es ſzamot kel adni Iſtennec. Minem à piſpőke, eghazi nepeke az aná ſzenteghaz. Nem à kiralyoke, feiedelmeke az orſzágoc es tartomaníoc. Nem birake polgaroke à varoſoc, à kazdagság nem az kazdáge, akar mi egyebis nem mienc hanem Iſtene. Chac egy keueș ideig biſzta mind ezeket reianc à mi vrunc, hogy az mi hiuatalunknac tiſztiben, hiuen el iariunc, es mikor ideie leſzen, ſzamot adgyunc rulla. Erre emlekeztet minket è mai ſzent Euangeliom. Es az tőbbi kőzőt Chriſtuſnac amaz mondaſais. Valyon kichoda à hiu es okos ſafar kit az vr, az ű cheleden főue teſzen?

Luc. 12.

Ki ű nalla be uadoltatec, ugymint ki el tekozlotta uolna az ű marhaiat. Bizonyara valamit adot Iſten mi-

minekűnc, mind à végre atta, hogy haſznunkra es idvoſségünkre ellyűnc véle. De oly az emberi ſziunec gonoſsága, hogy még aualis gonoſzul, es magánac veſzedelmre ſzokot elni, à miiauára adatot volna ű neki: es à miuel idvoſségénec meg talalasába kellene magát ſegeteni, azt karhozattyara fordettya: El tekozoluan az ű vranac marhaiat. A tekozollya el kedig, à ki kilőmben kőlti, hogy ſem mint az ű Iſtene es idvoſsege keuannaia. Melyet be uadol Iſten előt à tőruen, meg mutatuán az ű vetkét, be vadol az embereknec imillyen panaſzolkodaſokis. Vriſten, mely nagy feiedelemséget, vraságot, bőlcheséget, hatalmaſságot, kazdagságot tudomant, meni ſoc iot attal ennec ez embernec: Es ime mely gonoſzul él à te aiandekiddal. Soc nehez panaſzokcal terheltetnec Iſtennél az a ſzenteghaznac lelki paſztori, kic tunyac az ű dolgokban, nem iarnac el hiuatallyokban, nẽ vetic magokat az igaſság haborgatoi ellen, à Chriſtus halaláual meg valtatot lelkekért. Nẽ azt à mi Chriſtusé, hanem az ű haſznokat kereſic. Rettenetes képpen panaſzolkodic à koſség, è vilagi kiralyoc feiedelmec es birac ellen, hogy chac roiac, birſagollyac, es nem oltalmazzac űket. Igaſságot nem ſzolgaltatnac, az aruánac nem teſznec iteletet, es az őzuegnec igé nem megyen be eleikbe. Ingen meg ſem mondhatom, à ſzegeń paraſzt nép, meni ſoc mel-

Mindent ionkra ádot Iſten de mi gonoſzul élünc uele.

A tekozlo kichoda. A uadolo ki legyen.

A lelki paſztoroc ellen ualo panaſz.

A feiedelmec es birac ellen ualo panaſz.

Eſa. 1.

A földes urac ellen.

to panaſzal ſiruan adgyac Iſtennec eleibe, mely nagy meltatlanſagot ſzenuednec az ű fődes vraiktul, kic à ſzantalan ſzolgalattal, annera el faraztotac, tőruentelen ſarczoltatáſsal, vgy fogyatkoztattac el ſzegeńeket, hog̀ à mindennapi kenerbeis alég ehetnec miattoc. A ſzolgalo vraimnac, Iſtentelen katonaknac kegetlenſegeket, dulaſokat, foſztaſokat, verekedeſeket, őldőkleſeket azonképpen: Az őzuegéknec, aruaknac, gamoltalanoknac foghaſzkodaſoc, ſzűntelẽ vadollyac à varaſokbeli birakat polgarokat, miuel hog̀ ſokbã hamiſsat teſznec nekic, es nem takargattyac azoc előt, à kiktűl bantaſoc vagyon. Mit mondgyac à ſoc ehezőkről, ſzomnyuhozokrul, mezetelenekről ſzantalan nyomorultakrul, kiknec nyaualyaioc, fogatkozaſoc, ſzűkőlkődéſec fel kialt az égbe az irgalmatlan kazdagoc ellen? Mind ezeknec panaſzolkodaſoc be hatnac az Iſten eleibe.

A ſzolgalo nep ellen.

Az uraſi birac polgaroc ellen.

A kazdagoc ellen.

Vallyon mit miuel az Iſten mikor ezeket halya? Nem vtallya meg, ha à boleh igazat mond, az aruanac kőnőrgeſet, ſem az őzuegét ha fohaſzkoduan ſzól. Az őzuegnec kőnhullataſi az ű orſoc képpen czaiára folynac es onnet az égbe fel mennec, es az elő hiu Iſten. Iſten meg halgattya. *Elő hiua ű̃tet.* Elő hi minket az Iſten ſoc képpen.

Eccl. 35.

Soc képpen elő hiu Iſten.

Előſzőr, midőn az ű̃ſzent ihleſenec altala, ű felőle es eletűnknec meg iobbetáſa felől valo gondolato

Z. Ihleſẽuel.

dolatokat ſzallet ſziuűnkbe, eſzűnkbe iuttatya, hogý ideie volna meg ternűnc, es pœnitenciat tartanunc.

Maſodſzor, az ű ſzent igeiçnec altala. Hirdeteti minekűnc à tőruent, es az Euangeliomot. A tőrueny retteget minket à bűnert, az Euangeliom vigaztal, es igéri bűneinknec bochanatyat à Chriſtul altal, hogý eſzűnkbe veuén magunkat, el hadgyuc à gonoſságot, es à pœnitencianac melto gyűmőlchit teremchyuc. Ha pœnitenciat nem tartotoc, vgymond, mindnáian el veſztec. Tarchatoc pœnitenciat es el kőzelget Iſtennec orſzaga. Nem akorom à bűnőſnec halalat, hanem hogý meg téríen es ellyen. Nem iőttem hini az igazakat, hanem à bűnőſőket. Bizoníos beſzed, es minden módon melto be vetelre, hogý à Chriſtus Ieſus iőt legyen è vilagra, à bűnőſőket iduőzeteni. Mind hi az Iſten, valamikor ezéket mondgya es mondattya minekűnc, mert arra int, hogý az mi lelkűnc eſmeretinec regiſtromat vgy formallyuc, es vgy igazéchuc meg, hogý ſzamot adhaſsunc.

2. Igeie altal.

Luc. 13. Mat. 3. Eze: 33. Matth. 9.

1. Tim. 1.

Harmadſzor hi, betegségec, hadac, ehſeg, dőg halal es egéb fele nyomoruſagoc altal. Azokis arra valoc, hogý eſmerteſséc bűneinket, es meg gondoltaſsác velűnc hogý mindẽ náuallyaknac oka à bűn.

3. Nyomoruſagoc altal.

Hogý

Hogy azert vér az Isten, miuel hogy nem iol élünc az ü aiandekiual, tekozlo szolgac vagyunc, es azt meg esmertetuçn, keszerechenec Istenünkhez terni. Pſal: 82. Szent Dauidnac imillyen mondasa szerent. Tölchbe vristen az ü orchaiokat szegénnel, es keresic à te neuedet. Pſal: 77. Mikoron ölöd vala üket meg térnec vala. Effele hiuatali mind it è vilagon leszi- 1. Cor. 11. nec, es azt adgyac elönkbe, hogy ha ü tülle nem akarüc iteltetni, mi magunc itellyuc magunkat. De Prouer: 1. panaszolkodic felölünc, hogy hit minket es nem akartunc menni, ki teriésztette kezeit es nem lattuc, söt minden tanachit meg vtaltuc, es az ü feddésit semminec aletottuc. Annac okaert, elö hi vegezetre, à halalnac altala es ezt mondgya nekünc. *Mit halloc felölled? Adgy szamot à te safarságodrul, mert immar ennec utanna nem safarkodhatol.* Minden rendbeli embereknec az Istennec itelö szeki eleibe kelletic menni, es szamot kel adni magárul.

4. halalnac altala, Rom. 14. 2. Cor. 5. Mindennec szamot kel adni,

Leg elöször az egházi feiedelmeknec, es feiençt mi nekünc, kikre az ü hiueinec lelkeket biszta, fogia Isten mondani. *Adgy szamot à te safarsagodrul.* Mondhadcza meg, mint legeltetted az én iuhaimat, mint tanettottad az te pasztorságod ala vettetet embereket, mint hirdetted, auagy hirdettede inkab az Euangeliomot. Mint szolgaltattad az szentségéket. Eppetettedç az anya-

Az egyhazi népeknec szám adasoc,

szent-

ſzentegyhazat tudomanyoddal, es io pelda adaſoddal. Tudod mit mondottam volt neked à Propheta altal, hogy à te kezedből keresem meg à bűnös embernec veret. Tudod ſzent Pális mit mondot legyen az egyhazi feiedelmekről. Hogy vgy illic vigyaznioc, mint kic ſzamot adandoc az hiueknec lelkekről, Most vagon az idő mikoron az ſzam adaſnac kel lenni. Adgy ſzamot, Mert ennec vtanna nem ſafarkodhatol. Meg kel halnod máſra marad immaron à te tiſzted. Exc: 33. Heb. 13.

Azonkeppen ſzol è vilagi feiedelmeknec, es tiſztartoknakis. Hallode te Chaſzar, kiraly, Herczeg, Iſpan, Biro es akarki légy. El iőt à te orad, Adgy ſzamot á te ſafarſagodrul. Hiuen iartale el à te tiſztedben? Oltalmazoia voltale az anyaſzentegyhaznac? Igaz iteletet tőttele? Voltale ſegetſeggel az aruanac, oltalmaztade az őzuegyet? Meg tartodtade azt, à mit egy bőlch mondot vala neked. Apia helyet legy az aruánac, es az ű annánac ſerie helyet. A fegyuerrel mint éltél: nem rontottale igazat es artatlant vélle, bűntettedé à gonoſzokat? Le tétetic akcoron à kiralyokcal à coronat, ki véſzic à feiedelmeknec es biraknac keſzekből à fegyuert, es à kic az előt egybeket iteltenec, űc fognac immar iteltetni. *Euilagi feiedelmeknec es tiſztartoknac ſzám adaſoc.* Eccl. 4.

Nem kilőmben leſzen dolgoc à kalmaroknakis, miues es paraſzt nepeknec, vraknac, ſzolgaknac ſa, *A köz nepnec ſzam ada*

nac es minden embereknec, ũkis vgyan ezen ſzót fogiac hallani. *Adgy ſzámot á te ſafarſagodrul.* Te kalmár, igaz mertékcel, fontal, ſingel mertede á te morhadat? nem atrade fellyeb valo arran? Te miues ember, igazan miueltele? nem chaltade meg azt á ki teueled miueltetet? Rõuid beſzeddel, meg kerdeznec mindent, mi módon iárt el hiuatallyaba, mint tõt eleget az ũ tiſztinec.

Minden ſzámotád lelkerũl, teſterũl, ioſzagarul.

Senki hatra nem marad, mindennec ſzam adaſa leſzen lelkerũl, teſtérũl, es ez vilagi ioſzagárul. Lelkérũl tiſztan tartottae auagy fõrtõztetteie meg, á Chriſtus vére hullâſa altal meg valtatot lelket? Teſterũl, ki Iſtennec temploma, ſzeplõſetõtteie meg fertelmes ęlettel, reſzekſęggel dobzodaſſal? mert el veſzti az Iſten valaki az ũ templomat meg fõrtõzteti. Ioſzagarul, mint kereſte legyen, uſurauale, ragadozaſsale, orzaſsale, chalardſaggale, auagy igaz munkaiaual? Mint tartotta legen, adotte á ſzegeńeknec benne, meg terettetteię á mit maſtul gonoſzul el võt auagy el chalt? Mint kõltõtte, dobzodaſrae, verfelyere, kartyarae, reſzekſęgree? Meg kerdic minden ember meg higygye ezeket ũ tũlle á ſzam adaſnac ideięn. Mit kel tahat miuelnũnc, mihez kel magunkat tartanunc? A mit az alnac ſafár miuele, azt miuellyũc mics.

1. Cor. 6.

Maſodic réſze.

Mon-

Mit tanullyũc à ſafártul.

MOnda kedig â ſafar ũnnen magaba. Medgyec mi-*uel bogy uram el ueſzi tũlem à ſafarſágot.* Ez al-noc ſafarnac peldaiat, nem à végre adgya elõnkbe vrunc, hogy az ũ alnoc lopáſat, melly az hetedic pa-rancholat ellen vagyon kõueſsũc, hanem hogy az ũ gonoſz es hamis magara valo gond viſeleſebõl tanulyuc meg, melly ſzorgalmatoſoknac kellene lennũnc à ioban, es mely nagy gondot mélto vol-na viſelnũnc à mi iduõſségũnkre. Ertuen à ſafár, hogy nem ſokaig maradhatna à tiſztben, iol meg ha-nya vete magaban, miuel ẹlne az vtanes feiẹt ho-ua haitanaia. Azonképpen kellene minekũnkis ſzũntelen à ſzam adáſrul, halalunkrul, es az itele-trũl gondolkodnũc. Iutna eſzũnkbe, à mit à bõlch mond. Emlekezzel meg à te vtolſo dolgaidrul es õrõkcé nem vetkezel. De talam ſemmirũl ritkab-ban nem gondolkodunc mint ezekrũl.

Mit miuele à ſafár.

Eccle: 7.

O*e ſue biuan annac okaert az ũ uranac minden ado-ſit, &c.* Modot kereſe es talala dolgaban. Vranac karaual barátokat ſzerze maganac. Egyic adoſ-nac haſon felẹt, maſiknac õtõd réſzet meg engede az adoſsagnac, remeluen, hogy iouendõre azoc ſem feletkeznẹnec el rulla, es ſzũkſegénec ideiẹnhazok ba fogadnaiac es taplalnaiac ũtet. Illetẹn è vilagi ẽ-bereknec ſzorgalmatoſsagoc, vagy imigẽ vagy amu-gyan gondot viſelnec haſokra, hogy abban à mi az

Minemũ gon-dot uiſelne ma-gara.

Euilagi ſzor-galmatoſság.

ũ teſte

ű teſteknec taplalasára ſzűkſég, meg ne fogyatkoz zanac. A kic valami feiedelemſegben es tiſztben vannac, ſzűntelen azon igyekeznec, hogy az ű alat toc valoknac karokcalis őregbechec iőuedelmeket. A kőſség ſem hagy abban ſemmit hatra, à miuel tudgya ioſzágat, es morhaiat ſzaporetani: Nyughatatlánoc vagyunc mind éiel ſ-mind nappal vgy kereſsűc è földieket. Gyakorta meg tekentyűc regiſtromunkat, es ſzámot vetűnc felől-le, honnét mi iőhetne es ki miuel volna nekűnc ados. De kichoda az, à ki arrul gondolkodnéiec, miuel tartozic Iſtennec, es mint adhaſson ſzamot ű ſzent felſegének? O atkozot világ, mely enues, es mely ragado, hogy illyen igen hozza vonſza az emberi elmét. Mely igen tunyac vagyunc kedig mi az iora, hogy nem ſietűnc à ſzam adashoz keſzűlni, nem kereſsűc iduőſségűnket, es az őrőc eletet. Vai ebrednénc fel valaha, es iutna eſzűnkbe, hogy nem è földiekért teremtet minket az Iſten, hanẽ azert hogy ű neki ſzolgalnanc űtet dicherne főc, es az menńei dichőſeget kereſnőiőc. Meg teczic ez chac abbolis, hogy à mi orczankat es ſzemeinket fel emelte az ég felę, nem fordetotta ala à földre, mint az oktalan allatoket. Mint ha euelis arra intene minket, hogy oda fel legyen gondunc, à fen valo dolgokat kereſsűc, holot à Chriſtus vagyon, az Iſtennec iobián űluen, à menńei dolgokra vi-

Tunyac vagyunc az iora

Mire teremtettűnc.

Col. 3.

ra viſellyūc gondot nem à fōldiekre. Iutna eſzūnk be touabba, hog à Chriſtus regulàia azt tartya, hog mindeneknec elōtte az Iſten orſzagat es az ū igaſsagat kereſsūc. Kit ha meg miuelnęnc, à mi nelkūl è vilagon nem lehetūnc, azis meg adatnęiec nekūnc. Emlekeznęnc meg arrulis, hog nag kàr embernec lelkere gondot nem viſelni. Mert ōrōkcé valo bodogſagot veſzt el, es veghetetlen karhozatot talal maganac vèle. Vegezetre, vetnōiōc egbe è vilagiakat à memńeiekcel, bōchūlnōiōc meg ezeketis amazokatis, itelnęiōc meg ezec meniuel dragabbac es iobbac amazoknal. Kit ha meg miuelnęnc, ottan meg ertenōiō: hog ha ſenki ninchē, ki è vilagi eletére gondot nem viſelnc, ſokcal inkab ſzūkſeg volna arra gondot viſelnūnc hog az ōrōc eletbōl ki ne rekeſztetnęnc. De mi ollyanoc vagunc mint à baglyoc, kic à ſōtètben làtnac, es à nap vilagànal nem latnac. Chac arra valo eſzūnc vagyon mint kazdagulhaſsunc meg, es mint beuelkedheſsūnc ez vilagi gōńōrūſegekben, azon kedig nem tudunc okoskodni, hog ertheſsūc Iſtēnec akarattyat az ū ſzent igeiçbōl, ertuęn meg tarthaſsuc, es à veghetetlen bodogſagnac helyere iuthaſsunc.

Kar lelkunkre gondot nem viſelni.

Iduōſſegūnkre kellene leg nagyob gondot viſelnūnc

Haſonlatoſoc uagyūc à baglyokhoz.

Es dichére azur az álnac ſafárt, hogy eſzeſsen chelekedec. Chac eſzèt dichére, nem alnakſàgat auagy lopàſat. Mert midōn valamely gonoſz embert la-

Mit dicher az ur, à ſafarban

tunc hoǵ igen okos à gonoſságban, bannyuc hoǵ gonoſz, de mind az altal dicheriũc okoſságat, es ezt ſzoktuc mondani. Ha iambor volna, ieles ẽber volna ez, ſokaknac haſznalhatna eſzęuel. *Mert è ui lagnac fiai eſzesbec â uilagoſsagnac fiainal az ũ nemzet ſegekben*, az az, à kic è vilagnac attac magokat, na gyob gondot viſelnec è vilagi dolgokra, hoǵ ſem mint mi, kic az Euangeliomnac vilagoſsagara hiuattattunc, iduoſſegũnkre.

Harmadic Reſze.

Mi uęgre ualo è pelda beſzed.

EGatoknac az alnokſágnac mammonábol Imhol mi végre ſzollotta Chriſtus è példa beſzédet, meg ieſlenti it, mit akart legyen vęle. Azert adá ełõnkbe ez alnac ſafarnac okos chelekedetit, hoǵ tanulnãc tũlle. Mit tanulnanc? azt, hoǵ ha nem tõb, akar chac anni gondunc lenne az õroc eletnec meg talalasára, menyi goindgyoc vagyon embereknec az ũ haſokra. Im láschoda dolgot: A béres napot nap eſtig mind verétezic: A viraſzto ęten ęt altal mind vigyaz: A miues, ember hetetczaka meg nem nyukſzic: A kalmar, ár vizen, hegyen võlgyõn egy arant futos. Miert kęrlec? Hoǵ az ũ maid meg rothadando haſokat legyen miuel tõlteni. A kereſztyeneknec peniglẽ, alęg iut chac eſzekbenis az

A kereſztyeneknec gond uiſeletlenſęg.

az iduoſſég. Szegyen dolog ez atyamfiai, hogy teſtünkre ſzorgalmatos gondot viſelünc, lelkünkre ſemmit nem. Egy nehañ oraig haſzontalanul eltrechelünc neha egmaſsal, az Iſtennel chac fél oraigis reſtellünc imadkozuan ſzollani. Nap eſtig meg nem vnnyuc halgatni, valamely ondoc beſzédü es heuolkodo hazugnac chachogaſat, az Iſtẽ igeiet akar mely keues ideigis nem halgathattyuc. Miczoda ez, hanem à mi vrunc marhaianac tekozlaſa? Hiſzem azert adot nekünc ńeluet hogy ütet dicheriüc es ſegetſegül hüjuc véle. Azert adot fület, hogy halgaſsuc az ü ſzent igeiet: miuelly üc azt tahat, es ne fordechuc egyebre annál az Iſtentül adatot tagokat à mire adattanac.

De kiualtkeppen arra tanet minket Chriſtus è pelda beſzedben, mint kellyen élnünc é uilagi ioſzagunkal. Azt akaria, hogy az örökcé valo haiſzlekokat, az öröc eletet vegyüc meg raita. Lam az vſuras kazdagoc örömeſt adgac oda penzeket, à honnét remellic hogy ńereſeggel tér meg. Errül è ſafarulis azt beſzelli iduözetönc, hogy vra adoſsagánac io rẽſzet meg engede az adoſoknac, gondoluán hogy iöuendöre haſznokat uehetneie nekic. Miert nem költenöiöc el tahat mies penzünket, es minden ioſzagunkat meńorſzágert. Michoda ńereſeg, es michoda haſzon lehet nagyob, mint az

Fö keppen mit kel è pelda beſzedből tanulnunc.

veghetetlen bodogſagot meg venni? Hallyad mit beſzel à mi vrunc. *Szerezzetec baratokat magatoknac az alnakſagnac Mammonabol.* A Mammona Sido auagʼ inkab Syriai nyeluen, beuſeges gazdag ſagot iegez. Mellyet alnakſagnac neuez ez okaert, miuel hogʼ ritka az, à ki vagy igazan kazdagulna meg, vagy igazan kazdagultnac örököſe volna. Ritka à ki iol élne à kazdagſaggal. Ellyűnc iol mi velle. Szerezzűnc baratokat belöle. Kiket? A ſzegeńeket, alamoſnát beuſéggel aduán nekic, hogʼ mi koron it è fődön hagúan minden ioſzagűkat, meg fogyatkozunc, mezételen megűnc ki è vilagbol, be fogadgyanac minket az örök hailekokba. Tanullyuc meg it, hogʼ ſemmi annal töb nekűnc nem marad à mi marhankban, à mit à ſzegeńeknec oſztogatunc. A ſzegenyec keze à meg rothatatlan ſachko, mellyet vrűc paranchola hogʼ chenallyunc magunknac. Az alamoſna à mennyei el fogyhatatlan kénch, kit ſem à roſda meg nem emęſzt, ſem à möly meg nem éſzic, ſem az oruoc ki nem aſnac, es el nem lopnac. Az alamoſnát nem chac è vilagi, hanem az iduöſségnec iouaiualis meg fizeti nekűnc à mi Iſtenűnc. Es azert mondgya vrunc, hogʼ à ſzegéńec be fogadnac minket az örök hailekokba, miuel hogʼ ű erettec be fogadtatunc, haſziuűnc ſzerent köńörűluen raitoc űket ſegétyűc.

Michoda à Mammona. Miert monda datic alnokſagnac kazdagſaganac.

Mint kel elni à kazdagſaggal.

Chac à mienc à mit ſzegenyeknec adunc.

Luc. 12. Matth. 5.

Mint fogadnac az örök hailekokba.

Mert

Mert à mi iót à ſzegenékcel miuelűnc, ſzinten vgy véſzi tűlűnc iduőzetőnc, mintha ű magáual miuel nőiőc. Ide néz vala ſzent Pális, midőn imigyen ira à Corinthusbelieknec. Ez időben à ti beuelkedéſtec ſegetſégűl legén az ű fogátkozaſoknac, hog az ű beuelkedeſekis meg ſegétche á ti fogátkozaſtokat. Math. 25. 2. Cor: 8.

Ertette à vén Tobiaſis az alamoſnalkodáſnac haſznát es azert intette fiát ifiu Tobiáſt annac gákorlaſara, monduan. A te ioſzagodbol alamoſnat adgy, es egy ſzegentűl ſe fordech el orczádat. Mert vgy leſzen hog az Iſteñec orczáia ſe fordullyon el te tűled. A mint lehet, vgy légy irgalmas. Ha neked ſoc leſzen, beuſéggel adgy, ha neked keues leend, à keuesbőlis réſzt igekezzel tenni. Io iutalmat kencheſz magadnac ſzűkſegednec napiára, mert az alamoſna mindẽ bűntűl es halaltul meg ſzabadét, es nem hadgá ſőtetſégre menni ã te lelkedet. Ertette ſzent Dauidis, azert beſzelget imigén felőle. Bodog à ki kőnőrűl à ſzűkőlkődőn es ã ſzegeńen, à gonoſz napon meg ſzabadettya űtet az vr. Az vr megtartya es nem adgya ellenſegi nec kezekbe. Az vr meg ſegéti űtet betegſegénec agyan. *Az alamoſnalkodaſnac haſzna.* Tob. 4. *Pſal:* 40.

Mondanád, ha azert kel iot tennem à ſzegeńekcel, hog be fogadgánac engemet az őrőc hailekokba, tahat chac à ſzent ſzegeńekcel teſzec iót. Mert à kic gonoſzoc, reſzegeſec, zugodoc, mor- *Chac az iambor ſzegenyekcel kelle iot tenni?*

godoc, ũnnen magoc ſem mennec, nem hoǵ máſt fogadhatnánac be. Vgy teczic peniglen, hoǵ à bölchis arra int engemet, midõn imezt mondgya.

Eccl, 12. Ha iot chelekedel meg lasd kiuel chelekedel. Az igazzal tégi iót es nagy fizeteſt talalſz, ha ũ tũle nemis de bizoń Iſtentũl. Hallode? Vgy vagyon hoǵ fõ keppen azokat nem kel hadnunc, kic az anaſzenteǵhazban egy hituec mi veltũnc, es kiknec

Gal. 6. hiteknec tokelleteſsége es eletecknec iamborſaga nil uan vagyon nallunc. De mind az altal egyebeketis minden ſzegeńeket tartozunc ſegeteni, Arra tanet minket à Samaritanuſrul valo pelda beſzed

Math. 10. Chriſtus is kedig bizonyoſsa teſzen felõle, hoǵ ha igazat, igaz ǵanánt, es prophetat, propheta ǵanánt be fogadunc, hanem ſzinten, ollyanac volnanakis à minemtieknec mi velnçioc lenni, vgyan nem veſztyũc el iutalmat. Ne gondoly te aual, vagy megyen meńorſzagba az à kit ſegéteſz vagy nem, elég neked, hoǵ tegedet oda viſzen az Iſten à ki neueiert miueled à mit miuelſz.

A Gonoſzul kerefet ioſzagbol ualo alamoſna, kedueſe Iſtennel? Alnoc kazdagſag á mi ſaiat marhankis.

Mégis kerdhetnéd en tũllem, Im Chriſtus azt paranchollya, hoǵ az alnokſagnac kazdagſagabol ſzerezzunc baratokat magunknac: kedueſç tahat Iſtennel az alnokſaggal, orzaſsal, ragadozáſsal, vſuraual ǵõtõt penzbõl valo alamoſnalko das? Nem kedues. Az alnokſagnac kazdagſagan, auagy inkab alnoc kazdagſagon, it ez arant nem à

gono-

gonoſzul kereſet marhat erti vrunc, hanem à mi ſaiat igaz ioſzagunkat. Mely mind az altal, mel= tan mondatic alnoknac, mert alnokul ſokakat meg chal, azokat à kic hozza ragaſzkodnac, es nem iol élnec véle. Ez hogy igaz legyen, meg teczic ebből, hogy az Isten ſafarinac ſzol. Isten kedig nem tőt min ket ſafarokca abba à mit maſnac, hanem à mit ne= kűnc adot. Es nem ű atta, hanem mi vettűc ma= gunknac áz hamiſsan kereſettet. Touabba mely igen vtalatos legyen Istennél, à nem igaz marha= bollőt alamoſnalkodás meg tanulhattyuc attul, à ki imigyen ſzolla felőle. Valaki àſzegeñeknec io= ſzagábol aldozic, nem kilőmb mintha fiat aldoz= naia az ű attya előt. Nem io ſzemmel nęzned te, ha előtted vagnaiac le es aldoznaiac à te fiadat, az Istẽ ſem io ſzemmel nezi, à ragadomaníbol valo a= dakozáſt. Ezec mind ig léuęn emlekezzűnc meg rulla, hogy Istennec ſafári vagyunc, ſafarkodgyunc hiuen az mi nekűnc adatot iokbol, vegyűnc pel= dat è vilagi alnoc ſafaroktul, tanullyunc iot à go= noſzoktul, az ű ſzorgalmatoſsagokat mellyet go= noſzban helyheztetnec, mi kőueſsűc, es helyhez= teſsűc ióban. Tegyűnc iot mi magunkal iduőſse= gűnkre gondot viſelucn, tegyűnc iot egébekcelis, alamoſnalkoduán, es ſzűkőlkődő felebaratinkat ſegetuęn. Hogy midőn à mi lelkűnc teſtűnktűl el valic, nugodalmat talallyon maganac, az Abraham

vtalatos à nem igaz marha= bol ualo ala= moſnalkodas.

Eccl. 34.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, à ſzent Lukach iráſa ſzerent valo Euangeliomnac XIX. *réſzebŏl vetetet.*

AZ idŏben, mikoron kŏzelgetet uolna leſus Ieruſalembez, latuán à uáraſt, ſira raĭta, monduán: ŏ ha tetudnád, auagy chac à te napodon, melyec à te bekeſegedre uadnac: De moſt el uadnac reitetuen à te ſzemeid elŏt. Mert el iŭ te reiád àz idŏ, mikoron à te ellenſegid palankot chenalnac kŏrnyŭled, es à te fiaid kŏrnyŭl, kic te benned uadnac, meg ſzálanac tegedet, es meg ſzorongatnac minden felŏl, egyeneſsé teſznec à fŏld ſzenebez, es nem badnac te benned egy kŏuet à maſic kŏuŏn, annac okaert, hogy meg nem eſmerted à te meg latogataſodnac ideiet. Es be menuen à templomba, kezde ki ŭzni azokat, kic abban arulnac es ueſznec uala, monduan nekic: Meg uagyon irua: Azen bazam, imadſágnac haza, ti kedig azt toluaioknac barlangiaua tŏttetec. Es minden nap tanet uala à templomba.

Ez

EZ Euangeliom, eǵ réſze annac az hiſtorianac, mely virag vaſarnapon tőrténec, midőn Chriſtus Zacharias prophetanac, iőuēdő mondáſa ſzerent, ſzamaron be mene Hieruſalembe, es à ſokaſagtul nagy tiſztelſéggel es dichirettel fogadtatec. Mert akcoron kőzelgetven à varoshoz, es azt nem chac vgy mint egyeb koron kőzőnséges ſzokot latáſsal, hanem kiualtképpen az ű kőnőrűletęſsegénec ſzemeiuel megtekęntuen el fakada ſirua, es keſerueſen ſira. Es hoǵ ne lattatneięc oc nelkűl ſirni, meg mondgya ſiraſanac okát. Mely nem egyeb vala, hanem Hieruſalemnec rettenetes es vtolſo veſzedelme, ki ű reia kőuetkezendő vala, miuel hoǵ az Iſtennec latogatasának ideięt meg nem eſmeruen, nem chac pœnitentiat nem akarának tartani à Sidoc, hanem inkab naprul napra minden hitetlenségbe es gonoſságba el merűlenec. Nyiluan ualo iele volt az ű Iſtentelenségeknec, chac à templomnac meg főrtőzteteſeis, mellyet kereskedő es vaſarlo hellye, ſőt latroknac barlangáua tőttenec vala. El feletkezuē arrul, à mit regen az Iſten ſzólla, felőle, hoǵ ű házá, es imadságnac helye volna az. Vara Iſten űket ſoc ideig hoǵ meg ternénec, de ic az Iſten kegélmeſsegénec, tűreſenec es engedelmeſsegénec gaz-

Sommaia ez Euangeliomnac.

Chriſtus ſiraſanac oka.

Eſai. 56.

Hier. 7.

Rom: 2.

dagságat meg vtalac, es az ű kemenſegéc, es meg térni nem tudo ſziuőc ſzerent, magoknac haragot gűiténec. Mely harag egſzerſmind ki őntetec reiaioc, az Iſten igaz iteletinec meg ielenéſe napian. Ezekrűl emlekeztet minket è mai Euangeliom. Avegére, hogy haluan à Sidoknac rettenetes veſzedelmeket, mies meg ne kemenéchűc ſziueinket, ha azt akariuc hogy vgy ne iariunc mint űc iartanac. Mert níluan ha à termęſzet ſzerent valo agaknac nem keduezet Iſten, nekűnc ſem keduez, kic az vad poganſagbol oltattunc be az Iſten fiai közze.

Mi uegre ualo ez Euangeliom.

Pſal: 94.

Rom. 11.

Harom reſzre oſztom ez Euangeliomot.

Elſő reſzében à mi vrunc Ieſus Chriſtus ſiruan ſzól az Hieruſalemre kővetkezendő veſzedelemrűl.

Maſodikban, meg mondgya mi legyen annac oka hogy à nemes varaſt, ollyan nagy rettenetes bűnteteſsel bűnteté az Iſten.

Harmadikban, meg mutattya az ű buzgo ſzerelmet az Iſtennec templomához, ki űzuén onnat, az aroſokat es veuőket.

Első Reſze.

Ioan: 11.

Mikoron kőzelgetet uolna Hieruſalembez, latuan à uaraſt, ſira raita. Sira Chriſtus ez előtis mikoron Lazár meg holt vala. De hogy moſt ſir, mi-

dőn

dőn kiralyi meltoſagat mutattya, tanetuaňitul, es à ſeregektűl, mint kiraly vgy fogattatic es tiſztelte-tic, ez nagy choda. Es bizoň nagý okanac kel lenni az ű ſiraſanac. Keſergi es ſirattya vala Hieruſalem nec lelki es teſti nyomoruſagat. Latuan minemű nagý veſzedelem kőuetkezendő volna à Sido nem zetſégre. Mely ſiras bizonſaga à mi Iſtenűnknec mi hozzanc valo io akarattyanac. Hogý nem akarja ű ſzent felſége à bűnőſőknec veſzedelmeket auagý halalokat, hanem hogý meg ternénec es élnénec. Sőt hogý igen bánnya az embereknec veſzedelmeket. Vgyanis ha chac egy meg terő bűnős-ſőnis őrőm vagyon menybe, meg gondolhattyuc vgyan ottan mely nagý bánat legyen enni ſoc ſzantalan meg nem térő, es el veſző bűnőſőkőn. Bizoňara mikeppen à Sidoknác iouendő veſzedelmeket, nem nézhete vrunc nagy keſerűſeg es kőrűl latas nelkűl, azonkeppen moſtanis, bankodua nezi à mi ſoc nyaualyainkat mellyec ala bűnűnc ſzerent vettettűnc, es az emberi nemzetnec nagyob reſzénec őrőkcé valo karhozattyat. Kit akcoronis meg ielent midőn à Prophetanal az hamiſsakat bűnteteſsel feňiegeti. Holot-keſergi es iaigattya, hogý nem tehet egyebet benne, hanem meg kel bűntetni űket az ű ſoc tőruentelen hamiſsagokert, monduã. Iaimég vigaztalom magamat az én ellenſégim altal, es boſzut alloc, az én ellenkődőim altal.

Christus Siralmanac oka

Istennec hozzanc ualo io akarattya.

Ezec. 33.

Luc. 15.

Bankodic nyaualyankon az Isten.

Eſa. 1.

Adgyunc

Adgyunc helt ſzerelmes atyamfiai, az Iſten ſia ſirasánac, indechon ſiráſra, az az, pœnitentiara es meg teréſre minket az ű kőń hullatáſa. Halgaſſuc es vegyűc az ő imillyen inteſet. Terietec én
Ezech: 33. hozzam à ti gonoſz vtaitokrul. Miert haltoc meg
Matth: 11. Iſraelnec háza, az az, Iſtennec valaſztot népe: Ierietec en hozzam mindenec à kic munkalkodtoc es meg terheltettetec, es en meg ńugotlac titeket.

Chriſtus az Hieruſalembelieknec uak merőſegeket feddi.

O *ha te tudnád, auagy chac è te napodon, mellyec à te bekeſegedre uannac.* Feddi az Hieruſalembeli népeknec vakmerőſegéket es meg nem tereséket. Hogý nem akarnac élni az iduőſsegekre adatot időuel, nem kereſic bekeſegéket. Nem veſzic eſzekben hogý el iőt volna immaron à Meſsias, ki nekic bekeségekre adatot vala, vgy hogý ha hinnénec ű benne es bűnőkből meg ternénec, békéuel maradhatnánac. *De moſt el uadnac reitettetuen à te ſzemeid elől.* Eleget iarata à Sidoc vtan az Iſten. Hozzaioc kűlde à prophetákat, kereſztelő ſzent Ianoſt, Chriſtus vrunkat, es az apoſtolokat, mind ezec altal inte űket à meg tereſre, fenyegete hogý ha meg nem ternénec meg bűntetnénec, ſemmit nem
Mint reitettet el elől. foga raitoc. Latuán azert az Iſten hogý à ńiluan valo uilagoſságnal ſem akarnánac latni, el hagya űket meg vona malaſztyat tűlőc, ſzaiokra bocha-
Eſa. 6. ta, meg kemenyette ſziuőket, meg nehezete fűlőket, meg vaketa ſzemeket, (az az, engede kemeńedni

ńedni, nehezedni, vaketatni) hogý az ű ſzemekcel ne laſsanac, fűlőkcel ne hallyanac, ſziuőkcel ne erchenec, hogý meg ne terienec es ne iduőzűllyenec.

Es ez lőn à rettenetes nagý lelki ńaualya, mellyel Iſtẽ tűl à Sidoc meg vereténec, az ű ſzent lelkęnec tűlőcel vetele, malaſztyanac meg vónyáſa. El veſzętęc az Iſtennec hozzaioc valo io akarattyat, ki eſęnec kedueből. Ki rekeſztetenec az Iſten fiai közűl, es à mennéi bodogságnac örökſegéből. Es ű helyekbe, valaſztatánac à pogan nemzetségec. Euel fenyegeti vala Chriſtus ńket ſzent Maténal monduán. El uętetic tűlletec Iſtennec orſzágá, es oly nemzetségnec adatic, mely annac gyűmölchit teremti.

A sidoknac lelki nyaualya ioc.

Matth. 21.

El ńù te reiad az idő. Immaron à teſti nyaualyakrul, es veſzedelmekről kezdſzollani. Negý dolgot mond peniglen.

Teſti nyaualyaioc.

Elſőt, hogý nem mindiaraſt, hanem az vtan, bizońos el vegezet időben kellet ezeknec történi. Mert nem ſzokot Iſten à bűnteteſsel ſietni, hanem pœnitentiara valo alkolmatos időt enged à bűnőſöknec. Mint az Niniuebelieknec engede, kiket nem akara mindiaraſt el fűllyeſzteni, hanem negýuen napig monda hogý meg varna űket. A viz ezőn előttis ſzaz eſztendeig prædicaltata Noeual, es latuan hogý ſemmi képpen nem akarnanac meg terni az emberec, vgý hoza oſzton reiáioc az áruizet.

Vária Iſten à bűnőſöket.

Ionæ. 3.

Gen. 6.

1. Pet. 2.

uizet. Maſodic dolgot azt monda, hogy meg ſzallatnęiec à varas. Harmadikat, hogy halhatatlan nyaualyac, es ſzorongataſoc következnénec az benne valokra. Negyediket, hogy tellyeſséggel tűből kirontatnęiec Hieruſalem, es ſoha többe meg nem eppűlne.

Nemis eſec à földre chac egy ponktis à Chriſtus iövendö mondasába, hanem az ű kén ſzenuedesének, halalának, es meníbe menetelinec vtanna, negyucn eſztendövel ezec mind meg történének.

Az haborusságnac indulattya.

A haboruſagnac indulattya imigyen lön. Nero Chaſzar ideięben, à Romabeliektűl, kiknec birtokoc alat io falka idöttűl fogua voltanac, el ſzakadanac à Sidoc, nem akaruán többe idegen feieſdelemnec engedni. El küldé azert Chaſzar Veſpaſianuſt nagy haddal, hogy űket meg büntetnęie, es vionnan meg hodoltatnáia. Az Romai ſereg öt eſztendeig lakozec Sidoságban, minec elötte Hieruſalemet meg ſzallanaia. Ez idö alat, ſoc ver ontas lön, ſzantalan ſoc ember vagatec le. Soc varoſoc meg veteténec es megint az Romabeli birodalom ala vettetęnec. Vgy hogy à Hieruſalemi népnec, naponként elötte forogna à körűl valoknac veſzedelmec, es ſzomſzed varaſoknac romlaſoc. Mind az altal vgyan még ſem veſzic vala eſzekbe magokat.

Veſpaſianus.

Rettes

Rettenetes ielec es chudakis tőrtennec vala, mellyec nẽ chac Hieruſalemnec, hanem az egeſz Sido nemzetnec vtolſo veſzedelmet hirdetnec ualala. Egȳ ũſtőkős Chillag, eſztendőnel touab lattatec az égen. Egȳ ũſzős, mellyet à pap meg akar vala aldozni, barant ellec à templomba. A belſő templomnac nap kelet felől uało rez kapuia, mellyet az ũ nagȳ es nehez voltaert, alég tehet uala be, es ńithat vala meg huſz ember, eſelikor, magatul megńilec. Pinkősd hauanac huzon eggyedic napian, egȳ igen nagȳ váſz, auagy őrdőgi abrazat lattatéc. A papoc Pinkősd eiel à templombań be menuén, ezt é ſzót hallác. Kőltőzzũnc el innét. Egȳ Ieſus neuũ paraſzt ember, negȳ eſztendőuel à varaſnac meg ſzalláſa elől, à ſatoros innepre Hieruſalembe iőuen imigén kezde kialtani. Szozat nap kelet felől, ſzozat nap eńeſzet felől, ſzozat à negȳ ſzelec felől, ſzozat Hieruſalyemre es à templomra, ſzozat à tellyes népre. Es midőn negȳ egeſz eſztendeig, kiualtképpen kedig ieles innepeken, ſzũntelen ig̃ kialtana, à ſzaua ſemmibe meg nem fogyatkozec. Mind vntalan veric es oſtorozzác vala ũtet hogȳ meg ſzũnneiec, de ſemit velle nẽ gondol vala, ſem kőńueſz ſem azon nẽ kőńőrőg uala hogȳ ne vernec iec, hanẽ mindẽ chapaſra imezt mondgȳa uala. Iay à uaraſnac, iay à templőnac, iay à népnec. Es holot im maron à varas meg ſzallatot uolna, utolſo ſzaua è lőn.

A chodac es ielec, mellyec Hieruſalem ueſzéſe előt történtennec. Ioſ: lib: 7. de bel: Iud: cap: 12. Egeſip: lib: 5. cap: 44.

Egi embernec kialtaſa.

lőn.Iay eñekemis.Es leg ottan az ellensegtűl agon ſittetuęn meg halá.Az égben egnehanſzor tűzes feguer,ſzekerec,es fegueres vitezec ielenénec. De heiaba lőnec mind ezec, mert vgyan nem vőucc eſzekbe magokat â varasbeliec. Es ſem Iſtenhez nem terénec ſem à Romabeli Chaſzarhoz meg
Prouer: 18. nem hodolánac. Igaz ám à ſalamon mondaſa. Hog mikor oſzton az ember, à bűnnec melyſegére iut,mindent meg vtal. Sem ſzép inteſsél, ſem fenyegetéſsel,ſem ielekcel es chodakcal ſemmit nem gondol.

Miuel biſztattac magokat à Sidoc.

Aual hizelkendnec vala magoknac, hog az vr iſten az ű ielen valo uoltat, es oltalmat igerte uolna annac à varoſnac es à templomnac. Biznac vala à kű falnac erősségebenis, mellyec oly erősséc valánac, hog mikoron Titus Veſpaſianuſnac fia latnaia azokat, azt mondgya vala, hog chac Iſten vehetneie meg azt à varaſt? Mind az altal ſzerenchęt akara keſerteni, es à ſzent Gőrgy hauanac tizen negedic napian, az az, huſuet innepén, meg ſzalla Hieruſalemet. Vgy hog à mely napon neguen eſztendőuel az előt, Chriſtuſt à Sidoc meg fezetettec vala, vgyan azon napon ſzallata mge Iſten űket,

Az Hieruſalembeli nép-nec ſokaſága.

Szantalan ſoc nép ſzorult vala à varasba. Mert ű magabais nag leuęn, ſzamos emberec lakoznac vala benne. Az innepértis kedig feleſen

gyűl-

gyűltenec volt oda, es vegezetre az ellenſég előt nem kichin ſokaſág takarodot vala bé marhaſtul az egeſz orſzágbol. Nemellyec tizenegſzer, nemellyec harmincſzer valo ſzaz ezer embert mondanac hogy ot lepet volna az Romai ſereg. Az nyaualyáknac mellyec à varasba rekeſztetet népen eſęnec nagy esrettenetes voltat ſenki meg nem mōd hattya. De kiualtképpen harom fele veſzelybe forga igyec nyaualyaſoknac.

Az megſzallot népnec, ha romſéle nyaualyaia.

1: A belső haborusag.

Elſő, à belső haborusag, viſzauonyas, őldőkles lőn. Mert harom fő lator tamada à varasban, Ianos, Simon, es Eleazar, kic űn köztőc à feiedelemſégről viaskoduán, à népet harom fele ſzakaſztác, ki ki mind egy réſzet melleię vonuán. Ezec oly erős es kegetlen harczot gyakorlottanac egymas ellen, hogy neha nyolcz, neha tiz ezer emberis el eſet egy napō. Senkinec, es ſemmi rendbelieknec nē keduęztenec, ſem ű magoc ſem az ű partolkodo tarſoc. Es nem chac azokon dihőskődtenec, à kic ű ellenec voltanac, hanem mindeneken valakit elől es vtol ęrtenec. A papokat neha vgyan azon oltaron le vagtac. A templomba, anni vér ontas volt egynehanſzer, hogy az meg őletteknec alut vére toual allot. O kegyetlenſegnec nagygyat. A vitezec akaruan fegyuereknec ęles voltat keſergetni, kinec labát, kinec kariát, kinec egyeb tagiat vagtac el az vczákon.

Ioſ. bel: Iud. lib. 6. ca. 1.

Ioſ. lib. 6. ca. 1. bel. Iud.

2. Nyaualya az ehſeg.

Maſodic nyaualya, à nagy ehſeg vala. Anni ſoc ſzantalan ember kőzőt, chac hamar meg fogyatkozec az ęlés, es à miat megint vy őldőklés tamada. Mert à kic hatalmasbac valanac, à hazakra űtuęn, kenozzac vala az embereket, es vgy veſzic vala ki tűlőc, ha valahon valami el reitet eleſeg volt nalloc. A ſzűkſeg arra keſzeréte űket, hogy egy előſzőr az ebeket es à machkakat, az vtan à

Egeſip: lib. 5. cap. 39. Ioſ: lib. 6. ca. 11. 16. & lib: 7. ca. 7.

paiſokrul le vonatot bőrt, à régi el vettetet ſarukat, à félig meg rothadot ſzéna palyuatis meg ennęiec. Vegezetre az azzu tehén es galamb ganait dragã meg veſzic vala, es azis el kél vala nálloc. Ha vala ki ſzerenchére vetuęn feiçt, à varasbol ki lappant, es fűuet ſzedet maganac, aleg ért be iűni vele, ottan raita voltanac à toluaioc es ki vontac torkabol. Kőnőrőghetet hoģ akar mikeueſet hadtanac volna neki benne de abban ſemmi nem kőlt.

Ioſ: lib. 7. bel Iud: cap. 8. Ezeſ: lib. 5. cap 40.

Egy Maria neuű nemes aſzony, ki à Iordan vizén tűl futot vala à varasba az ellenſég előt, egyetlen egy chechőmős gyermekét elő ragaduán, chokolgatni kezde es monda neki. Szegeny nyaualyas, artatlan gyermec, kinec tartlac tegedet ez ehſegben, es hadban? Ha elſz, az Romabeliec rabia leſz, de tudom hoģ meg kellene ehelis halnod. Legy eleſegem azert ennekem, à partoſoknac dihőskődeſec, es az emberi ęletnec pelda beſzéde.

Ezeket

Ezeket monduan meg ôle ũtet es fel konczola. Mi koron kedig meg fôzte es egy reſzet meg ôtte, à tôbit maſzerre tötte volna, meg erzęc ſzagat à toluaioc, es à hazba be rohanuán, foitogattyac va la ũtet hoǵ elô adnáia à mit fôzôt volna. Monda azert nekic. Meg tartottam à ti reſzeteket, es leg ottan elô hoza nekic à maradekiat. Mellyet ama- zoc látuan el almulánac, es meg hidegũlénec. Az aſzony peniglen, mit féltec vgy mond? hiſzem én magzatom volt: egyetec énis ôttem benne. Nem akarom hoǵ engedelmesbec auagy irgalmasbac legyetec nallamnál, ki anya vagyoc. Auagy ha ti nem eſztec ezis nekem marad. Ezeket haluán à partoſoc ki forduláanac à hazbol, es à mi tôrtent vala, annac hirêuel, chac hamar meg telęc à va- ràs.

Harmadic nyomoruſag, à dôg halal miat ta- mada. Mert ſzent Gôrgy hauanac tizen negyedic napiatul fogua, ſzent Iakab hauánac elſô napiaig, ſzaz tizẽ ôt ezer ember hala meg dôggel. Illyẽ nag ńaualyaba valánac à Sidoc, à meg ſzallot varasban Feiekre telęc bizoń, à mit Moyſes mondot vala, hoǵ ha el hadnaiac az ũ vrokat Iſteneket, meg ſzallatnánac kapuiokon belôl à fôldôn, mellyet az vr Iſten adna nekiec, meg ennéięc az ũ meheknec gũmolchęt, fioknac es leanyoknac huſokat, à

3. Nyomoru- ſag à dôg hal.

Deut. 28.

meg ſzorulasban es puſztaſagban, mellyel meg ńauaſyetanaia ũket az ũ ellenſegec. De mind enni veſzély ſem keſzerethete reia à Sidokat hogy meg adnáiac à varaſt. Mégis az Iſtennec igereti forognac vala ſzemec elõt, es azt remellic vala, hogy meg ſzabadetanáia ũket. Nem gondoluan, hogy az Iſten illyen óc alat fogatta vala hogy oltalmoc lenne, ha az ũ parãcholatit meg tartanáiac, mellyeknec ũc ſzũntelen ellene iarnac vala,

A Sidoknac uakmerõſegec. Deut 28.

Egeſ: lib. 5. cap: 42. A templomnac es uaraſnac meg gyuladaſa. Ioſ. lib. 7. ca. 18. de bel. Iud. Hieruſalem meg uetetec.

Latuan az ũ vakmerõſegeket Titus vgyan valoba kezde à váraſt vitatni es oſtromlatni, es kis aſzoń hauanac tiſzedic napian, tũzet veténec à templomba az Romai vitezec honnet à varaſis meg gyulada, es az ęgéſ ſzent Mihaly hauanac nyolczadic napiaig tarta, akcor oſzton meg võuec Hieruſalemet, es oly nagy vér ontas lõn, hogy à vér ſoc helyen meg oltya vala à tũzet. Maid nem hiendõ dolognac teczeneiec meni ſoc nép veſze ot. A raboc annin valánac, hogy egy ezũſt penzen harmincz Sidot võttenec. Es nem tuduan houa tenni á ſoc rabot nemellyeket az vadakcal ſzaggattatnac vala meg, nemellyeket ũnnen magokcal vagatnac vala le bennec à vitezec. Es holot eſzekbe võttec volna, hogy volnanac ollyac kõzõttõc, kic aranyat nyeltenec vala el (remeluen, hogy vgy meg tarthatnáiac, es oſzton midõn ki menne belõ-

Egeſip. lib. 5. cap. 24.

lõc

lőc fel ſzedhetnęiec) egy eiel, az araṅhoz valo ſze
retetekbe, két ezernel tőbet haſogatanac meg. Me-
ly dolgot eſzebe vőuen Titus, meg tilta, hogꝺ tőbet
ne haſogatnanac. A uáras annera el rontatec, hogꝺ
Chriſtus mondaſa kęnt, egy kű az maſikon nem
marada, ſoha tőbbe meg ſem eppűle. Mikeppen
à Prophetakis meg mondottac vala, hogꝺ kő ha-
lomma tęéndő volna Iſten Hieruſalemet.

A uáras el rontatec.
Hiere: 26.
Mich. 3.

Oluaſsuc hiſtoriaban, hogꝺ à hitehagót Iulia-
nus Chaſzár, meg engette volt à Sidoknac, hogy
eppeteneięc, es immar è vilagnac minden reſzei-
rűl oda ſietuęn, nagy kőlchéggel keſzűlnec vala az
eppűlethez, Cyrillus kedig, ki akcorő ot valo piſ-
pőc volt, mondotta nekic hogꝺ nem fogna veg-
hez menni à dolog, es lehetetlen volna hogꝺ chac
egy kűis maſra tetethetnéiec. Vgis lőn à mint mon-
da. Mert à mely napon el akartac à miuet kezde-
ni, az előt valo ęiel, nagy főld indulás tamada, ki
miat ſemmikeppen fondamentomot nem vethetę-
nec, ſőt à fondamentom kőuekis ſzellyel haṅatta-
tánac. Annac főlőtte tűz es láng iőue ki à főldből,
mely à Sidokat pőrſőli es egeti vala, es nem enge-
de az eppęteſt el kezdeniec. Igy telęc be à Chri-
ſtuſnac iőuendő mondaſa, es igy bűntetenec meg
à Sidoc az ű iſtentelenſegekert. Mikeppen régen
meg mondo.ta vala Iſten, hogꝺ illetyen es egęb ſoc

Ruf. lib. 4. cap. 37. 38. 39.
Hieruſalem meg nem eppethetic.
Deut. 26.

felç bűntetesékcel illetnçie azokat, à kic el tauoznánac az ű parancholatinac vtairul.

Masod réſze.

Az Hieruſalem ueſzedelménec oka.

ANnac okaert, *bogy meg nem eſmerted, à te latogatásodnac ideiet.* Enni ſoc nag es rettenetes nyavalyaknac, es vtolſo veſzedelemnec ez volt oka, miuel hogy à Sidoc meg nem eſmertec, az ű latogataſoknac ideiet. Két féle latogataſa vagyon Iſtennec. Egic kegelmeſségenec es malaſztyánac. Maſodic haragianac, es kemeń iteletinec latogataſa. A ki az elſő latogatáſt nem akaria eſmérni, azt latogattya meg Iſten à maſodikcál, meg bűntetuęn ű tet hala adatlanſagáert, es egyeb gonoſsagáert. Mi képpen Moyſeſnél monda. *En vagyoc vr, te Iſtened, hatalmas boſzu allo, ki meg bűntetem az atyoknac gonoſsagokat az ű germekiben, harmad es negyed izig.* Az elſőről ſzol it.

Iſtennec ket féle latogatáſa.

Exod. 20.

A Sidokat, kiualtképpen maganac valaſztotta uala Iſten, minden nemzetségec kőzzűl, à uegre, hogy ű kőzzűlőc ſzűletneiec à Meſsias. Es azert tőt vala anni ſoc iot ű vellec. Nekic ielentette vala meg magát, nalloc eppetetet uala az ű neuénec dicheretire templomot, hozzaioc bochatta vala à prophetákat. Soc képpen fel magaſztalta, es minden è vilagi dichőſséggel es birodalommal meg ekeſetétte vala űket. Vegezetre az ű ſzem fiatis kő-

Mint latogatta Iſten à Sidokat.

zikbe

zikbe kűlde, ki az ű verekből vőn emberi teſtet magára, kőztőc prædicalla es chodakat tőn. Ez vala à nemes meg latogatas mellyet iggrt vala nekic à propheta altal monduán. Miképpen à paſztor meg latogattya az ű chordaiat, midőn az ű el oſzlot iuhai kőzőt leend, azonképpen meg latogatom énis az en iuhaimat, es meg ſzabadetom űket, minden helyekről, mellyekre el oſzlottanac uolt. Ezt à Chriſtus altal lőt meg latogatáſt eſzébe vőtte es meg eſmerte vala Zacharias, es halat ád vala rulla Iſtennec monduán. Aldot az Iſraelnec vra Iſtene, mert meg latogatot, es valtságot ſzerzet az ű nepének. Meg eſmertéc vala azokis, à kic imezt mondgyac vala. Nagy propheta tamadot kőztűnc, es meg latogatta Iſten az ű népet.

Ezc: 34.

Kic eſmertec az Iſten latogatáſat.

Luc. 1.

Luc: 7.

De à Sidoc nem eſmérec, es à Meſsiaſt, kiert ollyan nagy tiſzteſségre emeltettenec vala fel, ſem midőn ſzűletec, ſem midőn prædicalla, ſem midőn chodakat tőn, nem vőuec: ſőt ragalmazac, es ſzidalmazac űtet, azt monduán hogy őrdőngős chalárd, es gonoſz teuő volna. Es vegezetre meg fogac, meg kęnzatac, meg őletec, es holta vtan be pechétlec, es vitezekcel őrzetec koporsoiát, hogy fel ne tamadhatna. De még minec vtanna fel tamadot es meńbe ment volnais meg ueretuęn az apoſtolokat, erőſsen meg parancholac nekic, hogy az ű neuebe ne prædicalnánac. Ezec à bűnőc mellyekert

A Sidoc nem eſmerec meg à latogatáſt.

Ioan. 8.

Luc. 22.

Ioan: 18.

Matth. 27.

Act. 5.

el veſzte Iſten à Sidokat. Eſſéle gonoſsagokcal ingerlęc feiekre az Iſtennec nagy haragiat es boſszu allaſat.

Mint illet minket, à Sidoknac ueſzedelmec.

De mi gondunc à Sidokra, auag mi kőzűnc vagyon minekűnc az ű veſzedelmekhez, hogy mind vntalan azt oluaſtattyac auagy halgattatyac velűnc, mint uerte es mint bűntette Iſten űket? Azt kerdede mi gondunc es mi kőzűnc legyen hozza? Sokis vagyon. Tudode hog̀ midőn ſzent Pal az Sidoknac bűnteteſekről ſzól, imezt veti vtanna. Ezec mind peldazatban eſnec vala ű raitoc, meg irattac kedig à mi inteſűnkre, kikre az idők nec vegei iutottanac. Megint maſut. Mondanăd annakokaert: Le tőrdeltettenec az ágac hog̀ én beoltatnàm. Iol mondod. Az hitetlenség miat tőrettenec le: Te kedig hit altal allottal helyekbe. Fel ne ſualkodgyal hanem fély. Mert ha Iſten à termeſzet ſzerent valo agaknac nem keduezet, egyűld tenced ſem fog keduezni.

1. Cor. 10.

Rom. 11.

Minketis meg latogat Iſten.

Meg latogatot az Iſten minketis, mikoron az ű eſmęretire hozot az ű ſzent igeięnec altala, es meg ielentette minekűnc akarattyat az Euangeliomban. De ha nem eſmęriűc az ű mi hozzanc valo io voltat, ha à bűnből meg nem terűnc, vgyan azon bűntetéſeket kel varnunc, mellyekcel à Sidokat meg bűntete. Mert vgyan azon Iſten vagyon moſtanis à ki akcoron volt, es ſzinten vgyan

gyan gyűlöli ez ielen valo időbenis à gonoſságot mint regenten gyűlőlte. Ezt iutattya eſzűnkbe, es erre emlekeztet minket à Sidoktul iratot hiſtoria. / *A Sidoc hiſtoriaia, mire emlekeztet minket,*

Haluán Chriſtus Pilatuſnac kegyetlenſéget, ki eǵ nehaí Galilæabelieknec uereket, az ű aldozatokcal ölgyetőtte vala, monda. Azt alettyatoke hoǵ azoc minden Galilæabelieknel bűnősbec vol tánac? Nem, de mondom tinektec, hoǵ ha pœnitentiát nem tartotoc, egétembe mind el veſztec. / *Luc. 13.*

Azoknac veſzedelmekből akará, hogy egyebec tanulnánac es meg terneńec. Nekűnkis azt kel miuelnűnc, hallyuc miert es mi modon bűntettenec meg à Sidoc. / Gondolkodgyunc előſzőr à bűntetéſnec okairul, az vtan à bűntetéſről. Mert ha okait bennűnc talállyuc, à bűntetéſtűlis fellyunc. *A Sidoknac ueſzedelmekből tanullunc.*

Nem vagyoc ollyan propheta mint Eſaias, Oſeas, Ieremias voltanac, mind az altal, à mit ſzemeimmel látoc, abbol iőuendőt tudoc erteni, es mę rem mondani hogy mi tűllűnc ſem tauul iár az volſo veſzedelem. Mert mi ſem eſmeriűc az mi meg latogataſunknac ideiet. A mi bűneinket veſſűc à Sidoknac bűnőc melle, es meg lattyuc hogy nem kiſsebbec hanem nagyobbac azoknál. A Sidoc egyſzer feſzętec meg à Chriſtuſt: Mi kic meg vilagoſettattunc volt, meg koſtoltuc az menńei *Nem tauul iár tűllűnc à uczſzedelem. Nem eſmeriűc Iſtennec latogatáſat. Heb: 6.*

aiandékot, reſzesültünc à ſzent lelekcel, meg koſ-
toltuc az Iſtennec io ígeiçt, es az iövendö vilag-
nac ioſzágit, mind annéſzor feſzettyuc es chufol-
lyuc ütet, meniſzer meg hanyatlunc, vagy teuely-
géſnec, vagy gonoſz förtelmes eletnec miátta el
ſzakaduan ü tülle. üc netalan tudatlaságbol mi-
ueltéc (meg botrankozuan Chriſtuſnac kiſſö ala-
zatos ſzemelyében, miuel hogy az ü velekedéſec
ſzerent à Meſsiaſnac è vilagi dichöſéges es hatal-
mas feiedelemnec kellet volna lenni) mint ſzent
1. Cor. 11. Palis mondgya, hogy ha eſmértec volna: ſoha à di-
chöſégnec vrat meg nem feſzetettçc volna: mi në
tudatlanságbol, hanem ſzanſzandékbol es vak-
Röm: 1. meröſégböl, tudua miuellyüc. Mert eſmeriüc es
vallyuc ütet Meſsiaſnac es Iſten fianac lenni, de eſ-
1. Cor: 6. meruçn nem vgy dichöitty üc, mint Iſtent kellene
viselnünc es dichöitenünc à mi teſtünkbe.

A gonoſz chelekedetbe ualo dichekedés.

Azon közbe lás ſzép dolgot. Nem chac në
vallyuc hogy bünöſöc volnánc, es okot adnanc ue-
ſzedelmünkre, nem chac meg nem terünc, de még
dichekedünkis à gonoſz chelekedetekbe. A kic à
Mannat meg vtaluán, az Aegiptombeli eleségé-
ket keuannác, az az, Az anyaſzentegháznac igaz
tudomanyat hatra vetuén, à teuelygöknec hamis
Az eretnekknec dichekedéſec. velekedéſeket köuetic, vgy örülnec vgy vigadnac,
Mint ha igen iol iartananac volna. Azt beſzéllic
hogy

hogy most talaltac meg az igasságot, most tamadot fel az regtûl fogua el reitetet Euangeliomi vilagosság. Maga Christus vrunc kilömbet mond annal. Tudni illic nem hogy oly prophetác iûnec è vilag vegezeti felȩ, kic az û tanetasokcal az Euangeliomi tudománt vilagosságnak, hanem inkab ollyac, à kic ki hitegetic az embereket, àkereszstyeneknec gyûlekezetiből, es sokakat meg chalnac. Aztis meg mondgya kedig, hogy midõn à leszen, soc veszedelem, had, haboruság, ehség, dög halal, föld indulat kõuetkezic vtánna. Még sem adnake tahat ezec okot veszedelmünkre?

Matth. 24.

Mikõszt ünkis el arradot à bün, meg sokasodot minden gonoság. Kit mindnáian latunc, de azert vgan senki nem iobbettya magat. Sõt ugy tartyuc, magunkat, hogy szintẽ mi hozzanc ilic amaz uakmerõ beszéd, mellyet Esaiás nal mondanac uala à chufoloc. Kõtéstettünc à halállal, es à pokollal szerzesünc vagyon: Mikor à ki árado veszedelem el iõuend, nem er mi reianc: Mert à hazukságba vettettüc à mi bizodalmunkat, es à kép mutatásba à mi oltalmunkat. Semmit nem felünc es semmit nem tartunc az Istennec ostorozo haragiatul, es chac eszünkbe sem veszüc, mint ingerlyüc vrunkat à mi el veszteszünkre. De halgathatcza mint feȵeget Isten ugan ottã à Propheta altal. Mikor az el árado ueszedelem el iû, el nyomod titeket,

A bün el adot kõsztünc.

Esai. 28.

Nem fellyüc Istennec haragiát.

Istennec fenye getesi.

mihelt

mihelt el iõuend, leg ottan el ragad titeket. Ha reggel iũ, reggel leſzen, azonképpen akar çiel iũiõn akar nappal. / Hieremiaſnalis ehez haſonlatoſt oluaſoc. Ezt mondgya az vr: Senki ninchen ki bankodgyec az ũ gonoſságan, es ezt mondanáia: Mit miuelec? Mindũaian az ũ futaſokban futnac, mint az ũtkõzetbe meg ſzeleſedet ló. Az õlyu az égbe tudgya az ũ ideiçt, à gõrlícze, fechke, es eſztrag, meg õrzõttęc az idõt, melybe meg kellet nekic iũniec, de az én nepem nem akaria meg eſmerni az vrnac itiletet. / Ez okaert, az ũ feleségeket az idegeneknec adom, es az ũ ſzanto fõldõket, az ũ el puſztetoinac. Meg ſzegyenũlnec, noha nem akarnac meg ſzegyenũlni, meg ſem akarnac pirulni. Egmáſra hulnac es el eſnec. Es à mit ũ nekic adtam vala, el vetetic tũllõc. Nem kedue zec es nem engedec, es nem kõnõrũlõc raitoc, hanem el veſztem ũket. Vgy teczic, nekũnc ſzól ám it az Iſten, mert à miuel feñeget, annac izit keſztũc erzeni.

Hier. 8.

Hie: 13.

Raitunc immar ſoc eſztendõtũl fogua az Iſtennec belſõ es kilſõ oſtora. Belſõ oſtora ez, hogy ém naprul napra tõb teuelyges tamad kõſztũnc, es laſsan laſsan el vétetic tũlũnc az ũ orſzága, meg fogyatkozic az igaz tudomañ. Es felõ hogy vgy ne iariunc mint az Aſiabeliec. Kic kõzõt à hol regenten à ſzẽt Pal prædicallasának trombitaia ſzõn gõt, moſt az Mahometnec hazugsága orſzágol.

Iſtennec belſõ oſtora.

Nemis

Nemis meſze iarũnc tũle, holot az egy Hallat keſztéciñar nemellyec vallani, es à ſzent Haromſágot tagadgyac. Kilſõ oſtora Iſtennec imez, hogy à tõrõc orankẽnt feiũnkõn vagyon, kit õl, kit rabbá teſzen bennũnc, es ha meg nem térũnc, nem ſoc idõ mulua, hazánknac è keués maradekiatis tellyeſséggel õueue teſzi.

Iſtennec kilſõ oſtora.

Meg kellene remũlnũnc ezeket latuán, es ideie volna eſzũnkbe vennũnc magunkat, ha tellyeſseggel el nem akarnanc veſzni. Kit ha nem miuelũnc, nem elegſzic meg Iſten ezekcel è bũnteteſekcel, mellyeket moſtan erzũnc, hanem vtannoc veti ezeknec, az õrõc karhozatnac tũzetis. Es kõnnében leſzen dolgoc à Sodoma es Gomorrabelieknec itelet napian, hogy ſem mint nekũnc, ha vgyan ezen kemenſégbe maradunc meg.

Matth: 11.

Harmadic Reſze.

ES *be menuen à templomba, kezde ki ũzni azokat, kic abban arulnac es ueſznec uala.* Mit arultanac legyenec à templomban, meg teczic az Euangeliomnac egyeb helyeiből. Szent Ianoſnal vgy vagyon irua, Hogy midõn egykorban fel ment volna Ieſus Hieruſalembe, talala à templomba azokat, kic õkrõket es iuhokat, es galambokat arulnac vala, es à pénz valtokat. Es ki haita ũket onnat, à iuhokcal

Mit arrultac à templomba.

Iohan. 2.

hokcal, es az okrokcel egyetembe, es à penz valtoknac penzeket ki ôntę es aſztalokat fel fordęta. Szent Márc aztis hozzà tôue, hog nem engede hog valaki valami edęnt altal viñe à templomon. Ezekbôl meg teczic, hog à Sidoc à templomot kereskedęſnec helyeue tôttec vala, mellyet az vr Iſten imadſagnac helyeue valaſztot vala. Kit nem ſzenuedhete Chriſtus, hanem ket isbeis ki kergete ûket oñat az û aruiokcal. Es meg fedde erette, hog az Iſtennec hazát toluaioknac barlangiaua tôttec vala. Vgyan teſt ſzerentis toluaiolnac vala ûc ot, penz valtasban ſoc chalardſagot, es hamiſságot gyakorluán. De ſokcal inkab lęlec ſzerent. Mert hamis tudomanńal es hamis tiſztelettel rakua vala à templom, mellyec miat à lelkec ki ragattatnac vala az Iſtennec aklából, es az ôrôc halálra bochattatnac vala. Vallyon nincheneke ezeknec valami maradéki moſtan è vilagon? Vannac bizoń, mert mind azoc, valakic ſetálo, trechélô, es mulato helye tôttec à ſzentegyházat. Sokcal inkab, à kic hamis tudomant prædicalnac ot, à hol regenten az Iſtennec igaz tôrueńc prædicaltatot. Hog azokrul ingyen ſe ſzollyac, mellyec el tôric es el rontyac, iôuedelmitûl megfoſztyac, iſtalloua teſzic az egy házakat.

Mar. 11. Kereskedeſnec helyeue tôttec uolt à templomot.

Mint toluaiolattac à templomban.

A Sidoknac maradeki.

Adnáia Iſten, hog talaltatnánac valakic ez vilagon, kic moſtanis effeléket, kergetnénec ki kôzzû

kőzzűlűnc. Meg mutata Chriſtus mire valo volna à templom, midőn imezt monda. Az én házam, imadságnac haza. Es midőn naponkent à templomban tanet vala. De maſut leſzen errűl tőb beſzédűnc. Moſtan terűnc azokra, mellyekrűl ez előt ſzollánc, igyekezzűnc meg eſmerni à mi meg latogataſunknac ideiét, hog az vr Iſten más fele latogatasáual ne nullyon mi hozzanc. Minden ember tekęnche meg magát, es à mi be vętet Iſtene ellen, abban iobécha életet.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENEGGYEDIC VASARNAP.

Ez mai ſzent Euangeliomot, ſzent Lukach irta meg, azű Euangeliomianac XVIII. réſzeben.

AZ időben, monda Ieſus nemellyeknec, kic magokban biznac uala ugymint igazac, es egébeket meg utalnac uala, illyen példa beſzedet. Ket ember megyen uala fel à Templomba imád-

imádkozni, Egyic Phariſæus, Maſic Publicanus. A Phariſæus fel áluan ekeppen kőnyőrőg uala ű magaba: Iſten, Halat adoc teneked, bogy nem uagyoc ollyan mint à tőb èmberec, kic ragadozoc, hamiſsac, paráznac, auagy illyen ſem, mint e Publicanus. Ketſzer bőytőlőc egy hetben. Minden ioſzagombol dezmat adoc. A Publicanus kedig táuul aluán, nem akaria uala chac ſzemeitis menybe fel emelni: Hanem ueri uala mellyet, monduán: Iſten legy kegyelmes en bozzám bűnősbőz. Mondom tinektec, ez bazamene házába igasb leuen amánnál: Mert ualaki magát fel magaſztallya, meg aláſztatic. Es ualaki magát meg alazza, fel magaſztaltatìc.

Sommaia ez Euangeliomnac.

LY ſzokáſa vagyon Chriſtuſnac, hog az menńei tudomant, nem chac beſzeddel, hanem bizoños ſzemelyeknec peldaiokbanis ſzokta nekűnc előnkbe adni. Vgy chelekedic ez mai Euangeliombanis, melyben két kilőmbőző allapatu ſzemelyt allat előnkben: Egy Phariſæuſt, es egy Publicanuſt. Es azoknac chelekedetekből meg mutattya mint igazullyon meg Iſten előt à bűnös ember. Mellyet igen ſzűkſeg tudnunc, hog erchűc honnet es miből kellyen var nunc az mi meg igazulaſunkat. Mert erről ſoc kilőmb kilőmb fele velekedéſec vannac az emberec közőt. Nemellyec à chelekedetnec, nemellyec

chac

chac à puſzta hitnec, es nemellyec à hitnec es à chelekedetnec egyetembe tulaidonettyac à meg igazulaſt. Kirůl én chac annit akaroc moſt ſzollanom, à meni eleg ennec ez Euangeliomnac ertelmére.

Harom réſze vagon peniglen, ez Euangeliomnac.

Elſő reſzében meg ielenti ſzent Lukách, honnet indettatot legyen Chriſtus è pelda beſzédnec mondaſara.

Maſodikban, à Phariſæuſnac es à Publicanuſnac à templomba menetelec, és imadkozaſoc adatic előnkbe.

Harmadikban Chriſtuſnac mind az kettő felől valo ſententiaia.

Első Reſze.

OKot adánàc vrũknac, è pelda beſzednec ſzollasára nemellyec, à kic akcoron ot valánac es mintha igazac volnanac magokba bizuan, egébeket ũ hozzaioc kepeſt ſemminec alétnac vala. Ezec ketſeg nelkůl affelęc voltanac, mint amazoc, kikrůl ſzent Pàl mondgya, hogy az Iſten igaſságat nem tuduán, es az ũ tulaídon igaſsagokat fel akaruán allatni, az Iſten igaſsága ala nem vettettenec. Kinel nagyob bũn ninchen è vilagon. Mert holot az emberi terméſzet oly igen meg romlot, hogy

Kic adanac okot è pelda beſzedre.

Rom. 10.

Nagy bũn à magaba bizas Eſa. 64.

mindńaian tiſztatalanokcá lőttűnc,es annera főrtel
Iob: 19. mes à mi igaſságűc,hogý à mint Iob mődgá,ha iga-
zętani akarom magamat, az en ſzam karhoztat,
ha artatlannac mutatom magamat,gonoſznac bi-
1. Cor. 4. zońet engemet lenni: Es bator ſemmi vétkemet
ne tudgyamis abbol meg nem igazultattam. Mi-
choda vagyon auagý mi lehet oly dolog emberbe,
à mibe bizhatnęiecs.

Iob: 31. Azt beſzelli Iob eggyűt, hogý az embernec
magaban bizni, ſzinten ollyan bűn mint az Iſtent
meg tagadni. Méltan tanet annakokaert minket
In. Pſal: 31. ſzent Agoſton, hogý ne bizzunc à mi chełekede-
tűnkbe, hanem iot remellyűnc felőle, es nem kel à
mi chelekedetűnkrűl ſzollanunc, hanem bűnein-
ket karhoztatnunc. Bizoń iob hogý à propheta-
Pſalm: 142. ual imigyen ſzollunc Iſtennec. Ne meń iteletbe à
te ſzolgaddal vram,mert ſenki te előtted igaznac
nem talaltatic,hogý nem mint igaſságunkat,es iam-
borságunkat hannoioc vetnőiőc.

Egyebeknec meg utalaſais nagy bűn. *Es egyebeket meg utalnac uala.* Ez ſem ala valo
bűn:Mert holot az Iſten,mindnyaiunkat azon egý
földből teremtette, es à mint à bőlch ſzól,ű alkot-
Sap. 1. ta à kichint, es az nagyot, es mindenekre gondga
vagyon: Nemis tudgya az ember, ki eletre es ki
halalra rendeltetet legyen. Bizońara Iſtent vtallya
Tiltatic á ſzęt irasban. meg az ű teremtet allatiyában, à ki felebarattyat
vtallya. Főlőtte igen tiltya kedig az ſzent iras az

mi

mi atyankfiainac meg vtalâſat. Malachias prophe Mal: 2.
ta imigyen ſzôl rulla. Vallyon nem mindnaiunk-
nac azon eg̃ atyanc vagyone? Vallyon nem azon
eg̃ Iſten teremtette minket? Miert vtallya meg ta-
hat kiki mind az ũ attyafiat? Talam azt alettya
valaki más felôl, hog̃ alab valo nallánal? Soha nẽ
lehet oly ala valo, es è vilag ſzerent oly el vettetet
ember, kinec Iſten elôt anni bôchũlete nem volna,
hog̃ ſzent Angálaual nem ſzolgaltatna neki. Meg Matth. 8.
laſsátoc vg̃mond Chriſtus, hog̃ à kiſdedec kôz-
zũl eggyet ſe vtallyatoc meg, mert az ũ Angáloc
mindenkoron lattyac az en menńei ſzent Atyam-
nac orczaiat. Hallode mit beſzél? azt beſzélli, hog̃
à kisdedeknec, mindeniknec Angála vagyon, à ki
ôrzi ũtet es ſzolgal neki. Nemis ſzenuedi el Iſten Nem ſzenue-
az atyafiaknac meg vtalâſat. Hanem à mint maſut di el Iſten á-
monda, hog̃ valamely mertékcel mérũnc, nekũn- meg utalaſt.
kis aual merettetic, az ittis be telic raitunc. Lai ne- Luc. 6.
ked vg̃mond à propheta, à ki egyebet meg vtalſz Eſa. 33.
mert teis meg vtaltatol. Iſtenis meg vtallya, es el ve
ti ſzeme elôl azt, à ki az ũ felebaratit ſemmĩnec alet-
tya. Effele magokba bizoc, es egébeknec meg vta-
loioc ellen mõda azert Chriſtus è pelda beſzedet.

Maſodic reſze.

KEt ember megyen uala fel à templomba imadkozni. Mire ualo à templom.
VGanis arra valo à tẽplom, hog̃ ot imadkoz-
zũc, az Iſtẽ igeiet halgaſsuc es à ſzentſegeket uegũc.

Azert monda vrunc, à Prophetakat kőuetuęn ez el mult vaſarnapi Euangeliomban, hog az ű háza imadſagnac háza. Azert prædical vala ű̃is naponkent à templomban. Es oly igen nem akará, hog egyeb végre ęlnênec emberec à templommal, hog
Mar. 11. még chac valami edent ſem hágy vala altal vinni raita.

Az ô tőruenbeli templommibe kűlőmbőz à mienkt ű̃l.

Az kedig à templom, mi volt à mi templominkhoz kępeſt? Ot az ô toruen es az iőuendő iduőſségrű̃l ſzolló Prophetaknac iraſoc prædicalatot, à mi templomunkban, az vy Euangeliomi toruen, mely az meg adatot iduőzetőrű̃l es iduőſſégrul teſzen bizońságot, prædicaltatic. Az Hieruſalemi templombã, ők rőc, iuhoc, bakoc, es egéb oktalan allatoc aldoztattanac, it az artatlan barán à Chriſtus, ki el veſzi è vilagnac bű̃neit aldoztatic. Ot mindenec arnyekban, homalyban voltanac, á mi egyhazunkban, ńiluan valo vilagoſságban vannac. Ha azert az ó tőruenbeli templomot oly nagy bőchű̃letben akará vrunc tartatni, hog ſemmiez vilagi dolgot nem ſzenuede abban gyakorlatni, ſ. még azokatis ki kergeté onnat, à kic aldozatra valo allatokat arulnac vala, meniuel inkab, bőchű̃letbe kel à miénket tartani, es minden egyeb dolgoktul ű̃reſseknec kel à templomban lenn ű̃nc, hanem chac az lelki es menńei dolgokban kel ot magunkat foglalnunc: Iol int ſzent Agoſton, hog

Nagy bőchű̃letbe kel tartani à templomot,

Mit kel à templomba miuel ni.

az

az imadságnac helyen egébet ſenki ne cheleked-
gec, hanem chac azt, à mire eppettetet. Az Iſten
templomaban, vgy mond ſzent Dauid, mindenec
dicheretet mondanac. Az Iſtennec tiſzteletire, ne- Pſal: 28.
uénec dicheretire, lelkünknec iduoſsegére valo dol
gokat chelekedgyünc à templomban. Egyeb fog-
lalatoſsaginknac maſut valaſzunc helyt.

Ezec tudgác vala mire valo valna à templom,
mert mind ketten imadkozni menęnec oda. De
nem egárant imadkozánac. A *Phariſæus fel aluán,* A Phariſæus-
ekeppen kőnyőrőg uala. Iſten halát ádoc teneked, &c. nac imadſaga
Mint teczic ennec imadkozaſa? Nem iol imadko- nem io.
zike inkab? Nem iol azt mondgá Chriſtus. Miert?
hiſzem io Iſtennec halat adni? lo volna halat adni.
De à ki tudgá mi legén az hala adas, kőnnien eſze-
be veheti, hogy nem halat ád vala ez, hanem hazud
vala. Az ád halat Iſtennec, à ki minden iót ű ſzent
felſegénec tulaidonét. A Phariſæus azt nem miue-
li, hanem meg foſztya Iſtent az ű iauaitul, es azo-
kat magánac tulaidonettya, meg foſztya dichőſe-
gétul, nem Iſtennec hanem magánac kereſuén di-
cheretet az ű io chelekedetiből. Imadkozni mene
fel, es nem akara Iſtennec kőnőrgeni, hanem ma-
gat dicherę. Nem gondoluán meg Salomonnac Prouer: 27.
imez mondaſat. Más dicherien tegedet es ne à te
ſzád, idegen ember es ne à te aiakid.

Es hogy iobban meg ęrched, négy okbol nem Négy okbol
volt io à Phariſæuſnac imadſaga. Nn 3 Első nem io à Pha-
riſæus imadſa-
ga.

1. Oka. Elsŏ, hogy nem tartotta meg az imadkozás-
nac modgyat, mellyet Christus vrunc ada elŏnkbe
Math. 6. szent Matéual, monduán. Midŏn imadkoztoc ne
legyetec ollyanoc mint à kép mutatoc kic à Syna-
gogakban es az vczaknac szegletin aluan szok-
tac imadkozni, hogy lattassanac az emberektŭl.
Minden magunc mutogatasátul ŭressnec kellene
lenni az imadságnac. Ez kedig à Pharisæus kiualt
képpen chac magat es az ŭ szentséget hanyá es
mutogatá az ŭ imadságában.

2. Oka. Masodic oka. Mert iduŏzetŏnknec imillyẽ
parancholattya ellen vala, Ne itellyetec es nem itel-
Luc. 16. tettec. *Nem uagyoc*, vgmond, *ollyan mint à tŏb embe-
rec.* Chac ŭnnen magat tartya iambornac es igaz-
nac, egyebeket mindeneket ragadozoknac, hamis-
saknac paraznaknac itél lenni. Es nem elegeszic
vele, hogy kŏzŏnséggel à tellyes emberi nemzetet
karhosztattya, hanem à szegeń Publicanust à tŏb-
bi kŏzzŭl ki valasztuán, vgymint igen el vetettet
vial mutattya, monduán. *Illyen sem uagyoc mint imez
Publicanus.* Az Isten szolgaiat itéli, mely ha állis
Rom. 14. Istennec ál, ha elikes Istennec elic.

3. Oka. Harmadic oka ez, hogy az ŭnnen maga ites-
ketiből igazettya magát. Nem kŏueti à szent Pal-
nac mondasat ki imigyen szolla maga felŏl. En nẽ
2. Cor. 4. itelem magamat. Mert ha szinten semmi gonoszt
nem esmernékis magamban, azert abbol vgyan
meg

meg nem igazettatnam. Nagó dichiretet teſzen az iras Iob felől, hogó egígy ű, igaz Iſten felő, es gonoſz tul el tauozo ember volt, mind az altal még ſem igazetotta magat. Sőt imigyen beſzellet magárul. Ha igazetani akarom magamat, az en ſzám karhoztat engemet. Méltan int azert minket à bőlch, hogó ſemmiképpen Iſten előt ne igazechuc magű-kat, mert eſmeri ű az mi ſziuűnket. Eſméri bizoń akarmint fedezzűkis alnokságinkat. Iol mondga ſzent Ianoſis, hogó ha azt mondangúc hogó bűnűnc ninchen, meg challyuc magunkat, es igaſság ninchen benűnc. Annac okaert, à ki meg akar igazulni, ne igazécha idő nap előt magat, hanẽ uaria az Iſtennec iteletét. Es akcoron kinec kinec, mind dichireti leſzen Iſtentűl. Iob. 1. 1. Ioh. 1. Iobe 9. Eccle: 7. 1. Cor. 4.

Negédic es fő oka, hogó à Pharíſæus imadságat ioua nem hagá Chriſtus, imez, hogó az igaſsagot chac à kilső chelekedetekben helyhezteté, es à mileg ſzűkségesb volna az igaſságnac meg talalására, az nem vala ű benne. A hit, mely à ſzeretet altal chelekedic. űres vala hittűl, vgó mint ki az Abraham maguarul kiben meg aldatnac minden nẽzetségec ingen ſem emlekézet. Nem kérte Iſtent hogó arra valo tekentetbe vençie az ű kőnyörgéſet. űres vala ſzeretettűlis, mert ha ſzerette volna fele baratit, nem vadolta volna Iſten előt. Nem choda tahat hogó Chriſtuſnac nem techéc az ű imadsága. 4. Es fő oka. Gal. 5.

Mibe dicheke dic à Phariſæ ui.

De laſsuc eggyenkent mibe dichekedic, es mi-nemũ dolgokba mutogattya ſzentes voltát. *Nem uagyoc, ugymond ollyan mint egyeb emberec, ragadozoc hamißac, paraznac.* Io ez ũ magaban, mert azt ke-uanía az Iſtennec toruenyeis mi tũlũnc hog̃ effele gonoſságtul, es fertelmeſségtũl el tauozzũnc. Da-uid imigyen tanet arra minket. Tauozzàl el à go-noſztul. Es à Moyſeſnec maſodic tablaia oly pa-rancholatokat foglal magába mellyekben ezec mind tiltattatnac. Szent Pális azt hirdeti hog̃ à kic illyeneket miuelnec, Iſtennec orſzágat nem vęſzic.

Pſal: 36.

3. Reg. 21. Ioel. 1. Matth: 6.

Minden heten ketzer bõitõlõc. A bõitis io, à vegre hog̃ ember teſtęt enhéche es ſzeledeche velle. Es mind à tõrueń, mind à Prophetac, mind az Euangeliom dicheri ſ-iouà hadga à bõiteléſt. *Dezmat adoc mi-denekbõl à mit biroc.* Ennekis igy kellet lenni. Mert Iſten rendeléſe, hog̃ à kõſseg az egyhazi nepnec ti-zedet adgyon az ũ ioſzagábol, hog̃ legyen miuel ęlniec es ſzabadban ſzolgalhaſsanac à lelki dol-gokban, midõn è vilagi taplaláſokra valo ſzũkſé-gec bęuen meg vagyon. Hog̃ azert à gonoſztul el tauozuan, effele io chelekedetek be foglalta ma-gat à Phariſęus, dicheretes volna, ha azoc à fog̃at kozaſoc nem talaltatnanac ũ benne, mellyekrũl im chac moſt ſzòllanc, de hog̃ az ionac chac ſzé-net es kilsõ modgat fitogattya, es à tõrueńnec belsõ võlgęt nem tapogattya, az teſzi ũtet Iſten elõt vta latoſsa.

Exod. 22. Leu. 27. Num. 18. Deut. 14. Mal. 3.

Es

Es à Publicanus tauul áluán &c. Ide tekénchen immar minden bűnös ember, es à Publicanustul tanullya meg à meg teresnec es Pœnitencia tartasnac io modgyat.

Negy dolgot talaloc kedig ebben ẽ Publicanusban, melynec minden meg térő bűnösben meg kel talaltatni. *Negy dologhnac kel talaltatni á megterő bűnősbe*

Elsső az ű bűnos es meltatlan voltánac alazatos esmereti, mellyet aual bizońeta, *bogy tauul aluan chac szemeit sem akaria uala menybe fel emelni.* Meg gondola meńit vétet volna Isten ellen. Meg pirula magaban, es annera meg aláza szivęt, hogy à nag alazatosságnac miatta, chac arra sem aletty**a** vala meltonac lenni magat, hog az éget latnaia szemeiuel. Szinten vgy chelekedéc mint Esdras, ki imezt monda maga felől. En Istenem, meg piruloc magamba, es chac orchamatis szegénlem te hozzád fel emelnem, mert az mi alnaksaginc feiűnkre meg sokasottanac, es az mi bűneinc mind az égig fel neuekedtenec. A ki Istenhez akar térni, ezẽ kezdge el à meg teréſt. Esmerie es alazza meg magát. Es vg leszen, hog miképpen à hegről à vólgyre foly es szauárkodic az esső viz, azonkeppen az Istennec malasztyanac tiszteto vize, az ű alazatos lelkęre szarmazzic, s-meg mosogattya, es meg tisztettya ütet, az ű bűneinec fertelmességétől. Szereti Isten à szemérmes alazatosságat, de *1. Maganac esmereti.*

I. Esdr. 9.

gűlőli à ſzemtelen fel fuualkodaſt. Azert feddi va la à Prophetánal à Sido nemzetſéget, hogy ollyatán volt az ű homlokoc mint à fertelmes aſzonia allatnac orczaia, es nem akartanac meg pirulni. Hiere: 3.

Viſzontag dicheri, ſzent Pál az Romabelieket, miuel hogy ſzegénlenęiec az ű régi bűnőket. Rom. 6.

2. A bűnön uulo bankodas.

Maſodic dolog, mellyet à Publicanusban latoc, az ű bűnein valo keſerues bankodas. Kit abban ielente, mellyet ueri vala. Banà hogy az ű ſziuéből gonoſz gondolatoc, gílkoſságoc, paraznaſagoc, orzaſoc, hamis tano bizonságoc, karomlaſoc ſzarmaztanac es vtet meg fórtóztettec. Banuán mellyet veri vala érette, mintha magat bűntetnęie, es boſzut allana teſtén, hogy az ű Iſtene ellen vetkezet volna. Ig kel chelekednünc minekünkis ha valoba meg akarunc térni. A tóredelmes es meg alaztatot ſziuet Iſten meg nem vtallya. Hozza fogad es meg nem itel minket, ha mi magunc meg ítélly űc magunkat.

3. A bűnnec vallaſa. Prouer: 18.

Harmadic, az ű ſzaiánac vallaſa. Nem chac eſmerę, hanem vallàis bűneit. Nem vadol egybeket hanem chac űnnen magat. Mert vgyanis az igaz ember leg elóſzór ű maganac vadoloia, azt iria à bóſch.

4. A bizodalom.

Negyedic az Iſtennec kegyelmeſségébe va-

lo

lo bizodalom. Eſmeri vgyan es vallya bűnős volt át, de nem eſic ketſegbe, hanem bizakodic, es tellyes remenſeggel eſedezic Iſtennec, monduan. Iſten, *legy kegyelmes en hozzam bűnoshőz.* Mintha imigyen ſzollana à bőlchel. Mindeneken kőnyőrűlſz te vr Iſten, es el halgatod à Pœnitencia tartó emberekuec bűnőket. Es mintha fogadaſara emlekeztetneie Iſtent, midőn à Prophetanal azt fogada, hogy nem akaria à bűnőſnec halalat, hanē hogy meg teriен, es ellyen. Effele bizakodas nelkűl, nem chac nem haſznos, hanem veſzedelmeſis à bűnnec eſmereti. Mert ha chac mi magunkat, es à mi bűneinket nezzűc, vgy iarunc mint Iudas, ki imigyen ſzolla à papi feiedelmeknec. Vetkeſztem el aruluan az artatlan vért, es ketſegben eſuen fel akaſzta magát. Szűkſeg azert nē chac megrettennűnc à bűntűl, es à bűnnec iutalmatul, à karhozattul, hanem más felől biztatnűnc magunkat, az vrnac irgalmaſsagaual, ki azert kűlte è vilagra az ű egygyetlen egy ſzent fiat, hogy ű altala es ű benne, minden bűnős emberec meg igazullyanac, es à karhozatbol, melyre kőteleſec volnanac az ű bűnőkert, meg menekeduen, iduőzűllyenec. Ezt è bizodalmat kedig az Iſtennec kegyes igeretiuel kel magunkba taplalnunc. Mellyec kőzzűl nem alà valoc ímezec.

Sap. 11.

Ezec. 18.

Bizodalom nelkűl ueſzedelmes à bűnnec eſmereti.

A bizodalom az igeretekcel taplalta tic.

Terien,

Hier.18.26. 36. Matth.4. 1. Timo: 1.

Terien meg minden aż ű gonoſz vtaitul,es irgalmas leſzec az ű alnakságoknac es bűnöknec. Pœnitentiat tarchatoc,es el közelget az Iſteñec orſzága. Hiu es be vętelre minden képpen melto beſzęd ez, hog Chriſtus Ieſus à végre iöt legyen è vilagra, hog à bűnöſöket iduözeche. Ezeket,es egyeb fele igereteket, ſzűntelen ſzemeinc elöt kel hordoznunc, hog midön à mi bűneinknec eſmeretiből,ketségben eséſre kiſztet minket az ördög, legyen mit ellene vetnünc az ű alnoc keſerteinec.

Röuid de haſznos, à Publicanus imadsága. Pſal: 32.

Sokcal röuideb à Publicanuſnac imadsága à Phariſæus imadſagánal, de haſznosb lön,es többet foglala annal magaba. Mert az Iſtennec irgalmaſságat,mellyel rakua è vilag,hozza kapchola, es öuéue téue. Megbochattatánac neki bűnei, es meg igazula. A Phariſæus kedig bűnre imadkozęc es nem chac nem bochanattyat, hanem inkab öregbűleſet talála az ű bűneinec. Miképpen ingyen maid meg ertitec Chriſtuſnac mind az ketto felöl valo ſententiaiábol.

Harmadic Reſze.

A Chriſtuſnac ſententiaia.

MOndom tinektec, ez bazà menc bazába, igazb les Muen amannal. Igaz ſentencia. Mert à Phariſæus chac emberec elöt,es az ű tulaidon itileti ſzerent

rent vala igaz, de à Publicanus Iſten elŏt. Vgmint kinec dichireti nem emberektŭl vagon hanem Iſtentŭl. Ebbŏl à mi vrunknac ſententiaiábol elŏſzŏr tanullyuc meg, mely nagy legyen az Iſtennec kegyelmeſsége. Ki illyen rŏuid imadsággal meg engeſzteltetuęn, es à bŭnŏs Publicanuſnac keues ideig valo pœnitentiaiátul meg gyŏzettetuęn, ŭtet hozza fogada bŭneitŭl meg tiſztęta es meg igazęta. Touabba mely nagy ereie legyen Iſten elŏt az alazatoſságnac, es mely igen veſzedelmes legen à keuelség. Az alazatos kŏnyŏrgeſnec miatta, à Publicanus bŭnŏsbŏl igazza lŏn. A keuely maga hańasánac altala, à Phariſæus, haſzontalanná tŏue, minden io chelekedetit.

Kegyelmeſsége.

Az alazatoſságnac nagy ereie.

Mert, ugy mond Chriſtus, ualaki magat fel magaſztallya mēg aláztatic, es ualaki magat meg alázza fel magaſztaltatic. Haſonlatos ehez, Iobnac amaz mondáſa. ~~A ki meg alaztatic~~, dichŏſségben leſzen, es à ki le haitya ſzemeit meg ſzabadul. A keuelyt kŏueti à meg alazas, es az alazatos ſziuŭt à dichŏſség. Megint à mit mind ſzent Iacab ſ-mind ſzent Peter elŏ hoz à bŏlchnec iraſabol. Hogy ellenec ál Iſten à keuelyeknec, es az alazatoſoknac malaſztot ád. Meltan int azert minden kereſztyent az alazatoſságra, vgyan azon ſzent Peter monduán. Alazzatoc meg magatokat, az Iſtennec hatalmas kezei alá, hogy az vtolſo napon titeket fel magaſztallyon.

Iob. 22.

Prouer: 29.
Iacob: 4.
1. Pet. 5.

Ibidem.

De uerbo Domini. Math. 11.

tallyon. Christus vrunkis, miképpen szent Agostyon, nemessen es igen szépen emlekezic rulla, nem azt paranchola nekünc, hogy teremteni, hogy chodakat tenni, hogy halottakat támasztani, hanem hogy szeledséget es alazatosagot tanullyunc ü tüle.

Alazatosságnac hasna. Eccles. 35.

Az alazatosagnac hasznos voltat ielenti à bölch, midön azt mondga, hogy à magat meg alazo embernec imadsaga, altal hattya à ködöket. Megint szent Dauid, mikoron imigyen szól. Reia tekentet Istent az alazatosoknac imadsagokra. Felemeli à ganaibol à szegeñeket, es az ü nepénec feiedelmi közze helyhezteti. Az alazatos nepet meg szabadettya, es à keuelyeknec szemeket meg alazza.

Psalm. 101. Psal: 112.

Psal: 17.

Keuelysegnec uesszedelmes uolta. Esa. 14. Gen. 3.

Viszontag à keuelysegnec veszedelmes voltat bizonettya, Lucipernec az ü tarsaiual egyetembe, es à tellyes emberi nemzetnec eseti. Vgy hogy minden lelki epptületnec fondamentoma az alazatossag, es romlasa à keuelyseg.

De egy bütis soc helyen emlekezünc az alazatosagnac ioszagarul, es à keuelysegnec vetkerül, azert ne szollyunc mostan többet ezec felöl. Hanem miert hogy à Publicanusnac meg igazulasarul teszen it emlekezettet Christus, ertekezzünc arrul honnet törtennyec embernec meg igazulasa? Chac az hitböle auagy à chelekedetekböl is?

Valsz.

Valaſztaſt kel benne tennünc, minemű meg igazulaſrul ſzollunc. Mert két féle meg igazulas vagón. Egíc az à kit elſönec, más à kit maſodic meg igazulaſnac hiuunc. *Ket féle à meg igazulás.*

Az elſö az, midön az Iſtentelen emberből Iſtenes ember leſzen, az az, à ki hitetlen, gonoſz, haragnac es karhozatnac fia es ollyan volt, à mi nemű è vilagra ſzokot ſzülétní meg igazettatic az uagy igazza, es Iſtennec barattyaua leſzen. Effele meg igazulas Iſtentűl adatic embernec aiandekon, minden elöl iaro chelekedeteknec erdeme nelkül, mi tűlünc kedig meg fogattatic, es mienke tetetic, chac à hitnec altala. Es egy ſem pillantasba leſzen azontul es egétembe, míhelyt az ember hiuen, hogy Iſten az ű fiat à végre kűlte è vilagra, hogy vgmint artatlan baraú kent halalt ſzenueduen, à tellyes emberi nemzetnec bűneit el vegé, vtalni fogia az régi bűnös çletet, es keuannya az igaſsagot. Ebben à meg igazulasban femini tekenteti ninchen Iſtennec arra, mi voltal es mint çltel az elöt, hanem tiſztan chac azt nezi minemű hittel es az igaſsaghoz minemű keuanſaggal vagy, aztis kedig à hitet, es keuanſagot ű önti beléd. Errűl à meg igazulaſrul ſzól ſzent Pál Apoſtol, valamikor azt mondgya, hogy az ember nem az ű chelekedetiből es erdemibol igazul es iduözűl, hanem à Chri- *Elſö meg igazulas.* *A mi erdemünc nelkül leſzen.* *Michoda igazulaſrul ſzol ſzent Pal.*

Chriſtusban valo hitből. Kiualtképpen kedig az Romabeliekhez irt leueleben, holot meg muttattya, hogy az Iſtentelennec igazuláſat, ſem à termeſzetnec ereiéből ſzarmazo ioſzagoc, ſem az ő tőruennec chelekedeti nem erdemlettęc. Es annac okaert, abban à mi à meg igazulaſt illeti, egyenlőue téſzi á poganokat, es à Sidokat. Mert ſem azoc nem mondhattyac, hogy à tiſzteſseges elet, mellyet à terméſzet vilagoſsaganac vezerleſéből viſeltec, ſem imezec hogy à tőruení ſzerent valo chelekedetec erdemlettec volna à meg igazulaſt, hanem chac à Chriſtuſnac erdeme, mellyet hozzaiockapcholtanac à hittel.

Maſodic igazulas.

A Maſodic meg igazulas, az igaſsagban valo őregbedés es neuekedés. Midőn az, à ki egyſzer meg igazult, es Iſtennec barattyaua lőt, naponkęnt nagyob tokelleteſségre megyen. Errűl ertem ſz: Ianoſnac imez mondaſat. *Apoc 22.* A ki igaz, mégis igazullyon, es à ki ſz: megis ſzenteltеſsęc. Mert mégis igazulni es mégis ſzenteltetni ſemmi nem egyeb, hanem igazba, es ſzentebbę lenni. A bőlcs his haſonlatoſt ſzól ehez mouduan. Ne altaly mind holtodig igazulni. *Eccl. 18.* Ez à maſodic meg igazulas, nem chac à hit altal, hanem à hittel egygyűt à chelekedetec altalis leſzen. *A chelekedet altalis leſzen.* Mellyet meg bizońet ſzent Iakab, mikoron imigyen ſzól Abraham Patriarchafelől, Abraham az mi atyanc, nemde chelekedetek-

Iac. 2.

detekbol igazulàe meg, az oltarra viuen az ũ fiat Ifaakot? Latode hogy à hit egyetembe chelekedic vala az ũ chelekedetiuel, es à hit à chelekedetekbol tõkelletęc meg, es be telęc az iras à ki azt mon da, Hogy hin Abraham Istennec, es igasságra tulaidonettatec ũ neki, es Istennec barattyanac neuezetęc. Lattyatokę, hogy chelekedetekbol igazul az ember es nem chac hitbol? Ez à szent lakabnac mondasa, nilluan bizonettya, hogy à meg igazulasra, mellyet az igasságban valo õregbũlesnec mondanc, szũksegesec az io chelekedetekis. Es mentũl tõb iot chelekedic ember, attul igazb leszen. Gen: 22 Cap.

Gen: 15.

Nem ellenkedig peniglen semmiben sz: Iakkabbal szent Pal Apostol, holot ũ azt mondgya hogy Abraham nem à chelekedetekbol, hanem à hitbol igazult meg. Mert szent Pal à Christus hitire tért Sidoknac teuelygesec ellen ir, kic azt alegottat, hogy az ô toruennec chelekedeséből erdemlettęc volna ũc azt, hogy az Euangeliomnac igasságara iutuan, meg igazultànac vala. Es annac okaert à baluanozo poganokat, kic à Moyses tõrueńebe nem munkalodtanac, meltatlanoknac itelic vala lenni az Euangeliomnac malasztyara, nemis õrõmest lattyac vala, hogy az Apostoloktul be fogadtatnánac â kereszтyenségbe. Meg feddi azert sz: Pal ezeknec balgatag velekedeseket, es mindeneket arra tanet, hogy à Christusban valo hit elõt

sz: Pal es Iakkab nem ellenkednec. Rom. 4.

A Sidoknac teuelygese.

chelekedtetet chelekedetekből, ſem à Sidoc, ſem à poganoc nem erdemlettec à meg igazeto hitet, es Iſtennec malaſztyát, hanem chac aiandékon adatic az embernec Iſtentűl minden elől iaro erdeme nelkűl. Szent Iakab kedig azoknac ſzól à kic netalantán à ſzent Pal iraſat nem iol ertuęn, azt gondoltác, hogy minec vtanna hittenec à Chriſtusban, es meg kereſztelkedtenec, immar ſemmi gondgyoc nem volna, hanem meg ernęiec aual idűoſſegekre. Nem gondoluán azt, à mit vgyan azon ſzent Pál maſut monda, hogy az à hit haſznos, à ki à ſzeretet altal chelekedic. Ezeknec beſzél li azert ſzent Iakab, hogy àhit, meg holt à chelekedet nelkűl, es hogy nem chac à puſzta hitből igazul meg az ember.

Kiknec ſzol ſz: Iakab.

Gal. 5.

Es hogy ez à maſodic meg igazulas az io chelekedetekből is kővetkezzéc, meg teczic chac à ſz: Lukach iraſabolis, miből azt iria Zacharias es Erſebet felől, hogy mind ketten igazac valánac Iſten előt, iaruan az Iſtennec parancholatiban, es igaſsagaban panaſz nelkűl. Meg teczic à Chriſtus tanetaſabolis, mikor az harom fele fő io chelekedeteket à böitőt, imadſagot, es alamoſnalkodáſt, igaſságnac neuezi. Es à ki tőkelletesben foglallya à ioban magát à Phariſæuſoknal, es iras tudok-

Luc. 1.

Math. 6.
Matth: 5.

tudoknal, annac igaſságat beuőlkődni mondgya azoknac igaſsagoc fölöt.

Sőt nem chac à meg igazuláshoz, hanem az iduőſségnec meg talalaſahozis hozza ſegetic embert az io chelekedetec. Nem az ű tulaidon termeſzetekből auagy meltoſagokbol, hanem à Chriſtus Ieſus vere hullaſanac mellyel meg hintettenec erdeméből, es az Iſten igeretinec ereieből. Miuel hogy igaz Iſten minden beſzediben, es à mit mondot, annac meg kel lenni. ű mondotta kedig hogy à kic iot chelekednec őröc eletre mennec. A ki el hadgya az ű neueiert hazát, attyafiait, attyat, annyat, ſzaz annit veſzen, es az őröc eletet biria.

Iduőſseget tal az io chelekedet.

Honnet uagyon creie à chelekedetnec

Math. 10.

Nem teczic ez à vallas valakinec es igen dichőskődic ellenem, miert hogy maſut, beuebben ſzollotam az mi io chelekedetinknec erdemirűl. De meg felel ű neki az Iſten igeie en errettem, ha en ſemmit nem ſzollanekis, mely Iſten igeięuel vgy eroſsetettem meg azt à mit mondotam, hogy à pokolnac kapui hatalmat nem vehetnec ellene. Szitokcal, atokcal, ondokſagos boſzu, es rutalmazo beſzeddel, valtig oſtromlya az meg győzhetetlen igaſságot, miképpen Goliat, es Rapſanes oſtromlyac vala rettenetes karomlaſokcal az Iſtennec népet, de vgy iar mint azoc iaránac. A auagy inkab vgy iart. Mert

Matth, 16.

1. Reg. 17.

4. Reg. 18.

nem chac az igaz hiu kereſztyenec, de az ũ tulaidon tarſaies, es azoc à kiknec kiualtképpen hizelkedic, ertic es vallyac, hoǵ igen ektelenũl es erõtelenũl tuſakodic ellenẽ. Es minec elõtte vagǵ én vagǵ más valaſzt tennenc az ũ irasára, valaki oluaſta mind azt à mit ũ ir, ſ-mind az én iraſomat à melyet ſzidalmaz immar regẽ iteletet tõttenec felõlle, hoǵ iob volt volna halgatni hoǵ ſem mint affele balgatagſagot irni.

A Luterec mondaſa.

Vǵ mondanac azoc, à kic nem akarnac velünc eǵgyet erteni, hoǵ nem azert kel iot chelekednünc, hoǵ á mi io chelekedetinkbõl igazulaſt, auagy iduoſséget varnanc, hanem az Iſtennec akarattyaert.

Az Iſten akarattya.

De én viſzontag azt kerdem ũ tülõc, michoda az, az Iſten akarattya, mellyert ſzükſeg io chelekedetekbe foglalnunc magunkat? Vallyon nem Iſten akarattyae ez, hogy à ki az õrõc eletre be akar menni meg tarcha à parancholatokat? Hoǵ ha ũ barati akarunc lenni, azt chelekedgüc à mit ũ parancholt minekunc? Hoǵ minden az ũ tulaidon erdemet, munkaia ſzerent el vegye? Nem kel tahat az Iſtennec akarattyatul el ſzakaſztani az io chelekedeteknec erdemit, mert ũ akaria hoǵ legyen, es ũ igerte hoǵ leſzen iutalma az mi munkainknac. Es akarmint chauarogionis à teuelygõ, ſoha ũ meg nem hamiſsettya ſz: Pálnac imez mondaſat.

Math. 19. Iohan. 15. 1. Cor. 3. 2. Cor. 5.

Rom. 1. A tõruennec nem halgatoi, igazac Iſtennél, hanem à tõr-

à tőruennec chelekődői igazettatnac meg. Mikep pen haſzõtalanoc mindẽ chelekedetec az elſő meg igazulas elől, azonképpen à meg igazultakba min denec haſznoſoc es erdemeſec. Ki oly igaz, hogy az igaſsagnac ellenſegi kőzőtis, azoc à kic tudosbac, nem tellyeſseggel tagadgac igaznac lenni. Mint Melanthon es Kemnicius. Mert ezec őrőmeſt ve- ſzic az erdemnec neuezetit, es az őrők ęletet erdem nec atuag bérnec mondgac hiuattatni, vg mint mel- lyel tartozic Iſten à meg igazultaknac az ű igere- tinec ereiçből.

A meg igazultaknac erdemes chelekedeſec.

Melanthon In Apol: conf: Aug: Kem: ni exami: con: Trident.

Nem akaroc errűl tőb beſzeddel ſzollanom, mert à ki à meg igazulaſrul valo tudomãt egęſzen meg akarnaia magarazni, nem eg prædicatiot, ha- nem egeſz kőnüet kellene arrul irni. Vegętec eleg neuen moſtan ėn tűlem, hog kőzőnſeges képpen, es rőuideden meg ielentettem honnet legėn az em bernec meg igazulaſa. Tauoztaſsatoc el tűllętec à magatokba valo veſzedelmes bizodalmat, es fele baratitoknac meg vtalāſat, ſiraſsatoc bűnőtőket, es Iſtentűl kęrietec bochanatot. Ne hannyatoc à ti io chelekedetteket, ſe iamborſagtokba ne bizzatoc. Miuellyętec meg à miuel tartoztoc, es hadgyatoc Iſtenre à tőbbit. Semmit nem ketelkeduęn benne, hog ű meg fizet mindennec, kinec kinec mind az ű che- lekedeti ſzerent.

Apoc. 2. 22.

Sz: HAROMSAG NAP VTAN

SZENTHA-

ROMSAG NAP VTAN

TIZENKETTŐDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Márc Euangeliſta irta meg, VII. reſzében.

AZ időben, iſmet ki menuen Tiruſnac es Sidonnac határibol, iöue à Galileanac tengere mellé, à tiz uaraſoknac batarinac közepin, es hozánac ũ neki egy ſiket némát, es kerec ũtet, bogy kezet reia tenné. Es mikoron fel fele uitte uolna à neptul, bochata az ũ uiait füleibe, es pökuen illete az ũ nyeluet, es menybe tekentuen fel fohaſzkodec, es monda neki, Ephpheta, mely annyit teſzen, nyilyal meg. Es legottan meg nyilatkozánac az ũ fülei, es meg ôdéc az ũ nyeluenec kötele, es iol ſzôlũala. Es meg badgya nekic, bogy ualakinec ne mondanác. De mentũl inkab ũ meg tilttya uala ũket, annyeual inkáb hirdetic uala, Es fölötte igen almelkodnac uala, monduan: Mindeneket iol tôt, à ſiketeket hallouatôtte, es à nemakat ſzolôua.

Ez

EZ mai Euangeliomban, egy adatic előnkbe az Chriſtus choda teteli kőzzűl, mellyekben ielentette hatalmaſságat, akarattyat, es tiſztit. Hatalmaſságat aual, hogy paranycholt néha à tengernec, néha à ſzeleknec, néha az őrdőgőknec, néha à betegſégeknec, mint it, es néha égéb teremtet allatoknac. Akarattyat, midőn kéſz volt az embereket minden ſzűkſegekben ſegéteni, es ſegetſéggel volt mindeneknec, valakic ű hozza folyamtanac. Tiſztitás elégge meg mutata mi legyen, tudni illic, hogy nem chac neue, hanem vgyan űnnen magais lętel ſzerent iduőzető, es ſzabadeto. Vgy mint ki arra iőt ẽ vilagra hogy meg roncha az őrdőgnec chelekedetit, es meg ſzabadécha az embereket azoktul à chapaſoktul, mellyekbe eitette volt űket à pokolbeli ſatan,

Ez Euangeliomnac ſommaia. Mit ielent urunc az chodа tetelekbe.

Nem óc nelkűl adatnac peniglen ezec előnkbe, hanem hogy à Chriſtus hatalmaſsága, biſztaſſon minket, è vilagnac, es az őrdőgnec orſzaganac kegyetlenſége ellen, meg emlekezzűnc rulla hogy à mi vrunc mind ezeknęl hatalmasb, meg győzte ezeket, es immar nem arthatnac minekűnc. Azert batoręt vala egygyűt monduan, Bizakodgyatoc, en meg győztem è vilagot.

Miert adatnac ezec előnkbe.

Iohan, 16.

Iohan. 16. Az ű mi hozzanc valo io akarattyanac ertelmęt ellene veſsűc nem chac à teſtnec gonoſz akarattyanac, hanem à ketségben eſeſnekis. Hoģ ne leheſſen oly nagy ńaualia, es ellenunc fel tamadot ellenkedés, melyben meg fogyatkoznanc, tuduan hoģ kęſzen vagyon az Iſtennec kegyes akarattya az mi meg ſzabadetaſunkra. Vegezetre, az ű tiſztinec ſzűntelen valo emlekezetiuel, tamogaſsuc magunkat à keſertetec ellen, mindenkoron elmęnkben forgatuan, hoģ ű Ieſus, az az, ſzabadęto, nem hagy minket fellyeb keſertetni annal à menire el ſzenuedhetty űc, hanem à keſertettel egetembe, ki ſzabadulaſtis ad hoģ el viſelheſsűc. Ezt
I. Cor: 10. è harom dolgot nem chac ez mai Euangeliomban hanem vrunknac ſoc egyeb choda tetelibenis mint eģ tűkőrben, ńiluan nezheti à ki akaria nézni. De moſtan à tőbbinec beket hagyuán ſzollyunc ez Euangeliomrul.

Mely leg előſzőr, előnkben adgya à hitnec eģ nemes peldaiat azokban, à kic à ſiketet es némat à Chriſtushoz viſzic.

Maſodſzor è ńomorult emberben meg ielenti, à tellyes emberi nemzetnec belső es kilső ńomorusågat.

Vtolſzor az mi vrunknac nagy kegyelmeſséget mutattya. Vgy mint ki kőnőrűle à ńaualyas emberen, es űtet kegyesen meg oruosla.

Az

Az Elsőrűl.

KImenuen *Tiruſnac es Sidonnac hataribol*, holot eǵ aſzonialatnac leanyat az ördögtűl meg ſza badetotta vala, *iőue Galilæanac tengere melle*. Mert ot gyakorta ſzokot vala forogni, es ſoc chodakat chelekedni. *Es bozanac ű neki egy ſiket nemát*. Latod it à ſzeretet altal chelekedő igaz hitnec peldaiat. Mely hit leg előſzőr el hiteté ezekcel ez emberek-cel, hoǵ oly nagy hatalom uolna Chriſtusban, hoǵ ha kezçuel illetnçie ez embert, ottan két nyaualya-tul, ſiketségtűl es nemaságtul ſzabadethatnaia meg űtet. Azert *keric uala hogy kezet reia tenneie*.

Az ſzeretett altal chelekedő hitnec peldaia.

Ket képpen ſzolhatunc kedig à hitrűl.

Ket képpen ſzollunc à hitrűl.

Előſzőr vgy mint Iſtentűl emberbe őntetet aiandékrul, mellyet Iſten az ű malaſztyaual gerieſzt az mi ſziueinkben.

Maſodſzor, vgy mint az igénec halgatasábol tamadot ioſzagos chelekedetrűl. Hoǵ à hit Iſtentűl őnteſsęc az emberbe, bizonęttya ſzent Ianos, monduán, hoǵ Chriſtus vilagoſet, minden è vilagra iőuő embert. Es ſzent Pal, ki eǵ nehan helyen teſzen errűl bizonságot. Eggyűt azt mődgya. Hoǵ Iſtennec kedueből iduőzültűnc à hit altal, es az, nem magunktul vagyon, hanem Iſtennec aiandéka. Maſut megiut, hoǵ mindenikűnknec

Iſtentűl adatic à hit.

Ioan: 1.

Ephes. 2.

Rom. 12. oſztogatta Iſten à hitnec mertéket. Szent Agoſton es arań ſzaiu ſzent Ianos, Chriſtuſnakis imez

Iohan. 6. mondáſat, ſenki nem iőhet en hozzam, hanem ha az en atyam vonandgya ũtet, à hitrűl magyárazzác, hog az atya Iſten ŏnti emberbe, es az altal vonattatic Chriſtushoz, es ſenki egyeb Chriſtusban nem hihet, hanem chac az, à kinec az atya Iſten ád hitet.

Miert kel ertẽni, hogy Iſtẽ adgya à hitet.

Mi ſzűkség ezt ertenem? Igenis ſzűkség. Hog haluan Iſtentűl adatni, ſzűntelen kőnyőrögy ű neki, hogy őregbeche te benned à hitet, hog ſegellye à te hitetlenségedet. Mert ha vgyan azon

Luc. 17.

Mar. 9. Iſten nem taplallya es meg nem tartya mi bennűnc à kinekűnc adgya, bizoń chac kőnnyen meg botrankozunc es hatra terűnc, mint azoc, à kic halúán, hog vrunc az ű ſzent teſtének etelerűl prædicallana, meg tantorodanac es el hagác ũtet.

Ioan: 6.

A hit az igehallomaſábol.

Hog peniglen az igenec halgatasábol, hit tamadgyon es neuekedgyec emberbe, ſzent Pal azis elegge meg ielenti monduan. Hog à hit hallomásbol, az hallomáskedig Iſtẽ igeiçből vagon. Az ige az eſzkőſz, mely altal Iſten minket az iduőſſẽ

Rom. 10. gre hi. De hogy az igénec hiheſsűnc, az is az Iſtennec belső chelekedetitűl leſzen. Mint ám Philippis

Acto. 16. varasba tőrtenec à dolog, hog midőn egy barſoń aros Lyda neuű aſzoniallat halgatnáia ſzent Pal-

nac

nac prædicatioiat, az vr ńita meg ſziuet, hogy fi-
gyelmezne azokra, mellyeket Pal mond vala. Ta-
hat bizony nagy bo͡chu͡letbe illic tartanunc, es fi-
gélmeteſsen kel halgatnunc az Iſtennec igeiet, mely
bo͡l meg igazulá ſra valo hit adatic minekū̀nc.

Ezekbenis à kic à ſiket némat Chriſtushoz
vittec, minden ketség nelkū̀l Iſten aiandéka es al-
komanńa vala à hit, ki el hitete vellec, à mit à Chri-
ſtus felo͡l hallottanac vala. Hoǵ hatalmas es irgal-
mas volna, iot teherne, iotis ſzokot volna tenni a-
zokcal, à kic u͡tet ſegetsegū̀l hinńáiac. Azert ſietnec
u͡ hozza, es azert kéric tellyes bizodalommal, hoǵ
kezet reiaia tennęic. Nemis vala gyu͡mo͡lchtelen
az u͡hitec. So͡t harom féle gyu͡mo͡lcho͡t teremte u͡
bennec.

Ezekben à kic à ſiket nemat oda uiuec, à hitnec.

Elſo͡ gyu͡mo͡lch vala à vallas: Mert mind be-
ſzedekcel ſ-mind chelekedetekcel vallyac vrun-
kat ſzabadetonac lenni, mido͡n hozza viſzic à ńo-
morultat, es à ńaualyatul valo ſzabaduláſt kernec
neki tu͡lle.

1. gyu͡mo͡lche

Maſodic az imadság, auaǵ ſegetségre valo
hiuas. Keric *uala* u͡tet azt mondgya az Euangeliſta.
Vgyanis à hit es à ko͡nyo͡rges oly igen eggy u͡t ſzo-
kot iarni, hoǵ ko͡mieb volna à tu͡ztu͡l à meleget,
hoǵ nem mint ezeket eǵ maſtul el valaſztani. An
nac okaert valakiben az imadkozo aietatoſsag nē
talaltatic, higgyed hogy holt es nem eleuen hit va-
gyon abban.

2. gyu͡mo͡lche
A hit az imad
ſággal eggy u͡t
iár.

Har-

3. Gyümölche.

Harmadic az atyafiui ſzeretet, mely arra keſzeréte ſket hog kónórúluen náualyaian, iduózitónkhóz vinneiec à ſiket nemát.

Miuégre ualo ezeknec chelekedetec.

De mi vegre irta meg ſzent Marc ezeknec chelekedeteket? à végre, hog az elö es igaz hitnec peldaiat tanullyuc ú tulóc. Es meg erchüc minemü hit legén az, à mely embert meg igazettya, es Iſten elót keduelsé teſzi. Bizoń nem à heuolkodo, mert

Minemü hit igazettya embert.

azt ſzent Iacab holt hitnec neuezi, hanẽ à ſzorgalmatos es chelekedó hit. Touabba hog meg erchüc

Iac: 2.

Kereſztyeni tiſzt.

aztis, mi legyen tiſzti minden kereſztyennec, à ki nem chac neuet, hanem allattyatis akaria à kereſztyenségnec viſelni. Tudni illic az, hog attyafiainac náualyaiokon meg elsęc ſziue, kónórüllyón raitoc ſegetséggel legyen nekiec, kiualtképpen kedig azon igyekezzéc, hog az ú imadsága altal à Chriſtushoz vigye es neki aianlya üket.

Az Maſodikrul.

Nagy hyaudya á ſiketſég

AZt mondgya az Euangeliſta, hog ſiket volt az, à kit vrunkhoz viuęnec. Nagy náualya. Nem hallya vala ſzegeń, nem chac az embereknec è vilagi dologrul valo kózónséges beſzędeket, de ki nagyob annál, az Iſten igeiętis. Es annac okaęrt ſemmit nem tudot, es ſemmit nem ertet Iſten felól, es az iduóſség felól. Touabba, aztis beſzelli felóle,

hogy

hoǵ néma volt volna. Az az, nem tudot ſzollani, nem ertekezhetet es nem tudakozhatot ſem teſti ſem lelki dolgokrul, nem ſzolhatot ſenkiuel Iſtenrűl es az meńorſzágrul. *A némaſág.*

A kiket az vriſten egeſz erzekenséggel ſzeretet, nem veſzic eſzekbe mely naǵ ńomoruság ala vettetet volt ez ember, de à kic chac réſz ſzerent foztattanakis meg erzekenſegektűl, vgy hoǵ uaǵ eǵic fűlőc meg ſiketűlt, vagy ńeluec valami tőrtenetből rebegőue es akadozoua lőt, meg tudgyac gondolni, mely nehez dolog legyen à nemaság, es à ſiketség.

Ebben kedig ez egy ſiket es nema emberben, à tellyes emberi nemzetnec teſti es lelki ńomoruſagánac peldaia adatic előnkbe, hogy ű benne nézzűc, meni ſoc ńaualyac ala uettettűnc mindńaian, es azoknac à ńaualyaknac okairulis gõdolkodǵunc. *Az emberi nemzet nyaualyainac peldáia.*

Mert leg előſzőr ha meg tekentyűc meni ſoc teſti fogyatkozaſoc, betegségec es egyeb veſzedelmec ala vettetet à mi ez vilagi eletűnc, bizonyara meg ertyűc, hogy embernel nyomorultab allat nem talaltatic è fődőn. Nemellyec vakon, nemellyec ſantan, nemellyec chonkán ſzűletnec è vilagra. A kic ép tagokcal iűnec ki annóknac meheből, azoknakis ſoc felę fogyatkozaſoc ſzokot eletekben tőrtenni, es ſzantalan ſoc ńaualyaioc, vgy annera hoǵ ſokakat latűc, kiknec tagokat haſzontalaña teſzi, es teſteket tellyeſséggel meg rontya à ſoc betegség. *Teſti nyaualyác.*

Abetegſegek nec. 1. Oka. Gene. 2. 3.

Honnet vannac mind ezec? Az mi elſő ſzűleinknec vetke eitę az emberi nemzetet enni ſoc nyauallyába. Tudode mit monda Adamnac Iſten? Valamely napon eiendel à gyűmőlchbe, melyről azt parancholtam teneked, hogy ne egél benne, halallal halſz meg. Nem gondola Adam az Iſtennec parancholattyáual, es feńegeteſeuel, meg gue à tiltot gyűmőlchőt, es mind à halált, ſ-mind egyeb ńaualyat be hoza è vilagra. Euanak is Halhacza mit beſzélle az vr, à bűnnec meg miueléſe vtan. Faidalomba ſzűlſz vgymond. Ha az elſő ſzűlec az vr Iſtennec parancholatit meg őrizuęn, az őrdőg kiſzteteſénec nem engedtenec volna, ket ſegnelkűl mindenkoron egeſseges volt volna à mi teſtűnc, es ſemmi betegſeg nem vralkodot volna raitunc. Touabba kinec kinec mind az ű tulaidon bűneis oka nyaualyaiának. Sokan vannac, kic gonoſzul élnec az ű tagokcal, es azert bochattya Iſten reiaioc à betegſéget. A paráznac meg franczuſodnac. A reſzegeſeknec feiec, es kezec reſz kętőue, ſzemec pechenéſse, es chipaſsa leſzen. A dobzodas gyakorta kőſzuenyeſse teſzi az embereket. Hallottunc nemellyeket à kic nyeluekcel gonoſzul kereskedtenec, hamis pőrt patuart forgattanac, hogy halaloknac oraian nyelueket ki ragtác: A karomloc, es à kic egeſséges korokban nem gúnnac, es az vr vachoráiat nem gyakorlyac, az Iſten-

2. Oka à nyahalyaknac.

neę

nec chodálatos iteletiből meg nemulnac vtolſo be tegſegeknec agyaban. Vegezetre, à pokolbeli ör= dögnec kegyetlenſegeis öregbeti à mi nyaualyain= kat. Szüntelen olalkodic ü mi ytannunc, es min= den igyekezetiuel azon vagyon, hogy ha lelkünk= höz nem féris, teſtünkbe minket meg ſerchen, es meg nyomorgaſson. Kiről nyiluan valo peldanc minekünc az Iobnac nyaualyaia. 3. oká.

Eſmeriüc meg azert à mi ńomorult voltun= kat, vegyüc eſzünkbe hogy ollyanoc vagyunc mint à ferges olma mellyet ſzüntelen rág belől à fereg, es mint à mezei virag mely ingyen maid el hul. Tanullyunc iól es Iſteni felelemmel élni az mi teſtünknec tagiaiual, mellyec az elö Iſtennec lako templomi. Ne vralkodgyec à bün à mi halando teſtükbe, hogy engednénc neki az ü ke= uanſagiban, ſe ne adgúc à mi tagainkat à hamiſság nac fegyuerül à bünnec. De adgyuc mi magun= kat az Iſtennec vgmint halottainkból fel életteket. Es à mi tagainkat igaſságnac fegúereül Iſtennec. A teſti betegſégeket, es nyaualyakat, ollyanoknac tarchuc, mint az pœnitentiára intö prædicatoro= kat. Szüntelen eſzünkbe forgaſsuc, hogy azert bo chattya ezeket Iſten mi reanc, hogy meg emlekez= zünc okairul, meg teriünc es el hadgyuc à bünt, minden nyomoruſagoknac okat.

Intés, magunk nac eſmeretire.

Pſal. 103.

1. Cor. 3.

Rom. 6.

De

Lelki fogyatkozaſoknakis tűkőre, á ſiket néma.

De nem chac à teſti nyomoruſagoknac, melyektűl meg kornyekeztettűnc feienkęnt, hanem neminemű lelki fogyatkozaſoknakis, kiktűl még azoc ſem űreſsec à kic teſtekben ęppec, es egeſségeſec, tűkőre è nema es ſiket ember. Az ielentic, az ű teſti ſiketſegében, es nemaſagában, hogy

Minden ember, lelki ſiket es néma.

természet ſzerent minden ember ſiket az Iſten igeięnec io modon valo hallaſara, néma az Iſten neuénec ſegetſegűl valo hiuaſara, es az ű tulaidon bűnős voltanac meg vallaſara.

Nem érti á termeſzet ereieből ember, az iget.

Mert à mi az hallomáſt illeti, vgy vagyon hogy à kinec ép fűlei vannac, halhattya teſt ſzerent az Iſtennec igeięt, de lelec ſzerent vgy hallani hogy erche, es meg fogia, ninchen az emberi erőnec hatalmába. Kirűl tanulſagot vehetűnc à Sidokbol, es eretnekekből. Ezec oluaſsác es halgattyac mind az ô ſ-mind az vy tőruęnt, de nem ertic, igaz ertelmęt meg nẽ foghattyac. A Candaces neuű Szerechen kiralyne aſzońkomornikiais, oluaſsa vala

Actor. 8.

Eſaiaſnac 53. reſzét mind az altal űnen maga meg valla ſzent phűlőpnec hogy ſemmit nem ert vala

1. Cor. 2.

benne. Azert mondga ſzent Pál, hogy az okoſsag ſzerent valo ember, vgy à mint è vilagra ſzűletet, nem fogia meg az Iſten lelkénec dolgait, ſőt bolondſag gyanánt vannac ű előtte, meg ſem ęrtheti, miert hogy lélec ſzerent iteltetnec meg. Vaiha meg gondolnóioc ezeket, nem tulaidonętanánc

ennit

ennit à mi okoſsagunknac, es nem kŏuetnęie ſenki az ŭ feięnec tulaidon talalmanyat, hanem ki ki mind alazatoſsan, az Iſtentŭl az anyſzentegházanac meg ielentetet igaſságban meg nyugodnęiec.

Szinten vgyan ig vagyon kedig nyelutŭnkelisdolgunc. Feienkęnt mind nemac vagyunc lélec ſzerent, noha è vilagi es teſti dolgokrul eleget tudunc chachogni. Vallyon hani vagyon kŏzŏttŭnc ki valoba es gyakorta meg nitnaia ſzaiat, az Iſten neuénec dicheretire, es ſegetſegŭl valo hiuaſara, hala adaſra, es felebarattyanac eppŭletire? Még azokis à kic tiſztec ſzerent à kŏſséget tartoznanac tanetani, es à bŭnrŭl feddeni ollyanoc, azon panaſzolkodic à Propheta, mint à nema ębec, mellyec nem tudnac vgatni, es nem vgathatnac. Azon kŏzbe karomlaſra, ragalmazaſra, ſzitkozodaſra, atkozodaſra, ſzŭntelen meg tudgyuc ereſzteni nyelŭnket. Meltan iria azert ſzent Pál hogy mindnyaiunkat illeti Dauidnac amazmonádſa. Ki núlt koporſo az ŭ torkoc, az ŭ nyeluekcel chalardſagra ęltenec, Aſpis kigyonac mérge aiakoc alat. Kiknec ſzaioc atokcal, es boſzu beſzeddel rakua, az ŭ laboc gyorſac à vér ontáſra. Erezzŭc tahat atyamfiai vgyan valoba az mi lelki betegſeginknec faidalmat, tudgyunc oruoſt, es oruoſságot magunknac kereſni. Az oruos à Chriſtus, ŭ kezebe vagyon az oruoſságis, iarulyunc

Nem tudunc lelec ſzerent ſzollani.

Eſa. 56.

Rom. 3. Pſal: 5. 139. 9.

Intés.

Chriſtus az oruos.

hozza chac, ſzinten ollyan ő̃rő̃meſt, es ollyan kő̃n ńen meg gógét minket mint à ſiketet es némat meg gógyeta.

Az Harmadikrul.

A Chriſtusnac ſzeretęti es irgalmaſſaga.

ES *mikoron fel fele uitte uolnă à neptűl, &c.* Nagy ſzeretetnec es irgalmaſságnac bizońos iele ez, hogy mihelyen kęretéc, azonnal keſz lő̃n ű̃tet meg gógyetani. Nem vtala meg à nyomorultat, nem reuogata ſem el nem ű̃ze elő̃le azokat à kic oda hozac, hanem keſedelem nelkű̃l hozza kezde az gő̃gétashoz. Es ém laſd mi modon, es minemű̃ ſzertartaſsal gógettya meg ű̃tet. Vgy gyogyeta bizoń hogy vgan azon teſti gyogyetàsban meg ielentę mint kellyen nekű̃nkis à lelki nyaualyakbol meg gógyulnunc. Leg elő̃ſző̃r, *fel fele uiue à nep kő̃zzű̃l.* Ielentuęn, hogy à ki lelkében meg akar gogyulni, annac fél féle kel menni, es el kel tauozni à gonoſzoknac tarſaſagátul. Mert miképpen nehez annac tiſzta kezęnec lenni, à ki mind vntalan ſzurkot fogdos es tapogat kezéuel, azonképpen nehez meg iobbetani magat embernec, még azok tul el nem valic, à kic à gonoſzba voltanac ű̃ neki tarſai auagy pelda adoi.

A gyogyetaſsban ualo ſzertaſoc, es azoknac lelki ertelmec.

A fel fele uallo uitel. Eccle: 13.

A Chriſtus uia, à ſz: Lelec. Luc. 11.

Touabba, viait bochata fű̃leibe. Mert ſoha à mi fű̃leinc az Iſtennec igęiet haſznoſon nem halgathatyac, ha nem ha az ű̃ viaitul, az az, ſzentlelkętű̃l

ketűl ńilatkoztatnac meg. Miképpen à két tanętuań, kic Emausba mennec vala, mind addig ſem erthetec meg, mint lehetne hogy az à ki meg holt vala, Meſsias volna, még nem vrunc ńilatkoztata meg elmęicket, hogę ertęnęiec az iraſokat. Es *pőkuen, illete az ű nyeluet.* Pőke à Chriſtus, mikoron az Euangeliomot es à ſzentſęgeket ada à mi lelkeinknec oruoslasára, es az anyaſzentegyhaznac egębe gyűiteſére. Az ű ſzaiábol ſzarmazic az ige, mellyel lelkűnc nem kilőmben él es taplaltatic, mint teſtűnc è vilagi kenyerrel.

A Chriſtus Pőkéſe, az Euangeliom, es ſzentſegec Matth: 4.

Annac főlőtte, *menybe tekente*, hogę meg mutatńáia honnet kellyen kereſnűnc, es varnunc mind teſtűnknec ſ- mind lelkűnknec oruoslásat, es ſzabadulaſat. Tudni illic az meńbeli Iſtentűl. ~~Fel eme~~ lęm, vgę mond vala Dauidis, az en ſzemeimet à hegękre, hogę latnám hoñet iűne ſegetſegem ennekẽ. Az én ſegetſegem Iſtentűl à ki à meńnyet, es à főldet teremtette. Vgąnis à mint ſz: Iakab mondgya, minden io adomań, es minden tőkelletes aiandec főlűl ſzal ala à vilagoſságnac attyatul.

Menyből kel uarnunc ſeget ſeget. Pſal: 120. Iac. 1.

Fohaſzkodec. Meg bizońetuan, hogę érzi es keſerűli az mi ńomoruſaginkat, es nyaualyainkat, fohaſzkodęc à nyeluen, kiſded de ńukhatatlan es oly tagon, mely tellyes halalos mereggel, fohaſzkodec, latuan iőuendőre meńit artando volna az anyaſzentegyhaznac az eretnekeknec nyelue. Kiknec

Miert fohazkodec. Heb: 4. Iac. 3.

2. Tim: 2. 3. beſzedec ki teríed mint à farkas ſęb, teuelyeguęn es teuelygéſre viuen egyebeketis, fohazkodęc à à fülökönis. Tuduan hogy az emberec örömesben halgatnáiac à veſzedelemre viuö örögi tudománt, hogy nem mint az Apoſtoli tanetáſt. Mely dologrul à prophetanalis panaſzolkodic vala Iſten

Eſa. 42. monduán. Vallyon kichoda az vac hanem az én ſzolgam, es à ſiket, hanem az, à kihez köueteket küldtem? Szent Palis arrul ſzólla, imigyen iruan

2. Timo: 4. Timotheuſnac. Oly idö leſzen, midön az iduöſséges tanulságot nem ſzenuedic, hanem fülöc viſzsketuęn, ünnen magoc, az ü keuanságoc ſzerent gyuitnec magoknac tanetokat, es az igaſságrul vgyan el fordettyac fülöket, fordulnac kedig hamis haſzontalan beſzedekre. Szükség uolna bizony, hogy à Chriſtuſnac keſerues fohazkodáſa minketis fohaſzkodáſra es ſiralomra indetana, hogy ſiratnoioc ez ielen valo idönec gonoſz es veſzedelmes allapattyat. Sirata ſzent Pal azokat, à kic

Nekünkis, fohaſzkodnunc, es ſirnunc kellene.

2. Cor. 12. minec vtaña vetkeſztenec volna nem tartánac pœnitenciat, à tiſztatalãságrul es fertelmeſségrül, mellyet chelekedtenec vala. Sirata à Chriſtus kereſztinec ellensegétis. De bizoń volna nekünkis kiket

Phil. 2. ſiratnunc. Affeléket mondom, kiknec be dugta az örög fülöket, es meg kötötte ńelueket, hogy ſem halhattyac, ſem ſzolhattyac az igazat. Oh mely igen ſokan vannac moſtan à kiknec vgy vagyon dolgoc.

Es

Es monda neki. Ephphetá, az az, nyilatkozzal meg. Meg ielente az ű Iſteni hatalmat, parancholuán, es parancholattyaual à ſiket nemat meg gyogyetuán. *Christusnac Iſteni hatalma.*

Meg mutata, hogy ű volna az, kirûl Dauid imigyen ſzólla. ~~ű mondotta~~ es meg lòt à mit mondot. *Pſal: 148.*

Meg bizonietta aztis, hogy à bölchnec mondáſa ként, az ű igeie mideneket meg gógyethatna. Nẽ choda kedig, ha à Chriſtus parancholattya à ſiket fûleket meg nîthatá, es à nemá ńeluet meg oldozhatá, mert maſut à halottatis fel tamaſztá. Azt monda à meg holt leianzonac. Tabitha Cumi, az az, leianzo, mondom neked kely fel, es leg ottan fel tamada. Hatalmas es minden tehetö, az Iſten fianac beſzede. Touabba, midön annac à kit meg akara gyogyetani ig ſzôlla. Nyilatkozzal meg: Arrais taneta minket, hogy az iduöſségnec dolgaban az emberi akaratnakis chelekedni kel. Nem hogy addig még Iſtentûl meg nem viettatic, az mi akaratunc valami iot akarhatna auagy miuelhetne, hanem hogy, midön az Iſtennec malaſztyatul indettatic, engedgyen neki es ne ellenkedgyec à ſzẽt Lélekcel. *Matth. 5.* *Az mi akaratunknakis kel chelekedni, az iduöſség dolgaba.*

Es leg ottán meg nyilatkozánac az ű fûlei, es meg odec az ű nyeluenec kötele es iol ſzól uala. Ez lön à choda tętel, hogy egyſzerſmind meg ńilatkozanac fûlei, es meg oldoztatec nyelue, vgy hogy nem rebegue auagy akadozua, hanem vgyan iol ſzól

Az igaes ſzèt ſègec à lelki oruoſságoc.

vala. Miképpen kedig ezt ez embert vianac illeteséuel, nyalaual es parancholo beſzedéuel gyogyeta meg teſt ſzerent az mi vrunc, azonképpen naponkęnt ſokakat meg gyogyet lelkekben az ű ſzent igeięnec es à ſzentségeknec oruoſsagáual.

Miert êle à kilſő ſzertartaſokcal.

Nem azert éle kedig vrunc ennec meg gyogyetasában, è kilſő ſzertartaſokcal, mintha azoc nelkűl űtet meg nem vigaſztalhatta volna, hanem hogy aianlanáia nękűnc à ſzentségekbe az iduőſséges eſzkőzőket, es az ańaſzenteghaznac ſzokot ſzertartaſit. Igen kőzőnséges dolog à viz, mind az altal oly ſzűkséges az kereſztségben, hogy valaki azt meg vtaluán, viztűl, ſzent Lélektűl vńionnan nem ſzűletic, nem lathattya Iſtennec orſzágat. Eſiket néma, egyebektűlis vitetec Chriſtushoz, es miuel hogy űnnen maga nem ſzolhat vala, egyebec kőńiőrgénec vrunknac ű erette. Azon forman az vionnan è vilagra lőt kis gęrmekekis à tatáktul vitetnec az eghazhoz, azoc vallyac à hitet ű erettec azoc nyernec az pappal egyetembe hitből ſzarmazot kőńiőrgęſec altal tiſztéto malaſztotis Iſtententűl ű nekiec. Nyalal, viánac illeteséuel pepechele è ńaualyas ember kőrűl iduozetőnc, ezekhez haſonlatos ſzertartaſokcal çlűnc mies à kereſztelésben. Kezűnket egńehanſzer vettyűc à kereſztelkedő ſzemelyre, ńallal meg kęmíűc orrát esfűlet. Meg gondoluán hogy Iſten à mit egy akarattya-

A kis gyermękec kereſztſęgerűl.

A kereſztſęgben ualo ſzertartaſoc.

rattyaual meg miuelhetne, azt effele kilsõ eszkõzõc altal szokta miuelni. Mely dolog à mint szent Amburus bizonságot teszen rulla, eleitũl fogua valo regi szokás à kereszтyenec kõzõt. Tudom hogy meuetic ezeket az eretnekec, de am meuesséc, leszen oly idõ hogy sirni fognac. En azt hiszem, hogy ha akcoron ot lettenec volna, vrunkatis meg chu foltac volna, midõn à vakon szũletet embernec szemeit, nyalaual chenalt sarral kenę meg, es ezt è siket nematis meg nyalaza. Mi õrõmest kõuetty ũc az mi eleinknec egygyũségeket, hogy az Istentũl valasztatot ez vilagnac balgatagiual maradhassunc vegreis eggyũt, de teriũnc az historiara.

Lib: 1. cap: 1. de Sacra

Meg hagya nekic, hogy ualakinec ne mondáiac. Akaruan el tauoszтatni à heu dichõséget, es minketis arra tanetuán, hogy soha dichiretet ne keresszũnc az ioszagos chelekedetekbõl magunknac, hanẽ arra igékezzũnc, hogy az Istennec neue dichirtesséc minden dolgainkbol. De mentũl inkab tiltya ualaañal inkab hirdetic vala. Mit mondgac ezec felõl? vetetteke benne hogy vrunknac parancholattyat meg nẽ tartottac? Nem uetettec semit. Mert mikép pen az io teuõ emberhez nẽ illic, hogy az ũ io tetemenyebõl neuet keressen magánac, azonképpen tartozic az vele, à kiuel iot teszen, hogy dichirie es magaszтallya az ũ io teuõigt, es hala adatlan ne legyen ũ neki. Ezekis azert, noha vrunc tũlõc nem

Hirdetni kel az Istennec io tetemenyit.

keuanta, mind az altal azt miueltęc à miuel tartoz-
tanac neki. Chodalkoztanac naǵ hatalmaſságan,
dichertec es magaſztaltac ũtet io tetèmenyeiert,
monduan. *Mindeneket iól tőt. A ſiketeketis halloua, á*
nemakatis ſzolloua tőtte. Mely dicheret, chac Iſtent
illeti, miuel hoǵ chac ũ, à ki mindeneket iol chele-
kedic. A bőlchnec imillyen mondaſa ként. Az
vrnac minden chelekedeti igen ioc. Az emberec
kőzzűl kedig ſenki ninchen kinec minden chele-
kedeti ióc volnanac: Miuel hoǵ mindenec el hai-
lottanac haſzontalanna lőttenec, es ninchen: A ki
iot chelekedneiec chac eǵetlen eǵis ninchen.

Chac Iſten chelekedic minden iot.
Eccleſ. 39.

Pſal: 13.

Hoǵ egy Sommaba ſzedgyűc mind azokat,
mellyeket è prædicatioban ſzollottunc, kőuetuen
azoknac peldaiokat, kic è ſiket nemat vrunc eleibẽ
viuec, erőſsen higǵűc hoǵ à Chriſtus minden ńa-
ualyainkban, es nyomoruſaginkban ſegethet, es
meg ſzabadethat minket. Es tellyes remenſeggel,
nem chac mi magunkért, hanem eǵebekertis (azt
keuannya az atyafiuiſzeretet tűllűnc) kőnyőrő-
giűnc ű neki. Tudúan, à mint ſzent Pál is mond-
gya, hogy az ű benne valo remenſeg ſenkit meg
nem chalatkoztat. őrizzűc meg mind fűleinket
ſ-mind nyeluűnket, hoǵ ſemminemű teuelygeſtűl
meg ne főrtőzteſsenec. Fogadgyunc meg à bőlch-
nec tanáchat, ki ímillyen modon int minket. Ker-
teld be tűiſsel à te fűleidet, es az alnoc nyeluet ne
halgaſ-

Sommaia à Prædikatiőnac.

Rom. 5.

Eccl. 28.

halgaſsad, es aitot chenaly â te ſzádra, es fuleidre zaudrt. Es vegezetre, algyuc az mi Iſtenünket, es magaſztallyuc az ü io tetemeniert, es adgyunc halat neki erette, hogy mind teſti ſ- mind lelki nyomoruſaginkbol ſzüntelen oruoſol es ſzabadet minket.

SZENTHA-ROMSAG NAP VTAN TIZENHARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, à ſzent Lukach Enangeliomianac tizedic reſzében találod meg.

AZ időben, monda Ieſus az ü tanetuanyinac. Bodogoc à ſzemec mellyec azokat lattyac, mellyeket ti latoc. Mert mondom tinektec, hogy ſoc Prophetac, es kiralyoc akartac latni azokat mellyeket ti lattoc, es nem lattac: Es hallani, mellyeket ti hallotoc, es nem hallottac. Es imè egi töruen tudo fel kele, keſertuen ötet, es monduan: Mit cheleked-gyem, hogy az öröc eletet birhaſsam? ü kedig monda neki: A töruenybe mi uagyon meg irua? Mint oluaſod?

MATICA SLOVENSKÁ V MARTINE

Az felele es monda: Szereſsed à te uradat Iſtenedet, tellyes ſziuedbŏl, es tellyes lélkedbŏl, es tellyes erŏdbŏl, es tellyes elmedbŏl, es felebaratodat mint tennen magadat. Et monda neki: Igazan felelel: Azt mŭueld, es elſz. Az kedig akaruân magat meg igazetani, monda Ieſuſnac: Es kichoda az en felebaratom? Feleluen kedig Ieſus monda. Egy neminemŭ ember ala megyen uala Ieruſalemből Iericheba, es à toluaioc kŏziben eſec, kic megis foztác ŭtet rubaiatul, meg ſebeſitec, es holt ſzamba hagyuán el menenec. Tŏrtenet ſzerent kedig egy pap iŏue ala azon uton, es azt latuân el mulec mellŏle. Azonkeppen egy Leuitais, midŏn â helyre iutot uolna hozza menuen es latuán ŭtet, el mulec mellŏle. Egy Samaritanus kedig utoniaruán, hozza mene, es azt meg latuan, kŏnyŏrŭle raitta, es hozza iaruluân, be kŏte az ŭ ſebeit, olait es bort tŏlt uen bele. Es mikoron az ŭ barmara tŏtte uolna, uiue az ſzálláſra, es gondgyat uiſele. Es maſod nap utra induluán, ket pezнt uŏn elŏ, es ada à gazdanac, monduán neki: Viſeld gongyat: es ualamit è fŏlŏt reia kŏltez, en mikor uiſza terec meg adom teneked. Kicboda lattatic azokaert teneked è harom kŏzzŭl, bogy felebarattya uolt annac, à ki à toluaioc kŏziben eſet uolt? Es az monda: A ki irgalmaſságot chelckedet uele. Monda ezokaert IESVS ŭ neki: Mennyel, es teis azonkeppen chelekedgyel.

Ebben

EBben ez Euangeliomban, két féle emberekcel, ſzól es beſzél à mi vrunc, az iduoſſégnec es őröc eletnec dolgairul. Elöſzör az apoſtolokcal, kiknec meg ielenti, mibe figſen az igaz bodogság tudni illic az ű eſmeretiben. Annac vtanna eg̃ tőrueń tudo Sido doctorral, ki vetelkedic Chriſtuſsál az őröc eletnec vtarul, az Iſten tőrueńerul, Iſtennec es felebaratunknac ſzeretetirűl. Mely vetelkedéſt, eg̃ igen ſzép pelda beſzeddel ekeſeti meg iduőzitőnc, kiben fő képpen azt ielenti kit kellyen nekűnc felebaratunknac tartanunc.

Ez Euangelium omnac ſommaia.

Harom réſze vagyon azert ez Euangeliomnac.

Az elſőben arrul ád nekűnc tanulſagot Chriſtus, mibe figien az embernec igaz bodogsága.

A Maſodikban, à tőrueń tudo doctornac kerdéſet, es Chriſtuſnac feleletit, az őröc eletnec meg talalasánac modgyarul, iria meg az Euangeliſta.

Az Harmadikban, az meg foztatot es ſebhetet emberrűl, es à Samaritanuſrul valo peldá beſzed altal, meg ielentetic menire teriedgyen ki, az atyafiui ſzeretetrűl valo parancholat.

Elſő

Elsö Reſze.

Bodogoc à ſzemec, *mellyec azokat lattyac, mellyeket ti lattoc.* Im hol mibe figien az embernec bodogſaga, es miből kŏuetkezzéc ŭ neki, igaz, valoba valo, es meg maradando ŏrŏme. A Chriſtuſnac lataſabol. De iol meg kel ertenŭnc minemŭ lataſabol. Mert nem minden lataſa bodogét meg minket. Miképpen hogy à Sidoc nem bodogoc, noha lattac ŭkis à Nazarethbeli Ieſuſt. Nem ſzollunc moſtan arrul à lataſrul, mellyel à más vilagon fogiuc ŭtet latni, hanem olyrul, kiuel it è fŏldŏn lattyuc. Holot haromkeppen lattatot az Iſtennec fia.

Mibe fig à bodogſag.

E fŏldon ualo lataſrul ſzollunc it.

Elŏſzŏr, teſt ſzerent. Maſodſzor, lélec ſzerent. Harmadſzor mind teſt ſzerent ſ-mind lélec ſzerent.

Harom keppen lattatic Chriſtus.

Teſt ſzerent lattac ŭtet azoc, à kic chac teſti ſzemekcel nęztéc, ſemmit egyebet ŭ benne nem ertettenec, es nem eſmertenec, hanem chac azt, à mi ſzemec alà vettetet. Embert, à ſzŭz Marianac fiat. A mi peniglen az emberſég alat volt az Iſtenſég, azt nem ertettec: à mire az atya Iſtentŭl valaſztatot vala, hogy Meſsias, az az, anyaſzentegyhaznac feie, es kirallya lenne, azt ſem hittec ŭ fŏlé le. Mint Herodes, Pilatus, Cayphas, es az hitetlen Sidoc. Kiknec ueſzedelmec meg mutattya, hogy vrun-

Teſt ſzerent ualo latas.

vrunknac effele latasa ſenkit meg nem bodoget. *A teſti latas nem bodoget.*
Sőt azoknac à kic kilőmben nẽ akariac űtet latni,
nagyob karhozattyokra vagyon. Amaz monda-
ſa ſzerent. Ha el nem iőttem volna, es nekic nem *Ioan: 16.*
ſzollottam volna, bűnőſőc nem volnának. De mi-
uel hogy lattanac, es gyűlőltenec engemetis az én
atyamatis, ninchen mentſegec az ű bűnőkről.

Lélec ſzerent peniglen, azoc lattyac, à kic te- *Lelec ſzerent ualo latas.*
ſti ſzemekcel nem latuan űtet, hiſznec ű benne. Vgy
láta Abel az aldozatba, mellyet Iſtennec aldozéc. *Gen. 4.*
Vgy lata Abrahamis, kirűl Chriſtus imigén ſzól
la. Abraham à ti atyatoc őruendezet hogy latnáia *Ioan: 8.*
az én időmet, latta es vigadot raita. Vgy lattyuc
mies à mivrunkat, hiuęn hogy ű à Chriſtus élő Iſ-
tennec ſzent fia. Mely latasal à kic lattyac űtet, *Mat: 16.*
hogy bodogoc legyenec, bizonettya űnnen maga *A lelki latas bodoget.*
monduan Tamaſnac. Bodogoc à kic nem latta- *Ioan: 20.*
nac es hitenec. Bizonnettya ſzent Peteris imigén
ſzoluan. Mely Ieſus Chriſtuſt noha nem lattatoc, *1. Pet: 1.*
ſzeretitec, kire noha moſtan nem néztec, mind az
altal hiuec leuęn, oruendeztec meg mondhatatlan,
es dichőſéges őrőmẽl, hiteteknec iutalmat veuęn,
à ti lelketeknec iduőſséget. Mert noha orchaiat *Az Euange-*
nem ſzemlélly űc, mind az altal, ſzénrűl ſzénre lat- *liomban lat-*
tyuc űtet az Euangeliomban, Melyből nem chac *tyuc Chriſtuſt*
à teczic meg, ki, es minemű legyen űnnen maga,
hanem

hanem azis, mikeppen ôltôzheſſûnc mies az û abrazattyaban.

Teſt ſzerent es lelec ſzerent ualo latas.

Teſt ſzerent es lélec ſzerent egétembe, azoc lattyac à leſuſt, kic vgy nęztéc az û emberi ſzemęlyet, hogy hittęc à lathatando emberbe à lathatatlan lſtent. Hittęc aztis, hogy û az emberi nemzetnec iduôſſégęre, es valtſagára adatot Meſsias, hogy az bûntûl, es az ôrôc karhozattul minket meg ſzabadetana. Es ezeket hiuęn, tellyes ſziuôkcel û hozza ragazkodtanac.

Teſtiesleliki lataſrul ſzolit Chriſtus.

Illyenec valanac, ſzûz Maria, Simeon, Anna, Zachæus, Magdolna, az Apoſtoloc, es à tôb tanetuaioc. Errûl è latáſrul ſzól kiualtképpen it Chriſtus midôn imezt mondgya. *Soc Prophetac es kiralyoc akartac latni azokat, mellyeket ti lattoc, es nem lattac, es hallani mellyeket ti hallotoc, es nem hallotác.* Mely mondasban, nem chac à hitetlen Sidoknac veti eleikben az Apoſtolokat, hanem minden egyeb idôbeli hiueknélis bodogbaknac ielenti ûket lenni, annéual, hogy mind két képpen lattác az vrat.

Mint ſzol Chriſtus az û lataſarul.

De kerlec ved eſzedbe mely bôlchen ſzól az Chriſtus az û lataſarul auagy eſmeretirtûl, es mindẽ felôl oltalmaz minket, hogy à latáſnac valami hamis ſzenétûl, es teczeſetûl meg ne chalaſsunc, es onnat variuc à bodogſagot, à hol ſemmi bodogſag ninchen. Nem azt mondgya, Bodogoc â ſzemec mellyęc

mellyec engemet latnac, hanem, *mellyec àzokat lattyac mellyeket ti lattoc.* Ti,én Apoſtolim,én tanetuaním. Ti Catholicuſoc,igaz kereſztyenec, kic à kőzönſéges igaz ertelem ſzerent értetec engemet. Mert nem elég, akar hogy érteni es hinni azokat, mellyec Chriſtus felől meg vannac irattatuán az Euangeliomban, hanem vgy kel érteni, mint az Apoſtoloc, es az Apoſtoloktul ſzarmazot aña ſzentegházbeli iambor kereſztyénec értic. Sokan vannac à kic oluaſsác, es halgattyat az Euangeliomot, de à teuelygő eretnekeknec magárazattyoc ſzerent, es annac okaert, nem Iſteñec igeiet hanem az őrdőgét oluaſsác es halgattyác. Nem lattyác azokat,es nem hallyac, mellyeket az Apoſtoloc lattanac es hallottanac, es annac okaert,hiaba dichednec à Chriſtuſnac eſmeretiben.

Mint kel érteni Chriſtus felől.

Maſodic reſze.

ES *ime egy tőrueny tudo fel kele keſertuen ũtet.* Halotta vala ez gyakorta, hogy vruncſokat ſzollot vala az őrőc eletrűl. Hozza mene azert,nem à vegre hogy tanulna tűle, hanem hogy meg keſertenie ũtet, mit felelne kerdeſére. Mondanae valamit ollyat ſzűkſegeſnec lenni az őrőc életnec meg talalaſara, ki à torueńnec ellene volna. Kerde annac okaert ũtet monduan. *Mit chelekedgyem hogy*

Minemű igével kezettel kerʒ de Chriſtuſt à tőruen tudo.

A Tőrueny tudo kerdeſe.

az

az ôrôc eletet birhaſsam? Chriſtus vrunc kedig à tôrueńre igazettya ũtet, melynec tudomańaba es ertelmébe dichekedic vala. *A tôruenybe ugymond, mi uagyon meg irua, mint oluaſod?* Mintha imezt mondana. Mit kerded éu tũlem, hiſzem neked kel tudnod, es egébeketis tanetanod, ki à tôruent oluaſod, es tôrueny tudo doctornac tartod magadat? Ezt haluan à tôrueny tudo, azt felele reia, à mit oluaſot es meg nem tartot vala. *Szereſsed à te uradat Iſtenedet &c. Es felebaratodat, mint tennen magadat.* Deut. 6. Leu. 19. Chriſtus kedig iouà hagya feleletit, es à Doctor kerdeſére ũis meg feleluçn imigyen ſzôlla neki. Igazan felelél, azt miueld es élſz. Az az, vgy vęſzed, es birod az ôrôc ęletet, ha azt chelekeded, à mit tennen magad mondál hogy à tôrueń kęuan te tũlled.

Ez moſtani idôbenis, vgyan ezen kerdés forog az emberec kôzôt, es nem mindenec egy képpen felelnec reia. Nemellyec azt alęttyac, hogy az ôrôc ęletnec meg talalaſara igaz elég à hit. Nemellyec azt tarttyac, hogy az ũ chelekedeteknec tulaidon erdeme altal nyeric meg az ôrôc ęletet. Amazoc tellyeſseggel erôtlenne, es haſzontalanna teſzic à Chriſtusban meg viult hiueknec io chelekedeteket. Imezec tôbbet tulaidonetnac chelekedeteknec annal, à mint kellene. Mi tudgyuc hogy minden kereſztyennec az Iſten parancholati ſzerent

A bodogſagnac meg talalaſarul ualo moſtani uelekedeſec.

Az mi uallaſunc.

rent iot kel chelekedni, de è mellet aztis ertyűc, hog à hit nelkűl semmic à mi io chelkedetinc. Okosoknac kel lenni it ez arant az embereknec, hog ennec é kerdésnec meg feitesébe, vala hogy meg ne chalattassanac. Iol lehet à ki figyelmetessen oluassa auagy halgattya azt, à mit Christus ebben ez Euangeliomban beszél, az kőnnyen meg ohattya magat, hogy se egy felę, se más felę el ne teueledgec. Mert à kic aztalettyac, hogy éleg hinni, es annal egyeb semmi nem kel hozza, hogy iduőzűlhessenec, azoknac be dugia szaiokat midőn imillyen valászt teszen à tőruen tudonac. Azt miueld, es élsz, Menel es teis azonképpen chelekedgyel. Más felől megint azoknac à kic tőbbet tulaidonętnac az ű chelekedeteknec annal à mit erdemlenénec, eleibe veti az meg sebhetet embert, mellyen ęrtetic à tellyes emberi nemzet, mely az első szűleknec eseti miat annéra meg romlot es meg erőtlenűlt, hog senki az ű tulaidon ereieuel az őrőc eletet meg nẽ nyerheti. Sőt ingen sem gondolhat magátul semmi iot, nem hogy chelekedneiec. Mert azt mondgya szent Pal, hogy nem vagyunc elegec valamit mi magunktul, vgy mint tulaidon magunktul gődolni. Ninchenis senki chac egęgis à ki iot chelekedneiec. Mit mondgyunc tahat? Mert aztis hallyuc, hogy Christus azt kęuanna hogy à ki iduőzűlni akar, chelekedgyec, aztis ertyűc hogy nin-

Nem eleg hinni.

Elegtelen magába, á mi chelekedetűnc.

2. Cor. 2.

Psal: 13.

chen erőnc hozza,hogy chelekedhessünc. Hallode. Mikoron à tőrueni tudo kerdette volna Christustul, mit kellene chelekedni, hogy az őrőc eletet birhatnáia, Christus ũtet à tőruenire vezerlé. Es minnec vtanna, à tőruennec sommaiat elő szamlalta volna,monda neki, azt miueld, es élsz. Keuannia peniglen Isten à tőrueńbe,hogy ũtet szeressüc es felebaratinkat. Az az,nem chac à kilső engedelmességet az mi erkölchünknec igazgatasában, hanem hogy mind à két tablaban parancholtatot io chelekedeteket, nem keszeretesből, hanem szeretetből, es szabad akaratunkbol, őrőmest, chelekedgyüc. Es az Istent,tellyes szivből, tellyes lélekből, tellyes erőből es elmeből szeressüc. Az az,mindeneknec fölőtte, es mindenekbe szeressüc. Ne zugodgyunc ellene midőn vagy betegséggel vagy egyeb náualyával latogat minket. Szeressüc nem chac mikoron aiándekoz, hanem mikoron bűntet es ostorozis minket,tudván, hogy mindeneket ionkra es iuősségünkre miuel. Szeressüc vgy, hogy vallyuc ũtet es az ũ hitit,nem chac bekeségnec hanem haboruságnac ideienis. Inkab szeressüc hogy sem mint penzünket, marhankat, iószagunkat,szüleinket, atyankfiait, baratinkat. Inkab legyunc mind ezec nelkül, hogy nem mint Istenünket ezekert meg bantanoioc,es az ũ parancholatit meg szegnőiőc, Meg gõdoluán,à mit eggyüt szol

A tőruenyre igazet Christus.

Mit keuán Istè à tőruenybe.

Mint kel Istent szeretni.

la ta-

la tanetuańinac monduán. Ha ki én hozzám iű, es attyát annát, feleséget gérmekit, attyafiait, még çletetis nem gyűlőli, nem lehet én tanetuańom.

Felebaratunkatis kedig, nem chac beſzéddel, hanem ſziűből ſzereſsűc, nem kilőmben mint tulaidon teſtűnket. Vgy hogy nem chac meg ne ſerchűc es meg ne banchuc, hanem ſegellyűkis űtet. Nem chac ne ragalmazzuc es ſzidalmazzuc, hanem oktaſsuc, vigaſztallyuc es dichériűc. Nem chac az őuet ne keuannúc, hamiſsan, vſuraual, chalardsággal alnaksággal es erőuel el ne vegyűc, hanem à mienkbőlis adgyunc neki. Ez çrtelme à ſzeretetről valo parancholatnac, mely à tőruennec ſommaiat foglallya magaban.

Felebaratinkat mint kel ſzeretnűnc.

De imez igeket kel iol meg ertenűnc. *Tellyes ſzíuedből, tellyes lelkedből, tellyes erődből, es tellyes elmedből.* Mellyec vgy techic, az ISTEN tőruenyenec oly tőkelletes meg tartáſat keuannyac mi tőllűnc, hogy ſemmibe, chac egy mác ſzemnibeis ellene ne vçtchűnc. Kerdhetnçie azert valaki én tűllem, meg tarthattyae az ember è parancholatot oly meg tartáſsal, mellyet Iſten kçuan ű tűle? Kinec én azt felelem, hogy à Chriſtusban vioñan ſzűletet ember, meg tarthattya. Mert vgán azon meg ſebhetet Samaritanuſrul ualo pelda beſzed, melybe à mi ereinknec elçgtelen volta ielentetic, Azt ke-

Meg tarthattyae ember à ſzeretetnec parancholatt-tyát.

uannya, hogy nem azt gondollyuc meg, mit ueſz-
tet legyen el mi tűlűnc az elſő ſzűleknec bűne, ha-
nem aztis, mit nyert, es mint eppetet legyen fel
minket à Chriſtus. Igaz hogy annéra el veſztűnc
A mi termeſzetünknec romlaſa. vala, hogy nem chac mi magunc, de à tőrueniis (mely
à papon es à Leuitan ertetic) ſemmi iot nem te-
het vala mi velünc, es nem ſegethet vala minket.
De az mi Samaritanuſunc, az Iſtennec fia, ez vi-
lagnac vtàt iaruán, közelgetuén es haſonlatoſsá
Mit eppétte fel à Chriſtus. lőuen mi hozzanc á fel vòt emberi termezetben,
be kőte â mi ſebeinket, olait es bort tőlte bele, az
az, à tőruennec es Euangeliomnac oruoſsagáual
oruoslá. Meg ſzoreta bennünc à gonoſz keuan-
ságot, es vgy gyogyeta meg minket az mi reianc
vettetet chapaſokbol, hogy immar azt keuannya
tűlűnc hogy kemenyen lépiűnc es iariunc. Mert
imezt mondga mindenikünknec, kőues engemet.
Matth. 19. Ha be akarſz az eletre menni, tarch meg à paran-
cholatokat. Es iol lehet, marat még valami reſze
bennünc az erőtlenségnec, mind az altal, azert hat
A ſzentségec maláſztnac elèni. ta nekünc à ſzentségeket, hogy à ki azokat gya-
korlya, malaſzt adatic neki, hogy akarhaſsa megis
miuelheſse à iot.

Iſtenben ua-gyon elegsé-günc. Nem minden elegséget tagad mi bennünc leñi
ſzent Pal apoſtol, hanem azt à ki mi magunktul,
az mi termeſzet ſzerent valo erőnkből volna. A-
2. Cor. 2. zonközbe peniglen níluan mondgya, hogy à mi
eleg-

elegségünc Istentül vagyon. Es midön ünnen ma- 1. Cor. 15.
ga felöl imigyen ira. Istennec malasztyábol vagóc
à mi vagyoc, meg ielentę, hogy az ember, ki ünnen
magátul semmit nem miuelhet, Isten segetségeuel
sokat miuelhet. Kit masut añalis níluabban ielent, Phil: 4.
monduán. Mindent miuelhetec abban, à ki enge- Math. 19.
met erössét. Vgy techic az apostolokis aual diche- Luc. 7.
kednec, hogy mindent el hattanac, es Christust kö-
uettéc volna: Magdolna felölis azt mondgya Chri-
stus hogy ütet igen szerette, es azert bochattatánac
meg neki soc bünei. Ezec mind azt bizonettyac à
mit ez elöt mondanc, hogy az vionnan születet
ember chelekedheti es meg tarthattya az Istennec
parancholattyat.

Mellyet hogy níluabban es tökeletesben meg
ertheszünc, imezt kel eszünkbe vennünc, hogy mi-
dön à parancholatban azt mondgya à törueny,
hogy szeresszüc az mi vrunkat Istenünket tellyes
szívböl, tellyes lélekböl &c.

A tellyességet, két képpen erthettyüc.

Totalitas. à tellyesség két féle.

Elöször, imigyen, hogy az Isten ugy szeretteisec
mi tülünc, hogy ü nallánal egyebet semmit ne sze-
ressünc chac tiszta ütet, es annéra szeressüc, à me-
nire mélto szeretetre. Soha semmibe neki keduęt
ne szegiüc, es az ü parancholati ellen ne vetchünc. Mint nem tarthattyuc meg à parancholatot.
Illyen ertelemmel à parancholat, még it ez vila-

gon vagúnc, mi tűlűnc meg nem tartathatic, mert gyarloc vagyunc, es ſzűntelen vetkezűnc à mi vérunknac parancholati ellẽ. Sőt azt mondgya ſzẽt Agoſton, hogy è képpen ingyen ſem parancholta Iſten nekűnc az ű ſzerelmęt. Hanem chac vgy vetette előnkbe, mint egy czélt, hogy tudgúc mely ſęle kel futnunc. Mert iol nem futhatnanc, ha nem tudnoioc houa ſzűkség futni. Oda fuſsunc azert, à tőkelletes ſzeretet felę, es mentűl közelb mehetűnchozza attul iob. A másvilagon oſzton el eríűc azt à mit it nem erhetűnc.

De perfectione iuſticiæ.

Maſodſzor à tellyeséget ęrthetty űc, közönséges képpen: Vgy à mint à közönséges beſzédnec folyasában ſzókot vętetni. Miképpen mondgyuc valakiről, hogy tellyeſséggel tanulságnac, auagy kereskedéſnec, auagy reſzegségnec adta magat. Nem hogy ſemmit annal egyebet nem miuelne, hanẽ vagy chac tanulna, vagy chac kereskedneiec vagy chac reſzegeskedneiec, mert lehetetlen dolog hogy neha neha közősleg, egyebenis nem foglalnáia magat, De hogy nagyob rędzre, gyakrabban es fő képpen ezekbe volna foglalatos. Igy azert, be tőltheti ember azt à parãcholatot, à melyről it vagyon beſzedűnc. Es mondatic tellyes ſziueből, tellyes lelkeből, tellyes ereieből, es tellyes elmeieből, ſzeretni ISTENT, midőn vgy mint tőkelletes iót,

Mint tarthatty uc meg à parancholatot.

min-

mindenkoron ſzemei elŏt viſeli, mindeneknec e-
leibe veti, mindeneknec fŏlŏtte ſzereti, inkab a-
kar minden teremtet allátoc nelkŭl, hogy ſem mint
Iſten nelkŭl lenni. Fŏ képpen abban gyakorlya
magat à mi az Iſtené, leg inkab igyekezic ŭ neki
keduęben leñi, es vgy farad az Iſtẽ chelekedesében,
hogy ha valamikoron es valami modon, gyarlo-
ságbol auagy tudatlanságbol, azoc ellen vetkezic,
ſziue ſzerent banna, es igyekezic minden tehet-
ſegéuel magat meg iobbettani.

Hogy peniglen ez maſodic ęrtelem ſzerent keuantaſsec tŭlŭnc à parancholatban, az Iſtennec ſzerelme, à ſzent iráſnac egy nehany oly helyeből meg teczic, mellyekben oluaſſuc nemellyec felől, hogy valamit tellyes ſziuŏkből es tellyes lelkekből miueltenec. Szent Dauidrul imigyen ſzolla Iſten Ieroboannac. Nem voltál ollyan mint az én ſzolgam Dauid, ki meg ŏrzŏtte az én parancholatimat, es kŏuetet engemet tellyes ſziueben. Es vgyan azon Dauid batorsággal azt méri magárul mondani, ~~hogy tellyes~~ ſziueben kereſte az ISTENT: Tellyes ſziueben miuelte az ŭ parancholatit. Ioſiaſrulis az vagyon irua, ~~Hogy az VR~~ ISTENHEZ tért volt tellyes ſziueben, tellyes lélkeben, es tellyes ereieben.

Annac bizonyetſa, hogy igy parancholya Iſten à ſzeretetet.

3. Reg: 14.

Pſalm. 118.

4. Reg: 23.

Moyſeſnec minden tőruenye ſzerent. Vallyon nem tellyes ſziuőkből ſzeretteke ezec az Iſtent, à kikről azt beſzelli az iras, hogy tellyes lelekcel kereſtęc es kőuettec űtet, tellyes ſziuőkből őrzőttec, es tartottac parancholatit, ezeknec főlőtte, tellyes ereiekből tertenec Iſtenekhez? Vagy hamiſsac azert ezec ez iraſoc, vagy keſzerettetűnc vallani, hogy az vionnan ſzűletet ember, á ki Iſtennec fia meg tarthattya à ſzeretetnec parancholattyat. De bizony dolog hogy ollyan tőkelletes képpen nem tarthattya à mint à tellyeſségnec első ertelme iegzi: Tahat chac vgy, à mint az maſodic ertelem mutattya. Es vgy hogy mindenkoron ſzent Pallal imezt kel mondani, nem én miuelem, hanem az Iſten malaſztya én velem. Es ẽ ſzerent ſem az mi ereinkneć tőbbet nem tulaidonetunc annal, à mi illendő, ſem à Samaritanuſnac mi kőrűlűnc valo munkaiat, haſzontalanná nem teſzűc. Sőt eſmeriűc es vallyuc az Iſtennec io voltat, ki engette ezeket latnunc es hallanunc, es oly időt adot érnűnc melybe kéſz oruoſságot talalunc az mi erőtlenſegűnc, es termeſzetűnknec megromlaſa ellen.

2. Cor. 15. *Merтekletes ertelem az mi ertelmünk*

Az Harmadikrul.

AZ *kedig akaruan magát igazetani.* Az az, iamabornac mutatni, vgymint ki mindaha az vr

Iſten

Iſten tőruenyebe forgatnáia elmeiet, es annac ertelmerűl őrőmeſt tudakoznęiec. *Monda Ieſusnac, Es kichoda az en felebaratom? Feleluen kedig Ieſus monda. Egy neminemű ember, &c.* ✓Azokbol, mellyeket edig ſzollottam, meg erthettętet, hogy ez è pelda beſzed az emberi nemzetnec nyaualyas voltat, melybe az elſő ſzűleknec vetke miat eſet, es à Chriſtus nac, ki minket viſzontag fel eppéte, irgalmaſságat adgya előnkbe.

E pelda beſzednec ſomaia.

Mert minec vtanna az emberi nemzet az elſő ſzűlekben, paradichombol, holot bodog es nú-godalmas ęletet ęl vala ki eſet volna: à latroknac, az az, őrdőgőknec kezekben akada, kic meg foſztac űtet, az artatlanſagnac, es ioſzagos chelekedeteknec ruhaiatul, es ſoc ſebekcel meg ſebhetęc. Vgy mint à ſzantalan bűnőknec, tudatlanſagnac, erőtlenſegnec es gárloſagnac ſebeiuel: Es holt ſzamba hagyac, auagy fel eleuenen. Miuel hogy űnnen magaban ſemmi ſegetſéget nem talal vala maganac, ha nem chac az meg igertetet Chriſtusban vala neki fel tamadaſanac remenſége.

Az emberi nemzetnec eſeti.

Holot azert igy fetrengene az halalos ſebekben, ſem à Pap ſem à Leuita, az az, ſem à tőruény ſem à Prophetac űtet fel nem emelhetęc, hanem el mulánac melőle vgan azon veſzedelembe hagyuan nyaualyáſt.

A Samaritanus à Christus

De egy Samaritanus vton iaruan, Az az, idöuözetönc emberre leuenes az menñei Hierusalemböl Hierikoba, ez vilagra iüuen, es latuã az mi esetünket, nem mene el mellölünc, hanem az ü közönseges es à töb emberekhez hasonlo nyaiaskodasaual hozzanc iaruluan, könörüle raitunc. Be köte es meg szoreta sebéinket az ü tudomanyaual, olait es bort tölte bele, egy felöl vigasztaluan minket hog ketségben ne esnenc, más felöl feduen es fenyegetuen à bünert. Annac felötte, fel tön az ü barmara, midön magára vöue az mi büneinket, az ü artatlan testet verete meg mi erettünc, es à miuel mi tartozunc vala azt ü fizete meg. A szalasra, ki az anaszenteghaz vin, tulaidon nepéuc foglala, es gondunkat visele meg oruosoluan az misebeinket. Es miert hog menbe kel vala menni, es nem maradhata lathatando szemelybe mi közttünc, Masod napon, az az, fel tamadása vtan, à gazdaknac, kic az Apostoloc, es egyeb egyhazi népec, aiaula minket. Ket penzt az ô es vy töruent aduán ü kezekbe, hog azt reianc költeneiec, abbol tanetanánac meg minket mint kellene à bünböl meg ternünc, es az mi lelki esetünkböl fel kelnünc. Aztis fogada nekiec, hog ha miuel többet koltenenec reianc, meg fizetncie, midön meg iüne az iteletre. Akcoron költenec kedig az anaszenteghaznac pasztori többet az öuekböl, midön az

Mint eppete fel Christus az embert.

Esa. 53. Psal: 68.

A ket penz.

Michoda az fölül reianc költes.

Istentül

Iſtentűl nekic adatot igaz ertelemmel, feitegetic es magárazzac az iraſt, az időknec mi volta ſzerent, kilőmb kilőmb rendeleſeket rendelnec, mellyekcel az io ſzertartás, es egéneſség à kereſztyenec kőzőt meg tartaſsec, es meg őrizteſsec. Mely munkaiokert meg fizet nekic Chriſtus az iteletre meg téruęn. Akcoron elő aluán minden iambor lelki paſztor, ki az ű reia bizatot lelkekre io gondot viſelt, batorſaggal mondhattya vrunknac. Vram, ket penzt attal vala ennekem, es ime az eńembőlis ket tőt kőltőttem à ſebes emberre. Kinec meg felel az vr monduan. őrűly io es hiu ſzolga, miuel hogy à keuęsben hiu voltal, ſokakon bizlac tegedet, ier bé à te vradnac őrőmébe. Mat: 25.

Illyen lelki ertelmęt adgac è pelda beſzednec, Sz: Hieronymus, Agoſton, Amburus, egébekis egnehanyan. Enis hiſzem kedig, hogy midőn Chriſtus ezeket ſzolla, elmeiębe forgot, az emberi nem zetnec mind eſeti, ſ-mind az ű vére hullaſanac erdeme altal valo fel eppetéſe.

De fő keppen, az tőruentudónac kerdeſere feleluęn Chriſtus, azt ielenti es magyarazza meg, az atya fiui ſzeretetről valo parancholat, menire teried gén ki, es kiket kel nekűnc felebaratinknac tartanunc. A tőrueny magyarazo Sido Doctoroc, chac azokat tartottac felebarattyoknac, à kic ű vellec

Fő keppen mire ualo à Samaritanus peldaia.

vellec eg̀ nemzetſegbŏl valoc voltanac, es ā Moyſes tŏruenye ſzerent ęltenec. Chriſtus kilŏmbertelembe vagyon. Mert azt paranchola eggyŭt, hog̀ ellenſęginketis ſzereſsŭc. Ebben kedig è pelda beſzędben, vgy meg fogà, az ŭ velle vetelkedŏ Doctort, hog̀ keſzerettetec meg vallani, hog̀ az meg ſebhetet embernec, az idegen nemzetbŏl valo, es más tŏruenyben elŏ Samaritanus volt feleba rattya. Kŏuetkezic tahat, hog̀ minden ember felebaratunc, es mindent tartozunc ſzeretni. Annac fŏlŏtte, kŏteleſec vagyunc reia, hog̀ mindenekcel iót tegyunc, valakic ſzŭkŏlkŏdnec az mi ſegerſegŭnc nelkŭl.

Minden ember felebaratunc.

Ezec igy leuęn vegyŭc eſzŭnkbe az mi bodogſagunkat, hog̀ bodogoc vagyunc mi, miuel hog̀ eſmeriŭc à Chriſtuſt. De vg̀ dichekedg̀unc az ŭ eſmeretiben, hog̀ megis bizonechuc azt chelekedetŭncel, hogy eſmeriŭc ŭtet. Mert im hallatoc, hog̀ nem az à ki chac hiſzen, hanem à ki ſzereties Iſtenęt es felebarattyat, biria az ŏrŏc eletet.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN TIZENNEGYEDIC VASARNAP.

Ez

Ez mai Euangeliom, à ſzent Lukach Enangeliomianac XVII. reſzébŏl vetetet.

AZ időben, hogy mikor Ieſus Hieruſalembe menne, megyen uala Samaria es Galilea altal. Es mikoron bemenne egy faluba, eleibe iŏuénec tiz poklos ferfiac, kic tauul meg allanac. Es fel emelec ſzauokat, monduan: Ieſus, Meſterŭnc, kŏnyŏrŭly mi raitunc. Kiket mikoron látot uolna, monda nekic: Mennyetec el, mutaſsatoc mèg magatokat à papoknac. Es lŏn hogy á menesben meg tiſztulanac. Egy kedig azoc kŏzzŭl latuan hogy meg tiſztult uolna, meg tere dichŏituen, az Iſtent nagy ſzoual. Es orczaiara borula labaiboz, halakat aduan ŭ neki: es ez Samariabeli uala. Feleluen kedig Ieſus mŏnda: Nemde tizen tiſztulanaké meg? Hol uadnac kedig àmá kilencze? Nem talaltattac, á kic meg tertec uolna, bogy dichŏitenec az Iſtent, banem chăc az idegen? Es monda neki: Kely fel, menny el, á te bited meg gyogyetot tegedet.

CHriſtuſnac eg̃ ieles choda tetelérul vagyon ez Euangeliom. Mellyel mint valami memiei pechettel meg pechétli es

Ez Euangeliomnac ſomaia.

es meg erősseti az ű tudomannyanac igasságat, es meg bizonettya, hogy à végre iőt volna è vilagra, hogy meg tiſztetana minket à mi bűneinknec ondokſagábol, es à honnet ki eſtűnc uala be vinne az menyorſzagbeli ſzent angyaloknac tarſaſagokba. Mert mikeppen à poklosoc ki űzettetnec vala à kősseg közzül az ű ragado betegſegekert, azonképpen mies à bűn miat ki rekeſztettűnc volt paradichombol, es menorſzágbol. De Chriſtus vrunc meg tiſztéta minket à mi bűneinktűl, es megnita nekűnc az őrőc bodogſagnac kapuiat. Mely bodogság mindeneknec meg adatic, valakic hiſznec ű benne, vallyac űtet, ſegetſegűl hyác, engednec az ű parancholatinac, halat adnac io tetemenirűl, es ezekbe mind vegig meg maradnac. Erre tanet minket è mai Euangeliom. Melynec harom réſze vagyon.

Első, à poklosoknac nyaualyas allapatokrul, mely keſzerétę űket à Chriſtushoz folyamni, es űtet ſegetſegűl hini.

Masodic, á Chriſtuſnac à poklosokhoz valo kegyelmeſségerűl, es mint gyogyeta meg űket, az ű ondoc betegſegekből.

Harmadic az egynec hala adaſarul, es à kilencznec hala adatlanſagáruł.

Első Reſze.

Lőn

Ön *mikor Hieruſalembe menne, &c. Elibe idüénec tiz poklos ferfiac,* Allyunc meg it, es laſsuc meg minemüec, es mely nyaualyaſoc voltanac ezec à poklosoc. Nem chac az ü teſteknec ondokſagarul ſzolloc, hanem lelkeknekis tiſztatalan, es nyomorult voltárul. Mert à poklosság oly betegség, mely nem chac teſtét gyötri embernec, hanem nehezeti lelkétis, es lelki eſmeretit. Miuel hogy à bünneciutalma es az Iſten haragianac iele. Kit à ſzent iraſnac egynehañ helye bizonyét.

A poklosoknac nyaualyas uoltoc.

A poklosság lelketis nehezeti embernec, es Iſten haragianac iele.

Maria Moyſesnec huga zugodéc, es morgodéc az ü battya ellen, es az Iſten az ü vakmerőſegeert, meg poklosséta ütet. Dauid ſzoluan loabnac gyilkoſsagarul, azt monda felőle, hogy az ü házábol ſoha ki nem fogyna à vér korſag, es à poklosſag. Giezies Eliſeuſnac ſzolgaia, miert hogy az ü vra hire nelkül, az Siriabeli Naamantul aiandékot vön es hazuda, meg poklosodéc. Azonképpen ozias kiraly, ki az papi tiſztet magánac tulaidonéta, effele ondoc betegſeggel veretec meg Iſtentül, es à templombol ki üzettetéc. Hiſzem lattyatoc hogy az Iſtennec níluan valo haragiánac iele à poklosſag, vgy hogy valakin vagon, az ſzabadon azt gondolhattya hog haragſzic iſten ü reia. Touabba, az ô torueńbe meg volt parancholuán, hogy à poklosoc ſzentelt allatot ne ennénec, es à taborbol kireſztet;

Num: 12.

2. Reg. 3.

4. Reg: 5.
2. Par: 26.

A poklos Iſten haragiarul godolkodhatic.
Leu: 22.
Leu. 13.

keſztetnęnec, mely dolog, azt iurtathatta nekic eſzekbe, hog à bűn miat ki rekeſztetnenec az Iſten nec orſzagábol.

A tiz poklosoc lelkekbenis nyomorultac uoltanac.

Ezec igy léuen, kőuetkezic hog è tiz poklos ferfiac, nem chac teſt ſzerent, hanem lelkekbenis fölötte igen nyomorultac lehettenec. Mert ha nem ſzintęn balgatagoc voltanac, meg gondolhattac hog nem chac emberec előt à poklosſagert, hanem Iſten előttis à bűngert, mely bűnnec iutalma vala à poklosſág, vtalatoſoc valanac. A mit peniglen à poklosſokrul mondoc, vgyan azon történhetic nekűnkis minden teſti betegſeginkbẽ, holot mind à halal ſ-mind à betegſegec, à bűn miat iőttenec be è vilagra. Annac okaert az mi betegſeginc, nem chac teſtűnket failallyac, hanem az Iſten haragianac emlekezetites ſzoktac fűleinkbe ſugni. Bűnos vagy, vgymond, azert vér tegedet az Iſten. Es nem chac ezt erdemlened, hanẽ aztis, hog tellyeſſeggel el vettetnel Iſtentűl, es az őrőc eletnec őrög ſegetűlis meg foſztatnál. Nagy keſerues prædicatio ez à mi lelki eſmeretűnkbe, ki nemely embereket ketſégbennis ſzokot eiteni.

A betegſég retteget az Iſten haragiaual.

Mit miuellyűnc tahat, midőn igy retteget minket à mi gondolatunc? ketſégben eſtűnke? tauul legyen az mi tűlűnc. Vegyűnc peldat ezęktűl à poklosſoktul. Kìc *à Ieſus eleibe menenec, tauul*

A poklosoc peldaiat kőuetsięc.

meg

meg allanac, es fel emelec ſzauokat monduan. Ieſus Meſterünc, könyörüly mi raitunc. Nem eſenec ezec ketſegbe, hanem haluan vrunknac minden nyomorultakhoz valo io akarattyat, es irgalmaſságat, es hiuen hogy ũket ſem vtalnáia meg, hozza iarulànac. Azt miuellyũc mies, remellyũc es higgyũc hogy ſegéthet, akaris minket ſegeteni, es meg ſzabadetania Ieſus, es tellyes bizodalommal iarullyũc hozza à hitnec altala.

Touabba, tauul allánac teſtekcel à poklosoc Chriſtuſtul, magà lelkekcel hozza közelgetnec vala. Mert közel vagyon Iſten mindenekhez à kic ũtet igaſsàgban ſegetſegül hyiac. A tauul allás kedig alazatoſságnac iele, à betegſegnec es annac okánac, á bünnec vtalatoſsagaért, nem alettyac valamèltoknac magokat à közelgeteſre. El vetic azert ſzinten es gyalazatoſoknac itelic magokat, eſmeruen az ũ nyaualyaiokat. Vgy kél minekünkis chelekednünc, ha meg akariuc talalni az el veſztet bodogſagot. Az alazatoſság à dichöſegre valo ũt, es à keuelyſeg à ſzegeny vallaſra. Minden vgymond Chriſtus, à ki fel magaſztallya magàt, meg alaztatic, es à ki meg alazza magat fel magaſztaltatic. Annac fölötte, *fel emelec ſzauokat monduan, Ieſus Meſterünc, könyörüly mi raitunc.* Ez à hitnec fö gyümölche, à könyörgés. Röuid de igen ſzép es haſznos imadság. Harom dolgot mondanac.

Pſal: 114. A tauul allás alazatoſságnac iele.

Luc. 14.

Szép es haſznos à poklosoc imadſaga.

Elsőszőr vrunkat Iesusnac neuizic. Megmutatuán, hogy hiszic ũtet eggyetlẽ eg̃ oly szabadetonac lenni, kinec mind az életen, s-mind az halalon hatalma volna. Masodszor, mesternec mondgac ũtet, ielentuen hogy keszec ũ neki, vg̃ mint minden mesterec kőzőt leg főbnec es ielesbnec engedni. Vgánis valamely beteg meg akar gogyulni, szükseg hogy meg fogadgya az oruosnac beszedet, es engedgyen parancholattyanac. Vtolszor, azon kéric iduőzetőnket, hogy kőnőrűllyon ũ raitoc. Latuan hogy semmi iot es semmi segetseget nem talalhatnánac, magokban az Istennec irgalmasságat keuannyác. A mi dolgunkis ez, hogy midőn valami akar testi s- akar lelki nyaualya alá vettetűnc, ne zugolodgyunc, hanem gondollyuc meg, hogy Isten az ũ irgalmasságabol azert latogat es bűntet minket bűneinkert, hogy à bűnnec esmeretire ũ benne valo bizodalomra, és aietatos kőnyőrgesre felserkennyűnc. Kit ha meg miuelűnc, ketseg nelkűl bűneinket meg bochattya es ha latandga hogy iduősségűnkre leszen, à testi náualyakbolis megszabadet minket.

Miert bűntet Isten minket.

Masodic reszc.

Kiket mikoron látot uolna, monda nekiec. Menyetec el, mutassatoc meg magatokat à papoknac. Es lőn hogy à menesbe, meg tisztulanac. Imhol mely kőnnyen

nyenes mely hamar meg nyerec, à mit keuanánac. Mert engedénec à Chriſtus parancholattyanac, es à houa ũket kũlde el menénec, noha még akcor meg nem tiſztultanac vala, es az emberi okoſság ſzerent, bolondſagnac itélhettęc volna, addig à papokhoz menni, még tiſztac nem valanac, miuel hogy à papoc nem tiſztettyac vala à poklosokat, hanem chac iteletet teſznec vala à meg tiſztultac felől, hogy ſzabad lenne nekic megint à kőſseg kőzőtforgodnioc, vgymint tiſztaknac, es kiktől immar nem volna félő hogy egébec meg dogletnęnec. *Miuel nyerec.*

Akaruán hogy innét mindenec eſzekbe venneiec mint iutánac ezec à meg tiſztuláshoz. El hiuęc Chriſtus felől hogy meg gogyethatnaia ũket. Azert emelęc fel ſzauokat monduan. *Ieſus meſterünc, könyörüly mi raitunc.* Vrunc kedig többet keuana annal ũ tűlőc, tudni illic engedelmeſséget, es hogy az ũ parancholattya ſzerent à papokhoz mennénec. Meg miuelec aztis, es vgy nyerec meg à kęuánt egeſséget. Bizony tahat, nem chac à hit teſzi kedueſse embert Iſtennel, es nem chac à hit nyeri meg azt à mi nelkul ſzűkőlkődünc, hanem à hitnec gyümőlchies. *Többet keuana urunc à hitnel àpoklosoktul.*

De talam nem leſzen haſzontalan iobban vegére mennünc miert igazeta à papokhoz, à mi vrunc à poklosokat, Annac kedig egy nehany okat adhattyuc. *Miert igazeta à papokhoz à poklosokat.*

1. Oka, az ũ hiteknec probaláſa.

Elöſzör azert küldé el mindiaraſt ũket, még minec elötte meg tiſztultanac volna, hogy az ũ hitec meg probaltatnęiec. Mert ha nem engettenec volna beſzedénec aual meg bizonyetottac volna, hogy nem hinnénec az ũ igeretinec. De miuel hogy menten menénec, abbol meg teczéc hogy hittenec ã Chriſtus mondaſanac, es hiuęn tellyeſſeggel kezébe biztac magokat.

2. Oka, az io ſzer tartaſnac eröſsetec ſe.

Maſodſzor, hogy helyęn hadnáia ſöt meg eröſsetencie, az Iſtentül rendeltetet ſzer tartáſt. Ennec okaert, noha az akorbeli papoc foſuenyec, kęp mutatoc es mindenképpẽ ſemmire kellöc valanac, mind az altal miert hogy az Iſtennec ſzerzeſe ſzerent valo papſagnac tiſztit viſelic vala, vrunkis nem foſzta meg ũket az nekic adatot hatalomtul, es meltoſagtul, hanem ittis maſutis hozzaioc küldé à poklosokat mellyeket meg tiſztet vala.

3. Oka, à papoknac iduöſſegeknec. kereſeſe.

Harmadſzor, à papoc haſznára miueli vala azt. Hogy latuan es iteletetet teuen felöle öc, hogy igazan es valoba meg tiſztultanac volna à poklosoc, es ertuęn tüle öc, hogy à Ieſus tiſztetotta volna meg ũket, eſmernęiec meg abbol hogy ũ volna az Meſsias. Hinnénec benne, es ũ altala nyernęiec bũnöknec bochanattyat, es az örök iduöſséget. Mert à Meſsiaſt az choda tetelekböl kellet meg eſmerni mellyec közöt nem vtolſo volt, à poklosoknac tiſztetaſa.

Negyed-

Negyedſzer, azert akara az ũ tũle meg tiſz tettatot poklosokat, à papoc itelete ala vettetni, hog̃ midõn azokis noha vrunknac ellenſegi voltanac, bizonſagot tennénec rulla, hog̃ fogyatkozas nelkũl volna az ũ tiſztulaſoc, à meg tiſztultac g̃arapodnanac à hitben, ertençiec vgyan valoba, az ũ lſteni hatalmat, es ſenkinec egyebnec, hanem ũ neki tulaidonetuan meg gyogyulaſokat, lennénec hala adoc az ũ oruoſoknac.

4. Oka à Poklosoc hitinec g̃arapodáſa.

Mind ezeknec vtanna, mégis egy ieles es fõ okat mondgyac à ſzent iras mag̃arazo Doctoroc, annac, hog̃ à poklosokat à papoc eleibe bochata à mi vrunc. Tudni illic, hog̃ aianlanáia minekũnkis az vy tõrueńbeli papſagnac meltoſ̃agat es hatalmaſsagat, melynec arnyeka es peldaia volt az ô tõrueńbeli papſag, es modot mutatna benne, mint kellyen minekũnkis az lelki poklosſ̃agbol meg tiſztulnunc es meg ſzabadulnunc.

Fõ Oka, melyert à poklosſokat, à papokhoz kũltetic vrunc.

A lelki poklosſag kedig à bũn. Mert mikeppen à teſti poklosſag à termęſzet kiuũl valo megrothat neduelſ̃égbõl tamad à teſtben, azonképpẽ à bũnis, termeſzet kiuũl iõt be è vilagra. Lata Iſten à mit teremtet vala, es mindenec igen ioc valanac. Nem teremtette tahat à termeſzetben az bũnt, hanem az vtan az õrdõgnec alnakſaga altal dõgletęc meg ember à bũntũl. Azert modgya

A lelki Poklosſag à bũn
A Poklosſág es á bũn kõzõt valo haſonlatoſsag.
Gene. 1.
Gen. 3.
1. Iohan. 3.

Szent Ianos, hog̃ à ki bũnt chelekedic,nem Iſtentũl, hanem ỏrdỏgtũl vagyon. Touabba, mint à poklosſág hog̃ embernec minden tagiait el follya, es tellyes teſtęt meg rutettya, ſzinten vgy à bũn, mindeneſtũl fogua el terũl az emberen. Lelkét ſziuét,gondolattyat, akarattyat, beſzedet es chelekedetit mind meg ondokettya. Mint amazis ielen ti,à ki az bũn alat nyeguęn, imezt mondgya vala.

Pſalm. 38. Ninchen ſemmi egéſseg az én teſtembe. Megint, à poklosſág vtalatosſa teſzi az embert. A bũnis azt miueli. Mert vtalatos Iſten elỏt,mind à bũnỏs

Sap. 14. ſ-mind az ũ bũne. Annac fỏlỏtte, rekedezỏue teſzi ſzauatis embernec, es ſzaiat bũdỏſse à teſti gonoſz fekely,nem kilỏmbẽ chelekedic velũnc à lelki fertelmeſségis. Mert annera be reked torkoc attul az embereknec, hogy à meg kemenyedet bũnỏſỏket Iſten nem hallya.

Ioan: 9. Es gonoſz ondoc beſzedeknec dohoſsága ſzarmazic az ũ ſzaiokbol, ſzent Dauidnac imillyen mondaſa kęnt. Meg nílt koporſo az ũ torkoc, nelueknel alnakul chelekednec

Pſal: 5. vala, Rakua ſzaioc atokcal. A poklosoknac nedues es homalyos ſzemec vagyon, à bũnỏſỏknekis

Pſal: 9.13. ollyan az ũ lelkeknec ſzemei, miuel hog̃ vgy vaketotta meg ũket à gonoſság hog̃ nem vehetic eſzékbe, mely nagy veſzedelembe forgodnac, kit ha ertenénec,bizonyara meg tęrnenec es nem mennęnec ſem latomáſt, az ỏrỏc karhozatnac vermebe.

Raga-

Ragadó betegſég à pokloſság, à bűnis tellyeſ-
ſéggel ollyan. Annac okaert parancholla ſzent
Pal, hogy affele atyafiual, à ki parazna, fősuény, at- 1. Cor. 5.
kozódo, baluanyozo, ſemmi kőzősűleſűnc ne le-
gyen, hogy mint à kouaſz meg posháztya az egeſz
kouaſzt, azon modon mies à gonoſzoknac tarſa-
ſaga miat gonoſzokca ne legyűnc. Vegezetre, mi-
képpen azoc, à kic teſt ſzerent meg poklosottanac,
ki rekeſztettenec à ſokaſag kőzzűl, hogy egyebe-
ket meg ne dőglettenec volna, azonkeppen Ada-
mis, minden maradekiual egyetembe ki rekeſzte-
téc à bűn miat paradichombol. Moſtis à kic ke-
meń nyaku es tellyeſseggel engedetlen bűnősőc,
meg atkoztatnac, es ki vettetnec az anaſzentegy-
hazbol mely à kereſztyeneknec gyűlekőzete. En-
nec vtanna kedig à menyorſzagbeli ſzenteknec
tarſaſagabolis ki rekeſztetnec, mint amaz iol lako Luc. 16.
es friſsen őltőző gazdag ki rekeſztetéc. Es immar
ertitec minemű haſonlatoſsag legyen à pokloſsag,
es à bűn kőzőt. Szollyunc mind à kettőnec meg
győgyetáſa felől.

A teſti pokloſságnac meg gógulasában illyẽ ſzer A poklosoc
tartas vala azIſrael fiai kőzőt. Hogy bator tellyeſség meg gyogyu-
gel es minden fogatkozás nelkűl meg tiſztúlt vol- laſaban ualo
nais valaki, az ondoc betegſegből, mind az altal ſzer tartas.
vgán nem tartottác tiſztánac, es à kőſseg kőzze ki Leu. 14.

lőmben, be nem fogadtatot, hanem ha à papoc tet-
tec itiletet felőle, es ùc mondottac hoǵ meg vagón
tiſztulua. Vgy vagyon dolgunc à lélki pokloſság-
bol valo meg gyogyulasbanis. Iſten bochattya
meg à bűnt az ù ſzent fiaért, de à meg bochatás-
ban, az eǵhazi embereknec ſzolgalattyaual él. ù
reiaioc es ù kezekben bizá à bűn bochatáſnac ha-
talmat monduán. Valakiknec meg bochatangya-
toc bűnőket, meg bochattatnac nekíc. Nemis a-
karia Iſten hogy bizonyos leheſsén ember bűnei-
nec meg bochatasában, ha meg vtaluan à papi
meltoságot, az eǵhazi embereknec meg nem mu-
tattya, es az ù itiletec ala nem veti magat, es ù tű-
lőc nem akar meg odoztatnac iteltetni. De maga
nagyob az vy tőrueńbeli papoknac hatalmoc, az
ô tőrueńbeli papoc hatalmánal. Mert ot nem tiſz-
tettyác vala à poklosságtul az embereket, hanem
chac iteletet teſznec vala felőlőc, ha meg tiſztulta-
nac volte vagy nem. It peniglen tiſztettyác. Az
az, nem chac mondgyac hogy meg bochattatot
bűnőc, hanem vgyan bochattyac à bűnt, à Chri-
ſtuſtul nekic adatot hatalommal. Mert nem azt
beſzélli vrunc, hoǵ à kiknec hirdetic bűnöknec
bochanattyat, hanem à kiknec meg bochattyac, a-
zoknac bochatattnac meg, es à mit meg oldoznac,
az leſzen meg oldozua. Bochattyac nem az ù tu-
laidon ereiekcel, mert vgy chac Iſten bochattya,
hanem

A bűnből ual lo meg gyogyulaſnac modgya.

Ioan: 20.

Bochattyac à bűnt, az vy tőruenybeli papoc.

Minemű hatalommal bochattyác.

hanem à Chriſtus erdeménec ereiçuel, melynèc ũc ſafaries oſztogatoi. Bochattyac nem vgy mint azoc, kiknec tulaidonoc volna à bũn bochattaſra valo hatalom, hanem vgy mint hiu ſzolgác, kiket az vr Iſten az ũ cheleden fõue tõt. Az ũ bochataſoknac minden ereię à Chriſtuſnac adomanyabol Luc: 12. es rendeleſébõl fig, ki mindenkoron ielen vagyon az ũ rendeleſe mellet, es chelekedõ erõt ád, az ũ tũlle rendeltetet iduõſséges eſzkõzõknec. Ha az Iſtenfia nẽ mondanáia hogy bochattyac, en ſem hiu nem hogy hochathatnáiac az emberec à bũnt. De hogy ũ mondgya, nem tehetec egyebet benne el kel hinnem. Miuel hogy ũ nálla mondani es miuelni mind egy, es à mit mond azt megis chelekedi.

Touabba nem tõt az Aaron rendi ſzerent valo pap iteletet addig à poklos felõl, még nem Leu. 13. ſzorgalmatoſsággal meg latta michoda féle pokloſság volt raita, meg valaſztotta egíc poklosſágot az maſiktul, meg nézte à betegségnec minden tulaidonságit: Vegezetre à ieleketis, mellyekbõl meg kellet eſmerni ha meg tiſztulte uagy nem, io modon meg aranzotta. Es ha eſzebe võtte, hogy valamibõl à tiſztuláſt meg kellet eſmerni, az mind meg talaltatot ũ benne, vgy mondot oſzton ſententiat felõle, vgy tõtte mind ũtet, mind egyebeket bizonyoſsa meg tiſztuláſa felõl. Ezis azt peldazta, à minec az vy tõrueńbe kel lenni. A papoc

A gyonaſnac ſzükséges uol ná.

dolga, hogy à kit meg kel oldozni meg oldozzac, es à kit meg kel kötözni meg kötözzec. Itelet kel ehez, hogy iol meg itellyec, oldozatot erdemle az ember uagy kötözéſt. Vgy itelhetic meg kedig, ha ertic à bünnec mi voltat, es à bünöſnec ſziue allaſat. Kit kilömben meg nem erthetnec, hanem ha ünnen maga elö ſzamlallya á bünös az ü büneit, es ſziuet meg nilatkoztattya à gonasban, mint à poklos hogy meg mutogatta az ü fekelyit. Errül töb beſzéddel ſzollottunc az Huſuét vtan valo elſö vaſarnapi prædicatiobã, holot à regi ſz: attyak nakis, es közönſeges cöciliomoknaceg nehan helyeket hoztuc elö à gyonaſrul. Moſtan azert nem ſzolloc többet felöle, hanem chac okait ſzamlalom elö, miert legyen ſzükséges es haſznos az egyenként valo es titkos gyonas,

Hemingius.

Eg à Luter tanetuani közzül eg nehany okat ſzamlallya ennec. Kit azert emlétec, hogy laſsác à magyar orſzági hamis prophetac, mely gonoſzul teſzic, hogy tellyeſséggel ki ſiuöltic à kereſztyenec közzül à gonaſnac oly modgat, mellyet még azo kis nem mindeneſtül fogua itelnec hatra vetéſre meltonac lenni, à kic az Romai eghaztul el ſzakadúán, az Auguſtana confeſsiot köuetic.

Elſö okát imezt mondgya, Hogy à tudatlanoc tanettaſsanac az eghazi ſzolgátul. A Prædicatioban, közönséggel ſzól mindeneknec à prædicator de à

Elſö okat az ekon ualo gyonaſnac.

de à gúnasba, meg ertuęn mit tud es mit nem tud, az, à ki gyunic, à mi nelkűl ſzűkőlkődic, ſzinten azt beſzelli neki, es arra tanettya űtet. Gyakorta tőrtenic kedig, hogý egy gyunasbol tőbbet tanul es tőbbet eppűl à bűnős ember, hogy ſem mint egy nehany prædicatiobol,

Maſodic oka, hogy meg eſmęrie es vegére men ńen à lelki paſztor, ki mit tanult, es menire ment elő à kereſztyeni tudomańba, es à kit lát, hogy nem heiaba halgatta à prædicatiot, inche hogý meg ne ſzűnnyęc, hanem naponkęnt nagyob tőkelle teſségre erőlkődgyec. A kit peniglen eſzébe vesſzen hogý tunya, fedgye pirongaſsa, es erőlteſse hogý à tunyaſagot el hagyuan, fel ſerkennyen es tanullyon. Chriſtus mondaſa hogy à io paſztornac eſmerni kel, es neueken kel hini az ű iuhait. De hogý eſmęrhetik ilőmben, hanem ha egyenkent mindeniknec meg roſtallya lelki eſmeretit, es meg kerdezi űket, mit tanultanac es mit fogtanac meg ab ban, à mit kőzőnſeges prædicatioban hallotanac? E végre ſzoktac à gyunto atyac, à gyuno kereſztyenektűl el kerdeni à kereſztyeni tudomannac ſommaiat. Vgymint az imadſagot, à hitnec agazatit, es à tiz parancholatot.

Masodic oka. 10ań: 10.

Harmadic oka imez: Hogý à kic felől nem ſzinte bizonyos az ű paſztora, mely arant legyenec à hit dolgaban, tőkelleteſekę, auagý valami reſzéből ketelkedőc, azoknac hiteknec es vallaſoknac vegere mennyen,

3. Oka.

mennien, es à ketelkedőket az Iſtennec igeieből tanecha, az igaz hitűeket az ű vallaſok ba erősſeche.

4. Okà. Negyedic, hogy à meg rettent es à ketſegben eſeshez kőzel iaro lelki eſmeretec meg vigaſztaltaſſanac, es biſztattaſsánac. oly mardosáſa vagyon neha, à bűn miat, nemely embernec lelki eſmeretiben, hogy űnnen maga ſoha magát ki nem tudgya à nagy rettegesből menteni. Szűkſeg azert hogy az egyhazi ſzolgahoz mennien, mondga meg neki az ű ſerelmet es nyaualyaiat, es varion ű tűle vigaſz talaſt.

5. Oka à gyunaſnac. Otődic okát à gyunaſnac, azt ſzamlallya az, à kirűl emlekezenc, hogy hallya à bűnős ember az egyhazi ſzolgatul az Euangeliomot, melyben hirdettetic azoknac à kic hiſznec, à bűnnec bochannattya. De mi többet teſzűnc ehez. Es azt mondgyuc, hogy meg kel gyunni nem chac azert, hogy hallya, hanem hogy vegyeis bűnének bochanattyat az egyhazi ember oldozaſanac altala, minden valaki töredelmes ſziuel gyunic, es valoba vtaluan à bűnt mellyet az előt chelekedet, io igékezeti vagyon, akaria magat iőuendőre Iſtennec ſegetſegével gonoſz elettűl oltalmazni. Es ezt nem magunktul gondoltuc, hanem az Euangeliombol vettűc, mely bizonſagot teſzen rulla, hogy Chriſtus az Apoſtoloknac, es ű vtannoc valo lelki paſztorok nac hatalmat adot à bűn bochataſra.

A gyuno embernec, bűnet bochattya à pap.

Ki

Ki tudnaia, azt kérdic mi tűlünc, minden bű neit elő ſzamlalni? Hallode, erzem én hol fai nekem az én lelki eſmeretem. Lehetetlen hogy teis nem erzened. Ot tapogasd à hol fai. Nem oly elő ſzamlalaſat keuanom à te bűneidnec, à ki nem lehetſeges, hanem à ki könnyen meg lehet. Igaz elég, aſſele vetkeidet meg mondanod, mellyec à te lelki eſmeretednec ſzorgalmatos meg roſtaláſa vtan eſzedbe iutnac. A mellyekrul nem emlekezel azokrul meg çred à io akarattal, hogy kéſz volnal azokatis meg mondanod, ha eſzedbe iutnánac. De meg laſsad hogy akaratod ſzerent ſemmit el ne titkoly, es ſemmit meg ne tagad benne. Mert azt mondgya à bolch, hogy à ki el reiti bűneit nem iol leſzen dolga, de à ki meg vallya es el hadgya, irgal maſsagot talal magánac. *Prouer: 28.*

Harmadic Reſze.

EZ Euangeliomnac vtolſo reſzeben, az hala adaſrul, es hala adatlanſagrul adatic tanulſagminekünc. Az hala adaſnac nemes peldáia vagon az egíc poklosban, ki meg tiſztuluán, es à papok iteletec ſzerentis meg tiſztultnac talaltatuan, *Meg tere Chriſtushoz, dichőetuen az Iſtent nagy ſzoual. Es orczaiara borula labaihoz, halakat aduan ű neki.* Ezeket à végre iratta meg à ſzent lélec, hogy mies kő- *Az hala adaſnac peldáia.*

uelſüc.

veſsüc. Mert à mit ez miuele, mi tűlünkis vgyan azont keuannía à mi Iſtenünc. Tanullyuc meg azert it ez arant, elöſzör hog tartozunc Iſtennec hala adáſsal: Touabba mirűl kel hálat adnunc, Vegezetre mi módon, es minemű dolgokban kel meg ielentenünc hala adaſunkat.

Mit kel az hala adáſrul tanulnunc.

Tartozunc hala adaſſal.

Hog tartozzunc hala adáſsal, az Iſtennec parancholattya kötelez reia. Nem oly dolog à hala adas, mellyet ember megis miuelhetne, elis hagyhatna bűn nelkűl, hanem à kire vgyan kötes les. Azt irta Moyſes à maſodic parancholatba, hogy Iſtennec neuet heiaba ne véd. Heiaba veſzed kedig, ha nem dichered, es nem magaſztalod az ű io tetemeńiert. Szent Pális arra int, hogy mindenekről halat adgyunc. Touabba, az Iſtennec io temeńies, vgyan ezenre kiztetnec minket. Azert teſzen enni ſoc ſzantalan iót mi velünc az Iſten, hogy meg bizonecha, es meg mutaſsa mely igen ſzeret, es viſzontag az ű ſzerelmére indechon minket. Kit meg bizońet Moyſes monduan. Azt monda nekem az Iſten. Meńel, iary elotte az én nepemnec, hogy menńen be, es biria à földet, melyről meg eskűttem az ű attyoknac hogy nekiec adom. Es moſtan mit keuan ó Iſrael à te vrad Iſtened te tűlled egyebet, hanem chac azt, hogy félyed es ſzereſsed ütet, &c. Latode midön az Iſtennec io tetemeńerűl emlekezic, hog à meg igert földre beuiſzi az ű nepet, ottan vtaña veti aztis, hog ſzeretetet keuan tűlöc erette. A hol kedig az Iſten

Iſten parancholta az hala adáſt. 1. Teſ: 5.

Miert teſzen iot uellünc Iſten.

hez valo ſzeretet talaltatic, ot vagon ketſeg nelkül az hala adáſis. Mert lehetetlén, hogá ki ſzereti, az ne dicherie es ne magaſztallya Iſtenét. Annac fölöt te, az hala adáſnac nagy böchületes volta, es melto ſagais, arra vonſzon, hogy gyakorlyuc ezt az io chelekedetet, mely oly nagy meltoſagos es böchületes Iſtennec elötte, hogá aldozátnac neueztetic az ſzentirásban. Aldozzál, vgymond ſzent Dauid Iſtennec, dicheretnec aldozattyat. Megint maſut, dicheretnec aldozattyat aldozoc teneked, es az vr nac neuét ſegetſegül hiuom. A Chriſtuſnac es az ſzenteknec peldaiais arra tanet, hogy hala adoc legyünc. Valamikor iduözetönc vagy ünnen magaöt, vagá ſeregeket elegetette mindenkoron halat adot attyanac. Arrulis vallaſt tén, es hala adaſsal dichére attyat, hogá az Euangeliomi igaſságot, à böl chektül el reituen, à kisdedeknec meg ielentette. Sz: Pál kedig, inkab minden leueleibe halát ád az ü tanetuaniirul, hogá neuekedtenec à hitben, es az Apoſtoli tudomaníban. Azonképpen ſz: Dauid egá nehaní Pſalmuſt irt, mellyekben ingyen ſemmi egyeb ninchen hala adaſnal. Ieles okai ezec à hala adáſnac, es ollyac hogá meltan indethatnac es gerieſzthetnec teia minket, hogá hala adásba foglallyuc magunkat

Bochületes az hala adas.

Pſal: 49.
Pſal. 115.

Chriſtus es à ſzentec halat adtanac.
Mat: 26.
Ioan: 6.
Mar. 8.
Math. 11.
Rom. 1.
1. Cor. 1.

De miert auagy mirül kel Iſteñec halát adnüc? Teſti es lelki io tetemeniirül. Teſti io tetemeni, hogá ép tagainc vannac, hogá Iſten egeſséggel ſzeretet. Hogá à napot, holdot, chillagokat, es az eget vgá terẽ tette,

Mirül kel halat adni.
Iſtennec teſti io tetemenyirül.

tette, hog̀ ſzolgalnac à mi eletünknec. Hoǵ alkolmatos idöben eſöt es mikor annac ideie tiſzta idöt ád. Hoǵ à fölbol gábnát, es ſoc kilömb kilömb fele gümölchöt teremt teſtünknec taplalaſara. Hoǵ minden oktalan allatokcal ſzolgaltat minekünc. Hoǵ munkankat haſznoſsa, es gyümölchöſse teſzi. Hoǵ betegſegekbol es ſoc egeb nyaualyakbol gyakorta minket meg ment. Hoǵ tiſzteſséggel ioſzággal es ſzerenchéuel mindenikünket az ü hiuattallya es allapattya ſzerent meg latogattya. Egyeb ſoc ez vilagi aiandekiualis erdemünc fölöt meg aiandekoz.

Lelki io tetemenirülis.

Lelki io tetemenyi, hoǵ kereſztyen ſzüleczal tal hozot è vilagra. Mert ha pogan ſzülektül ſzulettünc volna, hiendo dolog, hogy mies poganoc volnanc. Hoǵ à tellyes emberi nemzetet, az ü ſzent fianac vére hullasaual meg valtotta. Hoǵ à kéreſztſegnec miatta minket vionnan nemzet. Hoǵ az ü ſzent lelket atta nekünc, es az ü ſzent igeiebe magatesakarattyat beuſéggel meg ielentette. Hoǵ az anyaſzentegyhazat à pokolnac kapui ellen oltalmazza, es nem haǵ az ördögnec raitunc hatalmat venni. Hoǵ à mi teſtünknec fel tamadaſt, es mind teſtünknec lelkünknec az öröc bodogſagot igerte. Es ezeknec fölötte, ſzüntelen kilömb kilömb lelki io tetemenit közli mi velünc. Mind ezekért bizoń mélto hoǵ éiel nappal, min-

den

den időkben dicheriüc es tiſztellyüc à mi vrunkat, es ſziuünc ſzerent halákat adgunc ü neki.

Azt kel immar meg mondanunc, mint es minemü dolgokban ſzükség az hala adáſt gyakorlanunc. Elöſzör hitből ſzarmazo imadságban. Mert nem chac kernünc kel valamit Iſtentül mikor imadkozunc, hanem à mit el vettünc arrulis illic halat adnunc. Annac okaert, az iras, egbe foglallya à köniörgeſsél az hala adáſt. Szüntelen imadkozzatoc vgymond ſzent Pal, es Iſtennec mindenekrül halat adgyatoc. Touabba à mi hitünknec vallasában: Hog mindenec elöt, es minden idökben batorsággal vallyuc hitünket. Vilagoskodgyec hitünc à vallasban es dichirteſsec embertektül à mi menniei ſzent atyanc, az mi bennünc beuelkedö aiandekiert. Annac fölötte az engedelmeſségben, engedgyünc Iſtenünknec mindenben, örömeſt vegyüc tüle, valamit mi velünc cheleked ic. Beküel ſzenduedgyüc az mi reianc bochatatot kereſztet. Mint ſzent Iob, ki minden haborusági, nyomorusági es kar vallasi vtan, aldgya vala az Iſtent monduán. Az vr atta az vr uötte el. A mint az vrnac teczet vgy löt. Aldot legyen az vrnac neue. Vegezetre, az mi felebaratinkhoz ualo ſzeretetben es io tetemenyekben. Legyetec irgalmaſoc azt mondgya Chriſtus, mint à ti atyatoc irgalmas. Amaz ſzolganakis, kinec az ü vra

Mint kel halat adnunc. Imadsággal.

1. Teſs: 5.

Vallaſsal.

Matth. 5.

Engedelmeſſéggel.

Iob. 1.

Attyafiui ſzeretettel.

Matth. 18.

tiz eſzer girát engedet vala meg, azt monda, hogy aual kellet volna haladatoſságat meg mutatni, hogy vis meg engette volna ſzolga tarſanac à ſzaz penzt. Annac okaert, imigé ſzolla neki. Alnoc ſzolga, mindé adoſsagodat meg égedém teneked, nem illet volnae azert, hogy teis kónyórúltel volna à te ſzolga tarſodon, miképpen enis kóniórultem te rai tad? Es ez, eleg legyen az hala adaſrul.

Az hala adatlanſagnac peldaia. Ket fele hala adatlanoc.

Az hala adatlanság, à kilenczben ielentetic, kic nem terénec meg, hogy halakat adtanac volna vrúknac meg tiſztulaſokrul. Két fele hala adatlanoc vánac è vilagon. Nemellyec vgan ſemi halát nem adnac Iſteñec, chac ſzaiokat ſem ńittyac meg az ú voroknac neue dicheretire. Nemellyec halat adnac, de nem vgy à mint kellene, mert az Iſten aiandékit magoknac tulaidonettyac, es magokat akariac belóle bóchúltetni, mint à Pharisæus, ki imigé imadkozic vala. Iſten hálat adoc teneked, hogy nem vagoc ollyá mint egébec, ragadozoc, paraznac, hamiſsac. Ketſzer bótólóc minden heten, dezmat adoc minden

Luc. 18.

ioſzagombol. Ez à kép mutato, vgy ſzól mintha magatul lót volna minden io, es nem tulaidonettya annac à kie, az az, Iſtennec.

Nagy bún az hala adatlanſag.

Mely nagy bún legén kedig az hala adatlanság, chac abbolis meg erthetty úc, hogy ellenkedig az elsó es maſodic parancholattal. Mert meg foſztya Iſtent az ú tiſzteletitúl, es az ú neuét melto dicheretel nem illeti. Meg teczic à Chriſtus panaſzol-

koda

kodaſabolis, ki keſerues panaſzt tőn, à kilencz hala adatlan meg tiſztult poklosoc felől, mondnáan: *Nem de tiſzen tiſztulanake meg? Hol uadnac ama kilenczen? Nem talaltattac à kic meg tertec uolna, hogy dichoetenec az Iſtent, hanem chac ez idegen.* Meg teczic annac fő-lőtte, à bűnteteſekből mellyekcel fenyegeti Iſten azokat, à kic hala adatlanoc, tudni illic, hogy el veſzi tűlőc az ű aiandékit es azoc helyet teſti es lelki nya ualyakat bochat reiaioc. Halgaſsacze mit mond à Prophetanal. Nem tudta, hogy én attam neki à gab- *Oſee. 2.* nat, à bort, az olait, es meg ſokaſetottam neki az ez-űſtőt es aranyat. Annac okaert el veſzem az én gabnamat es boromat, &c. Maſut megint. Ime el *Amoz 8.* iűnec à napoc azt mondga az vr, es ehſeget bocha-toc à főldre. Nem kenyernec ehſeget ſem viznec ſzomiuſagat, hanem az Iſten igeie hallaſanac ehſe-get, es ſzomnyuſagat. Az az, el veſzem à hala adat lanoktul, mind è vilagi, ſ-mind lelki iauaimat, es az oknac ſzűkſegéuel bűntetem űket. Ezekhez illic Salomonnakis imez mondaſa. Az hala adatlañac *Prouer: 17.* hazatul el nem tauozic à gonoſz. Lattunc oly em-bereket, kic minden ioban beuelkedtenec, es vé-gre nag ſzűkſegre iutottanac. Miert? az hala adat-lanſagert. Mikor valami ńomoruſagban eſűnc, ak-cor igen kialtunc Iſtenhez, es igen kőnyőrgűnc neki. Ha meg ſzabadulunc ottan, el feletkezűnc *Mindenkor vagyon miert kőnőrgeni.* rulla. Maga bizoń ſoha nem vagyunc tellyeſség-

gel oly ũreſsec akar teſti ſ-akar lelki náualyaktul, hogy mindenkoron oka nem volna miert kellene ſzũntelen kõnyõrgenũnc, es à poklosokcal egtembe vrunkat kernũnc, hogy kõnyõrũlne raitunc. Holot azert à hala adas kedues Iſtennel, keriũc ũ ſzent felſeget, mint Dauidis keri vala, hogy náiſsa meg à mi ſzankat, az ũ dicheretinec hirdetesere.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENÕTÕDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, à ſzent Máte Euangeliomianac vagyon meg iratua VI. reſzében.

AZ idõben, Monda Ieſus azũtanetuanyinac. Senki nem ſzolgalhat ket urnac. Mert auagy egyiket gyũlõli, es á maſikat ſzereti auagy egikhez ragazkodic, es maſikat meg utállya. Nem ſzolgalhattoc Iſtennec es à Mammonnac. Azokaert mondom titnektec: Ne legyetec ſzorgalmatoſoc á ti eletetekrũl, mit egyetec, es mit igyatoc. Se teſtetekrũl, miuel ruhaſztaſsatoc. Nem de nagyobbé az elet az eledelnel: es à teſt à ruházatnál, Tekenchetec meg az égi madarákat:

Mert

Mert ſem uetnec, ſem aratnac, chũrbe ſem gyũtnec: de azert á ti menyei atyátoc el elteti ũket: Nem de ſokcal iobbac uattoke ti azoknal? Kichoda kedig kőzzülletec, ki ſzorgálmatoſsan gondokoduán magaſságat egy ſengel meg őregbithetneie? Es mire uattoc ſzorgalmatoſoc á ruhaſzatrul? Nezzetec mikeppen neuekednec á mezei uirágoc: Nem munkalkodnac, ſem fonnac: maga mondom tinektec, hogy meg Salomon ſem uolt minden ũ dichőſegebe igy meg rubázatua mint ennec egyic. Ha kedig az Iſten á mezei fũuet, mely ha má uagyon, holnap á kemenczebe uettetic, ekeppen rubázza. Nem de inkáb miueli ezt ti ueletec? ő kisdet bitũec. Azokaért, ne legyetec ſzorgálmatoſoc, ezt monduan: Mit eſzũnc, auagy mit izunc? auagy miuel rubazzuc magunkat? (Mert mind ezekrũl á poganoc ſzorgalmatoskodnac) Mert á ti mennyei atyatoc tudgya, hogy mind ezec nelkũl ſzũkőlkőttőc. De kereſsetec előſzőr az Iſternec orſzágat, es annac igaſságat es mind ezec meg adattatnac tinektec.

ENnec ez Euangeliomnac ſommaia, Chriſtuſnac amaz ſzép mondasábã foglaltatic be, mellyel az ũ beſzédet vtolſzor be feiezi monduán. Kereſsétec előſzőr az Iſtennec orſzágat, es az ũ igaſságat, es ezec mind meg adatnac tinektec. Szũkſeg volna peniglen, hog tellyes eletũnket, ennec è mondáſnac regulaiahoz ſzabnőioc,

Ez Euangeliomnac ſommaia.

hog̃ az Iſtennec orſzágat es az iduoſſéget kereſnoiõc mindeneknec elõtte, ſzolgalnanc à mi vrũknac, miuel hog̃ vgyanis az ũ ſzolgalattyara teremtettũnc: Es vtolſo gondunc lenne è vilagi es teſti dolgainkra. Kit ha meg miuelnęnc, bizonyoſsa teſzen minket Chriſtus, hog̃ nem igen nag̃ gond viſelefũnc vtanis, meg adnaia nekũnc, ez ielen valo eletũnknec ſzũkséges taplalaſat.

Harom réſze vagyon kedig ez Euangeliomnac.

Elſõben int minket iduõzetõnc, hog̃ ne legyũnc fõlõtteb ſzorgalmatoſoc à teſti eledelrũl, es ruhazatrul.

Maſodikban, eg̃ nehany bizonſágokcal bizonettya, hog̃ az Iſten el taplalhat es el taplal minket, chac bizzuc reia magunkat, ha ſzinten nem leſzũnkis fõlõtteb ſzorgalmatoſoc.

Harmadikban, regulaiat ſzabia à mi eletũnknec, meg tanętuan reia, mit elõſzõr, es mit vtolſzor kellyen kereſnũnc.

Elsõ Reſze.

Nem kel è fõldõn kenchet gyũitni.

ARra intet vala Chriſtus è mai Euangeliom elõt, hog̃ ne g̃ũytenenc kenchet è fõldõn magũknac, holot à roſda es moly meg emeſzthetnęie, es az oruoc ki ashatnaiac ſ-el oroſzhatnaiac. Hanẽ hog̃ kenchet g̃ũitenenc magunknac menẽbe, holot

ſem

ſem à rosda, es moly el nem veſzthetnęie, ſem az oruocki nem ashatnaiac es el nẽ lophatnáiac. Mert valahol, vgy mond, à te kenched vagyon, ot vagyon à te ſziuedis. Mely inteſre, imigyen felelhetet volna valaki ű neki. Miert nẽ gűitenec è földön kẽchet, hiſzẽ meg lehet hogy ittis gűichec meńorſzágbais: è földi kazdagſagnac kereſesébenis az iduőſségnec dolgabanis ſzorgalmatos legyec: Mit art azert, ha mind à kettőbe foglalom magamat:

Effele hamis velekedes ellen ſzól Chriſtus ez Euangeliomban, es arra tanęt, hogy minden főſuenségtűl, es é vilagi főlőtteb valo ſzorgalmatoſsagtul űres legyen à mi ſziuűnc. Mert *ſenki nem ſzolgalhat, ugymond, ket urnac.* Mely mondas é vilag ſzerent oly igaz, hogy bator vgyan igen egénes erkőlchűc volnanakis, két vrnac eg ſzolga nem ſzolgalhatna, meniuel inkab ollyaknac, mellyeknec erkőlchőc kilőmbőző volna egmaſtul: Mert vgy ha egiknec keduebe akarna lenni, à maſikat meg kellene bantani, auag talam gyűlőlnies.

Nem ſzolgalhatni két urnac.

Azon modon vagyon nekűnc dolgunc az Iſtenelis. Azt alettyac ſokan, hogy egſzerſmind ſzolgalhatnac Iſteñekis, ez vilagi kazdagságnakis. De nem lehet azt mondgya iduőzetőnc. Mert az Iſten nem ſzokta ſenkinec adni, ſőt ſenkiuel kőzleni az ű tiſztteſséget, es azt à ki neki akar ſzolgalni, eppen es egeſzen maganac keuanńa. Azert mond

Iſtennekis, à kazdagságnakis nem ſzolgalhatnuc.

Deut. 6. gya Moyſes altal. Szereſsed à te vradat Iſtenedet, tellyes ſziuedbŏl, tellyes lelkedbŏl, es tellyes elmedbŏl, es minden tehetségedbŏl. Nem akaria hogy meg oſzad magadat hanem ha ŭ ſzolgaia akarſz lenni, mindeneſtŭl fogua ŏue legŏ, azt keuannya tŭled. Eſa. 28. Arrul iria Eſaias is, hogŏ ſzoros agya vagyon Iſtennec, ketten reia nem fernec, es rŏuid leple, ketŏt be nem fedezhet. Vgyanis hogŏ ferhetne ŏſzue az Iſtennec ſzolgalattya, à Mammonnac, az az, à kazdagságnac ſzolgalattyaual, holot tellyeſséggel ellenkedŏ dolgot keuannac mi tŭlŭnc? Iſten azt parancholla, hogŏ à tiedetis à ſzegenyeknec oſztogásd. Ad el vgymond mindened, es oſztogásd à ſzegenyeknec, es meńorſzágban leſzen kenched teneked. Legyetec irgalmaſoc, miképpen à ti meńei atyatoc irgalmas, adgyatoc es adatic nektekis. A Mammon kedig azt akaria, hogŏ vſuraual, alnokſággal, orzàſsal, toluailáſsal el vegyed es tiedde tegyed à masétis. Es è két vr, oly igen nem fernec egbe, hogŏ valaki é vilagnac barattya akar lenni Iſtennec ellensége leſzen azt beſzelli ſzent Iacab. Méltan mondgya azert vrunc, ſenki nem ſzolgalhat két vrnac, hogy nem ſzolgalhatunc Iſtennekis az Mammonnakis.

Iſten es à Mãmon ellenkedic.

Iſten mit parancholl.

Math. 19.

Luc: 6.

A Mammon mit parancholl.

Iaco: 4.

Nagy uakſág à kazdagſágnac ſzolgalni.

Akarnam, hogŏ gondolnáia meg minden ember, mely nagŏ vakság es balgatagság legyen è vilagi kazdagságnac ſzolgalni, mely haſonlatos à

bal-

baluaníhoz, ki ſem magáual ſem maſsal iot nem tehet. A halaltul meg nem ſzabadethat, miképpen meg techic amaz kazdagnac peldaiabol ki mindenekcel beuelkedic vala, mind az altal imigyen ſzollanac ũ neki. Bolond, ez ęiel meg keric à te lelkedet, es à mit gũytõttel, kie leſzen? A pokoltul ſem menthet meg, ſõt meg ſem kõnïebetheti à pokolnac kennát, à mint az iol lako es friſsen õltõzõ kazdagnac veſzedelme meg mutattya. Ki midõn pokolba ęgne, eg̃ chõp vizet keuan vala az ũ nyeluęnec meg hiuõſsetesére, de az ſem adatéc ũ neki. A teſti betegséget ſem veheti el emberrũl, mert az Euangeliomban oluaſsuc, hog̃ eg̃ aſzoniallat, ki tizenket egeſz eſztendeig ſzenuette vala à ver korságot, minden kazdagságit el kõltõtte vala az oruoſokra, de mégis ſemmit nem haſznalhattanac vala neki. Nem engedi hog̃ az ember keduere elheſsen è vilag ſzerentis, hanem nyughatatlanna teſzi ũtet, es az ſoc ſzorgalmatoſságnac miatta el fonnáſztya. Vegezetre az kazdagságnac ſzerelme minden vetekre es gonoſsággra reia viſzen. Annac okaert ira ſzent Pal Timotheuſnac, Hog̃ à kic meg akarnac kazdagulni, keſertetbe eſnec, es az õrdõgnec tũribe, es ſoc haſzontalan keuanságokba, mellyec az embert veſzedelemre viſzic. Mert minden gonoſságoknac gyõkere à telhetetlenség. Sõt à mint maſut mondgya baluaní imadaſis.

A kazdagſág halaltul nem ſzabadethat. Luc. 12.

A pokoltul meg nem menthet.

A betegſéget el nem veheti. Luc. 8.

Nem hagy ember nec kedue ſzerent elni. Bũnõknec oka.

1. Timo: 6.

Epheſ. 5.

Nem tanct Christus reſtſégre.

Ezec mind igazac, es azert int minket Chriſtus hogy ne adgúc magunkat à kazdagságnac ſzorgalmatos kereſesére. Mind az altal nẽ vgy erched az Chriũſnac inteſet, mintha tuńaságra tanetana minket es à reſt heuereſt ioua hadnáia. Nẽ miuéli ſemmiképpen, es meg nem valtoztattya azt, à mit az

Gen. 3. elsõ ſzũleknec ſzolla monduán. A te orczadnac veretekeuel eſzed az te kenyeredet. Sem à mit Da-

Pſal: 127. uiddal mondata az ũ ſzent lelke. A te kezeidnec munkaiat egyed. Nem tiltya azert ſenkitũl, hogy az ũ hiuatallya ſzerent valo munkat miuellye, es

A fẽlõttéb ualo ſzormatoſságot tiltya.

vgy kereſſen életet maganac. Hanem azt akaria hogy ne legyũnc fẽlõtteb ſzorgalmatoſoc, ne kereſsũc nyughatatlan elmeuel az kazdagſagokat, Iſtẽt è vilagi ioſzágert hatra ne veſsũc. Nem ſzolgalhattoc vgymond Iſtennekis az kazdagságoknakis. A ſzolgaláſrul ſzól nem az kazdagságnac birasárul, auagy igazan valo kereſeſerũl.

A tiltaſnac ertelme.

Mintha imigyen ſzollana. Sziuetec à kazdagſaghoz ne ragadgyon. Inkab ſzereſsetec Iſtent az kazdagságnal. Ez vilagi kazdagságert, à lelki dolgokat, Iſten igeienec halgataſat, à ſzentségeknec gyakorlaſat, az ſzũntelen imadkozáſt, az atya

Pſal: 62. fiui ſzeretetet hatra ne hadgyatoc. A kazdagság ha vgyan reiatoc folynais, ſziueteket reia ne veſsétec. Szent Palis illyen ertelemmel ir vala Timo-

1. Tim: 6. theuſ,

theuſnac monduán. Paranchold meg ez vilagi kazdagoknac hogý ne bizzanac az kazdagságnac bizontalan voltaban, es fel fuualkodot lelkűec ne legyenec.

Mert à regiſzent atyaknac, Abrahamnac Loth nac, Dauidnac Salamonnac hiſtoriaia meg bizonettya, hogý nem tiltatic Iſtentűl à marhanac merteckletes es ſzorgalmatoſság nelkűl valo kéreſeſe. Sőt ſzabad ſzűkségis embernec az ű hiuatallya ſzerẽt munkalodni es kereskedni, hogý legén miuel taplalni es ruhazni magat, es haza népet, es hogý az ű maradekinakis hagýhaſson valamit holta vtan. De mindenkoron, ot kel ennec à merteckleteſségnec lenni, hogy tellyes ſziuet el ne hadgya foglalatni è vilagi gondoktul, es hogý Iſtenerűl el ne feletkezzéc. Touabba hogý ne ragadozáſsal, vſurával, orzáſsal, toluailáſsal, chalardsággal, es ne oly foglalatoſságokcal mellyec az ű hiuatallyahoz nẽ illenec, hanem igaz es oly munkaiaual mely az ű allapattyahoz es tiſztihez illic, gyűichőn marhat maganac. Touabba, hogý iol ęllyen aual, à mit Iſten ő neki adot. Taplallya tiſzteſsegeſen magat es az őueit belőle, ne legyen ollyan mint à beka, melyrűl azt mõdgýac, hogý még à főldbe ſem mer eleget eñi. Segetche az egházakat, hogý miképpẽ az ő tőruenẽbe, mindeñec, kellet valamit adni à templomnac eppűletire, és à papoknac ęletekre, azôképpè moſtanis legyen

A marha kereſes nem tiltatic.

Mint kel kereſni à marhat.

Mint kel à marhaual élni

legyen honnét eppeteni az eǵhazakat, es miuel çl-
niec azoknac à kic prædicalnac, es à ſzentſegeket
ſzolgaltattyac. Adgyon à ſzegenyeknekis, ſzegie
meg az ehezőnec az ű keńerét, mert ha azt nem
miueli, az Abraham kebelebŏl fogiac iŏuendŏre
Luc: 16. nézni à ſzegeńec, mikor à pokolnac tűzeben ég à
kegyetlen kazdag. Vegezetre valamit ad Iſten azt
io neuen, hala adaſsal vegye, es meg elegedgyec vę
le. Emlekezzéc meg ſzent Pálnac millyen monda-
1. Tim: 6. sárul. Nagy nyereſeg az Iſtenes ęlet, oly lęlekcel,
mely meg elęgedic az Iſtentűl ű neki adatot ręſzel.
Mert ſemmit nem hoſztunc be è vilagra, ſemmit
ki ſem uihetűnc: Ha azert ruhazatunc es eledelűnc
Pſal: 36. vagyon, ezekcel meg elegedgyűnc. Vgyanis iob,
azt mondgya ſzent Dauid à keues az igaznac, à
bűnoſŏknec ſoc kazdagſagoknal. A kic ezekhez
tartyác magokat, azokat illeti imez igeret. Nin-
chen fogyatkozáſoc az Iſten fęlŏknec. Ifiu voltam
Pſal: 33. es meg vénhettem, nem lattam hoǵ az igaz el ha-
Pſal: 36. gyatot, ſem hogy az ű magua kęnyeret koldult
volna. Méltan int tahat minket Chriſtus, hogy
ne legyűnc ſzorgalmatoſoc eletűnkre mít egyűnc,
es mit iǵunc, ſe teſtűnkre miuel ruhaztaſsunc.

Maſodic réſze.

Ez

EZ Euangeliomnac maſodic reſzében, arrul teſzen minket bizońoſsa vrunc, hogy Iſten el tarthat, elis akar minket tartani, es azert nem illic fő̃lő̃tteb valo ſzorgalmatoſsaggal magũkat faraſz tanunc. Mellyet igen ſzũkſeg tudnunc. Mert oly erő̃s keſertet, è teſti ęletrũl valo ſzorgalmatoſsag, hogy neha még á ſzenteketis meg botrankoztatya. Midő̃n á puſztabã azt igerte volna Iſten Moyſesnec, hogy egy holnapra valo elég huſt adna az Iſrael fiainac, lehetetlen dolognac teczic vala ũ̃ neki, hogy be telnęiec az Iſten igereti. Ez à nép, vgy mond, hat ſzaz ezer gyalog, es azt mondod, egy egeſz holnapig elég huſt adoc nekic. Vallyon iuhoknac es ő̃krő̃knec ſokaſaga vagatikę le, hogy eleg legen etelekre? Auagy à tengernec minden halai egybe gyű̃lnekę hogy megelegechęc ű̃ket? Latode hogy még ezis, noha az vrnac ſzent es hiu ſzolgaia vala, meg tantorodéc egy keueſse, es ketelkedec benne, hogy elég huſt adhatna nekic az Iſten. Kinec ketelkedéſet meg fedde az vr monduan. Nem de erő̃tlene inkab az vrnac keze? Maid meg latod hogy az én beſzedem letel ſzerent be telic. Vgyan ezen ketelkedes ellen mondgya ittes Chriſtus. Ne legyetec ſzorgalmatoſoc.

El tarthat, elis tart Iſten.

Erő̃s keſertet á ſzorgalmatoſság.

Num: 11.

Két féle à ſzorgalmatoſsag. Egyic io, es Iſten tű̃l parancholtatot, à maſic gonoſz, es oly mellyet meg tiltot az Iſten. Io ſzorgalmatoſsag az, hogy ſzű̃ntelen

Két féle á ſzorgalmatoſság.

Io ſzorgalmatoſság.

ſzűntelen el iary à te hiuatalodba, à mit à te hiuatalodnac tiſzti tűled keuán, azt meg miuellyed. A pap prædicallyon, es ſzolgallyon az oltárnac, es vegye haſznat munkaiának, egyec az oltarrul. A vitez, vitezkedgyęc. A ſzanto ember ſzanchon, à miues miuellyen. Egyebis minden munkalkodgyec, hogy eheſsec az ű munkaianac gűmőlchében.

Gonoſz ſzorgalmatoſság. Gonoſz ſzorgalmatoſság, ketelkedni benne, hogy Iſten el tarthat, es el tart, hogy ęl elhecz igaz munkad vtanis, es annac okaert, tőruentelenűl, es meg tiltatot eſzkőzőc altal kereſni eletedet. Vgymint vſuraual, ragadozáſsal, toluailaſsal, koborlaſsal, alnoc hamis kereskedéſsel, kilőmb kilőmb fele chalardſaggal, teſtednec ondokſag ala veteſeuel. Auagy chac hiuatalodtul idegen dolgokcal. Mint mikoron, valamely egyhazi ember kereskedig, az ű tiſztiben el nem iarván ez vilagi dolgokban őlgyeti magát, hogy meg kazdagulhaſson. A paraſzt auagy oly valaki, à ki nem mélto es nem elegendő reia, az egyhazi rend kőzze be tollya magat, hogy à kapatul cheptűl meg menekedheſsec.

Luc. 16. Gonoſz ſzorgalmatoſsaggal viſel vala iouendő eletére gondot az alnac ſafaris, midőn kárt tőn vranac hogy baratokat ſzerzene maganac, ki űtet hazokba be fogadnaiac. Hogy mi effele ſzorgalmatoſſagba ne eſsűnc, őt bizonſaggal bizonyetya, hogy el tart es el taplál minket Iſten, chac bizzuc reia magunkat.

Az

Az elsŏ imillyen. Nem de nagyobbe az élet az eledelnél, es à teſt à ruhazatnal. Az az: Ha ele tet es teſtet adot Iſten, ki nagyob az eledelnel es ruruzatnal, meniuel inkab meg adgya azt à mi kiſſeb ſ: vgymint az ételt italt es à teſti ruhat ſ: A mi gond viſeleſŭnc es ſzorgalmatoſsagunc nelkŭl teremtet es taplalt minket anyanknac mehében. Mihelyt ez vilagra ſzŭlettŭnc, azonnal kéſz eledelt adot ſzŭlenknec emleibŏl. Hogy nem tartana el tahat immáron emberi korunkban, midŏn ſoc modgyat eſeſzkŏzit mutatta eletŭnknec ſ: Ne ketelkedgyŭnc annac okaert az ŭ atyai gond viſeleſében, hanem mondgyuc azt, à mit ſzent Pal mond vala. Hogy á ki az ŭ tulaidon fianac ſem keduezet, hanem mi erettŭnc adta ŭtet, hogy lehetne hogy véle egyetembe mindent nem adna minekŭnc ſ:

1. Bizonyetas, hogy el tart Iſten.

Rom. 8.

Maſodic bizonyetas, à madaraknac peldaibol vętetet. Tekenchétec meg, vgymond, az égi madarakat. Mert ſem vetnec ſem aratnac, &c. Miképpen hogy ſoc féle madarac vannac, azonképpen, nem egy féle elettelis élnec. Nemellyec gabnat eſznec auagy fŭ magot: Nemellyec huſt: Nemellyec halat, Nemellyec vaſat, mint az Sztrucz madar. Es noha ſem ſzantnac, ſem kapalnac, ſem aratnac, ſem à chŭrbe nem gyiŭtnec, mind az altal vgyan el tartya ŭket az Iſten. Mi iobbac dra-

2. Bizonyetas.

gabbac

gabbac es bőchűletesbec vagyunc azoknal, mert az Isteñec abrazattyara es hasonlatosságára terem
Gene. 1. tettűnc, es à teremtőnec parancholattyabol, mindẽ teremtet allatokon vralkodunc. Annac fölőtte, szantunc, vetűnc, chűrbe gyűitűnc. Kereskedűnc, à föld gyomrabol aranyat, ezűstőt asunc. Nem chac bort, kenyeret es vizet adot, à mi vrunc, eletűnkre, hanem vadat, madarat, halat, iuhokat, ökrőket es soc egyeb allatokat. Mit ketelkedűnc azert mégis mintha az ű mi hozzanc valo io akarattyanac, es
Psal: 146. gond viselesének, enni soc ielengetése vtannis, el fe= letkezneiec rullunc az, à ki az hollo fiaknakis ele= delt ád: nem feletkezic bizoń, chac vessűc ű ben= ne minden remenségűnket.

Harmadikcal imeuel akar reia birni minket
Harmadic bi= zonyetas. Christus az Istenbe valo bizodalomra. *Kichoda kedig kőzzűletec, à ki szorgalmatosan gondolkoduán magasságat egy singel meg őregbethetneie?* Mintha azt mondanaia, hogy hasznalan à mi szorgalma= tosagunc. Mert miképpen nagyobba nem teheti
Hasznalan az emberi szorgalma= tosag. annal magat az ember, mint à termęszet hoszta, a= szonképpen heiaba valo mind gond viselésűnc es minden szorgalmatosagunc Isten nelkűl. Sűrgő= lődhetic es forgolodhatic vgyan az ember, de ha az menyei atya meg nem aldgya munkait, kárba leszen minden faradsága. Mi nem egygyet lattunc ollyat, ki mind ęiet napot egygye teszen, azert v=

gyan

gyan ſemmi elő meneti ninchen dolgaban. Megint nemellyec mintha ſemmit nem miuelnęnec, azert vgyan beuelkednec. Honnet vagyon ez? Mert ha Iſten nem eppéti hazunkat, heiába munkalkodnac azoc à kic azt eppétic. A hol peniglen az Iſten vagyon, ot az ű aldomáſa kazdagga teſzi az embereket. Veſd Iſtenre tahat à te gondodat es ű el tartt egedet. Pſal. 126. Pſal: 54.

Negyedſzer, à mezei viragokat veti peldaul monduan. *Mire uattoc ſzorgalmatoſoc, à rubazatrul? Nezzetec mikeppen neuekednec à mezei uiragoc.* A mezei liliomoc, es egyeb fele viragoc, minden gondolat nelkűl vannac. Sem fonnac, ſem ſzűnec. Az Vr Iſten à földből ſzolgaltat neduesſeget az ű neuedekenſegekre, oly ſzépen fel neueli es meg ekeſéti kedig űket, hoǵ méǵ Salomon ſem öltözöt ſoha ollyan ſzepen mint ezec, noha kazdag es dichőſeges kiraly volt. Ha ez egy kis ideig maradando fűueket es viragokat, igy öltözteti fel à teremtő, balgatagſag volna azt alęztani, hoǵ nekűnc ruhazatot nem adna, kiket nem vǵ teremtet hoǵ chac valameni ideig legűnc, hanem hoǵ örök ce meg maradgunc, az öröc eletnec dichőſegeben. 4. Bizonyſ.

öt ödic bizonyetas imez. Hoǵ vgyan nem ilęlic mi hozzanc kereſztyenekhez, kic az öröc eletre valaſztattunc, ez el mulandokért magunkat faraſztanunc. Mellyekrűl à poganoc ſzorgalmatoskod 5. Bizonyſtas.

nac: Kik nem értuęn es nem tuduan az Iſtennec akarattyat, nem choda ha ſzorgalmatoſoc, de miuel
Pſalm. 103. hogy tudgyuc mi hoǵ nem kilőmben kőnőrűl
Eſa. 49. raitunc, mint az atya az ű fián: Es hoǵ hamareb el feletkezhetnęiec az anya magzattyarul hoǵ nem mint Iſten mi rullunc, alkolmatlan dolog ketelkednűnc az ű gond uiſeleſe felől. *Tudgya á ti menyei atyátoc hogy mind ezec nelkűl ſzűkőlkődtőc.* Ha tud-
1. Tim. 5. gya bizoń megis adgya. Es ha igaz à mit ſzent Pal mond, hogy valaki az őueire gondot nem viſel, meg tagadta hitit, es à hitetlennélis gonoſzb, ſoha magára nem veſzi azt à mi Iſtenűnc, hoǵ gond viſeletlenſegęiert, ű̃is hitetlennec mondathaſséc.
Eleget ád Iſ- Eleget ád mindeñec ha nẽ mindenkoron añit ádis,
ten. à menit az emberi tehetetlenség kęuanna. El tarta
3. Reg. 19. Illyeſt à puſztaban, de nem borſos étekcel, hanem hamu alat ſűlt pogacháual es vízzel. Ruhat ada
Mar. 1. kereſztelő Ianoſnakis, de nem barſońbol, hanem teue ſzőrből. Mert tutta hoǵ elég es io az nekie iduőſségekre. Nekűnkis annit ád meniuel meg eriűc es à meni iduőſségűnkre leſzen. Annac okaert, minden ketelkedeſt ki veſsűnc ſziuűnkből, es batorsággal tamaſzkodgyunc az Iſtennec igeretihez, ki meg igérte nekűnc hogy mind teſtűnkré lelkűnkre gondot akar viſelni.

Harmadic Reſze.

Kereſ-

KEreſsétec elŏſŏr az Iſtennec orſzagat, es annac igaſ-
ságat es mind ezec meg adátnac tinektec. Ez à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac eǵ igen ſzép, es ieles mondáſa, melyben be foglallya es meg tanet minket re-ia, minemŭ rendnec kel tartatni minden dolgainkban, es tellyes eletűnkben. Két felé oſztya à dolgokat, es meg ielenti, mellyiket kel elŏb miuelnűnc es mellyiket vtolban. Szűkség peniglen minden embernec azt meg tanulni, hoǵ tudǵa az ŭ cheleketit bizonyos regulahoz ſzabni es az Iſtennec tŏruenye ſzerent viſelni.

A Chriſtus rendet ſzab dolgainkba.

Es hoǵ iol meg erchétec ezt à mondáſt. Két fele dolgokrul ſzól ebben Chriſtus. Lelkiekrűl es teſtiekrŭl. Azt akaria hoǵ elŏſzŏr es fŏ képpén, à mi à lęleke, arra uiſellyűnc gondot, az vtan oſzton à teſtiekre. A lelki dolgoc felŏl imezt mondgya. *Elŏſzŏr kereſsetec az Iſtennec orſzágat, es annac igaſsá gat.* Holot tanullyuc meg mi legén az Iſtennec orſzága es igaſsága, es mint kellyen azt kereſni.

Két féle dologrul ſzól.

Harom orſzag vagón è fŏldŏn. Elſŏ è uilagi. Maſodic az ŏrdŏge. Harmadic az Iſteñec orſzaga. E vilagi orſzag Iſtennec kilſŏ orſzága, melyben ez vilagon à feiedelmec es birac altal, biria es igazgattya az emberi nemzetet, à termeſzet tŏruenyenec es az orſzágbeli tŏruenyeknec rendeléſe ſzerent. Mert mindē hatalom, es minden feiedelemség Iſtentűl vagyon, ŭ rendelte es hatta, hoǵ

Harom orſzág uagyon è fŏldŏn.

E uilagi orſzág.

Rom. 13.

feiedelmec es birac legyenec, kiknec ſzauokat fogadgyac, tiſzteſséget tegyenec es engedgyenec az emberec. Erről ez vilagi orſzágrul it nẽ ſzól vrunc. Mert à mit mond az minden kereſztyent illet, è vilagon kedig nem akaria hoġ mindennec orſzága legyen, auagy akarkies orſzagollyon, ha-
Prouer: 8. nem chac azoc, à kiket kiualt képpen reia valaſztot az, à ki imigyen ſzól Salomonnal. En altalam orſzagolnac à kiralyoc, es az tőrueń ſzerzőc igazat vegeznec. A feiedelmec én általam paranchol-nac es az hatalmaſoc igaſságot ſzerzenec.

ördögnec orſzága. Maſodic orſzág az ördögnec orſzága, ki à bűn miat, vralkodic es orſzágol minden emberekben, valakic vionnan nem ſzülettenec, auagy az viőnnan ſzületes vtan, ondoc bűnőkcel magokat meg főrtőztetuen, el veſztettec az Iſtennec malaſztyat. Azoknac mondġa imezt à Chriſtus. Ti
Ioan: 8. ördög atyatul vattoc. Azokrul iria ſzent Palis, hogy fogua tartatnac az ördögtűl. Ezt az ördög-
2. Tim: 2. nec orſzágat mindenűt karhoztattya es rontya à Chriſtus.

Iſtennec lélki orſzága. Harmadic orſzág az Iſtennec lelki orſzága, auagy inkab orſzaglaſa. ki orſzágol az aṅaſzenteġ-haz ban, az ű ſzẽt lelkenec, igeiẹnec, es à ſzentségeknec altala. Biria es igazgattya az ű hiueit, hoġ à teſt nec keuansági, es à bűn, ne vralkodġanac ű bennec hanem az ſzent Lélec Iſten, à hit, az Iſteni es atya-

fiui

fiui ſzeretet, es mindenben engedgénec az Iſten a-
karattyanac, mely ũket iora es ſzentségre vezérli.
Errũl ez orſzágrul ſzol vala ſzent Lukáchnal id-
uõzetõnc monduán. Az Iſtennec orſzága ti ben-
netec vagyon. Errũl kezdę el az ũ prædicallaſatis Luc: 12.
imigén, tanetuán, pœnitentiat tarchatoc, el kõzel-
get Iſtennec orſzága. E mai Euangeliombanis ezt
parancholya hog mindeneknec elõtte kereſsũc.
Laſsuc meg azęrt, mint kel kereſni.

Mint kel az Iſten orſzágat kereſni.

Az Iſtennec orſzágat kereſi, à ki az aňaſzent
egházban, melyben az Iſten orſzágol es vralko-
dic, es melynec kiuũle iduõſség ninchen, meg ma-
rad. Hitũnknec egic agazattya ez. Hiſzem à kõ-
zõnséges kereſztyen aňaſzenteghazat. Szũkség
azert, hog minden valaki az Iſten népe kõzze a-
kar ſzamlaltatni, ki vallyęc à hitetlenec gyũlekeze-
tibõl, es à hiueknec gũlekezetiben, à Chriſtuſnac
paſztorsága alat talaltaſséc. Tudgátoke mit mon-
da az Iſten ſzent Ianoſnal? Jũietec ki én népem à Apoc 18.
Babilonbol, es az ũ bũneibe reſzeſec ne legétec.
Szent Pális arra inti à Corinthusbelieket, hogy
à hitetlenekcel eg igat ne vonňanac. Chriſtus me- 2. Cor. 6.
gint azt beſzélli hog az ũ iuhai idegent nem kõ- Ioan: 10.
uetnec, mert nem eſmeric az idegeneknec ſzauat.
Szent Dauid kedig, gũlõltem, vgmond, à gono- Pſal: 25.
ſzokinac gũlekezetit, es ez eggyet kertem az vr-
tul, aztis kereſem, hog az vrnac házába lakozzã Pſal: 26.

az én ęletemnec minden ideięben, laſsam az vrnac akarattyat, es latogaſsam az ű templomat.

2. Az Iſten igeiet kel halgatni. Mat: 16.

Touabba, azis az Iſten orſzagánac kereſeſehez valo, hogy halgaſsuc az ű ſzent igeięt. Mit haſznal embernec ha az egeſz vilagot meg nyeri es az ű lelket el veſzti? Mint talalhaſsuc meg peniglen lelkűnknec iduoſſéget azt az Iſten igeięből erthetty űc meg. Az tanęt meg reia, mint kellyen à teſtet oldoklenűnc, es à leleknec birtoka ala vetnűnc. A nilatkoztattya meg, az Iſten orſzagára valo vtat. Bizonságot teſzen errűl ſzent Dauid, mikoron imezt beſzélli, az Iſten igeie felől.

Pſal: 118. Az én labaimnac ego ſzőuetneke à te iged, es az én vtaimnac uilagoſsága. Azert ſzerettem à te parancholatidat fellyeb arannal es à draga kőueknel.

3. A ſzentségeket kel gyakorlani. Annac fölőtte, gyakorta kel elnűnc à ſzentségekcel, mellyec az Iſten keduęnec es malaſztyanac draga ſzent edęni. Nem keuannya ſem kereſi Iſtennec orſzágat, valaki nem gyakorlya az ű ſzent fiatul ſzerzettetet ſzętségeket, nemis vralkodic auagy nem orſzágol abban az Iſten. Mert azt mondgya Chriſtus, hogy à kiuioñan nem ſzűletic uiztűl ſzent

Ioan: 3.

Lélekętűl, be nem mehet Iſtennec orſzagába. Ha

Iohan. 6.

nem ęienditec az ember fiánac teſtęt es nem iandgyatoc az ű veret, nem leſzen ęlet ti bennetec. A ki peniglen ęſzi az én teſtemet es iſza az én veremet én bennem lakozic, énis ű benne. A ki ęſzi ezt

è ke-

è keńeret, őrőkcé él. Ezekből meg ertheti minden ember mint kellyen az Iſten orſzágat kereſni.

De hozza teſzi Chriſtus, hogy kereſsűc egétembe az ű igaſsagátis. Mert valakiket orſzagábā hit Iſten, azokat megis igazetotta, es kilőmben ſenki meg nem nyeri az Iſtennec orſzagat, hanem az igaſság altal. A ki kedig meg nem igazult, ketség nelkűl nē az Iſten orſzagaba ualo. Ha kérded michoda igaſságrul ſzól, arrul, mellyel Iſten elŏt igazac vagyunc es igazaknac tartatunc, à hitnec es à parancholatnac meg tartaſanac altala. Igaſságotis kel kereſni. Rom. 8.

A teſti dolgokrul auag ſzűkséginkrűl imigen ſzolla vrunc. *Es ezec mind meg adatnac tinektec.* Azt igéri, hog ha engedűnc az ű inteſénec elŏſzŏr es fŏ képpen Iſtennec orſzágat es igaſságat kereſsűc, Iſtenbe bizunc, es ű tűle varunc, meg leſzen es meg adatic mi nekűnc azis à miuel elnűnc, azis à miuel ruhaznunc kellene magunkat. Meg aldatic à mi kezeinknec mūkaia, es meg halgattatic à mi kőńŏrgeſűnc midŏn imigen imadkozunc. A mi minden napi keńerűnket ad meg nekűnc ma: Mōdanaia ua laki ezec ellen. Sz: Pal ketség nelkűl kereſte az Iſteńec orſzágat. Kereſte Iacob patriarchais. Mire tahat hog ſz: Palis ehezet es ſzomiuhozot, Iakobis áńera ſzűkŏlkŏdŏt, hog ſzintē Aegiptusba keſze- Igéret ez uilagi ſzűkséginkrűl. Miert ſzűkŏlkŏdnec neha à ſzentec. 1. Cor. 4.

 rette-

Gene. 42. 46.

tettec gabnaert kűldeni? Sőt végre mind maganac mint haza népenec oda kelletec menni, hogy à nagéhségtűl meg menekedhetet volna? Kőnyű erre meg felelni. A Chriſtuſnac igerçti ſenkit meg nem chal, mert ű igaſság, es ſoha nẽ hazudhat. De ű tudga mikor mit kel nekűnc adni, es nem à mi eſzűnk tűl, hanem az ű bőlcheségetűl kerd abban tanachot. Valamikor kőzőnséggel è vilagi iokat igerminekűnc, mindenkoron oda kel azt ertenűnc az igerethez. Ha, es à menire iduőſségűnkre leſzen. Mert é vilagi aiandekoc, nem vgy adatnac nekűnc Iſtentűl, hogy akadéki, hanem hogy ſegetségi legénec à mi iduőſsegűnknec. Midőn azert latuán, hogy à beuelkedes nem lenne iduőſségűnkre, ſzűkséget bochat reianc Iſten, nem chelekedic az ű igerçte ellen, hanem vgy viſel gondot reianc, mint az mi iduőſségűnc keuanna. Lam mi magunkis meg koplaltattyuc neha haſunkat, mikorő ners à gomrunc, es valami nehezséget erzűnc teſtűnkben. Vallyon miert miuellyűc azt? Hogy meg emésze à gomor, az benne valo gonoſz nedueſséget, es iob egeſségűnc legyen. Azonképpen az Iſtenis, ha ſzűkőlkődtet es koplaltat neha minket, tudgyad hogy nem oly igyekezettel miueli, hogy el veſsen előle, auagy çhel őllyőn meg, hanem hogy iduőſségűnknec akadekit, mellyec à beuelkedesből kőuetkeznęnec, el tauoztaſsa tűlűnc. Vagy beuelkedűnc

Mint iger Iſten ez vilagra kat.

dűnc, annakokaert vagy ſzűkŏlkŏdűnc, mind io neuen es hala adſsál vegyűc Iſtentűl, vgy mint ki tudgya mi nelkűl ſzűkŏlkŏdűnc, es mi legyen io iduŏſségűnkre. Szolgallyunc ű neki ne ſzolgallyunc à Mammonnac. Veſsűc ű benne remenségűnket, es ű tűle, nem az mi ſzorgalmatoſságunkbol varıuc az mi taplalaſunkat. Kereſsűc az Iſtennec orſzágat es igaſságat, es chac meg ſem tudnoioc gondolni, honnét meg leſzen à mi teſtűnknec taplaláſa, es ruhazattya. Miképpen Illyeſnec, kinec az hollo kenyeret es huſt, az Angyal pogachat es vizet hoza, midŏn ű ingyen ſem varta volna. 3. Reg. 17. 19.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENHATODIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Lukach, az ű Euangeliomianac VII. *réſzében irta meg.*

AZ időben, megyen vala Iesus, à Naim neuű uárasba, es mennec uala ű uele ſoc tauetuánnyoc, es nagy nep. Midŏn kedig à uaraſnac kapuiaboz kŏzelgetne, Ime egy hàlot uitetic uala ki,

àz ũ annyanac egyetlen egy fia, es ez ŏzuegy uàla, es uda rasbeli nep ſoc uala uele: Kit mikor az ur latot uolna, kŏnyŏrùle raita, es monda neki: Ne ſiry. Es oda iaruluan illete à ſzellyet. A kic kedig uiſelic uala, meg allanac. Es mõda: Iffiu, mondom teneked, kely fel. Es fel ùle à balot es kezde ſzolni. Es ada ũtet az ù annyanac. Mindnyaian kedig meg felemlenec, es dichŏetic uala az Iſtent, monduán: Nagy Propheta tamadot mi kŏſztũnc, es az Iſten meg latogatta az ũ nepet. Es ez à bir ki ſzarmazec az egeſz Sidoságba ũ felŏle, es mind à ſzomſzed hatarokba.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

EZis à Chriſtuſnac eg̃ icles choda tẽtele, mely netalam ſoc emberekuec velekedeſec ſzerent, chac azt az ŏzuegyet illette, kinec fiát Chriſtus fel tamaſztà. De mi el higgyũc hog̃ feienkẽt mindnáiunkat illeti. Mert azt bizonettya hog̃ à Chriſtus vg̃ akaria magat eſmertetni mi vele ũnc mint eleuenétŏ, vigaſztalo: es igaz papi feiedelẽ: Ki valoba kŏnŏrũl mi raitunc, miképpen it kŏnŏrũle az ũ fiatul meg foſztatot aſzoniallaton: Es mint az ŏrdŏgnec, bũnnec halalnac meg rontoia. Mert fel tamaſzta, az ŏrdŏg iregſegébŏl es à bũn altal è vilagra be iŏt halálbol, az meg holt ifiat. Heb. 4. Eſmeriũc tahat ũtet ebbŏl, es egyeb choda tetelibŏl, es batorsággal iarullyunc à kegélem ſzéknec eleibe, hog̃ irgalmaſságot nyeriũnc, es kegyelmet talal-

talallyunc alkalmas ſegetségre. Ezt kelſomma ſzerent, ebből ez Euangeliombol tanulnunc: Melyből harom tanulságot vegyünc. Elſő leſzen à halálrul. Maſodic az halottaknac temetéſérül. Harmadic az halál ellen valo vigaſztalaſokrul.

Elſő Tanulſag.

Michoda, es honnét vagyō az halál.

IM egy halot uitetic uala ki. Nyiluan valo emlekezet vagyon it à teſti halalrul. Mely nem egyeb, hanem à leleknec à teſtül el valáſa. Kit nem az Iſtē teremtet. Mert Moyſes nem ſzamlallya à halált az Iſtentül teremtetet allatoc közze, Hanem mint à bölch mondgya halhatatlanul teremtette volt Iſten az embert, az ü haſonlatoſságának abrazattyara, de az ördögnec iregsége miat iöt be az halal è vilagra. Bizoń dolog azert, hogy az ember halhatatlan löt volna, ha az ördögnec engeduęn, bünt nem töt volna. Vgánis az Iſten feńegeteſe ſem kilömben ſzól, hanem hogy ha ęſzic à meg tiltot almába Adam, vgy hal meg honnét à kouetkezic, hogy ha nem ött volna, meg ſem holt volna. Az ördög azert à halalnac alkotóia, es oka à bün, ezis kedig vgyan azon ördögtül vagón, ki eleitül fogua bünt teſzen, es az embertis bünre kiſztetę. Es ig az egy ember altal (Adamrul erched ezt) iöt be à bün è vilagra, es á bün altal à halál: Es eképpen minden emberekre el hatot à halál, miert hogy mindnyaian vetkeztünc. Im-

Sap. 2.

Az ördögtül à bün miat vagyon az halál.

1. Ioh. 3.

Rom. 5.

Mindennec meg kel halni Heb: 9. Rom. 6.

Immaron, annakokaert, à bűn vtan, el vagon vegezue hogy minden ember meg hallyon. Mert à bűnnec meg kel az ű szoldgyanac adatni, az peniglen à halal. Miđn azert valamely halottat lácz gondold meg, hogy rőuid napon teis ollyan leſz à minemű az moſtan. Es valamikor az regen meg holt embereknec tetemekre tekénteſt, mindaha eszedbe iuſson, hogy nem ſoc idő mulua arra iut tenekedis igyed, à mire azoknac iutot. Es eſzeket à végre ſzűkſég ertenűnc, hogy à halalnac emlekezeti, vtaltaſsa velűnc à bűnt, illyen nagy romlaſnac az az, à halalnac raitunc valo vralkodaſanac okat.

Mihaſzon benne hogy ertyűc halandoſagunkat.

Eccle: 7.

Nem ôc nelkűl mondgya imezt à bőlch, Emlekezzél meg à te vtolſo dolgaidrul, es őrőkce nem vętkézel. Ketſeg nélkűl à kinec ſzűntelen elmeiçbe forog à halál, ſoc gonoſztul meg tartoztattya magat, kitűl azoc nem tartoztattyac, à kiknec nem gyakorta iut eſzekbe hogy meg kel halńioc. Kiualtképpen ha meg gondollyác, hogy ſemmi bizońosb dolog annál nem lehet, hogy meg kel halni, de ſemmi bizontalanb az halalnac oraiánal. Hań embert lattunc es hallottunc ollyat, hogy io egeſsége volt, még chac feie ſem fait, es miđn ingyen ſem vęlte volna, akcor kertec meg lelkét tűle. Vgy iara ama kazdagis, ki é vilagnac minden iauaiban beuelkeduen, hoſzu eletet igéruen maganac, es kedue ſzerent akaruán lakni, imillyen ſzót halla, Bolondez

Luc. 12.

çiel meg keric à te lelkedet. Szűntelen ſzeműnc előt forogion azert minekűnc à halal, es ſoha el ne feletkezzűnc rulla, hogy meg kel halnunc valamikoron. Es ki tudgya ha nem ma, auagy ezen oraban auagy inkab ezen ſzem pillantasbanis?

Masodic Tanulſag.

EGy *halot uitetic uala ki &c. Es à uarasbeli nep ſoc ualauele.* Vegyűc eſzűnkben it, hogy à regiec nagy tiſztelſeggel temettec, es ſokan keſértec à koporſohoz az ű halottokat. A lęleknec, melynec à teſt lako helye voſt, halhatatlanſagaert, es à teſtnec kőuetkezendő fel tamadaſaert. Nem chac à Sidoknal, kic Iſten népe voltanac, tartatot meg kedig à temetéſnec tiſztelſeges, es pompaual valo modgya, hanem à poganoknalis, kiualtképpen az Romabelieknel. De hadgyunc beket à poganoknac, ſzollyunc azokrul, à kic Iſtennec kedues ſzolgai voltanac. Abraham Patriarcha, hogy tiſztelſéges helyen temethette volna Sarat az ű feleſeget, es az vtan maganakis, maradekinakis bizonyos temető koporſoia lőt volna, nég ſzaz ſicluſon (mely ſomma, à mint nemellyec ſzamlallyac, két ſzaz forentaian teñe mi nalunc) vőn eg mezőt, az Hethnec fiatul. Iakob az ű ſzerelmes feleſegenec Rachelnec teſtet, nem chac tiſztelſéggel temete, hanem egy kőue-

A Regieknec *ſzep modon ualo temetéſec.*

Gen: 23.

Gen. 35.

Gen.. 50. kűetis tőn koporsoiara, őrőc emlekezetert. Ioseph
mesze Aegiptusbol à Chanaan földere nagy sereg
gel hozaki meg holt attyat, es az ű eleinec kopor-
Gen: ultimo. soiaba szépen temete ű tet. ű magais mikoron meg
hala meg parãchola atyafiainac, hog̀ midőn az Istẽ
meg latogatnáia es Aegiptusnac insegéből meg sza
Esa. 11. badetanáia űket, ki hoznaiac vellec az ű tetemit.
Ioan: 19. A mi vrunc Iesus Christus, noha szőrnyű halalt
szenuede, mind az altal à prophetánac mondasa
szerent nagy tiszteséggel temettetéc, Arimathiai
Iosephtől, es Nicodemustul. Tőbbeketis talalunc
effele peldakat à sz: irásbã, mellyekből meg teczic,
hog̀ à regi szent iamboroc, egyebeketis szępen te-
mettenec, űkis tiszteséggel akartanac temettetni.

Kereszstyeni szokas à temetesben. Mely szokás à kereszstyenec kőzőttis meg
tartatot mind addiglan, még à hitnec eggyesége,
az Isteni es atyafiui szeretet bennec beuelkedet. De
ez mostani időben, minec vtaña mind à hit s-mind
egyeb io megfogyatkozot kősztűnc, arra iutot
igyűnc, hog̀ chac nem az Scityabelieknec kegyet-
len oktalanságoc szerent chelekednec nemellyec
Az Scitiabe- az ű halottokcal. Mely Scityabeliec kőzőt, à mint
lieknec okta- Herodotus, es szent Hieronimus iriác, ollyac vól-
lan temetese tanac, kic az ű szűleieket es attyokfiait, meg sem
hattac halni hanem mihelyen meg venhettenec, a-
zonnal meg őltec, es meg őttec űket, azt monduán,
hogy iob volna hog̀ űc enneiec meg hogy nem

mint

mint à fergec. A Tibarenuſoc kedig, az meg uen-
hedet embereket fel akaſztottac. Az Hircanuſoc
fél-eleuenűl, à madaraknac es ebeknec vetettęc. A
Caſpiuſoc, az halottakat, ki hantac à vadaknac.

Illyen gonoſz es iſzonyu erkölchöt akarnac, *Az eretnekek-*
én azt hiſzem, elő venni, à kic az mi eleinknec io *nec az tiſztes-*
ſzokaſokat meg vtaluan, meg foztyac az tiſztes- *séges temetés*
séges temetéſtűl à meg holt kereſztyeneknec teſte- *ellen ualo*
ket. Mit haznál, azt beſzellic, à halotnac, vagy a- *mondáſoc.*
zoknac ſzokaſága, à kic űtet kőuetic, vagy à pa-
poknac enekleſe, vagy à ſoc gyertya, vagy à haran-
goc zőngeſe, vagy az, hogy à czinterembe temetic
űtet? ű ebben ſemmit nem hal, ſemmit nem lat, es
ſemmit nem tud. De mi ezeket ne halgaſsuc es ne
kőueſsűc. Mert ha à poganoc es à Sidoc bőchűlet-
ben tartottac, es ſzép modon temettęc, az ű attyok
fioknac teſteket, es erőſsen meg büntettec azokat
à kic valamikor az halottaknac koporſoiokat fel
bontottac, meniuel inkab illic, hogy az mi atyank-
fiait, kic à Chriſtus teſtenec, (mely az anyaſzenteg-
haz) tagiai, es mikoron ęltenec, az ű teſtec à ſzent
Lélec Iſtennec temploma es lako helye volt, ke-
reſztyeni pompaual es tiſzteſségeſsen temeſsűc?
Tudhuan hogy itilet napian, vgyan ezen teſtben à ki
be el temettetnec, nagy dichőſségben az örőc eletre
fel tamadnac. Mert ennec à vallaſnac bizonyeta- *Mire ualo à*
sára miuellyűc à kilső pompat à temetesben. *temetőſnec*
pompáia.

Annac

Mit kel miuel ni à temetes-kor.

Annac okaert è Naimbelieknec peldaiokat kȏuetuęn, ȏrȏmeſt el menńűnc à holt teſtekcel à temeteſnec helyere. De meg laſsuc, hogy ot ſe legyűnc heuolkodoc, hanem miuellyűnc valamit. Leg elȏſzȏr kedig, ki ki mind miuellye meg azt,

A gyáſz ruharul.

à mi űtet illeti à temetéſnec ſzer tartaſaban. Mert embernec ſzűlei, gyermeki, haſas tarſa, attyafia, rokoni, hazanépe gyaſz ruhat ſzokot viſelni, es az ű ſziuȏknec belſȏ ſzomoruságat, è kilſȏ gyazláſsal, es à mellet ſiraſsal kȏńuezeſsel mutatni, es bizonietani. Talam azt mondgya valaki hogy nem kellene ezeknec lenni, miuel hogy vgy tecznęiec, mintha tellyeſseggel tiltanaia Chriſtus az halottakon valo ſiráſt, midȏn imigyen ſzol az ȏzuegy aſzon

Illike ſiratni az halottakat

nac. *Ne Siry.* De nem tilta. Mert űmmen magais, à mint ſzent Ianos iria ſira Lazárnac halalan. Abrahamis ſirata az ű feleſeget Sarat, Iakobis, Ioſephet, alétuan hogy à vadac meg ſzaggattac volna

Gene. 23.

Gene. 50.

űtet. Ioſephis hét egeſz napig, mind azokcal àkic vele iȏttec vala Aegiptusbol, nagy ſiraſt tȏn attyan es vgy temete el űtet. Dauidis igen keſergę, Abſolonnac meg ȏletęſet. A ſzent iras kedig, nem chac nem tiltya, hanem paranchollyais az halottakat képes ſzerent valo ſiráſsal ſiratni. Eiam, azt mondgya à bȏlch, kȏnyuez az halotton, es mintha nagy nyaualyát ſzenuettél volna, vgy keſzdgy ſirni. Szokás ſzerent fedezd be az ű teſtét, es meg

2. Reg. 19.

Parancholtatic az halottaknac ſiratáſa.

Eccl. 38.

ne

ne vtallyad temetéſet, ſiraſd ũtet az ũ erdeme ſze-
rẽnt. Szabad azert, mind gyáſzal mind ſirataſsal
kõuetni azoknac holt teſteket, kiket midõn çltenec
ſzerettũnc. De meg láſsa minden ember, hogy à
mint à bõlch int, akarkites az ũ erdeme ſzerent, *Mint kel az halottakat ſiratni.*
es ne kilõmben ſiraſson. Vgy hogy, ha Iſtentelen,
gonoſz ember volt az, à ki meg holt, annac lélki
halálat, az az, karhozattyat ſiraſsa inkáb, hogy ſem
mint ez vilagbol valo ki muláſat. Ha kedig Iſten
felõ ember volt, nem kel annac halalan ſirni, kinec
ſzemeirũl Iſten minden kõnỹ hullatáſt el tõrlõt: Nẽ
kel azert fekete gáſz ruhat viſelni, kinec lelke ſzép *Apoc. 7*
feier ruhaba ál az Iſtennec ſzéki elõt, hanem inkab
õrũlni kel raita, hogy Iſtennec keduébe ment ki ez
vilagbol, es minden nyomoruſagoktul meg ſza-
baduluan, az õrõc dichõſégnec helyere iutot. Mi
képpen Chriſtuſis ſzól uala tanetuaṅinac, midõn
az ũ kõuetkezendõ halalánac emlekezetiert ſzo-
morkodnánac, monduan. Ha ſzeretnetec enge- *Ioan: 14.*
met, altalan fogua õrũlnétec, mert atyamhoz me-
gyec. Nem azert kel tahat ſirni, hogy meg holt ez *Magunkért ſiriunc az iam boroc halá-*
illyen ſzent iambor, hanem mi magunkẽrt. Hogy *lan.*
meg foztattunc ũ tũle, hogy gond viſelõnktũl el ma
radtunc, es aruaságra iutot igyũnc. Hogy ki vete-
tet kõzzõlũnc az, à ki ſokaknac haſznalhatot, es
az aṅaſzenteghaznac ſzolgalhatot volna, vagy
tanetaſáual, vagy egyeb képpen valahogy.

Effele ſiras meg engedtetic az emberi termeſzetnec, mely hailando à kőnyőrűleſre, meg indul es haborodic raita, midőn felebarattya el valic tűle, nem chac à halál miat, hanem ha meſze vtra megyenis. De ittis eſzébe vegye akarkies, hogy ez illyen ſiraſnac ſem kel hoſzunac auagy veghetetlennec lenni, hanem meg kel magunkat, az menire lehet merteklenűnc. Miképpen à bőlchis int reia, hogy ne touab, hanē egy auagy két napon ſiriunc à mi halottunkon. A kőuetkezēdő fel tamadaſnac emlekezeti, meg vigaztalhat minket, ha meg gondollyuc, hogy à kic meg halnac, megint fel tamadnac, es à kic moſt el valunc egymáſtul mindnyaian eggyűue gyűlűnc az őrőc bironac ſententciaiat hallani, es egyetembe be megyűnc az ISTENNEC orſzagába. Igy vigaſztal minket ſzent Pál is monduán. Ne ſzomorkodgyatoc vgy mint azoc, à kiknec reménségec ninchen, az az, à kic nem remellic à fel tamadáſt. Mert ha hiſzűc hogy à leſus meg holt es fel tamadot, azonképpen az ISTENIS azokat kic à IESVSBAN el nyugottanac, ű vele egyetembe elő hozza. Illyen ertelemmel mondgya vrunkis az őzuegnec, ne ſiry: tiltya az fölőtreb valo es mertektelen ſiráſt. Auagy talam azértis, mert vgyan nem volt oka miert ſirt volna, holot az ű fia ingyen maid fel tamadando vala.

Merteklétes legyen à ſiras

Eccl. 28.

A fel tamadás rul.

1. Teſſ: 4.

Mi-

Mikor valami fő embert temetűnc, az tőb dolgoc kőzőt, eztis ſzoktuc miuelni, hogy czimerẹt fel irattyuc es fel teſzűc koporſoiara, mintha azt mutogatnoioc aual, hogy ẹlteben iol viſelte magat, es io modon iárt el az ű tiſztiben. Mert az czimert, az ioſzágos chelekedetnec bizoníſagára ſzoktac adni à feiedelmec. Annac főlőtte, oratiotis ſzoktac mondani à temeteſnec ideiẹn, az az, valamely tudos ember, az ot valo kőſség elől, ſzól beſzél à meg holt ember felől, dicheruẹn ű̃tet, es az ű̃ iamborságat, ſ-ioſzágos chelekedetit elő ſzamlaluán. Hogy à halgatokat, vgyan azon iamborságnac es ioſzágos chelekedeteknec kőuetesere indecha, es ennec peldaiabol mutaſsa meg nekic, mint kel az ű̃ hiuataloknac tiſztiben el iarnioc.

Az halottac-nac czimerekről es dicheretekről.

Es miképpen midőn meg kereſztelkedűnc, egő gyertya adatic keſzűnkbe, azonképpen à temetéſnec ſzertartasábanis ſzőuetnekeket es gértyakat ſzoktunc az halot elől uiſelni. Añac bizonſagára hogy az hitnec vilagoſsága, es az ſzeretetnec tűze, meg nẽ alut hanẽ mind vegig meg marat ű̃ benne. Semínemű̃ teueligeſnec ſőtetsége es alnakságnac arnẹka, meg nẽ homalyoſettotta az ű̃ lelkẹt. Ezec

Miert uiſelűnc gyertyat az halottac elől.

Az halottakért ualo imadkozasrul mind szent nap utan halot tac napian szollunc beuén.

mellet,ot vagyon az mi lélkünknec io indulattyabol es io akarattyabol szarmazo könörgesis, nyugodalmat es iduösséget keuanüc es kerünc Istentül az holt embernec,kit hogy miuellyünc vgyã à terme szetis keszeret reia. Innet vagon hogy még azokis à kic tagadgyac haszznosnac lenni,az halottakért ualo könörgést, nem türhetic, hogy ne könörgenenec. Mert midön hallyac valakinec halálat, imezt szoktac mondani. Isten irgalmazzon szegénnec. Vgyan akarattyoc ellenis à termeszetnec titkos ereie, iót mondat es imadkoztat ü vélec: Az harangozás arra valo,hogy à kic hallyac, imadkozzanac à meg holt emberért. Hogy egybe gyüllyenec à temetésnec ceremoniaiara. Es hogy à harangoknac zöngése, eszekbe iutasa az Istennec trombitaiat, mely midön zöngeni fog, fel tamadnac az halottac az itiletre.

A harangozas mire ualo

Mi idötül fogua ualoc ezec é Ceremoniac.

Ecc: Hier:

Ezecpeniglen à kereszttyen modra valo temetésnec Ceremoniai, oly igen regiec, hogy nem ketelkedhetem benne, hogy még az Apostolocnac ideigenis löttenec volna. Mert Dionisius, Areopagita, szent Pál Apostolnac tanetuanya nagy reszet elö szamlallya, es azt iria, hogy ü ideigében, à halottat à templomba vittec, es ot le teuen, soltart enekeltenec es imadtanac érrette. Annac vtanna dicherte ütet valaki, à testet olaial meg kentec es vgy temet-

temettec el tiſztteſseges helyen, ot à hol azon rendbeli embereket ſzoktanac volt temetni. Mert abbanis valogatas volt, es kinec kinec mind az ũ rendi ſzerẽt adatot temetõ hely. Attul fogua mind eddiglen çltenec à kereſztyenec, elnekis ez illyen ſzep aietatos ceremoniakcal. Mellyeket à kic megvtalnac, akarmint dichekedgenekis benne, hog Euangelicuſoc, bizony tauul vannac az Iſtenes es atyafiui ſzeretettel meg ekeſettet çlettũl. El ſzakadtanac à régi Patriarchaknac: kiralyoknac, es egyeb ſzent iamboroknac peldaioknac kõueteſétũl. Kic mindnyaian magoknakis egyebeknekis tiſztteſéges temeteſekre gondot viſeltenec, es az ũ eleiknec koporſoiokban tẽmettettenec. Azoktul meg vál-
ua, à kic valami kiualtképpen valo Iſtentelenſeggel eleteket meg fõrtõztettçc, mert azokat aual fenyegeti Iſten, hog nem leſzen attyoc koporſoiokban temetéſec. Miképpẽ Hieremiaſnal feniegeti vala az ũ tũle el tauozot es az õrdõg vtan indult baluanyozokat. Es effele temeteſt, mely az régi temetõ hely kiuũl lõt, ſzamar temetéſnec neuezi az iras. Mellyel temettetéc Ioachim kiralys az ũ Iſtentelenſegéiert, à mint Hieremias meg prophetalta volt ũ felõle.

A gonoſzoc nem temettetenec attyoc koporſoiaban

Hiere: 19.

Szamar temetés.

Hier: 22.

Mikoron peniglen à temetésben, effele ceremoniac leſznec, az minem ũekrul moſt ſzollanc,

A temetéskor mirũl kel gondolkodni.

ſzűkség hogy à kic ot vannac gondoſkodgyanac ez ielen valo eletnec rőuid voltárul. Es vgy tarchac magokat, mintha az halot, imigyen ſzollana nekic. Ma nekem, holnap tinektec. Szűkség hogy emlekezuen az halandoságrul, io ideién keſzűllyenec halalokhoz, à pœnitencia tartaſnac altala. Halgaſsac es vegyec à bőlchnec imillyen intéſet. Ne hallazd à te pœnitenciadat halalodig. Vgy kőuetic haſznoſon à koporſohoz az halottakat, es vgy leſzen iauokra nekic à temeteséknec gyakorlatos nezéſe.

Eccle: 38.

Eccl. 18.

Harmadic Tanulſag.

MIképpen vrunc vigaſztallya vala az őzuegyet, mely az ű egyetlen egy fianac halálat ſirattya vala, monduán. *Ne ſiry.* Azonképpen ſzűkség hogy mies mindenkoron kefzen tarchuc az halal ellen valo vigaſztalaſokat, ſe az halalnac felelme minket meg ne rettenchen, ſe az mieinknec halalokon, fölőtteb ne bankodgyunc.

Az halàl ellen valo uigaztalas.

Meg mondôc ez előt, hogy az emberi nemzetnec ellensége, az őrdőg oka az halálnac. ű hoſzta be azt è vilagra, à bűnnec altala. Ennec à kegyet-

gyetlen ellenségnec, ellene allata, az ũ titkos őrőc tanachabol az ISTEN azt à ki erősb annal, az ũ ſzerelmes ſzent fiat, hogy az mérges kigyonac feiét, az őrdőgnec hatalmaſságat, à bũnt es az halált meg rontanaia. Kit choda képpen miuele meg. Tudni illic imigyen, hogy ũ à ki bũnt nem tőt vala, mi erettũnc bũnne lőn, az az, à bũnért valo aldozatta, es vgy tőrle el à bũnt, es à bũnről ellenũnc iratot kéz iráſt. Touabba, az mi halalunkat meg haluán meg őle, es eletũnket fel tamaduán meg ada: Midőn az ũ fel tamadasában, az halal el nyelettetéc győzedelemmé: Vgy hogy noha à teſti halallal moſtanis meg kel halnunc, de immar à léleknec az teſtũl valo él valáſa, nem annera halal, mint az halalon valo győzedelem. Mert mihelyen à mi lelkeinc teſtünkből ki ſzabadulnac azonnal az ISTEN ſzéki, es az artatlan baránnac eleibe mennec. Holot feier ruhakcal, (mellyec az veghetetlen őrőmet es halhatatlanſagot ielentic) be fedeztetuẽn, es palma agát az halalon es minden nyaualyan valo győzedelemnec ielẽt) kezekbe viſeluẽn, vigaságos ẽneket ẽnekelnec az Vr ISTENNEC monduan, Dicheret à mi Iſtenũnknec es à barannac,

Az őrdőg elen, Chriſtus allattatot. Luc. 11.

2. Cor. 5.

Col: 2.

1. Cor: 15.

A teſti halál, győzedelem.

Apoc. 7.

Testünc fel tamad.

Nem chac lelkeinc maradnac peniglen meg mind örökcé, hanem testeinkis fel tamadnac à föld nec porabol, es lelkeinkhez eggyesülüen veghetet len bodog életet élnec menországban. Errül soc bizonsagunc vagyon à szent irasban, de mi à soc közzül, chac keuesét hozzunc most elö. Christus imigyen szolla szent Ianosnál. Bizony modom ti-

Ioan: 5. tinektec, el iü az ora, midön az halottac hallyac az Isten fiának szauat, es à kic hallyac, meg eleuened-

Ioan: 11. nec. Marthais vallya vala, hogy Lazar ha nem elöb, az vtolso napon fel tamadando volna. Iob kedig, la mely batorsaggal varia, az ü testenec fel tamadásat. Tudom, vgymond, hogy az én meg

Iob: 19. váltom él es az vtolso napon à földböl fel tamadoc. Es megint meg környekeztetem az én bö-

Matth. 9. römtül, es az én testembe meg latom az Istent. Es

Luc. 7

Iohan. 11. hogy errül à testnec fel tamadasarul bizonyosa

Matth. 27. tenne minket à mi vrunc, eltébe harmat, halala es fel tamadasa koron soc halottakat oluasuc hogy fel tamaszta. Es az halalt, à fel tamadasnac bizonyos voltaert, alomnac neueze.

Nemkel à halaltul félni.

Nem illic azert az halaltul igen félnünc, miuel hogy chac ideig leszünc à földnec gyomraba, es egy keues idö muluán, ketseg nelkül fel tamadunc, es ez el mulando helyert, öröc élet, è vilagiakert,

men

mennyei iocadatnac minekünc. Auagy talam az nehez hogy midön meg halszel hagod baratidat es esel ualol ü tülöc? Söt akoron mégy à te igaz baratidhoz, à szent angyalokhoz, patriarchakhoz, prophetakhoz, es mind azokhoz, kic az Istennec szene latasaban gyönyörköduen, bodog életet élnec. E földön valo baratidtul sem vgy tauozol el, mintha soha nem volnal üket latando, mert meg latod itelet napian, es az Istenec menniei orszagaban.

A halalkor megyünc igaz baratinkhoz.

Az mi szüleinknec, atyankfiainac baratinknac halalan sem kel fölötteb kesergenünc, hanem imigyen vigasztallyuc magunkat, midön à termeszet hoszu siràsra es bankodasra indetana minket. Leg elöször gondollyuc meg az Istennec akaratatyat, hogy ü szent felsegénec akarattyabol löt es történt annac halala à kin sirunc es kesergünc. Mert ha igaz hogy még az feiünkön valo haiunkis mind szamlàlua vagyon Istennel, es hogy chac egy ször szal sem esic el feiünkrül az mi menniei szent atyanknac engedelme nelkül (igazis kedig mert Christus mondasa) meniuel inkab nem hal meg senki az ü akarattya kiuül? Lam az imadsagban azon keriüc vrunkat, hogy mikeppen menben, azonképpen è földönis az ü akarattya legyen, ne hazudgyunc tahàt, hanem szabiuc az ü akarattya-

Egyebeknec halalan ne keseregiünc.

1. Vigasztalas az mieinknec halalan. Luc. 12. Luc. 21.

Isten akaratatya nelkül senki meg nem hal.

hoz magunkat, es ſzenuedgyűc bekeſéges ſziuel azt, à mit tudunc hogáz ű keduéből es io akaratʒtyabol tőrtenic. Kiualtképpen miuel hogý tudgúc, hogý ű érti mi legyen embernec iduőſsegére ſ- mi nem, es azert, ſokakat auégre veſzen ki io ideién è
Sap. 4. uilagbol, hogý gonoſza ne leheſsenec, es à mint az bőlch mondgya hogý à gonoſság el ne valtoztaſsa az ű ſziuőket. Kit ha meg gondolnánc, nem chac kęſerű banatra nem adnoioc magunkat, azoknac à kiket ſzeretűnc halalokęrt, hanem inkab halat ad nanc rulla, hogý è gárlo világbol, oly helyre viteʒtetnec, holot ſoha nem eshetnec es ſemmi gonoſsáʒgot nem miuelhetnec.

2. Vigaſztaláſ. Touabba ez is vigaſztalhat minket ha meg gondollyuc, hogý à mi atyankfiai io hitben, pœnitencia tartáſsal, io keſzűletteł, es Iſtennec malaſztyában holtanac meg, es annac okaert meg haluán ez viʒlagnac, ęlnec az Iſtennec. Oly helyen vannac, à hol iol vagón nekic dolgoc. Chriſtuſnac imillyen mõʒdaſa kent. A ki en bennem hiſzen, ha meg halis él.
Ioh: 11. Hogý kedig ebben é vigaſztaláſban reſzűnc leheſʒſen midőn lattyuc hogy valaki à mieinc kőzzűl à
Inteni kel à beteget, à halalhoz ualo keſzűletre betegſég miat meg kezd fogátkozni, minden ſzép inteſinkel, es ha ſzűkſég feddeſűnkelis arra keſzeʒrechűc űtet, hogý io es kereſztyen modon keſzűlʒlyon halalához. Fel feguerkezteſse lelket hittel es Iſtenben valo bizodalommal, à pokolbeli őrdőgʒ

nec

nec keſerteti ellen Iſtenҫhez terien pœniteciat tarchon, meg gőńec, es az vr vachoraiat hozza uegé.

Annac főlőtte, talam az ſem haſzontalan leſzen à mi vigaztalaſunkra, ha eſzűnkbe iut, hogy akar mint ſiriunc, akar mint iaigaſsunkis, aual hatra nem hozzuc azt, à ki mi tűlűnc el vitetet. Mi megyűnc ű vtaña, de ű mi hozzanc nem tér. Midőn Dauidnac kis fiachkaia, mellyet Vriaſnac feleſege ſzűlt vala neki, meg betegedet volna, kőnőrge Iſtẽnec ҫrette hogy meg gogúlna, es à főldre vetuҫn magat bőitőle. De haluán hogy meg holt volna, fel keluҫn à főldről, ſzép ruhába őltőzec, meg moſdec es ҫuec. Mellyet latuán, mondanac neki az ű ſzolgai. Mi dolog ez à mit miuelel? A gérmekert még éle bőitőlҫl es ſiral, midőn kedig meg hala, fel kelél es őuél? Monda nekic Dauid. Azert miuelem azt, mert ezt mondom vala magamba, még el vala: ki tudgya, talam az vr Iſten meg adgya ütet nekem, es élni fog. De moſtã immar hogy meg holt, miert bőitőlnec? Vallyon viſza hihatome ütet? En megyec inkab hozzá es ű meg nem tér. Latode hogy à Prophetais illyen vigaſztaláſt talala magánac, fia halalából kőuetkezendő bánattya ellen.

3. Vigaſztalás. Nem hozhatá tyuc uiſza az halottakat. 2. Reg. 12.

Ezeknec vtanna, amazzalis olthattyuc magunkban à ſzomoruságot, ha elmҫnkbe forgattyuc, hogy à holt embernec ſemmit nem haſználũc,

4. Vigaſztalas.

es

Magunknac artunc à banattal.

esmagunknac ſokat ártunc à ſiráſsal es banattal. A ſzomoru lélec, meg ſzaraſztya embernec tetemit, azt oluaſsuc à bolchnęl. Es ſzemeinkel laty ũc mely igenmeg fogyatkoztattya embert, à nag keſer ũſseg,

Prouer: 17.

Iob azert kivetnũnc ſziuũnkbol à banatot, es à mi be egéb nẽ lehet azt bekéuel ſzenuednũnc. A fel ta madaſrũl, es annac emlekezetiból ſzarmazo vigaz talaſrul ez elõt ſzollanc, annakokaert nem ſzũkſeg vionnan ſzollanunc. Hanem tekenchũc az hiſtorianac ſzerit, es mi modon lõn ennec ez ifiunac fel tamaſztáſa.

Mind tamaſztatec fel az ifiu.

Oda iaruluan, illete Ieſus à ſzellyet. Az az, azt à mibe à teſt fekſzic vala, kit à kõſseg ſzent Mihaly louanakis hi. Az ũ illeteſeuel, azt bizonettya, hog az ũ emberi teſte volt az eſzkõz, mely altal mind teſtũnknec lelkũnknec çletet es fel tamadaſt ſzerzet. *Es monda. Ifiu mondom teneked kely fel*, Es fel kele az halot. Tanuld meg innet, hog Chriſtus erõsb es hatalmasb az halalnal, es hog az ũ beſzede, çletnec iggie. Es kezde ſzolni. Hog ńiluan lenne az ũ fel tamadáſa, es mindenec meg eſmernçiec, mozgodaſabol, fel ũleſébõl, es ſzollaſabol hog valoba çlne.

Chriſtus erõsb az halalnal.

Mindnyaian kedig meg felemlenec, &c. Ez arant, az Euangeliſta, à choda tętelnec két haſznat iria meg. Egic haſzna azokat illeti, à kic ot ielen valanac. A maſic ollyakat, kic chac hirrel hallottac azt,

A choda tetelnec haſznai.

à mi

à mi tőrtęnec. A kic az choda tetelnec nęzői vol tanac, hitet fogadánac lelkekbe, hiuęnec az Meſsiasba, dicherec az Iſtent, es halat adanac rulla, hogy amaz nagy Prophetat, mellyet Moyſes altal igert vala, è vilagra bochatta volna. A ki tauul leuęn egyebektűl hallác azokis meg erthettec ez halotnac fel tamaſztaſából, hogy à Ieſus Meſsias. Mellyec kőzzűl vagyunc mies, mert noha ſzemeinkel nem lattyuc az ű choda tętelit, mind az altal azokbol eſmeriűc es vallyuc ű̃tet Meſsiaſnac, az çletnec es halalnac vranac lenni. Es ű tűle variuc bűneinknec bochanattyac ã meg igazulaſt, è teſti halal vtan à fel tamadáſt es az őrőc dichőſéget. Mellyeket hogy meg adgyon minek ű̃nc ſzűntelen kőnyőrőgiunc ű̃ neki.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENHETEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, ſzent Lukach Euangeliomianac XIIII. *reſzében vagyon.*

Az

AZ idöben, lön hogy mikoron, à Phariſæuſoknac, egy nemines mü feiedelmeknec házába, be ment uolna ſzombaton, hogy enneicc, üc leſelkednec uala ü utanna. Es ime egy uizkorſágos uala elötte. Akcoron feleluen Ieſus, ſzola à tör uenytudoknac, es à Phariſæuſoknac, monduan: Szabadè ſzombaton gyogyetani? üc kedig ueſzteg halgatanac. Akcoron ü hozzaia nyuluán, meg gyogyeta azt, es el bocsatà. Es feleluen nekic monda: Kichoda ti közzületec, kinec haſzamara, auagy ökre à kutban eſic, nemde mindgyáraſt ki uonſzae azt ſzombat napon? Es ezekre nem felelhetnec uala neki ü ellene. Monda kedig egy peldabéſzedet à uendegeknec, eſzebe uöuen, mikeppen à fö helyeket ualaztanac, monduán ü nekiec. Mikoron biuattatol ualakitül à menyekezöben, ne üly à fö helyre. hogy ualamikeppen tiſzteſsegesb te náladnal biuattatot ne legyen attul, Es el iüuen az, à ki tegedet es azt hitta, mondgya teneked, ad ennec à helyt, es akcoron kezdgy ſzemeremmel az utolſo helyre ülni. De mikor biuattatol, menyel üly az utolſo helyre, hogy mikor el iöuend az, à ki tegedet hit, mondgya teneked. Baratom uly fellyeb. Akcoron tiſzteſséged leſzen teneked azoc elöt, kic ueled együtembe az aſztalnal ülnec. Mert minden à ki magát fel magaſztallya, meg alázſztatic: es ki magát meg àlazza, fel magaſztaltatic.

Arra

ARra teremtet minket az Iſten, hogú̃tet eſmeriũc es dicheriũc, es nohaſoc képpen vezerl az ũ eſmeretire, de főképpen ſzent igęie altal tanet, mint kellyen eſmernũnkis dicernũnkis ũ ſzent felſéget. Hogý peniglen ez vilagi ſoc ſzorgalmatoſsaginc kőzőt ũ rulla el ne feletkezęnc, az eſztendőből bizoños napokat valaſztot ki, mellyeken egyeb dolgainktul vreſsec leuęn, az menńei tudomañac halgatasára, es az ũ dicheretire egbe gúluęn, halgatnoioc az ũſzaiabol ſzarmazot iget, eſmernőiőc ũtet belőle, ertenőiőc akarattyat, egętembe magaſztalnoioc ſzent neuęt, es adnánc, halát neki mindẽ io tetemenirũl. E vegre adta volt az Iſrael fiainac, à ſzombatnac meg ſzenteleſerũl valo parancholatot. De miképpẽ à tőrueńnec egéb reſzeit, azonképpẽ aztis hamis ertelemre vonſzac vala à phariſæuſoc. Es vgý ragaſzkodnac vala à parancholatnac bőtũięhez, hogý akarmely haſznos es ſzũkſeges mũkát ſem iteltenec illendő dolognac lẽ ni ſzombat napõ meg chelekedni. Añac okaert egý nehaníſzer midőn Chriſtus vrũc valamely innepen betegeket gógętot, vakmerő iteletet tőttenec ũ felő le mintha az Iſten tőrueńe ellẽ chelekedet volna. Ez mai euangeliõbanis kedig egý uiz korságos beteget vetènec eleibe, kęſergetuęn, ha ſzombatõ meg gógętanáia, hogý ha azt miuelnęie, ragęlmaznáiac es ſeddeneiec ũtet, ugý mint az iñepnec meg ſzegőięt.

Mire teremtettünc.

Az innepeknec oka.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

De

De Chriſtus, mind beſzedéuel mind chelekedetéuel meg tanettya ſ̃ket reia, mi legyen igaz ertelme à ſzombat ſzenteleſér̃ul valo parancholatnac. E Summaia ez Euangeliomnac.

Melyből mi harom tanulſagot vegy ũnc. Elſőt, à Szombatnac eredetyr̃ul es ſzenteleſér̃ul. Maſodikat azokrul à chelekedetekr̃ul mellyeket paranchol, es mellyeket tilt Iſten ſzombat napon miuelui. Harmadikat azoknac iutalmokrul az kic meg ſzentelic, es azoknac bũnteteſekr̃ul à kic meg ſzegic à ſzombatot.

Első Tanulſag.

Mit iegyez à ſzombatnac neue es mire ualo.

AZ Sabbatum, az az, à ſzombatnac neuezeti, Anyugodalmat iegyez. Mert à ſzombat nap, nem arra valo, hog̃ kézi munkat tegyen, es meg faraſza magát raita az ember, hanem hog̃ ñugodgyec. ſ̃res legyen teſti munkatul, es lelki dolgokban, az Iſtennec igaz tiſzteletiben foglallya magát.

Ki ſzerzette à ſzombatot. Gene. 2,

Eredeti auag̃ ſzerzetęſe à ſzombatnac, Iſtentől vagyon. Melyr̃ul imigén ir Moyſes. El vegeſztetę nec, vgymond, az ęgec es à fő̃ld es azoknac minden ekeſségec. Es el vegeze Iſten hatód napon az ũ dolgat, mellyet chelekedet vala, es meg nyuguéc hetet napon minden munkaiatul mellyet munkalo

dot

dot vala,es meg álda az heted napot, es meg ſzen-
telę azt,mert azon meg ſzűnt vala minden dolgá-
tul. Mely beſzedből azt tanullyuc, hogy az heted
nap,az Iſtennec tiſzteſsegére,es tiſzteletire foglalta
tot, es ez vilagi dolgoknac munkalodasátul meg
ſzabadettatot. Mert meg ſzenteltetnec à monda- *Mi mondatic meg ſzentel-*
tic az irasban, à mi Iſteñec tulaidonettatot, es min- *tetnec.*
den oly foglalatoſsagoktul ki mentetet, mellyec à
teſtet auagy akarmi teſti dolgot nézic. Es meg ſzen
telni valamit, ſemmi nem egéb,hanem Iſteñec fog-
lalni, es tulaidonetani. Illyen ertelemmel monda-
tot ſzentnec à templom. Mondattanac ſzenteknec
à templombeli kenyerec es edęnec. Azon ertelem-
mel ſzolla imigyen Hieremiaſnalis az Iſten. Meg *Pſal: 5.*
ſzenteltelec tęgedet,minec elôtte ki iűnel anyádnac *1. Reg: 21.*
meheből, az az, magamnac, az én ſzolgalatomra *1. Par. 22.*
valaſztottalac, hogy Prophetam légy ennekem. *Hiere: 1.*
Midőn azert à hetedic naprul azt oluaſsuc, hogy *Maganac uálaſzta Iſten az hetedic napot.*
meg ſzentelte az Iſten,azt erchűc raita, hogy magá-
nac valaſztotta es foglalta,azt akaria hogy chac ne-
ki ſzolgallyanac, es az ű tiſzteletibe gákorlyac ma
gokat à hetedic napon az emberec.

Hogpeniglen ſz: Maténal Chriſtus azt mond- *Miuegre uálo áſzomlat.*
ga,hogà ſzombat az emberęrt ſzerzettetet, aual
azt ielenti meg,mire es mi végre valo. Mert minec
ytauna az ember,kit Iſten az ű eſmeretire es tiſzte-
letire teremtet volt, el veſztette volna à bűn miat

az Iſtennec eſmeretit, nem akara az Iſten, hog tellyeſſéggel à vakſágban es tudatlanſágban maradna, hanem helyen hagya es meg vigta à ſzombat ſzenteleſer͠ul valo parancholatot, hog à napon foglalnáiac magokat mindenec az igénec halgataſaban, tanulnáiac az menńei tudomant, ſzolgalnánac Iſteñec, es à ſzerẽt iutnánac megint az ũ eſmeretire

Mikor ſzerzettetet.

Nyiluan vagyon azert, hogy à ſzombatnac meg tartaſa, mindiaraſt ſzerzettetet volt Iſten͠ul, hog è vilag teremtetet, es annac vtanna, az Moyſesnec to͠rueńebenis parancholtatot, holot imigen ſzol az vr Iſten felo͠le. Meg emlekezzel rulla, hog à ſzombat napot meg ſzentellyed. Hat napon mun kalodgyal es meg miueld minden dolgodat, à heted napon peniglen, à te vrad Iſtenednec ſzombatya vagon. Semmi munkat raita ne tégy, te es à te fiad, es à te leanyod, ã te ſzolgad es ſzolgalo leańod, ã te barmod es az io͠ueueń mely à te kapudon belo͠l vagyon. Mert hat napon teremtette Iſten az

Exod. 20.

éget es à fo͠ldet, à tengert es mindeneket, mellyec ezekben vannac, es heted napon meg nyugut. Annac okaert meg aldotta es meg ſzentelte az heted napot. Az vy to͠rueńben kedig, noha ez à ceremonia auag ſzer tartas, hog kiualtképpen à heted nap volt az iñeplo͠ es ńugodo nap, meg ſzu͠nt, de mind az altal, à ko͠zo͠nſeges parancholat, mely ben innep

Az uy to͠rueny beis uannac innepec.

Ies es nyugodalom parancholtatic, meg maradot,

es

es vilag vegezetiglen meg marad. Vg hog mindẽ időkben kel arra valo bizoños innep napoknac lenni, hog egbe gűllyűnc az Isteñec igeienec halgatasára es szolgalattyára. A szombat helyet, mi kereszteynec à hétnec első napiat szentellyűc, mellyet magarul vasarnapnac hiuűc, es mellyet ha szintẽ azon nęuel akarnoioc neuezni, mellyel à regi Doctoroc neueztéc, es mostanis neuezic, à deakoc, vr napia volna neue. De nem akarunc ebben haszontalan vietástőtenni, hanem meg elegedűnc az mi eleinktűl talaltatot magyar igęuel. Miert kezdettec legénec peniglen az Apostoloc à Vasarnapot illeni à szombatęrt, azt igen szepen meg iria szent Agoston monduan. A vasarnapot az Apostoloc es Apostoli ferfiac, azert vegeszteç es parancholtac innepnec tartatni, mert akcoron tamadot fel halottaibol à mi meg valtonc, tiszteluen azt à napot à mi fel tamadasunknac remenseggert, mellyet varunc az vrnac fel tamadasabol. Mert mikeppen à mi vrunc IESVS CHRISTVS halottaibol fel tamadot, azonképpen remellyűc, hogy mies fel tamadunc az vtolso napon. Meg tezic peniglen hogy à szent irasbanis ieles napnac tartatot à vasarnap. Mert ez az első nap, mellyen è vilagnac teremtése kezdetet. Ezen teremtettenec az angaloc, ezen tamadot fel halottaibol à Christus. Ezen szállot menyből à sz: lęlec az Apostolokra. Ezen adatot

A uasarnapot illyűc mi.

Miert illyűc à uasarnapot à szombatert Ser: 251.

Minemű dolgoc tőrtente nec uasarnapon.

elsőszőr az egből à Manna à puſztaban. Effelé dol gokert neuezetes à vaſarnap. Ennec okaert vegeſz tęc az aṅaſzenteghaznac ſzent Doctori, hog à Si= do ſzombatnac minden dichőſege, erre è napra ha= rentaſséc, es à mit ũc peldaban illettenec azt mi igaſ ságbã illyũc. Mert akcorõ leſzẽ à mi igaz ṅugodal munc, midőn à fel tamadás, meg tőrtenic, es mind teſtünkbe lelkũkbe el vegeſztetic à meg fizetés. Tar chuc es ſzentellyũc meg azert ſzerelmes atyamfi= ai az vaſarnapot, vg à mint à regieknec paranchol tatot volt à ſzombat felől. Midőn Moyſes imigen ſzolla. Eſtuétűl fogua, az maſic eſtueig illyétec à ti ſzombattokat. Meg laſsuc hog az mi heuolkodá= ſunc heiába valo ne legyen, hanem à ſzombatnac eſtueiętűl fogua, az vaſarnap eſtueiglen tauul le= uçn à paraſzti munkatul, es minden dologtul, chac az Iſteni ſzolgalatbã foglallyuc magũkat. Ig ſzól= la ſzent Agoſton arrul, minemű okbol valtozta= tot legyen vaſarnápra à ſzombati innep. Tudni illic. Azert hog à mely őrőc nyugodalmot iegyez az innepi nyugodás, az à fel tamadasban leſzen. Az mi fel tamadaſunc kedig, à Chriſtus fel tama= dasából ſzarmazic, ki vaſarnapon tamadot fel. De laſzuc azt immar michoda dolgokba kellyen fog= lalnunc, es mitűl legyen ſzükſeg oltalmaznunc ma= gunkat innep napokon.

Eſtuetűl fog= ua eſtueig kel az innepet il= leni.

Exod. 20.

Masodic Tanulſag.

Az

AZ innepről valo parancholat imez. Meg emlekezzél rula, hogy à ſzombat napot még ſzenteld. Melyben nem chac à kilső nyugodalmat keuaña Iſten mi tűlünc, hanem leg inkab az innep nec ſzenteléſet. Az az, hoǵ innep napokon, ſzent es Iſteni dolgokba legyünc foglalatoſoc. Sőt è világi dolgainktulis chac azert akaria hogy vreſsec volnánc, hoǵ ezec miat à lelkiektűl meg ne tartoztatnánc. Midőn azert vaſarnapon, es egyeb innep napokon, kézi munkatul meg nyukſzunc, minden rendbeli kereſztyenec à templomba gyülyenec. Holot leg előſzőr à papoc tarchac az ű dolgokat. Tanęchac es hirdeſsec az Iſten igęiet. A kőſseg peniglen, halgaſsa es tanullya az Iſtennec ſzent igeieben meg ielentetet akarattyat: Mert ha tellyes hetetczaka, teſtünknec taplalasára valo kouaſzos kenyeret kereſsünc, nem meltoę hoǵ egy auagy két innepnapon, à mi lelkünknec keńeret, az Euangeliomot, mely iduőſsegre valo erő minden hiunec, figyelmeteſsen halgaſsuc?

Exod. 20. Mit keuan Iſten è parancholatban.

Innep napon az iget kel hirdetni es halgatni.

Touabba, innep napi dolgoc, à Ceremoniakis es az Iſtenni ſzolgalatoc, mellyec à templomban ſzoktanac gyakorlatni. Azokbol ſe maradgyon ki, à kereſztyen ember. Sőt á mint ſzent Agoſton parancholla, à kitűl lehet, mind à vechęre ſ-mind à veterńere, reia mennyen, es ot imad-

Véchernyere ueternére miſere kél menni. Ibidem.

gya Iſtent az ű bűneiért. A ki peniglen oda nem mehetne, hazánal imadkozzec, es ſemmiképpen el ne mulaſsa meg fizetni Iſtennec à ſzolgalatot mellyel neki tartozic. Nappalis ſenki miſe hallás nelkűl ne legén, es midőn egyebec à ſzentegyhazhoz gűlnec valaki hazánal ne heuolkodgyec. Sokan vannac kic azt aléttyac, hogi igaz elég ha à prædicatiot meg hallottác es annal tőb ſemmi nem kel az

Nem eleg chac Prædicatiot hallani.

innep ſzenteléshes. De ſzent Agoſton, tőbbet, kęuan mi tűlünc annal. Am hallod hogi vechernére, veternére, es miſere valo iaráſt emlęget, es arra tanet hogi ezekbe ſemmi el ne mulyęc. Az ó teſtamentomnac ideięnis hirdettetic vala innepeken az Moyſes toruénye, de egétembe aldozatokis leſznec vala. Az vy toruenbe kedig, ſzent Peter esſz:

Actor. 3. Ianos, nem chac prædicalani mennec vala à templomba, hanem à ſzokot imadságnac kilenczedic oraiaris. Iô es igen ſzűkſéges halgatni az Iſtennec igęiet, de à mit halgattal azt megis kel miuelned. Miueled midőn abba foglalod magadat, à mire ſz: Agoſton int mindnyaiunkat: Annac okaert gyakorlya minden, à ki Iſtent ſzereti, az egyhazi Ceremoniakat es ſzolgalatokat, es midőn à templomba vagy en, ne heuolkodgec, hanem imadkozzéc. Kiki mind az aiaſzentegházhoz kőzőnſeges kőnőrgeſéhez tegye hozza az ű kőnyőrgéſet. Mert noha mindenűt io imadkozni, de az egy be gűlésnec, es egyűt valo imadkozaſnac nagób

Imadkozni kel à templomba.

ereie

ereie vagyon, es meg halgatáſt igert Chriſtus, az
eggyűt kőnyőrgő, es eggyűt imadkozo hiuek-
nec, monduan. Ha kettẽ kőzzűletec eggyeſsę leſz
nec é főldőn, minden féle dolgon, A miert kőnyőr Mat: 18.
genec, meg adatic ű nekic az én atyamtul, ki men-
nekbe vagyon. Mert à hol ketten auagy harman
egybe gyűlendnec az én neuemben, ot vagyoc én
ű kőztőc. Győnőrűſeges dolog, à gyűlekezetbe
imadkozni, haſznoſis, mert lehetetlen hogy Iſten
meg ne halgaſsa à ſoc iambornac eg ſziűből es eg
lelekből ſzarmazot kőnyőrgéſet. De nem minden Gonoſz ſzo-
ember gondollya azt meg. Sőt ollyac vannac még kas.
à papokbanis, kic ha mikor ag okbol felkelnec, eg
pater noſtert mondanac, auagy imig amug hazok-
nal ſzoloſmaiokat meg oluaſsác, azt alettyac hogy
vgan nem tartoznac añal tőbbel. Es à miſen vechér
ien, mint à fa kępec vg allanac à templőban. Mint
ha heuerésnec es heuolkodáſnac, es nẽ imadságnac
helye volna az, Maga bizoń vagon miert imad-
koznunc.

Lattyuc meñi ſoc ſzantalan ſzűkſeg haboruság
es naualya kornyękezet meg benűnket. Eg felől à Volna miert
Tőrőkőknec feguere ſzűntelen feiűnkőn vagyon, imadkoznůnc
másfelől à kereſztyen feiedelmec kőzőt valo viſza
uoñas, haboruság es vér onto hadakozas emęſz-
timeg mind mi magunkat, mind hazankat, ha-
zánknac iőuedelmét es kazdagságat; Ezeknec

kiuůle, gyakran valo dőg halal, égi haboru, ſoc betegſég vralkodic raitunc. Es ki mind gonosb es veſzedelmesb à tőbbinel, az hitbẽ valo teuelygés, ſoc felé ſzakadozot eretnekſeg, annéra el aradot kőzőttůnc, hogy maid chac nem anni vęlekedés ua gyon à hit dolgában, à meni fő. Miert nem igyekezůnc ezeket è kőzőnſéges nyauaſyakat kőzőnſéges imadsággal el tauoztatni? Oh vr Iſten, nagy dolog, hogy nem veſzůc eſzůnk be magunkat. Meg ſzentellyed az innepet azt parancholla az Iſten. Vgy meny tahat à templomba, hogy ot ſzent chelekedetekben gyakorlyad magadat nem heuolkodasban.

A ſzentſegek nec gyakorlaſsualis, ſzenteltetic az innep.

Annac főlőtte, à ſzentſegekcel kel élnůnc innepnapon. Chriſtus vrunc imigyen ſzolla az ůſz: teſtének es verének ſzentſegérůl. Ezt miuellyętec az én emlekezetemre. Miuelni kel tahat à mit ů miuele Apoſtoliual. A papoc aldgyac à kenéret es à bort, aldozzác es oſztogaſsac az vr vachoraiat. A kőſség vegé, egye es igya. Egygyeſůllőn gyakorta à mi iduőzetőnkcel. Az vr vachoraiában, à Chriſtus erdeminec hozzanc ualo kapcholaſa, es mienke tetele vagyon. Tahat az mi haſznunkert kellene mind vntalan vęle élnůnc. 1. Cor. 11.

Az atyaſiui ſzeretetnec chelekedete innep ſzenteles.

Vtolſor, az innepnec ſzenteléſe, keuannya mi tůlůnc, az atyaſiui ſzeretetnec tiſztiben valo el iaraſt.

raſt. Hogy innep napon, minec vtanna Iſtennec az ouet meg adtuc, felebaratunknakis meg adgyuc à miuel neki tartozunc. Eteſsüc az ehezoket, itaſſuc à ſomnyuhozokat, ruhazzuc à mezeteleneket, latogaſsuc à betegeket, vigaſztallyuc à ſzomorukat, tanechuc à tudatlanokat, fedgyüc à bünöſöket, terechüc io vtra az el teuelyedteket. Ezekcel es egyeb effele ſzent chelekedetekcel ſzenteltetic az innep. A vegre valo à kézi munkátul valo meg tartoztataſis, hogy inkab hozza erkezzünc ezekhez à lelki dolgokhoz.

Ha iol eſzetekbe vettetec peniglen, à mit az innep ſzentelö io chelekedetekrül ſzollottunc, aztis keues munkáual meg tanulhattyátoc, minemü dolgoc tiltaſsanac az innep ſzenteléſrül valo paranchólatban, es minemü bünökcel ſzegeſséc meg az innep. *Az innep miuel ſzegetic meg.*

Azoc közzül, elſö, nem prædikalni es nem halgatni az Iſten igeiet. Nagy bünt miuelnec azoc à kiknec hiuatallyoc vagon à prædicallâſra, ha vaſarnapon, auagy egyeb innepen, nem hirdetic az Euangeliomot. A kóſségis nem keuesbet vetkezic benne, ha el mulattya à prædicatio halgataſt. Nemellyec azt alcttyac hogy ſemmi, auagy igen kichin vetec à prædicatiora nem iarni. Es nem gondollyac meg, hogy azon Iſten parancholla az innep ſzentelcſt, à ki tiltya à baluanyozáſt, paraz- *Az innep ſzegö elſö bün, nem hirdetni, es nem halgatni az Iſten igeiet.*

 naſagot

naſagot es ember ŏldŏkleſt. Midŏn hallod hogy valaki gĭlkoſságot miuelt, vgyan meg iſzonyodol tŭle. Miert nem iſzonyodol tahat, az Iſten igeiẽnec meg vtalaſatul, ha az ſem kiſseb bŭnà gĭlkoſſagnal? Mert lẽlec ŏldŏkles, es lelki gĭlkoſsag. Az Iſtenis kedig mind idŏ ſzerent ſ-mind ŏrŏkce valo bŭnteteſekcel, erŏs képpen meg ſzokta az emberekет bŭntetni az ŭ ſzent igeiẽnec meg vtalasáert. Miképpen à nag vachorarul, es à kiraly fianac menyekezeiẽrul valo pelda beſzedekben vrunc meg ielentę.

Luc. 14. Math. 18.

Maſodic miſere, es egyeb Iſten ſzolgalatra nem menni.

Maſodic bŭn, mellyel az innep meg ſzegetic, à ſzent eghazhoz az Iſteni ſzolgalatra es ceremoniakra nem menni. Kemeñen feddi ſzent Agoſton azokat, à kic innep napon à miſere nem mennec, hanem vagy ńulaſznac, vadaſznac, madaráſznac, vag pŏrŏlnec, vagy iſznac es egyebeketis itatnac, vagy iaczanac es tanczolnac. Az ŏrdŏg talalmaña ketſeg nelkŭl, hog innep napon leſznec ſokadalmac, es vasároc, akcor ſzereztetnec vendegſegec, es lakodalmac, Akcor gyakorlyác az ifiac czelhez valo lŏuesbe es egyeb heusagba magokat. Az ŏrdŏgtŭl viſeltetnec azokis, à kic vaſarnapon, auagy egyeb innepen; midŏn à ſzent egyhazba kellene lenni, mennec ſzŏleieket, kerteket maiorſagokat latni, es egyeb è vilagi dolgokban munkalkodnac. Effele meſterſegékcel igyekezic az ŏrdŏg embert

el

elſzakaſztani az Iſteni ſzolgalattul. De azoc ſem keuesbet vetkeznec, à kic el meñec vgán à ſzentegh hazba, de ot azt nem miuelic à mit kellene miuelni. Nem imadkoznac, nem dicheric az Iſtent, nem kőnyörögnec ſem ũnnen magokert, ſem egébekért. Nem figelmeznec arra à mit à pap ſzól az oltarnál, monduã. Oremus, Surſũ corda. Az az, Imadkozzũc. E mellyũc fel Iſtẽhez ſziueinket. Ebben ſemit nem miuelnec, hanẽ trechélnec, ſuttognac ésegébec nekis bantaſokra vañac beſzelleſekcel, auagh heuolkodnac. De még oly emberekis vannac, azt beſzel liſz: Agoſton, kic alęg variac hogh ki ſzaladgánac à ſz: eghazbol, es arra keſzeretic à papot, hogh az ũ keduec ſzerent enekellyen, megrőuideche à miſet, hogh az Iſteni ſzolgalatra, à napnac chac egh igẽ kichin réſze kellyen, es à tőbbi mind az ęiel egétembe az ũ gőnyőrűſegeknec ſzolgallyő. Ezec kőzzűl ualoc vgh teczic è moſtani időbenis azoc, à kic hara guſznac ha mikor az orgonas hoſzabban orgonal, auagh ha, à kic à karban énekelnec, vagh hoſzu eneket veſznec elő, vagh vonogatóſon mondgyac az Iſteni dicheretet. Maga ha valahol kőuer ebéden volnánac, nem chac egh oraig, hanem nap eſtigis el halgathatnaiac à pohar mellet, mind az ęneket, mind az organa auagh ſip, auagh hegedű ſzót. Tunya emberec, nem tudgac hogh az időben ſemmit tőbbet meg nem nérűnc, hanem chac azt, à mit az Iſteni ſzolgalatban, es egéb io chelekedetekben kől tűnc el benne.

Az turac ſzoktac ezt miuelni.

A roſt papok rul.

Hara

3. Bűn nem elni à szent segekcel.

Harmadszor azoc vetkeznec az innep szentelesẽül valo parancholat ellen, à kic nem élnec à szentsegekcel. Az ò tőruenyben, husuet napiara rendetetet aldozat à barań vala, Azt minden gazdanac meg kellet sűtni es meg énni haza nepéuel. A tőb innepekreis voltanac valami bizonyos aldozatoc rendeltetuen. Minekűnkis vannac szenteginc, vagyon aldozatunkis, az artatlan barañac szent teste es szent vére. A ki ezeket nem gyakorlya, es főkeppen à ki az vr vachoraiáual nem él, nem szenteli, hanem meg szegi az innepet, az vr Istennec parancholattya ellen.

4. Az atyafi ui szeretetet nem miuelni. Rom. 13. Gal. 5.

Negyedic bűn, mellyel az innep meg szegetic, az atyafiui szeretetnec tiszteibẽ el nem iarni. Kibe vetkezneiec minden valaki az ű segetsége nelkűl szűkőlkődő felebarattyanac segetseggel nẽ lenne. Szent Pál mondása ez, hőg à ki szereti felebarattyát, à tőruent be tőltőtte, tahat midőn te azt nẽ miueled, à mire à szeretet vezérlene, nem tőltőd hanem meg szeged az innepléснec tőruenyet.

5. Faraszto kézi munka.

Vtolszor tiltatic innep napon, minden rabota, es faraszto kézi munka. Es vgy tiltatic hogy se tennen magad, se akarki azoc kőzzűl à kic te hazadnál vannac, se barmod, ne munkalkodgyec es ne faradgyon, hanem mindenestűl fogua űres légy è vilagi dologtul, es egesz chelędeddel egytembe,

chac

chac az innep ſzentelésbe leg foglalatos. Tahat nem tartyac meg à parancholatot, à kic vaſarnapon es egyeb ſzent innepeken, ſzekereket es ſzolgaiokat imide amoda küldözic, el ſzakaſztyac az ü gond viſeléſec ala adatot ſzemelyeket az Iſteni ſzolgalattul. Ellene iarnac az Iſten hagyasának azokis à kic hazoknal imezt amazt miuelic auag miueltetic, nyereségnec tartuan hog egy réſzet dolgoknac vaſarnapon el vegezuen, hetetczaka annéual könnyebben vegezhetic el à többit. Mit mondgyac affele è vilagi ſzorgalmatoſságban el merült emberec felöl, mellyec mihelt fel kelnec, azonnal regiſtromokat veſzic kezekbe, ſzamot vetnec, adoſokat kergetic, adoſságokat ſzedic, midön az prædicatiora es egyeb Iſteni dologra kelkene menniec? A Birakrul megint, kic vaſarnapra hadgyac à köſség dolgat, Akcor gyüytic be à nepet akcor tanachkoznac, akcor halgattyac meg à könörgöket. Söt nemellyec vgyan okot kereſnec benne, midön valami fö ceremonia vagyon à templomnal, mint vonhaſsác el onnan azokatis, à kic örömeſt oda menénec. Kiualtképpen kedig az Vr napi ſzepséges es aietatos proceſsiotul. Ezec bizoń nem Iſtentül hanem ördögtül vannac, es az ü attyoknac keuanságat chelekedic. Mert az ördögis mindenkoron azon iár, hogy ne hadgya az embereket Iſtennec ſzolgalni.

A ſzorgalmatoſokrul.

A gonoſz Birakrul.

Iohan, 8.

De

A Chriſtus kerdeſéről.

De ſzintęn ide valo immar az Chriſtus kerdéſe, midõn azt kerdi, *Ha ſzabad ſzombaton gyogyettáni?* Erre az Phariſæuſoc ſemmit nem felelenec, mert talam azt gondoltác, hogy ha azt mondanaiac hogy ſzabad, à tõruen ellen lenne, mely ſzombat napon minden munkat tilt. Ha kedig tagadnáiac ſzabadnac lenni, meg feddethetnęnec vgy mint kegyetlenec es ollyac kic nem kõnörülnęnec felebarattyokon. Halgatnac azert es chac azt uariac mit akarna miuelni à Chriſtus. Mi hogy iobbã eſzünkbe vehesſüc ennec à kerdeſnec meg feiteſet, imezt kel meg ertenünc, hogy vgy techic mint ha ellenkednęiec egymaſsal, az innepléſrül valo parancholat, mely kilsõ dologtul es munkatul tiltya az embert, es à betegeknec gyogyetáſa. Maga nẽ ellenkednec. Mert az ſzeretet gonoſzt nem chelekedic, à keſzeręti kedig reia az embert hogy felebarattyaual minden idõben iót tegyen. Es tanulolyuc meg it, ime közönséges regulat. Miuel hogy az ſzeretet à tõruennec tökelleteſsége, valahol vgy lattatnęiec embernec, hogy à tõruęnnec kilsõ modgya auagy ſzertartaſa, máſt mutatna annal, à mire az ſzeretet vezerlené, ot inkab kel az ſzeretetnec engedni hogy ſem mint â tõrueny bõtüiet köuetni. Ennec ez regulanac ertelmęre, vegyüc peldaul vrunknac chelekedetit. Elõtte vagyon neki à beteg ember. A ſzeretet azt mutattya hogy meg gyo-

Nem ellenkedic à ſzeretet à parancholattal.

1. Cor: 13.

A ſzeretet magyarazza à tõruent.

gyogyetanaia ũtet. Más felől kedig à Phariſæuſoc ẹrtelme ſzerent, à tőrueny nem engédi hogy ſzombaton gyogyechon, mert à parancholatnac bőtűie azt tartya hoġ akar mely kichin ez vilagi dolgot ſe miuellyen ember innepnapon. Chriſtus nem álla à tőruennec temẹrdec es goromba ẹrtelme melle, hanem az ſzeretettel magyaraztata à parancholatot, es illetuẹn à viz korságoſt meg ġogyeta ũtet. Hoġ kedig ſenki az ũ chelekedetibe meg ne botrãkozneiec, abbol, à mit akarkies meg ſzokot miuelni, meg ielentẹ hogy mẹltan miuelte volna ũis à mit miuelt, monduán.

Kichodà ti kőzzülletec, kinec ha ſzamára auägy ökre à kutban eſic, nemde mindiaráſt ki uonſzae azt ſzombat napon? Mintha imezt mondotta volna. Ha meg nem ſzegetic à ti iteletetec ſzerentis az innep véle, midőn à ſzükség keſzeret reia, hoġ ſzombaton ki vonnyad à veremből az ſzamárt, es az ökrőt, mert ha ki nem vonnád oda veſzne, meniuel inkab nẽ tőretic meg aual, hoġ az ember meg ġogyettatic? Hiſzem nagób az okos allat az oktalañal, es añac okaẹrt meltob ũtet betegségtűl meg menteni, hoġ ſem mint à barmot à verẽbe valo halástul. Ebből à Chrũs mõdasábol imillyẽ tanulság kőuetkezic: hoġ noha az Iſteñec parãcholattya azt adgya

A Chriſtus chelekedetinec mentéſe.

A ſzükſeg es ſzeretet meg ment bűntűl.

adgya elõnkben hogy az innepeken ſemmi dolgot ne tegyũnc, mind az altal à ſzũkség es az ſzeretet, meg ment neha minket bũntũl, ha miuelũnkis valamit. Chac hogy à ſzũkség el tauoztathatatlan legyen, nem oly, mellyet az emberi tehetetlenség es fõſueńség mutaſson ſzũkségnec lenni. Midõn az apoſtoloc ſzombat napon ſzaggatyac vala az buza kalaſzt, es kezec kõzõt morſoluán, à maguat meg eſzic vala, azt itęlec az Sidoc, hogy innep tõrõc volnanac. Iduõzetõnc kedig meg mente ũket, mert ſzũkség adta tenniec: mint

Minemũ ſzũkſég.

Math. 12.

1. Reg. 21. Dauidotis à ſzũkség keſzerete reia, hogy az ſzent keńeret meg ęue, mellyekbe ſenkinec egyebnec nẽ vala ſzabad enni, hanem chac à papoknac. De à kinec vagyon kenyere, kiuel ęllyen auagy kilõmbenis eletet talalhat magánac, nem ſzũkség teteti aual, hogy innepnapon ſzantat, kapaltat, gabnat hordat, chępeltet, ſzekereztet, es egyeb munkat tetet auagy tęſzen. Annac okaert nem mentheti à ſzũkséggel magat. A ſzeretetrũl is vgyan azont

A ſzerettet mint ment.

ęrched, meg laſsa minden ember, hogy valoba az ſzeretet keſzereche ũtet arra, à mit az ſzeretetnec lepléuel akar be fedèzni. Kirũl nem ſzũkség ſokat ſzollanom. Az Iſten fẽlõ embernec, az ũ tulaidon ſziue meg mutattya mit miuelhet io lelki eſmęretel uaſarnapon, es mit nem miuelhet, chac kõueſse az ũ lelkęnec vezerléſet, es ne à teſtnec kiſztetéſet.

Har-

Harmadic Tanulsag.

AZ innep szentelőknec iutalmokrul, es à meg szegőknec bűnteteſekrűl kel vtolszor immar tanulságot adnom. Halgaſsuc azert errűl elől szőr Moyſeſt. Kiholot azt mondgya hogy meg nyuguec Iſten hetedic napon, es meg alda, ſ. meg szentelę az hetedic napot, vgy teczic meg ielenti aztis, hogy meg aldgya es meg szenteli azt, az az, iot teſzen véle, valaki az innepet meg illi, es visszontag meg atkozza, az az erőſsen meg bűnteti az iñepnec meg szegőit: A iutalőrul szól Eſaiaſis, mikor azt iria, hogy ha nem az mienket, hanem Iſtennec akarattyat chelekedgyűc szombaton fel magaſztal minket è földőn, es nekűnc adgya à mi atyanknac Iakobnac őrőkſéget. A bűntetéſrűl kedig Aggeus imigyen beſzél. Sokat vetettetec, keueſet hordottatoc be, tőbre néztetec, es keueſeblőt. Vallyon miert? Az okaert vgy mond az Iſten, mert az én hazam puſzta, es ki ki mind az ű házához ſiet. Azert tiltattanac meg az égec, hogy harmatot ne adgyanac, es à föld meg tiltatot hogy ne teremche az ű gyűmőlchet. Nem de nem igy tőrtenike gyakortá nekűnc dolgunc? Nem elegszűnc meg à kőz napokcal, hanem mind vaſarnapon, mind bodog aſzoń napian, mind egyeb innepen egy arrant ſzantunc, vetűnc aratunc kapalunc

Az iutalomrul es bűntetéſrűl.

1. Iutalom aldomas, à bűntetes atoc Eſa. 58.

2. Iutalom fel magaſztalas. Ag. 1.

2 Bűntetes ſzükſeg. Gene. 1.

cliplũnc. Nem gyũlũnc az Iſten hazaba, prædicatiora, miſere, hanem haza, auagy ez vilagi dolgainkra ſietũnc, es ha lattyuc vgy vagon dolgunc à mint à Propheta mondgya. Keues haſzna munkanknac. Hieremiaſnalis igen meg feddetunc, à kic innep napon ſzekereznec es terhet ki ſ- be hordanac à varas kapuian, es vegre imig fenegeti Iſten ũket. Tũzet gũytoc à kapukban, mely meg emeſzti hazatokat es meg nem aluſzic. Vgyan otan kedig, az innep ſzentelõknec illyen igeretet teſzen. Ha meg ſzentelitec à ſzombatot, kiralyoc es feiedelmec iárnac be à kaputn. Az az, ép es bekeſeges orſzagotoc leſzen. Rõuid beſzéddel, mind ez vilagi, ſ- mind à más vilag iauaiual meg aiande kozza az vr Iſten az innep ſzentelõket, es à kic nem ſzentelic, ittis à más vilagonis meg veri.

Hiere: 17. 3. Bũntetes puſztaſagnac à varas kapuian, es vegre imig fenegeti Iſten ũket.

3. Iutalom be keſeg.

Mely nagy bõchũletben tartottac legyenec à regi magaroc az innepeket, meg teczic à ſz: Iſtuan es ſz: Láſzlo kiraly decretomabol. Holot meg vagyon parancholua, hogy valaki innep napon az egyhazhoz nem megyen, meg veretteſsec, à ki dolgot teſzen, annac barmai mellyeken vag ſzant vag egébet miuel, es ruhai el vetteſsenec. Kalman kiraly azonképpen azt vegezte volt, hogy az innepeken dolgozo ember, ha ſzabados, harmad napig bõitõllyõn, ha põr, hét pirichket vegénec raita. Az vr Iſtenis minden aldomaſiual meg aldota

A régi magyaroknac aictatoſsagoc.

ta ſ̃ket ezert es egyeb iamborſagokęrt. Moſtan ſem innep nem kel minek ſ̃unc ſem egyeb io, es eñec okaęrt mi ſem kell ſ̃unc Iſtennec. Teri ſ̃unc meg, es ertuęn hogy Iſten ſzerzette az innepet, foglallyuc Iſteni dolgokban magunkat es tauoztaſsuc el az ő̃rdő̃gi es emberi dolgokat innep napon, ha azt akariuc hog̃ moſtanis, ez vtanis iol legyen dolgunc.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN TIZENNYOLCZADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, à ſzent Mate Euangeliomianac XXII. *réſzebentalalod meg.*

AZ *idő̃ben, mikoron à Pharifæuſoc hallottac uolna, hogy à Sadduceuſoknac be dugta uolna ſzáiokat, ő̃ſz ue gyű̃lenec. Es egy tő̃ruenytudo Doctor ű kő̃zzű̃lec kerde ű̃tet, keſertuen es monduan: Meſter. Mellyic à leg nagyobbic pãrancholat à tő̃ruenybe? Ieſus kedig monda ű nekiec: Szereſsed*

à te uradot Iſtenedet tellyes ſziueddel, tellyes lelkeddel, es tellyes elmeddel. Ez az elſő es leg nagyobbic paranchoſolat. A maſic kedig haſonlatos ehez. Szereſsed felebaratodat, azonkeppen mint tennen magadat. Eket parancholatban mind az egeſz tőrneny, es á Prophetac figgenec. Mikor kedig á Phariſæuſoc egygyűt uolnanac kerdè Ieſus űket es monda: Mit ueltec ti á Chriſtus felől? Ki fia? mondánac neki. Dauide. Monda nekic: Mikeppen hiyatahat Dauid lelekben űtet uranac? monduan: Monda az

Pſalm. 109. *ur az en uramnac, űly àz en iobom felől, meglen uetem à te ellenſegidet ſámolyul à te labaid alá. Ha azokaert Dauid űtet uranac hiya, mikeppen ű fia? Es ſenki ſemmit nem felelhete ű neki, ſem mere ualaki à naptul fogua űtet tőbbe kerdeni.*

Ez Euangeliomnac ſommaia.

CHriſtus vrunknac à Phariſæuſokcal valo egy vetelkedéſet iria meg ſzent Mate è mai Euangeliomban. Mely hogy az tőb vetelkedeſi kőzőt leg vtolſo lőt legyen, meg ielenti az Euangeliſta, midőn azt mondgya à vegen, hogy ennec vtanna, ſenki ſemmit nem mére kerdeni ű tűle. Eg tőrueń tudo Doctor vete előſzőr kerdeſt eleibe, mellyet iduőzetőnc meg feituen, űis kerde valamit ollyat à phariſæuſoktul, mely feie es fondamentoma az Euangeliomnac. A Doctor keſergetuen kerdeze vrunkat, hogy

hogy valamit kaphatot volna beſzedében, kiből ragalmazhatta volna ũtet à kőſseg előt. De Chriſtus vgy felel meg annac kerdeſére hogy à tellyes tőruẽnt, aż Iſtenies atyafiui ſzeretetbe foglallya be. Es à végre kerdi à mit kérd, hogy à teuelygő Sidokat à toruẽnnec, es Euangeliomnac igaż ertelmere vige. Mert à Meſsiaſrul ki ũnnen maga vala, tudakozic tűlőc, hoǵ meg tanultac volna, minemũnec kellet à Meſiaſnac lenni, tudni illic, Iſtennec es embernec. Harom reſzre oſztom ez Euangeliomot.

Elſő reſzében, arrul emlekezic az Euangeliſta, hogy az Phariſæuſoc, az Sadduceuſoknac ſzaioc be dugasánac vtanna, vgyan ſereggel gyűltenec egybe, es vgy mentenec urunkra, akaruan ũ elſene veteſkedni. Honnét mi meg tanullyuc, hogy az igaſságnac mindenkoron vannac ellenzői, es azoknac neminemű tulaidonſagokat meg ẽrtyűc. Maſodikban, à tőruenitudo Doctornac kerdéſe, es à Chriſtuſnac arra valo feleleti adatic előnkbe. Harmadikban Chriſtus kérd à Phariſæuſoktul egy kerdéſt az Meſsias felől, melyre ſic nem tudnac tőkelletes feleletet tenni, miuel hogy nem ertet tęc, hogy az Meſsias Iſten, es ember

Első Reſze.

AZ igaſsag noha oly nyiluan valo, hogy az ű vilagoſsagánac ſçnyeſségéuel, minden ez vilagra iöuö embert vilagoſçt, mind az altal nem mindenektűl vetettetic. Sőt ſoc ellenſégi vannac, kic minden ereiekcel azon igyekeznec hogy azt el nyomiác es tellyeſseggel ſemmiue tegyçc. Erről bizonſagot teſzen ſzent Mate. Ki azt iria ez mai Euangeliomnac előtte, hogá Phariſæuſoc Chriſtushoz küldçc az ű tanetuaňokat az Herodes ſzolgaiual egyetembe, es chalard kerdéſsel akarac űtet meg eíteni, tudakozuan tűle, mit tartana az Chaſzar adoia felől, ſzabad volnae az Iſten nepének, Chaſzarnac adot adni, vagy nem? Es mincc vtanna azokat meg kőtőtte volna vrunc, vgy hogá ű magokis chodalkoznánac az ű feleletin, leg ottan más rendbeliec ſzarkallác meg űtet, az az, az Sadduceuſoc, es azokis az irásnac gonoſz ertelmé uel tuſakodánac ellene. De űc ſem iobban iaránac à Phariſæuſoc tanetuaňinál, mert vgyan azon ſz: iraſnac igaz ertelméből meg győzetteténec, es az ű velekedeſeknec hamis volta ki nyilatkoztatec. Milőn benne? Vallyon meg ſzűneneke à hamiſſac az igaſsagnac ellenzeſetűl? Semmiképpen nem Mert noha egynehanſzer ſzegénbe maradtanac, à Phariſeuſoc, de mind az altal még ſem núgodánac hanem *mikor ballottac uolna, hogy Ieſus à Sadduceuſok-*

Soc ellenſégi uannac az igaſságnac.

A Phariſæuſoknac chalárdſágoc.

A Sadduceuſoknac Chriſtus ellen ualo tuſakoſzaſoc.

nac

nac be dugta uolna à ſzaiokat ôſzue gyûlenec, à ſokaſág ban vetuçn remenſegeket, es alétuan hoǵ az egy Ieſus, anni ſoc fô estudos ember ellen, chac ſzáiat ſem tudnaia, auagy nem merngie meg ńitni.

Holot vegyetec eſzetekbe, az igaſság ellenſegnec eǵ tulaidonſagokat. Hoǵ ũc igen ſzemtelenec, es ſemmiuel inkab nem beuelkednec mint à ſzemtelenſéggel. Soha meg nem pirul orczaioc ha nẽ tudom meniſzer ſzegyent uallanánakis. Bator eſzerſzer be dugiadis ſyaiokat, ſoha meg nem ſzũnnec, ſem azt nem vallyác hoǵ meg gyozettenec volna, hanem mindenkoron ſzemgrem nelkũl elô tollyac magokat. Ha eǵ dologba meg gozettetnec, ottan másba akadnac, es megint talalnac valamit à mirũl verſengienec. Ha eǵgyût meg rekeſztetnec, leg ottan maſonnet ki chuſznac, mint azſima anguilla auagy à chic, kit nehez embernec vgy meg ſzoretani, hoǵ markábol ki ne ſzaladgyon. Auagy mint à folyo viz, mellyet akarmint igyekezzélis meg rekeſzteni, chac heiaba munkalkodol, mert vaǵ el ſzakaſztya à gátot, vaǵ más felôl ńit maganac folyáſt. Es mentũl tôbbet vetelkedic valaki effelékcel attul gonoſzbac, es añal inkab fel geriednec az igaſság ellen, mint à tũz hoǵ nem oltatic hanẽ ôregbedic à ſoc fánac reia rakatasáual. Añac okaert nem akaria ſz: Pal hoǵ vetelkedgũnc vgy

Az igaſság ellenſegi ſzemtelenec.

Chryſ: Sup: Mat:

Haſzontalan az eretnec ekcel ualo uetelkedes.

2. Timo: 2. Tit: 3.

velec hanem hogegy auagy két intés vtan ſitet el tauoztaſsuc. Mert felő, hogy nem chac ſüket meg nem terethetnőiőc à ſoc verſengő beſzeddel, ha-nem az halgatokatis meg botrankoztatnoioc.

Az eretnekec ſoc fele oſzol nac.

Touabba, midőn hallyatoc hogy ſzent Mate az Phariſæuſokrul, es az Sadduceuſokrul emlekezic, kic ſün kőſztőc egyenetlenec es egymaſtul kiſlőmbőző velekedesben voltanac, tanullyatoc meg hogy az igaſsag ellen fel tamado eretnekſegnec ezis tulaidona, hogy ſoc fele ſzakadoz, es ſoha egy ertelembe meg nem marad. Mind à Sidoc hogy minec vtanna à tőruennec igaz ertelmétül el ſzakadtanac volna, harom reſzre oſzlánac. Mert nemellyec Phariſæuſoc, nemellyec Sadduceuſoc, es nemellyec Elſeuſoc valanac ſü kőſztőc.

A Sidoknac harom ſectaioc.

Ioſeph: Ant: lib. 13. cap. 8. De bel: Iud. lib. 2. cap. 7.

A phariſæuſoc azt tartottác, hogy az Iſtennec tőruénye à kilső chelekedettel tőltetic be: hogy à Meſsias ez vilagi feiedelem lenne: hogy az ſü eleiknec ſzerzęſeket, inkab kellene tartani à Moyſes tőrueńenel. Miképpen Chriſtuſis azt ſü nekic ſzemekre veti. A Sadduceuſoc ollyanoc valanac mint à poganoknal az Epicureuſoc. Tagadtac az fel tamadáſt, es à lęleknec halhatatlanságat, azt alegottac, hogy az emberis chac addig vagyon még è teſtben él, mint az oktalan allat, az vtan ſemmiue leſzen. Sem angyalt, ſem őrdőgőt nem hittec

Pharisæuſoc. Matth. 15. 23.

Sadduceuſoc.

hogy

hogy volna. A ſzent irasbol ſemmit be nem vők-
tenec egyebet à Moyſes ők kőnüeinél, à többit
mind hatra vetettęc. Az Eſseuſoc ſzentesbec vol-
tanac mind à Phariſæuſoknál, ſ- mind az Saddu-
ceuſoknal. Inkab gyakorlottac, es foglaltác mago-
kat az io chelekedetekben. Magoknac valo ęletet
vſſeltenec, es nem örömeſt nyaiaskodtanac azok-
cal, à kic ű vélec eggyet nem ertettenec.

E, ſeuſec.

De vallyon honnet tamadtanac volt az Iſten
nepe közöt, ezec az ellenkedő tudomańoc? Bizoń
az iraſnac hamis ertelméből. Mert azt mondgya
ſzent Agoſton, hogy az eretnekſég, es gonoſz tu-
domany, abbol köuetkezic, hogy az io iraſokat
nem iol értic. Es à mit azokban nem iol ertenec,
azt vakmeröképpen vallyac. Hogy ez igy legén,
meg teczic vrunknac beſzedebőlis, midőn imezt
mondá az Sadduceuſoknac. Teuelygetec nem ert-
uen az iraſokat. Latode hogy à teuelyges, az iraſ-
nac nem io ertelméből tamad. Moſtanis ſoc ha-
ſonlás vagyon azoc közöt, à kic kereſztyęneknec
monduan magokat, ki valtanac az igaz kereſztyę
nec közzűl. Nemellyec Luter Martont, nemel-
lyec Zuingliuſt, nemellyec Caluinuſt, nemellyec
az Arrius maradekit, nemellyec ki tudgya mind
elő ſzamlálni kiket köuetnec? Mitől vagyon ez,
hogy nem egget vallanac? Innet, hogy hamiſsan

Honnet tamadnac az elenkedő tudomanyoc. Trac: 18. in Ioan.

E moſtani hamſonlaſokrul.

értic az iráſt es kiki mind az ű tulaidon ertelmet kőueti. Maga ſzent Agoſton azt beſzelli, hog az igaſság nem enyęm, ſem tięd, ſem amaze, hanem mienc mindnyaian: Es annac okaert arra int, hogy ſenki ne kereſse az ű velekedeſet az irasban, hanem az kőzőnséges igaſságot. Azt ſem halgatta el kedig, hol kellyen az iraſnac igaz ertelmęt meg talalni: Tudni illic az anyaſzentegházban. Es azt akaria, hog miképpen az anaſzentegházнac tanetasábol hittűnc, azonképpen attul tanullyuc meg, mit ſzól Chriſtus az irasban.

Lib: 12. conf: cap: 25.

Az iráſnac igaz ertelme hol talaltatic.

De utilit: credendi ca: 14.

Es ha valamely teuelygő azt vitatnaia, hog az ű ęrtelme, eg az igaz kőzőnséges anaſzentegházнac ęrtelmeuel, kőnű annac vegere menni, vgy legyene auagy nem. Vęd elő à kőzőnséges conciliomoknac vegezéſet, veſd à melle, es lasd meg eggyűt iare aual vag nem iar. Mert vgyan azon ſzent Agoſton azt iria, hog batorsággal hatra vetheted azt az ertelmet, valamely egykőzőnséges conciliomban ſem erősſettetet meg, es fęlelem nelkűl hiheted es veheted à Conciliomoktul ioua hagyatot tudomant.

Mirűl eſmerięc meg, kiert egyet az igaz anyaſzentegyhazzal.

Con: Donat: lib: 7. ca: 53.

Mas okais vagon, hog ſokan teuelygesbe es ui ſzauonyo eretnekségekbe eſnec. Mert nem tartyac meg Iſtennec Moyſes altal ki adatot imillyen parancholattyat, Ha valami nehez es ketséges ite-

Az eretnekségnec oka, à fő paſztornac meg uttalása.

letet

ſetet latandaz te nállad,kely fel es meny fel à helyre Deut. 17.
mellyet à te vrad Iſtened valaſztánd, es meny az
Leui nemzetsegébŏl valo papokhoz, es az biro-
hoz ki az idŏben leſzen,es kerd meg ũ tũlŏc. ũc
meg ielentic teneked az igaz iteletet, es à ſzerent
chelekedgyel à mint elŏdbe attac, es attul el ne
tery ſe iobra ſe balra. Nem feietlen lab az anya- Feie es paſz-
ſzentegyhaz, feie vagyon neki, az paſztorok- tora uagyon
nac feiedelme à Chriſtus Ieſus, ki kepebeli paſz- az anyaſzent
tort hagyot è fŏldŏn, az ũ hiueinec igazgatasá- haznac.
ra,à ki azt halgattya, annac ertelmehez ſzabia az
ũ ęrtelmét, attul kerd,es attul ęrt, nem kŏnnyen
eshetic teuelygésben. Azt miueltec à regiec, mi-
helyen valami ketelkedes tamadot ũ kŏſztŏc,mel-
lyet magoktul meg nem feithettenec, ottan Ro-
maba irtanac papanac, ũ vele feitettettęc meg (mi- In lib. Decre-
képpen ſoc papaknac, azoknac kerdęſekre felelŏ talium.
leueleibŏl meg teczic) megis maradtanac à papa
magyarazattyan, es à képpen meg tartatot tũlŏc
az egy paſztor alat, à léleknec eggyeſege,es az be- Ephes. 4.
keségnec kŏtele. Nem miuelic azt az eretnekec,
ſŏt engedetlenec az anaſzentegházpaſztoranac,
es miuel hogy feietlen labac, ſenkitũl nem kerde-
nec, ſenkitũl nem figgenec, es ſenkihez nem hal-
gatnac,nem choda ha ſoha egy ęrtelemre nem iut-
hatnac, hanem ſzũntelen valo viſza vonyas va-
gyon náloc. Szepen es igazan iria Cyprianus, hogy

nem

Epist: 3. ad corn: nem egyebűnnet tamadtanac az eretnekségec, auagy ſzarmaztanac à ſzakadozáſoc, hanem chac abbol, hogy az Iſten papianac nem engednec, es meg nem gondollyac, hogy az anaſzenteghazba, egy idő ſzerent valo fő pap es biro vagyon à Chriſtus kepeben, kinec ha az Iſteni tanétas ſzerent az atyafiac mindnyaian engednénec, ſenki à papoknac gyűlekezeti ellen valamit nem indetana, ſenki az eggyeſségnec meg oſzlatasáual à Chriſtuſnac eghazat meg nem ſzákaſztanáia, ſenki maganac tecztzęn, es fel fualkoduán vy eretnekséget nem ſzerzene.

Tagadgyac az iraſnac melto ſágat az eretnekec

Imezert ſem choda kedig, hogy mint à Sidoknal az Phariſæuſoc, Saduceuſoc, Eſseuſoc, azon modon moſtanis az eretnekec, akar mint oluaſsákis az iráſt nem talallyac meg benne az eg igaſságot, hanem ide ſ-toua hordoztatnac az hamis tudomanyoknac ſzelétűl, miuel hogy ſemmi meltoſágot nem tulaidonetnac az iraſnac, es magokat nagobra tartyac az iraſnal. Lattyatoke, azt mődgya ſzent Agoſton, az eretnekeknec, hogy azon iártoc, hogy az iraſnac ſemmi meltoſága ne legen es ki ki mind ű magatul kerdgye meg, mit kellyen minden irasban ionac hadni, es mit nem. Azt miuelic vala à Saduceuſoc, kic az Moyſes kőnyueit, mellyekben nem ſzinten níluan valo bizonság tętelec vannac à fel tamadáſrul, be veuęn, az

Con: fauſtum lib: 32. ca: 19

pro-

prophetakat hatra vetic vala, miuel hoǵ azoc tiſz
tan ſzollanac rulla, hoǵ fel tamadandoc az embe=
reknec meg holt teſtec. Azonképpen chelekednec
ez mi időnkbeli eſze veſzet teuelygőkis, az ira=
ſoknac biraiua tőttec magokat, à mellyet akarnac
veſznec benne es à ki nekic nem teczic nem ve=
ſzic. A Machabeuſoknac maſodic kőńuęt, mely
az halottakert valo imadságrul: Szent lakab le=
uelęt, mely az vtolſo kenetéſrűl, es az io cheleke=
deteknec erdemerűl: Szent Palnac az Sidokhoz
iratot leuelęt, mely à papságrul bizonságot te=
ſzen: Es à Biblianac egyeb eǵ nehań kőńueitis ta=
gadgyac ollyaknac lenni, hoǵ tartoznanc nekic
hinni. Nem egyebert, hanem hoǵ az ű teuelygéſec
vaſtagon rontatic altaloc, es azt akarnáiac hoǵ ne
volna hitele azoknac az iraſoknac, mellyec tagad=
hatatlan bizonságot teſznec ű ellenec az kereſz=
tyeni igaſság mellet. De teriűnc az Euangeliomra.

*Az eretne=
kec, az iraſ=
nac egy ne=
hany kőnyue=
it, hatra uetic*

Mikor hallottác uolna à Phariſæuſoc. Eddig az
igaſság ellenséginec űn kőſztőc ualo egyenetlen=
ségekrűl ſzollottunc, laſsuc azt immar, michoda
az à mi valamenire eǵbe kőtelezi űket, es à mibe
eǵgyetertenec. Mert miképpen à Samſom rokai=
nac hogy noha ſokan valánac à farkoc mind az
altal eǵbe vala kőtőzue. Azonképpen az eret=
nekeknec tulaidonságoc ez, hoǵ egymaſsal eǵbe
nem

*Mibe ertenec
egygyet az
eretnekec.*

Iud: 15.

*Mindnyaian
az anyaſzent
egyhaz ellen
uannac.*

nem fernec, de az igasságnac gyűlőlségében es öl-
dőzeseben, valamennin vannac mindnyaian eg-
gyet ertenec. Es semmibe egyebbe, eggyűt nem iár
ertelmec, hanem chac ebben, hog eg arant karom-
lyac, szidalmazzac, es haborgattyac az anyaszent-
eghazat. Ezis è mai Euangeliombol teczic meg,
holot azt oluasuc, hogy mind à Pharisæusoc
s-mind à Saduceusoc ellenkedtenec Christussal es
az ű tudomanyaual, maga oly tauul iartanac eg-
massul à törueénnec magyarazattyában mely ta-
uul vagyon az eg à földtűl. Annac vtannais osz-
Acto: 23. ton, szent Pált eg akarattal öldözéc à Christusert.
Nem kilömben vagyon kedig mostanis dolgunc
E mostanieret nekeknec ui- az eretnekekcel. Tekench meg Lutternec, es
szauonyasoc. Zuingliusnac, à Luter tanetuaínac es Caluinus-
nac iratokat. Lasd meg azokatis az kic ezektűl
szarmaztanac, oly nag gyűlőlséget, harsoladást,
egmas ellen valo viaskodást talalsz kősztöc, hog
Az anyaszēt annal nagyob nem lehet, azonkőszbe ezen mind
egyhaz ellen meg alkosznac, hog à Romai eghaz ellen egetem-
egy arant ua- ben tusakodnac, es minden tehetségéket, à Chris-
lo tusakoda- stus iegesének ostromlasára fordettyac. Papa es
soc. à papistac forognac mindenűt az ű nyelueken es
pennaiokon, semmibe inkab meg nem ielentic
bőlchségeket es elmeieknec elességet mint ezeknec
mesterséggel valo chufolasokban, szidalmaza-
sokban, es ellenzesékben. De chac heiaba kőltic

ereie-

ereiçket, es iob volna bizoń hogy abba kereſnénec módot, mint kőſzőrűlhetneiec egbe az ű viſzalkodo ſoc ertelmeket, hogy ſem mint mi ellenűnc hadakoznánac. Mert nem arthatánac vrnuknac ſem à Phariſæuſoc ſem à Saduceuſoc, ſemmit nem arthatnac higgyec ezekis à Chriſtus ſeregénec. Velűnc vagyon, es à mi taborunkban vitezkedic az igaz Dauid, à Meſsias. Meg rontya feiçt, az Iſten ſerege ellen fel fualkodot Gólyatoknac. Es miképpen à ſzep liliom à tűis kőzőt, azon módon meg marad mind vegic az ańaſzenteghaz, az eretnekségeknec tűiskes hamiſságoc kőzőt. Mind ezeket iutattya minekűnc eſzűnkbe ſzent Mate, mi kor à Sidoc kőzőt valo egenetlenségről teſzen emlekezetet. De ideie hogy hallyuc mit beſzel es mit kerd à tőrueńtudo doctor à mi vrunktul.

Nem arthatnac nekűnc az eretnekec.

Cant: 2.

Maſodic réſze.

EGy tőruenytudo doctor, ű kőzzűlőc kerde űtet.

Miert ſzóllot legen eg à tőbiert, ſzepen meg ielenti arań ſzaiu ſzent Ianos monduán. Ezt mondgyac vala magoc kőzőt. Eg ſzóllyon mindnyaiunkért, es mindnyaian ſzollyunc az eg altal, hogy ha meg gőzendi űket, mindńaian lataſsunc meg gőzni, ha kedig meg gőzettetic, egedűl lattaſsec ſzegyenbe maradni. Ig ſzoktac minden dolgokat alnakul, es leppel alat viſelni à teuelygőc. *Meſter, mellyic à leg nagyobbic parancholat à tőruenybe?*

Miert ſzóllot egy.

A Doctor kerdéſe.

Ennec

Azô tôrueñec harom ſele parancholati.

Ennec è kerdéſnec ertelmere es meg feitéſere, ſzûkſeg tudnunc, hogý az ò tôrueńbe harom fele parancholatoc voltanac. Nemellyec az igaſsag es tôrueń ſzolgatataſarul: Nemellyec à templomnac Ceremoniairul: Nemellyec az io erkôlchôkrûl. A Phariſæuſoc azt vęltéc, hogý ezec kôzôt leg nagóbbac azoc, mellyekbẽ à Ceremoniakrul irtes ſzollot Moyſes, es annac okaert, eleibe vetettec ezeket à tiz parancholatnac. Hogy ez vgy legyen, chac abbolis megteczic, hogy à fiakat arra tanetotac, hogý iob az oltarra tenni azt à miec vagyon, hogy ſem mint ſzûkôlkôdô esehel halo ſzûleiceket taplalni véle: Maga à tiz parancholatban à vagón, hogý tiſztellyec attyokat, es annyokat. Chriſtus vgý felel à torueńtudonac, hogý leg nagyob parancholatnac azt mondgya, à mely az iô erkôlchôt formallya, az az, à tiz parancholatnac egy rôuid ſommaiat. Nem ôcnelkûl peniglen.

A Phariſæuſoc mellyic parancholatokat, ueltec nagyobbaknac.

Chriſtus feleleti.

Leg Elôſzôr, azert, hogý az Iſtennec iteleties azt tartya. Irgalmaſsagot akaroc inkab, vgymond à Prophetanal, hogý ſem mint aldozatot, Iſtennec tudomanyat inkab hogý nem mint égô aldozatot. Az Iſtennec tudománya az elſô tablan valo parancholatokat iegźi, mellyec az Iſtennec igaz eſmeretit, es tiſzteletit adgyac elônkbe, es azokcal ellenkedô bûnôket tiltanac, az irgalmaſság à maſodic tablat

Miert nagyobbac az erkôlchrûl ualo parancholatoc

tablat nézi, mellyen oly parancholatoc vannac ir= ua, mellyec meg mutattyac, mint kellyen felebara= tunkhoz az irgalmaſságnác chelekedetit gyakor= lanunc, mindennec meg aduan, azt à kinec miuel tartozunc, es ſenkit ſemmiuel meg nem bantuan. Hiſzem latod, hogy az tiz parancholatot nagyob nac iteli, es fellyeb bőchűli Iſten, az aldozo Cere= moniáknal.

Touabba, anneualis nagyobbac, az io erkől= chőkrűl valoc, à Ceremoniakrul valo parancho= latoknal, hogy ă kilſő Ceremoniac ſzolgalnac az io erkőlchőknec. Miđn okot adnac nekűnc reia, hoǵ ǵakorlyuc magunkat à tiz parancholatnac chelekedetiben. Mert à Ceremoniakra, nem azert ǵűlűnc, hoǵ chac nezői legyűnc annac, à mit ot mi uelnec à papoc, hanem hogy imadkozzunc, hoǵ az Iſtennec igeiet halgaſsuc. Ezt kedig à tiz paran cholatban hadta meg Iſten hoǵ miuellyűc.

A kilſő Cere= moniac ſzol= galnac az io erkőlchnec.

Vegezetre, elől valoc es touab maradnac az io ekőlchőknec parancholati az Ceremoniak= nal. Mert mihelyen teremtetec az ember es para= dichomba helyheżtetec, ottan meg paranchola Iſ= ten neki, michoda erkőlchbe tarcha magat, es méǵ à más vilagonis meg marad à ſzeretet, de à Cere= moniac paradichom kiuűl kezdeténec, es chac it è főldőn tartatnac. Sőt immaron régen megſzűn=

Elől ualoc es toab tartnac az io erkőlch nec paran= cholati, az Ceremoniak= nal.
Gene. 2.
1. Cor. 13.

tenec az ô tőruęnnec Ceremoniai mellyekről á Phariſæuſoc vetęlkednec vala. Ezekből ez okokbol, méltan nagyobaknac ielentę lenni vrunc, az io erkölchőkről valo parancholatokat, azoknal, mellyec à Ceremoniakrul valánac, monduan.

Szereſsed á te úradat Iſtenedet tellyes ſziuedből lelkeddel, es tellyes elmeddel. Ez az elſő es leg nagyob parancholat, &c. Ennec è parancholatnac ertelmerűl, es mint tarthaſsec meg az vionnan ſzűletet embertűl, eleget ſzollottunc à tizen harmadic vaſarnapi Prædicatioban, annac okaert, moſtan rőuideden ſzollyuncfelőle. Ez egy nehan igebe, foglalta Chriſtus à tiz parancholatokat: mellyeket két reſzre oſztot, Iſtenneç es felebaratunknac ſzeretetire. De ved eſzedbe mit mond. Nem mondgya hogy eſmeried Iſtent az hit altal, tiſztellyed, ſegetſégűl hyad, adgy halat neki io tetemeńirűl. Nem ſzamlallya ezeket egyenkęnt. Hanem chac ez egy igeuel él. Szereſsed. Az az, mind ſzeretetnec neuezi, es à ſzeretetbe rekeſzti bé è főlűl meg mődatot ioſzagokat. Oka az, mert à buzgo ſzeretet tőkelli meg embernec minden dolgait, es az marad meg ű uéle à más vilagon.

A ſzeretetbe foglaltatic à tiz parancholat.

A ſzeretet tő kelli meg az io chelekedeteket.

Szereſsed, ugymond á te urádat. Kinec ęleteden es halalodon hatalma es birtoka vagő, ki mind teſtedet lelkedet az őrőc tűzre vetheti, ha ſitet nem fogod ſzeret-

Math. 10.

ſzeretni. Iſtenedet. Aztà ki tegedet teremtet. Ki erős es boſzu alló, meg latogattya aZ atyaknac alnokſagokat az ű gyermekeken, harmad es negyed nemzetſégiglen, azoknac à kic gyűlőlic, Es irgalmaſságot teſzen ezerig azokcal, à kic ſzeretic ũtet. A *te uradat Iſtenedet.* Ki vrad teneked, hatalma vagyon te raitad, ſzámot veſzen te tűled. Mert ſzűkſég mindńaiunknac az Chriſtus itęlő ſzeki eleibe allani, es kinec kinec mind magárul ſzámot adni. Mint kel ſzeretned? *Tellyes ſziuedből.* E uilagi tör uéńęc, chac az kilső ẽgedelmeſséget keuañyác ẽber tűl, az belső tiſztatalanságot ſem itélic ſem bűntetic. De az Iſten törüéńe à tellyes, az az, belső es kilső embert kęuannya, miuel hogy ű teremtette mind az kettőt. *Ez az első es leg nagyob parancholat.* Első, mert fő képpen, mindeneknec fölőtte es előtte, Iſtent kel ſzeretnünc, ű erette mindenünket, es vegezetre még eletünketis meg kel vtalnunc, es el kel hadnunc. Leg nagyob, mert leg főb tiſztelet az ſzeretet, mellyet Iſten vgy kęuan embertűl hogy ſemmit nem inkab annál.

Exod. 20.

Rom. 14.

A ſzeretetnec mondgya.

E uilagi es Iſteni törueneknec kilömbözéſe.

Miert első.

Miert leg nagyob.

A maſic kedig haſonlatos ehez. Szereſsed à te felebaratodat azonképpen mint tennen magadat. Haſonlatos, mert valaki felebarattyat nem ſzereti, Iſtenęt ſem ſzeretheti az, azt beſzelli ſzent Ianos. Haſonlatos, mert ſzintęn oly igen keuannya ISTEN

Miert haſonlatos à maſic az Elsőhöz. 1. Iohan. 4.

tűlűnc hogy ſzereſsűc felebaratunkat, mint űnnen magát, es à mit felebaratinkcal miuelűnc, azt nem kilőmben véſzi mi tűlűnc, mintha magàual miuelnőiőc. *Mint tennen magàdat*. Nem mutat Chriſtus ſem à chillagokra, ſem egyeb teremtet allatokra, hanem chac mi magunkra. Hogy magũktul vegűc annac peldáiat mint kellyen egymáſt ſzeretnűnc. Esegy ollyan ſzabaſu ezis, mint amaz à mit maſut monda. A mint akariatoc hogy chelekedgyenec ti veletec az emberec, ties haſonlatos képpen chelekedgyetec ű vélec. Azt akarod te, hogy egyebec te veled iot tegenec, irgalmaſoc legyenec hozzad. Teis vgy tarch egyebekhez magadat. Bannád ha valaki feleſegedet auagy leanyodat megſzęplőſtenęie, ha marhádat akarmint gonoſzul elvennęie, ha tennen magadat meg rutolna es megſzidogatna: te ſe miueld tahat azt máſsal.

Matth. 25.

Mint kel ſzeretni felebaratinkat.

Luc. 6

A *ſzeretetnec dicherèti.*

Ekét parancholatban, mind az egeſz tőrueń es à Prophetac figgenec. Nagy dichereti ez à ſzeretetnec. Sz: Palis haſonlatoſt ſzól kedig felőle. A ſzeretet vgymond, toltí be à tőruęnt. Ne chodáld tahat hogy azt mondgya ſzent Iakab, hogy valaki egyic parancholatba meg ütkőzic, az egeſz toruent meg ſzegte, mert az egéſz tőrueńibe ütkozic à kí à ſzeretetrűl valo parancholat ellen iár. Azt ſe chodáld, hogy ſzent Pál à ſzeretetet még à hitnélis

Rom. 13.

1. Cor: 13.

fellyeb

fellyeb magaſztallya. Mert hittel fogiuc meg az Iſtẽt, de à ſzeretettel tartyuc meg. A hit meg ſzũnic de az ſzeretet meg marad az ỏrỏc dichỏſegbenis.

Harmadic Reſze.

MIkor kedig à Phãriſæuſoc egygyũt uolnanac, kerde Ieſus ũket es monda. Meg feleluẹn à tỏrueńtudo Doctornac kerdéſere, ũis kerd valamit à Phariſæuſoktul. Mely kerdéſsel annira meg gyỏze ũket hoġ ſoha az vtan tỏbbet nem mereſzlénec ũ véle tuſakodni. *Mit ueltec ti à Chriſtus felỏl ki fia?* Mondam è Prædicationac kezdetiben, hogy à Chriſtuſnac leg vtolſo vetelkedéſe lỏn ez à Phariſæuſokcal. Es im láſd meg mely ieles ueggel uegezi az ũ tuſakodáſit. Azt kerdi ã mit leg inkab es fỏ képpen ſzũkſeg mindẽ embernec tudni: Ki legén à Chriſtus. Kit regen meg kerdet vala ez elỏt tanetuańitul monduan. Tikinec mondotoc lennienge met? *Mondanac neki, Dauide.* Nem tudanac touabmenni az Meſsias felỏl valo vallasba, hanem chac addig, hoġ vallac ũtet Dauid fianac, az az embernec lenni. Monda ez okaert nekic Chriſtus. Mikeppen hija tahat ũtet Dauid lelekben vranac? Az az, ha chac ember az Meſsias, hoġ lehet Dauidnac fiais, à mint ti mondġatoc, vrais, à mint ũnnen maga mondgya? Ketſeg nelkũl az emberi termẹſzet,

A Chriſtus kerdeſe.

Math. 16. A Phariſæuſoc feleleti.

fölöt, melybe Dauid fia, valami más termeſzetnekis kel ű benne lenni, mely termeſzetre valo tekintetiben, vranac neuezi Dauidűtet.

Igen ſzép es gőnyőruséges tanulságot vegűnc mi innet à Chriſtuſnac ſzemelye felől. Hogű bizoń ember, es bizoń Iſten. Ember, mert Dauid nac fia, ki ember volt. Es ebből imez kőuetkezic, hogű atyankfia minekűnc, mint ſzent Pális bizonságot teſzen felőle, monduan, hogű nem altal minket atyafiainac hini. Ha kedig atyankfia, valoba kőnőrűl es ſziue ſzakad neki mi raitunc. De nem chac ember, hanem amaz ember, kit az iras kiualt képpen azert hi Dauid fianac, miuel hogű ű neki igertetet volt, es az ű maguabol varattatot, az, az Meſsias, kiben à mint ſzent Pal beſzélget felőle, Iſtennec minden igereti bizoníoſoc es tekelleteſsec. Iſten, mert Dauidnac vra. Vgy mint ki felől imigyen ſzólla Dauid. *Monda az Vr*, az atya Iſten: *Az en Vramnac*, à Meſsiaſnac. Valoba vra kedig Dauidnac es minden teremtet allatnac, vgy mint kinec minden hatalom adatot az égen es földőn, es à kit az atya iobia felől űltete, az az, egénlő Iſtenségben hatalomban es dichőségben vagyon az atya Iſtennel. Ez nem fére à Phariſæuſoknac agyokba, es azert nem tudác meg mondani, mint lehetſen fiais vrais Dauidnac à Meſsias.

A Chriſtuſnac ſzemelye: Ember à Chriſtus. Hier: 2.

Dauid fia.

2. Cor. 1.

Iſtenis à Chriſtus. Pſal. 109.

De minekűnc meg ielentetet az Euangeliomban,

ban,es annac okaert el hidgyűc hog̀ à mi vrunc Leſus Chriſtus,ki igaz Meſsias,ollyan à mint Dauid ielenti, es azt hiuęn batorsággal bizakodgyunc, es tamaſzkodgyunc ű hozza minden haboruságunkban. Mert ha haborgatoc nelkűl nem hagis minket miképpen űtetis haborgattác à Phariſæuſoc es Saduceuſoc, mind az altal,gőzedelmes leſzen mi bennűnkis, vralkodic az ű ſzolgai ellen fel emelkedet ellenségi kőzőt, es chac ragazkodgyunc ű hozza az ſzeretetnec altala, ſoha nem engedi hog̀ mi raitunc hatalmat veheſsenec, àkic az igaſságnac alhatatos vallaſaert gűlőlnec minket.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENKILENCZEDIC VASARNAP.

A Szent Mate Euangeliomianac,
IX. *réſzebentalalod meg ez mai*
Euangeliomot.

AZ időben be menuen leſus à baioba, által kele, es iőue az ű uaroſſába. Es ime hozanac ű neki egy guttas ű tőttet,ki agyba fekzic uala. Es mikor leſus látta uolna az ű biteket, monda à

bennánàc: Bizzal fiam: Meg bochattatnac teneked à te bũneid. Es ime nemellyec az iras tudoc kőzzül, mondnàc uala ũ magokban: Ez Istent karomlya. Es mikor Iesus látta uolna az ũ gondolattyokat, monda: Mire gondoltoc gonoszt à ti szíuetekbe? Mert mellyiket kőnnyeb mondani? Meg bochattatnac teneked à te bũneid? auagy mondani, Kely fel es iary. De hogy tudgyatoc, hogy az ember fianac batalmà legyen è földőn à bũnnec bochatasára, akcoron monda à gutta ütőtnec. Kelyfel, uedfel à te ágyadat es meny haza. Es felkeluen haza mene. A nep kedig mikor latta uolna, el chodalkozec, ès dichőiti uala az Istent, ki illyen batalmat adot uolna az embereknec.

Ez Euangeliomnac Sommaia.

MEg hallátoc ez mai Euangeliomnac hiſtoriaiabol, miképpen Chriſtus az ũ beſzedenec hatalmáual meg gyogyeta eg̃ beteget mind teſti ſ-mind lelki nyaualyaiabol. Mert bizonyara, nem chac à teſti choda tetęlt kel it neznũnc, hanem főképpen à lelkit, hog̃ vrunc à benna embert bũneitül meg ſzabadetuan, az mennei dichőſégnec örökőſéue tőtte. E tellyes choda tétel arra valo kedig, hog̃ ielenchè vrunknac tiſztit. Ki azert iőt è vilagra, hog̃ az embereket kilső ńaualyakbolis belsőkbőlis menche es ſzabadecha.

Harom reſze vagyon ez Euangeliomnac. Első azokrul ſzól à kic à beteget Chriſtushoz uiuec,

uèc, es azoknac hitekrűl es ſzeretetekről. A Maſodic iduőzitőnkrűl, es â benna embernec meg gó gyulasárul. Az Harmádic ennec è choda tetelnec nęzőirűl.

Elsó Reſze.

BE menuen â baioba, altal kele, es iőue az ű uaroſaba. Az az, Capharnaumba, à mint ſzent Márc ńíluabban meg ielenti. Mely ű varosánac mondatot, nem azért, mintha őrőksége auag ioſzága lőt volna neki: Mert ugy annera nem birt ſemmit è vilagon, hoǵ chac anni tulaidona ſem volt, holot feięt le haithatta volna. Hanem miuel hoǵ ot lakot gyakran, es netalam vgyan à varas kőzzeis atta volt magat, es à varaſnac tőruenye ala, hoǵ abbanis haſonlatos lőt volna à tőb emberekhez. Kit abbol gondoloc, hoǵ ot kęrec meg à rauoc az adot raita, ű̃is meg fizete magaert es Peterért. Auagy talam inkab azert neuezte ű varaſanac az Euangeliſta, mert miképpen Nazaretet foganta-tasáual, Betlehemet ſzűleteſeuel azonképpen Capharnaumot gyakran valo prædicalasáual es chodà teteliuel tőtte vala őueue. Ot ǵogyęta meg à kiraly vduarabol valo fő ember ǵermeket, ot tamaſzta fel az Iairű̃s leanyat. Ot vigaſzta meg az ſzazados ſzolgaiat. Ot ada meg egelſéget en-

Mar. 2. *Miert mondatic ű uaraſanac Capharnaum.*

Mat: 8. *Capharnaumi Polgár uolt Chriſtus*

Sokat prædicallot es ſoc chodat tőt Capharnaumban.

Ioan: 4. Matth9. Matth. 8.

nekis à bennánac, melyrűl ez mai Euangeliom fzól.

A Hitnec es fzeretetnec peldai.

Es ime hozanac ù neki egy gutta ùtőttet ki agyba fekſzic uala. Ved az hitnec es ſzeretetnec peldaiat ezektűl, mellyet meg bizonyetánac è bennánac Chriſtushoz vitelebe valo nagy ſzorgalmatoſságokcal. Mert oda bizoń nem vittęc volna, ha azt nem hittęc volna, hogy à Chriſtus oly hatalmas hogy megis gógyethattya, es oly irgalmas hogy megis gógyettya ùtet. Es elég bizonſaga az ù hiteknec az Euangeliſta, ki azt mondgya felől, hogy hiteket tekente meg Chriſtus. Az ù bennec valo ſzeretetet kedig meg ielentęc aual, hogy ſemmi munkat nem reſtellenec fel venni á betegert. Azt iriác ſzent Marc es ſzent Lukach, hogy hazban vala akcor à Chriſtus, es midőn à ſokaſágtul az aiton be nem vihettęc volna ſzegęnt, à haz heiara haganac véle, es à padlaſt meg nituan, onnet bochattac ala kötelen ùtet vrunc eleibe. Ez ám à io hit, à ki nem heuolkodic, hanem à ſzeretet altal chelekedic. Illyen az igaz kereſztyeni ſzeretet, hogy keſzergęti az embert kőnőrűlni attyafian. Szent Iakab azt iria hogy tiſzta, ſzeplő nelkűl valo Iſteni tiſztelet Iſtennel es az atyanal, imez, meg latogatni az aruakat, es az őzuegyeket az ù nyomoruſágokban, es ù magát è vilagtul fertelem nelkűl meg

A hitnec bizonſaga.

A ſzeretetnec ielentęſe.

Mac: 2. Luc. 5.

Az io hit nem heuolkodo.

Iac: 1.

meg tartani. Nem chac à teſti betegſegében kedig hanem leg inkab lelki nyaualyaiaban atyankfianac kel ſzorgalmatoſoknac lennünc, hogy ha teuelyeg, igékezzünc ütet meg terętenies io vtra vezerleni. Arra tanęt minket ſzent Pal monduán. A ki à hitben erőtlen, vegyetec fel hozzatoc. Es, Rom. 14. még ha foglalatos leſzenis valamely ember valami vętekbe, ti kic lelkiec vattoc, fel epechętec az ollyan embert, ſzeledségnec lelkęuel, meg gondoluán temagadat, hogy teis keſertetbe ne eſsel. Egymaſnac terhét viſellyetec, es eképpen tellyeſechętec be à Chriſtuſnac törueny ęt. Gal. 6.

Masodic reſze.

ES *mikoron Ieſus latta uolna az ü hiteket, monda à benńánac.* Ved eſzedbe mely igazan mondota legyen imezt Iſtennec à propheta. Vram à te ſzemeid à hitet nézic. Nem oluaſsuc hogy vagy ü maga à beteg, vagy à kic ütet oda viuęc; valamit ſzollottanac volna, mind az altal meg tekentuęn hiteket, keduec ſzerent chelekedec Vrunc. Sőt többet miuele annal, à mit üc vartanac tüle. Mert hiendő dolog, hogy chac teſti gógyetaſat kęuantac è benńánac, ü kedig mind teſtebe lelkębe meg gógyeta ütet. Oly ereie vagyon à hitnec, hogy nálla nelkül ſemmit, ü altala kedig min- A hitet nezi Iſten. Hier. 5. A hitnec ereie

mindent meg nyerhecz Iſtentűl. Azért monda eǵ gyűt iduözetőnc. Valamit imadkozuán kęrtec, hidgętec es el veſzitec. Szent Iakabis azt akaria, hoǵ à pap imadkozzęc à betegert, de az imadſagnac ereięt, à hitnec tulaidonettya. A hitből valo koníörges, vgymond, meg ſzabadętya à beteget. Ez oka annakis, hoǵ à kiket vrunc vagy bűnöktűl, mint Magdolnát, vagy teſti betegſégtűl mint à pokloſt es egyebeket, meg ſzabadétot, azt mondotta nekic, hoǵ à hit ſzabadetotta meg űket.

Márc. 11.

Luc. 7.
Luc. 17.

A hiten mi kel érteni.

De iol eſzedbe ved, mit kel az Euangeliomban ertened azon à hiten, mely altal à mit kcuanunc meg nyeriűc Iſtentűl. Nem chac à hitelt, hoǵ higgyed azokat igazaknac lenni, mellyeket az Euangeliom ſzól Chriſtus felől, ſem chac à remenſęget, es bizodalmat, hanem ezeket eǵgyűt, es vélec egyetembe à ſzeretetet, mely chelekedőue teſzi bennűnc à hitet. Mint mikor könyörgeſz az Iſtennec, hogy meg bochàſsa bűneidet à Chriſtuſért: Hinned kél az Euangeliomnac, hoǵ à Chriſtus az végre iőt è vilagra, hogy az bűnőſőket iduözéche, es azert örömeſt hozza fogadǵa űket. Touabba, biznod kel benne, es remellened, hogy tenekedis ha pœnitenciat tartaſz, meg bochatya buneidet: Es annac fölőtte, Magdolnáual, i-

gen

gen kel ũtet ſzeretned az ũ iouoltaęrt, es bũnõſõk-
hõz valo irgalmaſsagáert, es ũ erette felebaratidat:
Mert ha minden hitem lenneis, el annéra, hogy he- 1. Cor. 13.
gyeket indetanec helyekbõl, ſzeretet kedig nem len
ne bennem, ſemmi volnec, azt beſzelli ſzent Pal.
Nem eleg azert az õrdõgõt kõuetni à hitben, ki
iol tudgya es hiſzi azt hogy irgalmas az Iſten, de
nem reménli hogy ũ hozza irgalmas lenne, es nem
ſzereti ſõt gyũlõli ũtet: hanem bizodalommal tel- A kereſztyen
lyes, es ſzeretettel geriedezõnec kel à kereſztyen hit.
hitnec lenni. Ollyan vala altalan fogua, à mint
meg mondoc azoknac hitec à kic eztê beteget v-
runc eleibe viuęc.

Holot kedig azt mondgya az Euangeliſta, A *uiuõc, es à*
hogy midõn Ieſus latta uolna az ũ hiteket, monda à ben- *beteg hitit te-*
nánac: õrõmeſt meg hiſzec arań ſzaiu ſzent Ianos *kentette Chri-*
beſzedénec, ki azt iria, hogy nem chac azoknac az *ſtus.*
kic oda vittec, hanem à betegnec hitiritũlis kel azt
ertenũnc. Mert ha nekies hitinem lõt volna, nem
hatta volna vitetni, à hazheiara fel hulcholtatni,
es onnet ala bochattatni magát. Touabba altalan
fogua Chriſtus ſem ſzollot volna imigyen neki.
Meg bochattatnac teneked à te bũneid. Mert meg ad-
gya vgyan, megis adta nemellyeknec Iſten à teſti
egeſséget, es egyeb è vilagi iót, az ũ tulaidon hitec
nelkũl egyebeknec hitire valo tekentetbe. Mint
hogy kéſz vala tiz igazert à Sodoma es Gomora-
belie-

belieket mind meg ſzabadetani. A ſzazadoſnac kedig mikor Chriſtus imigyen ſzolla legyen vgy teneked à mint hitted, az ũ ſzolgaia gógyula meg.

Mat: 8. Az Canaan nemzetſegből valo aſzony allatis, leãnanac gyogyulaſt nére hitiuel. De à bũnnec bochanattya öreg embernec, à ki élhet okoſsagáual ſenkinec kilömben meg nem adatic, hánem ha ũ magais hiſzen.

Öreg embernec, binni ſzükſég. Ezech. 18. Aba. 2. Rom. 14. Matth. 25. Mert mikeppen az Iſtentelen, az ũ Iſtentelẽſegébe hal meg az Prophetanac mondaſa ſzerent, azonképpen az igazis az ũ hitiből él. Es kiki mind magárul ád ſzamot Iſtennec. Vgyan azont mutattya à tiz ſzũzeknec példaiais, melybẽ níluan mondgyac à bölchec, hogy az ũ olaioc nem haſznalhat à balgatagoknac.

Kerdés. Ephez. 3. Ha kedig azt kerdi valaki én tũlem, miert kö nörge tahat ſzent Pal az Epheſusbeliekert, hogy à Chriſtusnac tellyesb eſmereti adaſséc ũ nekiec, es hogy neuekedgyenec az hitben: Miert tanéta arra minket à Chriſtus, hogy nem chac az mi magũc bũneinkert, hanem közönſeggel egyebekeiçrtis imadkozzunc monduan, bochaſd meg nekunc az mi vetkeinket: Miert kçre Iſtent ſzent Iſtuanis, hogy meg bochatna az ũ köuezöinec, es vegezetre, miert int ſzent Iakab, hogy imadkozzunc egymáſert hogy iduözüllyünc, ha à más ember hiti, lelki dolgokat nem nyerhet embernec?

Act. 7. Iaco. 5. Felelet. En imezt felelem

lelem

lelem annac, Hogy nem mindenestűl fogua mondgyuc, hogy egyikünknec hiti, nem haſznalna maſikunknac lelkénec iduoſſegére, hanem hogy az ű tulaidon hití nelkűl nem haſznál. A teſti gyogyulas meg adatic gyakorta másnac hitiert annakis à kiű maga nem hiſzen, de à bűnnec bochanattya, es à lęleknec iduoſſége nem adatic. Sem ſzent Pal hiti, ſem ſzent Iſtuane, ſem máſe akarkie, nem iduoſſzét tegedet, ha tennen magad nem hiſz. Iollehet azt, hogy hihes, auagy à hitben neuekedgyel, es mikoron immar hiſz, hogy akcor bűnöd bochattaſsęc, à hiu kereſztyeneknec imadsága meg nyerheti. Mert ſokat haſznal, azt mondgya ſzent Iakab az igaznac ſzűntelen könyörgéſe. Es à papnac hitből ſzarmazo imadſagáert à betegnec bűneies meg bochattatnac. Io azert es igen haſznos egy maſert köńörgenűnc. Es miképpen kedues lőn Chriſtusnál azoknac hitec, kic à gutta ütöttet hozza vittęc, azonképpen minden ketſég nelkűl kedues aldozatot aldozol Iſtennec, ha à te imadſagoddal ű eleibe viſzed à bűnbe heuerőket, kic annéra el merűltenec à gonoſzágba, hogy ingyen ſem érzic hol legyenec, eſzekbe ſem veſzic, minemű nagy veſzedelembe forogianac.

Lelki dologba, az más hiti nem haſznal ſenkinec tulaidon hiti nelkűl.

Mit haſznal es mint, az más hiti.

Iac. 5.

Az őreg emberekről monduan ezeket, mert az apro gérmechkękről kic még az okoſsággal nem ęlhetnec más modon kel ſzollanunc. Ezeket azről.

Az Apro Gyermerkek.

anya-

anyaſzentegyhaznac, es kiualtképpen azoknac à kic ű képekbe felelnec hiti teſzi alkolmatoſsa à kereſztſégnec fel vetelére, es az vionnan ſzuletéſre. A pap es à Tatác, imadkozuán ű ęrettec, nyeric meg nekic à tiſztéto ſzent lelket. Nem choda kedig ha azoknac haſznál, es bűn bochanatot nyęr az idegen hit, à kic nem ű magoc vétke miat eſtenec volt bűnbeis, hanem minden fertelmeſségec ſzűleiktűl ragadot reiaioc. Sőt mélto dolognac lattatic lenni, hogy à kic nem tulaidon chelekedektűl főrtőztettenec meg, tulaidon hitec nelkűlis meg tiſztulhaſsanac. Iollehet aztis mondhatom, hogy nem ſzintęn hit nelkűl vannac à kereſztelkedő artatlanokis. Mert miuel hoģ az Iſten mind kichint mind nagot akar iduőzeteni, es à hit, mely altal adatic az iduőſség ű aiandéka, ſemmit nem vétec benne, ha azt vallom, hogy ezt ez iduőſséges aiandékot, meg adgya à kis gyermekeknec, azon ſzem pillantásban, midőn kereſztelkednec, atyanac, es fiunac es ſzent leleknec neuében, egyetembe az ű tulaidon belęiec őntetet hitben, meg igazettya űket. Hogy hihetnec, azt kérdic az anabaptiſtac, ha az okoſsággal nem elhetnec? Minem az mi okoſsaguncereiçből auagy vilagoſsagábol vagyon à hit, hanem Iſtennec adomańabol. Sőt az okoſság nem chac neueli, hanem inkab ellenzi à hitet. Vgy hogy mėg az őregec kőzzűlis, valaki hiu

Az kis gyermekeknekis lehet hitec.

Mint hihęſsenec à gyermekec?

hiu akar lenni, ſzükſég hogy az ű okoſságat hatra veſse, es az okoſság ellen higgye azokat mellyec az Iſtennec igeieben eleibe adatnac. Lam mies mikor aluſzunc, nem tudgyuc hogy hiſzünc, ſem erezzüc à bennünc valo hitet, azert vgán akor ſem ſzününc meg hiuec lenni. Azon modon à gyermekekis, noha az okoſsággal nem értic azt à mit hinni kellene, de azert vgan hihetnec, oly képpen, à mint az Iſtennec lelke chelekedi ü bennec à hitelt, à mi elmenknec gondolattya es ertelme fölöt. Tudode mit monda eggyüt à Chriſtus? Hadgyatoc hozzam iüni az kis gyermekeket. Es meg alda üket. Ha az aldomás hozzaioc fért, mitül nem ferne à hit? A kit az Chriſtus meg áld, azt keduébe veſzi, hit nelkül kedig lehetetlen Iſtennec keduébe lenni, azt oluaſsuc ſzent Palnal. Ezekből meg erthetitec mely nagy ereie legyen à hitnec, hogy nem chac annac az kibe vagyon hanem egyebeknekis haſznal. *Matth. 19.* *Heb. 11.*

Bizzal fiam, meg bochattatnac teneked à te büneid. Latode hogy akaruán vrunc ezt lelkebenis à bünnec betegſegéből meg gyogyetani, nem elegedéc meg az viuöknec hitekcel, hanem az ü tulaidon hitites kęuaná. Es mikoron illyen kegyes atyai beſzéddel ſzolla à betegnec, taneta minket hogy mies kegyeſec legyünc mindenekhez, kiualtkęppen nyomorultakhoz, betegekhez es bünöſökhöz *A kegyeſségről tanulo tanulság.*

hőz. Kire ſzent Palis int vala mondúan. Legyetec kegyeſec es kegelmeſec egémahoz, meg bochatuán egémaſnac, miképpen Chriſtuſis meg bochatot tinektec. Annac fölőtte aztis meg ielentę it iduőzetőnc, minemű gyűmőlche legén à bűnnec meg bochatasánac. Az, hogy mihelyen bűne meg bochattatic, ottan Iſten fiáua leſzen az ember. Mert ſemmi ninchen egéb, à miembert Iſtentűl el valaſzthat náia, hanem chac à bűn, (à Prophetanac amaz mondaſa ként. A ti alnakſagitoc tőttenec oſzláſt tiköztetec, es à ti Iſtentec kőzőt, es el reitettéc az ű orczaiat ti elől lletec) mely ha el vętetic, ketſeg nelkűl ottan meg bodogulunc, vgy hogy ſzabadon ſzolhatunc à mi Iſtenűnkel, es bizuaſt mondhattyuc ű tet atyanknac.

Ephes. 4. A bűn meg bochattatásának gyűmolche.

Eſa. 59.

Pſal: 31.

Meg bockattátnac teneked à te bűneid. Vgy chelekedéc mint io oruos. El vęue előſzőr à betegſégnec okat, à bűnt, es az vtan à betegſéget, mondúan. *Kely fel, ued fel â te agyadat es menyhaza. Es fel keluen haza mene.* Mert à mint egébűtis mondotuc, à teſti betegſég gákorta à bűnért bochattatic emberre. Kit akcoris meg ielente Chriſtus, midőn annac, à kit harmincz nyolcz eſztendős betegſegéből gyogyéta meg, imezt mondá. Im meg gyogyultál, immar ne vetkezzél, hogy gonoſzban ne történiec dolgod. Vgyan azont beſzelli Moyſes, ki aual fenyeget, hogy ha az Iſtennec beſzedet

A io oruoſnac ſzokaſa.

A bűn oka à betegſegnec

Iohan. 5.

Deut. 28.

nem

nem halgattyuc, dög halálát, es minden féle soc vészélt bochat reiánc. Es mentül inkab sokasodnac kösztünc à bünöc, annal inkab neuekednec à nya ualyakis.

Es nem chac testi büteteſekcel oſtorozza Iſten az embereket, à bünert, hanem lelkiekcelis mellyec terméſzet ſzerent köuetic à bünöket. Es ha akarod erteni ezec azoc. Az elménec vakſaga. Hogy latuan ne laſsanac, es ertuen ne erchenec. Meg vonſza tülöc ſz: lelkęt, annéra meg vakulnac, hogy ſem à veſzedelemnec nagy voltát nem értic, à melyre menendöc, ſem azt nem veſzic eſzekbe honnęt eſtenec ki, es nem tudnac meg térni. Touabba, az ü akarattyoknac, az Iſten akarattyatul valo el forduláſa, hogy ingyen ſem akarhattyac à iot, ſöt mindenkoron ellene törekednec az Iſten törueńenec. Vgy hogy meltan mondhatnáiac amazt, à mit ſzent Pál mond vala. Más töruent latoc az én tagimba, mely ellenkedic az én elmęmnec töruenyeuel, es mely foglyul âd engemet à bünnec töruenyçnec, à mely az én tagaimba vagyon. Mert nem azt à iot chelekedem mellyet akaroc, hanem à gonoſzt az kit gyülölöc. Annac fölöte, lelki eſmereteknec furdaláſa: mert ſoha eg bünös ember ſem lehet az ü lelkênec rettegéſe nelkül. Söt meniſzer eſzébe iut gonoſsága, mind añiſzor retteg, es à ketſegben eſeshez közel iár: Errül

Lelki büntetéſi, à bünnec

Rom. 7.

pelda lehet mindennec Cayn es Iudas. Megint az ördögnec kegyetlenſége, mely vralkodic ũraitoc, es minden ondokságra reia viſzi ũket. Mert birtoka vagyon neki az égben, es hordozza az engedetleneket, azt iria ſzent Pal. Ezeknec fölötte az Iſtennec haragia. Mert az ũkemenſégec, es megterni nem tudo ſziuöc ſzerent, haragot gyuitnec magoknac à haragnac napián. Vegezetre, az öröc karhozat, mert à kic gonoſzt chelekednec az öröc tũzre mennec. Melyre mindnáian kötelesec volnanc, ha az atya Iſten, à Chriſtuſert bũneinket meg nem bochatnáia: Bizoń ſzũkſeg tahat, es mélto, akar mely ſzent embernekis mindenkoron az bũnnec bochanattyaert imadkozni, addig még alkolmatos idő vagón reia, az az, minec előtte, ezec è bũntetéſec feiũnkre nem ſzallanac.

Epheſ. 2.

Rom. 2.

Pſal: 31.

Elſő gondunc bũneinc bochanattyára legyen.

De még ſem menhetec el, az Chriſtuſnac ilyen ſzép mondaſa mellől, hanem mégis eg tanulſagot adoc nektec belőle. Tanullyatoc meg aztis innét, hogy leg elſő gondgyánac kel lenni ember nec, bũneinec bochanattyánac meg talalasára, melyet ha meg nyer magánac, à teſti betegſeg ſemmit neki nem arthat. Mert igaz beſzed ez, hog ſemmi náualya nekũnc nem arthat, ha ſemi gonoſság raitunc nem vralkodic. Viſza fordult rend az mi kőſztũnc, hog midőn valaki meg betegũl, eléb hi-

uattya

uattya hozza teſténec, hog nem mint lelkénec oruoſat. A kic à betegec korúůl forgodnac, azoc dolga volna, hog ůket mindeneknec előtte à gyonáſra birnáiac, es az vtan kenetnęiec fenetnęiec-teſteket. Az oruoſoknakis erőſsen parancholya az anyaſzenteghaznac vegezéſe, hog minec előtte teſti oruoſsagot adnanac à betegeknec, pœnitencia-ra, bűnőknec meg gónaſara es à Chriſtus ſzent teſténec es verénec vetelere intenęiec ůket. Sőt ingen hozza ſe kezdenénec à teſti gyogyetáshoz, még nem lelkekre gondot viſelnénec. De ezekis keueſet gondolnac aual, houa mennyen lelke à kórnac, chac penzébe leheſsen nekic reſzec.

A betegekcel banoknac tiſztec. De Pœnit. & remiſ. c. Cum infirmitas.

Ved fel à te agyadat, es meny haza. Ezt azert miueltetę Chriſtus à beteggel, hogńiluán lenne à nęzőknél, az ů valoba valo meg gyogyuláſa. Touabba, hog gákorlanáia ůtet az engedelmeſségre. Mert ſzůkſeg hog à kinec bűne meg bochattatot, vy ęletet viſellyen, engedgyen es ſzolgallyon az igaſságnac. Arra tanęt ſzent Pális minket monduan. Miképpen ſzolgaul attátoc volt à ti tagaitokat à tiſztatalanságnac, es alnakságnac alnakſagára, azonképpen moſtan adgyatoc ſzolgaul az igaſságnac, ſzentſégre.

Miert uetete fel agyat à beteggel.

Rom 6.

Harmadic Reſze.

Ket féle nézői à Christus choda tetelenec.

ES ime nemellyec az iras tudoc kőzzül mondanac ualla magokban. Ez Iſtent karomlya. Két féle nezői valánac, ennec á Chriſtus choda tetelęnec. A Phariſæuſoc es az kőſség. Nem egy képpenis tartac magokat hozza. Mert az Phariſæuſoc karomlac ſi-

A Phariſæuſoc karomloc. Luc. 5.

tet, es à kőz nép chodalkozuan dichőete Iſtent az ű chelekedetiből. Szent Lukach aztmondgya hogy à karomloc imezt gondoltac volna magokban. Kichoda ez à ki karomlaſt ſzol? Vallyon ki bochathatnaia meg egyeb az bűnőket, hanem chac az Iſten? Tudgyac vala Iſtennec amaz mondáſat. En

Eſa. 43. Luc. 5.

uagyoc én vagyoc à ki el tőrlőm à te alnakſagidat: Tudgyac vala aztis hogy imadhatnac es aldozhatnac à papoc à bűnert. De hogy valamely ember è földőn bűnt bochathatot volna, az halhatatlan dolog vala ű naloc. Iñet indulánac reia hogy Chriſtuſt miuel hogy á bennanac bűnenec bochatáſat igeri vala, karomlonac es halalra méltonac itelnęiec. Mert à tőrueń ſzerent, minden karomlo halalt erdeml.

Luc. 24.

Valamely ember, vgy mond Moyſes Iſtenęt karomlya, el viſeli az ű bűnęt: Es à ki karomlandgya az vrnac neuęt, halallal meg hallyon, à népnec ſokaſaga meg kőuezze űtet, akar lakos legyen, akar iőueuęn.

Harom képpen karomlatic Iſten.

Az Iſten kedig, harom képpen karomlattatic. Előſzőr midőn valaki azt tulaidonettya neki, à mi hozza nęm illic. Vgy mint ha kegyetlennec, gonoſznac

noſznac mondanad ũtet. Igy karomlyac vala Iohan, 8.
Chriſtuſt az Sidoc Samaritanuſnac, ỏrdỏngỏſnec, Math. 11.
bor iuonac neuezuẹn. Maſodſzor, meg foſztuan
attul ũtet, auagy tagaduan ũ benne lenni azt, à mi
neki tulaidona. Mikeppen az Iſten fiat tagadgyac
az eretnekec, ỏrỏc Iſtennec, es az atyahoz minden-
be egyenlỏnec lenni. Harmadſzor, teremtet allat-
nac tulaidonetuan az Iſtennec tiſzteſséget. Mint Daniel. 3.
Nabugodonozor, ki az arañ oſzlopot imadtattya Acto: 12.
vala. Herodes, ki el ſzenuede hog̀ à hiſzelkedỏ Actor. 8.
kỏſseg ũtet Iſtennec neuezẹ. Simon Magus ki Iſ-
tennec nag̀ ereiẹnec hiuattata magàt. Ez harmad
fele karomlàſsal mondgyac valla à Phariſæuſoc,
hog̀ vrunc Iſtent karomlanàia, miert hogy az, à
kit ũc puſzta embernec alétnac vala, bũn bocha-
natot igerne, mellyet chac Iſten adhatna.

De vrunc két chodàual bizonettya meg, hog̀ ũ Nem karom-
nem karomlo, mert Iſten, es azert meg bochatha- lo à Chriſtus.
tya embereknec bũnỏket. Eggyel euel, hog̀ meg
lata gondolattyokat, ki attul à ki chac ember, nem
lehetne. Mert vgy mint ember, ſenki nem tud-
gya mi legyen más emberbe, hanem chac az ẽ lel-
ke. Es Iſteni hatalom, meg ẹrteni az embereknec 1. Corint. 2.
ſziuỏknec gondolattyat, ſzent Pàlnac imillyen
mondaſa ſzerent. Semmi teremtet allat nin-
chen lathatatlan ũ elỏtte, mert mindenec meze-

Heb. 4. telenec es ńitua vannac ű neki. Maſsál aual hogy eǵ ſzauaual, eǵ ſzem pillantasba meg gyoǵeta à benna embert. Kit ſemmi teremtet allat nem miuelhetet volna. Mert terméſzet ſzerent à mely betegſéǵ ǵogyulhatois, annac ǵogyetàſa ſem lehet hertelen hanem ideò kel hozza. *Hogy: ugymond, tudgyatoc hogy az ember fianac hatalma legyen è fôldôn à*

A bennanac meg gyogyetaſa, es hala adaſa. *bünnec bochataſára, monda à gutta utôtnec, kely fel, ued fel à te agyadat es meny haza.* Ezt haluan az beteg, azonnal oly ǵorſasággal felkele, mintha ſoha beteg ſem lôt volna, es vallara ueuęn agyat, haza mene.

2. Par. 20. Es, az mint ſzent Lukach iria, dichéri vala az Iſtent: példat aduan mindennec, hoǵ miképpen ńaualyainkban Iſtenhez folyamunc, azonképpen az meg ſzabadulas vtan dichernünc kel ünet, hogy

Pſalm. 102. hala adatlanſagba ne talaltaſsunc. Szent Dauid azt miueli vala, ki imiǵen ſzolla az Iſtennec. Aldgyad lelkem az vrat, es el ne feletkezzel az ű io tetemenyirül.

A nep kèdig mikor lattă uolnà, chodalkozec, aua-

A kôſségnec hala adaſa. gy ſzent Lukachnac iráſa ſzerent, el almulanac rai ta, es be telénec felelemmel, monduan. Choda dolgokat latnác ma. Es (az mint ſz: Marknal ſzolnac) ſoha illyen dolgot nem lattunc. Erched, hoǵ valaki eǵ ſzauaual bünneites meg bochatta volna, betegſegétis el vôtte volna. *Es dichôctic uala az Iſtent ki illyen hatalmat adot uolna az embereknec.* Mint

à pôc

à póc hogy mérget ſzęd vgyan azon virágrul, à melyrůl az méh mézet gűit, azonképpen tartyac az Chriſtus choda tetelęhezis magokat az embe= rec. Nemellyec karomlyac, nemellyec magaſztal= lyac. Mi tellyes hitůnkel es remenſegůnkel ragaſz kodgyunc à mi vrunc Ieſus Chriſtushoz, ſzereſ= ſůc tůtet az ů io voltaęrt, es à mi felebaratinkat à hol lehet es ſzůkŏlkŏdnec nallunc nelkůl, mind te= ſti mindlelki ńaualyaiokban emelgeſsůc es ſege= chůc, es midŏn vagy mi magunkba, vagy egębekbe erezzůc vrunknac io tetemeńet, adgyunc hallat rulla, es dicheriůc Iſtent min= den chelekedetiben.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSZADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Mate irta meg, az ů Euangeliomianac XXII. *réſzeben-.*

AZ időben, ſzol vala Ieſus pelda beſzedekben az ũ tanetuanyinac mõduan: Haſonlettatot mennyeknec orſzága, azember kiralyboz, ki mennyekőzőt ſzerze az ũ fianac, es elkũlde az ũ ſzolgait, bogy el binác à biuataloſokat à mennye kezőre. Es nem akaránac el iőni. Eſmétlen el kũlde mas ſzolgait, mõduan: mondgyatoc meg à biuataloſoknac: Ime, az en ebedemet meg keſzetőttem, az en tulkaim es biſzlalt alatim meguagattattac, es mindenec keſzec, iertec el â mènnyekezőre. De ũc ezt el balgatuan el menenec, Nemely az ũ ſzanto főldere, nemely kedig az ũ kereſkedeſere. A tőbbi kedig meg ragadac az ũ ſzolgait, es bozzuſaggal illetuen ũket, meg őlec. A kiraly ezt meg baluan, meg baraguec, es el kũlde az ũ ſeregit, es el ueſzte azokat az gyilkoſokat, es fel gyuitá uaroſokat. Akcor monda az ũ ſzolgainac. Keſz ugyan à mennyekezőre: de à biuataloſoc nem ualanac meltoc: Annac okaert mennyetec ki az utakra es ualamennyet talaltoc, hyatòc â mennyekezőre: Es ki menuen à ſzolgac az utakra, begyũitenec mindeneket, ualamenyet találanac, gonoſzokat, es iokat egyetembe: es à mennyekező meg rakodec le ũlők cel. Be menuen kedig à kiraly, bogy meg latogatna à uendegeket, latá ot egy embert, kinec nem uala mennyekezős ruhaia, es monda neki. Baratom: mikeppen iőttel ide be, bolot ninchen mennyekőző ruhad: De az meg nemula. Akcor monda à kiraly à ſzolgáknac: kőtőzzetec meg labait es kezeit, es ueſsetec à kũlſő ſőtetſegre: ot leſzen

ſiralom

ſtralom, es fogaknac chikorgatáſa. Mert ſokan uannac à biuatáloſoc, de keueſen â ualaſztattác.

AKiralyrul valo példa beſzéd, mely menyekőzőt ſzerze az ű fiánac, es ki bochata ſzolgait, hogy à hiuataſo ſokat el hináiacà keſz meńiekőzőbe, ſemmi nem egéb, hanem intes, hogy az Iſtennec igęiet, mely altal à Chriſtus eghazánac gűlekezetibe hiuattatunc, minden emberec vegęc, es bőchűletbe tarchác, ha az Ieſuſnac emberi nemzethez valo ſzerelmébe, es io tetemeńibe reſzeſec akarnac lenni, es az Iſtennec haragiatul, es bűntetęſetűl, mellyekcel az ű igeienec meg vtaloit bűnteti, ſabadon keuánnac maradni. Ez Euangelium omnac Somaia.

De igen nagy choda dolog ez, hogy az emberi nemzetnec nagób réſze, ſem az Euangeliomnac gőűőrűſeges inteſeuel, ſem à kemeń bűnteteſeknec feńegetęſiuel ſemmit nem gondol, hanem ki ſzanto földét haſa kedueért, ki kereskedéſet erſzeńenec tolteęrt, inkab ſzereti à meńorſzágnal, es hatra veti az Iſten igęiet ezekęrt. Sőt ollyakis vannac, hogy nem chac nem halgattyác, hanem haborgattyac, es à hol lehet megis őlic azokat, à kic űket ſora intenęiec. Maga bizoń maſra tanét minket az Euangeliom. Tudni illic hogy engedgűne az Iſten igeięnec, es az Iſtennec nepe kőzőt kereſztyeni eletet viſellyűnc: Oĩa q̃cunq; dixerint uobis facite. et alibi. Qui uos ſpernit me ſpernit. Mely

Mely Euangeliombol harom tanulſagot vegűnc. Elſőt, az Iſtennec io voltarul ki mindeneket hi, az ű fianac menekezőiebe, es azokrul à iokrul, mellyec az Iſten felőknec keſzettettenec. Maſodikat, az Iſten hiuasának meg vtaloirul, es azoknac bűntetéſekrűl. Harmadikat, à pogan nepeknec hiuatallyokrul, es à kép mutatokrul, az az, azokrul â kic chac neuęt viſelic à kereſztyenségnec.

Elſő Tanulſag.

A kiraly Iſten Rom: 10. Apoc: 19.

HAſonlettdtot mennyeknec orſzága az ember kiralyhoz, ki menyekőzőt ſzerze az ù fianac. Az az, egy ollyan dolog ſzokot tőrtenni az anaſzentegházban, minem ű volna ha valamely kiraly menyekőzőt ſzerzene fianac &c. A kiraly, az Iſten, kiralyoknac kirallya, es mindenekhez kazdag. Ki az ű fianac à Ieſus Chriſtuſnac menekőzőt ſzerze.

A menyekőző mit iegyez.

A menyekőzőnec neue, kettőt iegez. Eggyet à vő legennec, az ű tarſahoz ualo eggyesűleſet. Maſt à lakadalmat, mely az viomnan hazaſult ſzemelyeknec őrőmőkre ſzereztetic.

It à menyekőző, à lakodalmat iegyzi.

It ez maſodic iegzesében vętetic. Mert hogy az atya Iſten mondatatic menekőzőt ſzerzeni fianac, azt nem arrul kel ęrteni hogy az Iſtennec fia à ſzűznec mehében az emberi termeſzetben őltőzéc, es egy ſzemellye lőn vélle, ſem hogy à kereſztyeni gyűlekezetet magának iegyeſűl valaſzta es vőue, hanem arrul à lakodalomrul, mellyet az ű fianac az anaſzenteghazzal

valo

valo eggyesülésécrt szerzet. A mennyországnec lakodalma kedig semmi nem egyeb, hanem az, à mi uelit é földön legelteti, élteti, es hiszlallya, az más vilagon kedig meg elegéti Isten az ű hiueinec lelkeket. Még it vagyunc, lélec szerent az Euangeliommal, es à szentségekcel elűnc, ã más vilagon oszton, az Istennec széne latasaual fogunc élni./

Michoda à lakodalom.

Es é lakodalom, melyrűl Esaias regenten imigyen szollot vala. Keszét à seregeknec Istene minden népeknec it è hegyen, kőuer lakodalmat, szűretbeli lakodalmat./ Ezt à lakodalmat az ű szent fianac el iőuetele előt még nem keszetette vala, mert akcoron az Istennec országa, es az Euangeliomi malaszt níluan nem hirdettetet. De minec vétanna az emberi termeszetnec fel vételénec, es az emberec közöt valo nyaiaskodasánac altala az aňaszentegházat iegésül vőue az ű fia magahoz, akcor keszettetec oszton à menyeközö.

Esa. 25. Mikor keszettett é menyeközö.

A iegyes auag à Christusnac matkaia, az aňaszentegház. Mellyet szent Pális, szent Ianosis az ű latasiban, à kereszttölőis Christus iegésenec hiuác. Iegésenec mondatic kedig inkab, hog nem mint feleségénec, azert hog Christus az ű első el iőueteleben, mintha chac magánac iegzette az anyaszentegházat, mellyet akcor viszen be az ű agyas hazaban, az az, az öröc dichőségnec nyugodalmába, midőn masodszor è vilagra iű es meg ítesli az eleueneket es à holtakat. Ezes

A iegyes az anyaszentegyház.

Ephe. 5. Apoc. 21. Ioan. 3.

Meni ſoc iot ád Chriſtus az anyaſzentegy haznac.

Ezeket mikoron hallod, gondold meg à kiraly fia, az az, à Chriſtus, meni ſoc ioual aiandekozza meg az ũ iegeſet à kereſztyen anyaſzentegházat. Mert azert él euel à menekőzőnec haſonlatoſsagáual, hogy mint egy igen ſzép irot es ſzemeinc eleibe vettetet képbe, meg ielenche az ũ mi hozzanc valo tetemenit. Nagy buzgo ſzeretet vagyon à vő legeń es az ũ iegyeſe kőzőt, vgy hogy è vilagon meńi leanzo es aſzońember vagyon, mind azokba egy ſem teczic neki ennel ſzebnec.

Ephe: 5. Chriſtus ſzereti az ũ egyhazat.

Azonképpen à Chriſtuſis ſzerette az ũ eghazat azt iria ſzent Pal, es ũ magat erette atta, hogy azt meg ſzentelneie, meg tiztetuán à viznec fördőieuel az igenec altala, hogy maganac dichőſegeſen venne oly gyülekezetet, kibe nem volna macula auagy fömereg, auagy effele valami, hanem mely ſz: legyen, es meg fedhetetlen.

Nekünkis ſzeretnünc kel à Chriſtuſt.
Gene. 2.
Matth: 19.
Ephe: 5.

Viſzontag, mi tülünkis vgy akar ſzeretetni, à mint à vő legeń ſzerettetic az ũ iegyeſetül. Mert ha ſenki az ũ teſtet nem gülöli es az aſzońiallat az ũ ſerieuel, megint az ańaſzenteghaz à Chriſtuſsal egy teſt, bizońara egyenlő ſzeretetnec kel ũ kőſztőc lenni.

Chac mi ugyunc à Chriſtuſnac népe.

Touabba, mikeppen à uő legeń es az ũ iegyeſe hiuec egymaſnac, es egymas kiuül egyebekcel nẽ ölgődnec, azonképpen à Chriſtus nem eſmer töb ſzeretőt az anyaſzenteghaznal, es töb népe ninchen neki mi nallunknál: Az ańaſzenteghazis, nẽ paraz-

paraznalkodic ſoc ſzeretőkcel, mint à Sinagoga paraznalkodic vala, hanem az egy Iſtennec igaz tiſzteletiben meg maraduan, vtallya mint Mahometet, mind az Sidoknac es egyeb hitetlenec hamis tiſzteleteket, es nem kőuet ſemmi hamis velekedeſeket, hanem à tőkelletes ertelembe beuelkedic. Hier: 3.

Annac főlőtte, mint az hazasembereknec hogy kőz minden iauoc es minden nyaualyaioc, mert egíc à maſiknac iauán vgy őrűl, ńaualyaian vgy keſereg, mint à tulaidon magaien, azonképpen vagyon dolga Chriſtuſnakis az ű eghazaual. Ez ielen valo ęletnec minden nyomoruſagitel tűrte ęrettűnc, es még moſtis érzi à mi ńaualyainkat: Iouait kedig mindeneket mi uelűnc kőzőlt. Eletęt, holot imigyen ſzól. En vagyoc à feltamadas es az ęlet à ki hiſzen en bennem, ha ſzinte meg halis él. Latode, hogy à hitnec altala, vgy araſztya magabol reiánc az ęletet, hogy még à halalbanis elhetűnc. Az Iſtennec keduęt, mellyel ű tellyes. Mert mies mindnyaian az ű tellyes voltabol vőttűc. Az iduőſſéget az angyal mondaſa kęnt, ki azt monda hogy ű iduőziti auagy ſzabadettya meg az ű népet bűneitűl. Az aldomáſt, mikeppen meg volt igérue, hogy ű benne, à ki Abrahamnac magua, aldatnac meg minden nemzetségec. A bűn, halal es őrdőg ellen valo győzedelmet. Mert azt mond-

A Chriſtuſnac es anyaſzentegyhaznac mindenec kőz

A Chriſtus iauuienc. Heb: 4. Iohan. 11.

Ioan: 1.

Mat: 1.

Gen. 12.

1. Cor. 15. mondgya ſzent Pal, hogel nyeletet â halal gőzedelemmę. Hol vagyon halal à te fulakod? Hol vagyon Pokol az te győzedelmed? Hala legen az Oſeæ. 13. Iſtennec, ki gőzedelmet adot nekűnc, à mi vrunc Ieſus Chriſtus altal. Az Iſten fiaiua valo fogadáſt. Hatalmat adot, azt beſzélli ſzent Ianos azoknac, Ioan: 1. à kic ű neuęben hiſznec, hogy Iſtennec fiaiua leheſſenec.

Chriſtus o'talmazza az őeit. Megint az fęrfiu félti es oltalmazza hazas tarſat, ſzintęn vgy Chriſtuſis az ű egházat esegénkęnt minden hiueit. Senki vgymond, el nem ragadhattya az én iuhaimat kezeimből. Vegezetre miképpen à fęrfiu, ieg gyűrűt ád, az ű iegyeſenec, mellyel maganac foglallya, es bizonyoſsa teſzi űtet hog hazas tarſul hozza veſzi, azon módon iduőzitőnkis az ű ſzent lelkęnec altala el iegzet minket. Mely iegzeſrűl imigyen ſzól ſzent Pal apoſtol. Iſten à ki minket el iegzet, es az léleknec zalagiat, auagy ieg gyűrűęt atta à mi ſziueinkbe. Latode meni ſoc iot foglal magaban à menyekőzőnec neuęzeti.

2. Cor. 15.

Es el kűlde az ű ſzolgait, hogy el hinac à hiuatáloſokát à menyekőzőre. A hiuataloſokon érched à Sidokat, kic régen hiuattanac vala à patriarkac es prophetac altal à mint az emberekis eg nehań nap palelőb híjac az ű vendegeket à meńegzőre. Mert Abrahamnac lőttenec az igeretec es az ű maradekia-

A hiuataloſoc à Sidoc.

Gal: 3.

dekianac. Azert mondgya vala ſzent Peter, ſzoluán à Chriſtus meńekőzőiętnec iauairul, hog arrul az iduoſſégrul ſzollottanac es tudakoztanac mind à Prophetac, kic à kőuetkezendő kegélemrűl Prophetaltanac. 1. Pet: 1.

A ſzolgac kiket à kiraly el kűlde, *hogy el hinac à biuataloſokat*, kereſztelő ſzent lános, es ünnen maga vala à Chriſtus, à fel vőt emberi es ſzolgai ſzemelyben. űic hyac vala à Sidokat az Euangeliomi tőrueńre, es az Iſtennec orſzagába, imigyen prædicaluán nekic. Tarchatoc pœnitenciat el kőzelget Iſtennec orſzága. A maſodſzor kűldetet ſzolgac kedig, az Apoſtoloc lőnec, mert azokatis egy elől be à Sidokhoz kűldę vrunc monduan: A pogaſ noknac vtokra ne menńetec, es à Samaritanuſoknac varaſokba be ne tęrietec, hanem menńetec az iuhokhoz, kic az Iſraelnec hazából el veſztenec. Azert mondgyac vala egy korban ſzent Pal es Barnabas vgyan azon Sidoknac, Nektec kellet elől prædicallani az Iſtennec igęiet. Minec vtanna à valtſágnac dolgat el vegeſzte, es az iduoſségnec minden iauait meg keſzetette volna Chriſtus az Apoſtoloc altal mondata imez igeket az atya Iſten à hiuataloſoknac. *Ime az én ebedemet meg keſzetettem, iertec el à menyekőzőre.* Ebédnec neuezi, mert kiualtképpen ez ielen valo iauairul ſzól, mellyekcel élteti è vilagon az mi lelkeinket. Ezec vtan kő-

Az elſő ſzolgac ſz: Ianos es Chriſtus. Phil. 2. Mat: 3. 4.

A maſodſzor küldőt ſzolgác az Apoſtoloc. Math. 10.

Acto. 13.

Miert neuezi ebednec.

Az ebednec ideie.

vetkezic oſzton az örök ęletnec vachoráia. De mit fözettel vram à meneközökre? Az *en tulkaim, ugy mond, es biſzlalt allatim meg uagattattac*. Az az, minden valami ſzükség volt iduöſségünkre, meg keſzettetet à Chriſtus halála altal. Az ördög meg gyözetet. A halal meg öletet. Az atya Iſten haragia meg engeſzteltetet. A pokol meg rontatot. A menyorſzág meg nyittatot. Kész à bünnec bochanattya, kész az igaſság, à bekeség, az ęlet az örök dicheöség. Ezec mind keſzen adatnac elönkbe az Euangeliomba, ſemmibe ſemmi fogyatkozas ninchen, mindenec készec. Bodog ember az, à kiger iedez ezeket haluán, es köuetuęn az vrnac hiuatallyat be megyen à menyeközökre. De hallyad az emberi nemzetnec nag hala adatlanságat.

Masodic Tanulság.

Harom rendbeliec utallyac ez Iſten igeiet

ES nem akaranac el iüni. Harom rendbelyeket Eſzamlal Chriſtus, kiknél az Iſten hiuatallyanac helye ninchen, es kic meg vtallyàc az üſzent igęiet. Elöc à kic ingyen hallani ſem akariác. Másfęlec à kic magokat mentic. Vtolöc à kic öldözic az iget es annac hirdetöit.

Elöſzör azert azt mondga Chriſtus à Sidok rul, hog *nem akaranac el iüni*. Kit nem vgy erch, mintha à Chriſtuſnac, es kereſztelö ſzent Ianoſnac,

nac, es ű előttőc á patriarkaknac es prophetaknac prædicallásoc tellyességgel haszontalan lőt volna es az ű prædicalasokra senki meg nem tért volna: Mert azt beszélli Esaias, hogy soha az Isten beszéde heiaba nem tár, hanem miképpen az eső, es á hó ala esic az égből, es tőbbe oda nem tér, de meg zabaltattya á földet es meg asztattya, es termőue teszi, es á vetőnec magot s-az ęuőnec kenyeret ád, azonképpen leszen vgy mond az Isten, az én igęm mely az én szambol szarmazic, üresen nem tér én hozzam, hanem meg miueli valamit akartam es szerenchésen el iar azokba, á mellyekre azt el bochattam. Minden időkbe térnec valakic Istenhez, es veszic az ű szent igęiet. Tahat ezt á Christus mondásat *nem akaranac el űni*, nem á tellyes nẽ zetségről, hanem annac nagyob részről kel ęrtenűnc. Ez Euangeliomnac imez vtolso czikkelye szerent. *Sokac á hiuatáloſoc, de keueſec á ualaſztoſtác.* Mind az egész népet hiuác, vrunc es szent Ianos az Istennec országába, de keuesen menénec, es tőbben lőnec, á kic vgyan azon régi vakságban maradanac meg.

nagiob részt érch, es nem az égesz nem zett, az el nẽ iőuőkőn. Esa. 55.

Es nem eg helyen talalom á szent irásban, hogy az kőzőnséges mondást, mely vgy teczeneiéc hogy mindenekről szóllana, nem mindenekről hanem, sokakrul auagy nagob részről kel vennem. Mint ám mikor azt mondgya Moyses, hogy minden

A kőzőnséges mondas, nehasokakrul, nem mindenekről ueętic.

Gen. 6.

emberfeslet ęletűé, lőt vala, oly beſzed ez, hogy az igéknec iegzéſe ſzerẹnt, ſenki à feslet ęletből ki nem rekeſztetic, de maga à mint chac hamar az vtan meg teczíc, ki kel à többi kőzzűl Noét vennűnc, mert ű igaznac neueztetic. Azonképpen mondatic à Sodomabeliekről, hoģ főlőtte gonoſzoc voltanac, mindaz által, nem kel kőzikbe erte nűnc à iambor Lottot. Igy erched azert à mi vrűk nac mondaſatis, hogy az őuére es ſzent Ianoſnac prædicallaſara tértenec meg valakic, de ezec azok hoz képeſt àkic meg nem tértenec, oly keueſen voltanac, mintha vgyan ſenki nem tért volna.

Gene. 18. 19.

Touabba, ſzól maſodſzor Chriſtus az magoc mentőkről. *Hogy űc á biuatalt el halgatuan, el menenec, nemely az ű ſzanto főldere, nemely az ű kereskedeſere.* Es aual mentéc magokat, hoģ nem mehetnénec à menńkőzőbe. Ezeken azoc ęrtettetnec, à kic è vilagi ſzorgalmatoſsag, es tiſzteſség kęuanás miat, hatra vetic az Iſtennec igeiẹnec halgataſat, es az iduőſségnec kereſeſet. Mert vannac ollyac, kic hoģ nem mint leg kiſseb dolgokatis el mulatnaiac az Euangeliomęrt, kęſzec volnanac ſoha prædicatiot ſem hallani. Mondgyad te nekiec hoģ tiltya az Iſten az vſurat, à hamis merteket, az alnakſagot chalardſagot, marhaioknac el adaſa mellet valo hamis eskűęſt, de chac heiaba. Inkab leſznec űc à meńorſzag nelkűl, hoģ ſem mint ezeket el hadnaiac.

Az magoc mentőkről.

Kic ertetnec à magoc mentőkőn.

iac. Ollyakis vañac,à kic azert nẽ iſmec à prædica tiora,hogy meg ne pirongattaſsanac,es tiſzteletlẽſeg gel ne illetteſsenec az ũ polgar tarſaiktul.Fęlnec hogy nem leſznec bochũletesec nalloc,es nẽ tiſzteltetnec, ha Papiſta prædicatiot halgatnac.ũ magoc mõdgac egy nehányan, hogy ſzeretneięc,es örömeſt halgatnaiac à mit mi prædicállunc, de nem méric halgatni, mert meg chufolnáiac ũket es meg meuetnęiec ęrette. Miuel hogy vannakis egynehan affele hituan ördöggel tellyes emberec, kic vgyan vtánnoc halgatnac, ha valaki hozzanc iũ azoc közzül az kic vagy valoba vagy emberi keduęrt ez elöt vélec együt maſua iartanac, es ha valakit látnac mint à dühös ebec ottan raitoc vannac es reiáioc vgatnac ęrette.

A Pirongatas ſtul felökrül.

Az ördög Paroſzloirul.

O náualyas es balgatag emberec, kic az Iſten fia meneközöięt, vagy è vilagi dolgokęrt es ſzorgalmatoſsagokęrt, vagy emberi keduęrt, vagy azert hogy ne ſzidalmaztaſsanac, hanem dicherteſsenec az emberektül,hatra vetic, es meg vtallyác.Mi lehet ennel nagyob bolondſag,mint az örökce valokat ez el mulandokęrt el hadni? Auagy mit haznal embernec,ha ez egeſz vilagot minden kazdagſagiual es dölfös tiſzteſsegiuel meg nyeri, es az ũ lelkęt el veſztiſ? Iob volna bizoń,hogy az Iſten ſzolgait halgatnaiac,kic à meneközöre hiiac ũket, hogy ſem mint à telhetetlenſéget,es az Iſtentül ſzakat chufolokat,de máſut többet ſzollottunc az hamis mẽt

Matth. 16.

ſeg kereſőkrűl, menńiűnc touab az Euangeliomba.

A kegyetlenekrűl.

Harmadſzor, ſzol vrunc à kegyetlenekrűl, kic nem chac nem engednec az Iſten hiuatallyanac, hanem gűlőlic, haborgattyac es őldőzic, az vendęg hiuo ſzolgakat. *Kikrùl azt mondgyá Chriſtus, hogy meg ragadac á kiraly ſzolgaittes boſzúſaggal illetuen ùket meg ölec.* Mindenkor voltanac, leſznekis vilag vegezeteiglen, kic az Iſten ſzolgait, es az Euangeliomnac igaz hirdetőit gűlőlic es kergetic. Kereſztelő ſzent Ianoſt Herodes meg őle. Iduőzetőnket nem chac űnnen magat, de azokatis à kic véle ńaiaſkodtanac, gűlekezet kiuűl vetęc az iras tudoc, es Phariſæuſoc. Az Apoſtoloknakis nem kilőmben lőn dolgoc à mint vrunc iőuendő keppẽ nekic meg mondá, hogy űkis ki rekeſztetnęnec à Sinagogábol. Vegezetre, Chriſtuſt meg feſzetec, az Apoſtolokatis inkab mind meg őlęc. Az vtan ſem iob időc kőuetkezênec. Es hogy à regi dolgoknac beket hadgac, es chac azokrul ſzollyac, mellyec az Luter Marton part ůteſetűl fogua tőrtentenec, ki tudnáia meg ſzamlalni, Angliába, Scotiaba, Daniaba, Franciaba, Nemet orſzágba, es egéb egy nehaní tartomańokba, meni ſoc ſzantalã ſz: piſpőkőc, ſzerzeteſec, egyházi emberec, es à kőſség kőzzűl valo hiu igaz kereſztyenec, kic meg őlettenec, kic el ůzettenec, miert hogy à Romai egyháztul, es à Chriſtus kepe-beli fő paſztortul papátul el nem akartanac ſzakadni: It magar orſzagbanis, keués helyen vagon im-

Mat. 14. Ioan: 12. Ioan, 16.

Az Luter ide ietűl fogua ualo őldőzéſec.

mar

mar tiſztességec az regi igaz ertelem ſzerent prædicallo eghazi ſzolgaknac. De vgan chac kozel è varashoz is vagon oly kegetlen, ki az ũ hamis Prophetainac kiſztetesekre, kalodazza, birſagollya kenozza iobagit, mikor valamellyic vag gũnni, vag prędicatiot hallani mi hozzanc iũ. Ig koſzoni meg è vilag az Iſtennec io voltát. Es azt tudgac à dihoſkodo es Iſten kergeto gilkoſoc, hog el meñec vele, de bizoń nem, meg allya boſzuiat raitoc idouel, az à ki vigaz az anaſzentegyhaznac oltalmára: halhacze, mi kouetkezic ez Euangeliomban.

A kiraly ezt meg haluan, meg haraguec. Nem mindiaraſt bũntetę Iſten à Sidokat, mihelyt vetkezenec, hanem vara ũket egy nehany eſztendeig, de latuan hogy ſemmiképpen meg nem akaranac terni, eg ſzerſmind ki onte reiaioc az ũ haragianac nagy ariat. Azonképpen moſtanis nem ſiet à boſzu allaſra, es annac okaert azt velic nęmellyec, hog vgyan nem lattya az ũ ſzent igęien, es annac hirdetoin, es halgatoin eſet boſzukat, de lattya bizony, es mind è vilagon, ſ- mind à más vilagon meg bũnteti az ũ ellenſegit. Mert az égre ki áltaz igazaknac vére, es à meg oletteknec lelkec boſzu allaſt kérnec ũ tule. Nem tũrheti ezeknec kialtaſokat, hanem az ũ valaſztottinac kic çiel nappal hozza fohaſzkodnac boſzuiokat meg allya. Harakſzic hidgyed, ISTEN azokra az

Nem ſiet Iſten à bũntetéſsel.

Gene. 4. Apoc. 7. Luc. 18.

Az Iſten haragian mit kel értæni.

à kic az ũ igeiet es ſzolgait haborgattyác. Az ũ haragian kedig, nem buſulâſat erched, mert az Iſteni termeſzetben, ſem buſulas, ſem boſzonkodas ſem valami egéb effele indulas ninchen, hanem emberi modra mondattatic haragudni midõn azt miueli, à mit mi haragunkba ſzoktunc miuelni, veri, oſtorozza, bũnteti az gonoſzokat. Vgy hogy az ũ haragia ſemmi nem egéb, hanem igaz iteleti nec kemeń gyakorlâſa, es azoc ellen valo bũntetéſe, à kic nem akarnac irgalmaſsagâual élni, es az ũ ſzent igeiẽnec ellene vetic magokat.

Deut. 28. Miuel bũnteti Iſten az igenec meg utaloit.

Es mint ſzokta legyen bũntetni ezeket, mind kilſõ, ſ-mind belſõ bũnteteſsel, meg beſzélli Moyſes monduân. Ha à te vradnac Iſtenednec ſzauat nem akarod halgatni, hogy minden parancholatit meg chelekedgyed es meg õrizzed. Te reiad ſzallanac mind ezec az atkoc, es meg ragadnac tegedet. Atkozot leſz à varasba, es à mezõbe. Atkozot az te chũrõd, es atkozottac à te maradekit. Atkozot az te mehednec gyũmõlche. Atkozot léſz be menuẽn, es atkozot leſz ki menuẽn. Dõg halalt vét az vriſten te reiad, még tegedet meg emészt. Meg vér tegedet ſzũkséggel, hideg leleſsel, egéſsel es heuséggel. Az ég ollyan leſzen feied fõlõt, mint az érez, es az alattad valo fõld, mint à vaſs. Az vr meg vér tegedet az te ellenségid elõt, kikre eg vton mégy, de héten fogz el futni elõttõc, es min-

es minden orſzagokra el oſzlattatol. Az vr meg vér tegedet bolondsággal, vakssággal, es à ſziũnec dihõſségéuel, es tapogacz delbe, miképpen à vac tapogat à ſötétbe, es ſemmi ſzerenched nem leſzen az te vtaidban. Erõſzákot es tõruentelenséget kel ſzenuedned, tellyes életedbẽ, es nẽ leſzẽ ki meg ſzabadéchon. Feleséget vész magadnac de más hál véle. Hazat eppeteſz de nem lakol benne. Szõlõt plantalſz, de meg nem ſzeded ũtet. A té õkrõd ſzemed lattára le vagattatic, de nem eſzel benne. A fiaid es leaníd más népnec adattatnac, es à ſzemeid ezt latuán meg epednec raita. Es ſemmi erõſség nem marad à te kezedbe. Az vr tegedet es à te kiralyodat kit valaſztottál, oly nép alá adgya, mellyet ſem te, ſem à te atyaid nem eſmertenec. Vtálat példa es ſzidalom leſz, minden népec közõt, á houa az vr ũzend tegedet. Soc magot vecz à földbe, de keueſet gyũiteſz be, mert meg éſzi à Sáska. Szõlõdnec boraba nem iſzol, mert meg éſzi à féreg. Fiakat es leanyokat nemzeſz, de nem leſznec veled, mert fogua vitettetnec. A te ellenségednec ſzolgalſz, mellyet az vr te reiad bochát, ehſegbe ſzomũuságba, mezetetlenſégbe es minden ſzũkſégbe. Illyẽ ſoc es egéb rettenetes bũnteteſekcel feníegeti Iſten Moyſes altal azokat, à kic az ũ ſzauát nac nem engednec, es az ũ parancholatit meg nem tartyác. Bator ne dichekedgénec tahat benne, az i-

gasságnac ellenségi, hog̀ mostan egy ideig soc helyen erőt es hatalmat vöttenec az Isten szolgai ellen, es haborgathattyac es öldözhetic ũket, mert el iũ az idő, mikor meg ielenic az ũ Istentélenségec es hamisságoc ellen az Istennec haragia.

Rom. 1.

Es el külde á kiraly az ũ seregit, es el ueszte ázokat à gyilkosokat, es fel gyuitá uarosokat. A kiralynac seregi minden allatoc, mellyec à gonoszoknac bũntetesékre bochattatnac Istentũl. Az Istennec seregi valanac à Sidoc ellen az Romabeliec, kic az egesz Sido országot szörnyũ képpen el rontac, el égetec el puszteтac, à nepében kit le vagánac kit rabba tönec, kit egéb féle ueszely emeszte meg. Hierusalemet annera el törec, hog̀ egy kő à masikon benne nem maradà. A mint még regen eleg hoszu beszéddel meg mondottuc. Egyeb idökbenis miképpen minд az szent irásbol, mind egyeb historiabol meg teczic, rettenetes ostorokcal, es veszedelmekcel illete az ũ igeiçnec meg vtaloit. Ez egesz vilagot el veszte egyszer víz özönnel. Sodomat Gomorrat tũzzel, es kẹn kũuel emesztetę meg. Saul kiralyt, fiaual egyetemben az Philisteusokcal vagata le. Iechoniast annéra meg vtála, hogy azt monda felöle, hog̀ ha viabeli gyũrũ volnais ki vetneie onnan. Ez vtolso idökben kedig, à törökökcel bũntetteti azokat, à kic el szakadtanac az ũ szent igeiçnec igaz esmeretirũl. Oda vagyon

Michoda á Kiralynac serege.

Tizedic uá sarnapon.

A bũntetésnec peldaia. Gen: 7. 19. 1. Reg: 31 Hier. 22.

Istennec mostani ostora az anyaszentegyhaztul el szakadtac ellen.

vagyon immar Asia, oda vagyon Africa, oda ua-
gyon Europánac nagy réſze. Mihelyt valamely
orſzág auagy tartomań, az Romai eghaznac hi-
tiul es tudomanyatul el ſzakadot, ottan ot volt
az Iſten oſtora. Elöſzör ün köſtöc valo viſzauo-
nyáſsal es hadakozaſsal meg ſzakaſztotta ereieket
az ot lakozo népeknec, az vtan chac hamar reia-
ioc hoſzta à törököket, es keſzbe atta üket. Lattya
ezt mind é vilag hogy ig vagyon. Es egyebec kö-
zöt mi magyaroc beuséggel koſtollyuc az vrnac
haragiat az vlta, hogy à Luter Marton eretneksé-
ge elöſzör, az vtan Zuingliuſe, Caluinuſe, es ve-
gre az Arriuſe közinkbe iöue. Gondolkodgyec
minden ember ez el mult eſztendökrül, es vgy ta-
lallya, hogy ez illyen ſoc féle teuelygeſekcel eggyüt
iöt be orſzágunkba à töröknec ſegüere. Es még
touab touab mennec köſztünc à Romai hittel el-
lenkedö velekedéſec, attul inkab el hatalmazic rai-
tunc az pogánnac ſegüereis. Ez è kis darab föld
vala bekeségben de hogy im nem régen ittes féſz-
ket kezde rakni az ördög, es az ü hazugſagának
helyt talála, közelben iar hozzanc az ellenség, es
félec raita, hogy nem ſoc idö mulua vgy iarunc, mint
à töb réſzei iartanac orſzagunknac.

Mitül fogua ueri Iſten à magyarokat.

Ezec è vilag ſzerent valo büntetéſi Iſtennec, de
à más vilagon nagyobban mutattya meg az ü ha-
ragianac ſülyos uoltat. Holot, à mint vrunc mond-

Az más uilagi büntetéſec.

gya

Matth. 11. Luc. 10. gya, kőnnyebben leſzen dolgoc à Niniue es Sodomabelieknec, hogy nem mint azoknac à kic az Euangeliomnac iduőſséges izenetit nem veſzic. Es az mint ſzent pal iria, à kic nem eſmeric az Iſtẽt es nem engednec az mi vrunc Ieſus Chriſtus Euangeliomianac, kęnt ſzenuednec az ű őrőc veſzedelmekre, karhozatra iteltetuęn az vrtul. Meg bűntettetnec bizoń az Iſtennec ſeregitűl mindenec valakic à Chriſtus eǵhazatul el ſzakaduán az hamis eretnekeknec hazugságokat kőuetic. Az Angyalocki valaſztyac űket à ioc kőzzűl. Az őrdőgőc kęnozzàc. Es à bőlchnec mondaſa kęnt, az tellyes vilag ellenec tamad az balgatagoknac. Meg ölétnec à maſodic halállal, melyrűl imigyen ſzól ſzent Ianos, A felelmeſeknec es az hitetleneknec, es az karomloknac, es az gílkoſoknac, es az paraznalkodoknac es az bűes baioſoknac, es az baluań imadoknac, es minden hazugoknac, az ű reſzec leſzen ã tóban, mely tűzel es kén kőuel ég, mely az maſodic halál.

Matth. 25. Sap. 5. Apoc: 21.

Harmadic Tanulſag.

A pogan nepeknec hiuatallya.

AKcoron monda à király, àz ű ſzolgàinàc. Ez vArunknac fel tamadàſa vtan lőn, mikoron az apoſtolokat, nem chac Sidoságba, hanem ez egeſz uilagra kűldę prædicallani az Euangeliomot. Keſz

ugyan

ugyan à menyekőző, de à hiuatalosoc nem ualanac mel-toc. Ha az emberi termeſzetnec fogyatkozaſat nézzűc, ſenki nem ęrdemli hoǵ az Euangeliomi vilagoſságtul meg vilagoſsettaſsec, mert az, aiandęc, és chac Iſtennec io akarattyabol és keǵelmeſſegeből iű, hoǵ az ű eſmeretire iuthaſsunc, es hiheſſűnc ű benne. Mind az altal, nem egyebec tartatnac meltatlanoknac, hanem azoc à kic ű magokis meltatlanna teſzic magokat, nem engeduęn az Iſtē hiuatallyanac, ollyanoc valanac à Sídoc, kiknec ſzent Pál imigyen ſzól. Nektec kel vala előſzőr hirdettetni az Iſtennec orſzágat, de miert hoǵ azt hátra vetítec, es meltatlanná teſzitec magatokat az őrőc ęletre, Ime à poganokhoz fordulunc. A kic kedig engednec, hiſznec, halat adnac, méltoknac iteltetnec. Mely dologrul, eleg ńiluan valo bizonſag à Chriſtus beſzéde midőn imezt mondgya az Apoſtoloknac. A hazba be menuen, kőzőnńetec monduán, bekeſeg è haznac. Es ha mélto leſzen à haz, reia ſzal à ti bekeſégtec, ha kedig nem mélto hozzatoc tér. Es ezeknec leg ottan vtanna veti kic legyenec meltatlanoc. Valaki vgymond nem fogad titeket, es nem hallya à ti beſzedeteket, &c.

Kic legyenec méltoc es meltatlanoc.
Ephes, 2.
Actor. 13.
Matth. 10.

Mennyétec ki, az utákra es ńalamenyit találtoc hiuátoc à menyekőzőre. Akcor lőn ez midőn vrunc è ſzéles vilagra el kűlduen az Apoſtolokat, meg paran-

Mar: 16.

paranchola, hogy prædicalnaiac az Euangeliomot minden teremtet allatnac. Az vtakon érti à pogánokat, kic ſoc féle baluanyozaſoknac bizontalan vtain iaruan, ſemmi bizonyos es igaz tőrueny ala nem valanac vettetuęn. Sőt minden ot iár vala, à hol neki teczet, à teremtő Iſten helyet, oly teremtet allatot imaduan mely ſem magaual ſem máſsal iot nem tehetet. Mert latuán Chriſtus hogy à Sidoc à kiralyi meńekőzőt meg vtaluan, nem vennęiec az Euangeliomot, meg hagya, az Apoſtoloknac, hogy tanetnánac minden nemzetſégeket, meg kereſzteluen ũket, atyanac es fiunac es ſzent leleknec neueben.

Az utac à pogánoc.

Es ki menuen à ſzolgac az utákra, be gyũitenec mindeneket, ualamenyit találanac, gonoſzokat es iokat. A Sidoknac meg vetéſec vtan iutanac mi hozzanc az Apoſtoloc, es vgy kezdęc nekũnc hirdetni, azt à mit az Sido nemzetſegnec hirdetének az előt. Tudni illic, hogy mindenec keſzec volnánac. Azt haluan à mieleinc kőuetec az Iſtennec hiuatallyat. Mies kőuetty ũc kialtuan ũ vtanna az anaſzentegházzal. Vony vtannad minket hogy fuſsunc az Euangeliomi malaſzt keneténec ſzagánal. A lokonkedig es à gonoſzokon mellyec be gyũtetteténec, erchũnc minden embereket kic az anaſzentegházban vannac. Mellyec kőzőt bũnőſőkis talal-

Cant. 1.

A lóc es gonoſzoc kic le gyenec

tatnac

tatnac. Mert még è fŏldŏn vagyon az Iſtennec eg̃ ház̃a, addig, haſonlatos à mezŏhŏz, melybe nem chac buza, hanem kŏzŏsleg konkolyis vagyon. Mellyet az aratáſnac ideien ki ſzédnec az angáloc à buza kŏzzŭl, es à tŭzbe vetic. Azonkŏzbe vg̃ vannac egybe olgyiŭlue, hog̃ aleg eſmerhetni meg egyiket az maſiktul. Tele az anaſzenteghaz à le vltekcel, az az, az hiuataloſokcal: De azt mondgya ſzent Pal hogy nem mind fiac azoc, nem mind engednec az Euangeliomnac, nem mind azt kŏ-uetic à mi à bekeſége es az egygyeſsége, nem mind az mennyeieket kereſic. Math. 15. Rom. 9.10.

Be menuen kedig à kiraly, bogy meg latnáia â uendegeket. Minec vtanna mindenec le telepedendnec, es be telic à valaſztottaknac ſzamoc, be megyen à kiraly itelet napian à vendegeket meg látni, az az, mindeneknec lelki eſmereteket meg kerdezni es meg roſtalni. Akcor el valaſztatnac egymaſtul, à bŏlch es bolond ſzŭzec, az az, az kép vtaloc az igaz kereſztyenektŭl. *Látá ot egy embert, kinec nem uala menyekŏzŏs ruhaia.* A eggyen ért minden kép mutatokat, az az, hamis kereſztyeneket. Kic chac neuét viſelic à kereſztyenſegnec, de kereſztyenŭl nem élnec. Mert miképpen az ô tŏruenybe meg parancholta volt Iſten az ŭ nepénec, hogy teſti ruhaiokis kilŏmbŏzŏ lenne à tŏb nemzetſegeknec Mikor megyen be à kiraly. 2. Cor. 5. Matth. 25. Az egygyen á kep mutatoc ertetnec. Num. 15.

ruha-

ruhaioknál, azonképpen à valaſztottakat lelki ól-
tözetekrűl es ekeſsegekrűl akaria ki eſmertetni az
egyeb emberec közzűl. Azert ſzólla imigyen fe-
Eſa. 6. lölöc Eſaias Prophetánal. örökce valo kötęſt ſzer-
zec ű vélec. Es meg eſmeric az ű maguokat à po-
gánoc közöt, es az ű maradekiókat à nepec közöt.
Hogy minden valaki űket latandgya, meg eſmerie
hogy oly maguoc mellyeket az vr meg áldot. Az
Iohan. 13 peniglen à ruha, à ſzeretet. Mert azt vetette oly ie-
lűl à Chriſtus, melyrűl meg eſmerteſsenec az ű ta-
netuanyi. Azt keuannya bizony, hogy à kic az
ű menyeközöiere mennec, fel öltözzenec ebbe az
ruhába. Arrul monda ſzent Ianoſnalis, imezt. Ime
el iöuöc az iteletre, mint az oru. Bodog à ki vigáz
Apoc. 16. es meg örzi ruhait, hogy ne iarion mezetelenē, es ne
1. Iohan 4. laſsac az ű ondokſagat. Nem lattyác annac ondok-
ſagat, à ki ſzeretettel fedezi be bűneinec ſokaſagat.

Es monda nekı. Baratom, miképpen töttel ide be, bo-
Feddetnec à *lot ninchen menyeközös ruhad?* Feddi azokat à kic azt
hamis kere- tettetic hogy à hit altal barati, az az, igaz kereſztye-
ſztyenec. nec volnánac, maga à kereſztyeni elettűl, es min-
den io chelekedettűl tauul vannac. Chriſtus ke-
dig, nem azt mondgya hogy ha hiſzűnc, hanem
ha meg chelekedgűc à mit nekűnc paranchol vg
leſzűnc ű barati. *De az meg nemula.* Mit mondhat-
Ioan: 15. na vgánis auag miuel menthetneie magat, à ki tud-
ta vránac akarattyat es nem chelekedte? Nem he-

iaba

ſaba mondgya Iob, hoǵ ha az ember Iſtennel akar vetekedni, ezer beſzedére ſem felelhet ęǵ ſzót. Iob: 9.
Mert à mint ſzent Pál iria, az ű tulaidon lelki eſ- Rom 2.
meretec oly bizonſagot teſzen à hamis kereſztye-
necellen, hoǵ nem leſzen mit felelniec. Tahat chac
à karhoztato ſententiat kel feiękre varni. *Akcoron, monda à kiraly â ſzolgáknac, az angyaloknac.* Kő-
ſzetec meg kezeit es labait, es ueſsetec â kilſő ſőtetſegre.
Ot leſzen ſirás, es fogáknac cbikorgatáſa. A kezeinec A kőtőzes mit iegyez.
eslabainac meg kőtőzéſe, azt ielenti hoǵ az ítelet
vtan, nem leſzen helye à pœnitenciánac, ſenki ſem-
mi iot oſzton nem chelekedhetic, es à veſzedelem
elől el nem futhát, valaki it è vilagon nem kereſte
iduőſséget, es à ſzeretetnec kőntőſet nem viſelte.
A ki à valaſztottac kőzől, chac neuu ſzerent volt A ki uettetes.
es kép mutatáſsal tettette magát kereſztyennec len
ni melto hoǵ őrőkce ki vetteſséc kőzűlőc. A ki Iohan. 1.
inkab ſzerette à ſőtetſéget hoǵ ſem mint à vilagoſ-
sagot, meg erdemli hoǵ az őrőc ſőtetſégre taſzit-
taſséc, es ſoha vilagot ne laſson. A ki it nem ſirt, à Mat: 5.
hol à ſiralom vtan vigaſztalás kőuetkezet volna,
ſirion ot à hol ſoha vége nem leſzen à ſiráſnac. Bo-
dogoc àkic moſt ezt haluán meg reműlnec es pœ-
nitenciat tartanac, akcor azoc nem fognac effele Pſal: 111.
gonoſz hallomaſtul felni.

Mert ſokan uannac az biuatáloſoc, de keueſen á ua- Keues az
ſalztottac. Szantalanon dichekednec hogy kereſz- igaz kereſz-

tyenec es à Chriſtuſnac tagiai volnánac, de ittes ſokaknac níluã valo gonoſz ęletec, eñec vtaña kedig az Iſteñec iteleti, meg ielenti hogy mind azoc közzűlis keueſec oltattanac vgy be à Chriſtusban, hogy örökcön örökce véle együt maradhaſsanac. Annac okaert ſenki ketſegbe ne eſséc, de ſenki vakmerő képpen ſe bizzec, ſen allaſze ã hit altal: azt mond gya ſzent Pal, hogy nagyot ne érch magad felől, hanem fély. Mert ha à terméſzet ſzerent valo agaknac, à Sidoknac, nem kedueze Iſten, egyűld neked ſem keduez. Annac okaert felelemmel es reſzketéſsel kereſsűc iduősségünket, az io chelekedetec altal bizonyoſsa teuęn à mi hiuatalunkat. Es meniuel keuesbeket hallunc iduözűlni anneual inkab vigyazzunc es igyekezzűnc raita, hogy mies azoc közöt talaltaſsunc. Mert azt miuelic à pállya futokis. Tudgyac hogy à iutalom egygike leſzen, es azert mindenic azon erőlködic hogy ű ęrie, elöſzör à czélt. Mies azt miuellyűc, mert arra int minket è példa beſzéd.

Rom. 11.

Phil. 2.
2. Pet. 1.

1. Cor: 9.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSZONEGYGYEDIC VASARNAP.

Szent

Szent Janosnál talalod meg ez mai Euangeliomot IIII. *reszében.*

AZ időben, vala egy kiralyi ember kinec fia beteg uala. Es mikoron hallotta uolna, hogy Iesus Sidosag bol Galileába iőt uolna, hozza mene, es kereűtet, hogy uele alá iőne, es meg gyogyetaná az ű fiat. Mert halálan uala. Monda azokaert Iesus ű neki: Hanem ha iegyeket es chodákat lattoc, kilőmben nem hiszteс. Monda neki à kiralyi ember: Vram, lőy ála uelem minec előtte meg hal az en fiam. Monda neki Iesus: Mennyel, à te fiad el. Hin az ember à beszednec, mellyet Iesus neki mondot uala, es el mene. Mikor kedig ála menne, az ű szolgai eleibe iőuenec, es birre tőuec, monduan: el à te fiad. Meg tudakozec annac okaert az orarűl ű tűlőc, mellyen meg kőnnyebedet uolna, es mondánac neki: Tegnap ugy mint het orakort hagya el űtet à bideg. Eszebe uőue azokaert az attya, hogy azon orában lőt uolna, mellyen mondotta uala nekt Iesus: el à te fiad: Es bin ű, es egesz báza népe,

EZ mai Euangeliom meg tanét minket reia, houa es kihez kel folyam nunc à mi nyaualyainkba. Tudni illic, minden seggtségnec es szabadulásnac kut feiéhez, Christus Iesus

Ez Euangelium omnac sommaia.

Eſa. 12. hoz. Eſaiaſnac imillyen intéſe ſzerent. Az iduő zetőnec kűt feieből meręţſetec vizet magatoknac. Mely kut főhőz, nem labainkcal, hanem hittel kel ſietnűnc. Ollyanoc vagyunc mindńaian, mint ennec è kiralyi embernec, kirűl ez Euangeliom ſzól, ſia vala. Kozelgetűnc naponkent, nem chac à teſti halalhoz, hanem ki gonoſzb annal az őrőc karhozatnac halalábozis. Oda vonna minket az mi meg romlot termeſzetűnc. De azert adatot nekűnc à Chriſtus, hogy hozza fogadgya es ęlteſse azokat az kic ű hozza iarulnac. En azert iőttem, vgymond egygyűt, hog ęletec legyen es beuelked gyenec. Nem vét bizoń ſenkit hatra, noha hogy iobban fel ebredgyűnc, neha hallaſztya az meg ſegéteſt, neha megis feddi az mi tuńaſagunkat, mint è kiralyi emberrel chelekedęc: Kit miuel hog nem oly tőkelletes hitű vala, à mint kellet volna lenni meg dorgalá vgyan egy keueſse, de az vtan meg vigaſztalá. Es fiat teſti nyaualiabol, ű magat kedig tellyes haza nepéuel egyetembe lelkében meg oruoslá. Ezt adgya előnkbe ez Euangeliom.

Iohan. 10.

Melynec harom réſze vagyon. Elſő az emberi nyaualyakrul, azoknac okarul es oruoſsagárul. Maſodic à ielekrűl es chodákrul. Harmadic à kiralyi embernec hitirűl.

Elſő

Elsö Reſze.

VAlà egy kiralyi ember, kinec fia beteg uàla. Talam Herodes kiralynac rokona, auagy fö vduari embere, auagy valami fö tiſztarto volt ez, es azért neueztetic kiralyi embernec. Melynec fianac betegſége, es ũ neki azon valo ſzomoruſaga, è vilagi ſoc nyomoruſaginkat vetic nekünc elönkbe. Oka kedig az minyomoruſaginknac az bün: Oruoſsága à bünböl valo meg terçs, miképpen gyakorta meg mondottuc. Vgyanis fö képpen azert bochat Iſten mi reianc betegſeget es akarmi egyeb féle nyaualyátis, hogy eſzünkbe iuſson azoknac oka, es eſmeruęn bünös voltunkat meg tęriünc, pœnitenciat tarchunc. Eſaiaſnac es Dauidnac imilyen mondaſoc kęnt. Vram az ũ nyomoruſagokba kereſztenec tegédet. Mikor öli vala üket meg térnec vala. Mert oly nagy az emberi ſziunec kemenſége, hogy nem könyen veſzi eſzébe magat, hanem ha vgyan valoba meg oſtoroztatic, es az oſtoroknac ſ- nyaualyáknac ſulyos volta ſerkenti fel ütet. Manaſses, huſzonöt egeſz eſztedeig diſhösködec az Iſten egyhaza ellen, kergete es ölete à ſzent Prophetakat: es mind addig ſem tére meg, még nem rabságba eſec es Babiloniaba fogua vitetéc. Ot uęue oſzton eſzebe magat, à töm lőcznec ſzoros volta nyita fel ſzemeit, es vgy a-

Ki uolt à kiralyi ember.

Nyomoruſaginknac oka es oruoſsága.

Miert bochatſ tatic reianc à nyaua'ya.

Eſa: 26.
Pſal: 77.

Oſtorozás nel kül, nem terünc.

4. Reg. 21.
2. Par: 33.

ſáza meg magát, vgy haita meg ſziuęnec terdét, es bűneinec bochanattyat kére ſ-nyere az Iſtentűl.

Daniel. 3. Nabugodonozor annéra el hitte vala magat, hogy feńegetuęn à harom iſiat, kic à baluánt nem akarac imádni, imezt meri vala nekic mondani. Hanem imadgyatoc az arań oſzlopot, ezen oraba az égő kemenczebe vettetlec, es vallyon mely Iſten ſzabadęt meg titeket az én kezeimből? De minec vDan: 4. taña orſzagából ki vettetuęn, egy nehań eſztendeig, à barmoc közöt élt volna, ám mondgya ű maga, mint valtozéc meg magába. Azoknac à napoknac vtanna, vgymond, én Nabugodonozor fel emelem ſzemeimet, es az én eſzem meg adatec nekẽ, es aldam az felséges Iſtent es dicsőittem. Moſtis dichérem es magaſztalõ, es dicsőettem à meńnec kiralyat, ki à keuęlyeket meg alazhattya. A2. Mach: 9. zonképpen amaz Iſtentelen Antiochuſis minden gonoſzt meg miuele, es ſem Iſtentűl ſem embertűl nem fęle, még à ſzerenche ſzolgala neki, de midőn meg gógyethatatlan chapáſsal meg veretet volna, akcor kezde Iſtenét eſmerni monduán. Melto hogy minden ember engedgyen az Iſtennec es egy halando ſe tegye egyenlőue magát Iſtenhez. E kiralyi embernec ſem kilőmben történęnec dolga. Még meg nem betegedéc, ſőt még halando fęlben nem iuta fia addig Chriſtushoz nem mene, ſem űtet ſegetségűl nem hiua. Hanem mikoron minden termé-

ſzet

ſzet ſzerent valo eſzkőzőkbe meg fogyatkozot volna, es ſem oruoſokba, ſem egyeb teremtet allatokba ſemmi remensége nem lehetne fianacelete fęlől, akcor keſzűle az mi vrűkhoz. De valamint valahoģ, hanem kilőmben, mégis oſtoribol ezec meg eſmerec Iſteneket, es valamely keſőre meg terenec. Mi kedig azt ſem miuellyűc. Mert noha immaron régtűl fogua oſtoroztatunc, mind az altal ſemmiuel iobbac nem vagyunc, hanem inkab, naprul napra mindẽ gonoſzban el merűlűnc. Vģ hoģ męltan mondhatnaia mi felőlűnkis azt à propheta, à mit regenten à Sidoc felől mond vala. Meg veręd-űket Iſten, es nem bankodánac. Meg rontád-űket, es nem akarac venni à feģelmet. Meg kemenyetéc orczaiokat inkab az kűnél, es nem akaranac meg tęrni. Az Iſtenis ſzabadon panaſzolkodhatnęiec ellenűnc monduán. Meg verę-lec titeket es nem terętec en hozzam. Meg vtalátoc minden tanachomat es az en feddeſimet, ſem minec tartottatoc.

Az mi uakmerő gonoſſagunc.

Hier: 5.

Amos 4.

Prouer: 1.

Nem chac à mi magunc nyaualyainkat veti kedig előnkben az ISTEN, hanem egyebekneki peldaiokat, kiket rettenetes bűnteteſekcel bűntet à bűnęrt. Hoģ tanullyunc raitoc, es ne variuc reanc az vtolſo palczat, hanem minec előtte telę 4 lyeſség-

Egyebec nyaualyai peldaul adatnac előnkbe.

lyességgel meg emesztetnęnc igékezzünc el tauoztatni tűlünc, à következendő ueszedelmet, meg teruęn az mi alnakságinkbol, es az elöbbi bünöinkről pœnitentiat tartuán. E vegre valo, à Caynnac, es Iudasnac ketsegben eseséről, à viz özönről, Saulrul, Hierusalemnec el rontasarul, es sokaknac veszedelmekről iratot hiſtoria. Miképpen szent Palbol meg teczic, ki à Sidoknac eg nehani fęle büntetéseket elő szamlaluan imezt beszélli minekünc. Ezec peniglen, mind peldazatban esnec vala ű raitoc, meg irattac kedig à mi intesünkre, kikre az idöknec vęgei iutottanac. Hog ne lennęnc gonosz dolgoknac keuanoi, miképpen azokis keuantanac volt. Baluany imadoc se legyetec, mikęppen nemellyec azoc közzül. Ne paraznalkodgyunkis, mint nemellyec azoc közzül paraznalkodtanac, es huszon harom ezeren vagattanac le eg napon. Se ne kesérchüc à Chriſtuſt, mint azoc közzül nemellyec kesértettęc, es az kigoc miat el vesztenec. Se ne zugodgyatoc, mint azoc közzül nemellyec zugodtanac, es el vesztec az öldöklő miat. Latode hog magunknac megiobbetasáert, kel oluasnunc es hallanunc, az régi hiſtoriakat, mellyec az vriſtennec kilöm kilöm fęle ostorirul irattanac.

1. Cor. 10.

Hog

Hogy ſomma ſzerent vegezzüc el, errül valo beſzedünket, à bün hoz reianc minden nyaualyat, es à többi közöt betegségetis. Ha kedig oruoſságatakariuc talalni à betegségnec, à Chriſtuſnal tallyuc. Ne menniünc tahat ſe küldgyünc à bü baio varaslokhoz, hanem folyamiunc ahoz, à kinec hatalma uagon mind az eleten ſ-mind az halálon. Azt miuelę Ezechias, azt miuelę è kiralyi embęris. De ü hozza ne iarullyunc bünnel, mert à bünöſöket Iſten meg nem halgattya, hanem meg terjünc, es vgy könyörögiünc neki. Könyörögiünc leg elöſzör, hogy bochaſsa meg büneinket. Annac vtánna, hogy gogyęchon meg, es halaſza halalunkat, à végre, hogy dicheriüc ütet es magaſztallyuc. Miképpen Dauid könyörög vala monduán. Ne hallyac meg, hanem ęllyec, es hirdetem az vrnac chelekedetit. Es hogy hamareb meg halgattaſsunc, haichuc hozzanc az Iſtennec io akarattyát alamoſsnalkodáſsal. Mert vgy mond à Propheta, hogy bodog à ki az ſzükölködön es ſzegenyen könyörül, meg ſegeti az Iſten az ü betegségenec agyan. Ne köueſsüc azokat, kic teſtamentomba hagnac valamit à ſzegenyeknec de ha meg gogyulnac eg fillert ſem adnac nekic. Adgyunc kezünktül es à nomorultaknac könörgeſekre hamareb meg gogyęt Iſten. Ezeket meg miueluęn, bator ellyünc à teſti oruoſsagokcalis oſzton, vgy mint Iſtennec aiande-

A bün hozzá nyaualyat. Chriſtus az oruos.

4. Reg: 20.

Ioan: 11.

Mi végre kerüc gyogyulaſunkat.

Pſal. 117.

Pſal: 140.

A teſti oruoſsággal mint kel élni.

Eccl. 38. kiual, bator hozzanc hijuc à doctorokat. Tiſztteld, à bölch mondgya, az oruoſt, mert az ſzükſégert teremtette ũtet Iſten. Iſtentũl vagyon minden oruoſság, es à kiralytul meg aiandekoztatic. A felséges Iſten à földből oruoſságot teremtet, es à ki bölch ember, attul meg nem futamic. Ezechiaſis Iſtennec eſedezéc, es ũ tũle nyere eletenec hal
2. Reg. 20. laſztáſat, mind az altal figeből chenala oruoſságot neki Eſaias es reia köte à keléſre.

Maſodic réſze.

A kiralyi embernec tökelletlen hiti.

MOnda *neki Ieſus. Hanem ha iegyeket es chodakat lattoc nem hiſztec.* Feddi à kiralyi embert, hogy nem volna neki tökelletes hiti, vgy mint ki nem hinnęie hogy egy ſzauaual meg gyogyethatnaia fiát, hanem arra erőltetnęie vrunkat, hogy oda menne. A kilső ielekből es chodakbol, mellyeket ſzeméuel lathatna, es nem à Chriſtus beſzedéből figgene hiti. Ved eſzedbe kedig hogy nem maganac à kiralyi embernec hanem közönséggel

Közönſéges uetec à tökelletlen hit. ſzól. *Ha ugymond, iegyeket es chodakat nem lattoc nem hiſztec.* Mert nem chac ũ benne talaltatot ez è vetec, hanem ſoc egéb emberekbeis talaltátic, kic nem örömeſt hiſznec az Iſten igeięnec ielec nelkül. Olyanoc à Sacramentariuſoc, kic nem elegednec meg az Iſten igeięuel, hanem az okoſsággal akar-

naiąc

naiac meg fogni, mint leheſsen CHRISTVSNAC teſte es vére, az Vr vachoraiaban, es miuel hogy meg nem foghattyac, nem hiſzic ot lenni. De bizony à ki érti, mikor es mire voltanac ſzűkſegeſec az ielec, az ſemmi ielt nem kęuan, hanem egy igyű képpen ragaſzkodic az Iſtennec igaſsagahoz. Regenten mikor az Iſten valakiket vionnan valaſztot valami nagy dolgokra, choda tetelekre valo erőt adot nekic. Hogy az emberec latuán az ű természet fölőt valo chelekedeteket, meg hittęc volna, hogy Iſtentűl bochattattanac, es à mit ſzollottanac az Iſten beſzede volna. Az ô tőrueńbe, Moyſeſt valaſzta hogy az ű népet Aegiptusbol ki hozniáia, es oly nagy chodakat tőn altala, hogy vegezetre à kemeń ſziuű Pharaois keſzeretteték meg hinni beſzédet, es az Iſrael fiait, kiket ſoc ideig ISTEN parancholattya ellen ot tart vala el bochatani. Az vy tőruenybe, az Apoſtolokat kűlde è ſzéles vilagra prædicallani az Euangeliomot. Es miuel hogy képtelen dolognac teczetet volna à népnel, hogy ollyan ſzegeny paraſzt embereknec kellene hinni, vgymond ſzent Marc, hogy az vr az ű beſzedeket ielekcel erősiti vala. Sőt ünnen magais iduőzétőnc choda teliuel bizonyeta hogy Meſsias volna. A chelekedetec vgymond mellyeket miuelec bizonságot téſznec én felőlem. A vakon ſzűletet ember azon

Mire ualoc uoltznac à ielec.

Exod. 13.

Mar: ultimo

azon képpen, abbol erőſseti vala à Sidoc előt az ű Chriſtus felől valo vallasanac igaſsagat, hogy oly halhatatlan dolgot miuelt volna, mellyet ſemmi-
Iohan. 9. képpen nem miuelhetne Iſteni erő nelkűl.

Az Iſten ſzolgai meltoſágat, es tudomanyat erőſſétic à ielec.

Ezekből meg teczic, hogy à ielec es chodac, azoknac à kiket Iſten valami ſzokatlan dolgoknac meg ſzerzeſére vőt elő, tudomanyoknac es meltoſagoknac erőſseteſére valoc. Hogy meg higyűnc nekic, es ne ketelkedgyűnc benne, hogy Iſten tűl iőttenec, es à mit ſzollanac az Iſten ſzollya ű altaloc. De mikor valamely tudomány choda teſtelekcel immar elégge meg erőſsettetet, azoktul à kic azt vallyac auagy hirdetic, nem kel ieleket es chodákat keuannunc, hanem oly erőſsen illic ragaſzkodnunc ahoz à tudomanhoz, hogy akar minemű chodaknac ſe tulaidonéchunc többet mint annac. Errűl ha tanubizonságot kęuanſz en tűlem, halgaſsad Abraham Patriarchat, ki midőn à pokolban kęnlodo kazdag, azt kęuañáia tűle hogy Lazar halottaibol fel tamaduán az ű attyaſiaihoz menne, nem akará, effele choda tetelnec altala tanettatni azokat, hanem Moyſeſnec es à Prophetaknac tudomanyára igazeta monduán. Moyſeſec es Prophetaioc vagyon, azokat halgaſsác. Chriſtuſis à Sidoknac, kic ű tűle ielt kérnec vala, imigen ſzolla. E gonoſz es parazna nemzetſég ielt keres,

Az meg erőſſettetet tudomany melle ielec nem kellenec.

Luc. 16.

Matth. 12.

es

es egyeb iel nem adatic neki, hanem chaclonas prophetanac iele. Holot arra, tanét minket, hogy az régen meg lőt ielekcel, meg elegeduén azokbol ſmeriüc ütet es vy ieleket ne kereſsünc.

Mi annac okaert à kereſztyęn ańaſzentegházhac hitit es tudomanyat vallyuc, melyben eleitűl foguaſzantalan ſőc chodác lőttenec. Viat ſemmit nem mondunc, es nem valtoztattyuc à mi vallaſunkat, hanem mindenkoron azon egy ertelembe maradunc meg, mellyet à choda tęuő Apoſtolok-tul, es régi ſzent atyaktul vőttűnc. Nem dicheke-dűnc aual, hogy az Euangeliomi tudomannac viętoi volnanc: Es azert, nem kęuanhat ſenki mi tű-lünc ieleket es chodakat. De à ki harmadic Illyeſnec, es őtődic Euangeliſtánac neuezte, es aual aianlotta magat, hogy az el reitetet igaſságnac elő hozására, es ki ielenteſére bochattatot Iſtentűl, hogy ű altala tamaſztotta fel à ſzent lelec az Euangeliomi vilagoſsagnac chillagat, attul méltan keuanhatnoc, hogy az mit mond, azt chodakcal es ielekcel meg bizonyetanaia. Mert kiualtképpen valo es nem valami kőzőnſeges tiſztre es meltoſagra beſzelli hoǵ valaſztatot volna. Es miuel hoǵ ſemmi choda tetellel nem erőſseti mondaſat, nem tartazom neki hinni, nemis hiſzec mint chalardnac. Hanem ha à volna az ű chodaia, hogy à mint ű maga

A mi tudomanyunc régi.

Luter Marton.

Luter chodattele.

maga mondgya az ôrdôggel ſzollot, es az ôrdôg tanetotta meg ũtet reia mit irion à Miſe ellen. De mi nem ſzoktunc ôrdôgnec hinni, ſem ôrdôg ereiẹuel tetetet chodác vtan indulni. Azert azoknac hadgyuc az ũ tudomanyat, à kic vêle egyetembe ôrômeſt halgattyac à hazug lelket, mi kedig mégis vgyan azon tudomaníba maradunc, à kibe eddig voltunc.

De miſsa circulari.

Harmadic Reſze.

A kiralyi embernec uolt ualami hiti.

A Kiralyi embernec hitirũl kel immar ſzollas nunc. Kinec hogy lôt legyen valami hiti, noha nem ſzinten tôkelletes, meg mutattya az, hogy Chriſtushoz iarula es ũ neki kônôrge, hogy el menne, es meg gyogyetanaia az ũ fiat. Mert nyiluan oda nem iũne ha nem hinnẹie, hogy gyogyetô erô es io akarat volna vrunkba. Meg teczic azert hogy noha keuesbet értet Chriſtus felôl hogy nem mint kellet volna, de mégis ertet valamit, tudni illic hogy ha oda megyen meg gyogyethattya az ũ fiát.

Mat. 8.

Sokcal tôkelletesb hiti vala à ſzazadoſnac, ki hiué hogy bator affelê ſe menneis, chac egy beſzedeueis meg gyogyethatnaia az ũ ſzolgáiat. Meg ielenti kedig magat è kiralyi emberbe, az mi elmenknec homalyos volta, hogy nem kônnyen fer hozza à hitnec ámaz vilagoſsága, es tokelleteſsége mellyet

Az mi elménknec homalyos uolta.

kẹuan

kęuan vala ſzent Pál az Epheſusbelieknec mond= Ephe: 1.
uan. A mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac Iſtene, à dichō
ſęgnec attya, adgya tinektec, à bōlcheſęgnec es ie=
lenteſnec lelkęt, az ū eſmeretinec altala, à ti lelki
ſzemeiteket meg vilagoſecha, hog tudgyatoc mi=
nemū legyen az ū hatalmaſsagánac nag es felſeges
volta, mi hozzánc hiuekhez, az ū hatalmas ereię=
nec hathatosága ſzerent. Szūkſeg azert gyakor=
lanunc magunkat az Iſten igeięnec halgataſaban es
oluaſasában, annac fōlōtte az ū chodalatos chele=
kedetirūl valo elmelkedesben, hogy azokbol ne=
uekedgyęc es taplaltaſsęc mi bennūnc á hit.

Mert mikeppen à Muſtar màg, mely à mint *Laſsan laſsan neuekedic à hit.*
Chriſtuſis mondgya igen kichin, az fōldbe vet=
tetetuęn nem mindiaráſt nō nagygya, es nem
azonnal érleli meg az ū raita termō magokat,
mihelyen az fōldbōl ki fakad, hanem az fōld=
nec neduesśege, es az napnac heuſege, laſsan laſſan
neueli fel ūtet, mind addig, még az ū termeſzetihez
illendō magoſságra iut, es vg̀ęric meg oſztoń, a=
zonképpē à hitis kiſded eg̀ elōſzōr midōn Iſtentūl
az emberi elmének fōldébe vettetic. De añac vtan=
na, az Iſten igeięnec hallomaſabol gyarapodic, es
choda tęteliből ōregbedic, mind addiglan, hogy
gyūmōlchōzni kezd, es à ſzeretet altal chelekędni.

Vgya=

Vgyanis azert hirdetteti Christus ſzűntelen azoc kozottis, à kic immar hiſznec ű benne az Euangeliomot, hogy naprul napra mind addig még è földőn vannac, nagyob tőkelleteſségre iulſanac, es neuekedgyenec à prædicatoroknac prædicallâſoc altal, az Iſtennec eſmeretiben. Kit ſzent Palis bizonyet imezt monduan. Az okaert adot nemellyeket Apoſtolokat, nemellyeket Prophetakat, nemellyeket Euangeliſtakat, nemellyeket paſztorokat es taneto Doctorokat, à ſzenteknec eppeteſére, à ſzolgalatnac munkaiara, az anyaſzentegyhaznac epűletire, méglen mindnyaian iuthatunc à hitnec egyeſsegére, es az Iſten fianac eſmeretire, hogy tőkéletes ferfiuua legyűnc, à Chriſtus meg allapadot voltanac mertéke ſzerent. Hogy innet toua, ne legyűnc gyermekec, kic teſtoua habozzunc, es az tanetâſnac minden ſzeleiuel ala fel hordoztaſsunc, az embereknec alnakságoc, es chalardságoc altal mellyel igyekeznec meg chalni, hanem kőueſsűc az igaſsagot à ſzeretettel, es mindeneſtűl abban neuekedgyűnc fel à ki feiűnc. Tudni illic, à Chriſtusban. Hiſzem halſod ſzent Paltul mire valoc à lelki paſztoroc, es à taneto Doctoroc az anaſzent egházban, hogy tanetaſokcal neuellyenec, es vaſtagéchanac minket à hitben es kereſztyeni tudomanban.

Ephe: 4.

Miert hirdettetic à hiueknec az Euangeliom.

Mire ualoc à Prædicatoroc

Mind

Mind à kettőnec, az az, az hitnec mind kiſ-
ded voltanac, ſ-mind őregbűleſénec peldáiat meg
talállyuc è kiralyi emberbe. Igen kichin vala egy
előſzőr, es igen gyarlo az ű hiti. Kit beuſéggel
meg bizoníęta, midőn nem chac azt nem hiuę hog
tauul leuęn, egy ſzauáual meg gyogyethatnáia
Chriſtus az ű fiát, hanem azt ſem, hogy ha meg
halnac minec előtte oda iutna ielen voltáual meg e-
leuenethetnęie. *Vram, iűi ala, ugymond, minec előtte*
meg halna az én fiam. Mintha imezt mondanaia.
Ehez ſocſzo nem kel, hanem chelekedet. Iere ad-
dig még él. Ha el aluſzic, bator az vtan ne iűi,
mert à beteget lehetſéges meg gyogyetani, de à ha-
lornac lelkét viſza hozni lehetetlen. Ki tudgya
talám chac valami ieles oruoſnac tartotta Chri-
ſtuſt. *Monda neki Ieſus, mennyel á te fiad el.* Laſsad
it, à mi vrunknac kegyelmeſseget, nem nezi à mi
tudatlanſagunkat, hanem még ázokatis gyakorta
meg halgattya es meg ſegéti, à kic nem tőkelletes
hittel iarulnac hozzaia. Mert ű tudgya à mi gyar
loſagunkat, es annac okaert, vg kőnőrűl raitunc,
mint az atya fiain. Iol lehet meg fedde à hitetlen-
ſegert, auagy inkab hitinec erőtlen voltaęrt à kira-
lyi embert, mind az altal vőue az ű kőnőrgéſet. Es
azt meg nem miuele vgyan, à mit kér vala tűle, az
az, nem mene alá véle, de ollyat miuele, à mi iob
lőn ű neki, egy ſzauaual gyogyeta meg fiat à teſti

A kirá'yi emberhitinec kiſded uolta.

Chriſtuſnac kegyelmeſsége.

Pſal: 102.

betegſégből, es ű magat haza nepeuel egyetembe az hitetlenſégből.

A kiralyi emberhitinec nemuekedese.

Hin az ember á beſzédnec, mellyet Ieſus neki mondot uala, es el mene. Latode mint neuekedic az ű hiti, az igénec hallasából. Ki kél immar à téſtoua habozo gyermekſégből, es tökelletes ferfiuua leſzen. Ez előt igen firtattya vala vrunkat hogy ala menne, nem hiuęn hogy kilömben iót tehetne fiaual. Moſt annac beként hagy, es hiſzi azt, à mit ez előt nem hit.

Az igaz hitnec termeſete.

Illyen ám az igaz hit, noha az okoſság máſt mutat na, mind az altal, oly igen ragaſzkodic az Iſten be ſzedéhez, hogy hamerébel hinnęie, hogy à meń es à föld ſemmiue lenne, hogy nem mint az Iſten ſzauá-

Gene. 17. Rom 4.

ba chac egy igeis à földre eſnęiec. Vgy hin Abraham, midőn azt monda neki Iſten, hogy ſoc nemzetſęgek nec attyáua lenne. Nem néze ſem az ű maga venſéget, ſem Saránac magtalan voltat, hanem az Iſten igeretinec igaſságat. Illyen hiti vala ſzűz Marianakis, mikor az angyal azt ada eleibe, hogy ſzent lęlek-

Luc. 1.

tűl Iſten fiat fogadando volna, es azert bodognac mondattatéc, miuel hogy hit volna. Igy hiſzűc mies hogy à ſzentſegekben Iſteni erő vagyon, à mint az igęből hallyuc, noha à mi erzekenſęgünc, à kilső teremtet allatoknal egyebet ot nem ęrez. Igy hiſzűc aztis, hogy meg marad mind vilag vegezetiglen az anaſzentegház, maga è moſtani időnec allapattya, el veſzęſet mutattya inkab hogy ſem mint meg maradáſat.

Hin

Hin azember es el mene. Nem kerdezi Chriſtuſtul mikor leſzen meg az, à mit iggre, mikor fog meg gyogyulni az ũ fia, hanem meg elęgſzic vele hogy ezt hallotta. *El à te fiad.* Es menten megyen, Iſtenre haguan à tobbit. Vg atyamfiai vg, mies è ſzerent veſzũc tellyes remenſegũnket Iſtenũnkbe, higgyũc hog meg tart minket valamint ſ-valahog, Ha ſzinten annac modgyat mint leheſsen, nem lattyukis. Kouesſũc Abraham atyanknac tokelleteſeget, ki még akcor ſem ketelkedęc benne, hog Iſaak tul ſzarmazic az ũ ſokaſagos magua, mikor azt parancholya vala Iſten neki hog ũtet meg ollye.

Higyęyinces à többit hadgyuc Iſtenre.

Mikor kedig alamenne. &c. Szent Dauid imigen ſzólla egkor az Iſten félo embernec, Ielench meg az vrnac à te vtadat, es bizzal benne, es ũ meg miueli. Ioſaphatis az ũ nepenec. Hidgyetec az vrnac, es az ũ Prophetainac es minden io ſzerenche tortenic tinektec. Meg bizonyodec ezeknec è mondaſoknac igaſsaga è kiralyi emberben. Eleibe terieſzte vrunknac az ũ ſzũkſéget, halla igeretet, es hiue. Mi lon benne? Az ũ *ſzolgãi eleibe iouenec es birre touec monduan. El à te fiad.* Ez à io ſzolgáknac tiſztec, hirré teñi vroknac azt, à mi io, à mibol haſznoc, tiſztelſégec, auag iduoſségec kouetkezhetneiec ig chelekedénec a maz ség pokloſokis, kic mikoro

Pſal: 36.

2. Par: 20.

Gene. 22.

A iol ſzolgaknac tiſztec.

eſzekbe vőttéc uolna, hogá à Syruſoc, kic Samariat meg ſzallotac vala, minden marhaiokat ot hagyuan, el futottac volna, imigyen ſzollánac egymáſnac. Nem iol czelekedűnc. Mert ez, ío hirnec napia, ha el halgattyuc, es holnapig ezt hirre nem teſzűc, gonoſságba talaltatunc. Mennyűnkel azert, es ielenchűc meg à kiraly vduarába. Viſzontag nem illic à ío ſzolgakhoz akarmi heuolkodo haſzontalan es gonoſz hirt vroc hazahoz vinni, kiből gyakorta eſz veſzes, es haboruſag kővetkez hetic inkab, hogá nem mint haſzon. A ki Dauidnac hirt hoza, hogy Saul el veſzet volna, es ű őlte volna meg űtet, azt alettya vala, hogá megaiandekozza érette Dauid. De maidan, azon oraba meg őlete űtet. Ha è moſtani vrac es feiedelmec azt miuelnęiec, es à ſzóhordozo es hizelkedő ſzolgaknac nem hinnęnec, talam iobban tortennęiec ſokſzor dolgoc.

2. Reg. 1.

Az egeſzhaz nepénec iduő ſéget keuan.

Meg tudakozec annac okaert az orărul ű tűlőc, ſmellyen meg konnyebbedet uolna. A ſzolgac io hirt hoznac fia egeſsegérűl de ű aual meg nem elegſzic, hanem touab néz annál. Mind magat, mind fiat, mind ſzolgait lelkekben keuanía meg gyogyulni. Meg kérde azert fia meg kőnnyebbűleſének orái at, à lőt dolgot à Chriſtus beſzéde melle vetuęn, mert immar el hitte vala magába, hogy ha nem elęb, hanem akcor hogá vrunc monda neki, menęl

él à te

él à te fiad, gyogyult volna meg, altalan fogua, az ű mondaſanac hatalmabol tőrtęnt volna az egéſſeg, es az à kinec beſzéde illyen hatalmas, Iſten, Meſsias es kiraly volna. *Mondanac neki, tegnap ugy mint hét ora kört hagya el ütet à hideg.* A Sidoc oraiocknac iaráſa ſzerent, dél vtan volt: à mint mi ſzamlallyuc az orát, egy orán. Ollyankor kedig mikor à nap délről el haiol termeſzet ſzerent nem könńeb bedic, hanem nehezedic minden beteg. Véd eſzedbe azert chac ebből is, hogy choda gyogyulás volt ez. Es nem à termęſzetnec ereieből, hanem à termęſzet vranac akarattyabol ſzarmazot, kinec akarattya alá vettettenec mindenec. *Eſzebe uőue az oka ert az attya, &c.* Miesezt miuelyűc à mit à kiralyi ember miuele. Figyelmeteſsen meg męriűc es iol meg erchűc az Iſtennec kőrűlűnc valo chelekedetit, es azokbol meg tudhattyuc ki legyen ű mihoz zánc.

Choda gyogyulas uolt ez.

Es hin ű, es egeſz báza nepe. Meg keſertuęn à Chriſtus igeięnec ereiet hin, nem chac egy beſzedénec hanem mindeneknec, es haza nepétis à hitre hoza. Holot az io chelédes embernec peldáiat viſelé, mert minec vtanna ű maga az iduőſségnec vtát meg talalta volna, nem akara azokatis, à kic ű hozza tartoznac vala à karhozatnac torkába hadni, hanem azokcalis meg eſmerteté à Chriſtuſt: Ketſég nelkűl meg beſzęllette cheléde előt, mint

Az io chelédes embernec peldaia.

ſzóllot es mint iart vrunkcal, meg mutatta nekic, es mindenképpẽ eleikben adta, hogy ű tűle es ű altalalót gógúlása ſianac, es vgy hitette el vélec azt, à mit im mar ű el hit vala, hog à Ieſus volna à meg igertetet Meſsias. Azt keuannam hog minden gazdánac illyen gond viſelése volna haza nepére, hogy nem chac teſti eledelt adna nekic, hanem leg inkab arra viſelne gondot, hog lelkec élne az Iſtẽnec igeiẽuel. Erőltetnẽie űket az Iſten igeiẽnec halgatasára, tanétanáia es oktatnáia az iduőſségnec kereſeſére, es azon igékezneiec hog az ű haza ollyatan volna, mint egy kis egyhaz, kiben ſemmi gyakrabban ne hallattatneiec, mint az Iſtenről, es à menniei dolgok rul valo beſzédec.

A gazdaknac tiſztec.

Touabba, az is meg bizonyul it, à mit è prædicationac kezdetiben ielentéc, hog az mi meg tere ſűnket kereſi Iſten, à reianc bochattatot betegſegek nec altala. Mert ime az eg fiunac betegſege, az egeſz haz nepénec meg tereſére haſznala. Ha az vrnac fia meg nem betegedet volna, talám abbol az chelędből ſenki à hitre nem iutot volna. De nyaualyát bocháta Iſten az egre, hog okot adna attyánac à Chriſtushoz valo főlyammáſra, à hitelre, es chelédénec meg teretesére. Igy ſzokot miuelűnc chelekedni à mi teremtőnc, nem hag el veſznűnc hanem midenképpen iduőſsegünket kereſi. Ne bannúc tahat es ne zugodgunc raita hog neha neha, vagy

A betegſég altal meg tere ſűnket kereſi Iſten.

beteg-

betegſéggel, vagy egéb náualyáual minket meg la-
togat. Sőt ſz: Iakabnac intéſe kent, nagy őrőmnec
tarchuc midőn kilőmb kilőmb keſertetben eſűnc, Iac. 1.
es à mint à bőlchis tanęt reiá, ſemminec ne alęchuc
à mi atyankńac fegélmet, tudván hogy à kit ſzeret Prouer. 3.
Iſten azt veri. Bekéuel ſzenuedgyűc annac oſtorit,
à ki ſzeretetből es nem haragbol oſtoroz minket,
es ſzieſsűnc ű hozza térni, hogy à teſti nyaualyak-
bolis meg ſzabadulyunc, lelkűnkis meg tiſztul-
lyon es ű benne meg núgodgéc.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSONKET TŐDIC VASARNAP.

Szent Mate Euangeliſta, az ű Euan geliomianac, XVIII. *reſzében irta meg ez mai Euangeliomot.*

AZ időben, *Monda Ieſus az ű tanetuanyinac, imillyen pelda beſze det. Haſonlettatot mennyeknec orſzága, nemely kiralyhoz, kiſzámot akara uetni az ű ſzolgaiual. Es midőn el keſzte*

uolna á ſzám ueteſt, eleibe találkozec egy, ki ados uala tiz ezer talentommal. Es miuel hogy meg nem fizethetti uala parancbola az ũ ura, el adatni ùtet, feleſeget, gyermekit, es mindent, ualamìe uolna, es meg fizettetni. Le eſec ezokaert az á ſzolga, es kŏnyŏrŏg uala neki, mondúán: Vram legy bekeſeges en bozzam, es mindent meg adoc teneked: Kŏnyŏrùle ezokaert az ũr ezen é ſzolgán, el ereſzte ũtet, es az adoſságot meg engede neki. De ki menuen é ſzolga, tálála egygyet az ũ ſzolga társai kŏzzũl, ki ſzaz penzel tartozic uala neki. Es meg ragaduan azt, foytogattya uala, ezt monduan: Ad meg á miuel tartozol. Es labaiboz eſuen az ũ ſzolga társa, keri uala ũtet monduan: Legy bekeſeges en bozzam es mindent meg adoc teneked. De ũ nem akara: hanem el mene, tŏmlŏczbe uete meglen az adoſsagot meg fizetneie. Mikor ezokaert ezt lattac uolna az ũ ſzolga tarſai, igen meg haborodanac, Es el menuen meg mondac az ũ uroknac, mind azokat, mellyec lŏttenec uala: Akcor bozza biuatá ũtet az ũ ura, es monda neki: Te gonoſz ſzolga á te adoſsagodat mind meg engettem teneked, miert bogy kŏnyŏrgel ennekem: Nem de tenekedis kŏnyŏrùlnŏd kel ualae é te ſzolga tarſadon, mikeppen en kŏnyŏrùltem te raitad? Es meg haraguan az ũ ura, ada ũtet á hoberoknac kezebe mind addig, meglen meg fizètneie mind, á miuel ũ neki ados uala. Ekeppen chelekedic az en mennyei atyámis ti ueletec, ha ſziuetekbŏl meg nem bochattyatoc kiki mind az ũ felebarattyanac az ù uetket,

bogy

Ogy ebben ez Euangeliomban, az egymáſnac valo meg bochatáſrul a daſsęc tanulſag minekünc, meg teczic abbol, à mit ez elöt iraſzent Mate Euangeliſta, Mert midön Peter imilyen kerdéſt vetet volna vrunc eleibe, Vram meniſzer bochásſac meg az én atyamfiánac mikor ellenem vetkezic? ſzinte hetſzere? Monda nekile ſus. Nem chac hetſzer, hanem hetuen hétſzer, az az, mind anniſzer, valameniſzer ellened vét, ottan ezèc vtan köuetkezic è mai Euangeliom. Melyben int minket, hogy miképpen à kiraly meg engedé az adoſságot, mely tiz ezer talentom, az az, igen nagy es meg fizethetetlen ſomma vala, az ü ſzolgaiánac, azonképpen mies ſziuünkből meg bochaſſunc egymáſnac. Nagy vigaſztaláſokra vagon kedig ez, à kegyes ſziuüieknec, à kic örömeſt meg engednec fele baratty oknac, mert bünöknec bochanattya igertetic nekic. De más felöl rettenteſekre azoknac, à kic kegyetlenec, es naponként imadkoznac vgan az ü bünöknec bochanattyaert, de üc egébeknec nem engednec. Kikre azt ielenti è pelda beſzéd hogy Iſtennec haragia es kemeny iteleti köuetkezic. Röuid beſzéddel, é pelda beſzédben arra tanet minket iduözetönc, hogy ha mi kegyeſec leſzünc atyankfiaihoz, az Iſtenis kegyes leſzen hozzanc. Ha nem, ü ſem tęſzen irgalmaſsagot mi vellünc.

Sommaia ez Euangeliomnac.

Vigaſztalas az iöknac.

Rettegetes à gonoſzoknac.

Harom réſzre oſztom ez Euangeliomot. Az elſő, à mi vetkeinknec, mellyekcel Iſtent meg bantyuc ſzantalan voltárul, es az Iſtennec, ki ő rőmeſt meg bochattya à mi bűneinket, irgalmaſſagárul vagyon. Maſodic az embereknec hala adatlanságokrul, es egymas ellen valo kegyetlenségekrűl. Harmadic à meg bochataſnac ſzűkséges es haſznos voltárul.

Első Réſze.

A király, Iſten

Az ados ſzolga, minden ember.

HAſonlettatot *mennyeknec orſzàgä nemely kiralyhoz*. Ezen è kiralyon, ketség nelkűl Iſtent kel ertenűnc, kinec ſoc ſzã ado ſzolgai vañac, vgmint à tellyes emberi nemzet. Az eg ſzolga kedig, ki tiz ezer talentommal marada adoſsá, minden bűnős ember. Nag ſomma bizoń. De enniuel, az az, ſzantalan ſokcal vagyunc feienkent néki adóſoc. Gondold meg chac magadat, kilőmben nem talalod annál à mint mondom.

Az Iſtentűl el uőt ioc.

Nem adhatűc elég hálat Iſtennec.

Szamlallyuc meg előſzőr, meni iot vettűnc ű tűle. Meg bochatta bűneinket, megigazétot, vion nan nemzet à kereſztség által meg ſzabadéttot az őrdőgnec es à karhozatnac torkábol, az őrőc elet nec őrőkőſiue tőt, ſoc egeb iauaitis adta es igérte minekűnc. Touabba vegűc éſzűnkbe eñi io tetemeni vtan, mint illyenciec nekűnkis ű hozza magunkat tartanunc: Bizoń ha azert à ki minket ilyen

lyen igen ſzeretet, minden nap meg halnankis egy-
ſzer, még ſem adhatnanc elég halat hozzanc valo
io voltarul. Mert az tis nem neki, hanem minekünc
haſznana, es à mi idvoſſégünkre haromlanęiec. De
ingen ſem igékezünc raita, hogy akar mely keueș
hala adaſsalis leñenc ü neki. Sőt orankęnt ü ellene
az ü tőrueńe es parancholati ellen iárunc. Vallyō
ki mondhatnaia meg meniſzer uetkezic chac egy na
ponis Iſten ellē, gondolattyaban, beſzedében es che
lekedetiben? Mit mondgyac tahat? még ſem adóſe
akar męllikünkis ü neki tizezer giráual? ados níluā

A mi hala adatlanságunc

Es midőn el keſzte uolna á ſzám ueteſt. Számot
kel adnunc mindenekrűl, azokrulis mellyeket vőt
tűnc Iſtentűl, azokrulis mellyeket chelekedtűnc.
A dérec ſzam adas itelet napian leſzē, de it ez uila-
gon kezdetic el, mikoron minket à mi urunc à tőr-
ueń altal, à mi bűneinknec eſmeretire viſzen. A tiz
parancholat melle vetteti velünc chelekedetinket,
mellyeknec valamikor melleiec vettyűc dolgain-
kat, meg talallyuc hogy ſokakbā uetkeztünc, es meg
fizethetetlē adoſsággal tartozunc à mi urunknac.
Mert oly igen meg kőrńekeztetet ember az erőt-
lenségtűl, oly hailando kichinségetűl fogua min-
dē gonoſzra, hogy még igaſsagáis annera ondoc ü
neki, mint az aſzoniallatnac, mely à termęſzet ſze-
rent valo ondokságnac folyaſat ſzenuedi, meg
ferteztetet ruhaiá. Azert ſzol vala imigyen Iob.

A ſzám adás mikor leſzen, es mikor kezdetic.

Eſa. 64.

Iob. 9.

Iob.

Iob. Ha hó vizel ſzepen meg moſattatomis, es vg̃ mint tiſztaságoſoc feńlenekis az en kezeim, mégis fertelmeſnec talalſz te Iſten engemet. Bizoń ha az ũ igaſsagánac iteletiuel itel minket Iſten, ſoha ſenki ũ elõtte tiſztánac es igaznac nem talaltatic. Szent
Pſalm. 129. Dauidnac imillyen mondaſá ſzerent. Ha az mi alnakságinkat meg tartandod vram, vallyon ki tũrheti el?

A bũnõc felõl mint kel itelet tenni.

Ezeket értuẹn, tanullyunc igaz itiletet tenni az Iſten ellen valo bũnõc felõl. Mert azokban, mellyeket mi gonoſzul miuelũnc, hizelkedni ſzok tunc magunknac, eg̃ebeknec vétkeket peniglen, fõlõtte igen õregbettyũc. Es à mint Chriſtus mõdgya, felebaratunknac chac eg̃ ſzalkani bũneis nagnac teczic nekũnc, de à mienket, ha ollyan volnais mint eg̃ gerenda kichinnec, auag̃ inkab ſemminec tartyuc. Tanullyuc meg, hog̃ nem az emberi o-

Az Iſten tõruenyre itili à bũnt.

koſság ſzerent, hanem az Iſtennec tõruenyebõl kel meg itelni à bũnõknec mi voltat. Gyakorta à mit az emberec kichinnec tartnac, oly nag̃ az Iſten elõt, hog̃ nem chac è vilagit, hanem õrõc bũn-
Gene. 3. teteſtis erdeml. Mi lehetne à mi iteletũnc ſzerent kõnńeb es kiſseb vétec, mint eg̃ almánac meg koſtolásaſ? De azert Adam, nem chac ũnnen magat hanem az ũ tellyes maradekatis õrõc karhozatra kõtelezé. Mit gondolna az embereknec elmęiec hog̃ keuesbet arthatna, mint az ſziũnec gonoſz

keuan-

keuansága? De az Istennec fia arrul azt beszélli, hogy à ki meg lattya az aszoni embert gonosz keuanságra, anni, mintha paraznalkodót volna. A ki kedig paraznalkodic ketség nelkűl Istennec orszagat nem veszi. Latode mély tauul iar az vrnac iteleti à mienktűl, es mely bűnteteſt erdemlenec, vagy azokis à bűnöc, à kic nekűnc kichinek nec teczenec. Math. 5. Gal. 5.

De nẽ chac az bűntetésnec nagy voltabol peniglen, hanem à min az bűnből meg valtatanc, annac dragaságabolis iuthatunc az bűn veszedelmes voltánac esmeretire. Sem à bakoknac es tulkoknac, sem az szent patriarchaknac es prophetáknac vereuél nem engeszteltethetec meg az Istennec az bűn ellen valo haragia: Sem pénzen, sem aranyon, sem ezűstön, sem draga kőueken, hanem chac à teremtőnec egyetlen egy fiánac véren valathatánc meg. Bizony tahat nehez dolog az bűn, es soc à mi vetkűnc. 1. Pet: 1.

Midőn kedig nem uolna honnet meg fizetni. Vgy ninis michoda ualtságot adhatna ember az ű lelkeert? El veszti akarkies magat de meg nem valthattya. A te veszedelmed, azt mondgya Isten, magadtul vagyon Israel, de segetséged chac en tűlem. *Senki meg nẽ fizethet magaert.* Matth: 16. Oseæ. 13.

Paranchola az ű ura el adatni ütet, feleseget, gyermekit, es mindent ualamie uolna, es meg fizettetni. Az Michoda az el adatás.

őrőc

ő̃rőc karhozattal valo feñegetes ez, melyre mél-
toc vagyunc à bűnért, ha meg nem terűnc. A bű-
nősnec felesége à gonosz keuansàg, fiai à bűnőc,
mellyec altal szarmaztanac, az ű ioszága es mar-
haia, az à mibe è vilagon bizot es gőnőrkodőt.
Mind ezekcel egyetembe el adatic az bűnős em-
ber, midőn ki rekesztetic az Istennec irgalmasa-
gábol, es karhozatra vettetic, hogy meg fizet-
tessec az ű adossága, az az, hog̀ elég legyen az vr
igasságánac es haragianac. Mert azt mondgya
szent Agoston, hog̀ az el adatotnac árra, semmi
nem egyeb, hanem az karhozatnac kennya, mel-
lyel elég leszen az Isten haragianac. Nem azert fe-
ñeget peniglen minket Christus az karhoztatás-
sal, mintha kegetlenkedni akarna raitunc, hanem
hog̀ meg reműllyűnc, es io ideien kőnyőrgesre ve-
gyűc dolgunkat. Igen szeret mindnyaiunkat, an-
nac okaert à kiket az ű io volta es kegyelmes va-
rása à pœnitenciara nem hozhat, azokat à bűnte-
tésnec felelméuel akaria meg tereteni. Ha kegyet-
len volna, kőnyőrgesűnkre sem bochatnaia meg
bűneinket, sem az karhozattul melyre kőtelesec
vagyunc meg nem mentene. De miert nem enge-
di meg szám vetés nelkűl az adosságot, ha illyen
io akarattal vagyon mi hozzanc? Azert hogy à
szám vetésből meg érchűc meni engettetic meg
minekűnc, es tudgyunc mirűl halat adni. Azta-
karia

Miert fenyeget minket Christus.

Miert nem engedi szàm adasnelkűl meg az adosságot.

karia hogy tőruennec altala, bűneinknec esmeretire iussunc, esmerűc meniuel tartozunc à mi vrunknac es kerűc hogy meg engedgye. Mert igy paranchola hogy kőnyörögiűnc à mi bűneinknec bochatasáert. Bochasd meg nekűnc az mi vetkeinket, miképpen mies meg bochatunc azoknac à kic elenűnc vetettenec. Kész irgalmasságot tenni velűnc, chac mi keuannyuc es kerűc az ű irgalmasságat. Miképpen ez adós szolgaual irgalmasságot tőn es meg engede neki az adossagot mihelyen le eséc es kőnyörge neki monduan. *Vram legy bekeseges en hozzam es mindent meg adoc teneked.* Matth. 6.

De mit halloc? Mindent meg adoc vgymond teneked. Meg adhatnaia inkab valaha? Soha nem lám meg monda oda fel Christus, hogy nẽ uala honnét meg fizetni. Mies meg mõdóc hogy az ember el veszthetí, de meg nẽ valthattya magat. Mert ha mi elegec voltunc volna à meg fizetesre, az Isten fianac nem lőt uolna szűkség emberre lénni, es halált szenuedni mi erettűnc. Mit kel tahat ezẽ à meg fizetésen ertenűnc melyre magat aianlya? Halgas reia, im meg mondom. Miképpen Iakobrul azt oluasuc, hogy meg esmeré az ű fianac Iosephnec ruhaiat, azonképpen az Istenis az ű fiának à Iesusnac ruhaiat nézi es esmeri mi raitunc. öltőzzetec fel vgymond szent Pal, az Vr Iesus Chhistusban.

Mi legyen à megfizetés. Gen: 37.

A Christusbá kel öltözni. Rom. 13.

Fel

Belől à hitnec altala.

Fel öltözünc kedig ü belę, két képpen. Elöször belől, à hitnec általa, midön esmeruęn bünös voltunkat, nem essünc ketségbe, hanem hiszüc hogy à Christusert meg bochattatnac bünеinc, es à mi erdeminkbe nem bizuán, iduözetönknec érdemit mutogattyuc az atya Isten elöt. Ebbe è ruhaba öltözuęn, eleibe merünc menni à mi vrunknac, mert esmeri es örömest lattya fiának ruhaiat, az az, erdemęt. De nem elég chac igá à Christusban öltözni, hanem kiuülis reianc kel ütet vennünc, fel kel belé öltözznünc à köuetésnec altala, az ü io voltat melyből meg enged nekünc szükség köuetnünc. Latode hogęz è szolga hitte bünеinec bochanattyat, mert ha nem hitte volna, nemis kerte volna. De miuel hogá kiuül nem lattatęc raita à Christusnac öltozeti, nem köuete vranac erkölchet, nem lön vgá irgalmas, szolga tarsahoz, mint az atya Istẽ irgalmas mi hozzanc, vionnan Istennec haragiába ésec.

Kiülis à kö-uetęssel.

Szent Pal apostolis úiluan valo bizonságot teszen errül. Ki midön azt parancholta volna, hogá le vessüc az ô embert es vyban öltözzünc, leg otan meg monda mint kellyen annac az öltözesnec lenni. El hadgyatoc ăzt beszélli, à hazugságot, es ki ki mind igazat mondgyon felébarattyanac. Ha haragoszтoc, ne vetkezzetec: à nap el ne nyugodgyec â ti haragotokon. Minden mérges beszéd, min-

Ephes. 4. Az uy ember be ualo öltözés.

minden geriedés, harag, kialtás es atkozodas, ki vetteſsec ti kőzzűletec, minden gonoſsággal egé-
tembe. Egmashoz kedig io akaróc legyetcc, irgal-
maſoc, es egíc à maſiknac engedgye meg az ű vet-
keit, miképpen az Iſtenis, à Chriſtusban meg en-
gedet tinektec. Maſut megint imigyen ſzól. Ne Col: 3.
hazudgyatoc egmaſnac, le vetuęn az ô embert az
ű chelekedetiuel, es reiatoc vőuęn az vy embert,
legyetec fel őltőzue mint az Iſtennec ſzent es ſze-
relmes valaſztotti, ſziubeli kőnőrűleteſségben,
kegéſségben, ió erkőlchben, engedelmeſségben, es
ſzeledségben. Esegítec tűriőn à maſtoknac, es eg-
máſnac meg bochaſsatoc, ha valakinec valaki ellẽ
panaſzolkodáſa vagyon: Miképpen à Chriſtuſis
meg bochattot ti nektec, azonképpen ties. Im hal-
lod hog à fel őltőzes az Iſtennec es az ű fianac à
Chriſtuſnac kőuetéſe, hog ollyan kéſzec legyűnc
à kégyeſségre es meg bochatáſra mely keſz ű mi
nekűnc meg bochatni.

Ezt az ű fianac ruhàiat, ha mind belől ſ-mind
kiuűl raitunc lattya az atya, ketség nelkűl meg te- *Az ű fiara*
kénti az ű Chriſtuſanac orczàiat, es noha tellyes *nezuén, ueſzi*
fizeteſt mi nem tehettűnc (mert nem egyenlőc è *elég gyanant*
moſtani időnec ſzenuedéſi, à iőuendő dichőség- *Iſten à mi fize*
hez, mely meg fog ielentetni mi hozzanc) mind *teſsinket.*
az altal, midőn haluan az vrnac ſzauat meg nem *Rom. 8.*
kemenettyűc à mi ſziueinket, es à pœnitencianac

MATICA SLOVENSKÁ V MARTINE

mélto gyűmölchit teremtyűc, eleg leſzen az Iſten kegyes akarattyanac, Mely ez, hogy meg ne hallyon à bűnös hanem meg terienes éllyen: Es à mi magába elég nem volna, eleg gyanant vętetic tűlűnc à Chriſtus elég teteleiért. Nem neſzi Iſten mi bennűnc à tetemenynec fogyatkozáſat, hanem az akaratnac tellyes voltat, hogy akariuc à fizetéſt ha ſzinten nem lehetis tűlűnc. Es miképpen hogy à karhozottac ſoha anni ként nem ſzenuedhetnec, melynél többet nem erdemlenénec miuel hogy az veghetetlen Iſten ellen vetkeztenec, mind az altal mondatnac meg fizetni az adoſságot, el adattatuán az örök karchozatra, azonképpen à meg terő bűnöſis, ſoha anni iot nem tehet, es anni pœnitenciat nem tarthat vgyan, hogy eleget tehetne bűneiert, de azert elég tetelnec, es meg fizetéſnec neueztetic, midőn valamiuel Iſtent meg bantotta, mindeñel igyekezic megint ůtet engeſztelni. Teſtéuel ſzęued tetuęn az ű teſtét, bűitoluęn, vigyazuan, ehſéget, ſzomnyuſagot, betegſeget es minden nyaualyat bekeuel ſzenueduen. Lelkeuel aietatos imadſagokat es könyörgeſeket Iſtenhez bochatuan, az ű törueſnébe elmelkeduęn, tiſzta hittel, erős remenſéggel, es buzgo ſzeretettel ű hozza ragaſzkoduan. Ez vilagi ioſzagaual, à mit hamiſsan à maſéból el vőt, azt viſza aduán, es az ű ſaiát ioſzagábol beuſeges alamoſnat oſztuan.

Elég kegyes akarattyanac Ezech: 33.

Az akaratot nézi Iſten.

Mint kel Iſtét engeſztelni.

Könyö-

Kŏnyŏrùle ez okaert az ur ezen è ſzolgan, el ereſzte ùtet, es az adoſságot meg engede neki. Nem nagy kegyelmeſsege ez? tŏbbet miuel annál, à mire kerettetic. Chac halaſztáſt kêr vala à ſzolga, fogaduán hogy idŏuel meg fizetne, ŭ kedig az egeſz adoſságot meg engede. Illyen az Iſteñec io volta mi hozzanc, valamikor az io akaratot talallya bennünc, azonnal kéſz minket magahoz fogadni, bŭneinktŭl meg oldozni, es az ŏrŏc çletnec ŏrŏkŏſsiue tenni. Az ŭ imillyen igereti ſzerent. Te ſoc ſzeretŏkcel reti-paraznalkodtal, mind az altal tery en hozzam, es fogadlac tegedet. Moſodgyatoc meg, tiſtullyatoc meg, vegyetec el à ti gonoſz çleteteket az én ſzemeim elŏl. Hadgyatoc el à gonoſzt, tanullyatoc io tételt. Ha à ti bŭnŏtŏc ollyan vŏrŏs volna mint à vér, mint az ho meg feiçredic, es ha ollyan volna mint à vŏrŏs barſonis feiçr leſzen mint à gyapiu. El hadta vala Iſten adatni à Ninivebelieket, de miert hogy le eſsenec, az az, meg alazac magokat, láta az ŭ chelekedeteket, hogy meg tértenec volna, es kŏnyŏrŭle raitoc. Annac okaert ſenkinec nem kel ketſegbẽ eſni. Mert nem chac nem akaria, hanem bannyais az vr, à bŭnŏs ember nec veſzedelmét. Kit meg bizonyét az ŭ imillyen panaſzolkodáſa. Miert akartoc meg halni Iſraelnec háza. Mi nem gyŏnŏrkŏdŏm én à meg halónac halalába. Ez okaert, terietec meg es éltec.

Az Iſtennec kegyelmeſsege.

Iſtennec igéi.

Hier: 3.
Eſa. 1.

Ionæ. 3.

Bannya Iſten à bŭnŏſnec ueſzedelmét.

Ezech. 18.

Masodic reſze.

Az emberi ke menſeg es hala adatlanſag

ESkt mennen à ſzolga, talala egygyet az ũ ſzolga tar Eſai kozzùl, &c. Ebben è ſzolgaban, az embe ri ſziunec kemenſege es hala adatlanſaga ielentetic. Hoǵ noha Iſten ſzantalan ſoc adoſsaginkat engedi el nékũnc, mind az altal, mi, felebaratinknac, kic mi velũnc vǵan azon menńeknec orſzaǵaban, az az, â Chriſtus egyhazaban lakoznac, vgyan azon Euangeliomot halgattyác, azon kiraly ſzaſzloia alat vitezkednec, chac leg kiſseb vetkeket ſem akar iuc meg bochatani. Maga ha az ũ mi ellenũnc valo bũnõket, az mi bũneinknec, mellyekcel naponkent Iſtenũnket meg bantyuc melleie vettyũc, oly keueſec azoc, ezekhez képeſt, mely keués à ſzaz penz à tiz ezer talemtomhoz haſonlettatuan. A mit az angyal nem ſzenuede hogy ũ elõtte miuelt volna ſzent lanos, monduán ne eſsél le én elõttem, mert teneked ſzolga tarſod vagyoc, azt miuele imez hala adatlan ſzolga elõt, az ũ ſzolga tárſa, labahoz eſec, es vgy keri vala ũtet, hogy bekeſeges lenne hozza, varnáia egy ideig, es mindent meg fizetne neki, de vgyan ſemmit nem foga. *Sõt foitogattya uala ũtet, es uegre â tõmlõczbe uete, meglen az adoſságot meg fizetneie.* Effele dolgot ſokat latunc moſtanis, à kazdagoktul fõ képpen kic, à mint ſz: lakab mondgya, à ſzegen népet, az itelõ ſzekec eleibe

Keués az mi ellenũnc ualo uétec.

Apoc: 22.

Luc: 2.

leibe vonſzác: Sarczoltattyác, kalodazzác, kenozzác, mind addig, még nem meg leſzen vſuraual, ha miuel nekic adoſoc. Sőt feienkẹnt illyenec vagyunc, meg eſzűc egymaſt, akarmi keues kőſztűnc eſet vetekértís, meg nem gondoluán, hogy ſenki ninchen, à ki bochánat nelkűl nem ſzűkölködnẹiec.

Harmadic Reſze.

AZ vr Iſtennec peldáiat kellene néznűnc, es ű tűle tanulnunc egymashoz valo kegélmeſséget. Lam Chriſtus arra int, hogí irgalmaſoc legűnc, mikeppen az mi menńei ſzent atty ánkis irgalmas, meg bochaſsunc, es meg bochattatic minekűnc. Hallyuc intéſet, miert nem fogadgyuc tahatſ hallyuc igeretit hogy űis meg bochát nekűnc ha mi meg bochatunc, miert nem igékezűnc el vennií? Auagy ha ſem intéſe, ſem igerete à mi vrunknac nem fog raitunc, akar chac rettentene meg, à bűnnec nehez, es veſzedelmes volta. Gondolnoioc meg, hogí oly nagí bűn, atyankfiaihoz kegétlenekkec lennűnc, hogí az Iſtennec tellyes haza népet meg ſzomoréttya es el idegeneti mi tűlűnc. *Mikor ezt láttac uolna az ű ſzolga tarſai igẽ meg habórodánac.* Minden iambor kereſztyẹn bannya, es meg buſul raita, midőn valamit lát az Iſten tőrueńe ellen tőrténi. Mind ſzent Dauid, ki imezt beſzélli maga felől.

A meg bochatasba Iſtent kellene kőuet nűnc.

Nagy bűn à kegyetlenſeg.

A *ki iambor bannya à Iſten ellen ualo dolgot.*

lől. Lattam à bűn teuőket, es meg epedtem. Nemis
Pſal. 118. hiu ſzolga az, à ki vra ellen eſet boſztun meg nem
indul. Melyről ha nem tehet, megis ſohaſzkodic,
es az ű vrának előtte boſzonkodic. *El menuen, meg*
mondac az ű uroknac, mind azokat, mellyec lőttenec ua-
Fel hat Iſten eleibe az ű ſzolgainac bo ſzonkodaſa. *la.* Meg higygye minden ember, hogy affele
boſzonkodáſoc es panaſzolkodáſoc, mellyeket à
kegetlenek nec tőruentelenſegec ſotulnac, es fachar-
nac ki ſziuőkből, fel hatnac az Iſtennec eleibe, meg
keſerétic, boſzu alláſra es bűntetéſre indęttyác ű-
Deut. 15 tet. Halgaſd errűl az iráſnac bizonſag tętelet. Nyſd
meg à ſzegennec à te kezedet, hog ne kialchon te
reiad az Iſtenhez, es bűn gyanánt ne tulaidonetaſ-
ſec tenecked. Meg ne tarch à bęreſnec bęret,
hog ne kialchon te ellened, es bűnűl ne legyen tene
ked. Hiſzede hog nem hallanaia Iſten, midőn az ű
meg nyomorettatot ſzolgaia imigen kialt: Vram,
Hie: 11. had laſsam à te boſzu allaſodat ű raitoc. Vay bizon
hallya es meg halgattya: El ſem ſzenuedi az irgal-
maſság nelkűl valoknac gonoſsagokat. Laſzacza
A halál altal hiuatunc Iſten eleibe. mint iára az ű tarſa fóitogato gonoſz ſzolga. *Hoz-*
za hiuatá ůtet az ű ura. A halalnac altala. Meg halűc
mindńaian, es az vr Iſteñec itélő ſzeki eleibe vite-
tűnc, meg kérdic ot tűlűnc, mint tartottuc egymas
hoz magűkat. Mint mutattuc meg, Iſtenűnknec az
mi hala adasűkat, az ű ſzolgaihoz, felebaratinkhoz
valo irgalmaſsagban. Valaki oly talaltatic, àki atya
fiaihoz

ſiaihoz kemeńſziuű uolt, igý iár mint ez ė ſzolga.

Mondaneki az vr. *Te gonoſz ſzolga, á te adoſsagodat mind meg engettem teneked, miert hogy kőnyőrgel ennekė, nem de tenekedis kőnyőrülnőd kel ualae, á te ſzolga tarſodon, mikeppen en kőnyőrültem te raitad:* Szemé re hanńa io tetemeńit, es feddi à ſzolgáuac hala adatlanſagat. Io tetemény ezec. Hogý ű vr es kiraly leuén, egý ſzegeń ſzolgaiahoz oly io volt, hogý nem chac varta űtet, hanem vgan mindeneſtűl meg engedte adoſságat. Kőnńen kedig, chac egy kereſére. Mint am Peternekis, midőn egý keueſet ſirt volna, à latornakis, egý ſzauára meg bochata bűnőket. Es azt fogadá, hogý ha à bűnős meg tér bűneből, ſoha az ű alnokſagirul meg nem emlekezic. A hala adatlanſag ez, hogý à ki enni iót vőt vala vratul, fele batyan nem tuda kőnyőrűlni, ſem vrat, ſem azt hogý tarſa volt meg nem tekente, hanem nagy ſanyaru kemenſeget mutata hozza. Annac okaęrt, meltónac ítéli űtet reia, hogy véleis azon kemenſeggel chelekedgyec. Mert irgalmaſsag nelkűl, itelet annac, á ki irgalmaſságot nem miuel. *Es meg haraguan, ada ütet á boheroknac, az az, őrdőgőkneckezébe mind addig, meg nem meg fizetneie.* Azt erdemlé, vgy mint gyilkos, miuel hogy à ki gyűlőli attyafiat, ember őldőklő, azt mondgya ſzent Ianos, es ítéletre kőteles, azt beſzelli Chriſtus. Mélto bunte tés, hogy à ki maſnac meg nem bochat, neki ſe

A ſzolganac pirongattaſa.

Az urnac io tetemenyi.

Luc. 22. 23. Eze: 18.

A ſzolganac hala adatlanſága.

Iac: 2.

Melto bűntetes.

1. Iohan 3. Mat: 5.

bochattaſsec meg, mert ű magais azt keuannya maganac, imigyen imadkozuán. Bochaſd meg nekűnc mi vetkeinket, miképpen mies meg bochatűc ellenűnc vetetteknec. Te meg nem bochataſz, tahat à te imadságod halgattatic meg, ha neked ſem bochát meg az Iſten.

Mondanád. Ha ez igy vagyon, valamikor felebaratommal egénetlenſégbe leſzec, ſoha én akcor nem imadkozom, es chac egy mi atyankat ſem mondoc. Hanem vagy ki tőltőm boſzumat előſzőr raita, es oſzton meg bekellem véle, vagy talám idő iartaban el mulic haragom, es vgy kezdec imadkozni. Igen io leſzen, altal vt pokolra à mit beſzelleſz. Mert igy kettőzteted à bűnt, maga chac egygyikis elég volna karhozatodra. Nem emlekezelé rulla, hogy Iſten parancholta az imadſagot? Tahat ha nem imadkozol az Iſten parancholattya ellen vétkezel. Chauaroghacz azert à mint ſzinte akarod, de emél iobbat nem talaſz dolgodba, mint hogy meg egyeneſedgyel felebaratoddal, es meg engedgy neki. Mert ha azt nem miueled, ha imadkozol, magad ellen imadkozol, ha nem, annéual tőb bűnőd leſzen, es hamarab éred à pokolnac tőmlőczét. Ha azt gondolod, hogy nagyot vétet auagy nagy kárt tőt teneked, nezd à kőuetkezendő haſznot, à nagyob à kárnal: Ha neheznec teczic el engedned minden bűnét, iuſson eſzedbe, hogy

Iſten parancholta az imagſágot.

Chryſoſt:

hog nehezeb à kárhozatnac kęnía annál, melyre mind addig kőteles vag, még víſza vag ſzolga tarſoddal. Lam mindẽ allat ſzereti termęſzet ſzerent, à hozza haſonlo allatot, mire nem ſzeretnéd tahat te azt à ki te hozzad haſonlatos, mert attyadfia es ſzolga tárſod? Altalan fogua vgan valoba azt keuannya tűlűncâ mi vrunc, hog ſzereſsűc egmaſt, es megbochaſsunc egymaſnac.

De miuel hog két félec azoc, à kic minket meg bantanac, à bochataſnakis két modga vagon. Nemellyec nem chac meg nem engeſztelnec, es meg nem kőuetnec minket, hanem inkab, naprul napra tőb kárral, es boſzuſaggal illetnec. Ezeknec imigyen kel meg bochatnod. Tauul legyen tűled à boſzu allâſnac keuanſaga, es minden gyűlőlſeg, ſőt ſzereſsed űket mint Iſtennec teremtet allatit, es à gonoſz helyet iot tégy vélec, Chriſtuſnac imillyen tanetâſa ſzerent. En azt mondom tinektec, ſzereſſetec à ti ellenſegteket, es tegyetec iot azokcal à kic gyűlolnec titeket, Imadgyatoc azokert à kic kergetnec es ragalmaznac titeket. Es ſz: Pâlnac mondâſa kęnt, ha ęhezic à te ellenſéged adgy enni, ha ſzomnyuhozic adgy innyá. Ezeket meg miueluęn ne dichęried, hanem gyűlollyed benne à bűnt. Es ha el tűrhetetlen kárt tőt, teſzenis teneked, auagy tiſztelſégedet el akaria meltatlan veſzteni, à biroſhoz mehecz, tőrueń ſzerent valo oltalmat kerhecz

A meg bochataſnac ket modgya.

Matth: 5.

Rom. 12.

Mint legyen ſzabad tőrtęnkedni.

tűle, ki mind tegedet, mind egéb artatlanokat, tartozic à hatalmaſoc es gonoſzoc ellen tőrueń ſzerent, oltalmazni. De ottis meg elegedgyel vele, hogá te marhad es tiſztеſséged meg maradgyon, es touab valo pőrt ne űz, ſe annal egyebet ne keuań es ne kereſs. Megint ollyac vadnac, à kic ha vétnec valakinec, ottan meg térnec es bochanatot kérnec. Ez illyeneket azonnal hozzanc kel fogadnunc es tellyeſséggel minden dőllyőt ſziuűnkből ki rekeſztuęn, vgá illic ſzeretnűnc, mint ha ſemmit ellenűnc nem vetettenec volna.

Az excommunicatuſokrul.

Megis vannac egá fele vetkes emberec. Azoc, à kic ha ſzinten egyenkent nekűnc nem vetettenekis, ſem marhankba kárt nem tőttenec, ſem ſzemelyűnkbe, ſem hirűnkbe neuűnkbe meg nem bantottanac, mind az altal kőzőnséggel, az anyaſzent egházz ellen vetkeztenec, vagá engedetlenségből, meg vtaluan à Chriſtus egházza lelki paſztorinac és birainac parancholattyokat, vagá gonoſz eletekkel, botrankozáſt ſzerezuen à kereſztyenec kőzőt, es annac okaert excoműnicaltattanac à gűlekezetből ki rekeſztettenec es meg atkoztattanac, mint amaz fertelmes életű corinthusbeli ember. Ezeket még az anaſzentegházat meg nẽ engeſztelic meg nem térnec, oldozatot nẽ ńernec magoknac, el tauoztaſsuc ugã, es uelec ne ńaiaskodgunc, mind az altal imadgunc ęrettec, De ha be vętetnec à gűlekes-

1. Cor. 5.

lekezetbe, mies feienkent hozzanc vegyűc es tap=
lallyuc ű̃ket, viſzontag valo ſzeretettel, tanachal,
inteſsel, tanêtaſsal io tetemenyel.

Minden féle meg bochataſnac peniglen, ſziű̃ *Sziűből legyē à meg bocha=*
ből kel lenni. Mert nẽ azoknac igeri Chriſtus bű̃= *tas.*
nöknec bochanattyat à kic chac mondgyac hogy
meg bochatnac, hanem à kic vgyan valoba meg
engednec es minden haragot, gű̃lölséget ki vetnec
ſziuőkből. Es à kic kilömben chelekednec máſt
beſzel nekic. *Ekeppen chelekedic*, erched mint ę ſzol=
gáual kit à hoheroc keſzebe ada à kiraly, *az en men*
ney atyanis ti ueletec, ha ſziuetekből meg nem bochattya=
toc kiki mind az ű̃ felebarattyanac az ű̃ uetkeket. Mert Matth. 15.
ha azoc à vetkec ferteztetic meg embert, à mint v=
runc mondgya, mellyec à ſziűből ſzarmaznac, bi=
zoń megint vgy tiſztulunc meg, vgy leſzű̃nc ked
ueſec Iſtennel, es alkolmatoſoc az ű̃ ſzent orſza=
gára, ha ſziuű̃nkből terű̃nc mind ű̃ hozza mind
atyankfiaihoz. Iudas maradéki azoc, valakic chac *Iudas marado*
ſzęnnel es ſzép ſzoual vannac felebarattyokhoz, *ki, ſzénnel ua*
de ſziuőc ű̃res à ſzeretettű̃l. Iudas meg chokola *lo atyafiac.*
iduőzetőnket, kőſzőne neki es meſterenec hiua,
de más felől el arula. Illyenec az kép mutato a=
tyafiakis. Szaiokcal iot ſzólnac es ſziuekben at= Pſal: 62.
koznac. Kiknec az ű̃ erdemec ſzerent iővendő=
reis Iudaſsal leſzen reſzec. Mert męlto, hogy à kit
kővetnec à vetekben azt kővęſsec à iutalomnac
el ve=

el uetelebenis. Mi hogy à Chriſtuſsal eggyűt leheſsűnc, meg emlekezuęn rulla, mely nagy Iſtennec hozzanc valoio volta, ki tiz ezer talentomot enged meg nekűnc, engedgyűc meg felebaratinknac ű ęrette ellenűnc ualo uetkeket, es ſzereſsűc űket, nẽ kilőmben mint az Iſten ſzeretet minket.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSZON HARMADIC VA-
SARNAP.

Ez mai Euangeliomot, â ſzent Mate Euangeliomianac XXII. *reſzében keresd.*

AZ időben, el menuẽ â Pharisæusoc, tanacbot tartánac, mikeppen ůtet beſzedeben meg fognaiac. Es bozzá küldec àz ů tanetuanyokat, az Herodesnec ſzolgaiual egyetembe, es mondánac: Meſter: tudgyuc hogy te igaz mondo uagy, es az Iſtennec utát igazan tánetod, ſenkiuel ſem gondolſz mert nem nezed ſenki ſzemelyet. Mond meg ez okaert minekűnc. Miteczic teneked? Illike Chaſzarnac adot adni, auagy nem? Ieſus kedig eſzebe uőuen az ű alnakſágokat, mon-

monda: Ti kep mutátóc: Mit keſertetec engemet? Mutaſſatoc meg ennekem az ado penzt. ũc kedig elô hozanac neki egy Denarius penzt. Es monda nekic: Kiè ez à kep es à fölũl ualo irás? Mondanac neki: A Chaſzare. Akcor monda nekic: Adgyatoc meg az okaert Chaſzarnac, à mi az Chaſzare: Es Iſtennec, à mi az Iſtene. Es haluan ezeket el chodalkozanac, es el bagyuan ũtet el menenec.

EZ Euangeliomnac Sommaia.

EZis à mi vrunc Chriſtuſnac, à Pharisæuſokcal valo eg̃ kemeń vetelkedéſe. Kic az ũ tanetuanyokat, Herodes kiraly ſzolgaiual egyetembe hozza kũlduẹn, azt kerdetic tũle, kellyene adot adni Chaſzarnac auagy nem: Mely kerdéſt, nem azert vetic ũ eleibe, hog̃ tanullyanac tũle, hanem hog̃ meg fogńaiac ũtet beſzedébe. Aletuan, hog̃ ſoha oly meſterséggel reia nem felelhetne, hog̃ vagy Chaſzar ellen, vag̃ à kõſség ellen ne eſnçiec beſzéde, es vag̃ egy felõl vagy más felõl veſzely nem kõuetkezneiẹc reia belõle. De ũ, ki az atya Iſtennec bõlcheſége, vgy felel meg az olalkodo es alnac kép mutatoknac, hog̃ az ũ ſzauábol ragalmazaſra valo okot nem veheténec. Figyelmeteſsen halgaſsuc azert ez Euangelomot, hog̃ meg tanullyuc belõle, Elõſzõr, mint akartác à Phariſæuſoc Chriſtuſt az ũ al-

Miert kerdnec à Phariſæuſoc.

ũ alnac kerdeſekcel meg chalni, es mit felelt nekic, meg ielentuẹn miert veſztettéc volt el à Sidoc az ũ ſzabadságokat, es mi oka hog é vilagi feieſ delmeket reia ereſti Iſten, hogy az alattac valoſ kon hatalmaskodgyanac es tõruentelẽkedgyenec. Maſodſzor, ez vilagi feiedelemségrũl, es miuel tartozzéc à kõſség è vilagi feiedelmeknec az ũ gond viſeleſekért. Harmadſzor, hog az Iſtennekis adoſoc legyunc es hala adaſsal tartozzunc az ũ io tetemenéiert. Ezekrũl vegyunc tanulságot è mai Euangeliombol.

Elſõ Tanulſag.

A Phariſæuſoc, Chriſtusnac ellenségi.

EL menuen à *Phariſæuſoc tanachot tartánac.* Hog à Phariſæuſoc, Chriſtuſtnac ellenségi voltanac az egeſz Euangeliomi hiſtoriabol megteczic. Es iollehet ſem eletébe, ſem tudomanyaba ſemi meg vethetõ auag meg fedhetõ nem volt, mind az altal, ſoc képpen kereſnec okot hozza, hog neki artʃ haſsanac, es ũtet vgymint gonoſz életũt, es hamis tudomañut, nẽ chac meg vtaltaſsác az emberekcel, hanem elis veſzeſséc. Illyenec voltanac minden idõkben moſtis illyenec az kép mutatoc, akarmikoris abban forgattyac feieket es eſzeket, hogy Chriſtuſt es az ũ orſzágat ſemmiue tegyec. Azʃ retnekec, tudgyac hog à mely tudomant mi valʃ

A kép mutatoknac ſzokaſoc.

lunc,

lunc, Moyſesből, à Prophetákbol, az Apoſtolok-
nac, es Euangeliſtaknac iraſokbol vetetet: Es ſo-
kakhoz mi közzülünc ſemmi gonoſzt ſoha nem
lattanac es nem tudtanac, mind az altal ſoha meg
nẽ ſzünnec minket ragalmazni. Szaz ezer mod-
gát kereſic, mint el hiteſséc à kőſséggel, hogy egis
ninchen io beñünc, hanem mind hamiſsac es faitalã
eletüec vagunc. Mind à vegre peniglen hogy ſe piſ
pököknec ſe egeb eghazi embereknec ſemi böchü
leti es meltosága ne legyen, meg utaltaſsunc es ki
vetteſsünc mint à meg izetlenült fő, es laboc alá
ſiomodtaſsunc. Nem türhetic hogy à Catholicuſoc
kezében vagon à palcza es à birodalom, féltic hogy
feiehez fogiac útni az eghazi kereſztyen paſzto-
roc à lelkit, es è uilagi feiedelmekcelis oda üttetic à
teſti feguert. Annac okaert, inkab akarnaiác hogy à
töröc birna es parancholna, hogy nẽ mint azoc, kic
Iſtent es az igaſságot ſzeretic. E varasbanis hallot-
tũc nemellyektül illyen ſzót, hogy még az Iſten à tö
röc altal hozza ide be az Euangeliomi tudománt
(mert üc az ü hazugságokat, Euangeliomi tudo-
mañac neuezic) Chac hogy ñiluã nẽ meric mondani,
de meg ieſẽtic azert, hogy oli igẽ nẽ ſzeretic à kereſz
tyen feiedelmet, miert hogy tiſzti ſzerẽt oltalmazza
az añaſzentegházat, hogy keuañáiac, hogy nem ez
hanem az ördögnec eſzközze, à töröc birnáia
üket, tuduán hogy az alat ſzabadon igethetnénec
min-

Mi uegre rágalmaznac minket az emberetnekec. Matth: 5.

A Törököt inkab ſzeretic hogi ſem mint minket.

minden teuelygeſnec vtán. Mi oka ennec az nagy dihőſsegnec? Az hogy ũc à pokolbeli ſatannac ſoldoſi, es azert gyűlőlic, ellenzic es oſtromlyac az Iſtennec ſereget. De heiaba, mert az anyaſzentegyhaz oly erős kűſziklan eppettetet, hogy à pokolnac kapui ſoha ű raita hatalmat nem vehetnec. Holot azert mindenkor è ſzokáſoc à kép mutatoknac, nem choda, ha à Phariſæuſokis nem tauoznac el, az ű nemzetségeknec erkőlchőktűl.

Az eretnekec ördögnec ſoldoſi.

Nem arthatnac az anyaſzentegyhaznac.

De laſsuc, minemű meſterséggel ſarkallyac meg vrunkat. Az Euangeliſta negy meſterségeket ſzamlallya, mellyekcel éltenec minec előtte ki faſkaſztottac volna azt, à mi à fő kerdes vala. Elſőt, hogy tanachot tartánac. Ezt regen meg latta vala à ſzent Lelec altal Dauid, hogy effele tanachkozas fogna iőuendőre lenni à Meſsias ellen. Dihőskődénec vgymond à nemzetségec, à népec heiaba valo dolgokrul tanachkozanac es à feiedelmec egybegyűlenec az vr ellen, es az ű Chriſtuſanac ellene. Maſodikat azt ielenti felőlőc az Euangeliſta, houa nezet legen nekic minden tanachoc. Arrul tanachkoznac, *mikeppen ũtet beſzedeben meg fognáiac*. Es à ſzerent mind életet, mind tudománnyat ſzidalmazhatnáiac à kőſség előt, ű magat peniglen el veſzthetneiec, vgy mint vagy à nép ſzabadſagánac, vagy az Chaſzar meltoſaganac ellenséget.

A Phariſæuſoknac, negy meſterſegec.

1. Tanacz tartás. Pſal: 2.

2. Gonoſz igyekezet.

3. *Alnokſág.* Harmadſzor azt beſzelli meg ſzent Mate, mine-

mű

mű alnakſaggal lőt az ű tanach tartáſoc. Az ű tanetuatiokcal egyetembe, az Herodes ſzolgaitis hozza kűldéc, hogy ha valamit ollyat ſzollana à mi à feiedelem ellen eſnęiec, ezec tanu bizonſagot tennénec ellene. Negyedſzer, elő ſzamlallya à kép mutatoknac hizelkedő beſzedeket, mely imillyen vala.

4. hizelkedes.

Meſter, tudgyuc hogy te igaz mondo uagy, es az Iſtennec utat igazan tanetod, ſenkiuel ſem gondolſz, mert nem nezed ſenkiſzemelyet. Azert dicheric űtet, hogy ſzabadon ſzollyon es batorsággal meg mondgya à mi ű neki teczic, vagy à kőſség ſzabadsága ellen, vagy à Chaſzar meltosága ellen. Es azokat à ioſzagos chelekedeteket tulaidonęttyac neki, mellyeknec minden tanetoba auagy prædicatorba meg kel talaltatni, à tanetasban valo batorſagot, es hogy nem ſzemely valogato. Aztis kereſic è ſzép beſzeddel, hogy ne fellyen tűlőc, reiaioc bizza magat, mint hiu es io akaro emberi előt, meg męrie mondani à mit igaznac alęt lenni. Lagy az ű beſzédec, mint az olai de ű magoc ollyanoc mint à mérges nyilac.

Miert dicheric urunkat.

A prædicatori loſzágoc.

Pſal: 54.

Kőuetkezic à kérdęs. *Mi teczic teneked illike Chaſzárnac adot adni auagy nem?* E kerdeſsel vgy akarac űtet meg kőtni hogy egy fele ſem ſzaladhatot volna előttőc. Azt alętottac, hogy egy altallyaba è kettőnec egygiket feleli. Illic vagy nem illic. Ha azt

A Phariſæus ſoknac kerdęt ſec.

kezdette volna mondani, hogy illic, à kőſséget (melynec igen ellene vala az adonac fizeteſe) meg bantotta volna vele, es vgy, hic könnyen hozza fertenec volna el veſzteſehez, midőn à kőſség tűle el ſzakadot volna. Ha kedig à lőt volna az ű feleleti, hogy nem illic, az Herodes ſzolgai ütet el ragattac volna, vgy mint à Chaſzari iouedelemnec es meltoſagnac ellenzőiet. Ezt akartac hic euel è kerdéſsel.

Honnet uettec à Sidoc, hogy nem kellene adot adni.

De im laſsuc, honnét vőttec volt à Sidoc azt à velekedeſt, hogy nem illenciec az Iſten nepenec az idegen feiedelemnec adót adni, Mert bizoń dolog, hogy ebbe è velekedesbe voltanac, es ſokſzor tamadaſtis indetottanac, hogy effele igát nyakokrul le vethettenec volna. Az Iſten igeretinec hamis ertelmeből tamadot vala kőſztőc ez è velekedés, mi uel hogy az Iſten azt fogatta volt nekic, hogy ſzabadoſoc lennénec, es az ű nemzetekből valo tulaidon kiralyoc lenne. De nem veſzic vala eſzekbe, hogy az igeret condicionalis vala, az az, ôc alat, haual igerte volt az Iſtẽ nekic: es miuel hogy ũc az okot meg nem tartottác, az igeretet ſem tartotta meg Iſten. Ha engemet halgacz vgy mond, &c. E varaſnac kapuian kiralyoc, es feiedelmec iárnac be, ki à Dauidnac ſzekiben ülnec. Ha à te vradnac Iſtenednec ſzauát halgatod, hogy meg miuellyed es meg őrizzed az ũ parancholatit, főue teſzen tegedet à te vrad Iſtened, es nem farká, es mindenkoron fölül

Az Iſtennec gerete, haual vagyon.

Hic: 17.

Deut. 28.

léſz,

léſz, es nem alol. Es ennec à tulaidon kiraly felől valo igeretnec, à mint Iakob Prophetála, à Meſsias el iővetelieg, es nem touab kel vala tartani. Latuan azert hogy à kiralyi iſtap Iudatul el veteret, es idegen feiedelem kezebe adatot volna, meg kellet volna gondolnioc, hogy az igertetet lelki kiraly, à Meſsias el iőt: es hogy Iesus az, meg eſmerhettéc volna chelekedetiből, es nem à teſti ſzabadságot, hanem lelkit, es iduőſséget kellet volna ű tűle varnioc. De ű nekic ezec eſzekbe ſem iutnac, hanem chac azt nehezlic, hogy el kőlt à régi ſzabadſag, es tőruentelenſégben tartatnac à Romai Chaſzártul.

Christusig tartot az igeret. Gene. 49.

Miképpen kedig akcoron à Sidoc panaſzolkodtanac ſzabatlanſagokrul, de annac okat meg nem gondoltac, azonképpen moſtanis ſokan panaſzolkodnac, hogy minden tőrueny űnkből ſzabadſagunkbol ki vętettettűnc: tőruentelen rauáſsal, fizeteſsel, es főlőtteb valo ſzolgalattal meg terheletet à ſzegeny kőſség. Ezt igen nehezellyűc, es valtig nyugűnc à rabſag alat. Azonkőzbe ſenki valoba meg nem gőndollya mi legén ezeknec oka. Int minket az Iſten hogy meg tériűnc, es nem chac az Euangeliomnac kegés ſzauáual, hanem oſtori altalis hi pœnitenciara. De nem indulűc, eletűnket meg nem iobbettyuc. Ennec okaert, keſzereti űtet igaz iteleti, hogy kemeńben nyullyon hozzanc,

Moſtani panaſzolkodas, à ſzabatlanſagrul.

A ſzabatlanſagnac oka.

es effele ſulyos kegyetlenſegeket bochaſson reiánc. A nemeſség azt kialttya, hogy à feiedelmec es azoknac tiſztartoioc, kamaraſsoc, Capitannyoc, tellyeſſeggel minden igaſsagátul, ſzabadſagátul meg foſztottac ũket. A paraſztság ſirua panaſzolkodic, hogy à földes vrac, hatalmaſoc, koborloc, meg emeſztic ſzegeńeket. Igazat mond mind à két rend, bizoń vgy vagyon à dolog. A kic miuelic gonoſzul miuelic, de à kic ſzenuedic méltan ſzenuedic. Mert miuel hogy gonoſzoc vágyunc, ezec è nyaualyác mind érdemũnc ſzerent tõrtennec raitunc. Iſten bũntet bennũnket, es ezeket è nyaualyakat ũ bochattya reiánc. Ne remellyũc kedig, hogy el veteſsenec rullunc, valamig okai, az az, à bũnõc kõſztũnc meg maradnac.

Amos 3.

Az vtolſo idõkben, ſzomoru allapatban voltanac à Sidoc. Ptolomeus Lithurus az aſzonnepeket, es kis gérmekeket fel vagdaltatuan meg fõzete, es meg ętette vélec. Pilatus azoknac kiket meg õlettetet, véreket, az aldozatoknac veréuel egybe õlgettette, es à tõbbiuel meg itatta. Maid nem ſokcal vagyon iobban nekũnkis dolgunc, es azon felec hogy ez vtan, ennelis gonoſzban leſzen. Mert Daniel az vtolſo birodalmat, vashoz haſonléttya, az ũ kegetlen nagy kemenſegéęrt. Meggyũnc tahat enni ſoc tõruentelenſegec kõzõt? A mirũl nem teherũnc ſzenuedgyũc bekeſeggel azt, es tarchũc pœniten-

Iosephus ant. lib. 13. cap. 19.
Luc. 13.

Az mi moſtani allapatunc.

Dan. 2.

Mit kel è ſoc nyaualya kõzõt miuelni.

nitenciat hogy az vr Iſten, vagy mindeneſtül el vegé, vagy kiſsebbeche nyomoruſaginkat: Azonkőzbe ſenki feiedelme ellen fel ne tamadgyon, es zanabonát ne indechon: Nem párt ütteſsel, hanem pœnitencia tartáſsal kel az igát ńakunkrul le vetnünc. A feiedelmec ellen valo fel tamadás, partolkodás, arultatás, mely veſzedelmes legén, nem chac az régi hiſtoriác, hanem ez el mult eſztendőkbe, à mi orſzagunkba történt dolgokis meg mutattyác, holot egy nehań fő vrac kic efféle gonoſságba reſzeſec voltac, rettenetes képpẽ veſzénec el, es maguoc ſzakada nekic mindeneſtül fogua. De elég errül. Laſſuc mit felel Chriſtus à Phariſæuſoknac kerdeſére.

A ſciedelmec ellen ſenki ne tamadgyon.

Mit felel Chriſtus à Phariſæuſoknac.

Előſzőr meg feddi üket, az vtan meg feiti azt, à mit tüle kerdénec. *Eſzebe uőuen az ü alnakſagokat monda nekic. Ti kép mutatoc: mit keſertetec engemet.* Vgy teczic meg bizońéta, igaznac lenni azt, à mit amazoc hizelkedue ſzollottac vala neki, monduan: *nem nézed ſenki ſzemelyet.* Nem néze à ſzentes Phariſæuſokat, ſem az Herodes ſzolgait, hanem kemé-nyen feddi üket. Illyen vala, kereſztelő ſzent Ianoſis, ki Herodeſt à paraznaſagrul batoron meg pirongata, ſemmit nem tekéntuęn az ü kiralyi melto ſagára. *Mutaſsátoc meg nekem az ado penzt. üc kedig elő hozánac neki egy denárius penzt. Es monda nekic. Kie ez à kep es à fölül ualo iras. Mondanac neki Chaſzáre. Akcor monda nekic. Adgyátoc meg azokaert Chaſzár-*

nac à mi à Chaſzare, es Iſtennec à mi az Iſtene. Mely beſzedekcel vǵ felele meg, hoǵ az igazatis meg monda, okot ſem ada nekic ragalmazaſra. Vǵ annéra hoǵ chodalkozuán az ũ feleletin, es ſemmit raita nem kaphatuán, dolgokra menénec. Mert regenten à Sidoc kõzõt, à pénſz uerés à templomtul figget. Mely penzẽ eǵ felõl, az Aaron ueſzeie, más felõl eǵ fũſtõlgõ temienezõ volt ki verue. Az adóis à templomhoz iárt, minden fõtũl, fel Siclus: es méǵ ez iǵ volt, addig ſzabadságban éltenec. De miert hoǵ immáron, Chaſzar neuére veretic vala à pénz, abbol meg teczet hoǵ el kõlt volt à ſzabadság, es Iſten ũket, idegen feiedelem ala vetette volt. Annac okaert tartoztanac annakis, Iſtennekis az õueuel.

A pénz uerés es az adó, regen à templomme uolt.

Adgyatoc meg Cháſzarnac, à mi à Chaſzare. Aian lya mi nekũnc az è vilagi feiedelmekhez valo engedelmeſséget. Mert minden feiedelemség Istentũl vagyon, azt mondgya ſzent Pal, es ſemmi hatalom egyebũnnet ninchen, hanem Iſtentũl. Ha azert ioc à feiedelmec, aǵgyunc halat Iſtennec raita, ha kedig gonoſzoc, gondollyuc meg, hoǵ à gonoſság õrdõgtũl vagyon, de à gonoſzokat Iſten bochatta reianc bũneinkért, es tarchunc pœnitenciat ſ-engedgyũnc annac tõrueń ſzerent, à kit vaǵ imiǵ vagy amuǵ Iſten feiedelemẽ tõt. Az io feiedelẽnec kedig, neǵ tulaidonságat ſzamlallya leuo Moyſeſnel. Hoǵ bõlch legyen: Iſten felõ; Igaz, es

A feiedelmekhez ualo engedelmeſség.

A io feiedelemnec negy tulaidonsága. Exod 18.

nem fősüeń. A bőlcheség arra szűkség, hog tudatlanságа miat el ne teueledgyen. Meg esmerie à iot az gonoszttul, es az igázat à hamistul, igaz ítiletet tudgon tenni. Az Isteni felelẽnec azert kel ű benne leñi, hog minden dolgaiba Istent nézze, es ualamit ollyat ne mériẽ miuelni à mi Isten ellen volna. Az igasság, arra inti űtet, hog à tőruent hamis ertelẽre ne vonia. It mi nállűc magár országba, oly homalyos tőruényec vañac, hog harõ ertelemreis magа razhattyuc nemellyiket. Es gakorta alég tudűc kigazolni belőle kilőmbẽ hanẽ à szokásra folyaműc es azt kereső̃c ha uolna ualami iegzes ualahol rulla, mint éltenec ez előt uéle. Talalűc soc iegzeseket de Isten tudga mineműket gakorta ollyakat, kic tőuel hegggel alnac egbe. Ollyankor ha à feiedelẽ es à biro, tellyes szíuéuel nẽ szereti az igazat, gondolha tod mi tőrtenic belőle. oda haiol à houa akaria, es ta lã bal felé: Azert igẽ szűkséges, hog igaz es igasság szerető legen: A fősüẽségnec gűlőlségeis hozza ualo. Mert ha fősüeń leszẽ, az aiãdekért el fordettya az igasságot, añac itel, à ki tőbbet ád neki. Az aiandéc meg uaketia még à bőlcheknek is szemeket es el fordettia az igazaknac beszedeket. Azert mõdga Esaias, hog az aiãdéc szerető fősüeńec oruoknac tarsai.

1. Bölcheség.

2. Isteni felelem.

3. Igasság.

4. fősüenségnec gyűlőlése Deut, 16.

Esa: 1.

Talam aztis keuannatoc hallani mi legyen tiszti à io feiedelemnec. Meg mondom halgassatoc reia. Első hogy az anyaszenegyhaznac, es

A feiedelemnec tiszti.

1. Az anyaſzentegyhaznac oltalma. 4. Reg: 22. 23.

az igaz Euangeliomi tudomannac őrſzőie es oltalmazóia legyen. Mint Ioſias kiraly, gondot viſellyen reia, hogy az ű birtokaban, igazan tanęttaſsęc es hirdetteſsęc az Iſtennec igęie, meg tartaſsęc es tęriedgyen az Iſteni tiſztelet. Es minden hamiſság, valamely ezekcel ellenkedic ki tiſztettaſsęc.

Az eretnekeket kergeſſe.

A hamis prophetakat eretnec prædicatorokat el ne tűrię es el ne ſzenuedgye. Ne fellyen azon, hogy ha az hit mellet az Iſtentűl neki adatot feguert ki vonſza, zanabona, haborusag es az ű alatta valo nép kőzőt zur zauar tőrtęnic. Mert à ki mindenkoron attul fęl, hogy az ęg ńákaban ne ſzakadgon, az ſoha ſemmi dolgara házából ki nem megyen,

Acto. 5. Gal: 1.

es vgy tiſztibe el nem iár. Gondollya meg, hogy inkab Iſtennec kel hogy ſem mint embereknec engedni. Es hogy ha az embereknec akar kedueskedni, Chriſtus ſzolgaia nem leſzen. Iarion el tiſztibẽ, hadgya Iſtenre à tőbbit es à véget.

Tanetőkat tarchon.

Touabba, miuel hogy á kereſztyeni tudomań, tanetoc nelkűl meg nem tartathatic, fogadgyon es tarchon tudos prædicatorokat es tanetokat, kic mind à prædicalo ſzékből, ſ-mind à ſcholakban tanechanac.

Iffiakat tanettaſſon.

Tapallyon io erkőlchű es elmeiű deakokat, kikből iőuendőre, neuekedgyenec haſznos tanętoc, es á kőſségnec bőlch igazgatoi.

Engeſztellye Iſten haragiat 4. Reg. 19.

Annac főlőtte ha lattya az Iſtennec az nép ellen valo haragiat, chelekedgyec vgy, mint Ezechias, es à Niniuebeli kiraly,

igye-

igyekezzec azon, hogy engeſztellye es engeſztel-
teſse Iſtent, aietatos es kͦzͦonséges bͦoitͦoléſsel, pœ-
nitenciaual es kͦonyͦorgeſsel, tilcha es mikor ſzűk-
ség, bűnteſse à gonoſságokat, mellyekcel az Iſten
haragra ingerlettetic. Ez az lélki dolgokban az ű
tiſzti.

Iohan. 3.

Maſodic tiſzti, hogy igaſságot ſzolgaltaſson,
à tͦoruenyeknec rendeléſe ſzerent keſzereche az ű
alatta valokat elni. Nem heiaba viſeli az feg̃uert,
legyen oltalma à ioknac es à tͦoruen̄ meg ſzegͦok-
nec bűntetͦoie. ű magais à tͦoruenyeket meg tarcha
hog̃ egyebec ű tűle gonoſzt ne laſsanac es ne tanul-
lyanac, ſe az ű peldaiaual ne menchec à gonoſság-
ba magokat. Goudollya meg, hog̃ chac anni ha-
talma vagyon neki az alatta valo nepeknec mind
ſzemelyeken, mind marhaiokon à menit à tͦoruen̄
enged. Annac hatarát altal ne hagia ſemmi dolgok-
ban. Nem vala tͦoruen̄ ſzerent valo hatalma Da-
uidnac Vriáſnac életen es feleségen. Sem Achabnac
es Iezabelnec Naboton, vgy hog̃ ű̃ket meg ͦoleſsec,
es eg̃iknec feleséget, maſiknac ſzͦolͦoiet el vég̃ec, an-
nac okaert, miuel hogy tͦoruentelen miuelec à mit
miuelénec vélec, meg vere Iſten ű̃ket erette.

1. Tiſztiigaſ-
ság ſzolgálta-
tás.

Rom. 13.

ű magais meg
tarcha à tͦor-
uén.

2. Reg. 11.
3. Reg. 21.

Harmadic, hog̃ bekeſeget ſzerezzen, az ű alat-
ta valoknac. Oltalmazza ű̃ket, nem chac belſͦ ha-
miſságtul es hatalmaſságtul tͦoruenniel, hanem kilſͦ
ellenségt ű̃lis feg̃uerrel es hadakozáſsal. Hog̃ beke-

3. Tiſzti, az
alatta ualok-
nac oltalma.

ségben ſzolgalhaſsunc Iſtenünknec. Mely dologban peldat vehet minden feiedelem Dauid kiraly-tul, ki addig nem nyuguuéc, még nem ellenségit meg győzuén, bekeséget ſzerze. Az vtan adá oſzton nyugodalomra magat.

A kőſség miuel tartozic à feiedelemnec.

Immaron, miuel hogázt parancholya Chriſtus, hogá meg adgyuc Chaſzarnac à mi Chaſzaré, tanullyuc meg, miuel tartozic à kősség az ü feiedelminec. Negy dologgal tartozic. Előſzör, tiſzteſséggel bőchülettel engedelmeſséggel. Nem illic hogá ragalmazzuc es ſzidalmazzuc az mi feiedelminket, à mint nemellyec ſzoktac, hanem hogá tiſztellyüc. Iſten mondaſa ez. A te néped feiedelmének gonoſzt ne mondá. Iſten parancholta aztis, hogá atyankat anyankat tiſztellyüc, az az, nem chac teſti ſzüleinket, hanem mindeneket, à kic vagy ideiec vagá tiſztec ſzerent nagyobbac nallunknál. A bölchis vgyan arra tanet monduán. Fellyed az vrat fiam, es à kiralt tiſztellyed. Nem illic hogy ellenec rugodozzunc, es tamadgyunc, hanem hogy fellyüc üket es engedgyünc nekic. Szent Palnac imillyen tanetáſa ſzerent. Engedgyetec az ti feiedelmiteknec, es vetteſsétec alaioc. Inched üket hogá à feiedelmeknec es hatalmaſságban valoknac birtokoc alat legyenec, es engedgyenec ü nekiec. Adgyatoc meg mindennec, à miuel tartoztoc. A kinec felelemmel felelmet, à kinec tiſztességgel, tiſz-

1. Tiſzteſség gel, engedelmeſséggel,

Exod. 22.

Prouer: 20.

Heb: 13.
Tit: 3.

Rom: 13.

tiſzteſséget. Meg kel gondolnunc, hogy ha feiedelmec nem volnának batorságos eletet nem viſelhetnenc, még à ruha ſem maradhatna meg raitunc, à hatalmaſoc miat. De vallyon mi oka hogy oly emberec uannac, kic gyűlőlic feiedelmeket, es ſoha felőlőc iot nem ſzolnac. Valami oka annac hogy à komondoroc inkab vgattyac azt, à kinec palcha vagyon kezébe, hogy nem mint à kinec ninchen, ennekis vgyan azon. Félnec tűle, es azert ragalmazzac űtet. Kegyetlenségnec techic űi nekiec, hogy à gonoſzokat bűnteti, az engedetleneket tőmlőczőzi, nem ereſzti ſzaiokra azokat, à kic az ISTEN egyhaza ellen vgatnac ki kergeti es ki tiſztettya az ű birtokabol, à hamis prophetákat. Maga az nem kegyetlenség, hanem tiſzti à feiedelemnec, à mint nem régen meg mondóc. Akarſze te, azt kerdi ſzent Pal, nem felni à feiedelemségtűl? Chelekedgyel iót, es dicheretel ű tűle. Mert Iſtennec ſzolgaia, teneked iodra. Ha kedig gonoſzt chelekedel fély, mert nem heiaba viſeli à fegűert, mert Iſtennec ſzolgaia, boſzu állo haragra annac, à ki gonoſzt tőt. Azokaert, ſzűkség, vgymond engedni, nem chac à haragért de még à lélki eſmeretértis.

Miert gyűlőlic nemellyec à feiedelmet.

Rom. 13.

Maſodſzor, tartozic à nép az feiedelemnec adóual orſzagának oltalmara, es mind magának

2. *A doual tartozic.*

mind

mind vduarának az ű meltosága szerent valo taplalasára. Adgyatoc meg mindennec, azt iria

Ibidem.

sz: Pál, à miuel adósoc vattoc. A kinec adóual tartoztoc adót, à kinec satczolásal satczolást. Es iol lehet gonoszul miuelnęie à feiedelem, ha fölötteb valo rauásal nehezetenęie az ű alatta valokat, mind az altal ha azt miuelneieis, bekeuel kellene tűrni, vgy mint meg erdemlet, es Istentűl bochatstatot ostorozást.

3. *Imadsággal* Harmadszor, imadsággal. Tartozunc vele mindnyaian, hogy az mi feiedelminkért könyörögiűnc az Istennec hogy meg tarcha űket, io szerenchet, diadalmat adgyon nekic, bölcheséget, es tanáchot népeknec igazgatasara. Halgasd mit mõd

1. *Tim.* 2. errűl szent Pal. Kérlec mindeneknec előtte, hogy legyenec köniörgesec, imadkozasoc, esedezésec, hala adásoc minden emberekért. A kiralyokért, es minden feiedelemségbeliekért, hogy chendesz es nyugodalmas ęletet viselly űnc, minden Isteni felelemmel es tiszteséggel.

4. *Hogy à feiedelem tiszstibe ne bochasſa kezeit.* Negyedszer, euel tartozic minden köz ember, feiedelménec, hogy à feiedelemségnec tisztibe kezeit ne bochasa. Elegedgyec meg az ű allapatstyaual, melyre Isten űtet hitta. A minemű dolgoc à feiedelemnec tisztit nézic es illetic, azokat hadgya ű reia, es varia ű tűle. Ne legyen maga maganac biroia, ne tegyen kezeuel igazat maganac,

hanem

hanem folyamion à feiedelemhez, es attul kérien oltalmat es igaſsag ſzolgaltatáſt. Es ezec azoc, mellyeket mind à feiedelemſégrűl, ſ-mind arrul, miuel tartozzéc à kőſség à feiedelemnec ſzollani akartam.

Harmadic Tanulſág.

ADgyatoc meg Iſtennec à mi az Iſtené. Fő feiedelem Chaſzaroknac Chaſzára, kiralyoknac kirallya, vraknac vra az Iſten. ű tűle vagyon mind teſtűnc mind lelkűnc. ű minket az ű abrazattyara, es haſonlatoſsagára teremtet, es minec vtanna bűnbe eſtűnc volna, ſzent fianac altala meg valtot. ű hiuot az Euangeliomnac hirdetéſe altal az anyazenteghaznac tarſaſagába: ű nemzet vionnan à kereſztſégben. ű taplal teſt ſzerentis feienkent bennűnket. Es it è vilagon, à hitnec vilagoſsagáual, bűneinknec bochanattyáual, es igaſsaggal, à más vilagon kedig őrőc elettel es dichőſséggel aiandekoz meg minket. ű neki azert, ugy mint vrunknac, teremtőnknec, es meg valtonknac, fő képpen valo tiſzteſséggel es engedelmeſséggel, es mind azokcal, mellyeket az elſő tablan valo parancholatoc keuánnac mi tűlűnc, tartozunc. Hogy eſmeriűc, fellyűc, ſzereſsűc, dicheriűc űtet, es halat adgyunc neki. Nem chac à kőſség, hanem à feiedelmekis, egy aránt mindnyaian adóſoc euel az Iſtennec,

Az Iſten fő feiedelem.

Miuel tartozunc Iſtennec.

tennec. Mert az ũ orſzága, azt mondgya ſzent Dauid, minden időknec orſzaga, es az ũ vralkodaſa minden nemzetſégeken vagyon. ũ mondgya aztis, hogá kiralyoc ũ altala orſzagolnac, es à hatalmaſoc igazat vegeznec. Azert ſzolvgyan azon ſzent Dauid imillyen módon. Moſtan kiralyoc erchétec, tanullyatoc à kic itelitec è fődet. Szolgallyatoc az vrnac felelembe, es ortũllyetec ne kirettegéſsel. Adgya meg à kőz nép Chaſzárnac azt à pénzt, mellyen à Chaſzar képe vagyon, Tarchác Iſtennec mind feiedelmec ſ- mind azoc alat valo kőz népec, azt, mellyen az Iſtennec abrazattya vagyon, tudni illic à lelket. Meg bũntettetic è vilagi feiedelmektũl az, valaki à penzt meg hamiſſettya, àz az, hamis penzt vér auagy veret, ſokcal inhab meg erdemli à bũntetéſt, à ki lelket mellyen az vr Iſtẽnec ſzép ékes haſonlatoſsága volna, meg főrtőzteti.

Pſal: 144.

Prouerz: 8.

Pſal: 2.

Lelkünket adgyuc Iſtennec.

Annac okaert, à feiedelmekis vgy keuannác meg az őueket, à kőſségis vgy adgya meg nekic, hogy Iſtennec maradgyon az, à mi őue. Ne keuannyanac amazokis ollyat, ezec ſe miuellyenec ſemmit, à mi Iſten ellen volna, es az Iſten törvenenec kiuũle. Hogy ha peniglen valamely Iſtentelen feiedelem, tiſztirũl el feletkezuen, olyra erőltetne valakit, à mit Iſten banna, tarcha meg ot az

Iſten ellen à feiedelem ſe keuannyon, à kőſség ſe adgyon.

Apoſ-

Apoſtoloknac amaz mondaſokat. Inkab kel en= gedni Iſtennec hogy ſem mint embereknec. Nem az ſ̃uet kéri ollyankor, hanem àz Iſtenét, ennec okaert nem tartozol neki meg adni. Ha è vilagi marhádat es ioſzagodat hamiſsan akaria el venni, oda ád inkab, hog ſem mint ellene tamadg, de ha az Iſtent̃ûl akar tegedet el ſzakaſztani, ollyat keuanuán tũled, à mit Iſten tilt, meg haly eleb hog ſem mint abban engedg neki. A karnam hogy minden kereſztyen, es fõkeppen à piſpõkõc kouet= nçiec ſzent Amburuſnac peldáiat. Kit̃ûl midõn azt keuannaia Valentinianus Chaſzar, hogy az Auxentius eretnekcel, ũ elõtte à Chaſzari palota= ban vetekednçiec meg, es ũ, az az, Chaſzar len= ne à hit dolgában biro kõſztõc, ſemmikeppen nem miuele, es nem engede Chaſzárnac, az Iſten rende= léſe ellen, miuel hogy nem è vilagi feiedelmekre bizta vrunc, az igaz tudomanynac à hamis tu= domanytul valo meg valaſztáſat, hanem az egy= hazi nepekre, es nem à palota, hanem à ſz: egyhaz helye, az hitr̃ûl valo beſzédnec. Touabba azt mõd ga vgan azon ſz: Amburus, hog ha Chaſzar àtẽ= plomot keuania tũle, hog azt à hiuektũl el veuçn, az eretnekeknec adgya, kéſz halalt ſzenuedni in= kab, hog ſem mint abba neki engedni, de ha è vi= lagi ioſzágot, még aztis àki à templomé, aual ſem mit

Aſtor. 5.

Ambr: Epi: 32.

Orſione in auxen: de ba= ſil: traden:

mit nem gondol, bator el vége ha el akaria venni. Io piſpők vala ez, mert nem chac marháiat, hanem életetis kéſz volt el költeni inkab, hogy nem mint à feiedelemnec, abban engedni, à mi nem Iſten ſzerént valo dolog volt volna. Ezt miuellyük mies atyamfiai, es Chaſzárnac à Chaſzáret, es Iſtennec adgyuc azt à mi Iſtene. Es többet fellyünc attul, à ki mind teſteſtül lelkeſtül pokolra vethet, hogy nem mint à kinec chac teſtünkön, es èföldi ioſzagunkon vagyon hatalma.

Luc. 10.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSZONNEGYEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, â ſzent Mate irta meg, Euangeliomiánac IX. *reſzében*

Az

AZ időben, mikor Ieſus à ſeregeknec ſzollana, ime egy fő ember el iőue, es imada ũtet, monduán: Vram, áz en leanyom chac moſt holt meg: De tere, es tőd reia kezedet, es meg elevenedic. Es felkeluén Ieſus kőurte ũtet, mind tanetuányival egetembe. Es ime ègy aſzonyiallat, ki győttrődőt uala tizenket eſztendeig á uer korſagba, batul hozza menuen, illete az ũ ruhaianac peremit. Mert ezt mondgyá uala magaba. Ha chac illetem az ũ ruhaiat, meggyogyu loc. Ieſus kedig hatra forduluan, es reia tekentuen monda. Bizzal leanyom. A te bited meg gyogyetot tegedet. Es az oraba meg uigaſzec az aſzonyiallat. Es mikoron Ieſus à feiedelemnec hazaboz ment uolna, es latta uolna à trombitaſokat, es à tolvonkozo nepet, monda nekic: Menetec el innet: Mert à leanzo nem holt meg, hanem aloszic. Es meuetic uala ũtet. Mikoron kedig ki ũſztec uolna á nepet, be menuen meg foga annac kezet. Es fel ũle à leanzo. Es ez è bir ki teriede mind az egeſz tartomanyba.

Leannak

IDuőzetőnknec két choda tetelét iria meg ſzent Mate è mai Euangeliomban. A uér korſagba győtrődő aſzoñiallatnac hertelen valomi meggyogyetáſat, es à fő embernec meg holt leanyanac fel tamaſztáſat. Mind à kettőnec ez vege, hogy meg tanul-

Ez Euangeliomnac ſommaia.

uegre ua loc é choda.

lyuc belőle, hogy à Chriſtus igaz Meſsias, es azert iőt è vilagra, hogy el vegye rulunc azokat az nyauaſ-lyàkat, mellyekbe az mi első ſzűleinknec vétkec miat eſtűnc volt, es hogy ű minden nyomoruſaginkbol még à halalbolis meg ſzabadethat minket, chac ű hozza folyamiunc, ű benne veſzűc remenſegűnket, es ütet ſegetſegűl hijűc. Mert valamint tartotta magat iduőzetőnc è fő emberhez, es à vér korſágos aſzony emberhez, azonképpen tartya mi hozzanc, es minden emberekhez valakic ütet ſzükſegekbe meg kereſic. Ioel Prophetanac imilyen mondaſa kęnt. Valaki az vrnac neuét ſegetſegűl hya, meg ſzabadul è ſommaia ennec ez Euangeliomnac.

Ioel. 2

Melyből, harom tanulſagot vegyűnc. Elsőt, à fő embernec, es à beteg aſzonyallatnac hitekről, es Chriſtushoz valo iarulaſokrul. Maſodikat, Chriſtuſnac ű hozzaioc valo io akarattyarul, es kegyelmeſségérűl. Harmadikat, à mi vrunc ellenſegirűl kic meuetic vala ütet.

Első Tanulſag.

Ki uolt à fő ember.
Mar. 5.
Luc. 8.

IMe egy fő ember eliőue. Ez à fő ember, Iairus volt, à Sy̆nagogánac feiedelme, azt iriác ſzent Marc, es ſzent Lukach. Es hogy Chriſtuſnac labahoz eſſet, es kérte hogy be menne az ű házába, es kezét

az

az ũ leanyara vetnęie, ki halálan vala mikor ũ ha-
zabolki iũne, vgy annera, hogy ſzent Matenac irá-
ſa ſzerent, midõn vrunkal ſzollot, azt hitte, hogy
meg holt volna, mely igazis volt, à mint chac ha-
mar ez vtan à kõuet ki hazátul iõue ũ neki meg ie
lente.

Hiti vala kedig Iairuſnac, es annac vilagánal Iairuſnac hitè.
mene vrunkhoz, de tokelletlen, mert vgy hiſzi hogy
fel tamaſzthattya leannyat, es nem kilõmben, ha bé
megyen hazaba, es kezęt reia veti. Mind az altal
nem vtala meg iduõzetõnc az ũ erõtlenſéget, ha-
nem el indula vele, es kõueti vala ũtet. Mely che-
lekedetéuel meg mutata, hogy ſenki ollyat ũ tũle
nem kérhet, chac iauara legyen à kõnyõrgõnec, hogy
meg nem adna, es hogy kegelmeſsen tũri, es vi-
ſeli à mi tõkelletlenſeginket.

Es ime egy aſzonyiallat, &c. Latode mely haſz- Haſznos à
nos uolt vrunknac az emberec kõzõt valo nya- Chriſtuſnac
iaskodaſa. Sohol nem akart haſzontalanul iar- az emberek-
ni, még az vton mentebeis iót tõt az emberek- cel ualo nya-
cel. Iõl iára kedig Iairus, hogy midõn Chriſtus vele iaſkodaſa.
meñe, az vtban tõrtenec ez è choda, mert abbol
õregbõdhetet, es erõſsethetet az ũ kisded hiti. Ne- Miert iratot
mis heiába irtac meg az Euangeliſtac, mind à meg, nyaua-
kettõnec nyaualyaioknac nagy voltat. Azt be, lyaloknac
nagy uolta.

ſzellic hogy Iairuſnac egyetlene volt è leany, es immar tizenket eſztendos koru, midon nem ſoc idore fernec adhatta volna vtet, es onokakat varhatot volna tule. A aſzony ember kedig hoſzu, vgy mint tizenkét eſztendos, es veſzedelmes betegſegbe gyotrodut volna. Ki el koltotte volt mindenét valamie volt az oruoſokra, de azert ſemmi konyebſeget nem erzet azoknac oruoslaſoc vtan, hanem naponként inkab nehezedet volna. Mert ezec mind nyiluabban valoua, teſzic à Chriſtuſnac hatalmaſságat es irgalmas voltat, es meg bizonnettyac, bogy vſegethetis, ſegetnies akar mindeneket, még akcoronis midon à terméſzet ſzerent valo eſzkozoc tellyeſséggel meg fogyatkoznac.

Az emberi élétnec nyauallyás, es rouid uolta.. Iob. 14.

Es mikoron hallod è két ſzemelynec nomorult allapattyokat, nézzed vbennec az emberi életnec nyaualyas voltat es rouidſéget. Melyrul imigyen ſzolla Iob patriarcha. Az aſzonyiallattul ſzuletet ember, rouid ideig éluen be telic ſoc nyaualyakcal. Ki mint egy virag vgy ſzuletic es megromol, es el mulic mint az arnyec, es ſoha azon egy allapatba nem marad. Rouid az embernec ideie, az v hol napinac te nallad vagyon Iſten ſzama határt vetettél neki melleyet altal nem haghat.

Az eſzkozoc haſontalanoc Iſten elot.

Mikeppen kedig ennec ez aſzonyiallatnac ſemmit nem haſznala az oruoſsag hanem inkab ar

ta, azonképpen minden eſzközöc, mellyekből mi valami ſegetſéget varnanc, haſzontalanoc, ſőt artalmaſoc az Iſtennec aldomáſa nelkűl. Kezi munkaſoc altal igékeznec az emberec meg kazdagulni, de maga az mely haſzontalan legyen, Iſten nélkul meg ielenti à bőlch, imigyen ſzoluan. Vagyon oly ember, à ki munkalkodic es ſiet meg kazdagulni, es vgyan ſzűkölködic, vagyon más laſsu es erőtlen, kit az Iſten vgy emel fel, hogy à kic lattyac chodalkoznac raita. Bizony ha Iſten nem epéti es nem kazdagéttya à mi hazunkat, chac heiaba leſzẽ minden munkanc, es minden tőrődeſſünc. Es ſzinten mint à munka, azon módoñ az emberbe valo bizodalomis, ſokſzor tőbbet árt hogy nem mint haſználna. Mert á houa biznál gákorta onnat kőuetkezic romláſod: Mint minekűnc, hogy à kiktűl oltamat varnanc, à ſzolgalo néptűl azoktul emeſztetűnc meg: Nem heiaba mondgya tahat ſzent Dauid, hogy iob Iſtenbe bizni, hogy ſem mint emberbe auagy feiedelmekbe. Intis hogy ne bizzunc ſe fő nepekbe ſe az embereknec fiokba, kikbe ninchen ſzabadulas. Es azt beſzelli, hogy az bodog, kinec à Iakobnac Iſtene ſegetőie, remenſége az ű vraba Iſtenebe vagyon, ki à menńet es à főldet teremtette, à tengert es mindeneket mellyec benne vannac: Hieremiaſis azt iria, hogy atkozot ember valaki emberbe bizic, es teſtbe veti remenſéget, de

Eccl. 11.

Az emberbe ualo bizodalomnac haſzontalanſaga.

Pſal. 126.

Pſal: 117.

Pſal. 145.

Hier. 17.

aldot à ki az vrban bizic, es az vr neki bizodalma.

Miert engedi Isten, hogy az eszközöc, haszontalanoc legyenec.

Oka peniglen, miert engedi Isten, hogy à természet szerent valo eszközöc egy nehanszor semmit nekünc ne hasznallyanac imez: Hogy midőn egébűt sohol nem találunc segetséget magunknac, keszerettessűnc ű hozza folyamni, es meg tanullyuc, hogy ű nálla kel à szabadulast keresni. Vgy történec ez aszoñiallatnakis dolga, ki fogya mindenioszagábol az oruosokra valo nagy költség miat: senki semmi iot vele nem tehete, es vgy vőue eszébe magat, hogy másut, az az Christusnal kellene oruosságot keresni.

Szabade kel reszty ennec oruossággal élni?

Az Anabaptistac közzűl nemellyec innét azt akariác bizonyetani, hogy kereszty en ember nec, nem kel oruossággal élni, hanem tisztán chac Istenre kel magat hadni. Elő hozzác ennec bizonyetasara, Asa kiralnac peldaiátis, kit à mint űc mondgyac, meg fedde az irás érette, hogy oruossággal élt volna. De nem igaz az ű velekedésec. Mert ha az oruosságot tiltya az Isten, miert adot tahat Salomonnac oly tudomant, hogy minden fűueknec hasznát es ereiét tudta es esmerte? Mi

3. Reg. 4. az oruosoc tudomañanac egy nem ala valo reszse, à fűueknec esmereti. Ninchen Isten ellen az oruoslás, chac iol élly ű̃nc véle. Nem heiába mondgya

Eccles. 38. imezt à bölch. Tiszteld az oruost, mert Isten teremte

remtetet, à felſéges à fődből oruoſságot teremtet, es à ki bőlch ember tűle meg nem futamic. Aſát ſem azert feddi az iras hogy oruoſokat kereſet magánac, hanem hogy Iſtent hatra hagyuan kereſte, hogy tőbbet bizot azokban, hogy ſem mint Iſtenben. De à ki Iſten felő es igaz kereſztyen, azt nem miueli, hanem midőn meg betegſzic, Iſténéhez folyammic, bűnénec bochanattyat kéri előſzőr tűle, gondoluan, hogy bűneiert bochattatot reia à betegſeg, annác vtanna gyogyulaſat, chac vgy keuannya, ha az ű vrának neue dicheretire, maganac lelke iduőſsegére, fele barattyanac elő mentére vagón, Es végre, él az Iſtentűl teremtetet oruoſsagok calis, Iſtennec aianluán magát, kitűl minden oruoſſag vagyon. De ſzollyunc az aſzoniallatrul.

Betegſeginkbe, mi. kel mi-uelnünc.

Hátul hozzá menuen illeté az ű ruhaiának peremit. Icles es tőkelletes hiti vala eñec az aſzoniallatnac, vgy mint ki *ezt mondgya uala ű magába. Ha chac az ù ruhaiat illetemis meg gyogyuloc.* Melly mondáſt, nem vgy érch, mintha ű azt aletotta volna, hogy vrunknac, ruhaiban lőt volna gógeto erő. Hanem hitte, à Chriſtusban oly hatalmat es Iſteni erőt leñi, hogy ha annéra közelgethetne hozza, hogy ruhaiat érhetnéie, ketſég nelkűl meg gógulna. Az Eliſeus tetemíbe ſem volt oly hatalom, hogy azoknac illeteſe miat halottac fel tamadtac volna, de az

Az aſzoniallatnac hiti.

Nem à ruhaba, hanem maga' a uolt Chriſtusba az erő.

4. Reg. 13.

Iſten, à Prophetanac ſzentſegénec bizonyetaſara miuele azt, hog̀ midõn eg̀ holt teſt az ũ koporſoíaba vettetet volna, ottan meg eleuenedéc, mihelt tetemit illeté. Vgyan azont tarchad ſzent Peternec arnyekarul es ſzent Pálnac õueczõirũlis. Mellyec valamely betegeket érnec vala, mindenec meg gyogyultanac. Azon keppen à ſzent Martyroc koporſoioknal es tetemeknel lõt ſoc chodákrulis. Mert bizony ſem ſzent Peter arnyéka, ſem ſzent Pál õueczõie, ſem akarmely ſzentenekis teteme, az embert magatul meg nem gyogyethatta, hanem Iſten gyogyetotta. Ezekcel kedig vgy mint eſzközõkcel élt az ũ ſzolgainac hiteknec meltoſagoknac, es ſzentſegeknec bizonyetaſára. Szent Agoſton azt iria, hogy à ſzent Iſtuan elſõ Martyr tetemihez illettetet viragot, midõn ſzemére tõtte volna egy vac aſzony, ottan làta. Eucharius pap, vgán az on ſzent Iſtuan tetemiuel illettetuen, régi betegſegéből (à kũ bantotta ũtet) meg gógyult. Es mikor az vtan idõ iartaba meg holt volna, az ũ teſtét ruhaiaual illetéc, mellyet à meg mondot ſzentnec tetemitũl hozanac viſza, es fel tamada. Egy gyermeket keréc iart vala altal, azis à ſzent Iſtuan tetemiuél meg eleuenedéc. Szent Gernaſius es Protaſiuſnac teſteket, midõn onnét, à hol el temettettec, es ſoc eſztendeig meg rothatatlan fekũttec vala, ſzent Amburus az Mediolanomi egy-

Acto. 5. 19.

A ſzentec tetemiuel lõt chodakrul.

De ciuit: dei, lib. 22. ca. 8.

Conf: lib. 9. cap. 7.

hazba, nagó tiſzteſséggel vinnęie, ördöngöſöc ſzabadulánac meg, es egy vac, keſzkenöieuel koporſoiokat, es az vtan ſzemeit tapaſztaluan ottan latni foga. Ezeket es ſoc egyeb è fele chodakat ſzam lal elö ſzent Agoſton, Mellyeket, vgymond, hogà Martyroc, auagy inkab Iſten az ü kereſekre azert chelekedic, hogy neuekedgyec bennünc à hit, mellyel nem azt vallyuc hogü ùc mi Iſtenünc volnanac, hanem hogá azon egá Iſtenec vagyon nekic mi velünc. Igy ſzokta az vr Iſten nem chac menyorſzakba lelkeket, hanem è földonis tetemeket az ü ſzentinec tiſztelni.

Ciuit: Dei, ut ut ſupra.

Masodic Tanulſag.

NEm chala meg az aſzonyiallatot az ü remenſege. Mert azt iria ſzent Marc, hogy mihelt illette volna vrunknac ruháiat, leg ottan meg ſzaráda à vérnec forráſa, es meg erze teſteben hogy meg gógult volna, à chapaſtul. Illete kezéuel ruhaiat, de hitiuel Iſtenſeget tapogata, ſzerelméuel az ü io voltat apolgata, es meg gyogyula. Es Ieſus ünnen magába mindiaraſt meg ęrezuẽ az eröt, mely ü tüle ki ment vala, fordula à népre es monda. Ki illete az en ruhaimat? ki illetet engemet? Nem azert kerdi, mintha nem tudńaia, hanem az aſzońialatnac vallaſat kereſé, nem akara hogy az ü hiti-

Mar: 5.

Mint illeté urunkat az aſzony ember

Miert kérdi, kiillette ütet.

nec vilagoſsága el reitetnęiec, hanem à prædicalás
lásnac gértya tartoiara tetetnęiec, hogy mindenec
à kic az Iſtennec hazaba voltac es leiendőc valanac, latnánac nálla, es peldat vennénec ű tűle. Mondanac ű neki à tanetuanyoc. Latod hogy à nép minden felől ſzorongat tegedet, megis azt mondod, kichoda illetet engemet? Azt velic vala űc, hogy à teſti puſzta illetesről ſzollana Chriſtus, de ű maſrul ſzól vala, tudni illic, arrul à lélki illetesről, mely az Iſteni erőt hoza ki ű belőle, à betegségnec gyogyetaſára. Annac okaert monda nekic. Valaki de illetet engemet, mert eſzembe uőm, hogy erő mene ki tűlem. Nem ollyan vala az aſzoń ember, mint azoc kikről az Iſten imigyen ſzolla. Ez
Eſa. 29. à nép aiakiual tiſztel engemet, de az ű ſziue tauul vagyon en tűlem. Sziue ſzerent közelgetet ű Chriſtushoz es azert à Chriſtuſnac hatalmaſságais ű hozza. Mind az altal fél es reſzket vala, tudván
Luc. 8. mi történt volna raita. Es latuán hogy el nem titkolhatta volna, reſzketuęn elő iőue, es labaihoz eſęe, es mi okaert illette volna űtet, meg ielente neki mind az égeſz nép előt, es miképpen mindiarást meg gyogult volna. Igaz ezt keuanía vala tat Chriſtus, hogy egyebekis tudnáiac mint iárt volna, es hitec eppűlt volna belőle. Iairuſnac főképpen kinec à mint iment meg mondóc, gyenge hiti vala.

A Chriſtuſnac keuanſága.

Ieſus kedig hatra forduluán es reia tekentuen monda nekí,

ki. *Bizal leanyom, â te hited meg gyogyetot tegedet.*
A hitet veti à meg gyogyuláſnac okaul, nem vgy mintha à hit miuelnęie à iot emberrel, hanem miuel hogy à nyeri meg Iſtentűl. Mert à hit altal oltatunc be à Chriſtusba, az altal leſzűnc Iſtennec fiaiua. Az kezdeti es eredeti az mi iduoſſégűnknec ábbol ſzarmazic minden io, es valami à nelkűl vagyon mind bűn: Es annac okaert mindenkoron es mindenűt, elſő es fő tekentet vagyon à hitre.

A hit minu legyen oka à gyogyuláſnac

Ez aſzoniallat kedig ki lőt legyen, hallyuc meg miképpen beſzélli Euſebius. Miert hogy, vgymond, errűl è varaſrul (Philőp Cæſereaiarul) emlekezenc, alkolmatoſnac lattatic elő ſzamlalni aztis, à mit emlekezetre meltónac iteltűnc ű benne. Az aſzony ember, mellyet à mint az Euangeliomokból vőttűc, iduőzetőnc vér korságbol gógyetot meg, è varasbeli polgar aſzoń volt, es az ű hazat moſtanis meg mutattyac. A ház előt kedig valami magas kűlab lattatic, mellyen az aſzoniallatnac képe, reſzből ki őntue, terden ál, es tenerit kőnyőrgő képpen fel emelue tartya. Vgán ottan más rezből őntetet ferfi kép al, mely iob kezét mutattya az aſzony embernec. Ennec è ferfi képnec labatul à kű labbol egy oly fű ſzokot ki nőni

Ki uolt ez az ſzony ember. Hiſt: Eccles: lib: 7. cap. 14.

nőni, mineműt maſut nem latunc, mely mikor annéra neuekedic, hogy vgyan azon képnec ruhaia peremit teteiȩuel meg éri, oly erőt veſzen magaba, hogy valaki akar mi kichint meg aztat benne es meg iſza, oly betegségbe nem lehet, hogy azonnal meg nem gyogyul belőle. De még à rèz kép ruhaia peremit nem éri ha addig el ſzakaſztyac ſemmi ereie es ſemmi haſzna ninchen. Akarnam hallanaiac es erteneiȩc meg ezt azoc, à kic az Chriſtuſnac es à ſzenteknec kepeket nem ſzenuedhetic. Kiualtképpen kedig, à kic meuetic es chufollyac, mikor az eg̃ igyű aietatos kereſztyenec, bizonyos helyekre, az ſzenteknec vagy koporſoiokhoz, vagy irot auagy faragot képekhez, ſzarandokságba iarnac, nem hogy azokat imadnáiac, hanem azert, miuel hogy értettec hogy az Iſten, azokon à helyeken valami chodakat tőt, ieles dolgokat chelekedet, es nȩmely embereknec bizonyos aiandekit oſztogatta. Effelec azt mondgyac hogy eg̃ helynec maſnál, nagyob ſzentsége auagy ereie ninchen, azert, balgatagság imide amoda iarni, imez auagy amaz ſzenteknec tetemit es képeit latogatni. Lőt dolgot ir Euſebius, azt beſzelli hogy bizonios helyen, à Chriſtus képe labánal termet legyen az à fű, es à kép ruhaia peremének illeteſe vtan, haſznalt â betegeknec nem előb. Egyeb ſoc hiſtoriakbanis oluaſunc illyen dolgokat, ſzent Agoſtonis egy

A képekről es à ſzentec koporſoiokhoz es képekhez aulo iaraſrul.

nehań

nehań helyeket ſzamlál, holot az vr Iſten, az ű ſzenti koporſoinal à kic oda mentenec, azokcal iot tőt. Tagadhatatlan hogy ez iǵ vagyon, miert miuellye kedig ezt az vr ű tudgya. Mies mondóc valami okat ez előt. Es hogy eǵ ſzoual ielenchűc à mit értűnc, chodalatos az Iſten az ű ſzentiben, es meg akaria azokhoz valo ſzerelmet mutatni, bőchűli űket hogy mies mint Iſten baratit tiſztelyűc. De teriűnc az Euangeliomra. Azt mondgya ſzent Lukach, hogy még mikoron ſzólna Ieſus, el iőue eǵ ember à Sinagóga feiedelmének hazatul, es monda neki. A te leanyod meg hólt: Ne legy à meſternec bantaſara. Mintha imezt mondanáia. Keső immar, ez előt kellet volna oruoſt kereſned. Ez à keſertetnec, mellyel Iſten az őueit probalni ſzokta, eǵ ieles peldaia. Mert neha azokat, à kic ű benne biznac, ſzintęn akcor hadgya meg keſertetni, mikor valami vigaſztalàſat kézdettec volna erzeni: nem gonoſz vegre kedig, hanem hogy az ű hiteknec tőkelleteſsége meg probaltaſsęc. Latode è fő embert, két képpen kezdette vala vigaſztalni, elősző aual, hogy el indula véle, à mint kęuana, maſodſzor, hogy à beteges aſzoń embert ſzeme előt meg vigaſzta, honnet gondolhatta, hogy az ű leanyatis meg ſegethetnęie. Azonkőzbe, ſzomoruhirt hoz à ſzolga neki, es vgy ſzól vele, hogy talam ketſegben eithette volna, ha vrunc meg nem

A hiuec keſertetnec peldaia

Mint uigaſztalta Chriſtus á fő embert.

vigaſz-

vigaſztalta uolna ſ̃tet. De monda neki, ne fely chac hidgy es meg gyogyul.

Mire ualoc uoltac à trombitáſoc.

Es mikoron à fő embernec hazahoz ment uolna, es latta uolna à trombitaſokat, kic à Sidoknac ſzokaſoc ſzerent, à leanzo ſzemelyeknec temeteſekor ſiralmas notakat trombitalnac vala, hog az ot valo népet ſiraſra indittanaiac, *Es à tolyongozo nepet, monda nekic, mennyetec el innet, mert à leanzo nem holt meg, hanem aluſzic.* Nem akara hogy ſokan lennęnec ót, midőn fel tamaſztya vala ſ̃tet, ne lattatnęiec az ſ̃ chelekedetiből neuet, es emberi dicheretet kereſni magánac. *Mikoron azert be ment uolna, ki ùze à nepet*, es nem hagya ſenkit be menni, hanem chac Petert, Iacabot, Ianoſt, es à leannac attyat annyat, hogy ezec tanubizonsági lennénec az ſ̃ choda tetelénec. *Es meg foga à leannac kezet, es monda neki, Talitàcumi, az az, leanzo neked mondom kely fel.* Vgy mint ISTEN, életnec, es halálnac Vra, paranchol à halotnac. Es fel ſ̃le à leanzo. Ez az oka, miert mondá, hogy nem holt meg hanem aluſzic, mert oly kőnyſ̃ volt neki fel tamaſztani ſ̃tet, mint nekſ̃nc az aluo embert, almából fel ſerkenteni. Kőzőnſséggelis kedig, à ſzent irasban, à halal, gyakorta alomnac hiuattatic, az kőuetkezendő fel tamadáſnac bizonyos voltaęrt. Azert hiuattatnac, azoc à helyekis, ahol az halottakat temettyűc, Cimiteriomoknac, az az,

Paranchol Chriſtus az halotnac.

A halál miert mondatic alomnac.

az az, aluo helyeknec. Nem à vegre temettetnec à fŏldbe à holt teſtec, hogy ŏrŏkce ot maradgyanac, hanem hogy miképpen az emberec, à nap eſtig valo farazto munka vtan aluſznac, es reguel ſeriçnb es gyorſab teſtel kelnec fel, azonképpen azokis, itelet napian diczŏŭlt, es minden nehezségtŭl meg menekedet allapatban fel tamadgyanac.

A feltamadaſrul.

Hitŭnknec ez egíc agazattya. Hiſzŭc teſtŭnk nec fel tamadáſat. Mely à ſzent Iraſnac ſoc helyeibŏl meg bizonyettatic. Ezechiel propheta, igy ir egíhelyen. Iŏue en reiam az vrnac keze, es kivin engemet az vrnac lelkebe, es allatta engemet egy ſzéles mezŏbe, mely rakua vala tetemekcel. Es minden fele meg kerŭlteté velem azokat. Es ime nagy ſŏc tetem fekſzic vala à mezŏbe es igẽ meg ſzarattac vala. Es monda ennekem, Te embernec fia, vedede hogé è tetemec, iſmet meg eleuednénec? Es én mondéc, vram, te tudod azt. Es monda ennekem, Prophetaly è tetemec felŏl es mond ezt ŭ nekic. Timeg ſzárat tetemec, hallyatoc az vrnac igeiçt. Ezt mondga az vr Iſten, à meg ſzaradot tetemec felŏl. Ime én lelket hozoc ti belétec, hogé meg eleuenedgétec. Inakat adoc ti reatoc, es huſt neuelec tiraitatoc, es bŏrrel be burétlac titeket, es lelket adoc tinektec, hogy iſmet éllyetec, es meg eſmeritec hogé

Hitŭnknec agazattya. Ezech: 37.

A feltamadasbizonyetatic.

en vagyoc az vr. Es prophetalec, miképpen ennekem parancholta vala, es ime mikor prophetalnec, zörgés lön: es ime indulas lön, es iſmet egybe mené nec à tetemec, mindenic az ũ teteméhez. Es latám, es ime neuekedenec az ínac, es à hus ũ raitoc, es beburettya vala ũket bũrrel, nem vala kedig még lelec ũ bennec es monda nekem az Iſten Prophetaly à ſzelre, prophetaly te embernec fia, es mond ezt à ſzelnec. Ezt mondgá az vr Iſten. Iũi ide ſzél à negy ſzelekből, es fuy è holtakra, hogy iſmet meg eleuenedgyenec. Es prophetalec, miképpen ennekem meg hadta vala. Es ſzél iöue belęiec, es iſmet meg eleuenedénec, es fel allanac labokra, es igen nagy ua la azoknac ſerege. Ez egy igen nagy ielenes, melyben Iſten à prophetanac meg mutata, à teſteknec iöuendö fel tamadaſat, mely oly bizonyos dolog, mint az aluo embernec ha él az alombol ualo fel ſerkenéſe. Nem choda azert, hogy az halalt Chriſtus alomnac nęuezi. Töb helyeit ſzamlaltuc elö az iraſnac erről, tizenhatodic vaſarnapon. Kiualtképpen kedig, à hiueknec halála azert mondatic alomnac, mert üc öröc eletre tamadnac fel, à mint vgyan ottan Ezechielnel mondgya az Iſten. Meg eſmeritec hogy en vagyoc az vr, mikor à ti koporſotokat meg nyitom, es titeket én nepemet kihozlac azokbol, es az én lelkemet ti beletec adom, hogy iſmet ęllyetec, es helyheztetlec titeket à ti földetekre.

A hiueknec halala, miert álom.

kre. Az az, az ő̃rő̃c eletnec bodogſagara, mellyet ſzent Dauid, elő̃knec fő̃ldénec neuez. *Es ez é bir, kiteriede, mind az egeſz tartomanyba.* Pſal: 26. Vgyanis az igaz dicheret, azokat kő̃ueti, à kicfutnac elő̃tte, es az io teremenynec vtanna megyen.

Harmadic Tanulſag.

MIkoron Chriſtus azt mondotta volna, hogy nem holt meg, hanem él è leany, az tolyongo zo ſokaſág meg meueté ű̃tet. Mert nem tudgác, es nem hiſzic vala, hogy Chriſtus volna az életnec es halálnac vra. Vrunc kedig nem gondola az ű̃ meueteſekcel, hanem el iára dolgabã, es fel tamaſzta ű̃tet, tanétuán minket, hogy ha meuettetű̃nc, es haborgattatunkis è vilagtul, hatra ne menńű̃nc à mi tiſztű̃nkbe, hanem el iariunc benne. Leſzen még oly idő̃, hogy à kic moſt meuetnec ſirni fognac. Mind tudomanyunc, mind miſénc, mind egéb ceremonianc chac meuetſégnec tartatic moſt ſokaktul, mi magunc papa Drabantinac hiuattatunc. De idő̃uel meg lattyác hogy nem kellet volna azt miuelniec. Mies ha ezeket bekeuel ſzenuedueṇ, ué gig meg maradunc, iutalmat veſzű̃c à fel tamadaſban à mi ſzenuedeſű̃nknec. Mellyet adgyon meg nekű̃nc, az attya, fiu, ſzent lélec, egy Iſten. Az meuetők rűl.

Sz: HAROMSAG NAP VTAN

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSZONÕTÕDIC VA-
SARNAP.

Ez mai Euangeliomot, â ſzent Mate Euangeliomiánac XXIIII. *reſzé-bõl võttec.*

AZ *idõben, Monda Ieſus az ũ tanetuanyinac. Mikoron latãngya tec à puſztaſágnac iſzonyuſágat, mel-lyet meg mondot Daniel Propheta, hogy ál à ſzent helyen, (à ki oluaſsa, meg er-che) akcor à kic Sidoſâgban uadnac fuſsanac à begyek-re, â ki à házheán uagyon, le ne ſzallyon, hogy ualamit az ũ hazabol el uigyen, Es à ki à mezon uagyon, uiſza ne térien, hogy az ũ ruhait el hozza. Iay kedig à nehesz keſeknec, es azemletõknec à napokban. De kõnyõrõg-ietec, hogy ne legyen â tl futáſtoc telben, auagy ſzomba-ton: mert nagy nyõmõruſag leſzen akcor, minemũ nem uolt è uilagnac kezdetitũl fogua, mind ez ideiglen, ſem le-ſzen. Es hogy ha azoc à napoc meg nem rõuidetetnenec, egy ember ſem iduõzũlne: De azoc à napoc à ualaſztat-takert meg rõuiditetnec. Hogy ha akcor ualaki nektec*

mon-

mondandgya, Ime, it â Christus, àuagy amot ne hidgyetec. Mert tàmadnac hamis Christusſoc, es hamis Prophetàc, es nagy iegyeket es chodakat teſznec, ugy annerà, hogy teuelygesbe uitetnenec, ha lehetſeges uolna, meg â ualaſztottakis. Imè elôb meg mondotàm tinektec. Hogy ha azokaert mondangyac tinektec: Imè, â puſztàba uagyon (â Chriſtus) ki ne mennyetec. Imè, â reitec belyekben ne hidgyetec: Mert mikeppen à uillamas ki megyen â nàp keletrul, es fenlic mind napnyugatig, ekeppen leſzen az embernec fiànac el iõuetele: Mert ualahol â dõg leend, òda gyũlnec â keſelyõkis.

AMi vrunknac Ieſus Chriſtuſnac, azokrul à ielekrũl valo prædicatio= ia ez, mellyec à Hieruſalem varaſanac ſzomoru el rontataſa elõt, es ez vilagnac vége elõt, tõrtenendõc valanac. okot adanac kedig reia neki hogy ezeket ſzol lanàia, az Apoſtoloc, kic haluàn ũ tũle, hogy iõuendõre Hieruſalem el tõretnęiec, (mert azt monda, hogy egy kũ maſon nem volna maradando, ki el nem rontatnęiec) Hogy è vilagnac valamikor vége lenne (miuel hogy imigyen ſzólla nekic: Vgy leſzen è vilagnac vegezetikoron) es hogy az iteletre el iõuendõ volna. (Az embernec fia vgymond el itũ az ũ dichõſegében.) Hozza iarulànac midõn az olai faknac hegyen ũlne, es meg kerdéc ũtet monduan. Mond meg minekũnc, mikor

Ez Euangeliomnac ſomaia.

leſznec ezec, es michoda iele à te el iőueteleḋnec, es è vilag vegezetinec? Mely kerdeſre, vg̃ felel meg Chriſtus vrunc, hog̃ miképpẽ à kerdès eleg̃, es tőb dolgot foglal magaba, azonképpen űis egybe ől-gyeti à Hieruſalem kőuetkezendő veſzedelmenec es è vilag vegezetinec ieleit. Es mind à kettőnec el kőzelgetéſet, azon ielekből beſzelli hog̃ meg kél-letnęiec eſmerni, mely ielec kőzzűl eg̃gyet hoz elő ſzent Mate è mai Euangeliomban.

En kedig igy rendelem ezt è prædicatiot, Hog̃ leg előſzőr, ſzolloc à Hieruſalem romlaſanac el kőzelgeteſenec ielerűl. Maſodſzor arrul à ielrűl, mely è vilagnác vegezeti előt történic. Harmad-ſzor, arra tanetlac meg ez Euangeliombol, mit kel-lyen miuelni, midőn à ieleket, lattyuc be telni.

Az Elsőrűl.

CHac arrul à ielrűl akaroc ſzollanom, mely è mai Euangeliomba vagyon. Ez előt es ez v-tan mellyeket vrunc előſzamlála, azoknac neini reſzeirűl ſzollottam maſodic aduent vaſarnapon. *Midőn tudandgyatoc, à puſztaſágnac iſzonyuſágat hogy à ſzent helyen ál.* A ſzent helyen, az az, az templomban allo vtalatoſságot veti ielűl à Hieru-ſalem el romlasánac. Vgy hog̃ valamikoron az à templomban lattatnęiec, arrul tudnáiac hog̃ el kő-zelget-

A Hieruſalem rontataſánac iele.

zelgetne annac à helynec meg puſztulàſa. Es à Da- Dan. 9.
nielnec iraſara igazet, ki imigyen ſzol errûl. Leſzẽ
à templomban, puſztasàgnac iſzonyusàga. De Michoda az
michoda az iſzonyuſag? vgymint à neue, valami iſzonyuſag.
ondoc allatot iegez, mely mind Iſten ſ- mind em-
berec elôt vtalatos volna. Szent Hieronymus azt
mondgya, hogy à ſzent iràsban, à baluàny neuez
tetic iſzonyuſagnac. Puſztaſagnac auagy puſzteto
iſzonyuſagnac azert mondatic miuel hogy mind
az igaz Iſteni tiſzteletnec, ſ- mind à varaſnac, es
templomnac puſztulàſat iegyzette.

Oly dolognac kellet kedig annac lenni, mel- Lelki puſzta-
lyet az emberec erzekenſegekcel meg foghattanac ſag.
ès ſzemekcel meg lathattanac. Lelec ſzerent vgyan, igaz elég nagy puſztaſag vala Hieruſalembe akcoronis, midôn Chriſtus ezeket ſzolla. Mert à Phariſæuſoknac, es Saducæuſoknac hamis veleke deſec miat, az Iſteni tudomany es tiſztelet igen meg puſztult vala. Tellyes vala à templom Iſten ellen valo dolgokcal, es hamis tiſzteletekcel, vgy hogy vrunc azt mondanaia felôle, hogy az imadſagnac haza, toluaioknac barlangiaua lôt uolna. De ketſeg Luc. 19.
nelkûl à templomnac valami kilſô baluaſi miat va-
lo megfôrtôzteteſerûl ſzol it iduôzetônc: Hogy
midôn pogan modra valo baluany vitetnęiec oda
be, akcor nem meſze lenne, à varaſnac es à tem-
plomnac puſztulaſa.

Az Hyeruſalembeli baluanyoc.
Ioſe: lib: 18. ant: cap: 5. & lib: 2. de bello cap: 8. Lib: 17. ant: cap: 8.

Az kedig az baluań, łőn előſzőr Tyberius Chaſzarnac zaſzloia es képe, mellyet Pilatus titkő es ęiel vin be à varasba. Kin à kőſség annera meg buſult vala, hogy azon keric vala Pilatuſt, hogy vagy vitetnęie ki azt oñan, vagy vagatnàia le mind ùket, mezetelen nyakokat keſzen tartuàn à fegùer ala. Touabba, à Romai Chaſzarnac czimere eg arany keſelő, mellyet Herodes à Templom kapuiara tetetet vala fel, de az Sidoiſiac onnét le tőrec es le vetéc. Annac vtanna, amaz őrdőggel tellyes Caligula Chaſzarnac, ki Iupiter Iſten fianac neuezte, es Iſtẽ ganant imadtatta magat, kepé. Ezec mind puſztaſagot ielentenec vala, hogy Iſten el tauozot volna à Sidoktul, hogy nem akarna tőbbe kőzőttőc maradni, hogy azt à helyt az baluanyozo poganokcal rőuid napon el rontatando volna.

Lib: 18. ant: cap: 15.

Puſzteto ondokság az Romai ſereg.

Auagy ne talam à puſzteto ondokságon, erthettyuc à pogan es baluań imado Romaiaknac ſeręgét, mely el puſzteta, es tellyeſséggel el ronta Hierusalemet. Es ez ertelem mintha leg inkab ilenęiecà ſzent Lukach Euangeliomiahoz, ki imigen ir felőle. Mikoron latangyatoc à ſeregtűl kőrnyűl vetetni Hieruſalemẽt, akcor tuggyatoc, hogy el kőzelget az ű puſztuláſa. Mind ezeket è ieleket, oly nagy haboruság es oly nagy puſztaság kő-

Luc: 21.

ueté

ueté hogy ſoha nem uolt, nemis leſzẽ è fődőn hoz-
za haſonlo. Melyrűl tizedic vaſarnapon igaz e-
leget ſzollottam.

Az Masodikrul.

E vilag vegezetinekis, à ſzent helyen, azaz, à Christus eghazaban allo puſztasagnac iſzo-
nyuſaga leſzen iele. Vg hogy valamikor latan-
gyac azt az emberec ot allani, ottan tudhattyac
hogy hamar el vegeztetic è vilag. Michoda iſzo-
nyuság fogion kedig az lenni, meg magyarazza
űnnen maga Chriſtus. Tudni illic, à hamis pro-
phetac, kic it auagy amot mutattyac à Chriſtuſt.
Az az, viſzauonyo, egmaſtul kilőmbőző ſoc fe-
le oſzlot, es ſoc értelemre ſzakadozot tudomant
hoznac à kereſztyenec kőzze, es mindenic azt
mondga hogy ű hirdeti igazã à Chriſtuſt. Mikep-
pen moſtani időben chelekednec azoc, à kic à Ro-
mai eghazbol ki menuen, nemellyec à Luter tu-
domanyát, nemellyec Brentiuſet, nemellyec Zuin-
gliuſet, nemellyec Caluinuſet, nemellyec Illiricuſet,
nemellyec az anabaptiſtaket, nemellyec Arriuſet,
nemellyec chac Iſtẽ tudga kiet prædicallyac. Ezec
à puſzteto ondokság, mert ki puſztettyac az embe
reknec ſziuőkből az igaſságot, es meg ondoket-
tyac az ű elmeieket ſoc fele teuelygéſsel, es hamis

Eſzmeiség vegezetinec iele.

Iſzonyuság az hamis prophetác.

velekedeſsel. Igen kialtyac vgyan hogy eppetnec nem puſztetnac, de en ſà Chriſtuſnac hiſzec inkab; hog̀ ſem mint ů nekic. Chriſtus puſztito hamis prophetáknac mondgya azokat, à kic è vilag vegezeti felé iů̈nec, vgyan azoc tahat imezec, à kikrůl emlekezenc, mert ůc nem regen tamadanac. Es chodalkozom raita, hog̀ talaltathatnac valakic, kic azt hidgyéc, hog̀ ezec altal viettatot legyen meg à kereſztyeni tudomany. Holot iduőzetőnc ńiluan mondgya, hog̀ meg fogyatkozic à hit, es ſzent Pal azt iria hog̀ ſokan el ſzakadnac à hittůl, az vtolſo időkben. A hitetlenſégnec aradáſat ielentic hog̀ leſzen vilag vége felé, nem az igaſsagnac gyarapodáſat.

Világ uegezetiſele iőuő Prophetac puſztetoc.

Lúc.18.

1. Tim: 4.

Azeretnekek nec ellen mondáſoc.

Mert hog̀ Chriſtuſnac imez mondáſat (es az orſzágnac Euangeliomia prædicaltatic mind è ſzeles vilagon, minden népeknec bizonſagara, es akcor el iů à vég) oda akariac ezec vonni mintha arrul ſzollana Chriſtus, hog̀ vilag vegezeti előt lenne az igaſságnac kőzőnſéges meg ielenéſe es hirdettetéſe, nem megén reia ńiluan. Sőt az apoſtoloc ideigenis, még Hieruſalemnec el tőrętéſe előt be tőlt ez mondás. Miképpen ſzent Pal iria à Sidoc felől hog̀ tudatlanſággal nem menthetnęiec magokat, mintha nem hallottac volna az Euangeliomot, miuel hog̀ meg tellyeſedet volna ſzent Dauidnac imillyen ſzaua. Minden főldre ki ment

Feleſet.

Rom:10.

Pſal: 18.

az ů

az ũ zõngéſec, es á fõld kerekſéginec hatarira az ũ ſzauoc. Es maſut, két izbenis iria, hoǵ mind è ſzeles vilagon prædicaltatot az Euangeliõ. Ha mondanáia valaki, hoǵ az apoſtoloc ideién, ſoc tartomańoc uoltanac, mellyekben nem hallatot à Chriſtuſnac hiti, en ſem tagadom azt. Mind az altal ſzent Palt ſem hazuttolhatom meg, hanem vallanom kel, hoǵ io értelemmel igaz az ũ mondáſa. Erched tahat az egeſz vilagon, é világnac nagy réſzet. Chac ũ magais ſzent Pal Hieruſalemtũl fogua, Tot orſzagig terieſztette az Euangeliomi tudomant, es à volt akarattya, hogy innét megint Hiſpaniaig terieſze. Ha egyedũl, vgymond arany ſzaiu ſzent Ianos, anni ſoc helyen prædicallot, mit kebzeſz hogy miueltenec à tõbi? Ne vonnya tahat ſenki tellyeſséggel é vilag végi fele valo idõre, melybe Luter meg bolondula es ſoc bolondot ſzerze, ezt à Chriſtus mondáſat, hanem az apoſtoloc ideiętũl fogua mind vegig valaméǵ è vilagon az Euangeliom hirdettetic. Mert kilõmben, houa tennõiõc Chriſtuſnac imez maſic beſzedét? Mikor el iõuend az embernec fia, vęledé hogy hitet talal è fõldõn? Nem hoǵ gyarapodnęiec, de azt beſzélli, hogy igen fogyatkozic à hit az ũ itiletre iõueteli elõt. Es miuel hogy lattyuc azt immar betelni, es naprul napra ſokaſodni à hamis prophetakat, bizonyoſoc legyũnc benne, hoǵ nẽ meſze vagon è világnac vége.

Col. 1.

Synechdoche.

Luc. 18.

Antichriſtus à puſzteto iſzonyuſág. 1. Ioh. 2. Ki legyen az Antichriſtus.

Szent Hieronimus es egyebegy nehany régi Doctoroc, à puſztaſagnac iſzonyuſagan, az Antichriſtuſt értic, es az ki legén meg magyarazza ſz: Ianos monduan. Az Antichriſtus az, à ki tagadgya az attyat es à fiat. Ollyanoc kedig mind azoc, à kic vagy tudomanyokba, vagy eletekben ellenkednec à Chriſtuſsal. Kikrûl vgyan azon ſzent Ianos imigyen ſzol. Fiachkaim, vtolſo ora vagyon. Es à mint hallottatoc, az Antichriſtus el iôt, es moſtan ſoc Antichriſtuſoc vannac, kiből tudgyuc hogy vtolſo ora vagyon. Holot vegyetec eſzetekbe, hogy elôſzôr, egy Antichriſtuſrul ſzol, az vtan ſokrul. Mert iol lehet ſzantalan Antichriſtuſoc vannac, kic ellenkednec à Chriſtuſſal, (miképpen, Ireneus az Valentinianuſokat es Marcionitakat, Hilarius, Conſtantius Chaſzart, es az Ariuſokat, Cyprianus à Nouatianuſokat, Antichriſtuſoknac neuezi) mind az altal egy igen gonoſz fô hamis Propheta tamad è vilag vegezeti elôt, ki inkab meg haborettya es nyomorettya az Iſtennec egyhazat, hogy ſem mint valamikor egyeb idôben meg nyomorettatot volna. Es ki vgyan ſzinten puſztaſagnac iſzonyuſaga, az az, à hitnec es Iſteni tiſzteletnec puſztetoia leſzen. Arrul ſzól fôképpen vrunc è mai euangeliomban, à régi iras magyarazo Doctoroknac ertelmec ſzerent.

Ibidem.

Az fô hamis Propketarul ſzolit Chriſtus.

rent. Arrul ſzól maſuttis monduan à Sidoknac, Ioh. 5.
En, atyamnac neuébe iõttem, es nem fogadtatoc en-
gemet, ha más az ũ neuébe iũ, azt fogadgyatoc.

Aztſzent Pal, bũn emberénec es veſzede- *Az Antichri-*
lem fiánac: auagy bũnõs embernec, es el veſzet- *ſtus bũnös em-*
fiunac hija. Mert minden bũnbe es gonoſság- *ber, es ueſzet-*
ba el merũl, es egyebeketis arra vezerl: Annac *fiu.*
okaert mind ũnnen maga el veſz, mind azoc
el veſznec à kic ũtet fogiac kõuetni. Es imigyen *El iõuetelérũl*
ir, az ũ el iõuetele felõl. El nem iũ à CHRISTVS- 2. Teſs: 2.
NAC napia, még el nem iũ elõſzõr az el ſzaka-
dás, es méglen meg nem ielenic à bũnnec embe-
re, à veſzedelemnec fia, ki ellenkedic es fel emel-
kedic minden ellen, à mi ISTENNEC mondatic,
es à mi tiſzteltetic, el annera, hogy az ISTEN-
NEC templomaban, mint egy ISTEN ũllyõn mu
togatuan magát Iſtennec lenni. Moſtan kedig
tudgyatoc michoda tartoztaſsa, hogy akcor ie-
lennyçc meg, midõn annac ideie. Mert immar
az alnokſagnac titkiat chelekedi, chac hogy à ki
moſtan bír, birion, méglen közbõl kic vettetic,
es akcor meg ielenic amaz Iſtentelen. It ha iol e- *Mikor iũ el.*
ſzedbe veſzed, ſzent Pális azt ielenti, hogy Chri-
ſtuſnac el iõueteli elõt, mely è vilagnac végen
leſzen

leſzen iũ el az Antichriſtus. De minec elõtte el iũ-
A ſzakadaſ-rul. ne ſzakadás leſzen, à Chriſtusban valo igaz hit-
tõl, ſoc felé oſzlanac, es ſzakadoznac azoc, à kic
à hitnec eggyeſseget el hadgyac, à hamis Pro-
phetac, es azoknac kõuetõi, kikben, még az A-
poſtoloknac ideiçn el kezdette titkon az ũ al-
nakſagat chelekedni, es mind attul fogua cheleked
te, ſ-moſtis chelekedi. El iũ kedig mikor ideie le-
ſzen, minec vtanna, à ki bir moſt, kõzbõl ki vet-
tetic, az az, à mint arai ſzaiu ſzent Ianos magáráz
za, à Romabeli imperium meg ſzũnic, vgy hogy
ebbennis ellenkedic vrunkal, mert ũ akcor iõt è
vilagra, midõn az Romabeli feiedelemſeg ereiçbe
volt, es è vilagon ſzçllyel vralkodot, az Antichri-
ſtus kedig, oly idõbe iũ, melyben annac fogatko-
zaſa leſzen: Nem ſoc idõuel az elõt midõn iduõze
tõnc az iteletre iũ. Mert ſzent Pál az ũ el iõuetele el
kõzelgeteſenec ielçtũl veti ennec meg ieleneſet. Igy
A ſz: Docto-roc bizonye-táſa. ſzolnac az Antichriſtus el iõueteleriũl à ſzent Do-
ctorokis, vg mint ſzent Hieronymus, Arany ſza-
iu ſzent Ianos, Primaſius, Theophilactus, Beda,
Szent Tamas, ſup: 2. teſs: cap: 2. Szent Amburus,
ſup: Lucam: Sz: Agoſton, in Apocal: & lib: 20.
cap: 19. de ciuit: dei. Cyprianus in Expoſ: Symbo
li Apoſtolorum. Es ſokan egebec.

Touabba aztis mondgya ſzent Pal felõle, hog
ellenkedic es fel emelkedic, minden ellen, à mi Iſten;

nec

nec mondatic. Holot ved eſzedbe, hogy harom képpen mondatic valami Iſtennec. Elöſzör, terméſzet ſzerént. Ig chac eg Iſten vagyon, ki à föld es à mennyet teremtette. A mint Moyſeſis ſzol felöle. Hallyad Iſrael, à te vrad Iſtened eg. Más képpen, velekedes ſzerent, mint à poganyoc véltec Iſteñec lenni az ü baluañokat, maga nem azoc voltanac. Söt à paganoknac minden Iſtenec örömöc. Harmadſzor, Reſzeltetesből, à menire az Iſten, az embereket reſzeſekce teſzi az ü tiſztiben, kiknec imigyen ſzolla ſzent Dauid. En mondam hog Iſtenec vattoc, es à fölſegeſnec fiai mindnyajan. Ezeknec à kic akar miképpē neueztetnec Iſteneknec mind fölikbe emeli, es nagobnac tartya magat, magának tulaidonetuán az meltoſagokat, es tiſzteſsegeket. El annera hog az Iſtennec templomaba üllyön mint egy Iſten mutogatuan magat Iſtennec. Mint amaz Iſtentelen Galigula Chaſzar, hog még it è földön elteben, Iſten ganant akara tiſzteltetni, es az ü kepét templomokba fel teteti vala: Es miképpen à Tyrus kiralyanac ſzól à Prophéta monduán. Azt mondottad, Iſten vagyoc én: Hiendö dolog, hogy az Antichriſtuſis azonkeppen fog chelekedni, Iſten ganant imadtattya magat, üluen az Iſtennec templomba, az az, az emberec közöt, kic Iſtennec templomi voltanac, minec elötte ü tüle el hitetnénec. Auag talam nem

Harom képpen mondatic valami Iſtennec. Deut. 6.

Pſal: 95.

Pſal: 81.

Mint emelifel magat Antichriſtus.

Ioſ. Aut: lib. 18. cap. 14.

Ezech: 28.

gonoſz

De ciuit: dei, lib. 20. cap. 19.

gonoſz vgyis ertenűnc à mint ſzent Agoſton magyarazza à Gőrög bőtűből, Hogy Iſtennec templomába űllyőn, az'az, vgy tarcha magát minthaű, es azoc à kic űtet kőuetic, es neki hiſznec, Iſtennec temploma volnanac, maga az őrdőgnec eſzkőzi leſznec.

őrdőg indettya az Antichriſtuſt. Lib: de Antich.

Mégis többet ſzól errűl ſzent Pál. Kinec el iőuetele vgymond, à Satannac ereiéből vagyon, az az, kiſztetéſeből: az őrdőg indettya es ingerli űtet hogy azokat, miuellye mellyeket miuel. Telyes leſzen őrdőggel, Szent Agoſton azt beſzelli felőle, Hogy fogantataſanac ideién megyen bele az őrdőg es tellyeſſeggel magánac foglallya űtet, es akarattya ſzerent viſeli minden gonoſságra. Ki tudgya talam vgyan meg teſteſült őrdőg leſzen, mint à Chriſtus hog meg teſteſült Iſten. El oldatic akcoron az őrdőg, ſzent Ianoſnac mondáſa ként, es ki megyen, à nepeknec el chalaſokra. Es mimodon challya meg à nepeket az Antichriſtus altal, azt ſem halgattya el ſzent Pal. Minden hatalmaſsággal, iegyekcel, es hamis choda tetelekcel, es à hamiſságnac minden choda teteliuel. Soc chodakat teſzen, mert azt mondgya ſzent Ianos, hogy neki adgya à Sarkań, à pokolbeli őrdőg, az ű ereiét Chriſtuſis nyiluan mondgya, hog anni ſoc es nag chodakat teſznec à hamis Prophetác, hog ha lehetſéges volna, még à valaſztottakis el chalattatnanac.

Apo. 20.

Meg challya az embereket.

Chodakat teſzen. Apoc. 13.

De

De nem chalattathatnac, az Iſteñec valaſztasánac bizoños voltaert. Miuel hogy vrũnc azt mondga, hogy ſenkí ki nem ragadhattya kezéből az ũ iuhait. De miert mondgya, Szent Pál az Antichriſtus choda tetelit, hamiſsaknac? Azert hogy hamiſságra viſzic az embereket, es ſoc, vgyan hamiſsis leſzen bennec. Szem, feny veſzteſsel, Vgy tetteti, mintha valoba volnanac, maga nem leſznec, hanem chac chalogattyac az embereknec ſzemeket. De nem chac choda tetelekcel hanem ſoc egyeb Meſterſegekcelis hitegeti az embereket. A Sidokhoz menuén, azt mondgya nekic, hogy ũ à Meſsiás. Es miuel hogy vgy fogia magát viſelni, à minemũ Meſsiaſt ũc varnac hiſznec neki chac hamar hozza allanac. Miképpen vrunkis ſzemekre vetę monduan. Engem ki atyamnac neuebe iõttem nem fogadátoc, de máſt, à ki ũ maga neuebe iũ fogadtoc. A bõlcheket es bõlcheſegnec ſzeretõięt, bõlcheſegeuel almettya el, mert bõlch leſzen azt iria Daniel, es à bõlchec kõzzũl, ſokac el eſnec miatta. A fõſuenyeket pénzel kazdag ſaggal vonſza melleie, mert vralkodni fog, vgan azon Daniel mondáſa ként, az arannac es ezuſtnec kénchein. Effele alnoc talalmañaual ez el mult eſztendõkben, ſoc telhetetlen feiedelmeket es vrakat hodoltata meg, reia ſzabadétuán ũket, hogy az arany es ezũſt kely-

Hamis chodatetelec.

Hitegetõ meſterſegi, meſſiaſnac mondgya magat. Ioh: 5.

A bõlcheket bõlcheſeggel hiteti. Dan: 8.

A fõſuenyeket penzel. Dan. 11.

Dan. 12.

kelyheket, gyöngyös ruhakat, es egyeb draga ſzepségeket, az egéhazakbol ki ragadoznáiac. Gazdag Piſpökségeknec, Præpoſtságoknac Apaturságoknac, Captalanoknac es Clauſtromoknac ioſzágokat el foglalnáiac. Kit megis miuelénec es az Antichriſtus beleget fel vöuec à toluaiA teſtieket teſti ſzabadsággal. Dan: 11. láſra adatot ſzabadságért. Nemellyeket kedig à kiket lát hogy hailandoc à buiaságra, teſti ſzabadsággal hait hozza, es ü magais aſzoń emberes leſzen, ha à propheta igazat mond. Igy chelekedec nem regentenis Luter Marton áltál, ki hatra vetuen fogadáſat es hitit, egy Apaczat hitete el, es feleségül veue magánac. Es hogy ü maga ne lenne hiti ſzeget, à töb ſzerzetéſeketis es eghazi nepeket reia ſzabadéta hogy meg nöſzenec. Röuid beſzeddel mindeñec azt veti ſzeme eleibe, à mit gondol auagy eſzébe veſzen hogy ſzeretne es kéuanna. Es azon leſzen, hogy ha lehetne, mind az egeſz világot öueue tennçie, es egy ember ſe maradna, kit elKiket hitethet el. ne hitetne, de nem engedi Iſten. A valaſztottaknac es igaſság ſzeretöknec nem arthat, hanem azoknac vgymond ſzent Pal à kic el veſznec, añac okaert hogy az igaſságnac ſzerelmét be nem fogadtac. Apoc 13. Kikről ſzent Ianoſis imigyen ſzól. Imadac ütet mindenec, à kic è földön laknac, kiknec neuec ninchenec meg irua, annac à barannac, mely vilag kezdetitül fogua meg öletet, çlö könüuebe.

Lat-

Latuán azert az alnoc, hoǵ az ũ hazugsági nem kezdenec fogni az Íſtennec valaſztot fiain, azoc ellen kiket rauaſzul meg nem chalhatot, kegyetlenkedni kezd, kergeti fogdoſsa es ôli ũket. El hatalmazic (Daniel beſzelli) az ũ ereie, es nem hinnęie ember, mely nag̀ puſztaságot miuel, elô megyen dolgaban, es meg miueli. Meg ôli az erôſséket es à ſzẽteknec nepet az ũ akarattya ſzerẽt. Oly *nagy haboruſág leſzen akcor*, azt mondgya Vrunc, *mely ſoha nem uolt uilag kezdetitũl fogua az utan ſem leſzen*. Leſznec ũ neki kegyetlen hoheri (moſtanis vannac Angliaba, Scotiaba, Nemet es Magyar orſzágban, egyebũtis ſoc helyen, az Romai eghaznac kergetôi) kic altal ezeket meg ſzerzi: Mellyec ſzent Ianoſnal Gognac es Magognac neueztetnec. Meg engettetéc (vgyan azon ſzent Ianos mondgya) neki hogy hadakozzéc à ſzentekcel es meg gyôzi ũket. Iſten engedi, hoǵ teſtebe arthaſſon à ſzenteknec. Nem egyebért, hanem hoǵ mint à tũzbe meg probaltatic az arań, azon modon à hiuec az haboruságnac miatta meg keſergetteſsenec. Kit Daniel iraſaual bizońethatunc, ki imeztiria. Meg valaſztatnac, meg feierettetnec es mint az arań meg probaltatnac ſokan. Nemis choda ha ezt mereſzli miuelni az Iſtennec ſzolgain, mert meg ńittya az ũ ſzaiat Iſten ellenis, meg karomlani az ũ ſzent neuét es az ũ hailokat (az

Antichriſtuſnac kegyetlenſége.

Az Antichriſtuſnac hoheri

Apo: 20.
Apo: 18.
Hogy arthaſſon teſtekbe à ſzenteknec.
Miert engedi Iſten.

Dan: 8.

Dan: 12.

Apo: 13.

anyaſzentegyhazat)es azokat à kic menybe vannac.

Enoc es Illyes itelet elŏt prædicalnac. Gen. 5. Eccle. 44. 4. Reg. 2.

Mind az altal, akcoron ſem haggya à kegélmes Iſten vigaſztaloc,es tanetoc nelkül az ű hiueit. Hozzaioc küldi Enochot es Illyeſt (kikrűl azt oluaſsuc, hogy egyiket paradichomba,maſikat menybe eleuenen vitte volna, nem egyebęrt, à mint à kereſztyenec vélic, hanem hogy annac az vtolſo időnec ſzükſegere tartanaia űket) miképpen à prophetanal meg igerte volt monduán.Ime én el küldőm tinektec Enochot es Illyeſt, minec előtte el iűne az vrnac nagy napia. Kic mint ſzent Ianos beſzel liſakba őltőzuęn ezer ket ſzaz hatuan napig Prophetalnac, az az, prædicalnac. Es minec vtanna el.vegezic az ű bizonſag teteleket, à pokolbeli őrdőg reiaioc tamaſztuan az Antichriſtuſt meg őleti űket, es az Hieruſalem vczaian harmad napig fekuſzic az ű teſtec, mert nem hadgya el temetni. Kiknec haláloc vtan annéra el hiſzi oſzton magát az atkozot gonoſz ember,es oly nagy dihőſséggel kegyetlenkedic, az igaſságnac napiatul meg környekeztetet aſzonyiallat, az az, anaſzentegyhaz ellen,melynec, à holdhoz haſonlo alhatatlan viIag,labai ala vettetet,hogy ha az ű fiai, mellyeket à hitnec altala iegyeſenec Chriſtuſnac ſzűlt, az ű keuanſagokcal menbe nem ragadtatnanac, az menęi dolgokrul nem elmelkednénec, es ha à puſzta-

Mal. 4.

Apoc. 11.

Antichriſtuſnac utolſo dihőſsege.

ba nem rőpűlne, az az, è vilagtùl tellyeſseggel meg nem vonnaia es lelki eletre nem adnáia magat, meg nem maradhatna, hanem tellyeſseggel el kellene veſzni. De oly erős, es igaz Chriſtuſnac amaz fogadáſa. Ime én veletec vagyoc mindẽ napon, vilag vegezetiglen, hogy még akcoronis, à nagy őldőkléſnec ideien, az mennyei dolgoknac el melkedeſenec puſztaiaban, meg tartatic à kereſztyeni gyűlekezet. Iol lehet annera meg ſzorettatic hogy talam vgyan bőtű ſzerentis, à puſztaba keletic futnioc az hiueknec, es ot ſzolgalnac az vr Iſtennec. Mert annéra el hatalmazic az őrdőgnec ſzolgaia, hogy à ſzűntelen valo aldozatotis meg tiltya (mint meg tiltotta immar ſoc helyen) es kőzőnſeges képpen miſe mondas nem lehet miatta, hanem titkon reitec helyeken. Matth. 28.

A puſztaba futnac à hiueknec

Azoc à napoc, a ualaſztottakèrt meg rőuidettetnec. Az vr Iſten azt miueli io voltabol az őueiert, hogy nem hadgya ſoc ideig dihőskődni az Antichriſtuſt. Hanem à mint Daniel beſzelli, chac ideig, időkig es fél ideig, az az, egy eſztendeig, két eſztendeig, es fél eſztendeig, ki negyed fel eſztendőt teſzen. Miképpen ſzent Ianoſis mondgya, hogy hatalom adatot neki, negyuenkét holnapot tenni. Vgyan azt ielenti azis, à mit az vtan ſzol Daniel, monduan. Az időtűl fogua, midőn el vetetic à ſzűntelen aldozat, es az iſzo-

Antichriſtus, még dihőskedic.

Apo: 13.

nyuſag, puſztaſagra helyheztetic, ezer ket ſzaz kilenczuen nap leſzen. Mely idő be teluęn meg ȯli ſitet à mi vrunc Ieſus Chriſtus, az ű ſzaianac lelkeuel. Az az, beſzedeuel paranchol es ottanſzörnű halallal meg hal, es be telic raita ſzẽt Ianoſnac imilyen mondáſa: A kifogságra viſzen, fogságra megyen, es à ki fegyuerrel ől, fegyuerrel meg ȯletic. Mert mihellyẽ meg hal teſti halállal, ottan az örök karhozatnac tömlöczére vettetic.

Antichriſtus nac halala.
2. Teſs. 2.

Apoc. 13.

Es Bodog, vgymond Daniel, à ki vár, ezer, haromſzaz, harmincz őt napig. Az Antichriſtus kegétlenſége, ezer két, ſzaz, kilenczuen napig tart. Attul negyuen őt nap marad meg. Akcor oſzton bekeſege leſzen az anaſzentegházнac. Mert latuán à Sidoc ã gonoſznac veſzedelmét, es eſzekbe vőuęn, mely igen meg chalattanac volna, meg ternec à Chriſtus hitire, be telic Elaiáſnac, ſzent Palnac, es Dauidnac imillen mondaſoc. A Sidoknac maradekioc iduőzűl. Meg térnec eſtuefele. Es egy akol ſ- egy paſztor leſzen. Ezeknec vtanna, mindiaraſt el iűe Chriſtus az iteletre, vagy nem, azt ű tudgya. Ingyen, nem mulat vgyan ſokat vélle. Effele dolgoknac ertelmének kereſeſere int minket Chriſtus, midőn Danielre igazétuan azt mondga, hog à ki oluaſsa meg érche. Mellyeket mi, vgyan azon Danielből, ſzent Ianoſnac lataſiből, ſz: Pal-

Antichriſtus holta utan ualo bekeſég.

Eſa. 10. Rom: 9. Pſal 58.

Vrunc mikor iű az iteletre

nac

nac iraſabol, es az ſzent Doctoroknac magyara-
zattyabol egybe ſzeduęn, előtőkbe adánc. Azok
nac kedig, à kic iregyſegből es gyűlőlſegből, ha-
miſsan azt kőltőttec hogy papa volna az Anti-
chriſtus, ha Iſten meg tart es hozza ſeget, Szent
Peter ſzent Pál napiara valo prædicatioban meg
felelec, es akcor meg bizonyétom, hogy nem papa
az Antichriſtus, hanem azoc, à kic azt ű ręia kől-
tőttęc.

Az Harmadikrul.

AKcoron *à kic Sidoſágbä uannac, fuſsanac à hegyek-*
re. Az Hieruſalem veſzedelmének el kőzel-
getéſe koron, à ki meg akart ſzabadulni, ez lehe-
tet ſzabadulaſanac modgya, ha el futot meſze à
hegyekre, auagy egéb batorſagos helyekre, hazat
es minden marhaiat el hagyuan. A hol azokis az
Iſtentelenſégec el kezdetnec, mellyeket az Anti-
chriſtus, akar ű maga mikor el iőuend, akar azoc
altal mellyekben immar az alnokſagnac titkait che
lekedi, è vilagra hoz, leg iobbat teſzen magaual, à
ki mentűl hamareb lehet, el fut onnét. Hogy meg
ne chalattaſséc az hamiſsaktul, auagy vélec egye-
tembe el ne veſzen az Iſten haragia miat. Mert ńil-
uán valo dolog, hogy nem keſic az Iſten, hanem
chac hamar oſtorat bochattya arra à helyre, az hi-
tetlenſégert. Miképpen è mi hazánkra, ottan reia

*Hieruſalē ue-
ſzedelmekor,
mit kellet mi-
uelni.*

*Az Anti-
chriſtus or-
ſzaglaſakor,
mit kel chele-
kedni.*

bochata, hogy à Romai eghaztul el kezdénec à Magyaroc ſzakadni.

Iudea, uallas. Lélec ſzerent az Iudeanac neue vallaſt iegyez. Valaki azert io vallasban vagyon, à hegyekre fuſſon, az az, oda à houa Dauid folyamic vala

Pſal: 120. monduán. Fel emelem az en ſzemeimet à hegyekre, honnet iũne ſegetség en nekem. Az en ſegetségem az vrtul, à ki à fõldet mennyet teremtette. Az vr Iſtent kel ſegętségũl hini, mert chac ũ tehet iot velũnc es ũ ſzabadethat meg az õrdõgi embereknec dihõſſegetũl. *A ki az haz heian uagyon:* A ki meg tanulta è vilagiakat vtalni, tõkelletes legén

Luc: 9. ne nézen tõbbe è fõldiekre. *Es az ki az mezõn.* Az Iſten parancholatinac ekeięre vetette kezeit *ulſzã ne terien, hogy az ù ruhaiat el hozza,* Se ruhaięrt ſe aranyert, ſe ezũſtert, hatra ne veſſe az el kezdet iot, mert kilõmben nem leſzen méltó az Iſtennec orſzagára.

De kõnyõrõgietec hogy az ti futáſtoc telbe ne legyen, ſe ſzombaton. Bizoń dolog, hog leg nehezeb à teli budoſas, es ſzombat napon à Sidoknac nem volt ſzabad meſze iarnioc. Mi kedig azon kõnyõrõgiũnc Iſtennec, hog az Antichriſtuſnac es az ũ hamis prophetainac haborgatáſa, amaz lelki télbe ne talaliyon minket, melyrũl Chriſtus imigyen ſzól. *Beuelkedic az alnokſag, es meg fogyatkozic ſokakban az ſzeretet.* Hanem az ſzeretetnec tũzet

Lelki tél.

gerie-

gerieſze meg ſziueinkbe, mely ne haggyon minket el ſzakadni ű ſzent felségetűl. Ne talallyon ſzombatonis, az az, heuolkodásban. Mert à kic moſt heuolkoduan, nem gyakorlyac à viadalra magokat, à tuſakodáſnac ideien chac hamar meg gőzettetnec. *Iai kedig à nehesſzkeſeknec es emlet ők nec.* Mert azoknac leg nehezeb el futnioc, azonképpẽ à kic è földhőz ragazkodtanac, es è vilagi ſzorgalmatoſságokcal meg terheltettenec, leg kőnnebben azokat challyac el à hamis prophetác.

Hogy ha akcor ualaki nektec mondangya, Ime it à Chriſtus, ime amot. &c. Fő oruoſsagod ez, hogy alhatatos legy à hitben. Szent Pal azt mondgya, hogy à ſzentec hitnec altala meg győztéc az orſzagokat, igaſságot chelekedtenec, meg nyertec az igereteket, Be dugtac az oroſzlanyoknac torkokat, meg oltottac à tűznec ſebeſséget, A fegűerekнec éli alol meg ſzabadultanac. Erőtlenségből erőſsec lőttenec. Hatalmaſoc voltanac az űtközet ben. Az idegeneknec ſeregit futua ſzalaſztottac. Teis à hitbe erős legy, ne higy az hitetőknec, kic à mint fölűl meg mondam, imit amot mutogatтyac à Chriſtuſt. Nem chac ű maga Chriſtus int peniglen erre, hanem az apoſtolokis egy nehany helyen. Azonképpen Ieremias es Ezechiel propheta, kic kemeny képpen kialtnac

Antichriſtus ellen fő oruoſság. Heb: 11.

Hitetőknec nem kel hinni. 2. Pet: 2. 1. Tim: 4. Iudas. Hier: 14. Ezech: 13.

Deut: 13. az chalard Antichriſtus prophetai ellen. Es Moyſes tőruent ſzabot benne, hogy meg ölesſenec, eſtele lelki gilkoſoc. Annac okaert, ſenki à mi vrunknac az Apoſtoloknac es Prophetaknac intéſet heiaba ne vegye. El közelget è vilag vége. Moſt vagyon ideie leginkab à vigyazaſnac. Hiſzem à mely helt tudcz hogy toluaios, midőn ahoz közelgecz, leginkab akcor feguerkezel fel, tahat moſtis, è uilagnac vegehez közelgetuen, légy kéſz hozza, hogy valamiképpen è ielen valo es kővetkezendő hitetlenségektűl meg ne győzetteſsel, es az haboruſágoc tegedet el ne nyomianac. Veled leſzen à Chriſtus az ű ſzent lelkéuel, chac ne reſtellyed ű tet ſegetségűl hini. Mert nem feletkezic imilyen fogadáſarul Ime, en veletec vagóc minden napon vilag vegezetiglen.

Math: 18.

EGYHAZ SZEN-
TELESNEC NAPIA.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Lukach irta meg, Euangeliomianac XIX. reſzében.

Vir doctus & oculatus, natus è replicar- patris ad ista suum.

Az

AZ időben, menuen Jesus, Ierikon megyen uala altal, Es ime egy ferfiu, kinec Zacheus uala neue, ki à Publicanusoknac feiedelme uala, es kazdag uala. Es keuannya uala latni, ki uolna à Iesus, es nem lehet uala à neptùl, miert hogy tőrpe uala. Elől futuán azokaert fel haga egy Eperyfara, hogy latna ùtet: mert azon menendő uala altal. Mikoron kedig oda à helyre iutot uolna, fel tekentuen Iesus lata ùtet, es monda neki, Zacheus, sies le szallani, Mert ma à te hazadba kelennekem maradnom. Es sietseggel le szalla, es őrőmmel be fogada ùtet. Es mikoron mindnyaian latnái ac, zugolodnac uala, monduan, hogy à bűnős emberhez meg szallanibe ment uolna. Zacheus kedig oda aluan monda az Vrnac, ime Vram, fele marhamat â szegenyeknec adom. Es ha ualamit ualakitůl chalardsággal eluőttem, negy annet adoc erette. Monda kedig Iesus ù neki: Ma iduősseg lőt è hasznac, ezert hogy teis Abrahamnac fia uagy. Mert è uegre iőt az embernec fia, hogy meg kereſse es iduőzeche, à mi el ueſzet uala.

VEG ielenti Christus ez mai Euangeliomban, mely igen kész legén az alazatosokat meg tekenteni, Mert nem chac az ű lelki keuansagokat tőlti be, hanem tőbetis ád

Sommaia ez Euangeliomnac.

nekiec annal à mit ũc tudnanac keuanni. Ime, Zachæus latni keuannya uala ũtet, iduõzetõnc kedig nem chac latni ada magat, hanem hazanalis ſzalla, es vegezetre az ũ lelkében meg maradando ſzalſ laſt ſzerze à tellyes ſz: Haromságnac. Ig mutattya mindenũt, es mindenkoron io akarattyat azokhoz valakic ũtet keuannyac, es illyen könnyen irgalmaſsagot chelekedic azokcal, à kic ũ hozza folyamnac.

Mi ez Euangeliomban, Zachæuſnac két idõbeli allapattyat tekenchũc meg. Elſõt azt, minemũ volt minec elõtte à Ieſus az ũ hazanal meg ſzallot volna. Maſodikat imezt, minemũue lõt oſzton, hogy à mi vrunkat hazahoz be fogada. es minec vtanna ezekrũl rõuideden ſzollandunc, Ez mai inneprũlis ſzollyunc valami keueſet, hog meg érchetec, mi vegre valo legyen az egyhaz ſzenteléſnec innepe napia.

Az Elsõrũl.

A Publicanuſoc. IME, egy ferfiu kinec Zachæus uala neue, ki à Publicanuſoknac feiedelme, es kazdag uala. A Publicanuſoknac, kic à kõzõnséges iũuedelmet haſzonra, es nyereſegre meg võttec, allapattyoc ũ magaba nem

ba nem volt volna gonoſz, ha kereſztelő ſzent Ia- *Luc: 3.*
noſnac tanachat meg tartottac volna. Kitűl midőn
azt kerdenęiec, mit kellene miuelniec monda ne-
kic. Többet ne ſzedgyetec annal, à mi rendelue va-
gyon de űc kilőmben chelekettenec, ſarczoltat-
tác tőruentelen à nepet (miképpen moſtanis, ne-
mely harminchadoſoc, vamoſoc, feiedelmec, es v-
rac tiſztartoi ſzoktac chelekedni) es annac okaért
à mint voltanakis, gonoſzoknac es hamiſsaknac
tartattanac à kőſségtűl. Ezec fele vala Zachæus, ſőt *Zachæus mi-*
ezeknec feiedelme. Az az, fő ſarczoltato, fő tol- *nemű uolt*
uay, fő hamis es ragadozo ember. Kirűl bizonſa- *elsőször.*
got teſzen az ſokaſagis midőn *zugodnac uala Chri-*
ſtuſra monduán hogy á bűnős emberhez be ment uolná
meg ſzallani: Azonképpen vrunkis ki nem men-
ti Zachæuſt hogy bűnős nem lőt uolna, hanem ad-
gya okat, miert nem vtalra meg űtet: *Mert azert*
iőt, ugymond, az embernec fia, hogy meg kereſse es iduő-
zeche az mi el ueſzet uala. De még ű magais Zachæ-
us níluan vallya, hogy ű ſemmire kellő es chalard
volt. Mert ha à nem volt volna, nem ſzollana
imigyen. *Ha ualamit ualakitűl chalardſaggal el uőttem,*
negy annit adoc erette.

Es keuannya uala latni, ki uolna az Ieſus. En hi- *Zacheuſnac*
ſzem hallotta volt ſoc choda tetelit, es à mint kő- *keuansága.*
zőnséggel ſzoktac az emberec az fő nepeknec, es
azoknac kic felől valami nagy, es ieles dolgokat er-
tettenec

tettenec chodaiára futni, ũis à ſzerent ſietet látni v-
runkat. Auagy inkab, netalam az ũ publicanus
Luc. 15. tarſai, (Kikrũl ez elõt irá ſzent Lukach, hogy vrũk
hoz közelgetnec vala) ſzollottac volt neki az id-
uõſségnec dolgarul, mellyeknec beſzédec vtan va-
lami kis ſzikra hit tamadhatot ſziuebe, es az ke-
ſzeretette ũtet, hogy valamint ſ- valahogy ſzembe le-
gyen leſuſsal. De miuel hogy tòrpe leuen, à ſereg-
tũl chac annera ſem fér vala hozzá, hogy ũtet meg
lathatnaia, fel haga egy eperij fára, vgis meg akarúan
latni, à kit kilõmben nem lathat vala. Honnét, meg
Zachæuſnac értheted mely nagy keuanſaga lõt legén è latáſra.
keuanſaga. Mert gondolhatta magaban, hogy ſokan meg me-
uetic, es chufollyác ũtet, ollyan kazdag embert lat-
uán gyermec modra à fára hagni, mind az altal, a-
ual ſemmit nem gondola, inkab akara à Chriſtu-
ſert pirongani, hogy ſem mint ũ nalla nélkũl tiſz-
teltetni.

Mikor kedig oda à helyre iutot uolna, fel tekentuen
Ieſus, &c. Es ſietſéggel le ſzalla es be fogada ũtet. It im-
A itatoſſaga. mar nyiſuabban meg ielenti az ũ aitatoſsagat Za-
chæus, mert nem chac le ſzálla à fárul, hanem beis
fogadgya vrunkat teſt ſzerent hazaba, lélec ſze-
rent ſziuébe à hitnec altala. Es mi haſznat võtte
legyen annac ingén maid meg hallod.

Az Maſodikrul.

Es

ES mikoron mindnyaian latnaiac zugodnac uala mond Euan, Hogy á bűnös emberbez, meg ſzallani, be ment uolna. Vai ha tudnáiac ezec, minemű valtozaſt tőt vala Zachæuſnac ſziuében, az Iſten keze, bizony nem mondanaiac itet bűnöſnec. Bűnös vala, de immar meg igazult à hitnec altala. Ha meg hallod mit beſzel, ha meg tekented mit miuel, meg érted hogy el hatta à bűnt, es à pœnitencianac mél to gyűmölchit teremti. Nem kőueti tőbbé az ű régi gonoſz vtait, hanem vtallya bűneit, es ioſzágos chelekedetek be foglallya magát. Halgaſsácza az ű beſzédet. *Vram, ugymond, Ime az en ioſzagomnac felet, à ſzegenyeknec adom, es ha ualakitűl ualamit chalardſággal el uőttem. negy annet adoc erette.* Ezec à pœnitencianac io gyűmőlchi, hogy à ki ez előt à máſet el vőtte, à meg terés vtan, az őuebőlis adakőzzec. A mit peniglen hamiſsan tulaidonetot maganac, azt viſza adgya annac à kie. A termeſzetnec tőruenyeis keſzereti az embert reia, az Iſtenis parancholya, hogy ſziue ſzerent kőnyőrűlyon ſzűkőlkődő fele baratin, es ſegéche űket. Mellyet à ki nem miuel, annac imillyen ſententiat ád feiçre à bőlch. Valaki be dugia fűlet, à ſzegenyeknec kialtaſara, kialt űis de meg nem halgattatic. Touabba à Moyſeſnec tőruenyebe az volt parancholua, hogy à ki maſnac iuhat el lopia, egy iuhert negyet adgyon. Tahat Iſten hagáſa, hogy à go-

Zachæusnac ualtozaſa.

Pœnitencianac gyűmőlchi.

Prouer: 20.

à gonoſzul el vôt marhát meg tereched az ũ vrá-
nac. Es azt mondgya ſzent Agoſton, hog vala-
Epiſtola ad Macedonium. mig à más ember marhàiat, melynec el vetelében
vetkôztel hátra nem adod, addig teneked bũnôd
meg nem bochattatic. Szent Pal mondáſa imez.
A ki lop vala, immar ne lopion. Lop kedig à ki à
Eſa. 3. lopottat vagy akar mi egéb képpẽ nem igazan ke-
reſzettet maganal tartya. Eſaias latode mit mõd. Ti
meg çltetec az énſzôlômet, es à ſzegeńtũl el vete-
tet ragadomany à ti hazatokba vagyon, annac
okaert meg kopaſzçttya Iſten à Syon leanyinac te-
Ezech: 18. teieket, es el mellyeſzti az ũ haiokat. Az vr Iſte-
nis Ezechielnél. Ha azt mondandom, vgmond,
az Iſtentelennec, halallal meg halſz, es pœniteci-
at tartand az ũ bũneirũl, es iteletet ſ-igaſságot che-
lekedendic, es à ragadománt viſza adandgya, es
ſemmi hamiſsat tôbbe nem miuelend, çlettel él.
Latode, hog à meg terô bũnôſtũl erôſsen keuan-
nya Iſten, az el vôtnec meg adáſat, es azokat à kic
meg nem adgyac, kemenyen fenyegeti, à kic penig
len meg adgyac, azoknac életet iger. Annac oka-
ért, miuel hogy hiuén à Chriſtusban, à pœniten-
ciánac mélto gyũmôlchçt teremti Zachæus, à ki
annac elôtte chac teſt ſzerent vala, lelec ſzerentis
Abrahamnac fia lôn, es azoc kôzzè ſzamlaltatec
kiknec ôrôkſégũl igertetet az iduôſseg, es az ôrôc
élet, vrunc peniglen, oly igen gyônyôrkôdéc az ũ

meg

meg tereſében, hogy ſziuében valo ő rőmét el nem titkolhata, hanem nyelueuelis ki fakaſztá, mondúán.

Ma idvőſsege lőt é háznac, azért hogy teis Abrahamnác fia uágy. En á házon ű magát ertem Zachæuſt, kinec iduőſsege lőn midőn bűne meg bochattatec. Mert ha az iduőſség, minden ioknac mellyeket ISTEN az őueinec keſzétet, es bodog ſagnac allapattya (azoc kedig, á kiknec bűnőc meg bochattatot, ſzent Dauidnac mondáſa ként bodogoc) bizonyá ra ottan iduőzűlt remenſégben, á ki bűneitűl meg menekedet. *Mert á uegre iőt az embernec fia, hogy meg kereſse, es iduőzeche azt, á mi el ueſzet.* Imhol miert ment volt be Zachæuſnac hazába. Nem hogy ioua hadgya ſzokot bűneit, es gonoſságat, nem hogy űis reſzelkedgyec az ű alnakſagiba, hanem hogy ki vigye űtetis mind bűneiből, mind á veſzedelemből, melyre menendő vala, bűnős voltaért. Mely mondasba, meg ielenti aztis, mi lőt legyen ű nekifő tiſzti é világ ſzerent: Á bűnőſőknec meg kereſése es iduőzetése.

Templum Dei sanctum est vos. 1. ad Corinth. 3. c.

Pſal: 31.

Chriſtuſnac fő tiſzti.

Az Harmadikrul.

Ez

Miert oluaſſ ſuc ma ez E- uangeliomot.

EZ mai napon, az az egyhaz ſzenteleſe napian Eazert oluaſsuc ez Euangeliomot mellyet rõuideden meg magárazec, miuel hogy, miképpen Zachæus akcor lõn Abrahamnac igaz fiaua, es tellyes ſzent haromſagnac lelki templomaua, midõn Chriſtuſt nem chac hazába, hanem à hitnec altala lelkebeis fogada, azonképpen ezis è ház, melybe moſtan az Iſten igeiẽnec halgataſara egybe gyũlte-tec, regenten è mai napon lõt volt Iſtennec kilsõ templomáua, es imadſagnac házáua, mikor ki vaſztatuan à tõb közönſeges emberi kézzel eppet tetet házac közzũl, es az arra valo ſzokot ceremoniakcal, es imadſagokcal, meg aldartatot es meg ſzenteltetet, es tellyeſséggel az vrnac tiſzteſsegére foglaltatot.

Mire ualo ez innep.

Mert hogy meg erchétec ez az innep, annac à meg ſzenteleſnec emlekezetire rendeltetet, hogy eſztendõnkent arrul meg emlekezuen, halat adgyunc rulla hogy à mi Iſtenũnc, közttünc lakozic, es az ũ ielen voltanac bizonyetaſara, effele lathatando hazatis eppettetet maganac mi velünc.

Noe templomot, holot es mikor kezdettenec eppeteni.

Ha peniglen aztis akariatoc erteni holot, es mikor kezdettenec az emberec templomot eppeteni es ſzentelni az ũ teremtõiõknec tiſzteſsegére, meg mondom, es à ſzent iraſnac hiſtoriaibol igen ſzepen elõtõk be adom. Oluaſsuc hogy Noe à viz

özön

ozon vtan oltart raka, es azon aldozéc. Abraha-
mis kedig, minec vtanna Iſten parancholattyara,
hazaiabol ki budoſuan à helyre iutot volna, mely-
nec Sichem vala neue, vis oltart chenale, es ot hiua Gen. 12.
ſegetſegul az vrnac neuet. Azonképpen Iakobis,
Meſopotaniabol valo meg teréſe vtan, Bethelnél Gen. 35.
oltart eppetuen, azt à helt Iſten házánac neuezé.
Es ezec mind à termeſzetnec toruenyebe voltanac.
Az ó toruenybe oſzton, Moyſeſnec meg hagya
Iſten, hogy eg igen ſzép draga ſatort chenaltatna,
hog à lenne templom helyet az Iſten nepe kozot.
Mellyet midon nag ſzepſséggel es dragaſaggal che
naltatna, à kőſseg, anni ſoc ezuſtot aranyat es egéb
arra valo ſzerſzamot horda egbe, hog fölöttebis
vala annal à meni kel vala, annac okaert meg kial-
tata Moyſes hog ſenki többet ne hozna.

De Salomon elöt, örökſégre valo meg ma- *Salomon ep-*
radando temploma nem volt à mi Iſtenünknec è *pétt elſő tem-*
földön, hanem ülön első, ki meg bochülhetetlen *plomot.*
draga hazat eppete Hieruſalembe, az vrnac neue
dicheretire. Melynec eppületire valo költſéget:
Dauid az ü attya eltébe ſzerzet vala. Száz ezer
talentom aranyat. Ez üſtöt ezerſzer valo ezer ta- 1. Par: 22.
lentomot. (Mely nag ſoña penzt tegen kedig ez, *A templomra*
én ki nem tudom mondani, más ſem azt hiſzem) *ualo költſeg.*
Rezet, vaſat, meg ſzamlalhatatlan ſokat. Fát köuet,
alchokat es egéb féle meſtereketis ſzerze hozza,

A tẽplom eppũletihez ualo kefzũlet.

Dauidnac holta vtan ofzton, mikor az eppetéshez akarna Salomon kezdeni, oly kezũlettel kefzũle hozza, hogy chodalkoshatic minden raita, valaki vagy hallya vagy oluaſsa.

Mert harmincz ezeren voltanac, chac azokis à kic eppũletre valo fat vagtanac à Libanusban. Tiz tiz ezerekent minden holnapba. Kõ vagoc, à kic à hegyből kõuet ſzaggattanac, es megfaragtac, ńolczuan ezeren: megint à kic terhét viſeltenec, hetuen ezeren. A palléroc, kic à ſoc mun kalkodo nepeknec parancholtanac, harom ezeren es harom ſzazan. Az eppũletnec ſzepſéget, kõnnyeb embernec gondolattyaual meg fogni, hogy ſem mint nyeluéuel ki ielenteni. Mely midõn el vegeztetet volna, ſzép Iſteni dicheretekcel, es ſoc aldozatokcal ſzẽteltetéc meg, vg añera, hog huſzõ két ezer ökrõt, ſzaz huſz ezer bakot aldoztatot volna meg Salomon. Ezt à Salomon templomat, mikoron Nabugodonozor el rontotta volna, vionnan meg éppétec es meg ſzentelec Ioſue es Zorobabel. Megint az vtan, miuel hogy az Iſtentelen Antiochus el foglalta es meg fõrtõztette vala, az Machabeuſoc viſza võuec, meg tiſztétac, es nagy õrõmmel ũkis meg ſzentelec. Es azt rendeléc, hogy eſztendõnkent innepet illenenec à meg ſzenteleſnec emlekezetire. Teczetis es kedues volt Iſten elõt, ezeknec aitatoſsagoc, kic ũ ſzent felſegénec templomot raktanac. Mert ha nem teczet vol

3. Reg. 5.

Templomnac meg ſzenteleſe.

2. Par. 7.
2. Eſd: 7.

1. Mach. 4

Eſztendõnkent ualo innep.

na

na, ſem azt nem parancholta volna hogy rakianac (mikeppen Moyſesnec parancholá à ſator chenálaſt, es Salomonnac à templomnac eppetéſet) ſem Beſeleelt es Oliabot be nem tőltőtte volna az ű ſz: lelkéuel, hogy à ſatort hozza tartozo ſzerſzamokcal, meſterſegeſsen meg tudtac volna chenalni. Exod: 31.

Templomot miert rakat Iſten maganac

Oka peniglen mi legyen, hogy az Iſten it è főldőn hazat akart magánac rakatni, kőnű meg mondanunc Nem ſzükölkődic ű haz nelkül à bizony dolog, vgy mint ki hazba lakoul be nem rekeſztethetic, mert mind à menniet mind à főldet be tölti. De mégis igy teczet az ű bölcheſegénec, hogy temploma leñe mi köztünc. Hogy aual, vgy mint lathatando iellel bizoñetanáia meg, hogy ſzüntelẽ velünc akar leñi es maradni. Mikor valamely ember, egy varasban nagy kölchéggel fris hazat chenáltat, meg teczic abbol, hogy ot akar lakni: es nin chen ſzandeka reia hogy oñet meſze tauozéc. Azonképpen à mi Iſtenünkis, midőn templomot rakata az ű hiueiuel, azt mutata meg, hogy lakoſsa lőt à mi varaſinkba, az az, mindenűt ualahol az ű hiueiuel lakozűc it uagón uelünc, nalunc marad ű el nẽ hagy minket, chac mi ne ſzakadgyunc el ű tűle. Ennec nagyob bizonſagára, mihelyen à frigynec ſzekreñet be vittec volna, ottan meg telec kőddel az Hieruſalemi templom, el annéra hogy à papoc benne nem maradhatnac vala, mert az vrnac 3. Reg: 8. 9.

dichőſége meg tőlte vala az vrnac házat. Es az Iſten imigyen ſzólla Salomonnac. Meg ſzenteltem ezt à hazat, mellyet eppetettel, hogy ot helyheztetném az én neuemet mind őrőkce, esot leſznec az én ſzemeim es az én ſziuem minden időkben.

Kilső ielekcel miert bizonet tya Iſten ielen uoltat.

Nem chac euel kedig, hanem ſoc egéb kilső ielekcelis bizony etotta meg à kegés Iſten, az ű mi kőſztűnc valo ielen voltat, azert, hogy az emberi gárlóſag valamikor ne ketelkedhetnęiec az ű ſegetſége felől, à haboruſagoknac ideięn fő képpen, midőn azt velhetnęiőc hogy el tauozot volna mi tűlűnc. Vgy mint Iſten felől azert, erre valoc à templomoc.

Templomunk nac mi uegre kel nekűnc lenni.

De minekűnc vallyon mi végre kel templomunknac lenni? A végre, hogy az mennyei tudomañàc meg tanulaſara valo oskolánc, lelki oruoſſagoknac patikaia, es imadſágnac haza legén. Hogy tanulo oskolánac kellyen lenni à templomnac, bizonyſagot talalunc arrul, mind az ő tőrueńbe, ſ- mind az Euangeliomba. Ioſias kiraly, à templomba gűite az egeſz népet, ot oluaſtata, es magárazſtata meg előttőc, Moyſeſnec vtólſo kőnuęt, kic Deuteronomiomnac hiuunc. Esdraſis à templom eleibe egbe hiua à ſokaſagot, es vgy prædicálla nekic az Iſteńec tőrueńęt. A mi vrunc Ieſus Ckriſtuſrul peniglen, egy nehany helyen oluaſsuc az Euangeliomban, hogy à templomban prædicallot es tanes-

A templom oskola.

2. Reg: 23.

Deuter:

2. Eſdr: 8.
Luc. 19.
20.
Ioh. 7.

tot,

tot Nekünkis azert, ide kel gülnünc az Isten igeiç-
nec tanetasára, es tanulasara.

Touabba àzis igaz hog à templom lelki oruos- *Lelki oruos-*
sagoknac patikaia, mert miképpen regenten, az *sagnac pati-*
Hierusalemi templomban leſznec vala az aldoza- *kaia.*
toc, es à tiſztulásoc, azonképpẽ minallunc, à ſzent-
ſegec, mellyekcel az mi lelkeinknec náualyai oruos-
ſoltatnac, it ſzolgaltatnac es oſztogattatnac. Szent
Pál Apoſtol ideiçn, egbe gúltenec à kereſztyçnec,
es vg vöttec az vr vachoraiat, mies egybe gúluén
eg bizonos helyre, gakorlyuc mind azt ſ- mind à
töb ſzentſegeket. Vegezetre imadságnac helyé- *Imadſagnac*
nec kel tartanunc à templomot, à mint vrunkis *helye.*
ſzól felöle monduan. Az én házam, imadſagnac *Matth. 21.*
helyenec hiuattatic. Sz: Peteris, ſz: Ianoſsal egetem *Acto. 3.*
be, à templomban mennec vala fel, az imadſagnac
ſzokot oraiara, es ot imadkoznac vala. De chac *3. Reg. 8.*
Salomonis meg taneta minket reia, hog imadkozo
hely legyen à templom, midön az ü tüle eppettetet
templomot meg ſzentcluçn, nagy hoſzu imadſag-
gal könyörge vgyan ottan Istennec.

Es iol lehet ſzabad à kereſztyeneknec, akarholis *Imadkozhat-*
tiſzta kezeket Istenhez fel emelni, es az vrnac kö- *ni mindenüt.*
nörgeni, iduözetönknec peldaia ſzerent, ki nem *1. Tim: 2.*
chac à templomban, hanem neha à hegyen, neha à *Mar. 6.*
kertbenis imadkozot, mind az altal, miuel hog ig *Ioh. 18.*
teczet Istennec, hog valami arra valo hely legen,
holot ü ſzent felſegénec egetembe könörögiünc es

eſedezzűnc, ſenkinec nem kel mikor annac ideie es rendelt oraia vagón, innep napon kiualtképpen, ki maradni à templombol, hanẽ oda kel gűlni, ót dicherni es imadni az menbeli vr Iſtent. Mely nagy ereie legen kedig, à templomba valo imadkozáſnac, meg tanulhattyuc à Salomon kiralynac hiſtoriaiabol, ki à templomnac ſzenteleſekor ig imadkozéc. Vram Iſten tekench à te ſzolgadnac imadſagára, es az ű kőnyörgeſere. Halgazd meg à dicheretet es az imadſagot mellyet à te ſzolgad imadkozic ma te előtted, hogy legyenec nitua à te ſzemeid çiel nappal erre è hazra, melyről ig ſzollottal. Ot leſzẽ az én neuem, Halgaſd meg az imadſagot mellyet it è helyen imadkozic à te ſzolgad, halgaſd meg à te nepednec Iſraelnec kőnyörgeſetis, mellyet kőnyörög teneked ez helyẽ. Es midőn meg halgatándod leg kegelmes ű nekic. Es minec vtanna ſoc ſzót ſzaporetot volna kőnyörőguçn, es eg nehany féle dolgokat es nyaualyakat elő, ſzamlalt volna, arra kerüen az vrat, hog ha vag azokert vag egeb ſzűkſegekert, nem chac vgan ot à templomban, hanem még tauul leuçnis es oda à fele forduluán es nézuçn valaki kőnyörgene, meg halgatnaia ű̃tet: Végre az Iſten ig felele neki az ű imadſagára. Meg halgattam à te imadſagodat es kőnyörgeſedet, mellyet kőnyörgőttel én előttem. Meg ſzenteltem ezt à házat mellyet eppetettel hog az én neuemet őrőkce ot helyheztetném, es az én ſzemeim es ſziuem ot leſzen min-

Templomba kel imadkozni bizonyos orakon.

Templombeli imadſagnac ereie.

3. Reg: 8.

Deut. 12.

minden időben. Latode hogy azt igéri ű ſzent felſé-
ge, hogy mindeneket meg halgat valakic à templõ-
ban akarmi dologrulis kőnyörögnec ű neki.

Templomank-ra Iſtennec te-kenteni.

Hogy ha azert arra à templomra melyben okta-
lan allatoc aldoztattanac, ollyan tekenteti volt Iſtē-
nec, meniuel nagob legén à mienkre, akarkies meg
gondolhattya, holot nem bakoc aldoztatnac, ſem
boriuc ſem ökrök, hanē az artatlan barānnac, Ieſus
Chriſtuſnac ſzeplőtelen es tiſztaſagos ſz: teſte ſz:
vére. Es nem arnyekban, hanem az Euangeliomi
tudamannac vilagoſsagaban iarunc.

Aitoſsagnac okai à templomban. Matth. 18. Iſten igereti. Luc. 19.

Annéual in-
kab peniglen, miuel hogy eg nehañ féle dolog va-
gyon, mely à közönſeges gűlekezetnec helyen na-
gyob aitatoſsagra indethatnac minket, hogy nem
mint egébűt. Előſzőr az Iſteñec igereti. Mely aual
biſztat hogy à hol ketten vagy harman egbe gűlűnc
az ű neueben közöttűnc vagyon, es à mit kerűnc
meg adgya minekűnc. Igeretnec ereie vagyon ab-
banis, hogy imadſagnac helyenec neuezi à templo-
mot, mert annac nem neuezneie, ha azt nem akar-
naia hogy it imadkozzunc es aztſem parancholna
ia ha meg nem akarna halgatni.

Egyebeknec peldaioc.

Touabba, azok-
nac kikben nagyob buzgoſagot latunc, hogy nem
mint magunkban érzenenc, peldaiokis gerieſzt-
heti à mi ſziuűnket. Hazunknal, auagy egyeb titoc
helyen, midőn egyedűl imadkozunc, ſenkitűl pel-
dat nem vehetűnc, de à gyűlekezetben, ebreſzt-
nec minket, az Iſten felől es ſzeretől atyafiak-

nac io pelda adáſoc. De chac à helnec mi volta is neminemű oc adás, az aietatoſsággal valo kő nyőrgeſre. Az embernec elmęie indettatic, tud gyuc azt, az erzekenségec altal. Midőn azert la tom az Chriſtus eletének, es kén ſzenuedeſenec hiſtoriaianac kepeit à templomban, azonképpen à regi ſzent lamboroknac abrazattyokat, maid vgyan lehetetlen dolognac teczic, hoǵ azokbol valami Iſtenes gondolatoc, es mind aiętatoſsága ban, ſ-mind egyeb ioſzágos chelekedetekben az ű kőueteſekre valo mozdulas nem tamadna el membe, ha oly igyekezettel mentem oda, à mine műuel kellet menniem.

A helnec mi volta.

Ezec íǵ leuęn, bizonyoſoc legyűnc benne, hogy ſzűkséges, es alkalmatos dolog à templom nac gyakorlása. De meg laſsa minden ember, hoǵ ne egyebet, hanem azt miuellye ot à mit illic mi uelni, mert azokat, à kic az Hieruſalemi templom ban, è világi dolgokat chelekednec vala, el nem tűre Chriſtus, nem tűri el aztis, ha mi az ű hazaban trechelűnc, heuolkodunc, teſtoua iarunc es ſetalűc. Annac főlőtte, vgy epechűnc es ekeſechűnc kilső templomokat, hogy főképpen es előſzőr mi ma gunc igyekezzűnc Iſtennec tiſzta templomi leñi.

Templomot gyakorlani ſzükséges de mint.

Mi haſzon abban, ha ezt ę̃ kőből rakatot templomot, ſzép ruhakcal es karpitokcal meg öl tőztettyűc, zőld agakcal meg ekeſettyűc, ha mi magunkat buiasággal, reſzegséggel, minden go

Templomoc legyünc mi magunc.

noſsa

noſsággal es alnaksággal meg fŏrtŏztetty ũc? Mit haſnal, hogý gyertyat egetũnc it, ha mi bennũnc nẽ fenlic à hitnec vilagoſsága, es nem ég az ſzeretetnec tũze? Nem eleg az hogý ekes templomũc legén hanem azis kel hozza hogý mi magunkis templomoc legyũnc. Sŏt ezis è templomnac ekeſsége, azt adgya elŏnkbe, mint kellyen minekũnc az anyaſzentegházba iarnunc, vgy mint nappal, vgmõd ſzent Pal ekeſsen iariunc. Nem dobzodaſokban es reſzegségben, nẽ buiaságban es tiſztatalanságban, hanem ŏltŏzzetec az vr Ieſusban, es à teſtnec keduet ne chelekedgyetec. Nem tudgyatoke hogý Iſtennec temploma vattoc ti? Ha ki ezt è templomot meg fŏrtŏzteti, el veſzti azt az vr Iſten.

Templomnac ekeſsége mit iegyez. Rom: 13. 1. Cor: 3.

Akcor volna ſzép ekes imez templomis, midŏn tudos iambor io taneto es pelda ado papoc, ſoc Iſten felŏ nepec gyũlnénec bele, hirdetnęiec, es halgatnáiac az Iſten igęiet, elnénec à ſzentségekcel es buzgo ſziuel imadkoznánac. Effele chelekedetekcel aldatnęiec meg ualoba à mi egházunc, illyen ſzent dolgokcal illętnęiec es ſzenteltetnęiec az egház napiais. Gonoſz ſzokas az, mellyet ſzerte ſzerent á kŏſseg kŏzŏt latunc, hogy egý nehany faſubol egbe gyũlnec oda, à hol tudgyac hogý egház napia leſzen, de nem az Iſteni ſzolgalat kedueięrt hanem iaczaſra, dobzodáſra reſzegségre. Es midŏn eleget iaczottanac, haſokat iol meg tŏltŏttec, à bor el vette eſzeket es meg dihŏſitŏtte ũket, feg-

Templomnac igaz ekeſsége.

Gonoſz illeſe az egyhaz napianaq.

uerre kelnec vagdallyac es ölic egymáſt. Nemellyecpeniglen, vagý vgyan ottan, vagý az vton haza mentekbe, az nagý reſzegségnec miattà meg fuladnac. Hogý ne ſzollyac azokrul, à kic oly ondoc fertelmeſseget miuelnec, midõn meg heuetette es fel gerieztette teſteket à bor, hogý az Lotnac vetketül, mellyet reſzegségbẽ chelekedéc tulaidon leanyaual, nem meſze iarnac. Ezé az egýhaz ſzenteles-

Gen: 19. nẽ ſzenteltetic hanẽ fõrtõztetic ezekcel az Iſteñec egýhaza, es oly vtalatoſsa leſzen hogý az Iſten ot nẽ lakhatic az ſoc rutságoc miat, hanem à pokolbeli õrdõg foglallako helyt magánac. Vai vai hogý nẽ iartoc el tiſztetekbe ti fõldes vrac, hogý nẽ tiltyatoc ioſzagtokban es falutokban ez illyen Iſtentelenségeket. Ha valaki hazatokra es nemes vduarotokra hatalmaſul meñe, bizoń nem ſzenuedhetnétec el ottã azt kezdenétec emlegetni, hogý ez egýic à quinque caſuſoknac, es feiére iarnátoc annac à hatalmaſnac. Miert ſzenueditec el tahat, hogý az Iſtẽ hazara effele toluaioc meñec, az imadságnac helyet latrok nac barlangiaua teſzic? Ti dolgotoc es ti tiſztetec volna, meg bũntetni ez illyen hituan erkõlchũ embereket. De tudõ miert nẽ miuelitec, mert az ũ bũnõkcel kereskedtec, es haſznot uartoc gonoſságokbol. Nem chac nem bannátoc, hanẽ inkab õrũlitec hogý torkoc tõlteig iſznac. Szeretitec hogý ſoc borotoc kél el akcor. Es añac okaert, azt mondgánektec Eſaias, hogý az oruoknac tarſai vattoc. Tar-

Fõldes urac tiſzti.

ſalkod-

ſalkodtoc à más ember bűnebe, midőn tíſztetec ſzerent nem bűntetitec űket. Es mineműc ti magatoc vattoc, iſpankaitokis ollyanoc. Mert űkis nem igékeznec azon, hogy haboruság es őldőkles tamadáſt el tauoztatnánac, hanem elő bochattyac à bolőd kőſséget beñe, hogy chaté patét, vagdalkodáſt, verekedéſt miuelheſsen. Vallyon miert? A birſagért. Panaſz, penz, kaloda valtſag, birſag iar nekic oſzton, midőn iol meg vaſarlottanac. De ha mihelt el kezdic à morgáſt, ottan el hagátnáiac vélec, nẽ telnęiec erſzeñec. Iol vagon iol, ugy kel en hiſzẽ meñorſzágba menni. Nem oda bizoñ, hanem pokolba. A ſokadalmazas ſem ide valo volna, hogy az egéhaz innepere à czigan ſatorokcal gűlnénec à ñalanc kadaſoc es apro kalmarkác. Kic ki hitęgetic à templombol, auagy meg tartoztattyac hogy à felé ſe menñenec, à nepeket. Ezis az őrdőg talalmaña, igy ueti meg haloiat, hogy ſokakat fogion meg kic kel őrőkce eggyűt à karhozatnac tűzeben egien. Ketség nelkűl ugánis őrdőgtűl vadnac à kic az Iſtẽ igęiet nem halgattyac, egy kis vaſarláſert, auagy egyeb heuolkodo dologértel mulattyac à prædicatio halgatáſt es egéb Iſteni ſzolgalatot. Es miképpen az ű attyoknac az őrdőgnec keuanságit chelekedic, azonkeppen iőuendőre reſzeſec leſznec az ű őrőkſegebe, az őrőkce valo tűzben mely keſzettetet à Satannac es az ű angyalinac. Mi hogy attul meg oltalmazhaſsuc magunkat, más eletbe, es más

Iſpanoc.

Aſz.

1 Egyhaz nap ſokadalomrul.

Iohan 8.

Matth. 25.

erkől-

erkölchbe öltözzünc. Köuetsüc Zachæust, ki à Christusnac az ü hazaba valo be menetelén, meg valtoztata ęletet, nem gonoszbra, hanem iobra. Be iöt mi közzenkis az Isten, es à mint meg mondoc, euelis meg ielenti, hogy nálunc lakic, miuel hogy házat es templomot rakatot kösztünc magánac. Ne kergetsüc ki tahat innet ütet, Mert bizoń ki kęrget tetic azoktul, valakic kilömben vísélic annal magokat, à mint ükeuannaia. A lón à többi közöt egy oka, hogy à Hierusalemi templomot el torete, es à Sidoktul à pogan nemzetségec közze költözéc Christus, az ü Euangeliomiaual egétembe, mert meg förtöztetec à templomot, es sib vasarra, tolua ioknac barlangiaua töuec. Félec raita, hogy à ne legen oka annakis, hogy soc templominkat törette es pusztettatta el nekünc, es naponként töretis pusztettattya, kit törökcel, kit az eretnekekcel, hogy à mi eleinknec aietatosságoktul el tauozuán, nem szentellyüc meg à templomokat, az Euangeliomnac buzgo halgatasaual, à szentségeknec gákorlasaual es kegés imadsagokcal. Akarmire nagób gondunc vagón hogy sem mint ezekre. Ennec okaert pogan es eretnec nepec iöttenec be az Isten örökségébe, meg förtöztettec es el rontottac az ü templomit, el pusztetottac à kereszтyenséget. Félec penigen raita hogy ennelis inkab meg vtal minket es el vét elöle az Isten, ha meg nem terünc es pœnitenciat nem tartunc.

Hierusalemi templom rom lasanac oka.

Pſal. 78.

11

893

FŐ DOLGO-

KAT, MELLYEKRŰL E KŐNYVBE emlekezet vagyon, hanyadic leuelen kellyen meg talalni.

A.

Adakozni kel. 439
Ados szolga minden emb. 794.
Aito allo á szent lelec. 304.
A kol, aito, aʒOlba valo be menetel mi legyen. 296.
Aʒolnac szeleſege. 116.
Hatara. 117.
Alamoſnaʒodaſnac haſz. 533.
Allapattya az anyaſzentegyhaznac. 124
Alazatoſsagnac ereie. 573.
Ananias Epiſcopus Aure: 195
Angyaloc őrülic meg teref: 425.
Mint ertic az mi gondolatinkat. 16
Lathatatlanoc. 12.
Miert ielenne fennyes ruhaban. Ibidem.
Anyaſzentegyhaz mindenkor vagyon. 395.
Meni ſőc iot teſen vele Chriſtus. 750.
Anyaſzentegyhaznac rendeleſerul 155. es azvtan. Minden nemzetſegből vagyon. 116.
Feie vagyon. 715. Chriſtus az. 23.
Kezdete, neueſe vege. 458.
Anyaſzent egyhaz Chriſtus iegyeſe. 749.
Apologia conf: Auguſt: vallya az traditiot. 165.
Apoſtoloc betegeket gyogyetottanac. 216
Antichriſtuſrul es minden allapattyarul es dolgairul. 854. es az vtan.
Apoſtoli hatalom es erő. 213
Elő beſzeddel valo rendeleſec. 155.
Ariuſnac teuelygeſe. 345.
Annac bizonyetaſi. 351.
Attiafiui ſzeretet mit keuan. 173
Atokcal miert élűnc. 93

B.

Baluanyozoknac imadságoc haſontalan. 175.
Banattal főlőtteb valoual magunknac artunc. 684
Batoreto ſzent lelket kernűnc kel. 238.
Bekeſeg kőzőnſeges. 69.
Annac haſznai. Ibid.

MATICA SLOVENS V MARTINE

Bemenetel az aiton michoda. 304
Beresnec futasa. 108
Betegekcel banokrul 741
Betekſegünkbe mit kel miuelni 839
Bizonſagot 3. keppen kel tenni Chriſtus felöl. 238
Bizonyoſoc lehetünke benne hogy valaſz tattunc es iudözü lünc. 141. Es az vtan.
Bochatas. Meg bochatani ſzükſeg. 437
Meg bochataſnac modgya. 809
Bodogſagnac meg talalaſa felöl Valo velekedes 608
Bün, lelki poklosſag. 629
Ennec gyogyulaſa. 632
Bünfelöl valo itelet. 796
Bün oka az nyaualyanac. 130

Bün, hit es pœnitencia altal bochattatic. 72
Bünös bünöst nem itilhet. 448
Bünt bochattac az Apoſt. 84
Bünnec bochanattyat nyeri az imadſag. 188
Bünöſökert is meg halgattya az Iſten. 181
Kikbe négy dologhnac kel taIaltatni. 569
Bünös pap mint bochathaſſa maſnac bünet. 85
Bünnec bochanattya mikeppen az egeſz anyaſzentegyhaze. 94

Bünnec eſmereti veſzedelmes bizodalom nelkül. 571
Bünös ember el veſzet garas. 424
Bünöſökre gondgya vagyon Chriſtuſnac. 420
Veſzedelmeket bannya Iſten 803

C.

Chaſzar a doiarul. 817
Chelekedetünc elegtelen magaba. 609
Cheledes ember ne tarchyon gonoſzokat. 417.
Chriſtus fel tamadaſanac ſoc bizonſagi. 5. es az vtan. Kilömb kilömb chelekedeti. 13. Elsö hirdetöi. 15. Tulaidon hatalmäual es dichöult teſtbe tamadot fel. 20. Kertbe. 19. Mit talalt fel tamadaſaual maganac. 20. Haſznai. 22
Azokba kic legyenec reſzeſec 25
Chriſtus menybe menetele. 217
Teſtenec helye: ibid.
Aldomäſa. 223
Lathato menybe menetele. 224. Bizonſagi. 225
Haſznai. 228. Iteletre ualo iouetele. 226
Chriſtus femmit nem irt. 157
Nem minden emberi ſzerzeſt karhoſtat. 160
Chriſtuſt kergetic bennünc az hitetlenec. 248

Chri-

Christus iuhainac bizonyos ié-
lec. 309
Imadtatic. 350
Christus Isten es ember. 328
ôrôc Istenſege. 343
Neuebe kel kerni. 180
Christusba ôltôzni mi legyen.
800
Choda tetel nem mi hiuata-
lunc. 176
Chodat kelle minden kereſzt-
yennec tenni. 214
Chodacielentic az Euangeliom
nac ereiet. 274
Chodac Hieruſalem veſzeſe elôt.
543
Credentianac pecheti. 82

D.

Dihôskôdnec az Istentelenec à
hiuecellen. 245

E.

Egyhazi nepec mentſege 398
Hatalma kettôs. 89
Eledel talalas michoda. 306
Eledeſtmi nem tiltunc. 513
Eleinknec moſtaniaknakis aieta
toſsagoc. 402
Elô beſzeddel valo rendeleſek-
rûl. 155. Es az vtan.
Elmenknec homalyos volta 782
Ember el veſztheti à malaſztot.
142
Ember es Isten kôzôt valo kôtes.
67
Emberi gond viſeles ſemmi. 399
Emberi nemzetnec het nyaua-
lyai. 489
Szorgalmatoſsaga haſzonta
lan. 656
Eletnec rôuid es nyaualyas volta
836
Emberiſzerzes. 159
Emberi tudomannal Chriſtus
mondaſat hogy erched. 159
Enekeles az proceſsioba. 198
Erdemes à gonoſzoknac ôlese.
472
Ereiet az Istenes eletnec kic ta-
gadgyac. 512
Eret nekec ſoc fele oſzolnac. 712
Eretnekec ſzagattyac meg à ha-
lot. 459
A tôrôkôket intab ſzeretic
hogy ſem minket: 815
Vallyac à harom ſzemelyt. 323
ôrdôgnec ſoldoſi. 816
Eretnekeknec meltatlan kereſec.
176
Ragalmazaſoknac oka. 815
Maſunnet hagnac be. 300. Ve-
ſzedelmes ûtet halgatni.
309. 509.
Eretnekſegeknec oka. 714
Erôtlenec el tauoztaſsac à gono
ſzokat. 416
Eſzkôz altal chelekedie Isten. 88
Eſzkôzôc mert neha à haſzonta-
lanoc. 838
Eſzkôz es kôzbe vetes altal valo
lo küldes. 298

Eſmerni à iuhokat mi legyen. 112.
Euangeliomban uagyon à traditio. 157.
Euangeliom felől vilagi velekedes. 205.
Euangeliom mi legyen. 206.
Miert hirdetettic à hiueknec. 784.
E Vilag tenger. 453.
E Vilagi bekeſeg. 64.

F

Faidalam, kereſzt. 128.
Farkas mi legyen. 107.
Farkas az eretnec. 108.
ördög. 107.
Feiedelmeknec miuel tartozunc. 826
Feiedelmi tulaidonságoc. 822.
Tiſztec. 823
Feiedelmec bűnteſéc à gonoſzokat. 417.
Ellenec ſenki ne tamadgi. 821
Feltamad teſtünc. 847.
Feltamadáſat Chriſtuſnac ſzükſeg hinni. 4.
Felöuetzes, ſaru, iſtap. 37
Fiát (Iſtennec) adni mi legyen. 284.
Fiunac kezdet nelkül valo volta. 332.
Fizetni à bűnert mi legyen. 799
Földön űlni michoda. 495
Földindulat. 11

G

Gehennanac miert hiuatic à Pokol. 473.
Gyermekec kereſztſegerűl es kereſztſegnec ſzertartaſirul. 598.
Gyermekeknekis hitec lehet. 736.
Gyertyat viſelűnc halottac elöt. 675.
Gyonaſnac ſzükſeges volta. 90
Gyűmölchtelen nemellyekbe azige. 447.
Gonoſz birakrul. 701
Iuhokrul 310. beſzedö Vratrul. 47.

H

Hala adaſrul, es hala adatlanságrul. 637.
Es az vtan
Hala adatlanságos emberec. 804
Halat mint keladni. 641.
Halaſzoc à prædicatoroc. 452
Halac az emberec. Halot moſni, ki ſzallani mi legyen. 457.
Hallani ha iot akarunc iot ſzóllyunc maſtul. 436
Halal michoda, es honnet vagyon. 667
Miert mondatic alomnac. 846.
Halal ellen vigaſztalas. 678

Halaltul felni nem kel. 680
Halottaknac temeteſerűl. 669
Es az ytàn.
Halottac czimererűl. 675
Hamis prophetakat az ördög miert bochát. 295
El kel tauoztatni. 416.
Hamis prophetac. 499
ôni kel magunkat tűlöc. 500
Honnet es houa iűnec. 502
Mint iűnec. 503
Miert farkaſoc. 504
Mint eſmertetnec. 505
Gyűmölchöc. 506
Iutalmoc. 513
Hamis fő propheta Antichriſtus. 854
Hamis Iſteneket rekeſzt ki az eggyeſseg. 319
Harom keppen Iattatic Chriſtus. 604
Haſzontalan imadſagoc Sidoke es Tőrőtőke. 175
Haſznunkra ment fel Chrűs. 231
Hazaſság tőreſt tic engednec meg. 509
Hazugſag kitne ligen töz. 510
Hemingius. 634
Het nap az Huſuet. 38.
Het Kenyerrűl. 488
Hieruſalem veſzedelme. 539
Es az vtan.
Rontataſanac iele. 852
Hieruſalembeli nepnec ſokaſaga. 544
Oka veſzedelmetnec. 550
Hinnom völgye, 473
Hinnünc mit tel. 209
Hit ſzegestinel dicheretes. 510
Hit né iduőzet chelekedet nelkűl. 514. 609
Laſſan laſſan netelkedic. 783
Hiti maſnac neked mint haſznal. 735
Hit mit foglal magaba. 209
ű maga puſztan, né eleg. 287
Hittel veſzűc az iduőſſeget, 288
Hitetlenſeg michoda. 287
Hitetlenektnec dihőſſegec. 232
Hitetlenec Chriſtuſt tergetic bennűne. 248
Hiuataluntul idegen dolgot ne teriűnc. 176
Hiuec es hitetlenec nyaualyaia tilőmbőzők. 124
Hozza nem tenni az irashoz es el nem venni benne mi legyen. 161

I

Iairuſrul. 835
Iduőſſeg ki altal ſzerzettetet. 283
Iduőſſeget talal az io chelekedet. 579
Iduőſſeges hit michoda. 287
Iduőſſegűntrűl lehetűnke è vilagon bizonyoſoc. 141
Es az vtan.
Ielec mire valoc. 779

Igassagnac ereie. 164
Lelke az szentlelec. 236
Igassag mienc es honnet vagyon. 152
Igazszeretet minemű. 281
Igazulas két fele. 575
Imadsag michoda 169
okai 185. haszna. 188. erre
szentlelec gerieszt. 261
Hany dolog kel hozza. 170
Innepektűl. Azoknac szenteleserűl, meg szegeserűl, es egyeb tulaidonsagirul. 688. Es az vtan.
Instructio adatot az apostolok. nac. 83.
Iraskelkönuetni. 71
Iraslete vtannis nem szűnt meg az traditio. 157.
Irasnelkűl valo rendelesec mindenkor voltanac. 155
Irua nem minden vagyon. 162
Irasnac hitele az anyaszentegyhasztul vagyon. 158
Igaz ertelmeis. 714
Isten egy allapattyaban. 318
mire valo tekentetből mondatic egynec. 319
Harom szemelyeben. 321
Isten fiaba, két termeszet. 323
Volt az emberi termeszetnec felvetele előt: 328. valoba, es az atyahoz egyenlő Isten. 345
Isten lelke, egyenlő az atyahoz, es az fiuhoz. 354
Errűl beueb tanulsag. 256.
Es az Vtan.
Isten titkairul nem kel tudakozni. 223
Istennec, valami haromkeppen mondatic. 861
Isten fő seiedelem, es miuel tartozunc neki. 829
Isten tehet nyaualyainkrul. 126
Isten igeienec igye. 287
Fia igye 328. neue meg mondathatatlan 330. Ket keppen vetetic neue. 345
Igereti haual. 818
Igeienec ereie szolgaiban. 447
Igeienec vtaloi. 754
Istenneciobia michoda. 218
Haragian mitkel erteni. 760
Isopnac iegyzese. 36
Iszonyusag: Baluany. 853
Romai Sereg. 854
Hamis prophetac. 855
Antichristus. 858
Itelet kel az oldozashoz es kötelezeshez. 89
Itelet minemű tiltatic, es minemű nem. 438
Itiletre mint iűel vrunc. 226
Iudas maradekt. 811
Iuhokrul mind iokrul mind gonoszokrul: 307. es az vtan.

K

Karhozatnac oka. 288
Kazdagsággalminttkelelni. 532
Neki szolgalni vaksag. 648
Kedues volt Isten igeie Christus szaiaban. 446
Kegyetlenekrűl, 758. 805
Kenyer az Isten igeie. 490
Ertelem es bőlcheseg ibidem
Kónyhullatas. 491. à hitnec egygyessege. 492. A Christus 493.
menyei bodogsag. 494
Kerni kel az tudomannac kulchat. 236
Kerni kel mindent Istentűl, es michoda az minden. 175
Kereszt negy fele. 243
Keresztet miert viselnec az Processioba. 196
Kereszts̃eg szűkseges, hol erősséttetic meg: mi legyen: Vizbe kel lenni. 211. A szent Haromsagot segetsegűl kel benne hini: az igenec ereie à vizbe: A szent Leleknec chelekedeti. 212
Kereszty eni batorsagoc. 235
Kereszts̃eg pecheti az Euangeliomnac, 213
Bizonsága az igeretnecibid:
Keszerétes mi legyen. 407
Két penz michoda. 618
Ket haio mit iegyez. 455
Ketelkedes soc gonosságnac oka. 484
Keuelységnec veszedelmes volta. 574
Kiralyi emberrűl. 773.
Kouasz mi legyen. 29
ô Kouasz. 36
Kőuetseg minemű. 83
Kőzbe veteśnelkűl valo küldes meg tartatot. 298
Kulch: Két kulchot adot Christus az apostoloknac. 92

L

Lelket atta Christus Apostolinac. 88
Lelki eletetis Christus ád. 105
Luter 461,
Luterec baluanyozoc. 367
Luterec kőzőttis nemellyec vallyac à Sacramentum imadasat. 365

M

Magába bizas nagy bűn. 561
Magoc mentőkről. 397. 756
Mammon michoda. 532
Marhaual elni mint kel. 651
Melancthon, es Kemnicius vallasa az igazulasrul. 581
Menyekőzőie az Isten fiunac. 748. es az Vtan.

N.

Nema es ſiketlelekben minden ember. 592
Nemellyec miert nem bizhatnac. 172
Neueken hinni az iuhokat mi legyen. 305
Nyelueknec tudomanya ſzükſeg volt. 216
Nyomodot eledelt etetni es zauart vizetitatni. 311
Nyomoruſaginknac oka es oruoſsaga. 773

O.

Okoſsagnac tulaidonſaga. 97
Ondoc beſzédet vtallya Iſten. 47
Oltari ſzentſegnec imadaſa. 361
Hordozaſa. 371
Áldózókrul. 758
Orunac tulaidonsága. 101
Oru az ördög, es eretnéc. 102
Oruoknac es toluaioknac miert mondattatnac az hamis es tunya paſztoroc. 303
Oruoſsaggal mint kel elni. 777 838
Ordógöket üztec az Apoſtoloc. 215
ördögtül es büntül vagyon az halal. 667
Orſzágat mint kel kereſni Iſtennec. 661
Ót arpa kenyer. 488

P.

Pálnac kegétlenſege. 246
Papoc bünt bochatnac. 95. 632
Papſag terhes tiſzt. Ibid.
Parancholatoc harom feléc, es mellyic fele nagyob. 720
Parancholatokat, meg tarthatlyae ember. 611
Paſztorokrul. Io paſztornac tulaidonſagirul. 104. es az vtan.
Idegyen paſztor. 309
Az nem aiton megyen be 297
Nem rend ſzerent valaſztatot 299. maſonnet hag be.
Paſztoroc ellen panaſz: 302
Mit kel bennec nezni. 308
Paſztorunkat mint eſmer hettyuc. 113
Paſztoroc fedgyec es atkozzac a bünöſöket. 417
Penz veres az templome volt. 822
Akor iüt el à ſzent Ielec. 269
Erösſetette az vij teſtamentomot. Ibid.
Pinkösdnec oka. 254
Pirongataſtul felökrul. 757
Pœnitencianac gyümölchi. 877
Pokloſsag. Teſti lelki. 623

Poga-

Poganyoknac hiuatallyoc. 115 764
Porosztoirul az ördögnec. 757
Publicanusoc kic Voltanac. 412
Prædicatoroc à kic igazac szidal maśztatnac az hamisśac dichertetnec. 451
Prædicator szaua Isten szaua. 448
Prædicatornac, nem szemelyeből kel bóchülni az iget. Ibi.
Prædicatiot nem eleg hallani. 694
Processio iarasrul es minden modgyarul. 193. Es az vtan, Prophetaknac szenuedesec. 241
Prophetac kic legyenec igazac es hamisśac 499
Honnet esmertetnec. 505
Publicanusokrul. 874

R.

Régi keresztyeneknec szenuedesec. 242
Temetesec. 669
Régi feiedelmeknec aietatosságoc. 400
Régi neue vrunknac az iopaśztor. 100
Regi magyarokñac aietatosságoc. 706
Reśtsegre Chriśtus nem tanet. 650
Reśt papokrul. 699
Romai egyhaz ellensegi egyenetlenec. 507

S.

Szabade töruenykedni. 438
Szabattalansagoknac oka. 819
Sacramentariusoc bolondoc. 77
Miert nem imadgyac az szent seget. 367
Safaroc vagyuncfeienkent. 518
Saiatmarhabanis alnockazdagsag. 534
Szakadas. 854
Szallas adas. 57
Szam, adasrul. 795
Szamar temetes. 677
Szantoföld neuö az egyhazinep 397
Szam adas mikor leszen. 795
Szegenyeknec adni kel. 382
Chac iamboraual kelle iot tenni. 533
Senki nem tudgya bizonyal valaśztatotte vagy nem. 141
Szeretetnec parancholattyat meg tarthattyac az ember. ibidem
Szereti vrunc az Istenrül valo beszedet. 46
Szem, egy igyü es alnoc. 31
Szemtelenec az igasag ellensegi. 711
Szentennec tetemirül. 840
Szentekñec kepekhez es koporsoiokhoz vala iarasrul. 844
Szent lelec aito allo. 304
Szent lelket kel kerni batorera sunkra. 238

Szent

Szentlelec Isten via. 594
Egy altallyaba Isten. 258
Hol talaltatic. 272
Kinec igertetic. 260
Szent lelektul. 259. 354
Batoretasanac peldaia. 236
Szenteltnec mi mondatic. 689

Szentsegec malasztnac edeni. 612
Szitiabelieknec temetesec. 670
Siratni illike az halottat. 672
Szombatrul. 688
Szorgalmatosag ket fele. 653
Szörnyü beszedü kösseg. 49

T

Tamasnac hitetlensege. 96
Tanetasa felöl az anyaszentegyhaznac, nem kel ketelkedni. 154
Tanetasnac io modgya. 52
Temetesnec modgyarul es pompaiarul.
Es azvtan.
Templomot, holot es mikor kel dettenec eppeteni. 880
Templomnac szentelese, es annac innepe. 882
Templomot miert rakat Isten maganac. 883
Templomunc mire valo nekünc 884
Templombeli imadsagnac ereie 886
Templomnac igaz ekessege. 889
Innepenec gonosz illese ibid.
Templomot böchületbe kel tartani. 564
Termeszet ereieböl nem erthetni az iget. 592
Teremtet allatokon mit ertünc. 208
Teremtönec fia Isten 330
Teremtö a szent lelec. 258
Terhes, köznönseges tiszt az papsag. 95
Testi iot conditionaliter kel kerni. 179
Testi oruossaggal mint kel elni. 777
Tisztasag kiknec nem teczic. 508
Tisztasagnac es igasagnac pogachaia. 37
Tökeletlen hit köznönseges vetec. 778
Töruenykedni mint legyen szabad. 809
Traditio. 155. Es azvtan.
Tudomanunc regi. 781

V.

Vac az emberi okossag. 71
Vad salata. 36
Vatsag az kazdagsagnac szolgalni: okai egy nehany. 648
Valasztas felöl honnet lehetünc bizonyosoc. 142
Valasztasunkrul lehetunke è vilagon bizonyosoc. 141. Es azvtan: Valla-

Vallani ẗel bűnődet à pap előt 91
Vasarnapot illunc szombatert. 691
Varia Christus az mi tereſűnẗet. 228
Veg vachora vtan valo prædicationac ſommaia. 120
Veleẗedeſec az aẗolrul. 115
Vendegec Kichodac. 395
veſpaſianus Chaſzar. 542
Veſzedelmes el mulatni à prædicatiot. 97
Vigaztalas egyebẗnec halalan. 681
Vilagi ſzűſeginẗrul valo igeret. 663
Vilagi ſocio adatic az imadſagra. 189
Vy emberbe valo őltőzeſrűl 80
Vrnac Vduara. 48
Vrac es fő nepec ſzaẗattac el az hittűl. 407
Vrac ſzoẗaſarul. 699
Vtaloi az Iſten igeienec. 754

Z.

Zachæuſrul. 87
Zalag az ſzent lelec. 261
Zalaga az mi ſzabadulaſunẗnac Chriſtus fel ẗamadaſa. 127

Veg lőt è könyunec nyomtataſában. Mind Szent hauánac hetedic napian. Chriſtus Szűletéſe vtan. 1578. *eſztendőben.*

MATICA SLOVENSKÁ

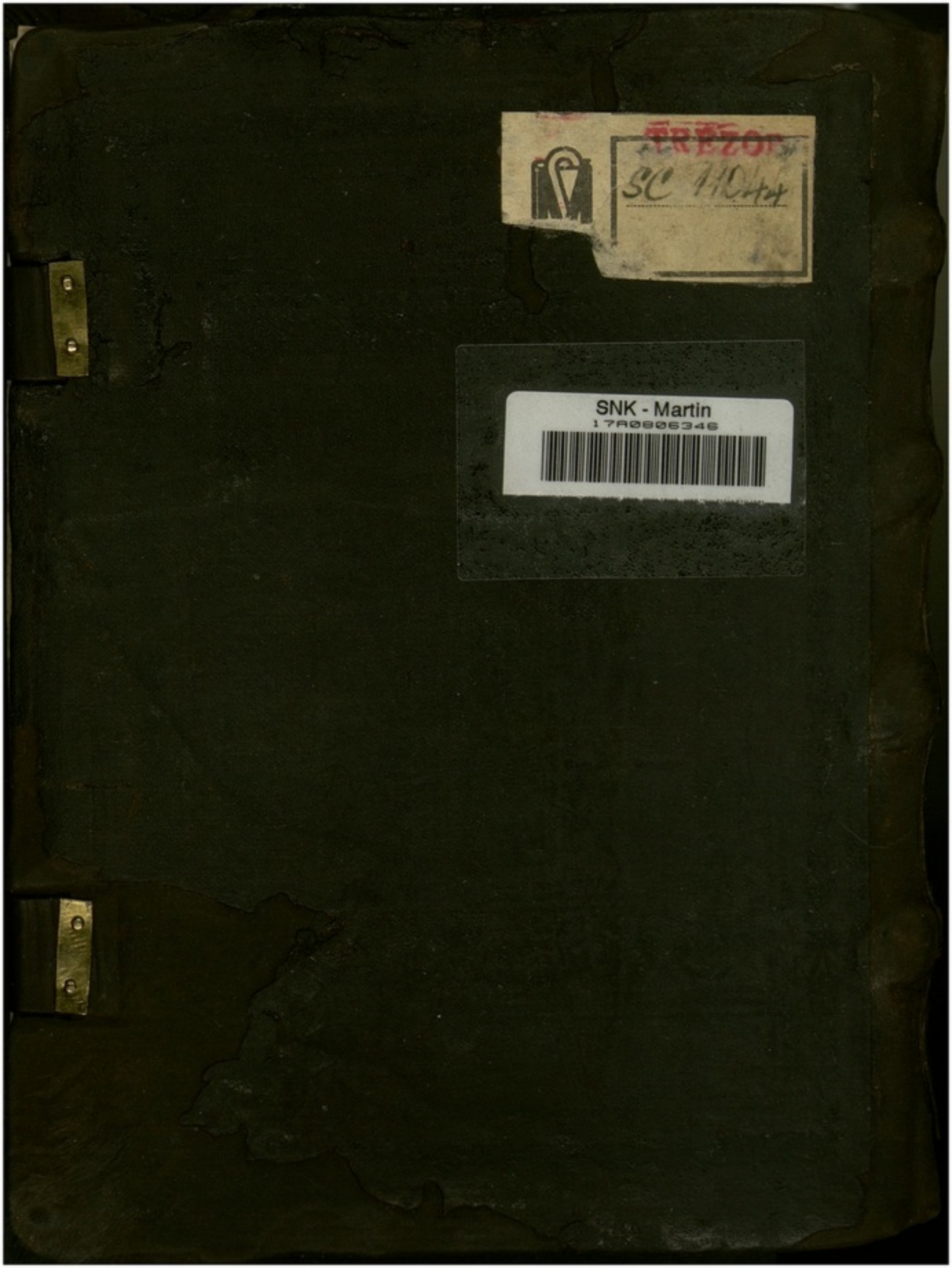
TREZOR
SC 1.10.4+4
SNK - Martin
17A0806346